X/XD 24

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex libris R. Adm. P. Seraphini a Iesu Maria Provincialis [illegible] Bibliothecæ Sanctæ
Mariæ Transpontinæ de Urbe

AVREA METHODVS

De modo corrigendi Regulares;

IN QVA, VLTRA VNIVERSAM

PRACTICAM CRIMINALEM

Omnibus Regularibus competentem,

Agitur de Paterna, Fraterna, & Iudiciali correctione, ac de multiplici Denunciatione, nouo, atq; vtili ordine.

Auctore R. P. F. OCTAVIANO SPATHARIO de Inciſa
Ordinis Min. Regul. Obſeruantiæ Prouinciæ Thuſciæ.

Cum duplici Indice, altero Tractatuum, & Capitum, altero Rerum notabilium.

AD SANCTISSIMVM PATREM
PAVLVM V. SVMMVM PONTIFICEM.

VENETIIS, MDCXX.

Apud Baretium Baretium.

De conſenſu Superiorum, & cum Priuilegijs.

Digitized by Google

SANCTISSIMO,

ac Beatiſsimo Patri

PAVLO QVINTO

PONTIFICI MAXIMO.

METHODVM Auream corrigendi Regulares, a me rudi minerua concinnatam; multis rationibus, quarum quælibet ſatis ſuperque ſufficientiſſima eſt, Sanctitati Tuæ prius dicatam, quam natam plane fateor.
Primo enim, ſi Deo Optimo Maximo intima omnia vota, externæ preces quæcunque, cuncta ſumma ſacrificia iure debentur, nemine quantumuis perditæ ſectæ penitus refragante; Beatitudini Tuæ ſum-

Digitized by Google

mo in terris illius Vicario cuncta non dicari ſtudia a Catholico, & Religioſo Viro, ſine ſummo ſcelere non poſſe, par eſt ſentire. Deinde quid clarius, magnificentius quid, quid tutius, quam ſub totius Reipublicæ Chriſtianæ Principe ſummo in ſacris militare? nullas namque humanas dignitates, magnitudinem animi nullam, nullam humanam eruditionem cum dignitate Pontificia, in qua conſtitutus es, cum ſolio, in quo ſedes, cum dogmatibus, quibus præes, cum rebus, quas adminiſtras, componi vlla ex parte poſſe nullatenus ambigo.

Tertio, cum a viginti fere annis, antequam ſummum in terris conſtitutum Chriſti tribunal ſcanderes, & poſtquam tam ſublimem aſcendiſti Apoſtolicum thronum, me iugiter, ac perſeueranter Sanctitati Tuæ deuictum, & dicatum (quamuis indigniſſimum, & humillimum ſeruum) ſim profeſſus, vti meæ teſtantur Theſes in vrbe, & orbe viſæ, ac more maiorum in publicis generalibus comitijs magno ſub Tuo Nomine diſcuſſæ: hac vnica ſemel nacta eminentiſſima nuncupatione, vel ad modicum priuari omnino nefas duxi, & in æternum ducam.

Denique Sanctitatis Tuæ ſacratiſſimos pedes deuotiſſimè exoſculandi oretenus facultate (olim ex tua ſumma clementia libentiſſime conceſſa) nunc, & iampridem ſeuere mihi vetita, id officii hac arrepta dedicandi præfatum opuſculum anſa, per hanc dedicatoriam epiſtolam, omni deuotione, ac pietate,

te,

te, genibus humillime flexis expleturus venio, eo præcipuè fine, vt regularium dignitati, atque integritati, a quo bonum omne (ſi quod in me ſit,) penitus recognoſco, ſalubriter conſulam; quod ſi purgatiſſimum Conſilium Tuum Chriſtianorum Principum animos in diuerſa trahentes concinnè vnit: ſi ſumma Tua prudentia infinitas pœnè hæreticorum ſectas valide comprimit; ſi animi Tui magnitudo Chriſtianæ fidei hoſtes infeſtius inſultantes acrius proſternit, atque (vt ſpero) funditus euertet, vti magnifica Tua præſeferunt in omni genere prælu- dia, reſonant in orbe apparatus: quanto facilius (modo velle dignetur) probitas illa Tua ſumma Regularium ſtatum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tam ſalutare, ne dicam neceſſarium in integrum reſtituet? cuius equidem pectus abſolutiſſimum, ac tutiſsimum legum ſcrinium, cuius dicta oracula, non Pithia, non Delphica, ſed plane diuina? quibus optatam pacem, æuumque illud Aureum longo tempore inuiſum, diutiuſque deſideratum denique plene referet: quod ſi ad id meum hoc oblatum Sanctiſsimæ Celſitudini Tuæ opuſculum aliquid præſtare nequibit, illud ſupplex, ſanctiſsimiſque tuis pedibus prouolutus etiam, atque etiam humillime deprecor, vt reputare dignetur cum antiquis, inter præclara non aſſecuta pulchrum eſſe, atque honorificum, voluiſſe. Cæterum imperet ipſe, vt Chriſti ſummus Vicarius, quia venti, & mare obedient ſtatim, & magna fiet vbique tranquillitas: in qua tranquillitate, ac temporali,

porali, æternaque ſerenitate, feliciſsime Sanctitatem Tuam conſeruet, qui omnia poteſt, cuius vicem geris.

Venetiis Cal. Iulii M D C X X.

Sanctitatis Tuæ

Subditus humillimus, addictiſsimuſq. ſeruus

F. Octauianus Spatharius de Inciſa Ordinis Min. obſer.

Digitized by Google

Die 25. Iulii 1619.

PErlegi ex Mandato Reuerendiſs. Patris Inquiſitoris Codicem, inſcriptum, Aurea Methodus de modo Corrigendi Regulares, Auctore Adm. R.P.F. Octauiano Spathario de Inciſa Ord. Min. Regularis Obſeruantiæ. quem iure optimo typis mandari poſſe cenſeo, ad communem ſtudioſorum, & maximè Regularium vtilitatem, vt qui nihil contineat contra Fidem Catholicam, bonos mores, aut iura Principum.

D. Ant. Naldus Fauentinus Cler. Reg.

Iuxta ſupraſcriptam approbationem typis conceditur, &c.

F. Ioan. Dom. Vignutius de Rauena Sac. Theolog. Mag. Generalis Inquiſit. &c.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX TRACTATVVM: ET CAPITVM.

De iudice competenti regularium. Tract. I.

Cap. 1. AN regulares Prelati ſint ordinarij iudices ſuorum ſubditorum. 4
2 An regulares aliqui virtute aliquorum priuilegiorum ſint exempti a iuriſdictione ſuorũ Prælatorum. 8
3 Quinam ſint regularium Prælati, & iudices competentes. 9
4 An Epiſcopus aliquo in caſu corrigere poſſit regulares delinquentes. 13
5 An ſæcularis iudex poſſit cognoſcere de cauſis regularium. 15
6 An ſæcularis iudex cognoſcere poſſit de crimine commiſſo a religioſo ante ingreſſum religionis. 17
7 An ſæcularis iudex de iure poſſit iudicare nouitium, qui occidit iniuſtè religioſum profeſſum: aut aliquod aliud commiſit crimen. 19
8 An regularis vna cum ſæculari delinquens conueniri poſſit coram iudice ſæculari. 20

De modo corrigendi paternè ex munere. Tract. II.

Præambulum. 22
Cap. 1. An ſpectet ad Prælatos regulares corrigere paternè ex munere. 23
2 Ad quos ordinis Prælatos pertineat paternè viſitare, atque corrigere regulares. 24
3 De modo viſitandi, & corrigendi paternè. 27
4 Quomodo Prælati terminare debent paternam viſitationem, & corrigere ſubditos. 30
5 De nonnullis monitis, pro paternę correctionis termino. 33
6 De viſitatoribus extraordinarijs. 35

De correctione iudiciali ex munere.

Tract. III.

Præambulum. 38
Cap. 1. An Prælati locales iuridice corrigere poſſint. ibid.
2 De Inquiſitione iudiciali generali. 40
3 De ſecundo genere viſitationis iudicialis ex munere: mixta ex generali, & ſpeciali. 42
4 De Inquiſitione iudiciali ſpecialiter per agenda ex munere. 45
5 Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. 48
6 Quid agendum quando duæ extant contrariæ probatæ famæ. 51
7 An poſſit, vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſſimulare ad tempus impunita, dimittendo. 53
8 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu nulla præcedente infamia. 55
9 Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter non præcedente infamiâ. 57
10 De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. 61
11 An populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. 64
12 An purgatio canonica adhibenda vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus. 67
13 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de alijs, de quibus non eſt infamatus: at dubitatur commiſiſſe. 70
14 Quid ſit notorium, vel publicum. 72
15 An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuper ſit inquiſitioni iudiciali. 76
16 De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummarie, & breui. 79
17 De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. 81
18 De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. 84
19 Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. 86

De correctione fraterna.

Tract. IV.

Præambulum. 91
Cap. 1. De correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. ibid.

2 De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione fr. 218
3 De correctione fraterna in peccatis pernicioſis. 220
4 Qua forma, & quomodo adhiberi debet correctio fraterna. 224
5 De correctione fraterna, an ſit cum periculo vitæ adhibenda. [illegible]

De denunciatione. Tract. V.

Præambulum. 104
Cap. 1. De denunciatione euangelica. ibid.
2 De iudiciali denunciatione. 106
3 An Prælati teneantur ſemper admittere præfactam denunciationem iudicialem, & iuxta illam inquirere. 109
4 Quænam denunciatio numquam ſit admittenda. 111
5 Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. 113
6 Quis nam denunciare teneatur. 117
7 An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. 118
8 Quando, & qua forma denunciatio facienda. 120
9 Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ, vel tert j. 123
10 An peccata, quæ ſolum ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. 124
11 Vtrum quis tali denunciatione iudiciali teneatur denunciare, quod audiuit, & an peccet non probando. 126
12 An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant denunciationis. 128

De accuſatione. Tract. VI.

Cap. 1. Quid ſit accuſatio, & quot in ea requirantur. 129
2 Quis poſſit, & debeat accuſare. 133
3 An accuſationem præcedere ſemper debeant correctio, & denunciatio. 136
4 Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. 138
5 An accuſator deficiens in probatione, ſemper talionis pęna ſit plectendus. 141
6 Vtrum laici, vel clerici eccleſiaſtici poſſint religioſos regulares accuſare. 143
7 Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coràm ſe factas reſcindere poſſit, vel debeat. 145

De correctione iudiciali ex munere.

Tract. III.

Præambulum. 38
Cap. 1. An Prælati locales iuridice corrigere poſſint. ibid.
2 De Inquiſitione iudiciali generali. 40
3 De ſecundo genere viſitationis iudicialis ex munere: mixta ex generali, & ſpeciali. 42
4 De Inquiſitione iudiciali ſpecialiter per agenda ex munere. 45
5 Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. 48
6 Quid agendum quando duæ extant contrariæ probatæ famæ. 51
7 An poſſit, vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſſimulare ad tempus impunita, dimittendo. 53
8 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu nulla præcedente infamia. 55
9 Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter non præcedente infamia. 57
10 De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. 61
11 An populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. 64
12 An purgatio canonica adhibenda vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus. 67
13 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de alijs, de quibus non eſt infamatus: at dubitatur commiſiſſe. 70
14 Quid ſit notorium, vel publicum. 72
15 An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuper ſit inquiſitioni iudiciali. 76
16 De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummarie, & breui. 79
17 De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. 81
18 De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. 84
19 Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. 86

De correctione fraterna.

Tract. IV.

Præambulum. 91
Cap. 1. De correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. ibid.

2 De

2 De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione ſr. 218
3 De correctione fraterna in peccatis pernicioſis. 220
4 Qua forma,& quomodo adhiberi debet correctio fraterna. 224
5 De correctione fraterna,an ſit cum periculo vitæ adhibenda.

De denunciatione. Tract. V.

Præambulum. 104
Cap. 1. De denunciatione euangelica. ibid.
2 De iudiciali denunciatione. 106
3 An Prælati teneantur ſemper admittere præfactam denunciationem iudicialem,& iuxta illam inquirere. 109
4 Quænam denunciatio numquam ſit admittenda. 111
5 Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. 113
6 Quis nam denunciare teneatur. 117
7 An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. 118
8 Quando,& qua forma denunciatio facienda. 120
9 Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ,vel tertij. 123
10 An peccata, quæ ſolum ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. 124
11 Vtrum quis tali denunciatione iudiciali teneatur denunciare, quod audiuit,& an peccet non probando. 126
12 An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant denunciationis. 128

De accuſatione. Tract. VI.

Cap. 1. Quid ſit accuſatio,& quot in ea requirantur. 129
2 Quis poſſit,& debeat accuſare. 133
3 An accuſationem præcedere ſemper debeant correctio,& denunciatio. 136
4 Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. 138
5 An accuſator deficiens in probatione, ſemper talionis pęna ſit plectendus. 141
6 Vtrum laici,vel clerici eccleſiaſtici poſſint religioſos regulares accuſare. 143
7 Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coram ſe factas reſcindere poſſit,vel debeat. 145

De correctione iudiciali ex munere.
Tract. III.

Præambulum. 38
Cap. 1. An Prælati locales iuridice corrigere poſſint. ibid.
2 De Inquiſitione iudiciali generali. 40
3 De ſecundo genere viſitationis iudicialis ex munere: mixta ex generali, & ſpeciali. 42
4 De Inquiſitione iudiciali ſpecialiter per agenda ex munere. 45
5 Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. 48
6 Quid agendum quando due extant contrariæ probatæ famæ. 51
7 An poſſit, vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſſimulare ad tempus impunita, dimittendo. 53
8 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu nulla præcedente infamia. 55
9 Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter non præcedente infamia. 57
10 De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. 61
11 An populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. 64
12 An purgatio canonica adhibenda vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus. 67
13 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de alijs, de quibus non eſt infamatus: at dubitatur commiſiſſe. 70
14 Quid ſit notorium, vel publicum. 72
15 An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuper ſit inquiſitioni iudiciali. 76
16 De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummarie, & breui. 79
17 De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. 81
18 De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. 84
19 Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. 86

De correctione fraterna.
Tract. IV.

Præambulum. 91
Cap. 1. De correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. ibid.

2. De

2 De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione &c. 218
3 De correctione fraterna in peccatis pernicioſis. 220
4 Qua forma,& quomodo adhiberi debet correctio fraterna. 224
5 De correctione fraterna,an ſit cum periculo vitæ adhibenda. [illegible]

De denunciatione. Tract. V.

Præambulum. 104
Cap. 1. De denunciatione euangelica. ibid.
2 De iudiciali denunciatione. 106
3 An Prælati teneantur ſemper admittere præfactam denunciationem iudicialem,& iuxta illam inquirere. 109
4 Quænam denunciatio numquam ſit admittenda. 111
5 Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. 113
6 Quis nam denunciare teneatur. 117
7 An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. 118
8 Quando,& qua forma denunciatio facienda. 120
9 Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ,vel tert j. 123
10 An peccata, quæ ſolum ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. 124
11 Vtrum quis tali denunciatione iudiciali teneatur denunciare, quod audiuit,& an peccet non probando. 126
12 An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant denunciationis. 128

De accuſatione. Tract. VI.

Cap. 1. Quid ſit accuſatio,& quot in ea requirantur. 129
2 Quis poſſit,& debeat accuſare. 133
3 An accuſationem præcedere ſemper debeant correctio,& denunciatio. 136
4 Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. 138
5 An accuſator deficiens in probatione, ſemper talionis pęna ſit plectendus. 141
6 Vtrum laici,vel clerici eccleſiaſtici poſſint religioſos regulares accuſare. 143
7 Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coràm ſe factas reſcindere poſſit,vel debeat. 145

Digitized by Google

De correctione iudiciali ex munere.

Tract. III.

Præambulum. 38
Cap. 1. An Prælati locales iuridice corrigere poſſint. ibid.
2 De Inquiſitione iudiciali generali. 40
3 De ſecundo genere viſitationis iudicialis ex munere: mixta ex generali, & ſpeciali. 42
4 De Inquiſitione iudiciali ſpecialiter per agenda ex munere. 45
5 Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. 48
6 Quid agendum quando duæ extant contrariæ probatæ famæ. 51
7 An poſſit, vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſſimulare ad tempus impunita, dimittendo. 53
8 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu nulla præcedente infamia. 55
9 Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter non præcedente infamia. 57
10 De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. 61
11 An populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. 64
12 An purgatio canonica adhibenda vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus. 67
13 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de alijs, de quibus non eſt infamatus: at dubitatur commiſiſſe. 70
14 Quid ſit notorium, vel publicum. 72
15 An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuper ſit inquiſitioni iudiciali. 76
16 De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummariè, & breui. 79
17 De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. 81
18 De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. 84
19 Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. 86

De correctione fraterna.

Tract. IV.

Præambulum. 91
Cap. 1. De correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. ibid.

2. De

2 De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione ∰. 218
3 De correctione fraterna in peccatis pernicioſis. 220
4 Qua forma,& quomodo adhiberi debet correctio fraterna. 224
5 De correctione fraterna,an ſit cum periculo vitæ adhibenda.

De denunciatione. Tract. V.

Præambulum. 104
Cap. 1. De denunciatione euangelica. ibid.
2 De iudiciali denunciatione. 106
3 An Prælati teneantur ſemper admittere præfactam denunciationem iudicialem,& iuxta illam inquirere. 109
4 Quænam denunciatio numquam ſit admittenda. 111
5 Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. 113
6 Quis nam denunciare teneatur. 117
7 An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. 118
8 Quando,& qua forma denunciatio facienda. 120
9 Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ,vel tert ij. 123
10 An peccata, quæ ſolum ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. 124
11 Vtrum quis tali denunciatione iudiciali teneatur denunciare, quod audiuit,& an peccet non probando. 126
12 An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant denunciationis. 128

De accuſatione. Tract. VI.

Cap. 1. Quid ſit accuſatio,& quot in ea requirantur. 129
2 Quis poſſit,& debeat accuſare. 133
3 An accuſationem præcedere ſemper debeant correctio,& denunciatio. 136
4 Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. 138
5 An accuſator deficiens in probatione, ſemper talionis pena ſit plectendus. 141
6 Vtrum laici,vel clerici eccleſiaſtici poſſint religioſos regulares accuſare. 143
7 Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coràm ſe factas reſcindere poſſit,vel debeat. 145

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX TRACTATVVM: ET CAPITVM.

De iudice competenti regularium. *Tract. I.*

Cap. 1. AN regulares Pręlati ſint ordinarij iudices ſuorum ſubditorum. 4

2 An regulares aliqui virtute aliquorum priuilegiorum ſint exempti a iuriſdictione ſuorũ Prælatorum. 8

3 Quinam ſint regularium Prælati, & iudices competentes. 9

4 An Epiſcopus aliquo in caſu corrigere poſſit regulares delinquentes. 13

5 An ſæcularis iudex poſſit cognoſcere de cauſis regularium. 15

6 An ſæcularis iudex cognoſcere poſſit de crimine commiſſo a religioſo ante ingreſſum religionis. 17

7 An ſæcularis iudex de iure poſſit iudicare nouitium, qui occidit iniuſtè religioſum profeſſum: aut aliquod aliud commiſit crimen. 19

8 An regularis vna cum ſæculari delinquens conueniri poſſit coram iudice ſæculari. 20

De modo corrigendi paternè ex munere. *Tract. II.*

Præambulum. 22

Cap. 1. An ſpectet ad Prælatos regulares corrigere paternè ex munere. 23

2 Ad quos ordinis Prælatos pertineat paternè viſitare, atque corrigere regulares. 24

3 De modo viſitandi, & corrigendi paternè. 27

4 Quomodo Prælati terminare debent paternam viſitationem, & corrigere ſubditos. 30

5 De nonnullis monitis, pro paternę correctionis termino. 33

6 De viſitatoribus extraordinarijs. 35

Digitized by Google

De correctione iudiciali ex munere.
Tract. III.

Præambulum. 38
Cap. 1. An Prælati locales iuridice corrigere poſſint. ibid.
2 De Inquiſitione iudiciali generali. 40
3 De ſecundo genere viſitationis iudicialis ex munere: mixta ex generali, & ſpeciali. 42
4 De Inquiſitione iudiciali ſpecialiter per agenda ex munere. 45
5 Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. 48
6 Quid agendum quando duæ extant contrariæ probatæ famæ. 51
7 An poſſit, vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſſimulare ad tempus impunita, dimittendo. 53
8 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu nulla præcedente infamia. 55
9 Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter non præcedente infamia. 57
10 De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. 61
11 An populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. 64
12 An purgatio canonica adhibenda vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus. 67
13 An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de alijs, de quibus non eſt infamatus; at dubitatur commiſiſſe. 70
14 Quid ſit notorium, vel publicum. 72
15 An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuper ſit inquiſitioni iudiciali. 76
16 De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummarie, & breui. 79
17 De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. 81
18 De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. 84
19 Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. 86

De correctione fraterna.
Tract. IV.

Præambulum. 91
Cap. 1. De correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. ibid.

2 De

2 De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione fraterna. 93
3 De correctione fraterna in peccatis pernicioſis. 96
4 Qua forma,& quomodo adhiberi debet correctio fraterna. 98
5 De correctione fraterna,an ſit cum periculo vitæ adhibenda. 101

De denunciatione. Tract. V.

Præambulum. 104
Cap. 1. De denunciatione euangelica. ibid.
2 De iudiciali denunciatione. 106
3 An Prælati teneantur ſemper admittere præfactam denunciationem iudicialem,& iuxta illam inquirere. 109
4 Quænam denunciatio nunquam ſit admittenda. 111
5 Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. 113
6 Quis nam denunciare teneatur. 117
7 An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. 118
8 Quando,& qua forma denunciatio facienda. 120
9 Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ, vel tert j. 123
10 An peccata, quæ ſolum ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. 124
11 Vtrum quis tali denunciatione iudiciali teneatur denunciare, quod audiuit,& an peccet non probando. 126
12 An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant denunciationis. 128

De accuſatione. Tract. VI.

Cap. 1. Quid ſit accuſatio,& quot in ea requirantur. 129
2 Quis poſſit,& debeat accuſare. 133
3 An accuſationem præcedere ſemper debeant correctio,& denunciatio. 136
4 Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. 138
5 An accuſator deficiens in probatione, ſemper talionis pęna ſit plectendus. 141
6 Vtrum laici, vel clerici eccleſiaſtici poſſint religioſos regulares accuſare. 143
7 Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coram ſe factas reſcindere poſſit, vel debeat. 145

De Teſtibus. Tract. VII.

Præambulum. 147
Cap. 1. De perſonis idoneis ad teſtificandum in cauſis criminalibus regularium. ibid.
2 An moniales poſſint eſſe teſtes contra regulares in cauſis criminalibus. 149
3 An laici contra regulares poſſint eſſe teſtes. 151
4 De ijs, qui repelluntur a teſtificando. 153
5 Vtrum regulares poſſint eſſe teſtes coram iudice non regulari. 156
6 De citatione & examinatione teſtium. 158
7 Quando quis teneatur in iudicio teſtificari. 162
8 In quibus caſibus teſtis interrogatus ſub præcepto, & iuramento, vel etiam excommunicatione teſtari non teneatur. 164
9 An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. 167
10 Quomodo, vel quid reſpondere debet teſtis, quando veritatem aperire non tenetur. 170
11 An teſtis negans, vel occultans veritatem ad reſtitutionem teneatur damni inde reſultantis. 175
12 De numero, & qualitate teſtium ſufficientium ad plenam probationem. 179
13 Qui ſint ſingulares teſtes. 183
14 An aliquo in caſu poſſit aliquis per ſingulares teſtes plenè conuinci, & condemnari. 188
15 An aliquis poſſit condemnari per teſtes ſingulares adiuncta fama, vel alijs adminiculis. 190
16 Vtrum teſtes ſingulares faciant probationem, vel fidem ſufficientem ad torquendum, & incarcerandum. 193
17 De variatione teſtium. 194
18 De tortura teſtium. 199
19 De falſis teſtibus. 204

De indiciis. Tract. VIII.

Cap. 1. De indicijs in genere. 208
2 De multiplici differentia indiciorum. 211
3 Vtrum ſolitus delinquere, ex eo ſolo poſſit damnari, vel torqueri. 215
4 Vtrum ſola Epiſtola ſigillo munita, vel alia ſcriptura priuata faciat plenam.

plenam probationem, vel ſaltem indicium ad torturam. 218
5 De alijs diuerſis indicijs. 220
6 De indiciorum probationibus. 224

De Reis. Tract. IX.

Præambulum. 229
Cap. 1. De citatione Reorum. ibid.
2 Quomodo, & qua forma citandus eſt reus. 231
3 An Generalis poſſit priuare Prouinciales, vel commiſſarios, & viſitatores ſuis officijs ob aliquam grauem cauſam ſine citatione præcedente. 233
4 An aliquo in caſu poſſint amoueri officiales quicumque indifferenter nulla præuia citatione, vel nulla data eis defenſione. 235
5 Quomodo, & quando rei interrogandi ſint. 238
6 Quando, & quomodo reus interrogatus reſpondere debeat. 243
7 An reus, contra quem ſunt ſemiplenæ probationes, monitus, & iuratus veritatem fateri teneatur poſt manifeſtatum ei ſuæ cauſæ ſtatum. 245
8 Rationes aliorum contra determinata in ſuperiori capite ſoluuntur. 252
9 Aliæ rationes ſoluuntur. 257
10 An reus iuridice interrogatus non reſpondendo habeatur pro confeſſo. 263
11 An reus poſt latam ſententiam definitiuam teneatur confiteri delictum prius negatum. 265
12 An reus poſſit interrogari de complicibus. 268
13 Quibus in caſibus reus interrogari poſſit de complicibus. 269

De carcere Reorum.

14 De triplici carceris genere. 271
15 De qualitate carceris. 274
16 De modo incarcerandi. 276
17 De fuga reorum. 277

De Tortura.

18 Quid ſit tortura, & quare introducta. 279
19 Quotuplex ſit tortura. 280
20 Quæ debeant de iure præcedere torturam. 282
21 Quæ indicia ſufficiant ad torturam. 284
22 Quomodo regulares torquendi ſint. 287
23 An tortura poſſit repeti. 291
24 An reo ſit danda copia indiciorum ad ſui defenſionem ante torturam. 293
25 Vtrum dictum rei in tortura, non data prius copia indiciorum, ſit validum, & ſufficiat ad eius punitionem. 295

26 An liceat prætenſo Reo metu tormentorum crimen de ſe falſum fateri. 297

De termino, & vltimo definitiuo fine iudicialis correctionis. Tract. X. Pars I.

Præambulum. 300

Cap. 1. De abſolutione in proceſſu ex munere. ibid.

2 De abſolutione in proceſſu ad inſtantiam partis. 302

3 De forma ſententiæ abſolutoriæ ex capite Innocentiæ in primo gradu. 303

4 Sententiæ abſolutoriæ primi gradus Innocētiæ exemplar primum. 304

5 Sententiæ abſolutoriæ primi gradus Innocentiæ exemplar ſecundum. 306

6 Sententiæ abſolutoriæ primi gradus Innocentiæ exemplar tertium. 307

7 Errores in tribus præfatis exemplaribus contenti. 309

8. Sententiæ abſolutoriæ primi gradus Innocentiæ exemplar quartum lectiſſimum, & probatiſſimum. 312

9 De ſententia abſolutoria in ſecundo gradu Innocentiæ. 314

10 De abſolutione ex hactenus deductis. 316

11 An ſemel abſolutus ex cauſa innocentiæ poſſit iterum conueniri, vel accuſari. 317

12 An abſolutus ex alia cauſa, quam innocentiæ poſſit iterum conueniri. 320

13 De abſolutis per aliam viam, quam accuſationis. 323

De Reorum defenſionibus. Tract. X. Pars II.

Præambulum. 326

Cap. 1. De Reorum defenſionibus in genere. ibid.

2 An aliquo in caſu omitti poſſint Reorum defenſiones. 328

3 De defenſione ex nullitate proceſſus, & præſcriptione. 331

4 De defenſione ex perempta inſtantia, & ex cauſa mortis. 336

5 De defenſione ex habitus ſuſceptione. 339

6 De defenſione ex euidentia rei, & ex negatiua probata. 341

7 De defenſione ex teſtibus. 344

8 De defenſione contra propriam confeſſionem ſpontaneam. 346

9 De defenſione contra propriam confeſſionem factam in tormentis. 351

10 De defenſione ex re iudicata. 355

11 De defenſione ex gratia. 357

12 De defenſione contra iudicem. 360

13 De

13 De defenſione ex cauſa innocentiæ. 361
14 De defenſione, quæ totaliter excuſat a delicto commiſſo. 362
15 De defenſione ad minuendam pęnam. 365

De Reorum damnatione. Tract. X. Pars III.

Præambulum. 371
Cap. 1. De conuictis. ibid.
2 De confeſſis in tortura. 375
3 De ſponte confeſſis. 378
4 Ad quos iudices ſpectet ſententiare reos. 379
5 Quibus regulis debeat ferri ſententia. 384
6 De pęnis iuxta leges imponendis. 388
7 De pęnis arbitrarijs. 390
8 De pęnis complicibus varijs imponendis. 392
9 De remiſſione pęnarum. 397
10 De remiſſione pęnæ in his, quæ fiunt ſine dolo. 402
11 De ſpecialibus pęnis. 404
12 De quibuſdam priuationibus in ordine conſuetis. 406
13 Priuationes præfatæ quibus competant. 408
14 De quibuſdam alijs conſimilibus pęnis grauibus. 412
15 De pęna excommunicationis, ſuſpenſionis, & de alijs cenſuris. 415
16 De pęna carceris. 419
17 De pęna triremium. 425
18 De Apoſtaſiæ pęna. 426
19 De expulſione ab ordine. 432
20 De religioſis iam expulſis ab ordine. 437
21 De pęna talionis. 441
22 Quomodo pęnę impoſitæ ſubeundæ. 443
23 De reprehenſione, ſiue obiurgatione in probatione ſententiæ. 444

De appellationibus. Tract. X. Pars IV.

Cap. 1. De appellatione iuxta ordinis ſtatuta. 447
2 Quando Prælati appellationem admittere teneantur, nec ne. 450
3 Caſus in quibus nullatenus appellare licet. 454
4 An inferiores iudices teneantur exequi ſententiam ſuperioris omni poſtpoſita appellatione. 455
5 De effectibus appellationis. 459

Finis Indicis Tractatuum, & Capitum.

INDEX
RERVM OMNIVM
NOTABILIVM.

Abſolutio.

CVi inquiſito, & quando danda tract. 10. p. 1. c. 1. nu. 1.
Eſt multiplex num. 2.
Erant Prælati non abſoluendo Inquiſitos nu. 3.
Tenentur, quæ ad illorum famam nu. 4.
Vniformiter omnibus, non danda cap. 2. num. 1.
Errant maximè Prælati in hoc nu. 3.
Cum ſit iuris eſſentiale nu. 2.
Ex duplici capite impenditur c. 3. nu. 1.
Auctoris innocentia nu. 2.
Formula abſoluendi ſecundum gradus c. 9. num. 1.
Tamquam innocenti quando danda n. 2.

Accuſatio.

Differt a denunciatione, & qualiter trac. 6. c. 1. nu. 1.
Eiuſdem diffinitio nu. 2.
Quare depoſitio delicti nu. 3.
Coram iudice competenti, & a potente accuſare nu. 5.
In ſcriptis nu. 6.
In leuioribus locum non habet nu. 7.
Ad formam libellorum an teneamur accuſando nu. 8.
In ea quid exprimendum nu. 9.
Requirit ſufficientiam teſtium, vel indiciorum nu. 10.
Delinquentis punitio eius finis nu. 11.
Quomodo ſine peccato fiat nu. 12.
Eius finis regulariter num. 13.
Charitate ſit plena nu. 14.
Inſcriptis fiat iudicis nomen clare exprimendo, &c. nu. 15.
Ab infami minimè fiat c. 2. nu. 1.
Ex priuilegio nu. 3.
De quibus delictis nemo teneatur num. 4. & 5.
Infame, & damni paſſi regulares contra quemdam accuſare poſſunt nu. 6. 7. 8.
Cuius error maximè conuincitur nu. 11.
Ex præcepto quando fieri debeat nu. 12.
Fraterna correctio eā præcedant c. 3. n. 1.
Ad quam ſi adſint alia remedia non deueniendum, & modus procedendi, & ordiendi nu. 3.
Cuiuſdam dicto non obſtante nu. 4.
Tria vitia in ea committi ſolita c. 4. nu. 1.
Peccat accuſans de peccato ſecrete commiſſo nu. 2.
Alias ſi bona fide nu. 3.
Peccat quoque præuaricando nu. 4.
Tertius modus in ea præuaricandi nu. 5.
Quid ſit tergiuerſatio, & quomodo contingat nu. 6.
Secus ſi rationabili cauſa id faceret nu. 7.
Talionis pœnæ accuſator ſemper non ſubiacit c. 5. nu. 1.
Subiacere tamen deberet nu. 2.
Sed etiam maiori nu. 3.
Talionis pœna puniatur trac. 7. c. 19. n. 1.

Appellatio & appellare.

A quibus non liceat tract. 2. c. 4. nu. 1.
Non a legibus nu. 2.

Nec

Digitized by Google

Nec a correctionibus nu.3.
Nec a pœnis iuridicis tract.10.p.4.c.1. num.1.
Quid ſit,& quando admittenda nu.2.
Ordo ſeruandus nu.3.
Etiam in recurſu nu.4.
Appellanti,quæ tradenda nu.5.
Secus de fuga dubitetur nu.6.
Indebite,quid agendum nu.7.
Poſt ſententiam facienda nu.8.
Ordinem violans quomodo caſtigandus num.9.
Romam adeuntes cum punitione remittantur nu.10.
In quibus non admittenda tract.10.p.4. c.2.nu.1.
In correptionibus debitè inflictis non admittenda nu.2.
Aliquibus tamen exceptis nu.3.
Iuſta negari non debet nu.4.
Idem de recurſu nu.5.
Non admittentes reſtituere quando teneantur nu.6.
Statuta illam prohibentia quomodo intelligantur nu.8.
Tutior via a Prælati ſeruanda intellige tamen pœnis grauibus nu.10.
Confeſſo tamen, & conuicto omninò neganda c.3.nu.1.
Conuicto tamen concedenda nu.3.
Aliquo tamen caſu excepto nu.4.
Duplex eſt,& diffinitur c.5.nu.5.
Iudicialis multiplex effectus nu.2. & 3.
Suſpendit ſententiam,& effectum nu.4.
Idem intellige in ſuſpenſionibus, & priuationibus nu.5.
Auctoris deſiderium circa priuationes num.6.
Cauto a Reo fiat tract.9.c.6.nu 7.

Apoſtata.& apoſtaſia.

Quis ſit, & dicatur tract.10.p.3.c.18. num.1.
Diſtinguitur tamen nu.1.
Quæ leuis nu.2.
Quæ etiam grauis nu.3.
Quæ item grauior nu.4.
Et quæ grauiſſima nu.5.
Gradus tamen eius a Prælato iudicandi num 6.
Grauem quis incurrat nu.7.
Leuem quoque nu.8.
In gradus diſtinguitur nu.9.
Leuioris pœna nu.11.
Leuis vero nu.12.
Grauis autem nu.13.
Grauioris nu.14.
Et grauiſſime nu.15.
Eorum iudex nu.16.
Quomodo recipiendi,& abſoluendi n.17.

Canonica purgatio.

Olim in vſu tract.3.c.12.nu.1.
Quæ ſit nu.1.
Ea olim vſi Summi Pontifices nu.2.
Nunc merito abolita nu.3.
Et maxime contra eminentes nu.4.
Cauſa verò nu.5.& 6.
Sponte tamen ſubiens in priſtinum reſtituendus nu.7.
Violenter non adhibenda nu.8.

Carcer.

Triplex genus tract.9.c.14.nu.1.
Primum quando adhibeatur nu.1.
Secundum tamen eſt potius cuſtodia, & quando adhiberi non poſſit nu.2.
Religioſis quibuſdam male applicatum num.3.
Eminentibus præſertim nu.4.
Tertium genus eſt ad arctationem nu.5.
Quomodo adhibendum nu.5.
Carceratis præiudicium infert ibid.
Religioſis leuiter non adhibendum nu.7.
Secus ſit tamen in religionem noſtram num.8.
De tali præſcripta regula tradi non poteſt num.9.
Si ſit ad cuſtodiam tantum ſemper mitis c.15.

c.15.nu.1.
Et in hoc multi errant Prælati nu.2.
Secus ſi ſit ad afflictionem, & torturam num.3.
Non tamen ſine conſenſu diffinitorij num.4.
Tertium non adbibeatur nu.5.
Colloquijs priuari poſſunt nu.6.
Modus ſeruandus, & inter regulares ſolitus c.16.nu.1.
A Prælatis tamen non ſeruatur nu.2.
Formalis, quid ſit tract.10.p.3.c.16. num.1.
Qui in illum intrudere poſſit nu.2.
Pro quibus delictis tantum adbiberi poſſit nu.4.
Sic carcerati quibus priuentur nu.3.
Quid agere debeant nu.5.
Carcerum conditiones nu.5.
Habeantur in Prouincijs fortes nu.5.
Secus de domo diſciplinæ ibi error cuiuſdam de fuga, & de auxilio præbente num.7.
Adhiberi debet fornicantibus nu.9.
Inobedientibus contumacibus nu.10.
Confeſſionem reuelantibus nu.11.
Aliquid ad præcutiendum proijcientibus nu.12.
Diuiſionem ordinis procurantibus n.13.
Perpetuo verò incorrigibilibus nu.13.
Et in ſæculo morte plecti debentibus num.14.
Secus de rebellantibus a Generali, & variantibus decretum appellationum num.14.
A Prælatis localibus quomodo adbibenda tract.3.c.1.nu.2.

Complices, & eorum pœnæ.

Non eadem pœna puniuntur tract.10.p.3.c.8.nu.1.
Magnum inter eos diſcrimen nu.2.
Sciens delictum, an punibilis num.3. & 4
Secus de pacificante nu.5.
De conſulente, & quo nu.6.
Idem de mandante nu.7.
Cui cum Reo eadem pęna infligatur nu.7.
Etiam ſi delictum fuerit maius commiſſione nu.8.
Non tamen vniuerſaliter nu.9.
Puniatur quoque non attentato delicto num.10.
Secus ſi ante reuocaſſet nu.11.
Non ſic autem de poſt reuocante, & auxiliante nu.12.
Nec de ſolo tractante, & diſcurrente num.13.
Aliqua tamen excipienda nu.14.

Confeſſio, & dictum rei.

Quomodo ſit ſufficiens ad inquirendum nulla præcedente infamia tract.3.c.9. nu.9. & 10.
Extraiudicialis non ſufficit ad ſpecialem inquiſitionem c.4.nu.1.
Quomodo etiam, nec iudicialis nu.1.
Idem dicas de Epiſtola ad amicum nu.2. & 3.
Dictum negatiuum conſtantis ſemper validiſſimum tract.9.c.25.nu.1.& 2.
Confeſſio facta ante copiam indiciorum in tortura nulla nu.3.
Secus ſi non petiuit, & iudex offerre non tenebatur nu.6.
Tormentorum metu infamare ſe poteſt c.26.nu.1.
Non tamen vniuerſaliter nu.2.
Vt ſi alteri damnum inferat nu.2.
Ac ſi ſibi nefandiſſima imponat nu.3.
Idem ſi poſteritas læderetur nu.4.
Et ſi in Religione, & ſæculo ſcandalum oriretur nu.5.
Spontanea damnat tract.10.p.3.c.3.nu. 1. & 2.
Non ratificanda nu.3.
Veritatẽ dicere tenetur ex ſemiplena probatione ſecundum quendam tract. 9. cap.7.

Digitized by Google

cap.7.num.1.
Contrarium tamen ſentit Auctor nu.2.
Validiſſimè oppoſitum probat nu.2.
Non tamen in omni caſu, & ſine cauſa rationabili nu.3.
Diſtinctione de pęna ſpirituali, & temporali repellit nu.5.
Semper enim tueri ſe poteſt Reus nu.5.
Vrgentiſſime demonſtrat nu.6.
Nec obſtat iudicis iuſta interrogatio num.7.
Et præcipuè de eminente prætenſo nu.8.
Nec obſtat, quod falſum iuramento confirmaretur nu.9.
Aptiſſimo oſtenditur exemplo nu.9.
Secus tamen in rebus minimis nu.10.
Cum ſemiplena probatione abſque peccato veritatem cum iuramento negare poteſt nu.13.
Reſpondere etiam aliquando non tenetur nu.16.& 17.
Rationibus probatur contraria opinio c.4.nu.1.
Exploduntur omnino nu.2.
Contradicit ſibi opinans nu.2.
Probatur iterum opinio nu.5.
Et diluitur nu.6.
Non enim ſibi conſtat opinans nu.6.
Soluuntur eius rationes nu.7.
Et c.5.per totum.
Adducuntur rationes pro vera ſententia Auctoris.

Correptio paterna,& fraterna.

Præcedere debet iudicium tract.2.c.1.num.1.
Quibus ſpecialiter competat ex munere, & regula c.2.nu.1.
Ad fraternam omnes tenentur tract.4.c.1.nu.1.
Septem conditiones requirit nu.2.3.4.5.& 6.
Quæ ſint fiat propter peccatum mortale, etiam propter veniale ſpes emendationis opportunitas temporis nu.6.
Certam peccati cognitionem habeat c.2.num.1.
Leniter fiat nu.2.
Cum attentione ad ſe ipſum priori nu.3.
Quomodo teneatur ſcire, ſiue corripere num.4.
Non tenetur ſe conuertere nu.5.
Aliter ſentiendum de Prælato nu.6.
Vera ſententia auctoris de obligatione corrigentis, de conuertendo ſe prius num.9.
Ac etiam de obligatione habentis ignorantiam inuincibilem de aliquo præcepto nu.8.
Quid agendum ſi non ſufficit c.3.nu.1.
Adhibendus eſt potentior, & grauior num.2.
Si inueniri poſſit nu.2.
Si non proderit præmoneatur proximus num.4.
Errant grauiſſimè multi in modo nu.6.
Modus a Chriſto præceptus c.4.nu.1.
Salus ſpiritualis bono tẽporali in ea præferenda nu.2.
Per eam ad iudicium non deueniatur num.3.
Sæpius repetenda antequam teſtes adhibeantur nu.4.& 5.
Aliquando autem non adhibeantur n.6.
Aliquoties conſultius adhibebitur Prælatus nu.7.
Si tamen zelo,& prudentia ſit præditus num.8.
Modus precipuè ſeruandus nu.11.
Si peccatum ſit cum ſcandalo, & proximi detrimento eſt omni meliori modo facienda nu.12.
An verò cum periculo vitæ c.5.nu.1.
Extra caſum neceſſitatis quomodo facienda nu.2.
Extra quem caſum cum periculo facienda nu.3.

Ac

Ac etiam cum detrimento famæ nu.4.
Excipiuntur tamen Prælati nu.5.

Crimen,& delictum,&c.

Atrocia, quæ tract.3.c.8.nu.3.
Furtum notabile, & ſubornatio num.5.
& 6.
Nefandum crimen nu.7.
Blaſphemia nu.8.
Coram Prælato, & ſcribæ confeſſum ad inquirendum ſufficit c.9.nu.6.
Licet incidenter nu 7.
Idem de commiſſo in iudicio nu.8.
Clare conſtans aliquo loco ignorato actore ibid.nu.11.
Commiſſum coram Prælato ſine teſtibus tamen non ſufficit c.10.nu.4.
Nec fragrans a ſolo repertum Prælato num.7.
Nec in præiudicium partis ad inquirendum ſufficit nu.10.
Connexum infamia non præcedente inquiri poteſt c.13.nu.5.
Notorium quid ſit c.14.nu.1.
A publico valde differt nu.2.
Publicum ſimpliciter ad inquirendum non ſufficit nu.3.
Ad notorium quid requiritur num.4.5. & 6.
Prælatis cognoſcendum relinquitur n.7.
Et etiam triplex nu.8.
Publicum equiuocum,& quare nu.9.
Antiqua quomodo ſuſcitari poſſunt, & debeant c.15.nu.6.& 8.
Antiqua quæ dicantur, & a iudicio repellenda nu.7.
Occultum per duos teſtes conuictum quomodo puniendum, & quomodo non c. 19.nu.7.& 8.
Si ſit in damnum ſtatim denunciandum, ſecundum quendam tract.5.c.9.nu.1.
Contrarium tamen ſentit auctor nu.2.
In damnum delinquentis tantum nullatenus denuncianda ſecundum quendam c.10.nu.1.
A contrario tamen ſecundum auctorem num.2.
Præſcriptum non poteſt amplius cognoſci tract.10.p.2.c.3.nu.12.
Magnum interea diſcrimen, & diuerſitas oſtenditur p.3.c.8.nu.2.
Non reuelans quomodo, & quando puniendus nu.1.3.& 4.
Secus de conſiliatore, & pacificatore nu. 5.& 6.
Et mandante nu.7.& 8.&c.
Sine dolo commiſſum vix dignoſcitur tra. 4.c.10.nu.1.
In quibus pęna diminuatur nu.2.

Denunciatio,& denunciare.

Canonica non ſufficit ad inquirendū trac. 3.c.10.nu.8.
Iudicialis tantum ſufficit ad iudicialem inquiſitionem nu.9.
Delictum publicum denunciari debet c. 14.nu.12.
Euangelica,& iudicialis tract.5.c.1.n.1.
Euangelica quæ nu.2.
Conuenit cum canonica,& in quibus n.3.
Non adhibenda ſufficiente correptione num.4.
Coincidit cum regulari denunciatione num.5.
Amplectitur canonicam, & regularem num.6.
Dupliciter expleri poteſt nu.7.
Quando adhibenda nu.8.& 9.
Iudicialis quæ ſit c.2.nu.1.
Cum quo coincidat nu.4.
Specialiter competit Prælati localibus num.4.
Differt in multis ab Euangelica nu.5.
Etiam conuenit cum ea,& in quo nu.6.
Magna cōſideratione adhibenda c.3.n.1.
Contra eminentes non acceptanda nu.2. & 3.
Nec ab his, qui correptionem prius non adhi-

adhibuerint nu.4.& 5.
Nec ſubdola acceptetur c. 4.nu.1.
Subdoli denunciatores qui ſint nu.2.
Omnino reiciendi nu.3.
Aliter mortaliter peccant nu.4.
Coincidit cum accuſatione nu.5.
Multipliciter tamen differt c.5.nu.1.
Quid pretendat nu.2.
Error cuiuſdam de earum differẽtijs n.3.
Et de eiuſdem fine nu.4.
Eiuſdem error, de intentione denunciationis nu.5.
Mera manifeſtatio criminis nu.6.
Cauſa erroris cuiuſdam nu.7.
Quorundam error in aſſignandis huiuſmodi differentijs nu.8.
Qui denunciare teneantur c.6.nu.1.
Duplici cauſa facienda nu 2.& 3.
Omnes regulares ad illam tenentur nu.4.
Nec infames excipiuntur nu.5.
Aliquando emendatus denuncietur c.7. num.1.
Qui tamen teneantur ſic denunciare n.2.
Guardianus, & Prælati locales ſpecialiter tenentur, & in quibuſdam Commiſſarius nu.4.
Aliquando etiam omnibus abſtinendum num 5.
Quomodo communiter facienda ſecundum quendam c.8.nu. 1.
Contra eum ſentit auctor nu.2.
Eam ſemper precedat correptio fraterna num.3.
Opinantis rationes ſoluuntur nu.4.
Auctoris ſententia comprobatur nu.5.
An ſtatim faciẽda de delicto in damnum tertij c.9.nu.1.& 2.
Idem in damnum delinquentis c.10.nu.1.& 2.
Nemo tamen tenetur, quæ per auditum tantum cognoſcit denunciare nu.1.
Etiam a viris magni nominis audita n.2.
Etiam precipiente Prælato nu.3.
Quibuſdã tamẽ caſib. exceptis n.4.& 5.
Sic auditorum maturè præcipiant Prælati denunciationem nu.6.
Quomodo denunciantes ad probandum non teneantur nu.7.
Fiat ex caritate, & non paſſione nu.8.
In teſtem aſſumi denuncians quomodo poſſit c.12.nu.12.

Defenſio rei.

Omnibus communiter quãdo danda trac. 10.p.2.c.1.nu.1.
Etiam confeſſo ſponte nu.2.
Et præſertim regularibus, & a regularibus, & quare nu.3.& 4.
Non tamen extra ordinem niſi, &c.n.5.
Et quæ copia, & dilationes, &c. a Prælatis danda nu.6.& 7.
Nulla plenitudine poteſtatis omitti poteſt c.2.nu.1.
Caueant Prælati a talium negatione n.2.
Nulla ex parte, etiam rei infragranti depræhenſi nu.3.
Limitatur tamen egregiem nu.4.
Quibus in criminalibus nec reus denunciare poteſt nu.5.
Idẽ, dicas ſi de leſione fame ageretur n.6.
Abſque ea quo caſu morti quomodo quis tradi poſſit nu.7.
Non inducatur reus ad renunciandũ n.8.
Potius doceatur nu.9.
Ex nullitate proceſſus põt defẽdi c.3.n.1.
Etiam ex præſcriptione criminis nu.2.
Per via inquiſitionis in proceſſu, vnde incipiat præſcriptio nu.4.& 5.
Secus in noſtris ſtatutis nu.6.& ſpecialiter 8.
In quibuſdã pſcribitur in ſindicatu n.9.
Verum eſt de pertinentibus ad officium nu.10.& inde.
Defenditur experentia iſtantia cauſæ c. 4.nu.1.
Quæ ſeruanda inter regulares nu.2.
Non tamen ea morte accuſatoris nu.3.

Et hoc

Et hoc iure communi nu.4.
His temporibus nu.4.
Ex ſuſceptione baptiſmi poſt crimen c.5. num.1.
Licet teneatur ad reſtitutionẽ ſicut prius num.2.
Idem de ſuſceptione habitus nu.3.
Exceptis cauſis a iure cautis nu.4.
In quibus habitu priuetur nu.6.
Barbare in hoc errauit, quidam nu.7.
Item ex euidentia rei abſolutæ c.6. nu.1.
Ex impoſſibilitate rei nu.2.
Et tunc ex cauſa innocẽtiæ liberatur n.3.
Nõ tamen ex negatiua in vniuerſali n.4.
Bene tamen ex coarctata loco, & tempore nu.5.
Ex probata etiam per ſolum dicti offenſi num.6.
Aliter ſi res euidenter conſtet nu.7.
Et hoc ad arbitrium iudicis nu.8.
Ex inhabilitate teſtium c.7.nu.1.
Non tamen in vniuerſali nu.2.
Imò tenentur ad reſtitutionem teſtium, quare, & quando nu.3.
Ex illegitima receptione teſtium in iudicio nu.4.
Similiter ex varietate nu.5.
In dubijs pro reo ſtandum nu.7.
Modus ſingularis defendendi nu.8.
Ex confeſſione extraiudiciali quo ad condemnationem c.8.nu.1.
Sic dicas de confeſſione coram iudice incompetente nu.2.
Et etiam præſente parte nu.3.
Ex confeſſione cum promiſſione impunitatis a iudice nu.4.5.& 6.
Si non conſtet corpus delicti nu.12.
Intellige de delicto huius veſtigium, vel corpus remanere poteſt nu.13.
Ex confeſſione, ex proceſſu nullo ex quacunque cauſa nu.14.
Ex confeſſione, ex tortura non rectè adhibita c.9.nu.1.
Super venientibus etiam poſtea legitimis indicijs nu.2.
Ex confeſſione condictionata quoque n.3.
Quomodo probetur talis condictio nu.4. & 5.
Cuius conditionis, oppoſitio eſt cautela num.6.
Tamen iuxta probata, abſolute defendit. num.7.
Ex erronea confeſſione nu.8.
Ex abſolutione alias eiuſdem criminis c. 10.nu.1.
Diſtinguendum tamen nu.2.3.& 4.
In quidam errauit nu.5.
Ex gratia recepta ex iudice recepta c.11. num.1.
Quod deberet facere, & in quibus Prælati Generales, & Prouinciales, num.3. & 4.
De præteritis tamen, non de futuris n.6.
Nec de atrocibus nu.7.
Secus de ceteris nu.8.
Ex inimicitia iudicis c.12.nu.1.
Licet aſſereret eſſe ſe amicum nu.2.
Ex affinitate, & excommunicatione iudicis nu.3.& 4.
Ex innocentia optimè c.13.nu.1.
Et hoc poſt latam etiam ſententiam nu.2.
Ex inſania c.14.nu.1.
Intellige etiam ſi ſuperueniret poſt commiſſum delictum nu.2.
Ac poſt latam ſententiam nu.3.
Simile de commiſſo in ſomnis nu.4.
Ex ignorantia iuris inuincibilis nu.5.
Nec non ex mãdato ſuperioris iuſto n.6.
Ex metu cadente in virum conſtante n.7.
Ex crudelitate cum iuxta cauſa nu.8.
Quo ad pœnæ diminutionem ex minoritate ætatis c.15.nu.1.
Ex ſenectute nu.2.
Ex furore nu.3.
Ex amore inordinato nu.4.
Ex prodigalitate nu.5.

Ex

Ex ebrietate nu.6.
Ex prouocatione aduerſarij nu.7.
Ex iuxto dolore nu.8.
Ex ſecreta perpetuatione nu.9.
Ex penitentia voluntaria nu.10.
Ex bona fama nu.11.
Ex perpetratione ſine dolo nu.12.
Ex magna multitudine delinquentium, præſertim eminentium nu.13.
Ex antiquitate delicti nu.14.
Ex amicitia, cum ſupremo iudice nu.15.
Ex expontanea confeſſione ante inquiſitionem nu.16.
Quam renuere Prælati non debent, & tamen renuunt, cum religionis detrimento.

Errores aliorum.

Tract.3.c.4.nu.6.
Et inde circa modum procedendi ex infamia ibi eiuſdem, vel re geſta in loco turpi c.5.nu.5.
Eiuſdem de ſcientia deponentis circa famam nu.7.
Et in exigendo iuramentum tract.9.p.2.c.7.nu.2.
Dicentium reum veritatem aperire teneri ex ſemiplena probatione n.1.& c. & c.8.per totum.
Prælatorum in incarcerando c.14.nu.3.
Et c.15.nu.2.& c.16.nu.2.in modo.
Iudicium circa velocitatem in tortura tract.10.p.4.c.2.nu.2.
Dicentium non adhibendos ſæculares in tortura regularium tract.9.c.22.n.4.
Adhibentium quoque ſine neceſſitate num.7.
Circa defenſionem rei ante torturam c.24.nu.1.
De infamatione ſui ipſius trac.7.c.19.num.1.
Prælatorum bonos abſolute non abſoluentium tract.10 c.9.nu.1.
Impiè accuſantis auctorem tract.10.p.1.c.11.nu.3.
Negantium defenſiones tract.10.p.2.c.1.nu.2.
Cuiuſdam facinoroſi Prouincialis c.13.num.12.
Cuiuſdam frangentis fidem c.8.nu.8.
Eiuſdem producentis in iudicio ab ipſo abſoluta c.10.nu.5.
Prælatorum repellentium recurrentes c.14.nu.17.
Diffinitorum, & Patrũ Generali applaudentium tract.10.p.3.c.4.nu.7.& 8.
Iuſtam appellationem non admittentium tract.10.p.4.c.2.nu.6.
De non citando reum tract.9.c.4.nu.1.
Auctoris in adhibẽda tortura graui trac.7.c.18 nu.16.
De ſufficientia teſtium ſingularium ad torturam, & condemnationem c.16.num.1.
De ſufficientia, & numero requiſitorum ad condemnationem Prælatorum regularium c.12.nu.3.
De præceſſione munitionis ad accuſationem tract.6.c.3.nu.4.
Prælatorum circa libellos, & huiuſmodi tract.5.c.12.nu.3.
Circa denunciationem delicti in damnum delinquentis tantum conuertentis c.10.nu.1.
Ac etiam tertij c.11.nu.1.
Et circa modum ordiẽdi denunciationem c.8.nu.1.
Prælatorum in inquiſitionem male inquirentium trac.3.c.3.nu.6.
Eorumdem vulgi clamorem ſequentium c.11.nu.5.

Epiſcopus.

Quomodo, & quando immediate per ſe ipſum regulares punire poſsit tract.1.c.4.nu.4.& c.6.nu.4.

Excommunicatio, & ſuſpenſio.

Ab omnibus Prælatis fulminari poteſt

tract.

Digitized by Google

tract.10.p.3.c.15.nu.2.
Statuta de illa loquentia quomodo intelligantur nu.3.
Incurritur ab Apoſtatis nu.4.
Reuelantibus extra ordine nu.5.
Ab imponentibus nomini irriſoria nu.6.
Et ab audientibus non reuelantibus n.6.
Ab ordinis diuiſionem procurantibus num.7.
A ſigilla, & literas falſificantibus nu.8.
Et ab aliis nu.9.
A conficientibus libellos famoſos, &c. num.10.

Expulſio ab ordine, & expulſus.

Loco triremium adhibenda tract.10.p.3. c.19.nu.7.
Conceditur ex priuilegio nu.2.
Tribus requiſitis fit ſine errore nu.3.
Secus autem, cum errore nu.4.
Quinam expellendi nu.5.& 6.
Incorrigibiles nu.7.
Qui ſint tales declarantur nu.8.
Quibus adhibenda nu.9.
In homicidis ſeruanda nu.10.
A quibus remaneat liber c.20.nu.1.
Quomodo ad obedientiam Epiſcopi teneantur nu.2.
Aliam religionem ingredi non teneantur num.3.
Poſſunt tamen nu.3.
Quibuſdam tamen requiſitis nu.4.
Obligari tamen non poſſunt nu.5.
Nec ad eamdem redere nu.6.
Tenentur ad diuinum officium nu.8.
Non poſſunt prædicare, & audire confeſſiones, & ſub qua pœna nu.9.

Fama, & infamia.

Quomodo ſufficiens ad inquirẽdum trac. 3.p.2.portior 2.c.4.nu.7.8.& 9.
Quomodo cognoſcenda c.5.nu.1.
Quid ſit nu.2.
Quæ probata ſit nu.3.
Eius ortum quomodo cognoſcendum n.4.
Teſtes de ea deponentes ſcientiam rationem reddant nu.5.
Idem dicas de regeſta in loco turpi nu.6.
Non tamen ſcire quid ſit fama tenetur num.7.
In duabus probatis quid agendum c.6. num.1.
Et quomodo ſi non ſunt equali, vel probata nu.2.3.& 4.
Quomodo ex ea procedi non poſſit nu.7.
In nullis caſibus procedi poteſt nulla præcedente c.8.nu.1.
Dupliciter viam aperit c.9.nu.4.& 5.
Oſtenditur exemplis nu.5.
Non ſufficit ad inquirendũ iuridici tract. 7.c.15.nu.3.

Fama honor.

Quam maxime reſpicienda, & tuenda præſertim eminentium tract.3.c.12. nu.9.c.13.nu.3.

Fuga rei.

Ante ſententiam fugere poteſt niſi iurauerit ſecundum quemdam, quod verum eſt de non regularibus tract.9.c. 17.nu.7.2.3.& 4.
Secus ſi carcer ſit iniuſtus nu.3.
Et fugiens properet ad Prælatum nu.4.
Et quando iuuari poſſunt in factione n.5.
Dum tamen non ſint cuſtodes nu.6.
Vna cum fama ſufficit ad torturam c.21. num.8.

Habitus receptio, & fidei profeſſio.

Quales criminoſi in ſæculo, & quorum receptio nulla tract.1.c.6.nu 1.
Si ſine fraude ſunt valide nu.2.
Cum fraude tamen ſeculari iudici ſunt reddendi nu.4.
Quando ſint cum fraude oſtenditur nu.5.

Indicium.

Teſtibus aliquando equiualet tract.8.c. 1.nu.1.
Clara ſint, & in diſtincta nu.2.
Præſertim in criminalibus nu.3.

Et vbi

Et vbi non interueniret pœna corporalis num.4.
Clariora tamen in criminalibus, quam in ciuilibus nu.5.
Violentæ præſumptiones quando ſufficiunt nu.6.
Quando etiam coniectura nu.7.
Generale nomen c.2.nu.1.
Diſtinguitur a fama nu.2.
A teſte nu.3.
A confeſſione nu.4.
Lato vocabulo pro quacunque probatione ſumitur nu.5.
Deſcribitur nu.6.
Vnde oriatur nu.7.
Quam credulitatem habeant nu.8.
A iudice tamen cognoſcenda nu.9.& 10.
Exemplum de ſufficientiſſimo nu.11.
Et de oppoſito nu.12.
Vſus delinquendi in eodem genere ſufficiens c.3.nu.1.& 2.
Quomodo in alio etiam nu.3.
Non tamen ita plenè nu.4.& 5.
Aliquando nec in eodem nu.6.7.& 8.
Secus eſt de bono nu.9.
Errant tamen in hoc Prælati nu.10.
Scriptura in iudicio recognita ſufficiens c.4.nu.1.
Fuga quoque c.5.nu.1.
Non tamen ſemper vniformiter nu.2.
Nec ſemper ſufficiens ad torturam nu.3.& 4.
Minæ ſufficientes nu.6.
Inimicitia nu.8.
Sequeſtratio nu.9.
Pactum cum accuſatore nu.11.
Mendacium nu.12.
Non tamen vniformiter nu.13.
Eſclamatio puellæ,&c.nu.15.
Excluditur tamen ſocius corruptus, & confeſſio extraiudicialis num.16.17.& 18.
Requiſita ad eius plenam probationem c.6.num.1.
Semiplenum facit vnicus, & ſingularis num.2.
Plenum etiam duo nu.3.
Eorum probationes ad quid valeant numer.5.
Singularia nihil probant nu.11.
Sufficientia ad torturam tract.9.c.21.nu.7.&c.
Dentur reo ante torturam cap.24.num.1.& 2.
Immo offerantur a regularibus nu.3.
Eorum copia eſt ſubſtantialis iuris cap.25.nu.5.

Inquiſitio,& inquirere iudicialiter.

Quibus Prælatis præcipiatur ex munere tract.3.c.2.nu.1.
Ad quæ crimina,& perſonas ſe extendat generalis nu.2.
Modus inquirendi nu.3.
Differt a paterna viſitatione nu.4.
Quando fieri poſſit nu.5.
Cauſa ſufficiens ad inquirendum nu.6.
Quomodo iteranda nu.7.
Differt ad enunciatione nu.9.
Mixta qualis ſit c.3.nu.1.
Quare facienda nu.2.& 3.
Mixta duplex nu.4.
Quando fieri debeat, & non debeat num.5.6.& 8.
Specialis c.4.nu.1.
Ad quam non poſſit procedere Prælatus num.2.
Cauſa ſufficiens ad ſpecialem nu.3.
Non fiat ſine denunciatione iudiciali, & ex ſola monitione paterna præcedente nu.5.& 6.
Non ſufficit tamen clamor populi cap.11.num.1.
Specialis quo caſu non liceat c.19.num.5.& 6.

Ad ſpecialem contra aliquem non ſufficit opinio c.13.num.2.

Iudicium ſummarium.

Quatuor condiciones requirit tract. 3.c.17.num.1.

Prima particula excludit doloſas dilationes &c. num.2.

Attinentia ad naturam iudicij tantum adhibeantur num.3.

In feriatis etiam fieri poteſt num. 4.

Omnes ſolemnitates reicere poteſt nu.5.

Sed ius gentium & naturale, tantum ſeruando num.6.

Iuramentum.

Reo ſemper dandum tract.9.capit. 5.numero 12.

Iniuſtum homicidio perniciofius nu. 13.

A Reo aliquando non exigendum numero 13.

Sufficientia ad illud num.14.

Extra rem grauem non exigatur capit.7.num.12.

Iudex.

Neceſſarius ad finem conſequendum præfatio num.2.

In duobus errant ibi in præfatione numero 6.

Sunt duplices tract.1.cap.3.num.1.

Quomodo erret procedẽdo ex fama tract.3.cap.4.num.7.8.& 9.

Attendant quam maxime eminentium reputationem c.12.num.9.

Contra aliquem ſpecialiter non procedat niſi ſit infamia c.13.num.1.

Nec inquirat niſi de quo eſt infamia, & neceſſario connexo num.1.

Differenter procedat in cauſis grauibus, & leuibus c.17.num.7.& 8.

Non procedat ad Iudicium, & inquiſitionem ex libellis epiſtolis &c. ſine certo auctore c.12.num.1.

Immo ſeuere puniat huiuſmodi auctores diligenti indagine num.2.

Peccat non ſeruando ordinem in interrogando tract.9.c.5. num.5.

Non interroget de complicibus cap.12. num.1.

Doceat Reos ignorantes num.2.

Mortaliter peccat interrogando de complicibus num.3.

Excipiuntur multi caſus in quibus nedum poteſt ſed etiam debet c.13.nu.1. &c. vt ſit de ijs fama ſi crimen ſit atrox num.2.

Si vertens in publicam perniciem numero 3.

Non reuelentur tamen complices iam emendati num.5.

Non interrogentur particulariter in his caſibus num.6.& 7.

Secus ſi delictum tenderet in damnum euidens num.8.9.

Det copiam indiciorum ante torturam c.18.num.1.& 2.

Immo offerat ſi ſit ſecularis num.4.

Torquens non data copia puniatur ca.15. num.4.

Nec valet dicere quod non ſint eſſentialia iuris ſed apices num.5.

Ipſo mortuo poteſt cauſa proſequi tract.10.p.2.cap.4.num.5.

Etiam accuſatore deſiſtente num.6.

Limitatur tamen ad aliquos caſus nu.7.

Mortuo tamen Reo non num.8.

Aliquibus tamen exceptis num.9.

Non condemnet ſi impunitatem promiſit c.8.num.6.

Promittere poteſt num.6.

An autem regularis num.7.

Peccant non obſeruando num.9.

Turpe tamen indagant ſic promittendo num.10.

In aliquo caſu tamen conceditur num.11.

Veritatem pro fundamento in ferenda ſententia habeant tract.10.p.3.c.5.num.3.& 4.& 5.

Potius

Potius mites quam rigoroſi num.7.
Sine excedentia tamen num. 8.
Inferior ſuperioris iuſtam ſentẽtiam exequatur tract.10.p.4.c.4.num.1.
Aliquo caſu excepto ibi dubitans de iniuſtitia ſuperioris quid agere debeat numero 4.
Cautè Reo ſtatum cauſa aperiat tract.9. c.10.num.7.

Iudex Ordinarius Regularis.

Epiſcopalem auctoritatem habet tract.1. cap.1.num.2.
Eſt ex electione, vel inſtitutione capit.3. num.2.
Qui ſit num.3.
Ex inſtitutione vel ſubſtitutione numero 4.
Accuſationes quaſdam reſcindere poſſunt, & debent tract.6.capit.7.numero 1.
Etiam in bonum commune tendentes numero 2.
Reſcindere debent accuſationes cõtra perſonas eminentes num.3.
Errant tamen non reſcindendo num.5.
Perſonas & qualitates earum ponderent in accuſationibus reſcindendis nu.6.
Errant ſtatim torturando tract.9. c.20. num.2.
Copiam indiciorum offerant ante Torturam cap.24.num.4.
Secularibus ſint mitiores num.4.
Non imponant pęnas cum rigore tract. 10.p.3.cap.6.num.1. & cap.5.num. 7. &c.
Statutis regularibus, ſe conforment c.6. num.2.
Eorum defectu ſacris canonibus num. 3.
Siue iuri Imperatorio num. 4.
Capitis proprij opinionem non ſequatur num.4.
Licet etiam aliquando poſſit c.7. num. 1.
Quando poſſit num.1.
Conformiter tamen iuribus num.3. & 2.

Iudex Delegatur Regularis.

Qui ſit tract.1.cap.3.num.5.
Qui delegare poſſint num.6.
Quomodo, & quando ſubditos viſitare teneantur tract.2.c.2.num.5.
In quo non differat ab ordinario capit. 4. num.6.

Iudex Secularis.

Contra Regulares etiam profeſſos quomodo procedere poſſit tract.1.cap.6.nu. 2.& 3.
Cauſam nouitiorum cognoſcere non poteſt c.7.num.1.
Nullo pacto procedere poteſt contra Regularem etiam delinquentem cum ſocio ſeculari c.8.num. 1.
Etiamſi dimiſerit, & deliquerit ſine habitu num.2.
Poteſt tamen contra expulſos num.3.

Miniſter.

Generalis primus, & ſupremus viſitator in qualibet Religione tract.2.capit.2. num.2.
Prouincialis quomodo fratres, et loca viſitet c.3.num.2.
Quomodo etiam interroget num.3.
Prouincialis quotannis ſyndicatum guardianorum teneat c.5.num.4.
Et in fine ſui officij ſyndicari debeat nu.5.

Nouitius.

Eorum delicta ad Prælatos regulares cognoſcenda attinent tract.1.capitul.7. num.1.
Poſſunt tamen a Regularium Iuriſdictione ſubtrahere num.2.
Delinquentes in ordine quomodo expellendi num.3.

Priuatio.

Sunt in triplici differentia tract.10.p.3. cap.12.num.1.
Diffinitur prima num.1.
Cætera quoque num.2.& 3.

Digitized by Google

Qui à Prouincialibus nequaquam infligi poſſunt nu.4.
Qui, & à quo priuari non poſſint num.5. & 6.
Actuum legitimorum competit ſubornatoribus c.13.nu.1.
Recurrentibus ad fauores ſæcularium num.2.
Intercipientibus litteras Prælatorum num.3.
Et impedientibus nu.3.
Diuiſionem procurantibus nu.4.
Abiuratis, & natalium defectum patientibus nu.5.
Suffragiorum iure priuatur Prælato reſpondens nu.6.
Olim damnatus ad triremes nu.7.
A Prælato rebellans nu.8.
Officijs ordinis priuantur conſpiratores num.9.
Tribunalia ſæcularia adeuntes numero 10.
Ad fauores pro officijs recurrentes numero 11.
Pro eiſdem præmia dantes, vel recipientes nu.12.
Notabili infamia laborantes numero 13.
Prouinciales punire differentes, & alij num.14.

Pœna.

Regularib. rigoroſè non imponāda tract. 10.p.3.c.6.num.1.
Conformiter ſtatutis regularibus numero 2.
Vel ſacris canonibus num.3.
Vel iuri Imperatorio magis quam arbitrario num.4.
Licet aliquando c.7.num.1.
Sed legibus conformiter num.2.
Arbitraria ad mortem ſe extendit numero 4.
Et ad expulſionem ab ordine num.6.
Quæ in vſu eſſe deberet num.6.
Diuerſe pro eodem crimine infliguntur c. 8.num.1.
Delictum tamen ſcientibus non imponenda num.3. & 4.
Conſiliantibus verò maximè ſimiliter mandantibus num.7.8. & 9.
Delicto etiam non attentato num. 10.
Secus ſi ante reuocauerit num.11.
Auxilianti quoque infligenda num. 12.
Diſcurrenti verò tantum in aliquo caſu num.13.& 14.
Per iudicem remitti poteſt cap.9. numero 1.
Cauſam remiſſionis tamen exponendo numero 2.
Præcipuè regulares in ſuis ſententijs numero 3.
Remittitur ex offenſi interceſſione numero 4.
Vel viri eminentis num.5.
Non tamen ſine rationabili cauſa nu.6.
Commutari poteſt quomodo, & quando num.7.
Non tamen ab inferiori num.9.
Licet à ſuperiori poſſit num.9.
Quamuis nec etiam ſuperior debeat numero 10.
Remiſſa per falſam gratiam à Prælato ſi ne Iudice recognoſcatur num.11.
Minuitur vbi non eſt dolus c.10.num.2.
Licet cum difficultate cognoſcatur nu.3.
Ad corporalem lata culpa non ſufficit numero 4.
Nec ad infamiam num.5.
Multiplex cap.11.num.2.
Quæ etiā Prælatis localibus imponi poſſit num.2.
Non tamen viro inſigni in ordine nu.3.
Grauis eſt triplex quæ infligi non poteſt niſi ſeruatis ſeruandis capitul.12.numero 1.
Et quæ ſint num.1.& vltra.

Depo-

Depoſitionis, & priuationis cui actiue, nec paſſiue non competat num. 4. 5. & 6.
Actuum legitimorum priuatio quibus conueniat c. 13. nu. 1. 2. 3. & 4.
Fratrum remotio grauis capit. 14. numer. 2.
Diffinitorio quoque priuari nu. 4.
Probatio, etiam capitij nu. 5.
Grauior tamen ſuſpenſio ab officijs numer. 6.
Grauiſſimum tamen exilium nu. 7.
Quod pro verbis iniurioſis etiam infligitur nu. 8.
Et nouitatem quærentibus nu. 9.
Excommunicationis a quibus, & propter quid incurratur, & a quibus infligi poſſit c. 15. per totum.
Carceris quid ſit c. 16. nu. 1.
A quo infligi poſſit nu. 2.
Et propter quid debeat nu. 4.
Fornicantium nu. 8.
Sodomitarum nu. 9.
Inobedientium nu. 10.
Reuelantium confeſſionem nu. 11.
Proferentium verba obſcena nu. 11.
Proicientium aliquid ad percutiendum num. 12.
Tenentium ſiue deferentium arma numer. 12.
Diuiſionem procurantium nu. 13.
Sigilla falſificantium nu. 13.
Falſum deponentium, &c. nu. 13.
Et aliorum nu. 14.
Triremium grauiſſima capit. 17. numer. 1.
Incurritur a tertio fornicante nu. 2.
Ab interfectore a grauiter mutilatore, & alijs nu. 3.
Ab incorrigibili nu. 4.
Apoſtatarum cap. 18. numer. 13. 14. & 15.
Quomodo incurrantur cap. 22. num. 1. & 2.
Præſertim ſtatutorum tract. 3. cap. 19. num. 9.
Et quomodo a Prælatis declaranda, & a ſubditis ſubeunda nu. 10.
Idem de cenſuris ſtatutorum num. 11. & 12.

Pœna talionis.

Non eſt in vſu tractat. 6. capit. 5. numer. 1.
Deberet tamen eſſe inter regulares numer. 2.
Sed cum moderamine nu. 3.
Abolita tractat. 10. par. 3. capit. 21. numer. 1.
A regularibus eſſet ſeruanda nu. 1.
A quibus incurratur nu. 2.
A Prælatis infligenda alias ſuſpendendi nu. 3.
Incurritur ab infamatoribus a calumniatoribus, & falſis teſtibus numer. 4.
A reuelantibus delicta probare nequeuntibus nu. 5.

Proceſſus.

Quomodo terminandi tractat. 3. cap. 16. num. 1.
Modus procedendi ex munere, & ad inſtantiam nu. 2.
Modus exactiſſimus inter regulares c. 18. num. 1.
Quæ omitti poſſint in hoc modo, & quæ non nu. 2.
Quomodo differat a iudicio ſummario nu. 3. & 4.
Quare extremum remedium etiam dicatur nu. 6.
In quibus caſibus eſt applicandus numer. 7.

A Prælatis localibus incohari non poſſunt c.1.nu.4.
Ex commiſſione verò maximè nu.5.

Prælati.

Duplici funguntur munere in præfatione num.3.
Duplici via procedere poſſunt nu.4.
Ad apicos iuris non tenentur nu.5.
In duobus grauiter peccant nu.6.
Soli ſunt iudices ordinarij regulariũ trac.1.c.1.nu.6.
Punire poſſunt quoſcunque ſubditos c.2.num.1.
Reuocare poſſunt mãcipatos ſeruitio principum nu.2.
Nec tenentur illis ſocios aſſignare nu.3.
Subditos quomodo punire debeant inſtante Epiſcopo c.4.nu.5.
Punire debent ne religionem ſcandalodent nu.5.
Nullo pacto procedere poſſunt contra ſecularem ſocium regularis in delicto c.8.nu.1.
Quid exprimere debent in ſententia expulſorum nu.4.
Prius corrigant paternè quam iudicialiter puniant ſiue procedant tract.2.c.1.num.1.
Duplici ratione in non ſubditos poteſtatem habent c.2.nu.8.
Fratres leuiter, & crebro non transferant c.4.nu.1.
Prius autem paterne moneant quam puniant nu.2.
Abſtineant a ſermonibus infamatoris num.4.
Et a præceptis conſimilibus nu.5.
Eorum præcepta aliquando in damnum, & ſcandalum nu.6.
Prima vice caritatiue delinquentis moneant nu.7.
Adhibere tamen poſſunt teſtes nu.8.
Malignis in viſitatione quomodo viam præcludant nu.10.
Rationem adminiſtrationis reddere poſſint nu.11.& 12.
Schedulas infamatorias ſecreto non recipiant nu.13.
Non ſint leues in credendo nu.14.
Error eorum maximus tract.3.cap.3.num.7.
Delinquunt maximè inquirendo ex depoſitione paterna c.5.nu.9.& 10.
Quomodo ſe habeant in denunciationibus paternis nu.11.& 12.
Subditorum peccata ad tempus tollerare poſſint c.7.nu.1.2.3.4.
Aliquando diſſimulare poſſunt nu.5.
Omnino tamen corrigere debent nu.6.
In multis caſibus nulla præcedente infamia iudicialiter procedere poſſunt c.8.nu.1.2.& 3.
Error multorum circa furta notabilia num.5.
Eorum lapſus non inquirendo de quibus eſt publica fama nu.9.
In euidentia delicti ſine fama procedant c.9.nu.1.
Et cum in eorum præſentia, & ſcribæ delinquitur nu.2.
Et contra deprehenſum in viſitatione Generali iudicialiter nu.2.
Ex Epiſtola ad amicum quomodo procedere poſſunt c.10.nu.2.& 3.
In quo maximè errent c.11.nu.2.
In quibus ſimiles Pilato nu.3.
A Deo docent nu.4.
Rem, & non clamorem videant nu.5.
Non eſt contra eos admittenda accuſatio vulgi nu.6.
Errant non tuendo famam eminentium c.13.nu.3.
Quid maximè attendere debent circa eminentes nu.4.
Quo pacto inquirere poſſint de non connoxo, & ſine infamia præcedente nu.5.

Non

Non ſuſcitent delicta ſepulta cap. 15. num. 5.
Fiſcales acerbiſſimi quando fiunt cap. 16. num. 3.
In actis iudicialibus pro arbitrio procedere nequeunt c. 19. nu. 3.
Statutorum pęnas quomodo intelligere declarare, & applicare debent c. 10. & 19. nu. 13.
Non poſſunt tranſgredi modum procedendi a ſtatutis traditum nu. 13.
Crudeles euadunt, & inhumani tract. 4. c. 4. nu. 9.
Nimis frigidi, & lenti circa protectionem cartellorum tractat. 5. cap. 12. num. 3.
Omicide fiunt tetrum carcerem adhibendo tract. 9. c. 15. nu. 5.
Recte tamen prohibent locutionem cum carceratis nu. 6.
Errant non abſoluendo ſpecialiter inquiſitos tract. 10 p. 1. c. 1. nu. 3.
Tenentur, quę ad eorum famam nu. 4.
Errant etiam in forma abſoluendi c. 1. nu. 1. 2. 3. & 4.
Promittentes reo omnino ſeruent tract. 10. p. 2. c. 8. nu. 9.
Error turpiſſimus cuiuſdam non ſeruando promiſſa reis nu. 8.
Sic promittere non debent nu. 10.
Excepto aliquo caſu nu. 11.
Sint mites in caſtigando tract. 10. p. 3. c. 5. nu. 7.
Sine excedentia tamen nu. 8.
Aſſierant Deum, & veritatem in ſententijs ferendis nu. 4. & 5.
Sint magis paſtores quam iudices numer. 7.
Inferior ſuperioris pęnam remittere non poteſt, & contra verò ſuperior numer. 10.
Licet non debeat nu. 11.
Male tamen impetrata recognoſcat numer. 11.
Excommunicationem fulminare poſſunt c. 15. nu. 2.
Apoſtaſię gradus ipſi iudicent cap. 18. num. 6.
Expulſos recipere non tenentur cap. 20. num. 7.

Prælatus localis.

Tenetur paternè ſubditos corrigere tract. 2. c. 2. nu. 6.
Paternè viſitent, & inuigilent cap. 3. num. 7.
Quãdo coherceant fratres ab egreſſu conuentus c. 4. nu. 3.
Ad quę ſe extendat eorum auctoritas num. 18.
Subditos remouere non poſſunt nu. 19.
In ſcriptis procedere nequeunt tract. 3. c. 1. nu. 1.
Nec incarcerare nu. 2.
Tamen de concilio diſcretorum poſſunt num. 2.
Certiorem ſuperiorem faciendo nu. 3.
Proceſſum incboare nequeunt nu. 4.
An commiſſarij inſtitui poſſint nu. 5.
Eorum auctoritas intra quos terminos contineatur nu. 6.
Leuos pęnas imponere poſſunt tract. 10. p. 3. c. 11. nu. 2.
Non tamen graues nu. 3.
Excommunicationem fulminare ponuntur c. 15. nu. 2.

Regula.

Pro cognoſcendo dolo in crimine trac. 10. p. 3. c. 4. nu. 6. & 7.
Certa non poteſt dari de indicijs tract. 8. c. 2. nu. 9.
Pro negatione rei tract. 9. cap. 6. numer. 3.
Circa formam incarcerandi cap. 14. numer. 9.
De indicijs ſemiplenè probantibus non datur tract. 10. p. 4. c. 4. nu. 1.

Circa obiurgationes in prolatione ſententiæ tract. 10. p. 1. c. 23. nu. 5.
Seruanda in interrogatione rei tract. 9. c. 6. nu. 3.

Regulares.

Exempti a foro ſæculari, & Eccleſiaſtico tract. 1. c. 1. nu. 1.
In quocumque loco nu. 3.
In aliquo caſu foro Eccleſiaſtico ſubiciuntur nu. 5.
Ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti c. 4. nu. 5.
Quomodo contra eos procedere poſſunt Epiſcopi nu. 2.
Eorum cauſa a nullo ſæculari cognoſci poteſt c. 5. nu. 1.
Eodem priuilegio gaudent omnes equites militiarum nu. 2. & 3.
Quomodo liberentur a iudice ſæculari per ſuſceptionem habitus, & profeſſionem c. 6. nu. 2. & 3.
Iure communi a laicis accuſari non poſſunt tract. 6. c. 6. nu. 1.
In quibuſdam tamen caſibus poſſunt numer. 2.
Error Prælatorum magnus nolentium denunciationes ſæcularium acceptare num. 3.
Non tenentur ad apices iuris in ferenda ſententia tract. 10. part. 3. cap. 5. num. 1. & 2.
Quando ab ordine expelli deberent cap. 7. num. 6.
Remoueri a loco non deberent c. 14. nu. 3.
Eorum loca ab omni foro non regulari exempta tract. 1. c. 1. nu. 4.

Reus, & rei citatio.

Quando citandus tract. 9. c. 1. nu. 1. & 2.
Excipitur caſus nu. 3.
Omnino citetur, cũ ſit de iure diuino nu. 4.
Obſeruetur modus conſuetus religionis c. 2. nu. 1.
Qui citari poſſint nu. 2.
Modus vſitatus nu. 3.
Strictior forma nu. 4. & 5.
Non tamen ſeruata a nobis nu. 6.
In quibuſdam caſibus non ſequitur c. 3. num. 1.
Quando omitti non poteſt nu. 2.
Error cuiuſdam nu. 3.
Caute citandum nu. 5.
Non remoueantur Prælati inferiores ſine ea trac. 2. c. 4. nu. 1.
Secundum quendam, non tamen ſecundum auctorem, & veritatem nu. 2.
Vno tamen caſu excepto nu. 3. & 4.

Rei interrogatio.

Non interrogetur ſine teſte oculato, vltra alia requiſita tract. 9. c. 5. nu. 1.
De occultis non poteſt nu. 2.
Nec ex fama probata nu. 3.
Benigne facienda nu. 6.
A Generalibus incipiendum nu. 7.
Solertia, & diligentia vtendum nu. 8.
A cauilloſis cauendum nu. 9.
De non conuictis minimè interrogandum num. 10.
Secus de ſimilibus, & connexis nu. 11.
Iuramentum quando dandum nu. 12.
Iuuenculis, & in carcere non interrogandum nu. 15.
Reſpondere tenetur c. 6. nu. 1.
Veritatem aperire quando non tenetur num. 2.
Modus interrogandi nu. 3.
Error multorum in modo nu. 4.
Tenetur ſemper confiteri delictum, ſemiplenè probatum ſecundum quoſdam c. 7. nu. 1.
Cõtrariã ſentit auctor nu. 2. 3. 4. & inde.
Et maxime ſi ſint eminentes nu. 8.
Nec obſtat de confirmatione mendacij, cum iuramento nu. 9.
Secus autem eſt in minimis nu. 11.
Quando ad mentem iudicis reſpondere teneatur nu. 14. & c.

Adducuntur rationes contra determinationem auctoris c.8.nu.1.
Soluuntur nu.2.3.& inde.
Non reſpondens habetur pro confeſſo c. 10.nu.12.
Non quærat dilationem nu.3.
Nec petere copiam proceſſus nu.4.
Secus ſi iudex ſuſpectus haberetur nu.6.
Status cauſæ caute manifeſtandus ei n.7.
Delictum poſt ſententiam confiteri non tenetur ſecundum quendam cap. 11. num.1.
Contrarium ſentit auctor nu.2.
Secus ſi tuta conſcientia negauit.
Tenetur ſi cum peccato negauit num.4. & 5.
Quomodo ſententia opinātis ſit vera n.6.
Nullo pacto teneri verior ſententia num. 6.& 8.
Non interrogetur de ſocijs c.12.nu.1.
Doceantur a iudice nu.2.
Excipiuntur multi caſus, in quibus de ſocijs interrogari poteſt,& debet.
Vt exiſtente de eis fama atrocitate criminis,& publica pernicie, & huiuſmodi ibid.

Rei damnatio.

Rei ſunt in duplici differentia trac.10.p. 3.c.1.nu.1.
Conuictus, & non defenſus omnino damnetur num.2.
Non requiſita etiam confeſſione nu.3.
Minuatur tamen ei pœna,ſi ab inſipiente, & in erudito ſubiuit torturam nu.4.
Non damnetur in criminalibus, niſi ex clariſſimis nu.5.
Nec ex ſola opinione iudicis, ſed ſecūdum acta nu.6.
Non damnetur qui innocens eſſe certo ſcitur nu.7.
Certiores faciant ſupremos Prælatos num.8.
A nullo quiſpiam damnetur pro innocenſe habitus contrariam exiſtente in proceſſu nu.9.
Confeſſus in tortura ratificans damnetur c.2.nu 1.
Confeſſioni non ratificatæ minimè ſtandum nu.2.
Et hoc expreſſe nu.3.
Nec ſtatim facta, ſed poſt vnum diem num.4.
Nec in carcere, & præſentibus inſtrumentis paratis ad torquendum nu.5.
Spontè confeſſus damnandus c.3.nu.1.
Datis tamen prius defenſionibus nu.2.
Ad quos ſpectet c.4 nu 1.
Et quando,cum aſſenſu diffinitorij nu.2.
De grauibus ad generalem, ex aſſenſu patrum nu.3.
Nec etiam de grauibus ſine diffinitorio non damnetur nu.4.
Alias nulla erit nu.5.
Valida tamen ex aſſenſu , & quomodo num.6.
Qui patres multo obſtante precepto libere dicant ſuam ſententiam num.7.
Vnde tacentes duplicem incurrunt culpam num.8.
Non obſtante prælatorum affirmatione num.9.
Præſertim in condemnatorijs, & detrimentum afferentibus num.10.

Rei abſolutio.

Non ſunt vna forma omnes abſoluendi tract.10.p.1.c.2.num.1.
Non enim ſunt omnes æque innocentes num.4.
Abſoluendus quandoque vt innocens c. 9.num.2.
Fit ei præiudicium,ſi ex cauſa innocentiæ non abſoluatur num.3.
Licet non ſit in vſu num.4.
Actore non probante abſoluatur cap.10. num.1.

Quam-

Quando etiam non ex cauſa innocentia nu.2.& 3.
Non poteſt amplius conueniri de abſolutis, ex cauſa innocentiæ cap.11.numer.1.
Error commiſſarij generalis nu.2.
Error maximus cuiuſdam nu.3.
Impietas eiuſdem nu.4.& 5.
Non diffinitiue, ſed rebus ſic ſtantibus abſolutus poteſt iterum conueniri c.12.nu.1.
Licet per torturam omnia indicia purgauerit nu.2.
Imò,& accuſari,ſed a quo nu.3.
De difficili tamen inter nos daretur caſus num 4.
Idem dicas de abſoluto ex preuaricatione primi accuſatoris nu.5.
Et virtute tranſationis nu.6.
Intellige tamen omnia, ſi ſint per inquiſitionis proceſſum c.13.nu.1.
Et denunciationis nu.2.
In foro tamen tantum penitentiali abſolutus ſemper conueniri poteſt numer.3.
Secus in iudiciali nu.4.
Et via diſpenſationis nu.4.
Quæ regularibus vix eſt in vſu nu.5.
Nullo tamen pacto amplius quiſquam accuſari deberet nu.6.

Sententia.

Contra inauditum non conuictum, aut non confeſſum grauis non feratur trac.3.c.19.nu.4.
Poteſt ferri a regularibus, ſine apicibus iuris tract.10.p.3.c.5.nu.1.
Sine parte præſente, & de nocte numer.2.
Non expreſſa damnationis cauſa numer.3.
Quid maxime requiſitum inferenda numer.4.
A veritate penitus deueniendum numer.5.
Contemperando miſericordiam,& iuſtitiam nu.6.
Cum miſericordia nu.7.
Non tamen nimia nu.8.
Tradantur regulæ proferenda nu.9.
Modeſtis verbis ſub pœna ſuſpenſionis pronuncietur c.23.nu.1.
Seruanda regula Concilij Tridentini numer.2.
Aliquando etiam cum increpatione numer.3.
Traditur regula nu.5.
Superioris ab inferiori exequatur tract.10.p.4.c.4.nu.1.
Aliquo caſu excepto nu.2.3.& 4.
Ab iniuſta quomodo, & ad quem appellandum nu.4.5 &c.

Sindicatus,& ſindicare.

Eſt de iure diuino tract.2. cap.5. numer.1.
Totius iuſtitiæ experimentum nu.2.
De iure diuino nu.3.
Guardianorum per quos, & quando faciendus nu.4.
Item Prouincialium nu.5.
Non mittantur inhabiles, & ſuſpecti num.6.
Qui prius paternè inquirant nu.7.
Delegare an poſſint nu.8.& 9.
Ex propria Prouincia aſſumi non poſſit nu.4.& 11.
Super quibus ſpecialiter inquirunt numer.12.

Tempus.

Actori præſcribitur tract. 3. cap. 15. num.1.
Prælato vero ex munere minime numer.2.
A Prælato quomodo tolli non poſſit numer.3.
Quare,& quando Prælatis præſcribi non poſſit nu.4.

Præ-

Præſcribitur à die commiſſi criminis trac. 10.p.2.c.3.nu.4.
Aliquando quinque annis nu.5.
Secus in ſtatutis noſtris nu.6.7.&c.
Aliquando in ſindicatu nu.9.
Intellige de ſpectantibus ad officium numer.10.
Error cuiuſdam in hoc nu.11.

Teſtes.

Duo quomodo ſufficiant tract. 3. cap. 5. num.8.
Quatuor paternè deponentes non ſufficiunt ad inquirendum contra aliquem ibid.
Quare non propalandi c.19.nu.3.
Idonei etiam familiares, & amici tract. 2.c.1.nu.1.
Et hoc ex priuilegio nu.2.
Quantumcumque etiam ſubdit Prælatis num.3.
Quiartari poſſint nu.4.& 5.
Moniales itidem idoneæ ex priuilegio, quamuis non ex iure communi cap.2. num.1.
Laicæ mulieres etiam Idoneæ nu.2.
Moniales aſſumendæ nu.3.
Et in quibus caſibus nu.4.
Cum viris tamen non ſunt comparandæ num.5.
Nec mulieribus ſecularibus præferendæ num.6.
Et eorum teſtimonio cautè vtendum numer.7.
Laici iure communi contra regularem non ſunt idonei c.3.nu.1.
Admittuntur tamen in aliquo caſu numer.2.
Quales eſſe debent nu.3.
An compelli poſſint nu.5.
Quomodo compellendi adiurandum, & admitti nu.6.& 7.
Infames repelluntur c.4.nu.1.
Habilitantur tamen ex priuilegio numer.2.
Mulier quo iure repellantur nu.3.
Repelluntur minores natu nu.4.
Inimici nu.5.
Aſcendentes, & deſcendentes accuſatoris nu.6.
Qui etiam infames nu.7.
Socis criminis nu.8.
Viles perſonæ nu.9.
Compiratores nu.10.
Varij nu.11.
Qui faciant indicium ad torturam numer.12.
Inhabiles quomodo admittantur nu.13. & inde.
Regulares contra ſeculares non admittantur licentiori tamen poſſunt cap.5. nu.1.2.& 3.
Quo caſu non licentiandi nu.4.
Quod ſi ſine licentia teſtificentur num.5. & 6.
Quomodo citandi c.6.nu.1.
Non citatus ſuſpectus nu.2.
Eorum nomen, & cognomen ſcribatur nu.5.& 7.
Detur iuramentum nu.6.
Secularibus an præſtandum iuramentum num.7.
A fratribus exigi non poteſt nu.8.
Ex auditu quid probent nu.10.
De quibus interrogandi nu.11.
Eorum dicta in fine relegenda nu.15.
Attendatur eorum promptitudo numer.13.
Qui, & quando teneantur ad teſtificandum c.7.nu.1.
Aliquando tenentur ſe offerre nu.2.
Quo caſu teneantur nu.3.& 4.
Non ſint procliues nu.6.
Prædoceantur ignari nu.7.
Quæ non debeant teſtificari ex præcepto, & excommunicatione c.8.nu.1.
Non teſtificentur de habito in confeſſione, de

né, de delicto ſub ſigillo ſecreto nu. 1. & 2.
Imò interrogari non debent de talibus num. 3.
Aliter ſi non ſit alia via nu. 5.
Non teſtificentur de ſecreto ſub iuramento, & quomodo de tali poſſint n. 6.
De quibus teſtificari non debeant nu. 8. & inde.
Quid ſi dubitent de auctoritate; iudicis c. 9. nu. 1.
Error cuiuſdam in hac materia num. 2. & 3.
Ridiculumque argumentum in eadem num. 4.
Quomodo tuta conſcientia negent opinio contraria huic nu. 7.
An ſi dubitent, quod praeceptum ſit peccatum nu. 8. &c.
Dubitans non tenetur nu. 12.
An mendacium aliquo pacto dicere poſſint c. 10. nu. 1. & 2.
Poſſunt aliquando nu. 3.
Probatur validis rationibus nu. 4.
Modis amphibologicis non vtantur n. 5.
Non ſubterfugiant nu. 6.
Quando iuridice negent nu. 7.
Quando excommunicatione non ligentur nu. 10. &c.
Tacentes veritatem ad reſtitutionem an teneantur c. 11. nu. 1. & 2.
Additur bona limitatio nu 3.
Reſtituere tenentur nu. 5.
Intelligitur tamen cum limitatione nu. 6.
Quid de iurare nolente nu. 8.
Et falſum deponente nu. 9.
An retractare ſe debeat num. 10. &c.
Qui, & quales requiſiti ad plenam probationem c. 12. nu. 1.
Secus tamen in perſonis inſignibus nu. 2.
Ac in Praelatis ſecundum quemdam n. 3.
Non tamen ſecundum auctorem nu. 4. 5. &c.
Probatur nu. 7.
Duo quando ſufficiunt nu. 8.
Error cuiuſdam circa numerum n. 9. &c.
Iurare debent, & quare nu. 13.
Singulares multiplices c. 13. nu. 1. 2. &c.
Strictiſſimè de circumſtantijs interrogandi nu. 7. &c.
Singulares qui non dicantur nu. 13. &c.
Singulares quot ſufficiant ad plenam probationem ſecundum quemdam c. 14. num. 1.
Contrarium ſentit auctor nu. 2. &c.
Reſpondetur ad obiecta nu. 5.
Singularitas triplex c. 15. nu. 1. &c.
Ex ſingularibus nemo condemnetur n. 4.
Ad torturam an ſufficiant c. 16. n. 1. &c.
Varij reiciuntur c. 17. nu. 1.
Quid ſi ſibi contrarij nu. 2.
Sententia auctoris contra quemdam nu. 3. & 4.
Quod dictum varij, & contrarij tenendum nu. 7.
Qui varius non dicatur nu. 8. &c.
Per iuri puniendi nu. 14.
Varietas plurium, quid probet nu. 15.
In diſparitate quid agendum nu. 16.
Tortura purgandi c. 18. nu. 2.
Etiam complices nu. 3. &c.
Qui primo torquendi nu. 8.
Quoties in eadem quaeſtione torquendi nu. 10. &c.
Indiciorum copia non eſt eis danda num. 11. & 12.
Inſigni, & eminentes non torqueantur num. 14.
Ex conſilio tamen deueniant nu. 15.
Et cum cautela nu. 17.
Varij quomodo torquendi nu. 20.
Falſi quicumque puniendi c. 19. nu. 1.
Etiam ſi eius dictum non valeat nu. 2.
Seuerè puniantur nu. 4. &c.
Qui falſi ad pœnitentiam non admittendi nu. 7.

Qui-

Quorum depoſitio totaliter repellatur num.8.
Duo conteſtes plene probant tract.8.c.6. num.1.
Vnicus tamen, & ſingularis ſemiplene num.2.
Vnus de delicto alius de indicio de viſu deponentes quomodo plenè probent num.3.
Duo de indicijs remotis non coniunguntur ad vnum indicium nu.6.&c.
Singularis deponens de indicijs connexis ſufficit ad torturam nu.10.
Declaratur quædam regula nu.9.
Singularis in quibus non probet nu.11.
Eorum nomina ante torturam an reo danda tract.9.c.24.nu.4.
Quando penitus non adhibendi tract.4. c.4.nu.6.
Interrogati de occulto abſolute negare poſſunt tract.9.c.8.nu.6.

Tortura.

Vltimum remedium iuris tract.7.c.18. num.1.
Non leuiter adhibenda nu.1.
Teſtibus adhibenda nu.2.
Qua poſſint vti Prælati regulares nu.5.
Error eorum in torquendo nu.6.
Non ſint carnifices in torquendo nu.7.
Quibus primo adhibenda nu.8.
Monialibus autem raro, vel numquam num.9.
Nec etiam inſignibus nu.14.
Ex conſilio tamen, & cautè num.15. & 17.
Ad illam Epiſtola in iudicio recognita ſufficit tract.8.c.4.nu.1.
Secus ſi non recognita nu.5.
Quomodo recognoſcenda nu.2.3.& 4.
Fuga autem ſufficit c.5.nu.1.
Difformiter tamen nu.2.
Nec ſemper nu.3.&c.
Inter nos verò ſemper nu.5.
Minæ ſufficiunt nu.6.
Aliquando non nu.7.
Inimicitia ſufficit nu.8.
Non tamen ſecundum auctorem nu.8.
Quomodo etiam ſequeſtratio nu.9.
Mendacium ſufficit nu.14.
Exclamatio puellæ, & huiuſmodi nu.15.
Secus de dicto ſocij ſiue corrupti nu.16. & 17.
Et confeſſione extra iudiciali nu.18.
Duo deponentes de indicijs remotis non ſufficiunt c.6.nu.6.&c.
Quid ſit, & quare introducta trac.9.p.4. c.18.nu.1.
Iure naturali, & gentium nu.2.
Multiplex c.19.nu.1.
Inuentiones nouæ barbara crudelitas nu. 2.& 3.
Viſitata in nobis in leuibus nu.4.
In grauibus verò Regina adhiberi poteſt num.5.
Ab expertis tamen nu.6.
Et ex neceſſitate tantùm c.20.nu.1.
Errant Prælati, & indices regulares ſtatim adhibentes nu.2.
In delictis non claris quomodo adhibenda nu.3.
Quæ indicia ſufficiant nu.4.
Indicia ſemiplena ſaltem requirit c.21. num.1.
Inter nos autem in conſulto diffinitorio non adhibeatur nu.2.
Quædam regulæ requiſitæ traduntur nu. 3.&c.
Sola fama non ſufficit nu.6.
Bene tamen indicia vehementia nu.7.
Et fuga cum fama nu.8.
Socius criminis non ſufficit, quod tamen eſt maximè ponderandum nu.10.
Regularibus mitius adhibenda cap.22. num.1.
Varij modi, & ſententiæ adhibenda n.2.
Regulares non infamat nu.3.

Sæculares an adhibendi in regularium tortura nu.4.
Vſus Italiæ nu.5.
Non tamen ſine urgenti neceſſitate nu.6.
Conſuetudo ab excommunicatione excuſat nu.7.
Atrox regularibus aliquando competit num.8.
Cauſa redditur nu.9.
Repetitio ſpectat ad iudicem c.23.nu.1.
In leuiter tortis iterari poteſt nu.2.
Maximè etiam conſtans in indicijs vrgentibus nu.3.
Similiter ſuperuenientibus indicijs nu.5.
Danda autem ne ſit prius copia indiciorum c.24.nu.1.& 2.
Dictum negatiuum conſtantis in illa ſem per validiſſimum c.25.nu.1.& 2.
Confeſſio in illa non præcedente copia indiciorum nulla nu.3.

Viſitatio, & viſitator.

Neceſſaria in vnaquaque religione tract. 2.c.2.nu.1.
Qui ſit primus, & ſupremus in qualibet religione nu.2.
Qui etiam ſint alij ordinarij nu.3.
Subditos viſitare quotannis tenentur iure diuino nu.4.
Dicta ſingulorum viſitatorum propria manu ſignentur c.4.nu.9.
In paterna nullus tenetur manifeſtare peccatum proprium nu.15.
Eius ſcopus, & terminus nu.16.
Paterna ad quæ ſe extendat nu.17.
Modus ſpecialis viſitandi fratres, & loca per miniſtros Prouinciales c.3.nu.2.
Forma interrogandi fratres in ea nu.3.
Viſitando quomodo moneant nu.4.
Fiat omnino ſine iuramento nu.5.
Super quibus in ea interrogandum nu.6.
Non transferentur leuiter fratres in ea c.4.nu.1.
Quæ in ea ſeruanda tract.3.c.10.nu.11.

Finis Indicis Rerum Notabilium.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AVREA METHODVS DE MODO CORRIGENDI REGVLARES,

Tam Paternè, quàm Iudicialiter.

AVTHORE R. P. F. OCTAVIANO SPATHARIO de Inciſa Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ.

PRAEFATIO.

SVMMARIVM.

1 *Finis Regularis inſtituti ſpecialis Dei cultus, & proximorum ſalus.*

2 *Ad præfatum finem conſequendum neceſſarii ſunt Iudices ordinarii.*

3 *Prælati regulares duplici funguntur munere: Patrum, & Iudicum.*

4 *In utroque modo dupliciter procedere poſſunt, vel ex munere, vel ad inſtantiam partis.*

Digitized by Google

5 *Regulares Prælati non tenentur ad apices iuris, ſed ſolum ad eſſentialia.*

6 *Nec eſſentialia prætermittenda, nec apices nimis rigoroſè perueſtigandi.*

7 *Diuiſio totius operis in decem Tractatus principales.*

1 POLITICI Regiminis eccleſiaſtici finis præcipuus eſt, religioſos viros ſub certis legibus, ac ſtatutis in aliqua Religione degentes, ad cultum Dei ſpecialiorem, & eminentiorem Dei gloriam dirigere; & ſecundo loco in proximorum ſalutem: ea ſanè ratione, vt religioſi viri vita, doctrina, & exemplo cęteros in ſæculo degentes in viam ſalutis dirigant; quæ præſtari nequeunt, niſi priùs in Religione qualibet plenè conſtituta, & firmata pace, atq; iuſtitia; quæ conſeruari nequit, niſi eradicatis, & funditus euulſis contentionibus, partialitatibus, diſcordijs, oppreſſionibus, & (vno verbo) omnibus iniuſtitijs. Hæc autem euelli non poſſunt, niſi per aliquos auctoritatem, & poteſtatem habentes.

2 Hinc neceſſarium fuit in qualibet Religione bene inſtituta Iudices, ac Rectores ordinarios conſtituere, qui auctoritate ordinaria, & ordinaria poteſtate cæteros poſſent in officio continere.

3 Id autem ex antiqua, receptiſſimaq; Sanctorum Patrum traditione dupliciter explere poſſunt, & ſolent, vel tamquam Patres, vel tamquam Iudices: primo modo viſitando, & corrigendo paterne; ſecundo mulctando, ac puniendo more Iudicum, iudicialiterque procedendo.

4 Et

4 Et vtroq; modo, ſiue vt Patres, ſiue vt iudices corrigant, poſſunt duplici via procedere, id eſt, ex munere corrigendo, vel ad inſtantiam partis excitantis, & mouentis Prælatum ad paternam correctionem, ſeu iudicialem per denunciationem, ſiue per accuſationem ſeruato in eſſentialibus iuris ordine. In eſſentialibus inquam;

5 Regulares enim, ex conſtitutione Bonifacij Octaui, ad apices iuris non tenẽtur pro maiori eorum quiete, ad plenius extirpandas diſcordiarum radices, ac tranquillius Deo inſeruiendum, beatiusq́. in hac vita viuendum, cęterisq́; ſalutarius iuuandum: ſed ſolum ad eſſentialia:

6 Quibus obſeruandis, cum plerosq́; regulares iudices grauiter errare viderim, in alterum delabentes extremũ, videlicet vel eſſentialia prætermittendo contra ius, & fas; vel nimis rigoroſę, ac ſubtiliter apices, ac rimulas iuris inſequendo, in maximum Regularis obſeruantiæ, ac religioſę tranquillitatis detrimentum: his occurrere decreui Dei zelo, & Religioſi candoris in qualibet Religione conſeruandi amore ductus, ardentique deſiderio impulſus.

7 Nam etſi maiores plenius, & accuratius hæc tradiderint, quæ ſuppono lectoribus viſa, & nota, veruntamen cum illa euangelica vetula minuta quędam veluti ſupplementa, Deo (vt ſpero) non ingrata, & Religioſis pergrata in tantorum virorum doctrinæ Gazophilacium recondere tentabo, ſequentia breuiter, ac dilucidè pertractans.

Primò de Iudice competenti; Secundò de Eius modo corrigendi Paternè ex munere; Tertiò de Modo corrigendi Iuridicè item ex munere; Quartò de Fraterna A-

Digitized by Google

ctoris correctione; Quintò de Multiplici denunciatione; Sextò de Accuſatione; Septimò de Teſtibus, & eorum probationibus; Octauo de Indicijs, & eorum probationibus; Nono de Reorum agitationibus quibuſcunque; Decimo de vltimo Definitiuo termino cuiuſcunque proceſſus, cum ſuis adiunctis.

DE IVDICE COMPETENTI REGVLARIVM. Tractatus Primus.

An Regulares Prælati ſint ordinarij Iudices ſuorum ſubditorum. *Cap. I.*

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio Tractatus in duo.*
Regulares omnes ſunt exempti, tum à foro Eccleſiaſtico Epiſcoporum, tum à foro ſæculari. ibid.
2 *Prælati Regulares ſunt ordinarii Regularium Iudices.*
3 *Regulares ſunt exempti ab omni foro non regulari, delinquentes etiam in loco non exempto.*
4 *Nedum perſonæ, ſed etiam loca Regularium ſunt exempta à quocunque foro non Regulari.*
5 *Quo in caſu Regulares foro Eccleſiaſtico ſubiiciantur, ex Concilio Tridentino.*
6 *Bonifacius octauus ſtatuit Regulares non teneri ad apices, ſed ſolum ad eſſentialia Iuris.*

1 PRimus Tractatus duo principaliter dabit: primò quisnam ſit competens Iudex; ſecundo quomodo ſit

ei

ei ex munere procedendum ; quo ad primum ;

Quidquid ſit de iure communi, & antiquo, certum eſt, quòd Regulares omnes modo ſunt exempti, nedum a foro Sæculari, ſed etiam ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione per priuilegia ipſis competentia, vel per immediatam conceſſionem vnicuique Regularium ordinum factam a Summis Pontificibus, vel per communicationem priuilegiorum alijs Regularibus conceſſorum. Quare, cum ita ſint exempti ab vtroque præfato foro, veruntamen debent habere certos iudices ordinarios.

2 Certum eſt conſequenter, quòd tales Iudices ordinarij ordinariam iuriſdictionem habentes erunt ipſimet Regulares Prælati, qui iuxta quamdam Gloſſam ſingularem in capite primo de rebus eccleſię non alienandis, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

3 Nec obſtat, quòd Innocentius quartus ratione delicti contracti in loco non exempto ſubiecerit Regulares foro Epiſcoporum; nam Clemens quartus, qui fuit poſt ipſum in cap. recolentes de priuil. lib. 6. exemit Fratres Minores, ne etiam ratione delicti vbilibet contracti conueniri poſſint coram laicorum ordinarijs, decernens irritum, & inane quidquid ſecus factum, vel attentatum fuerit, vt habetur in Monumentis Ordinis in prima impreſs. fol. 142. concl. 142.

4 Quòd etiam confirmauit, & ampliauit Sixtus quartus, diſtricte prohibens, nè locorum ordinarij aliquam iuriſdictonem, aut ſuperioritatem in perſonas, & loca Fratrum prędictorum ſibi vendicare prę-

ſumant : & ne quiſquam abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali commiſſione , vel authoritate contra perſonas , domos , & loca dicti Ordinis , vtpotè prorſus exempta , cenſuras aliquas , vel ſententias ſpecialiter , vel generaliter promulgare audeat , vt habetur in eodem libro in prima impreſ. fol. 60. & fol. 144. concluſ. 147. quòd etiam latè habetur in Marimagno Carmelitarum in ſecunda impreſ. fol. 101. concluſ. 384. & fol. 187. & in ſecunda impreſ. fol. 239. concluſ. 570. & in Marimagno Prędicatorum in prima impreſ. fol. 24. & in ſecunda impreſ. fol. 108. ſic habetur in Marimagno Auguſtinienſium : & idem fecit Nicolaus quartus , & Benedictus quintus reuocans conſtitutionem Innocentij quarti . Et Collector priuilegiorum Mendicantium innumera refert Summorum Pontificum priuilegia hanc doctrinam confirmantia.

5 Neque obſtat Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. cap. 7. de reformatione, vbi videtur innouare conſtitutionem Innocentij quarti ; nam loquitur apertè de regularibus , qui degunt extra clauſtra : & ſolum in cauſis ciuilibus mercedum , & miſerabilium perſonarum , in quibus coram ordinarijs , tamquam Sedis Apoſtolicę delegatis , conueniri poſſunt . Cęterum in cauſis criminalibus degentes intra , vel extra clauſtra nullatenus poſſunt conueniri , niſi quando cum populi ſcandalo deliquerint modo inferius exponendo . Hinc Clemens Papa octauus anno 1592. Pontificatus ſui anno primo, die decimaquinta Maij confirmauit Priuilegium Innocentii octaui Ordini Ciſtercienſium conceſſum , quo cauetur , ne perſonæ re-

gulares

gulares dicti Ordinis viſitentur niſi a ſuo Generali, aut ab alijs perſonis Regularibus ad id ab Ordine deputatis, vt inferius patebit latius.

6 Soli itaque Prælati regulares (quicquid tamen ſit de Legatis à latere) ſunt ordinarij Iudices ſuorum religioſorum ; adeo quòd Bonifacius octauus voluerit (ſicut in pręfatione tactum eſt) quòd Prælati Ordinis Minorum ad correctiones, & punitiones Fratrum eiuſdem Ordinis delinquentium infligendas, ad quos ſpectare (inquit ipſe) eadem noſcuntur (rimulis, & apicibus Iuris poſtpoſitis) liberè procedere valeant ſecundum conſuetudinem approbatam, & generalia Statuta ipſius Ordinis facta, & facienda. Ac inſuper voluit non licere prędictis Fratribus ab eiſdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, pręuia tamen in hoc matura deliberatione, ac maturitate debita ſeruata.

An Regulares aliqui virtute aliquorum Priuilegiorum ſint exempti à iuriſdictione ſuorum Prælatorum. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Regulares poſſunt corrigere quoſcunque ſui Ordinis ſubditos, & ad ordinem reuocare, etiam quòd ſint cuiuſcunque Prælati, vel Principis ſeruitio mancipati.*

2 *Latius oſtenditur idem quod ſupra.*

1 INnocentius quartus, & latius, & clarius Clemens quartus in prædicto libro in prima impreſ. fol. 29. & in ſecunda fol. 113. concluſ. 42. & 45. Et iterum in prima impreſ. fol. 57. & in ſecunda fol. 141. conclu. 114. ſtatuit, quòd Generales, & Prouinciales Miniſtri, & eorum Vicarij, omnes, & ſingulos Fratres Minores, de quibus etiam authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ipſius Archiepiſcopis, vel Epiſcopis, & alijs quibuſcunque prouiſum fuerit, corrigere poſſint, ac etiam, non obſtante contradictione aliqua, eos ad ordinem ſuum reuocare.

2 Et quod neque per litteras eiuſdem Sedis, ac Legatorum ipſius aliquos de fratribus prædictis teneantur Prælati Ordinis Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aut alijs perſonis in ſocios deputare, niſi dictæ litteræ de indulto huiuſmodi, & ordinatione expreſſam face-

facerent mentionem, ac aliàs id honeſtati Ordinis, ac ſaluti illorum viderint expedire.

2 Idem habetur in Marimagno Carmelitarum in ſecunda impreſ. fol. 85. concluſ. 467. & in Marimagno Prædicatorum in ſecunda impreſ. fol. 237. concluſ. 552. Clariſſima igitur, atque ampliſſima eſt poteſtas, & iuriſdictio ordinaria Prælatorum regularium in ſibi ſubditos; ita vt Nicolaus quintus, vt in eodem libro in prima impreſ. fol. 155. & in ſecunda fol. 202. concluſ. 495. conceſſit Miniſtro Generali pro tempore exiſtenti, quòd omnes, & ſingulos fratres, ſiue in monaſterijs Monialium, ſiue in alijs domibus, Conuentibus, Eremitorijs, & locis dicti Ordinis commorantes, etiam ab obedientia, viſitatione, & correctione dicti Miniſtri per ſpecialia Sedis indulta, ſe exemptos eſſe præter Regulæ, & Statutorum dicti Ordinis formam prętendentes, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, exemptionibus, indultis, & litteris Apoſtolicis eis, & eorum Monaſterijs, ſiue domibus, ſiue Conuentibus, & locis præfatis, & Eremitorijs per Sedem Apoſtolicam in genere, vel in ſpecie conceſſis, de quibus in his litteris habenda eſſet ſpecialis mentio, iuxta conſtitutiones, & regularia inſtituta antiqua dicti ordinis corrigere, viſitare, punire, & emendare, ac in criminibus maioribus, ſiue grauioribus, ſi res ipſa exegerit (cum moderatione tamen) torturæ ſubijcere poſſit, & valeat. Ita in Monum. ord. in ſecunda impreſ. fol. 47. concluſ. 250. & Innocentius octauus, vt habetur in eodem libro in prima impreſ. fol. 76. concluſ. 164. conceſsit Vicario Generali Ordinis

Præ-

Digitized by Google

Prædicatorum de Obſeruantia Prouinciæ Hiſpaniæ, quòd correctio ſuorum fratrum pertineat ad præſidentes eiuſdem congregationis, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, indultis, & litteris Apoſtolicis, Scholaſticis, ac Vniuerſitati Salmantinę, ac quibuſcunque Vniuerſitatibus per Sedem Apoſtolicam conceſſis, &c. Circa quam conceſſionem aduertit Collector compendii mendicantium titul. correctio fratrum §. 14. quod ſeruit etiam pro prælatis Ordinis Minorum virtute comunicationis priuilegiorum. Et vlterius aduertit Corduba ſuper compendium loco citato, quod Pius ſecundus declarat, & concedit, quòd Miniſter Generalis habet liberam authoritatem, & iuriſdictionem ſuper fratres exiſtentes in quibuſcunque Vniuerſitatibus, non obſtantibus priuilegiis authoritate Apoſtolica conceſſis cum grauibus cenſuris in contrafacientes, aut reſiſtentes quomodolibet. Ampliſſima igitur eſt, & latiſſima Prælatorum Regularium Iuriſdictio.

Quinam ſint Regularium Prælati, & Iudices competentes. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Iudices Regularium ſunt duplices; Ordinarii, & Delegati.*

2 *Et illi, vel ex electione; vel ex inſtitutione.*

3 *Qui*

3 *Qui, & quot ſint.*
4 *Ordinarii ex inſtitutione.*
5 *Iudices delegati duplices, vel ad ſingularem cauſam, & ſubdelegare nequeunt.*
6 *Vel ad vniuerſitatem cauſarum, & ſubdelegare poſſunt.*

1 PRælati porrò, atque Iudices competentes in omni approbata Religione ſunt in duplici differentia, Ordinarij, & Delegati.

2 Ordinarij iterum dupliciter inſtituuntur ſecundum Innocentium, & Hoſtienſem extra de officio iud. Ordi. c. cum ab eccleſ. & D. Antoninum 3. p. c. 9. c. 5. §. 1. & Silueſt. verb. iudex. vel enim ſunt ab vniuerſitate electi, & a ſuperiore habentem authoritatem confirmati; vel præfatorum vicem ęquiualenti authoritate omnimoda tenentes, ex inſtitutione maiorum ſuperiorum, reſpectiuè ad id facultatem habentes.

3 Et ordinarie in omni approbata Religione ſunt Prælati Generales, & Prouinciales, & locales etiam, quocunque appellentur nomine: apud nos verò Minores obſeruantes ſunt Reuerendiſſimi Patres, Generalis, & Commiſſarius Generalis, iuxta Bullam vnionis in ſua familia reſpectiue electus; deinde Prouinciales Miniſtri, & vltimo loco Guardiani, qui ſunt locales Prælati, ſeu Pręſidentes locorum.

4 Et vlterius Iudices ordinarij quoq; ſunt omnes illi, qui præfatorum locum tenent, quando illi, quorum vices gerunt, ex officio quomodocunq; ceciderint: nam ſuccedentes eo caſu non propriè delegati poſſunt dici,

ſed

Digitized by Google

ſed inſtituti ordinariorum loco; vt quando per conſtitutiones generales in loco decedentium in officio ſuccedunt, vel quando a Superiori Prælato inſtituuntur, ſicut Vicarij Prouinciarum per Prælatos Generales, aut Protectoré, aut Papam priuatis iam Prouincialibus Miniſtris, & ſimiliter Vicarij Generales, & Præſides locorum, ita inſtituti à ſuis ſuperioribus, reſpectiuè, & ſic de ſimilibus.

5 Iudices verò delegati ſunt illi, quibus à Iudice ordinario quocunq; cauſa cognoſcenda, & decidenda committitur, vt extra de offic. & poteſta. iud. deleg. & tales ſunt omnes inſtituti à prædictis Prælatis ordinarijs: & hi etiã ſunt in duplici differentia: nam, vel ſunt ad vnicum conuentum, vel ad vnicam cauſam delegati, & ſic non poſſunt alios delegare, niſi id ſpeciali, & expreſſa in ſcriptis authoritate ſit illis conceſſum.

6 Vel ſecundo loco ſunt delegati ad Vniuerſitatem cauſarum: vt ſunt Commiſſarij Prouinciales vnius, vel plurium Prouinciarum, vel plurium etiam locorum eiuſdem Prouinciæ, & ſimiles, & hi abſque dubio poterunt alios ſubdelegare non quidem ad eamdem vniuerſitatem cauſarum ſibi commiſſam, ſed ſolum ad aliquam ſpecialem, & particularem cauſam; nec id paſſim fieri debet, ſed ſolum rationabili, & vrgenti de cauſa.

An

An Epiſcopus aliquo in caſu ſit competens Regularium Iudex. *Cap. IV.*

SVMMARIVM.

1 *Regulares ordinariè ſunt excepti ab Epiſcoporum iuriſdictione.*

2 *Quando, & quomodo Epiſcopi poſſint contra Regulares procedere.*

3 *Prælati Regulares quomodo inſtante Epiſcopo ſubditos punire debeant.*

4 *Quo in caſu Epiſcopi ipſi Regulares immediatè per ſe ipſos punire poſſunt tamquam ſedis Apoſtolicæ Legati.*

5 *Prælati Regulares ſuo funguntur munere puniendo.*

1 RECeptiſſimum eſt in toto orbe a tempore Diui Gregorij Papæ primi regulares omnes exemptos eſſe ab Epiſcoporum iuriſdictione, vt ſuperiori capite oſtenſum eſt: vndè iam Epiſcopi non poſſunt procedere in cauſis criminalibus cõtra delinquentes Regulares.

2 Verum eſt tamen, vt notat Nauar. c. non dicatis nu. 96. quod Epiſcopus modo poteſt procedere contra notoriè delinquentes cum populi ſcandalo, iuxta terminos decreti Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 12. quod exequi debet ſecundum conſtitutionem Clementis Octaui, quæ incipit, *Suſcepti muneris ratio*, &c. Datam Romæ apud D. Petrum anno 1595. ſeptimo Kal. Martij, Pontificatus ſui anno quinto, & non aliter, nec alio modo procedere poteſt, quàm in præfata explicatur Conſtitutione.

3 Qua

3 Qua cauetur, vt ſinguli Regularium Superiores ſub pęna priuationis officiorum eo ipſo incurrenda, iuxtà prædictum decretum, regularem non ſubditum Epiſco po intrà clauſtra degentem, & extra ea ita notoriè delin quentem, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuere puniant, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciant. Si verò Regularium Superior quicunque in Regularem delinquentem non animaduerterit: quinimmo, ſi illum impunitũ ad alia ſuorum ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim de induſtria, nè puniatur, tranſmiſerit, decernit Summus Pontifex, vt Superior inſtante Epiſcopo intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, & ſub eadem pęna priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum, necnon inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, & vlteriùs priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis, ad quæ à nemine, præterquàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, reſtitui poſſit, ipſum Regularem delinquentem à loco, ad quem tranſmiſſus fuit, reuocare, & in quo deliquit, reſtituere, ſeu ſiſtere teneatur.

4 Quod ſi hoc etiam facere prætermiſerit, ſtatuit Summus Pontifex, vt ordinarius loci, ad quem regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper præmiſſis ab ipſo ordinario loci, in quo deliquit, ſimiliter requiſitus, vel aliàs de illo delicto informatus, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, in Regularem delinquentem ſeuerè animaduertere poſſit, & debeat. Hæc Papa Clemens Octauus. Ex quibus conſtat, quod Epiſcopi nullam prorſus iuriſdictionem habeat in cauſis criminalibus Regularium, niſi in delictis notoriè patratis, & cũ populi ſcandalo, & ea limitatione, vt prius Prælatum Re-

gularem

gularem requirant, & inſtent de punitione, & cęteris limitationibus, vt ſuprà expreſſis; quibus obſeruatis poterunt Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in huiuſmodi delinquentes (Prælatis, vt ſupra, debitè monitis negligentibus) animaduertere.

5 Caueant itaque Regulares Prælati, ne ſuam dent Religionem in dedecus, & ignominiam, quaſi in ea nullum ſit ius, nullum fas, iuſtitia nulla, & hinc iuſtiſſimam dent cauſam, & Epiſcopis, & populis detrahendi Religionis regimini, decori, & iuſtitiæ: ſed ſtatim requiſiti ab Epiſcopis ſuos puniant ſubditos, vt ſuprà delinquentes; & ea obſeruent, quæ ſeruanda præcepit felicis recordationis Papa Clemens Octauus, maxima pietate, ac zelo in Religionem, vt conſtat.

An Sæcularis quacunque fulgeat dignitate ſit Iudex competens Regularium. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Nullus Sæcularis, etiam Rex, vel Monarca, eſt competens Iudex Regularium.*

2 *Eodem Priuilegio gaudent Commendatarii D. Iacobi, & profeſſi ordinis militaris D. Ioannis Baptiſtæ.*

3 *Et ſimiliter ordo militaris D. Iacobi de la ſpada, & per coniunctionem omnes Religiones militares.*

1 CVm hic de correctione fratrum agatur, & de ſolis criminalibus cauſis, neminem adhuc reperire potui claſſicum Doctorem, qui non aſſerat religioſos viros immunes prorſus eſſe, ne dum iure humano ciuili, vel canonico,

nonico, ſed iure etiam diuino, in præfatis cauſis a cuiuſcunque Sęcularis iudicis authoritate, vel poteſtate, nec vllus competens poteſt eſſe Iudex quacunque dignitate Sęculari fulgeat, etiam regia, in cauſis criminalibus perſonarum religioſarum cuiuslibet approbatę Religionis.

2 Quod Priuilegium comprehendit etiam Commendatarios D. Iacobi, vt concludit Nauarrus, & profeſſos ordinis militaris D. Ioannis Baptiſtę, cum ipſi tria uota eſſentialia emittant, vt reſoluit Deciſio Pedemontana, & decernit Pius quartus in Bulla, quę incipit, *Circumſepta Romani Pontificis*, &c. Data Romę apud D. Petrum ſub anno 1560. Kal. Iulij, Pontificatus ſui anno primo; In qua plenè conceditur deciſio cauſarum Pręlatis eiuſdem ordinis, tam in ciuilibus, quam in criminalibus cum prohibitione appellationis ad alios, quā dicti ordinis Iudices.

3 Quod idem decernit Gregorius Papa quò ad ordinem militarem D. Iacobi de la ſpada, quare idem ſine dubio eſt aſſerendum quo ad alias religiones militares; vt patet ex libris Stabilimentorum, quę ad cauſarum conſeruationem, & proteſtationem authoritate Apoſtolica ſunt inſtituta, prę ſertim cum omnes Religiones militares in priuilegijs communicent: nullus itaq; Sęcularis Iudex poterit legitimè ſe intromittere in cauſis criminalibus cuiuſcunque alicuius Religioſi viri, etiam Religionis militaris, & quidquid ſecus attentatum fuerit, irritum erit, & inane, & non ſine grauiſſima lethali culpa.

An

An Sæcularis Iudex cognoſcere poſſit de crimine commiſſo a Religioſo ante ingreſſum Religionis. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Quales criminoſi in ſæculo ſint ad Religionem inhabiles, & quorum receptio nulla.*

2 *Si habitus ſuſceptio fuerit ſine fraude, valida erit, & ſimiliter profeſsio.*

3 *Secus ſi cum fraude; nam tales Iudici Sæculari reddendi.*

4 *Vel Eccleſiaſtico ſi ſacris initiati fuerint.*

5 *Quando ſuſceptio habitus, & profeſsio fuerit in fraudem.*

6 *Quales criminoſi non ſuſcipiant habitum in fraudem.*

1 SIxtus quintus in conſtitutione, quæ incipit, Cum de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus, &c. Data Romæ apud D. Petrum anno 1580. ſexto Kal. Decembris Pontificatus ſui anno 3. decernit inter alia, nè criminoſi, & alij, qui in ſæculo aliqua commiſerunt delicta, ad Religionem admitterentur: & ſi quis admitteretur, tàm ſuſceptio habitus, quam profeſſio nulla eſſet, quin ſic receptus habitu ſpoliaretur, & a Religione expelleretur: & ſi expulſus non fuerit, veruntamen attenta nullitate habitus, & profeſſionis licere quibuſcunque iudicibus, & curijs, etiam Sæcularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra talem iuris, & facti remedijs opportunis ex officio, vel ad cuiuſcunque inſtantiam, vel querelam ciuiliter, vel criminaliter, vel mixtim procedere.

2 Quæ conſtitutio ſic ſeruari debet, vt notat Rodericus qq. reg. tom. 2. q. 2. artic. 3. quod ſi Religioſus poſt delictum commiſſum in ſæculo abſque vlla fraude ſuſceperit habitum Religionis, & profeſſionem emiſerit, liberatur omnino a iuriſdictione ſæculari.

3 Si vero poſt delictum a ſe commiſſum habitum ſuſcepit in fraudem, vt ſe eximeret à iuriſdictione ſæculari, & ſic profeſſionem emiſerit; nullatenus liberatur ab ea; ſed poteſt per Iudicem ſæcularem contra eum procedi ad punitionem ipſius delicti, cum ſuſceptio habitus, vel profeſſio nulla ſit.

4 Si vero vltra profeſſionem emiſſam ſacris ordinibus initiatus fuerit, ſiue doloſe, ſiue non doloſe, non poterit de huiuſmodi delicto cognoſcere ſæcularis Iudex, ſed ſolum Eccleſiaſticus; nam licet Sixtus V. talium profeſſionem irritauerit; eos tamen non ſubiecit Sæcularibus Iudicibus; ſed illis tantum, ad quos ſpectat, vt ſupra notatum eſt: modo ſacris initiati, etſi eorum profeſſio nulla ſit in Religione, verumtamen iuxta communem propter ſuſceptos ordines ad forum ſpectant Eccleſiaſticum.

5 Ceterum quomodo ſuſceptio habitus, ac profeſſio in Religione in fraudem fieri contingat ita, vt nulla ſit, & irrita, declarat idem Sixtus V. in alia conſtitutione, quę incipit ad Romanum ſpectat Pontificem, &c. Data Romæ in Monte Quirinali Anno 1588. 12. Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno quarto. Vbi dicit, id habere locum, & non aliter cum actis publicis conſtiterit ipſos Iudices, & curiam Sæcularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, & inquiſitionem inſtituiſſe. Itaque in fraudem

roce-

recepti præſumuntur illi tantum, quorum crimen commiſſum in ſæculo erat iam ante ſuſceptionem habitus in ſæculari iudicio cognitum, vel per viam accuſationis, vel per viam inquiſitionis.

6 Ceteri vero, quantumcumque criminoſi fuerint in ſæculo, dummodo contra eos nulla fuerit facta inquiſitio ante ſuſceptionem habitus, ſi in Religione profeſſionem emiſerint, nullatenus conueniri poſſunt coram Iudice Sæculari, cum eorũ profeſſio valida ſit, & legitima.

An Sæcularis quocunque in caſu ſit Iudex competens Nouitij Regularis. Cap. VII.

S V M M A R I V M.

1 *Nouitiorum Religionis Iudex competens eſt Regularis Prælatus.*

2 *Nouitius delinquens à Religione diſcedere poteſt.*

3 *Quin iuxta exigentiam criminis expellendus.*

1 Emanuel Rodericus q. cit. art. 10. dicit, quod cognitio, & punitio talis delicti pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum argumento Canonis c. Religio. §. 1. de Sent. Excommunic. in 6. qui diffinit, Nouitium Religionis approbatæ gaudere priuilegio Canonis, ſi quis ſuadẽte 17. q. 4. & cenſeri perſonam Eccleſiaſticam, & gaudere priuilegio pſonæ Eccleſiaſticæ argumẽto alterius Canonis, duo ſunt genera. 12. quæſt. 1. & ita determinare aſſerit Ioannem Andream, Dominicum, & Franciſcum in Canon. Beneſ. de regul. iur. in 6. & omnes in d. c. Religio. Quam etiam opinionem amplecti, dicit, & recipi a communi, & rationabiliter: nam Nouitius

uitius poſt habitum ſuſceptum ſubiacet Prælatis quo ad iuriſdictionem,& ſuperioritatem,adeo quod pro tempore,quo eſt Nouitius, pertinet ad Prælatorum iuriſdictionem,ſicut profeſſus, profeſſi autem cognitio pertinet præciſe ad ſuum Prælatum regularem,vt ſupra latiùs patuit; igitur ſimiliter & Nouitij.

2 Hoc tamen diſcrimine, quòd Nouitius poteſt dimittere habitum,& ſic a Regularium iuriſdictione ſe ſubtrahere alibi a competenti iudice puniendus.

3 Et ego exiſtimarem optimum eſſe huiuſmodi Nouitios delinquentes grauiter, (ita vt ex qualitate criminum indigni reputentur habitu religionis) prorſus expellendos,ac dimittendos aliorum iudicio, præterquam in caſibus, ex quibus rationabiliter ſcandalum in Sæculo, vel detrimentum in Religione oriri poſſet. Et ego ſic ſeruaui aliquando cum eſſem Prouincialis,maxima cum laude, & Religionis quiete.

An Regularis vna cum Sæculari delinquens conueniri poſſit coram Iudice Sęculari. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Regularis,qualeſcunque ſocios habuerit,nullatenus tamen ad Iudicem Sæcularem ſpectat.*

2 *Etiamſi deliquerint habitu quocunque dimiſſo.*

3 *Secus de expulſis totaliter a Religione.*

1 IDem Rodericus q. præcit. ar. 4. adducens Couarruuiã,Perez,Padillam,Iulium Clarum,et alios,dicit eſſe in cõmuni obſeruãtia, & ab ea in practica minime recedẽdũ,quòd Sæcularis debet conueniri corã Iudice Sæculari, et Regularis coram Iudice regulari. Nam ſęcula-

Digitized by Google

ris nullatenus pertinet ad forum regulare, nec Regularis ad forum Sęculare, cum toto cęlo ſint fora diſtinctiſſima; & in ſimili dicit Auiles adductus à Roderico vbi ſupra, quòd in Ciuitate Placentiæ inuenit quamdam prouiſionem Senatorum Regalium, vbi cauebatur, quòd Epiſcopus illius Ciuitatis, ſeu eius Vicarius, vel prouiſor non cognoſceret contra concubinas Clericorum ſuper concubinatu: ſed tantum iuſtitia Sæcularis illius Ciuitatis. Cum itaque cauſa ſocij criminis re vera ſit diuiſibilis à cauſa alterius complicis, & vlterius præfata opinio (vt ex ea conſtat) habeat, quòd magis dignum non poſſit attrahere ad ſe minus dignum in contentione iuriſdictionis: multò magis id locum habebit in caſu noſtro, in quo regularis pertinet ad forum magis dignum, quam Sæcularis. Et præterea Iudex Regularium ſuam iuriſdictionem habet a conceſſione priuilegiorum: quæ priuilegia intra ſuos limites contineri debent; neque per aliquem inferiorem à Papa, qui ea conceſſit, alterari poſſunt. Nullatenus itaque Regularis conueniri poterit coram Iudice Sæculari, quantumcunque deliquerit ſimul cum Sęcularibus: ſed ſolum coram ſuo Iudice competente Regulari, etiamſi fuerit Conuerſus, vel Clericus nullo Ordine inſignitus.

2 Etiam, ſi dimiſſo habitu ſe immiſcuerit enormibus criminibus cum Sęcularibus, etiamſi expulſus fuerit a Religione, vel quomodocunque apoſtatauerit ab illa.

3 Verum eſt tamen, quòd ſi aliqui à Religione expellantur, & habitu regulari priuentur, eo quod eorum profeſſio minimè valida fuerit, poterit Sæcularis Iudéx de illorum cauſis tã criminalibus, quam ciuilibus quãmixti fori

B 3 (niſi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

(niſi iam eſſent ſacris initiati, quia tunc ad Iudicem pertinent eccleſiaſticum vt ſupra definitum fuit) ſi quidem hoc probato, & definito, non ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, ſed ſæculares. Quare Iudices Regulares, cum tales expellunt à Religione, in ſententia expulſiua declarent eorum profeſſionem, vel ſuſceptionem habitus irritam, & nullam; & an ſacris initiati ſint, necne.

DE CORRECTIONE PATERNA EX MVNERE.

Tractatus Secundus.

PRAEAMBVLVM.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſiones, & ſubdiuiſiones bimembres.*

PRimum eſſentiale diximus in correctione, vel iudicio Regularium eſſe Iudicem competentem, cui annexum eſſe modum preſcriptum procedendi nullus eſt ambigendi locus: non enim pro libito, & arbitrariè procedere poſſunt Regulares Iudices; ſed certis, ac iuſtis præſcriptis legibus, citra quas iniuſtum,
1 & nefas certò committerent: duplici autem via procedere poſſunt (quemadmodum in præfatione prætactum eſt) vel ex munere, vel ad inſtantiam partis: & in vtraque via, vel Paternè, vel Iudicialiter. Cùm autem ſecunda via comprehendat actorem; Prima verò amplectatur Iudicis munus ex ſe, hic pertractabitur Primùm Paterne in hoc ſecundo Tractatu, deindè Iudicialiter in tertio.

An

An ſpectet ad Prælatos Regulares corrigere Paternè ex munere. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Patrum munus pro viribus exercere debent, priusquam ad iudicium deueniant.*

1 PRimo, ſummoque loco Prȩlati Regulares Patrum ſibi nomen omninò, & rem aſſumere debent; charitateque paterna vndique muniri, & affluere, & munus Patrum pro viribus exercere, antequam ad iudicium procedant, ad quod non niſi quaſi coacti, & vi quadam impulſi procedere debent. Hinc enim in toto terrarum orbe, & ab originariis, & naſcentibus Religionibus Patrum perpulchrum nomen ſibi Regulares omnes adſciuere, ab omnibuſque, more maiorum recepto, Patres appellantur. Quod nomen primo loco Prælatis competit: cȩteri namque inferioris notæ potius, & proprius fratres appellantur, nempè eiuſdem Patris, & Prȩlati filij. Prælatis itaque propoſitum erit verorum Patrum nomen, & munus arripere, vt quoad fieri poſſit nil de ſupplicijs cogitent; ſed ſuos ſubditos, veluti filios, ament, eorum vitia priùs charitatiuè corrigendo, eorumque piè vulneribus medendo, & eorum crimina radicitus quidem, ſed ſuauiter euellendo. Hinc Diuus P. Benedictus in tertio ſuæ Regulæ capite ait; quod meminiſſe debent, quo nomine ſint inſigniti, Patrum, uidelicet, atque ideò curent de rè ipſa egregie præſtare, & D. Ambroſius in ſuo Paſtorali Prȩlatos, vt Paſto-

Digitized by Google

res alloquens, & Patres; ait. Actio congruat nomini, nomenque actioni, nè ſit nomen inane, & crimen immane, honor ſublimis, & vita decliuis. Itaque valde eſſentiale arbitror in Religionibus (quarum finis, principium, & medium eſt amoris glutinum, & charitatis vinculum) vt in omni cauſa criminali Paternè, charitatiueque procedant Prælati Regulares cum ſuis ſubditis, quo ad fieri poterit, priuſquam ad iudicium perueniant, grauiterque illos peccare, ſi ſecus faciant, exceptis caſibus atrocibus & notorijs, & omnibus alijs, quos charitas ipſa docebit non ſine iudicio pertractari poſſe, nè iuſtitia detrimentum patiatur, cum ſcandalo, & obſeruantiæ Regularis euerſione.

Ad quos Ordinis Prælatos pertineat Paternè viſitare, atque corrigere Regulares. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *In vnaquaque Religione neceſſarius viſitator.*
2 *Primus viſitator eſt Generalis Miniſter, & ſupremus in quauis Religione.*
3 *Ordinarii viſitatores ſunt Prouinciales Miniſtri.*
4 *Tenentur itaque viſitare Iure diuino, & communi quotannis, & corrigere ſubditos.*
5 *Ad idem tenentur Iudices Delegati.*
6 *Prælati quicunque locales Paternè tantum corrigere debent.*
7 *Series, & ordo Prælatorum ſubordinatorum.*
8 *Duplici de cauſa datur poteſtas in non ſubditos.*

1 Ex

1 EX determinatis in prima parte huius Tractatus clarè patet, quòd illimet, qui ſunt Iudices competentes, tam ordinarii, quam Delegati, ijdem erunt viſitatores, & correctores, ad quos pertineat corrigere, ac viſitare: oportet enim in vnaquaque benè inſtituta Religione frequentem ex eodem Ordine viſitatorem adeſſe, qui ſubditorum relaxationes, inobſeruantias, tranſgreſſionesque pręſcrutetur, et corrigat illa omnia tam in capite, quam in membris; quæ corrigenda viderit iuxta decreta Concil. Trid. & cuiuſlibet Religionis.

2 Primus itaque (vt in primo cap. de Iudice competenti dictum eſt) ac ſummus Viſitator, & Pater eſt Generalis Miniſter cuiuſcunque Religionis, qui per ſe quoad fieri poterit, vel per alium, vbi non poterit, vniuerſam Religionem ſuam viſitare tenetur.

3 Poſt quem ordinarij viſitatores, & Iudices ordinarij ſunt Prouinciales Miniſtri in ſua quiſque Prouincia de Iure communi, & in Ordine Sancti Franciſci, Iure ſpeciali; nam in Regula patris noſtri Franciſci Generalibus non pręcipitur viſitatio: ſed tantum Prouincialibus Miniſtris, prout explicat Bonauentura, & tradit Corduba ſuper regula c. 10. q. 1.

4 Iure igitur communi, & Diuino tenentur Generales, ac prouinciales omnes cuiuſcunque Religionis ſuos Fratres viſitare, & corrigere, vt probant Doctores ex illo Lucæ c. 12. Et tu aliquando conuerſus confirma Fratres tuos: quæ verba (vt notat Rodericus Tom. 2. quæſt. 4. artic. 4.) ad omnes Pręlatos referuntur, qui curam habent animarum, quòd ipſum iure humano pręcipitur omnibus Religionum exemptarum Prælatis

Prælatis ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. c. 10. & 20. vt viſitent videlicet omnia monaſteria ſibi ſubdita; ex quo Generales totum Ordinem, Prouinciales verò totam Prouinciam quotannis, ac monaſteria ſibi ſubdita viſitare, delinquenteſque ibi repertos corrigere tenentur.

5 Idemque munus prę̨ſtare debent Iudices Delegati, & Commiſſarij ſecundum facultatem, & iuriſdictionem ſibi delegatam: vel vniuerſam Prouinciam, vel vnicum Conuentum, vel plures, prout in eorum commiſſionibus, & Delegationibus continebitur.

6 Denique Prælati locales, quocunque nomine appellentur, ſiue Abbates, ſiue Priores, ſiue Propoſiti, ſiue Commiſſarij, in noſtra quidem Religione ſunt Guardiani, Præſides, & eorum Vicarij, qui omnes corrigere poſſunt Fratrum ſibi ſubditorum crimina tam grauia, quam leuia paternè tantum; quomodo autem Iudicialiter, dicetur inferius ſuo loco. Prælati itaque locales quicunque ſunt ordinariiſſimi Iudices, qui Fratrum, & ſubditorum quotidianos defectus corrigere debent, ſinguloſque ſibi ſubditos in officio continere; modò priuatim, & ſecreto admonendo: modò adhibendo duos vel tres grauiſſimos patres; modò publicè leuiuſculis pænitentijs mortificando, ſeruatis ſeruandis, vt ſequenti capite præſcribetur.

7 Gradatim verò ſe habent præfati omnes; ita, vt infimum teneant locum Prælati locales; ſuper iſtos ſunt Prouinciales Prælati, ſuper Prouincialibus Generales, ſuper hos Protectores, ſuper Protectores Papa: & reſpectiuè horum Delegati; qui omnes in ſibi ſubditos ordinariam exercent iuriſdictionem, vel Delegatam.

8 Et

Digitized by Google

8 Et in ſibi non ſubditos, etiam duplici de cauſa, vel ratione compromiſſi: vt, quando quis Prælato, cuius non eſt ſubditus, voluntariè ſe ſubijcit, quod inter nos vix locum habet, vel ratione loci commiſſi delicti: nam ſecundum Clarum q. 38. in principio, & ſecundum communem vnuſquique Prælatus poteſt corrigere delinquentem in ſuo loco, vt Prouinciales in ſua Prouincia, & Prælatus localis in ſuo Conuentu ratione commiſſi ibi delicti, licet aliàs delinquens non eſſet eius ſubditus, & hoc nullam habet difficultatem de correctione fraterna loquendo; de iudiciali autem dicetur inferius.

De modo viſitandi, & corrigendi Paternè. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Prouincialibus noſtris competit ex Regula munus Paternè viſitandi.*
2 *Modus ſpecialis viſitandi Fratres, & loca in viſitatione Prouincialium Miniſtrorum.*
3 *Qua forma interrogandi ſinguli Fratres, & de quibus.*
4 *Grauiter monendi qui viſitantur.*
5 *A iuramento exigendo prorſus abſtinendum.*
6 *Super generalibus fieri debent interrogationes.*
7 *Prælati locales Paternè viſitent, & inuigilent.*

1 Conſtat ex dictis ſuperius, quod primum, præcipuumq; Prælati munus eſt paternè procedere omni prorſus, quoad fieri poteſt, iudicij forma reiecta, quod ſpeciali

Digitized by Google

ſpeciali Iure diuinus ille vir Pater noſter, Sanctus Franciſcus vigilantiſſime admonuit, vndecimo regulæ capit. illis verbis: Fratres, qui ſunt Miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, & humiliter, & charitatiue corrigant eos. Ex quibus charitatiuis uerbis clare conſtat, ultra ius commune Euangelicum Prælatos Prouinciales Ordinis noſtri ex Regula teneri ad paternam, & charitatiuam uiſitationem, & correctionem.

2 Quam tali forma obeundam more maiorum docet antiquiſſima regularis traditio, regulariſque diſciplinæ inſtitutio, ut Generales pro eorum pietate, ac temporis opportunitate, pro negotiorum magnitudine, & grauitate; Prouinciales vero Fratribus in communitate congregatis uerbum Dei proponant, illoſque grauiſſime adhortentur, & inde ſanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiam viſitent, Sanctas Reliquias, & oleum Sanctum, necnon infirmariam, & infirmos omnes.

3 Quibus peractis ad ſuam reſidentiam ſingulos reuocent Fratres, priuate, ac ſecreto eos interrogando, primum de diuino cultu, deinde quomodo ſeruentur leges Eccleſiaſticę, præcipuè Concil. Trid. quæ obſeruanda ſummopere, & ueneranda idemmet Concilium præcipit, inſtanterque commendat Pius quartus in Bulla confirmationis eiuſdem Concilij, & ſtatim debent Prælati deſcendere ad præcepta Regulę, & generalium Statutorum; ac diligenter inquirere, ſi hæc ſeruentur, quibus Fratres voto ſpeciali ſunt obſtricti: & denique perquirere de vita, & conuerſatione Fratrum interrogando de his, quæ ſolent in uiſitationibus generalibus perquiri.

Et

Digitized by Google

4 Et aduertant, quòd non ſolum interrogationes debent fieri de plano, vt aduertit Rodericus eadem quæſt. 4. art. 5. & Hoſtienſis ibidem adductus: ſed ita grauiter moneri debent Fratres, vt quilibet dicat quidquid ſcit, vel credit, vel fama eſt patrari ab aliquo, vel contra diuina pręcepta, vel contra Regulam, & bonos mores, vt ſupra dictum eſt.

5 Qua in viſitatione Paterna prorſus abſtinendum à iuramento exigendo à ſubditis, ſed ſolum grauiter ſunt monendi, & (vbi opus fuerit) præcepto adſtringendi, vt veritatem plane aperiant, & conſcientiam exonerent ſuper omnes, quas ſciuerint quomodocunque tranſgreſſiones, quo Prælati poſſint iuxta Regulę præſcriptum Paternè ſuos Fratres monere, humiliterque, & charitatiuè illos corrigere.

6 Quæ Paterna viſitatio, & monitio generaliſſima ſemper debet eſſe, atque præcedere omnem iudicij formam, & ſtrepitum, vt ſupra expoſitum eſt.

7 Pręlati verò locales iuxta vniuſcuiuſque Religionis inſtitutum quotidie inuigilare debent, Fratrumque corrigere quotidianos defectus charitatiuè, cellaſque, vel officinas viſitare, quando opus fuerit, & cetera ſui muneris explere Paternè.

Quomodo Prælati terminare debent paternam Viſitationem, & corrigere ſubditos. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Prælati non leuiter, & crebro ſubditos remoueant de aſſignatis locis.*
2 *Prius charitatiue, ac ſecreto corrigant.*
3 *Prælati etiam locales coerceant ſubditos ab egreſſu Conuentus.*
4 *Abſtineant etiam Prælati a ſermonibus publicis.*
5 *Nec non a præceptis ſimilibus.*
6 *Populi hinc anſam accipiunt infamandi familias, & Religionem.*
7 *Prælati prima uice Paternè corrigant, & ſecreto.*
8 *Adhibitis aliquando grauisſimis teſtibus.*
9 *Singulorum viſitatio propria viſitatorum manu obſignanda.*
10 *Ut indè uia præcluditur malignis.*
11 *Et corrigendi corrigantur.*
12 *Et rationem reddere poſſunt Prælati ſui muneris.*

1 CAuere debent primò Prælati prouinciales, nè leuiter & crebrò poſt peractam viſitationem Paternam ſtatim Fratres tranſmittant de vno loco in alium in tranſmiſſorum infamiam, & Monaſterij, nec non totius Religionis: nam ex tali ſubita, & non opportuna Fratrum tranſmiſſione, ac mutatione ſępe ſæpius maxima oritur infamia in populo contra Fratres cum ſcandalo, commotione, ac murmuratione ipſius populi: & ea

multoties

multoties, quę tantum leuiter ſuſpicabantur, deindè ex tali ſubita mutatione habentur, & p.. cantur. Deum itaque in his, & proximi, necnon Religionis famam præ oculis habeant Prælati, nec ſint indiſcreti, nec præcipitati, nec furore, vel iracundia perciti, ne iram Dei incurrant.

2 Sed prius charitatiue, ac ſecreto moneant ſubditos, de quibus orta fuerit aliqua ſuſpicio, vt vel ſi ea purgetur, & emendetur, & illęſa conſeruetur fama.

3 Necnon Prælati locales prudenter, & ſeruata proximi fama tales coerceant ſubditos a frequentiori egreſſu a Conuentu, & a vagationibus per Ciuitates, & loca, & ab ingreſſu in illas domos, vel conuerſatione illarum mulierum, de quibus probabilis orta fuerit ſuſpicio.

4 Imprudenter itaque, & non ſine graui culpa agunt Prælati, qui contra aliquem leuiter ſuſpectum ſtatim procedunt, vel illum infamando ſermonibus publicis in communitate Fratrum contra eum tonant, & fulminant.

5 Vel iſti præcipiendo in virtute Spiritus Sancti, vel ſub excommunicationis pæna, nè talem, vel talem domum ingrediatur: vel nè cum talibus conuerſetur mulieribus, præſertim quando ſunt nobiles, & honeſtę: nam ex his populi maleuoli nutriũtur detractiones, & Matronæ infamantur nobiles, & in Religionem deuotæ, ac benemeritæ, quæ in ſuę deuotionis, et meriti recompenſam à Pręlatis indiſcrete, ac turpiter, & ingrate indelebili notantur infamia.

6 Nàm populi maleuoli ex his acuunt linguas ſuas, ſicut ſerpentes: & ſepulcrum patens eſt guttur eorum in

infa-

Quomodo Prælati terminare debent paternam Viſitationem, & corrigere ſubditos. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Prælati non leuiter, & crebro ſubditos remoueant de aſſignatis locis.*
2 *Prius charitatiue, ac ſecreto corrigant.*
3 *Prælati etiam locales coerceant ſubditos ab egreſſu Conuentus.*
4 *Abſtineant etiam Prælati a ſermonibus publicis.*
5 *Necnon a præceptis ſimilibus.*
6 *Populi hinc anſam accipiunt infamandi familias, & Religionem.*
7 *Prælati primà uice Paternè corrigant, & ſecreto.*
8 *Adhibitis aliquando grauisſimis teſtibus.*
9 *Singulorum viſitatio propria viſitatorum manu obſignanda.*
10 *Ut indè uia præcluditur malignis.*
11 *Et corrigendi corrigantur.*
12 *Et rationem reddere poſſunt Prælati ſui muneris.*

1 CAuere debent primò Prælati prouinciales, nè leuiter & crebrò poſt peractam viſitationem Paternam ſtatim Fratres tranſmittant de vno loco in alium in tranſmiſſorum infamiam, & Monaſterij, nec non totius Religionis: nam ex tali ſubita, & non opportuna Fratrum tranſmiſſione, ac mutatione ſæpe ſæpiùs maxima oritur infamia in populo contra Fratres cum ſcandalo, commotione, ac murmuratione ipſius populi: & ea multoties

multoties, quę tantum leuiter ſuſpicabantur, deindè ex tali ſubita mutatione habentur, & p... cantur. Deum itaque in his, & proximi, necnon Religionis famam præ oculis habeant Prælati, nec ſint indiſcreti, nec præcipitati, nec furore, vel iracundia perciti, ne iram Dei incurrant.

2 Sed prius charitatiue, ac ſecreto moneant ſubditos, de quibus orta fuerit aliqua ſuſpicio, vt vel ſi ea purgetur, & emendetur, & illęſa conſeruetur fama.

3 Necnon Prælati locales prudenter, & ſeruata proximi fama tales coerceant ſubditos a frequentiori egreſſu a Conuentu, & a vagationibus per Ciuitates, & loca, & ab ingreſſu in illas domos, vel conuerſatione illarum mulierum, de quibus probabilis orta fuerit ſuſpicio.

4 Imprudenter itaque, & non ſine graui culpa agunt Prælati, qui contra aliquem leuiter ſuſpectum ſtatim procedunt, vel illum infamando ſermonibus publicis in communitate Fratrum contra eum tonant, & fulminant.

5 Vel iſti præcipiendo in virtute Spiritus Sancti, vel ſub excommunicationis pæna, nè talem, vel talem domum ingrediatur: vel nè cum talibus conuerſetur mulieribus, præſertim quando ſunt nobiles, & honeſtę: nam ex his populi maleuoli nutriūtur detractiones, & Matronæ infamantur nobiles, & in Religionem deuotæ, ac benemeritæ, quæ in ſuę deuotionis, et meriti recompenſam à Prælatis indiſcrete, ac turpiter, & ingrate indelebili notantur infamia.

6 Nàm populi maleuoli ex his acuunt linguas ſuas, ſicut ſerpentes: & ſepulcrum patens eſt guttur eorum in infa-

Quomodo Prælati terminare debent paternam Viſitationem, & corrigere ſubditos. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Prælati non leuiter, & crebro ſubditos remoueant de aſſignatis locis.*
2 *Prius charitatiue, ac ſecreto corrigant.*
3 *Prælati etiam locales coerceant ſubditos ab egreſſu Conuentus.*
4 *Abſtineant etiam Prælati a ſermonibus publicis.*
5 *Necnon a præceptis ſimilibus.*
6 *Populi hinc anſam accipiunt infamandi familias, & Religionem.*
7 *Prælati prima uice Paternè corrigant, & ſecreto.*
8 *Adhibitis aliquando grauisſimis teſtibus.*
9 *Singulorum viſitatio propria viſitatorum manu obſignanda.*
10 *Ut indè uia præcluditur malignis.*
11 *Et corrigendi corrigantur.*
12 *Et rationem reddere poſſunt Prælati ſui muneris.*

1 CAuere debent primò Prælati prouinciales, nè leuiter & crebrò poſt peractam viſitationem Paternam ſtatim Fratres tranſmittant de vno loco in alium in tranſmiſſorum infamiam, & Monaſterij, nec non totius Religionis: nam ex tali ſubita, & non opportuna Fratrum tranſmiſſione, ac mutatione ſępe ſæpiùs maxima oritur infamia in populo contra Fratres cum ſcandalo, commotione, ac murmuratione ipſius populi: & ea multoties

multoties, quę tantum leuiter ſuſpicabantur, deindè ex tali ſubita mutatione habentur, & p... cantur. Deum itaque in his, & proximi, necnon Religionis famam præ oculis habeant Prælati, nec ſint indiſcreti, nec præcipitati, nec furore, vel iracundia perciti, ne iram Dei incurrant.

2 Sed prius charitatiue, ac ſecreto moneant ſubditos, de quibus orta fuerit aliqua ſuſpicio, vt vel ſi ea purgetur, & emendetur, & illęſa conſeruetur fama.

3 Necnon Prælati locales prudenter, & ſeruata proximi fama tales coerceant ſubditos a frequentiori egreſſu a Conuentu, & a vagationibus per Ciuitates, & loca, & ab ingreſſu in illas domos, vel conuerſatione illarum mulierum, de quibus probabilis orta fuerit ſuſpicio.

4 Imprudenter itaque, & non ſine graui culpa agunt Prælati, qui contra aliquem leuiter ſuſpectum ſtatim procedunt, vel illum infamando ſermonibus publicis in communitate Fratrum contra eum tonant, & fulminant.

5 Vel iſti præcipiendo in virtute Spiritus Sancti, vel ſub excommunicationis pæna, nè talem, vel talem domum ingrediatur: vel nè cum talibus conuerſetur mulieribus, præſertim quando ſunt nobiles, & honeſtę: nam ex his populi maleuoli nutriũtur detractiones, & Matronæ infamantur nobiles, & in Religionem deuotæ, ac benemeritæ, quæ in ſuę deuotionis, et meriti recompenſam à Prȩlatis indiſcrete, ac turpiter, & ingrate indelebili notantur infamia.

6 Nàm populi maleuoli ex his acuunt linguas ſuas, ſicut ſerpentes: & ſepulcrum patens eſt guttur eorum in infa-

Digitized by Google

Quomodo Prælati terminare debent paternam Viſitationem, & corrigere ſubditos. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 Prælati non leuiter, & crebro ſubditos remoueant de aſſignatis locis.
2 Prius charitatiue, ac ſecreto corrigant.
3 Prælati etiam locales coerceant ſubditos ab egreſſu Conuentus.
4 Abſtineant etiam Prælati a ſermonibus publicis.
5 Necnon a præceptis ſimilibus.
6 Populi hinc anſam accipiunt infamandi familias, & Religionem.
7 Prælati prima uice Paternè corrigant, & ſecreto.
8 Adhibitis aliquando grauisſimis teſtibus.
9 Singulorum viſitatio propria viſitatorum manu obſignanda.
10 Ut indè uia præcluditur malignis.
11 Et corrigendi corrigantur.
12 Et rationem reddere poſſunt Prælati ſui muneris.

1 CAuere debent primò Prælati prouinciales, nè leuiter & crebrò poſt peractam viſitationem Paternam ſtatim Fratres tranſmittant de vno loco in alium in tranſmiſſorum infamiam, & Monaſterij, nec non totius Religionis: nam ex tali ſubita, & non opportuna Fratrum tranſmiſſione, ac mutatione ſepe ſæpius maxima oritur infamia in populo contra Fratres cum ſcandalo, commotione, ac murmuratione ipſius populi: & ea

multoties

multoties, quę tantum leuiter ſuſpicabantur, deindè ex tali ſubita mutatione habentur, & p... cantur. Deum itaque in his, & proximi, necnon Re... gionis famam præ oculis habeant Prælati, nec ſint indiſcreti, nec præcipitati, nec furore, vel iracundia perciti, ne iram Dei incurrant.

2 Sed prius charitatiue, ac ſecreto moneant ſubditos de quibus orta fuerit aliqua ſuſpicio, vt vel ſi ea purgetur, & emendetur, & illęſa conſeruetur fama.

3 Necnon Prælati locales prudenter, & ſeruata proximi fama tales coerceant ſubditos a frequentiori egreſſu a Conuentu, & a vagationibus per Ciuitates, & loca, & ab ingreſſu in illas domos, vel conuerſatione illarum mulierum, de quibus probabilis orta fuerit ſuſpicio.

4 Imprudenter itaque, & non ſine graui culpa agunt Prælati, qui contra aliquem leuiter ſuſpectum ſtatim procedunt, vel illum infamando ſermonibus publicis in communitate Fratrum contra eum tonant, & fulminant.

5 Vel iſti præcipiendo in virtute Spiritus Sancti, vel ſub excommunicationis pæna, nè talem, vel talem domum ingrediatur: vel nè cum talibus conuerſetur mulieribus, præſertim quando ſunt nobiles, & honeſtę: nam ex his populi maleuoli nutriũtur detractiones, & Matronæ infamantur nobiles, & in Religionem deuotæ, ac benemeritæ, quæ in ſuę deuotionis, et meriti recompenſam a Pręlatis indiſcrete, ac turpiter, & ingrate indelebili notantur infamia.

6 Nàm populi maleuoli ex his acuunt linguas ſuas, ſicut ſerpentes: & ſepulcrum patens eſt guttur eorum in infa-

Digitized by Google

ſpeciali Iure diuinus ille vir Pater noſter, Sanctus Franciſcus vigilantiſſime admonuit, vndecimo regulæ capit. illis verbis: Fratres, qui ſunt Miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, & humiliter, & charitatiue corrigant eos. Ex quibus charitatiuis uerbis clare conſtat, ultra ius commune Euangelicum Prælatos Prouinciales Ordinis noſtri ex Regula teneri ad paternam, & charitatiuam uiſitationem, & correctionem.

2 Quam tali forma obeundam more maiorum docet antiquiſſima regularis traditio, regulariſque diſciplinæ inſtitutio, ut Generales pro eorum pietate, ac temporis opportunitate, pro negotiorum magnitudine, & grauitate; Prouinciales vero Fratribus in communitate congregatis uerbum Dei proponant, illoſque grauisſime adhortentur, & inde ſanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiam viſitent, Sanctas Reliquias, & oleum Sanctum, necnon infirmariam, & infirmos omnes.

3 Quibus peractis ad ſuam reſidentiam ſingulos reuocent Fratres, priuate, ac ſecreto eos interrogando, primum de diuino cultu, deinde quomodo ſeruentur leges Eccleſiaſticę, præcipuè Concil. Trid. quæ obſeruanda ſummopere, & veneranda idemmet Concilium præcipit, inſtanterque commendat Pius quartus in Bulla confirmationis eiuſdem Concilij, & ſtatim debent Prælati deſcendere ad præcepta Regulę, & generalium Statutorum; ac diligenter inquirere, ſi hæc ſeruentur, quibus Fratres voto ſpeciali ſunt obſtricti: & denique perquirere de vita, & conuerſatione Fratrum interrogando de his, quæ ſolent in uiſitationibus generalibus perquiri.

Et

4 Et aduertant, quòd non ſolum interrogationes debent fieri de plano, vt aduertit Rodericus eadem quæſt. 4. art. 5. & Hoſtienſis ibidem adductus: ſed ita grauiter moneri debent Fratres, vt quilibet dicat quidquid ſcit, vel credit, vel fama eſt patrari ab aliquo, vel contra diuina pręcepta, vel contra Regulam, & bonos mores, vt ſupra dictum eſt.

5 Qua in viſitatione Paterna prorſus abſtinendum a iuramento exigendo a ſubditis, ſed ſolum grauiter ſunt monendi, & (vbi opus fuerit) præcepto adſtringendi, vt veritatem plane aperiant, & conſcientiam exonerent ſuper omnes, quas ſciuerint quomodocunque tranſgreſſiones, quo Prælati poſſint iuxta Regulę præſcriptum Paternè ſuos Fratres monere, humiliterque, & charitatiuè illos corrigere.

6 Quæ Paterna viſitatio, & monitio generaliſſima ſemper debet eſſe, atque præcedere omnem iudicij formam, & ſtrepitum, vt ſupra expoſitum eſt.

7 Pręlati verò locales iuxta vniuſcuiuſque Religionis inſtitutum quotidie inuigilare debent, Fratrumque corrigere quotidianos defectus charitatiuè, cellaſque, vel officinas viſitare, quando opus fuerit, & cetera ſui muneris explere Paternè.

Quo-

Quomodo Prælati terminare debent paternam Viſitationem, & corrigere ſubditos. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Prælati non leuiter, & crebro ſubditos remoueant de aſſignatis locis.*
2 *Prius charitatiue, ac ſecreto corrigant.*
3 *Prælati etiam locales coerceant ſubditos ab egreſſu Conuentus.*
4 *Abſtineant etiam Prælati a ſermonibus publicis.*
5 *Nec non a præceptis ſimilibus.*
6 *Populi hinc anſam accipiunt infamandi familias, & Religionem.*
7 *Prælati prima uice Paternè corrigant, & ſecreto.*
8 *Adhibitis aliquando grauiſſimis teſtibus.*
9 *Singulorum viſitatio propria viſitatorum manu obſignanda.*
10 *Vt indè uia præcluditur malignis.*
11 *Et corrigendi corrigantur.*
12 *Et rationem reddere poſſunt Prælati ſui muneris.*

1 CAuere debent primò Prælati prouinciales, nè leuiter & crebrò poſt peractam viſitationem Paternam ſtatim Fratres tranſmittant de vno loco in alium in tranſmiſſorum infamiam, & Monaſterij, nec non totius Religionis: nam ex tali ſubita, & non opportuna Fratrum tranſmiſſione, ac mutatione ſępe ſæpiùs maxima oritur infamia in populo contra Fratres cum ſcandalo, commotione, ac murmuratione ipſius populi: & ea

multoties

multoties, quę tantum leuiter ſuſpicabantur, pro veris deindè ex tali ſubita mutatione habentur, & prædicantur. Deum itaque in his, & proximi, necnon Religionis famam præ oculis habeant Prælati, nec ſint indiſcreti, nec præcipitati, nec furore, vel iracundia perciti, ne iram Dei incurrant.

2 Sed prius charitatiue, ac ſecreto moneant ſubditos, de quibus orta fuerit aliqua ſuſpicio, vt vel ſi ea purgetur, & emendetur, & illęſa conſeruetur fama.

3 Necnon Prælati locales prudenter, & ſeruata proximi fama tales coerceant ſubditos a frequentiori egreſſu a Conuentu, & a vagationibus per Ciuitates, & loca, & ab ingreſſu in illas domos, vel conuerſatione illarum mulierum, de quibus probabilis orta fuerit ſuſpicio.

4 Imprudenter itaque, & non ſine graui culpa agunt Prælati, qui contra aliquem leuiter ſuſpectum ſtatim procedunt, vel illum infamando ſermonibus publicis in communitate Fratrum contra eum tonant, & fulminant.

5 Vel iſti præcipiendo in virtute Spiritus Sancti, vel ſub excommunicationis pæna, nè talem, vel talem domum ingrediatur: vel nè cum talibus conuerſetur mulieribus, præſertim quando ſunt nobiles, & honeſtę: nam ex his populi maleuoli nutriũtur detractiones, & Matronæ infamantur nobiles, & in Religionem deuotæ, ac benemeritæ, quæ in ſuę deuotionis, et meriti recompenſam à Pręlatis indiſcrete, ac turpiter, & ingrate indelebili notantur infamia.

6 Nàm populi maleuoli ex his acuunt linguas ſuas, ſicut ſerpentes: & ſepulcrum patens eſt guttur eorum in infa-

infamiam tàm ipſarum nobilium feminarum, quam ipſius Religionis, & virorum in ea ſanctæ, honeſtæ, ac ſpectatæ vitę: quę ego ſepius euenire experientia didici in magnis Ciuitatibus ex indiſcretione, imprudentia, & furore Pręlatorum, quæ prudenter caueant, & D. O. M. per ſuam pijſſimam miſericordiam auertat.

7 Itaque Paternum viſitationis munus ſic explendum, vt Prælati priuate, & ſecreto ſaltem prima vice, & (quod eſt) charitatiuè corrigant delinquentes.

8 Vel etiam (ſi expedire videbitur) ſtatim prima vice adhibitis grauiſſimis, & ſecretiſſimis aſſiſtentibus delinquentes paternè corrigant, ſaluberrimiſque præmuniant monitis, vt indè, niſi reſipuerint, ad iudicium, & pęnas procedi poſſit ſine ipſorum Prælatorum culpa, & abſque ſubditorum grauamine: quę omnia ſola supereminens docere poterit charitas.

9 Animaduertant autem Prælati, vt hæc omnia in ſcriptis fiant, ſingulorumque dicta non niſi propria manu firmata recipiant, etiamſi nihil ſe ſcire dixerint viſitatione dignum,

10 Vt illa peracta maleuolis, ac malignis aditus pręcludatur omnis altercandi, & malignandi ex aliqua paſſione, vel odio poſt viſitationem indigne iniuſteque conceptum.

11 Et pręterea, vt ſi aliquid, vel correctione Paterna, vel iudiciali dignum ſubditi expoſuerint, opportunè prouidere poſſint Prælati.

12 Et inde omnibus rationem reddere tàm in ſyndicatu, quam in quacunque ſe offerente occaſione de recte adminiſtrato munere ſecundum peractæ uiſitationis exigentiam.

De

De nonnullis monitis pro paternæ correctionis termino. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Nullæ chartulæ, vel ſchedulę infamatoriæ clanculo recipiendæ.*
2 *Prælati non ſint leues in credendo, ſed prudentes.*
3 *Nullus peccatum proprium tenetur manifeſtare.*
4 *Viſitationis paternæ terminus pro diuerſitate delinquentium.*
5 *Viſitatio paterna ad mortificationes quaſdam leues ſeſe extendit.*
6 *Ad quas Prælatorum localium etiam ſe extendit munus.*
7 *Excepta remotione fratrum ab vno in alium locum.*

1 ADuertant vlterius Prælati quicunque ſecundum Doctrinam Hoſtienſis adductam a Roderico q. 5. art. 3. vt nec ante, nec poſt viſitationem paternam recipiant clanculo chartulas, vel ſchedulas, vel quæcunque alia ſcripta infamatoria, vel diffamatoria contra aliquē ſiue Prælatum, ſiue ſubditum, niſi ſeruato iuris ordine, vt inferius dicetur.

2 Nec tamen debent eſſe nimis increduli, ſicut nec nimis creduli, ſed prudenter, & maturè ſuum explere munus modo ſupra expoſito.

3 Subditi verò aduertāt, quod nullus tenetur in huiuſmodi viſitationibus delictum a ſe, etiam publicè commiſſum, quòmodocunque manifeſtare: non enim delinquens tenetur ſe prodere, niſi legitime ſit interrogatus.

Digitized by Google

Quod quomodo fieri contigerit, inferius dicetur; ſicut etiam oſtendetur, quomodo peracta viſitatione paterna deueniendum erit ad iudicialem, ſi opus fuerit.

4 Sic autem viſitationis paternæ terminus, & finis erit ſecundum delinquentium exigentiam, vel admonitio ſecreta, inter Prælatum, & delinquentem ſolum, vel adhibitis duobus, vel tribus teſtibus grauibus, vel admonitio publica in communitate fratrum, & hoc, vel in vniuerſum deſcripto delinquente, vt minus confundatur, vel illo expreſsè nominato, vel etiam coram ſe genibus flexis vocato, vel alterius illum afficiendo aliqua pænitentia, vel mortificatione, vt deoſculationis pedum fratrum, vel diſciplinationis ſuper nudos humeros, vel ieiunij in pane, & aqua genibus flexis, & ſimilium iuxta vniuſcuiuſque Religionis inſtituta, & delictorum, vel perſonarum exigentiam vſque ad remotionem delinquentium ſubditorum ab vno loco in alium, non autem Guardianorum.

5 Nam vſque ad ſimiles mortificationes, quæ ſolum ad quemdam decorem, & quamdam diſciplinæ regularis obſeruantiæ retinendam, & conſeruandam in Religionibus inſtitutæ ſunt; & a quibus nullatenus appellare licet extendi incluſiuè, paternæ viſitationis munus nullatenus ambigo.

6 Ex quibus concludo, quod Prælati locales (quibus apud nos Obſeruantes in ſcriptis procedere iuridicè eſt vetitum) vſque ad præfatas omnes, & conſimiles mortificationes procedere poterunt incluſiuè, paternè corrigendo.

7 Excepta remotione fratrum, quæ ſolis Prouincialibus competit: ſicut antiquiſſima, & receptiſſima Pa-

trum

trum traditione obſeruatur in vniuerſo ordine. Quodnam autem remedium adhibeant vbi, iuridicè, & inſcriptis procedendum fuerit; ſuo loco inferius dicetur, & hic viſitationis, ſeu correctionis paternę finis, & terminus quo ad ordinarios Prælatos.

De Viſitatoribus extraordinarijs. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Syndicatus officialium inferiorum diuinitus inſtitutus, & neceſſarius.*
2 *Eſt enim totius iuſtitiæ experimentum.*
3 *Prælatorum inferiorum ſyndicatus iure diuino inſtitutus.*
4 *Huic Prouinciales miniſtri quotannis Guardianorum ſyndicatum tenent.*
5 *Et Prouinciales miniſtri ſyndicari debent in fine officij.*
6 *Viſitatores, & ſyndicatores ad hoc mittendi omni exceptione maiores nullatenuſque ſuſpecti.*
7 *Præfati Viſitatores paternè prius inquirere debent.*
8 *Poſſunt ſub delegare.*
9 *Caute tamen id efficiant.*
10 *Nec ex eadem Prouincia aſſumendi.*
11 *Niſi adſit probatiſſimus.*
12 *Præfati viſitatores ſpecialiter quid inquirant.*

1 CONſtat diuinitus inſtitutum eſſe officialium ſyndicatum: nam ſummus Prælatus rationē reddere tenetur de inferiorum iudicum iniuſtitijs, vt aduertit Ro-

dericus eadem quæſtione art. 1. ex iure ciuili quod citat.
2 Et addit vigilanter, quod ſyndicatio eſt experimentum totius iuſtitiæ: quod probat Cæſarianorum exemplo; qui cum omnia fraudum conſuetudine temerare conſueuiſſent, cauſam dederunt, vt ab officialibus arcta ratio expoſtularetur; nam iuſtiſſimum eſt, vt quod officialis in officio comedit, ſyndicatus tempore male digeſtum digerat, & ſi bene in officio ſe geſſerit, laudes, præmiaque conſequatur, vt in iure ciuili quoque traditur, & ſeruatur vbique, vt conſtat.
3 Quare ad res noſtras applicando, Prælati ordinis inferiores, qui multo perfectiores eſſe debent ſæcularibus iudicibus nullatenus ægrè ferre debent ſyndicatum: præſertim cum vltra ius ciuile iure diuino id illis præcipiatur, vt vnuſquiſque videlicet inferior Prælatus rationem reddat villicationis ſuæ, vt conſtat ex Euangelio; Luc. 10. quod & ante Samuel exactiſſimè expleuit cum populi ſyndicatum ſponte ſubire voluit. 1. Reg. 12. Communiſſima itaque, & receptiſſima eſt doctorum ſententia, omnes Prælatos inferiores debere viſitari, & ſindicari iuxta vniuſcuiuſque conditionem, & gradum.
4 Hinc Prouinciales Miniſtri ſuis in viſitationibus paternis quotannis Guardianorum ſingulorum ſyndicatũ habẽt: moſq. inoleuit in probatiſſimis Religionibus,
5 Vt ipſimet Prouinciales miniſtri in fine officij ſyndicari debeãt, & viſitari, vel a Prælatis Generalib. ordinis, vel a Cõmiſſarijs ad id ſpecialiter deputatis a Generalib.
6 Generales autẽ attẽdere debẽt quos mittãt viſitatores, & ſyndicatores, An videlicet ſint ſuſpecti, vel inhabiles, vel indigni ad huiuſmodi miniſteriũ ſubeũdum, ſed idoneos, & probatos doctrina, & moribus inſtituere, ne

per ignorantiam, vel paſsionem, quæ non decet in Prouinciarum perniciem, & ſubuerſionem aliquando patrent.

7 Qui Viſitatores ita inſtituti paterne prius viſitare, & inquirere debent vnumquemque Conuentum, & fratrem eo modo, quo ſuperius de ordinarijs Viſitatoribus Prouincialibus expreſſum eſt.

8 Poſſunt autem huiuſmodi Commiſſarij, qui ad viſitandam vniuerſam aliquam Prouinciam cum plenitudine poteſtatis inſtituti ſunt, alios particulares ſubdelegare Viſitatores ad particulares Conuentus, & cauſas.

9 Quod tamen caute, nec paſsim eſt faciendum, & niſi cum aliter fieri non poſsit.

10 Nec ex eadem Prouincia ſumi deberent, cum in vnaquaque Prouincia ſibi ad inuicem coniunctiſsimi, & notiſsimi fratres vix paſsione aliqua, partialitate, vel factione ſpoliari poſsint.

11 Quare, ſi aliquis ex Prouincia aſſumi contigerit, is diligenti examine, omni paſsione, & partialitate ſpoliatus, aliaſque idoneus repertus eligatur.

12 Habent denique tales inſtituti Viſitatores, & Commiſſarij ſpeciale munus, vt nedum de vita, & moribus ſingulorum fratrum, ſed ſpecialiter de ipſius Prouincialis nedum vita, & moribus; ſed officio peracto perquã diligenter exquirant; exactumque de ipſo teneant ſyndicatum: qua in re nonnullos Viſitatores grauiter errare, peſsimeque deficere, in Prouinciarum perniciem vidi maximam, omnẽ videlicet alium finem, & ſcopum habentes, quam de vita, & moribus Prouincialis inquirere, cuius ſyndicatum tenere, vt dictum eſt, ex munere debent.

DE CORRECTIONE IVDICIALE EX MVNERE.

Tractatus Tertius.

PRAEAMBVLVM.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio Trimembris.*

EXpleto modo corrigendi Paterne ex munere in ſuperiori Tractatu, in ſequenti de modo corrigendi Iudicialiter eſt pertractandum. Id autem tripliciter fieri poterit, generaliter, vel mixtim, vel ſpecialiter, & de ſingulis ordinate dicendum.

An Prælati locales Iuridice corrigere poſſint. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Prælati locales in ſcriptis procedere nequeunt.*
2 *Incarcerem poſſunt delinquentes conijcere de conſilio Diſcretorum.*
3 *Statimque moneant Prouincialem.*
4 *Proceſſus inchoare nequeunt.*
5 *Niſi Comiſſarii inſtituantur quod raro fiat, ac urgentiſsimis de cauſis.*
6 *Authoritas ordinaria ad qua extendatur.*

1 SÆpius prætactum eſt ſuperius, Prælatos locales in omni ferè approbata Religione Iudicialiter procedere

Digitized by Google

dere non poſſe, nec proceſſus in ſcriptis formare.

2 Duplex tamen remedium adhiberi poteſt; primum, quod vrgentiſsima de cauſa omnes Prælati locales delinquentem quemcunque in carcerem detrudere ad cuſtodiam, & detinere; de conſilio tamen Diſcretorum Conuentus poſſunt, vbi enim fuga timeretur, vel ſcandalum, vel detrimentum imminens, & ſimiles ob cauſas.

3 Super quibus ſtatim per expreſſum nuntium certiorem debent facere Prælatum Prouincialem, qui pro ſuo zelo, & prudentia prouideat ſecundum cauſarum exigentiam.

4 Proceſſus autem inchoare nullatenus poſſunt ex immemorabili noſtræ Religionis conſuetudine.

5 Secundum remedium eſt, quod Prouinciales poſſunt ſuam auctoritatem totam delegare Prælatis localibus, illoſque Commiſſarios inſtituere; & ſic habent auctoritatem conficiendi, ac terminandi proceſsus ſecundum delegationem: quod obſeruari nonnunquam vidi, & in noſtra, & in alijs probatiſsimis Religionibus, ſed nullatenus eſt faciendum niſi rationabilibus, vrgentiſsimiſque de cauſis.

6 Prælatorum localium itaque auctoritas, & Iuriſdictio in Paternis tantum correctionibus gradum ſiſtit: illiſque leuiuſculis, vt ſuperius latius oſtenſum eſt; nec vlterius procedere valet ordinaria, & eorum propria Auctoritas quod immemorabili in noſtra Religione conſuetudine prolatum, ſeruatumque ſemper fuit.

De Inquiſitione Iudiciali generali. Cap. II.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicialis Inquiſitio Generalis præcipitur Prælatis.*
2 *Inquiſitio Generalis Iudicialis ad omnia ſe extendit.*
3 *In ea omnes diligenter interrogantur ſubditi.*
4 *Modus examinandi in Inquiſitione Generali Iudiciali.*
5 *Semel in anno à quocunque Prouinciali fieri poteſt.*
6 *Ac toties, quoties opus fuerit.*
7 *In ea omnes, & ſinguli quomodo examinandi.*
8 *Quando procedi poterit contra quemlibet.*

1 OMnes porro Prouinciales Prælati, & Prouincialiũ Superiores, tam generales, quam ſpeciales Inquiſitionem Generalem ex officio pro libito abſque aliquo alio motiuo ſaltem ſemel in anno inſtituere poſſunt in vnoquoque Conuentu; nulli enim fit iniuria generaliter inquirendo, & propterea generalis Inquiſitio, & Viſitatio (nedum Paterna, de qua ſupra) iudicialis præcipitur omnibus Prælatis Eccleſiaſticis vltra Canones antiquos c. pernicioſam de offi. Iud. ord. & c. Roman. §. ſanè de cenſ. in 6. expreſsè a Concil. Trident. ſeſsion. 25. ſuperius citato.

2 Quæ Viſitatio generalis ex munere ſecundum Archidiac. in cap. fel. de pęnis §. vlt. & ſecundum omnes ſe extendit ad omnium criminum genera, omnia includit nempè crimina, & perſonas; & hac vtuntur Prælati viſitando Prouincias, vel Conuentus, & Monaſteria, tam quoad delicta, quam quoad perſonas, iudicialiter ſeruatis ſeruandis.

3 Fit

3 Fit igitur Inquiſitio generalis iudicialis tali forma, quod prorſus tam quoad perſonas, quam quo ad delicta inquiritur vniuerſaliter de omnibus, & ſingulis relaxationibus, reſpectu omnium, & ſingulorum ſubditorum Prouinciæ, vel Conuentus, omnes interrogando, eo modo, quo in viſitatione paterna fieri dictum eſt:

4 Eo tamen diſcrimine, quod in viſitatione paterna ſolus Prælatus viſitat, & ſine iuramento; hic autem ſcriba, ideſt Secretarius, excipit diligenter ſingulorum dicta iuramento medio: & coram duobus Patribus grauibus aſſiſtentibus, ſicut infra in accuſationibus, & omnibus iudicialibus proceſſibus obſeruandũ eſſe dicetur.

5 Inquiſitio præterea generalis prædicta vltra munus annuale, quod Prouinciales perficiunt viſitando Prouincias paternè, poſſunt etiam iudicialiter ſemel in Anno inſtituere, ſecundum exigentiã Prouinciæ, quod multi Prouinciales inuiolate ſeruant; ſed ſatius eſſet omittere, vbi non conſtiterit eſſe neceſſariam, vel admodum expedire.

6 Debet vlterius inſtitui, & repeti quoties opportunũ iudicabitur à Prælato, vt quoties infamia fuerit de aliqua totali, vel vniuerſali relaxatione in Prouincia, vel Conuentu, & ſimilibus de caſibus; & quoties ex paterna viſitatione præcognouerit Prælatus neceſſarium eſſe, iudicialem quoque ſtatim adhibere.

7 Quam ſic inſtituet, vt iterum ſingulos paternè iam viſitatos reuiſitet iudicialiter à ſingulis exigendo iuramentum, tanquam teſtibus ex officio aſſumptis; & ea omnia diligenter obſeruando, quæ de teſtibus obſeruanda inferius dicentur: nã excepto eo diſcrimine, quod illi ad inſtantiam partis; iſti verò ex munere citantur, & exa-

examinantur, in ceteris omnibus pares exiſtunt. Et ideo, ne repetere cogamur, hic aptentur, quæ ibi ponentur.

8 Si autem in tali viſitatione ſic generaliter peracta reperti fuerint plures teſtes, & ad minus duo, qui ſint conteſtes de aliquo particulari delicto ab aliquo particulariter patrato poterit contra illum talem abſolutè procedi uſque ad ſententiam definitiuam, & puniri tanquam conuictus: datis tamen prius defenſionibus, & alijs ſeruatis, quæ de iure fuerint ſeruanda, ut in 6. Tractatu de Reo dicetur; quę in omni generali viſitatione iudiciali ſimili modo ſemper ſeruanda ſunt, undecumque inquiſitio ſumat originem.

De ſecundo Genere Viſitationis Iudicialis ex munere; mixta ex generali, & ſpeciali. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio mixta ex generali, & ſpeciali.*
2 *Fieri poterit ex iis, quæ in viſitatione paterna.*
3 *Vel ex euidentia, & notorietate delicti.*
4 *Alia mixta generalis de delictis; ſpecialis de perſona.*
5 *Hæc nunquam fit niſi in ſindicatu.*
6 *Extra ſindicatum impia eſt, & iniqua talis inquiſitio.*
7 *Nonnulli Prælati hac in re turpiter errant.*
8 *Alii caſus, in quibus eſt licita.*

1 Secundo modo Inquiſitio iudicialis fieri contigerit non generaliter abſolutè; ſed ſecundum quid, & mixtim; ut quando inquiritur de aliquo delicto ſpeciali, & determinate, & ignorantur delinquentes; quia tunc

tunc fit ſpecialis inquiſitio quoad delictum: generalis verò quod perſonas delinquentes.

2 Et hæc inquiſitio ſimiliter fieri poterit, ſi ex viſitatione paterna reſultent per plures teſtes, conteſtes, probationes legitimæ delictorum in ſe, vel indiciorum ſufficientium ad inquiſitionem ignoratis delictorum patratoribus.

3 Vel etiam quoties extra viſitationem delictum aliquod eſſet euidens, & notorium, ignorato auctore, ſic tenet Innocentius extra de elect. in capit. bonæ num. 5. quem referunt, atque ſequuntur Nauarrus cap. 18. num. 38. & Iulius Clarus, & Ananias de accuſat. in c. Inquiſitionis in 4. & Felinus ibid. Et hanc praxim ſeruat totus mundus, quidquid ſentiant Sotus, & quidquid prolixè nimis diſputet Doctor modernus contra ipſum, patet enim, quod nulli ſimiliter fit iniuria inquirendo generaliter de perſonis, nulla facta de aliquo particulari mentione.

4 Vel è conuerſo fit ſpecialis inquiſitio quo ad perſonam; generalis verò quoad delicta, quando contra aliquam determinatam perſonam, quoad vitam, & mores inquiritur generaliter de delictis eiuſdem.

5 Quæ inquiſitio ſpecialis de perſona, & generalis de delictis, nullatenus debet fieri; niſi in ſindicatu, vt animaduertit vigilantiſſimè Rodericus tom. 2. q. 5. art. 1. nempe quando ſindicatur Guardianus, vel Miniſter Prouincialis, & huiuſmodi officiales Prælati inferiores.

6 Ceterum ſic inquirere contra aliquem, cui non conuenit ſindicatus, impium arbitror, & iniquum: nam, hac patefacta ianua, nullus erit diſſidiorum finis

nis in Religionibus, nulla quies, tranquillitas nulla nullusque Religioſus quantumcunque vita, & moribus probatus a detractoribus tutus, malignantibusq. ſecurus.

7 Qua in re nonnullos Prælatos, & Viſitatores maximo cum animi dolore in Regularis obſeruantiæ perniciem, & malignantium nutrimentum, & diſcordiarum fomitem delinquere vidi: nec enim poſſibile videtur, vt ex viſitatione paterna poſſint deponere teſtes ſufficienter de vita, & moribus in generali alicuius perſonæ particularis, nulla facta mentione de ſpecificatis delictis.

8 Quare hæc inquiſitio ſolum ſindicatui conuenire videtur quoad finem punitionis, de quo hic agitur; ceterum licita hæc erit ſemper, quando inquiritur de vita, & moribus perſonarum aſſumendarum ad aliquam dignitatem, vel gradum, vel etiam ad maleficia tollenda; vt homicidia, furta, & ſimilia; præſertim ſcandaloſa, vel pniciosa, de quibus latius Nau. de Iudic. n. 29. & de quia dictũ eſt ſup. hoc eod. c. n. 1. & inde, eſt enim coincidens quo ad delicti ſpeciem, & in his caſibus teſtes debent deponere cum iuramento quidem, ſed quaſi paternè, & non integrè iudicialiter, ſed ſub ſecreto, & abſque omni famæ læſione, quoad fieri poteſt, & caueant Iudices, & Prælati nè aliter, nec alio modo, vel ſine a prædictis tales inquiſitiones inſtituant in Religionis perniciem.

De

De inquiſitione iudiciali ſpecialiter peragenda ex munere. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio totaliter ſpecialis quæ.*
2 *Ad hanc deuenire quomodo poterit Prælatus ex munere.*
3 *Sufficiens cauſa eſt infamia nota.*
4 *Quando dicitur fama nota.*
5 *Quando eſt fama probata.*
6 *Quod pariter locum habet in ordinario, & delegato Iudice.*
7 *Textus male intellectus.*
8 *Alias poſſent mali Prælati eam fingere ad libitum.*
9 *Validus tamen erit proceſus de iure communi, etſi non prius probetur fama.*
10 *Secus autem ſi reus exceperit.*
11 *Quæ ſententia non eſt admittenda inter nos regulares.*
12 *Id nouis rationibus probatur.*

1 TErtia denique inquiſitio ſpecialis erit tam quoad delictum, quam quoad perſonas, vt cum de certo, & determinato crimine, cōtra certam, & determinatam perſonam inquirere oportuerit iudicialiter.

2 Ad quam ſpecialem inquiſitionem contra aliquem particularem deuenire non poteſt Prælatus ex munere abſque ſua grauiſſima culpa, & grauiſſimo religionis detrimento, niſi paterno plenè, atque perfectè expleto munere in viſitatione paterna, ex qua reſultent probationes, vel indicia ſufficientia, vel niſi pręcedat infamia, vel aliquid iſtis æquiualens.

3 Vt au-

3 Vt autem ab infamia ordiar, poteſt inquiſitio ſpecialis moueri contra perſonam particularem, quando vel ex viſitatione paterna, vel quomodolibet præcedit infamia delicti, vel indiciorum ſufficientium, nota, & probata.

4 Nota erit, quando ſcandalum cauſaretur, ſi non procederetu contra delinquentem famoſum, prout reſoluit Nauarrus adductus a Roderico q. 5. cit. art. 5.

5 Probata verò erit, ſi adſint legitimæ probationes; ita, vt vel ex viſitatione paterna, vel alias ex clamoroſa inſinuatione, quæ famam ipſam ad aures iudicis ſæpius detulerit, iudex ritè, ac rectè moueatur ad probandam prædictam famam, legitimis, & idoneis teſtibus iuratis, & ritè examinatis: ex quibus appareat (ad omnem dolum, & fraudem etiam ipſius iudicis tollendam) legitimè probata dicta fama, vel delicti in ſe, vel indiciorum ſufficientium.

6 Quam ſententiam veriſſimam arbitror, & neceſſario ſeruandam non diſtinguendo inter iudicem ordinarium, & delegatum; cum in hoc parificentur, vt omnis penitus præcludatur aditus dolis, & fraudibus in quocumque iudice, quidquid alii, & præſertim quidam modernus Doctor in contrarium ſentiat de vtroque iudice ordinario, & delegato: contra id, quod docet Nauar. expreſsè Rub. de iudiciis, num. 91. cum multis ibi adductis Doctoribus quos ſequitur; & contra communem, & nulla ſufficienti ratione.

7 Sed ſolum ex textu male intellecto extra de accuſat. in cap. qualiter, & quando, ex illis verbis, ſi per clamorem, & famam ad aures ſuperioris peruenerit, &c. nam intelligitur de fama probata modo expoſito.

8 Alias poſſent iudices, (vt dictum eſt,) pro libito aliqua

paſſione,

paſſione, vel odio moti clamoſam inſinuationem fingere, famamque non veram: & indè multa ſequi abſurda, & inconuenientia: quæ omnia euitari, clarum eſt, probata modo præſcripto fama.

9 Sequitur prætereà idem Doctor opinionem Nauarræ loco citato, videlicet, quòd, ſi iudex abſque informatione de infamia proceſſerit ad inquiſitionem ſpecialem; nihilominus valebit proceſſus: & condemnari poterit Reus ſi præſens non exceperit; peccabit tamen mortaliter Prælatus, vt docet Nauar. ibidem.

10 Sed ſi Reus ſtatim exceperit, & iudice volente proſequi appellauerit, non valebit proceſſus, quia per appellationem iudicis poteſtas ſuſpenditur.

11 Sed præfata ſententia vera erit de iure communi, & inter iudices non regulares: At de regularibus iudicibus loquendo, ſemper auderem dicere proceſſum eſſe nullum; ſiue reus exceperit, & appellauerit, ſiue non, propter ſuperius adductas rationes, quæ me conuincunt.

12 Et vlterius probare infamiam legitimè, nullatenus poteſt vitiare, nec obeſſe: non probare verò impium poteſt eſse, ac pernicioſiſſimum. Quare penitus probanda, vt valeat proceſsus, aliter inualidum fieri omninò proceſsum, vel ſaltem lege municipali inter nos regulares vehementer cuperem; inter quos tutior pars, & mitior, & magis quieta; & regulari obſeruantiæ congruens eſt eligenda ſemper. Probanda igitur eſt fama; præſertim cum id valdè ſit conſonum viri naturali, & doctrinæ Nauarri citato loco, & morbus malignantium, & calumniatorum inter nos regulares, id remedium expoſcat, quam maximè.

Quomodo

Digitized by Google

Quomodo, & qua forma probanda ſit fama. *Cap. V.*

SVMMARIVM.

1 *Examinandum, an fama a piis, vel maleuolis ortum ducat.*
2 *Fama quid ſit.*
3 *Probanda ad minus per duos teſtes conteſtes.*
4 *Deueniendum in examine ad Auctores, vnde ſumpſit originem.*
5 *Quare teſtes ſufficientem rationem reddant.*
6 *Quod ſeruandum etiam in loco turpi.*
7 *Deponentes non tenentur ſcire quid ſit fama.*
8 *Non ſufficiunt ad inquirendum plures deponentes ſecreto, & paternè.*
9 *Perperam agunt Prælati ſecus facientes.*
10 *Sed tali caſu Prælati paternè tantum corrigere debent.*
11 *Inde ſuperſedere attendendo emendationem, vel infamiam ad inquirendum iuridicè.*
12 *Emendato reo non poteſt Iudex procedere iuridicè.*

1 FAma ex Conc. Tolet. ab omnibus recepto, & a Roderico ibidem citato, & ex Nauarro, vbi ſupra, ſic examinari debet, vt priuſquam ad inquiſitionem procedant Prælati diligenter curent inueſtigare, an ea infamia a male[illegible], an a piis viris, & honeſtis orta fuerit: & vt procedatur tutius, & ad omnem euitandam iniuſtitiam,

2 Notandum, quòd fama, vt colligitur ex Bart. ff. de quæſt.

quæſt. l. de minore. §. tormenta. eſt communis opinio voce manifeſtata ex ſuſpicione proueniens, quæ, ſi ſit de malo, dicitur infamia.

3 Quæ probata erit ſufficienter per duos, vel tres teſtes conteſtes, vt in alijs probationibus, omni exceptione maiores, qui deponant ſe ita publicè, vel paſſim audiuiſſe, vt tradit Baldus de præſum. in cap. literas, nu. 2. & teſtatur Clarus, q. 6.

4 Et vlterius interrogari debent, à quib. audierint, quouſque deueniatur ad Auctores, vndè ſumpſit originem, vt ſciatur, & perpendatur, an ab honeſtis, & probis, & fide dignis ortum duxerit, vel a maleuolis: nam hoc ſecundo caſu nil efficeret, nec eſſet ſufficienter probata fama; vt notant Bart. & Clar. vbi ſupra, & Innocentius d. c. qualiter, & quando.

5 Ex his conſtat debere teſtes deponentes de fama reddere ſufficientem rationem ſcientiæ: aliàs non probarent, vt notat Bart. ibidem.

6 Quæ ſeruanda ſunt etiam de re geſta in loco turpi, ſaltem quoad Regulares, quidquid ſecus doceat idem modernus Doctor, aliàs non præcluderetur omninò via malignātibus, qui pro libito poſſent adhibere perſonas infames, ac maleuolas ad probandam famam contra ſuperius tradita expreſsè, & contradictoriè.

7 Et multò minus requiritur, quòd deponentes ſciant, quid ſit fama, quidquid ſentiat idem cum Claro, vel communi, vt dicit; nam hoc eſt præciſum iudicis munus, nè committat errorem, vel iniuſtitiam in iudicijs, & Clarus contrarium ſentit expreſsè, quæſt. 6. verſic. poſtremo ſcias. hac motus ratione, quod nulli inueniren tur teſtes idonei ad probandam famam, niſi eſſent iu-

riſperiti cum omnes fere laborent hac in re ignorantia, fortè inuincibili: & ſic deperiret iuſtitia, quod abſurdum nullatenus admittendum, ſed ſufficit, quod teſtes ſint fide digni, & probi, & ritè deponant. Cętera callere iudicis eſt munus.

8 Addit Rodericus, quòd etſi tres, aut quatuor denuncient paternè contra aliquem ſecretò dicentes, ipſum cum quadam muliere accubantem vidiſſe, vel aliquid huiuſmodi commiſiſſe, cuius criminis ille non ſit infamia notatus: in eo caſu non poteſt Prælatus talem delinquẽtem ſecretò denunciatum publicè punire: quia ſic deponentes non ſufficienter probant famam, quæ nulla extat, nec produnt per aliquam iudicialem denunciationem, vel accuſationem; ſed ſolum paterne: ex quo colligit, non poſſe Prælatum vocare alios teſtes, vt de vita talis delinquentis ſecreti, & occulti perquirat, quod maximè mihi probatur.

9 Ex quo patet malè agere Prælatos eccleſiaſticos, & Regulares publicè ſuos ſubditos punientes nulla præcedente accuſatione, vel infamia nota, & probata, vt ſupra, ratione criminum occultorum, quæ commiſerunt propter tres, aut quatuor teſtes de ipſis criminibus ſecretò deponentes. Quam in opinionem adducit Salſedum, & Concil. Tolet. cuius verba vltra ſuperius citata ſic refert; Promotor fiſcalis apud eccleſiaſticum iudicem neminem deferat, niſi quem legitima, ac frequens grauet infamia.

10 Quam doctrinam ego ſic amplector, vt quemadmodum ſupra expoſui, quando tres, aut quatuor, vel plures teſtes depoſuerint de crimine occulto in paterna viſitatione nulla iam præcedente, vel exiſtente nota infamiæ,

miæ, Prælatus non debet iudicialiter procedere, ſed ſolum paternè corrigere modo ſupra expoſito.

11 Qua correctione peracta (vt notat ibidem Rodericus) tenentur Prælati ſuperſedere, & attendere, an delinquẽs reſcipuerit, vel ſi reddatur notoriũ, & manifeſtũ eius delictũ ex perſeuerãtia in ipſo ita, vt delinquẽs poſſit iuridice conueniri, & conuinci, ex infamia indè orta.

12 Nàm e contra ſi facta dicta ſecreta admonitione, & correctione, ſubditus ad meliorẽ frugem ſe conuerteret, non poterit Prælatus amplius de eius cauſa vt iudex cognoſcere; ſed vt bonus, & prudens medicus, ſi poteſt mederi abſciſſo digito, nõ debet amputare manum, vel bracchium; vt notat idem Rodericus ex Arag. ibidem.

Quid agendum, quando duæ extant contrariæ probatæ famæ. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Duplici fama exiſtente pro, & contra aliquem ſtandum eſt pro reo.*
2 *Similiter, ſi per triẽnium ſanctè, ac illibatè vixiſſet.*
3 *Quoad tẽpus cæteris paribus ſtandũ eſt priori famæ.*
4 *Abſolutè autem ſtandum eſt validioribus, & veriſimilioribus probationibus.*
5 *In ambiguis paternè corrigendum.*
6 *Inuiolabiliter non puniendum niſi probatum.*
7 *Quibus de cauſis inquirendum.*

1 SI duæ extant contrariæ probatę famæ, diſtinguendũ eſt: nam ſi ęqualiter in omnibus; ſemper ſtandum eſt

pro reo, vt dicit Boſſius in ſua practica criminali tit. de fauor. defen. num. 13. pro quo ſimiliter ſtandum, ſi per trienniũ proximũ ſanctè, ac illibatè vixiſſe probaretur.

2 Etſi ante triennium fama contra ipſum probata extitiſſet, quia tunc nil ei noceret, ſed cenſeretur perfectè, ac totaliter purgata, vt inquit Clar. loc. cit.

3 Si verò prędictæ duę famæ inęqualiter probarentur quoad tempus tantum, ſtandum erit priori.

4 Si verò quoad probationes, etiam ſemper ſtandũ erit veriſimilioribus probationibus, quidquid ſit de prioritate, vel de poſterioritate temporis, vt inquit Nauar. Et ratio clariſſima eſt: nam veriſimiliores probationes præferendæ ſunt ſemper, quidquid ſit de tempore.

5 Paternè tamen prouideri poterit in ambiguis modo ſuperiori capitulo expoſito, & ſuperſedere expectando, an ſuperuenerint validiores probationes, vel validiora indicia pro, vel contra prætenſum reum, & ſic ponderatè procedendo nemini fiet iniuria, & iuſtitia nullum patietur detrimentum.

6 Et denique ſemper, inuiolabiliterque ſeruandum, vt peccata nullatenus puniantur publicè, ac definitiuè, niſi vbi fuerint clariſſimę probationes, & hæc communiſſima, & receptiſſima eſt ſententia.

7 Et a ſimili ex conſequenti non poteſt inquiri contra aliquem particularem ſpeciali inquiſitione, niſi præcedat contra eum fama delicti in ſe, vel ſufficientium indiciorum nota, & probata pręualens famę contrarię, vel niſi alię ęquiualentes cauſę, de quibus inferius dicetur, adſint.

An

An poſſit vel debeat Prælatus rationabilibus de cauſis vitia tolerare, vel diſsimulare ad tempus impunita dimittendo. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Aliquando diſsimulanda peccata ſecundum Panor.*
2 *Quod auctor non conſentit.*
3 *Sed corrigendum ſemper ob publicam vtilitatem.*
4 *Nec ex aliqua inordita paſsione omittenda punitio.*
5 *Quando diſsimulandum & quomodo.*
6 *Correctio ſempre adhibenda ſeruatis ſeruandis.*

1 ABbas in cap. vt Clericorũ. de vita, & honeſt. Clericorum, dicit quòd aliquandò tolerari, & diſſimulari poſſunt peccata ad tempus abſque Prælatorum culpa, ſi ex punitione delicti timeretur, nè delinquens deterior fieret.

2 Quam doctrinam ego nõ iudico veram, niſi quandò aliquod maius ſcandalum in Reipublicę perniciem inde oriretur, ſi punirentur peccata; fallax enim tale iudicium de prętenſa deterioritate rei, & nimis potens ad relaxandos Iudices a munere correctionis.

3 Et ideo Bernardus Diaz de Lugo in ſuã pract. crim. de concub. cap. 79. ait, quòd Prælati aduertant, nè huius doctrinę colore in vitiorum correctione torpeſcant: nam ſiuè ſperetur delinquentis emẽdatio, ſiuè non; Prælati, qui ſunt etiam iudices, tenẽtur ad eorum correctionem prius paternam, deindè iudiciariam, vt ſæpius dictum eſt; nàm non ſolum reſpicere debent vtilitatem

priuatam delinquentis, vt videlicet pęniteat, & ſaluetur, ſed magis ad publicam totius ordinis, vt expurgetur malis, & cæteri timore pęnæ vnius coerceantur, & in officio contineātur, ſicut elicitur ex canonibus, & concilijs, & ſanctis Patribus.

4 Caueant itaque Prelati (vt notat Vmbertinus in Reg. D. Patris Auguſtini ca. 164.) nè omittant punire ſubditos vel ex puſillanimitate cordis, vel ex humilitate ſuperſtitioſa, vel ex diffidētia proficiendi, vel ex ignorātia, vel ex negligentia, vel propter pacem propriam non turbandā, vel propter verecundiā conſciētia eos accuſante, nè alios corrigere audeant, vel propter timorē odij verentes, nè in ſubditorum incurrant indignationem, vel propter prælationis amorem, quam amittere formidant, ſubditos contrà ſe prouocando, ſi puniant: vel ob defectum zeli, & cętera huiuſmodi: quia tunc ſemper grauiſſimè peccaret. 1

5 Concinnè tamē notat ſanctus Antoninus 3. par. ſum. tit. 19. cap. 11. §. 6. quòd ſubditorum vitia ſunt aliquandò prudenter diſſimulanda, opportuniori tempore vindicanda, quādo videlicet ſperatur, quòd delinquens deprehenſus, toleratus tamen, augere culpas erubeſcat, ſequè ſe iudice puniat. Et poſt multa concludit, quòd in nonnullis leuioribus magno moderamine delicti correctio temperetur: vbi autem morbi grauitas correctionis aſperitatem poſtulat, ea non denegetur.

6 Omninò igitur ex doctrina prefati ſancti correctio eſt adhibenda, vel mitius, vel aſperius ſecundum delictorum exigentiam: quod Prælatorum iudicio, & prudentia eſt exequendum. Vix autem errare contigerit mea ſententia, ſi ordo ſuperius digeſtus ritè ſeruetur.

An

Digitized by Google

An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter contra aliquem ex munere aliquo in caſu, nulla praecedente infamia. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt inquiri ſpecialiter quando crimen eſt contra rempub.*
2 *Et ſimiliter in omnibus criminibus atrocibus.*
3 *Crimina atrocia quæ ſint.*
4 *Furtum notabile inter nos crimen atrox.*
5 *Prælati perperam in eo conniuentes.*
6 *Similiter ſubornationes ad principaliores dignitates.*
7 *Crimina carnis regulariter non ſunt atrocia.*
8 *Blaſphemia vero vtique.*
9 *Crimina carnis nequaquam.*
10 *Vrgente fama inquirendum ſempre.*

1 SVnt multi caſus, in quibus poteſt procedi ſpecialiter contra aliquem, non præcedente infamia. Primum ponit Rodericus q. 1. cit. ar. 5. dicens, communem eſſe opinionem Doctorum in cap. qualiter & quando. de accuſat. quod quando crimina ſunt contra Remp. poteſt iudex procedere per viam inquiſitionis contra delinquentem particularem, etiam ſi contra ipſum non ſit aliqua probata infamia.

2 Quod verificari afferunt præfati Doctores in omnibus atrocibus criminibus: quam doctrina equis, veliſq; ego amplector: nam bonũ publicũ omniũ voce (nemine diſcrepante) præferri ſemper debet bono priuato.

Hinc eſt, quòd niſi aliter iuuari poſſit Reſpublica, niſi cum detrimento famæ, vel alterius boni alicuius particularis; eo caſu preferendum eſt ſemper bonum publicum.

3 Inter crimina verò atrocia, & quæ in damnũ Reipublicæ vergunt, enumerat Rodericus ibidem crimen læſæ Maieſtatis tam diuinæ, quam humanæ; furtum publici ærarij; homicidiũ alicuius hominis eminentis, a quo ſalus Reip. pendet; & ſubornationes in cathedris, & beneficiorum concurſu; quando pro indignis ſubornatur, ſecundum Sotum de tegen. ſecret. m. 2. q. 4. concl. 3. & præterea eiuſdem ſunt generis Apoſtaſia, & cætera huiuſmodi.

4 Ex quib. conſtat, quod inter nos furtũ notabile eleemoſynę pertinẽtis ad communitatem, tàm guardianorum in adminiſtratione conuentus, quam Prouincialium in adminiſtratione Prouinciæ, poteſt inquiri nulla præcedente infamia contrà delinquentem particularem.

5 Qua in re multos Prælatos errare vidi pro nihilo ducentes huiuſmodi publica furta, etiam creberrima, & celeberrima præcedente infamia.

6 Ad eandem quoque claſſem inter nos pertinent ſubornationes factæ pro indignis ad munera publica ſubeunda: vt ſunt Generalatus, Prouincialatus, Diffinitoriatus: nam ad hos pertinet, vel vniuerſum ordinem, vel prouinciam vniuerſam regere, & gubernare; & ex conſequenti qui peccat in his; peccat in Reip. ruinam, & euerſionem: & ideò contra tales delinquentes poteſt procedi nulla præcedente infamia.

7 Refert denique Rodericus ibidem, non nullos in ea-

dem

dem claſſe reponere nefandum crimen, & Religioſi fornicationem, quorum tamen opinionem impugnat.

8 Et concludit, quòd peccatum Blaſphemiæ vtique in præfata claſſe reponendum eſt; de quo non eſt ambigendum, cum ſit crimen læſæ Maieſtatis diuinæ.

9 Cæterum quoad peccata carnis, quæcunque ſint illa cum eodem ſentio Roderico; nimis namque durum eſſet, atque mea ſententia in totalem ordinis ruinam, & deſtructionem ſingulorum Religioſorum vitã inquirere in his caſibus nulla præcedente infamia notoria, & probata, vt ſuprà expreſſum eſt.

10 Maximè tamen dolendum, quando Prælati aliud in extremum labuntur: nec inquirere volunt huiuſmodi, & ſimilia peccata, de quib. publica eſt, ac notoria fama. Caueant itaque ſibi, cum illis de ſubditis ratio reddenda ſit ſtrictiſſima.

Alij caſus, in quibus poteſt inquiri ſpecialiter, non præcedente infamia. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt ſecundo inquiri ſpecialiter per criminis euidentiam.*

2 *Tertio ob crimen in præſentia multorum coram ſuo Prælato.*

3 *Quarto, quando adſunt indicia ſufficientia.*

4 *Duplex fama aperit viã, ideſt delicti, & indiciorũ.*

5 *Similiter euidentia delicti, vel indiciorum.*

6 *Quinto, confeſſio iudicialis, & quæ ſit illa inter nos.*

7 *Etiam incidentalis confeſſio.*

8 *Sexto, crimen commiſſum in iudicio.*

9 *Septimo, confeſsio iudicialis etiam coram Iudice incompetente.*

10 *Octauo, confeſsio extraiudicialis coram multis.*

11 *Nono, ſuſpicio vehemens contra aliquem.*

12 *Decimo, indicia reſultantia ex viſitatione generali iudiciali.*

1 SEcundus caſus, in quo inquiri poteſt ſpecialiter non præcedente infamia, eſt euidentia delicti; nam delictum manifeſtum, & notorium, ità, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, ſufficientiſſimum eſt abſque aliquo alio adminiculo ad ſpecialem inquiſitionem contra delinquentem.

2 Præterea tertio, quando coram ipſo Prælato committitur delictum in præſentia aliquorum, etiam nullo exiſtẽte accuſatore, vel denunciatore, prout docet Caietanus 1.2.q.66.artic.3. quem citat, & ſequitur Rodericus, q. 7. art. 4.

3 Deinde quarto, quando euidentia, & notoria adſunt inditia ſufficientia, circa quæ cum modernus Doctor in ſua practica criminali dicat, ſe non intelligere in hoc doctrinam D. Thom. 2.2.q.66.art.2. & Soti de ſecr. m. 2. q.6.concluſ. 1.dub.3.

4 Notandum pro eius intelligentia, quòd fama poteſt præcedere, & aperire viam inquiſitioni dupliciter, vel fama delicti in ſe, vel fama indiciorum tantum, de quibus dictum eſt ſuprà.

5 Vltrà igitur hanc infamiã delicti, vel indiciorũ poteſt aperire viã inquiſitioni ſpeciali, vel delictũ in ſe notũ, & euidens dictum eſt ſuprà num. 1. vel ſolum indicia ſimiliter

liter nota, & euidentia exempla; vt ſi reperiretur corpus hominis occiſi, vel monialis grauida, vel furtum rei notabilis, & cætera huiuſmodi, & non eſſet notus auctor, vel patrator commiſſi delicti, quia occultiſſimè patratum: ſed ſolum eſſent nota indicia, quæ eſſent violenta ad torturam, vel æquipolentia ad ſemiplenā probationem: tunc iudex poteſt inquirere ſpecialiter contra illum particularem, contra quem ſunt indicia, verbi gratia ſi patrato homicidio inuenirentur arma in cella alicuius fratris ſanguine conſperſa, qui prius eſſet inimicus occiſi; ſimiliter ſi in caſu monialis grauidæ pateret ingreſſus alicuius fratris ad eam, & cum ea ſecreta conuerſatio ab alijs, ſufficientia eſſent talia indicia ad inquirendum ſpecialiter, & procedendum contra eum: & ſic de ſingulis dicatur. Itaque ſi non præcedat infamia indiciorum ſed conſtet de indicijs in ſe, poterit ſpecialiter inquiri, & multò magis, quam per eorum famam tantùm, vt patet.

6 Quintus caſus, in quo ſine infamia præcedente poteſt inquiri ſpecialiter, eſt, quādo delinquens confeſſus fuerit crimen alias occultum in iudicio, licet coram paucis, vt apud nos corā Prælato, & ſuo ſecretario, & duobus aſſiſtentibus, ſaltem quouſque perſeuerauerit conſuetudo apud nos tales aſſiſtentes requiri in iudicijs. Cęterū ſi tollerentur (quod mea ſententia fieri deberet) ſufficeret confeſſio coram Prælato, & ſecretario tantū, vt à ſimili colligitur ex cap. 1. de accuſat. in 6.

7 Quod verum eſt, etiam ſi incidenter crimen cōfeſſus fuerit reus, vt tradit Bartolus in l. 2. ff. ad l. Iuliam de adulter. §. ſi publica. Quod vlterius verum eſt, nedum ſi eſſet circunſtantia delicti, de quo reus interrogatur, valdè

valdè aggrauans, & mutans ſpeciem: ſed etiam ſi eſſet omninò diſtinctum delictum; vt docet Nauarus in rub. de indiciis num. 86.

8 Sextus eſt, quandò delictum commiſſum eſt in iudicio: vt, ſi accuſator conuictus fuerit de calumnia, vel de præuaricatione, vel tergiuerſatione, de quibus inferius. Idem ſi teſtis falſum deponat in iudicio. Hęc ex Nauar. colliguntur loc. cit. nu. 88.

9 Septimus eſt confeſſio iudicialis, cum iuramento facta coram iudice incompetente: nam habet maiorē vim, quam confeſſio extra iudicialis propter vim iuramenti, & propter ſolemnitatem iudicis, licèt non valeat ad condemnationem propter iudicis incompetentiam.

10 Octauus eſt cōfeſſio extraiudicialis coram multis facta ſiuè in præſentia, ſiuè in abſentia Prælati, nam ſuccedit loco famæ, & ferè coincidit.

11 Nonus eſt quādo in aliquo conuentu cōſtat clare de crimine ignorato auctore, ſi adſit ſuſpicio vehemens cōtra aliquem particularem: vt, ſi in aliquo officio furtum factum repereretur patratū ignorato penitus auctore, contra officialem illum inquiri ſpecialiter poſſet, ſi contra eum eſſet dicta ſuſpicio; & ſic de ſimilibus: nā ſuſpicio vehemens maioris partis conuentus ſupplet vicem infamiæ, vt docet Nauarrus num. 95. in ſuam ſententiam adducens Butrium, Abbatem, & Aretinum.

12 Decimus eſt, ſi aliquis deprehēſus fuerit in aliquo delicto in inquiſitione generali iudiciali, non plenè conuictus; ſed ſolum habentur indicia ſufficientia, vel ſemiplenæ, probationes: tunc enim procedi poterit ſpecialiter contra particularem indiciatum inquirendo vſque in finem ſeruatis aliàs ſeruandis.

De

De ijs, quæ non ſufficiunt ad inquiſitionem ſpecialem. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Qualis confeſsio ad inquiſitionem ſpecialem non ſufficiat.*
2 *Non ſufficit epiſtola confidenter tranſmiſſa.*
3 *Sed in ſimilibus ſola correctio paterna adhibenda.*
4 *Nec ſufficit peccatum commiſſum coram Prælato tantum.*
5 *Nec ſola correctio fraterna præcedens, nec denunciatio euangelica.*
6 *Requiritur enim denunciatio iudicialis.*
7 *Nec ſufficit reperiri in fragranti a ſolo Prælato.*
8 *Nec ſufficit denunciatio canonica.*
9 *Nec alia quæcunque, vt ſic ex munere procedatur.*
10 *Nec ſufficit, quòd peccata ſint in præiudicium partis.*
11 *In viſitatione Iudiciali omnia ſeruanda ſecundum iuris ordinem.*

1 PRimò non ſufficit confeſſio extraiudicialiter facta, ſi ſit coram paucis confidenter, neque confeſſio iudicialis metu, vel vi tormentorum facta, ſi poſt tormenta, & poſt metum tormentorum non ratificetur; neque ſimiliter confeſſio extraiudicialis facta coram Prælato confidenter: nam hę omnes confeſſiones reputantur inualidæ, vel ſecretæ, niſi adſint adminicula.

2 Nec ſufficit confeſſio in epiſtola ſecretò ad amicum, vel alium quemcumque tranſmiſſa; quam Prælatus ali-

quam

quam ob cauſam aperiet,& perleget,vt colligitur ex Nauar. eodem loco num. 86. & Soto de tegen. m. 2. q. 6. nec etiam ex dictis ſufficeret epiſtola ad ipſummet Prælatum tranſmiſſa.

3 Sed in iis, & ſimilibus debent Prælati adhibere ſolam correctionem paternam leuiorem, vel grauiorem, ſicut opportunius illis videbitur ſecundum veram,& rectam prudentiam,& charitatem, & iuſtitiam ſimul.

4 Nec ſufficit peccatum commiſſum coram Prĕlato tantum non præſentibus aliis ſufficientibus teſtibus, vt notat Clarus q. 8. verſic. ſed pone & alibi.

5 Nec ſufficit ſola monitio fraterna præcedens, etſi delinquens nō corrigatur: nec ſimiliter denunciatio euangelica, quidquid doceat modernus doctor de rebellione denunciati ex Doctrina Soti, vt ipſe aſſerit de ſec. m. 2. q. 6. cocl. 1.

6 Sed requiritur vlterius denunciatio iudicialis, concurrẽtibus his, quæ ad illam ſufficiunt, & ordine ſuperiùs deſcripto ſeruato: & ſic dẽt intelligi doctrina Soti; & tūc nō procedit iudex ad inquiſitionẽ ſpecialẽ ex munere, vt de ea hic loquimur. Sed potius ad inſtantiam partis,vt ſaltem excitatus per denunciationem. Et hic dictus doctor confundit terminos procedendi ex munere,vel ad inſtantiam partis.

7 Nec ſufficit, vt delinquens reperiatur in fraganti crimine a ſolo Prælato; ſed requiruntur teſtes, vt ſupra dictum eſt: quibus exiſtentibus indubiè poterit iudex procedere ſpecialiter; ſed ſeruato iuris ordine in eſſentialibus contra id, quod aſſerit idem doctor ex doctrina Clari q. 8. ſed intelligenda eſt, ſi alii adſint teſtes, vt ſupra num. 4. expreſſum eſt: aliàs cuicumq; Iudici liceret pro

arbitrio,

arbitrio, falſa imponere crimina, quod magnum eſſet abſurdum inter regulares, & omninò vitandum.

8 Neque ſufficit denuciatio canonica contra eundem Doctorem, niſi modo ſuprà expoſito de Euangelica; & ſic intelligendus eſt Clarus iterum adductus.

9 Et vniuerſaliter quando denũciatio (quocumque nomine appelletur, ſiue Euãgelica, ſiuè canonica, ſiue regularis) eſt ſufficiens ad inquiſitionẽ ſpecialem, non proceditur merè ex munere, ſed potius ad inſtãtiam partis; quia re vera non ſufficit ad id, niſi denunciatio iudicialis; omnes enim alię ſolum valent ad paternam correctionem, vt patet.

10 Nec ſufficit (contra præfatum Doctorem) quòd peccata ſint in prȩiudicium Tertii, niſi aliæ cauſæ adſint, vt patet in ſuis exemplis de calumniatore, & de falſo teſte, quia non propter præiudicium tertii poteſt Iudex procedere ſpecialiter; ſed propter notorium in Iudicio, vt conſtat. Et ideo aliud exemplum de falſa ſcriptura non ſufficit, ſi fuerit ſecreta, vt ſuperius dictum eſt; quod, ſi publicetur, tũc ſufficit ſimiliter ex notorietate, & non ex præiudicio tertii: quod ſolũ nunq̃ ſufficit ad inquiſitionem ſpecialem ex munere; ſed aliis concurrentibus, & ſufficientibus, de quibus ſuprà iuxtà Nauarri doctrinam in Man. c. 18. nu. 56. & in c. inter verba concl. 6. nu. 19. & alibi ſępè.

11 Denique tam in inquiſitione generali iudiciali, quã ſpeciali omnia illa de Teſtibus, & citationibus, & interrogationibus reorũ, & defenſionibus, & aliis vſque ad ſentẽtiam definitiuã oĩno ſeruãda, quę de iure obſeruari debent ad inſtantiam partis, & hic aptari poſſunt, prout de ſingulis inferius ſuis locis tradetur.

An

An Populi clamor ſufficiat ad inquiſitionem ſpecialem. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Clamores populi nullatenus temerè audiendi.*
2 *Secus facientes puniendi.*
3 *Idem confirmatur Pilati exemplo.*
4 *Idem ipſius Dei exemplo monſtratur.*
5 *Grauiter errant qui ſecus faciunt.*
6 *Nullatenus itaque vulgi accuſatio admittenda.*
7 *Auctores tumultus puniendi: & magis Prælati delinquentes.*

1 VAnæ ſiquidem populi voces minimæ ſunt audiēdę ſecũdum cõmunem conſuetudinem,& practicam; nam legibus magis quã clamoribus populi debet iudex adhærere l. iuſtif. C. de offi. rect. prou. & l. Decurio. C. de pęnis. & vbicumque ſe offert populi clamor, vel contra Prælatũ Generalẽ, vel Prouincialem reſpectiuè in capitulis generalib. vel prouincialibus, quãdo pręfati Pręlati iam in ſyndicatu officio ſunt functuri, plerumque vanus eſt, atque iniuſtus huiuſmodi populi clamor, docendusque tunc eſt, & ad veritatis notitiam manuducendus populus, & non temerè, nec inconſulto audiendus; vt dicitur in quodam decreto c. docendus diſt. 66. nam ſæpe ſæpius inclinatur populus, & vulgus, vel odio, vel intereſſe, vel fauore cõtra Præfatos tumultuarie: & tunc ſedandi tumultus, non concitandi, vel nutriendi.

2 Ex hoc valde improbandi ſunt, qui iuxta exceſſus men-

menſuram puniendi præſidentes in præfatis quocũque nomine appellentur: vel quauis auctoritate fulgeant, qui ſolũ propter populi clamores nõ prius diligenter inſpecta rei veritate cõtra præfatos Prælatos vel tonãt, vel fulminant in ſermonibus publicis, vel illos moleſtant, & inquietant quacunq. alia via, prout in ſimili ponderant, Baldus in l. obſer. §. antequam. ff. de offic. proconſ. & Accurſius in d. l. Decurio. & Benedictus in c. Raynuc. verſ. mortuo itaque in prin. fol. 122. nu. 237. & Caſſaneus in catal. glo. mundi 4. par. conſil. 6. & Montaltus in Trac. de retract. ſent. Pilati. & Epiſc. Redin. de ma. princ. uerſ. ſed etiam num. 44. fol. 78.

3 Qui omnes iniquam ex hoc oſtendunt ſententiam Pilati contra Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum ſolis populi clamoribus moti ad tradendum ipſum populi uoluntati nulla in eo mortis cauſam inueniendo, ut apud Lucam c. 23. dicitur. Quo exemplo diſcãt cęteri Præſides.

4 Hinc Deus Optimus Maximus humanorum actuum infallibilis, & inobliquabilis regula, Iudices docuit humanos nullatenus commoueri debere huiuſcemodi populi clamorib. ſed ad claras probationes, & manifeſtas recurrere, factique ueritatem diligenter perueſtigare, quandò videlicet clamore audito contra ſodomitas ait. Gen. 28. Deſcendam, & uidebo, utrum clamorem, qui uenit ad me, opere compleuerint.

5 Cum igitur Deus, etſi nec fallere, nec falli poſſit, uerumtamen, ut normam traderet cęteris iudicibus non errandi, nequaquam populi clamorem audire uoluit, ſed rem diligenter a ſe perſpectam nobis oſtendere, neſcio, quomodo inueniantur hoĩes, qui paſſim fallere, ac falli poſſunt, tam temerario auſu præſumentes, ut nulla in-

Digitized by Google

ſpecta rei veritate, per ſolas populi acclamationes tam validè commoueantur, plerumque contra innoxios, probosq; viros, non ſolum contra Prelatos præfatos in ſyndicatu, ſed etiam contra viros alioquin eminentes in ordine, vel in Prouincijs ob res præclarè geſtas, ac benemeritos, & dono Deo optimos Prouinciarum, & Reip. moderatores, qua in re experientia didici, nonnullos Generales Prelatos in Prouincialibus capitulis turpiter lapſos, intolerabiliterque erraſſe.

6 Vniuerſaliter itaque, ſiue cõtra Prælatos in ſyndicatu, ſiue contra viros in ordine, ſiue Prouincijs eminentes nullatenus admittenda eſt vulgi accuſatio, & populi reclamatio: nam ſecundum Concilium Sardicenſe c. pe ric. de penit. diſt. 1. Temeraria eſt, & culpabilis, & ſecundum Auguſtinum cap. Hinc ſunt. 22. q. 4. Propter malos acclamantes non debent probi viri fauore iuridico deſtitui. Sæuit enim (vt nouit etiam Ethnicus ille Virgilius) animis ignobile vulgus.

7 Vnde Paulus iuriſconſultus, l. ſi quis §. motores. ff. de pen. Auctores ſeditionis, & tumultus, vel concitatores populi pro qualitate dignitatis aut in crucem tollantur, aut beſtiis ſubiiciantur, aut in inſulam deportentur. Hæc ille. Quid in Religionibus, vbi res omninò in multitudine pacis, iuſtitiæ ſanctitate, & luce meridiana clara veritate, & ſilentii pro viribus religioſitate omninò gerendæ, ac terminande? Quid ſi Prælati ipſi Generales concitatores populi, & tumultus excitatores, & ſeditionis auctores euaderent? Videant ipſi. Vidi ego, & ſuſtinui. Videat Deus Optimus Maximus, & iudicet.

An

An purgatio canonica adhibenda, vbi non ſufficiat inquiſitio ſpecialis, vel non ſit ei locus.
Cap. X I I.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio canonica olim in vſu, & quæ ſit illa.*
2 *Ea vſi ſunt etiam olim ſummi Pontifices.*
3 *Nunc penitus abolita, & meritò.*
4 *Præſertim contra viros claros, & eminentes.*
5 *Iterum oſtenditur iure optimo, abolitam purgationem canonicam.*
6 *Si quis tamen ſpontè illam ſubierit, & vt innocens abſoluendus.*
7 *Nequaquam verò a ſubditis vi extorquenda.*
8 *Qui proximi famæ pro viribus conſulant.*

1 SAncti quidem patres, vbi crimina probari nequaquã poterant, ad remouendam omnem criminum ſuſpitionem, purgationem canonicam inſtituerunt, vt patet extra de purg. canon. & per Hoſtienſem ibidem. §. 1. quæ ſic fiebat: Reus coram Iudice iurabat ſe non commiſiſſe delictum cap. quoties. eodem titulo, & vlterius teſtes compurgatores adducebantur, qui iurabant credendum eſſe illi, qui ſe purgabat, dignumque eſſe fide, ac verum iuraſſe, vt patet præfato capite.

2 Hæc in priſcis Patribus adeò in vſu erat, vt ſe ſolemniter purgare non ſint veriti ad remouendum ſubditorum ſcandalum quamplures ſummi Pontifices: ita Damaſus, & Paſchalis primus, & Simachus, & Greg. VII.

coram Henrico IIII. & Pelagius primus coram Narſete publicè purgati ſunt ſicut in Annalibus Romanorum Pontificum eſt videre apud Platinam in vita Pontificum, & apud Campenſem lib. 6. Hierarch. Eccleſ. & Brunum lib. 4. de Hæret. c. 11.

3 Verumtamen iuremerito ab vniuerſo prorſus orbe Chriſtiano præfata canonica purgatio eſt abolita, nec eius nomen quidem auditur inter ipſos regulares: nam infamia ſępe ſæpius fallax eſt ſecundum Panormitanum in cap. cum inſuper. de confeſs. in fi. & ſecundum communem ſententiam, & experientiam: & (vt ait D. Bernardus melliflué ſemper, ſed in hoc ſupermelliflué in epiſt. de perfect. vi.) ſæpe ſæpius fallitur humana ſuſpicio: & accidit ſæpiſſimè, quod temerarii quidam homines, nedum a perfectione regulari alieni, ſed ab omni prorſus pietate, & Religione Chriſtiana ex leuibus coniecturis, & ſignis leuiuſculis, grauia, & enormia ſcelera ſuſpicantur, & in vulgus effutire audent in magnum ſuarum animarum, & proximorum honoris, & famæ detrimentum, & diſpendium.

4 Præſertim verò inſoleſcere ſolent huiuſmodi farinæ homines contra viros virtute claros, & eminentes, eorum ſplendore obcæcati, qui dum ſuis vitiis, & defectibus aliorum virtutũ exemplis mederi deberent, virtuti ipſi ſeſe opponunt, inuident, atque inſidiantur, virtutis lucem obnubilantes, ſeſeque obcęcantes & falſorum criminum puluerem, ac nebulam in proprios, aliorumque ſpargentes oculos in religionis detrimentum. Vulgus enim reliquum facilè mobile, rumorumque lubens auditor, & ſui ipſius concitator non modo ſimilia credit, ſed temerè, atque inconſiderate multiplicat.

5 His

5 His igitur de cauſis, penitus reiecta, & abolita eſt canonica purgatio, & prætereà, ſi (vt inferius oſtendetur) Reus iuridicè interrogatus, iuramentoque obſtrictus poterit aliquando coram Iudice veritatem rationabiliter negare, & occultare, ad quid huiuſmodi canonica purgatio inducenda? Iure itaque optimo ab vniuerſa Dei ecclesia penitus eliminata, & abolita.

6 Verumtamen, ſi quis fortè fortuna ſpontè voluerit huiuſmodi purgationem canonicam ſubire, illamque rite perfecerit, iudex abſque mora debet illum innocentē declarare, & ab infamia criminis abſoluere, & ipſum in priſtinum ſtatum reſtituere, vt iure cautum eſt cap. ex tuarum. de purg. canonica.

7 Sed, vt dixi, caueant omninò iudices, nè huiuſmodi purgationē canonicā violenter a ſubditis extorqueant, ſed pro vt iuris iuxta probata, & allegata procedant.

8 Et animaduertāt circa proximi famā, quod, ſi viri innocētis ſanguis effuſus de terra clamat ad Deū cęli Gen. 4. non ſine clamore denigratus honor vtique remanebit ad Deum, quem viri innocentes pretioſiorem æſtimant quacumque huius mundi caduca re: virorum itaq; innocentium honori, & famæ omninò prouidendum, & nullatenus permittēdum, vt vulgi clamoribus denigrentur, & dilacerentur iniuſte, cum ordinis deluſtratione, ac dedecore: quare non oſcitanter, ſed perquam diligenter in his peruigliare debent Prælati.

An poſſit inquiri ſpecialiter, ac iudicialiter ex munere contra aliquem infamatum de vno delicto, etiam de aliis, de quibus non eſt infamatus: at dubitatur commiſiſſe. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Non poteſt inquiri niſi de crimine, de quo ſunt indicia, vel de neceſſario connexis.*

2 *Sola ſuſpicio non ſufficit.*

3 *Secus facientes Prælati errant.*

4 *Quod maximè caueant Prælati Generales.*

5 *Quando inquiri poteſt ſpecialiter ad ſolam informationem.*

COmmuniſſima, & receptiſſima eſt ſententia, quod non poteſt inquiri contra aliquẽ ſpecialiter niſi de il
1 lo delicto, de quo eſt infamatus, vel ſufficienter indiciatus, & nullatenus de aliis, niſi ſint adeò cõnexa, vt de vno nõ poſſit cognoſci ſine alio, vt ſi non poſsit cognoſci, an aliquis commiſerit ſacrilegium in monaſterio cum moniali, niſi cognoſceretur de ingreſſu in monaſterium, & ſic de ſimilibus; itaque perpetuo ſeruandum eſt ex doctrina Caietani 2. 2. quæſt. 69. & Soti de ſecret. memb. 2. quæſt. 6. concl. 5. dub. 5. & lib. 5. de iuſtit. & iur. q. 6. art. 2. quòd nunquam poteſt Iudex contra perſonam infamatã, ſeù conuictã de vno crimine inquirere de aliis criminib. occultis, de quib. nõ adſint vel indicia, vel infamia: etſi eſſent crimina eiuſdem ſpeciei, dũmodo non ſint connexa, vt dictum eſt, ſiuè connexione cauſæ, ſiuè connexione indiciorum, ſiue connexione circumſtantiarum, extra quos caſus vltra citatos doctores cauetur expreſſe

expreſſe in cap. cum opporteat extr. de accuſ. quod nullatenus poſſit fieri inquiſitio, niſi de illo crimine, de quo quis eſt infamatus, vel ſufficenter indiciatus modo ſuperius diſpoſito.

2 Suſpicio vero ſola, vel ſola dubitatio, vel opinio de aliquo delicto non ſufficit, vt Prȩlati contra aliquem Religioſum ſpecialem inquiſitionem iuridicam inſtituant ex munere ex eo, quod ſit infamatus de alio crimine non connexo.

3 Nam Prælati præ oculis habere debent proximi famam, eamque ſarctam tectam pro viribus conſeruare, nam ſi ſecus fecerint, grauiſſime peccant, & in Remp. quam priuant ſplendore innocẽtiæ, ac bonȩ famæ, & vtilitate inde emanante, & in ipſummet proximum tanto grauius, quanto ille dignior eſt, ac eminentior.

4 Quod maximè caueant Prælati Generales præcipue, ne ſub prætextu aliquo vel reformationis, aut libertatis prouinciarum, vel capita factionum extinguendi, & cȩteris huiuſmodi vanis præteſtibus viros eminentes in ordine, ac Prouinciis peſſumdent, ac perdant, deornãdo, & deluſtrando, & penitus obſcurando prouincias, & ordinem vniuerſum in eius perniciem, & euerſionem.

5 Verumtamen poſſunt inquirere Prȩlati de vita, moribus, & genere alicuius particularis, etiam de crimine non connexo, vel de quo non eſt probata infamia, quandò non ad punienda vllatenus delicta, ſed ad examinãda merita, vel demerita, vt dignoſcant, An talis videlicet ſit habilis, vel inhabilis ad aliquam dignitatem: ſicut a ſimili non eſt neceſſarium, vt infamia præcedeat ad inquirendum, an volens cum aliqua contrahere matrimonium, ſit aliquo impedimẽto irretitus, ex quibus elicitur

poſſe Prælatos optimo iure inquirere merita, vel demeri ta illorũ, quos ad aliquam dignitatem vel prelationem promouere intendunt, etiamſi nulla præceſſerit infamia, ſed nullatenus, nec vmquam ad puniendum, vel etiam infamandum, ſeu diffamandum, ſed ſolum ad informationem ſumendam ad finem præfatum.

Quid ſit notorium, vel publicum. Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Notorium delictum quid ſit.*
2 *Diſcrimen inter publicum, & notorium, & quid ſit propriè publicum.*
3 *Publicum tantum non ſufficit ad inquiſitionem.*
4 *Non eſt notorium, quod ſoli domeſtici norunt.*
5 *Sed quod maior pars Conuentus, vel Collegii norit.*
6 *Non poteſt deſignari certus numerus.*
7 *Sed prudentiæ Prælatorum ſtandum.*
8 *Triplex notorium.*
9 *Tertium ſufficit ad ſpecialem inquiſitionem.*
10 *Publicum multiplex.*
11 *Neutrum in ſe ſufficit ad inquiſitionem.*
12 *Sed omnes denunciare tenentur.*

1 CVm ſit facta mentio in ſuperioribus de publico, & notorio delicto, & de publicis, & notoriis indiciis, & eadem ſint ſæpius repetenda, notandum eſt, quòd illud dicitur notorium delictum, vel indicium, quod notum eſt omnibus: & ideò notorium appellatur, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt. Et aduertit Roderi-

cus

cus q. 6. ar. 4. quod notorium non deriuatur a verbo no to, (vt aſſerit Silueſt. in cap. olim. de verb. ſignific. & c. quæſitum. de cohabit. Cleric. ſed a verbo noſco, ſcis, & ſic notorium eſt illud, cuius omnes habent notitiam, & ita publicum, & notorium ſępius confunduntur.

2 Sed valdè tamen differunt; nam omne notorium eſt publicum, & nō e conuerſo: poteſt enim eſſe peccatum publicum, ideſt publicatum a maleuolis ſine aliqua facti certitudine, aut euidentia; & in tali caſu peccatum æquiuoce dicitur publicum, non enim quia patratum; ſed quia publicatum a maleuolis in infamiam alicuius.

3 Et hoc non ſufficit ad inquiſitionem, de qua ſupra: ſed requiritur, vt ſit publicum, & notorium modo explicato.

4 Pro cuius ampliori intelligentia notandum vlterius, quod non ſufficit ad præfatam notorietatem delicti, vt ſit notum tātum habitantibus cum delinquente ſub eodem tecto, ſi ignoretur ab aliis: præſumitur enim ſecretum, & non publicum, vel notorium, quod ſoli domeſtici norunt; quod intelligendum eſt (vt aduertit idem Rodericus) de domibus priuatis ſæcularium, vbi pauci degant in familia.

5 Sed locum non habet in Collegijs, conuentibus, aut Monaſteriis, in quib. peccatū quodlibet cōmiſſum notoriū erit ſemper, vel publicum, ſi a maiori parte euidenter ſciatur, etſi ab aliis ignoretur in eodem Conuentu; & multo magis ſi ignoretur a ſæcularibus, quos latere ſemper deberent omnino peccata Religioſorum intra clauſtra commiſſa.

6 Et licèt Rodericus dicat illud notorium eſſe, quòd coram decem perſonis eſt commiſſum: hoc tamen ego

renuo

renuo: nam ad accuſationem (vt inferius dicetur) ſufficit, vt peccatum ſit commiſſum coram duobus, vel tribus teſtibus; quare, ſi numerus exceſſerit ad quinque, videtur mihi, quòd poſſit videri notorium, & publicum, tum, quia in tanto numero regulariter non videtur poſſe occultari aliqua tergiuerſatione delictum, quod ſufficit ad notorietaté, vt ex eius deſcriptione ſuperius lata conſtat: quam approbat etiam Rodericus cum communi: tum, quia in nonnullis conuentibus noſtris non degunt de familia plures, quam quinque, vel ſex fratres: ideo peccatum, vel indicium, quod notum eſt, aliquo modo pluribus, quam quatuor, mea ſententia notorium erit publicum, licet certa regula præſcribi non poſſit, vt affirmat Soto in 4. diſt. 12. q. 2. art. 6.

7 Iudicio ergo Prælatorũ, eorũq; prudentiæ, ac zelo id relinquendum, vt aduertant præſertim ex circumſtantijs, & qualitatibus perſonarum, nè pateat aditus conſpirationibus, quæ fortè non difficulter inter quinque, vel ſex concludi poterunt.

8 Vlterius notandum, quod triplex eſt notorium, nempe iuris, quod fit per ſententiam iudicis, aut per confeſſionem rei, aut per claram teſtium probationem. Vel ſecundo ex præſumptione iuris, quod fit, quando iudex procedit ad punitionem propter vehementes coniecturas, & indicia æquipollentia facto: vt, ſi clericus cum ſuſpecta muliere ſub eodem tecto cohabitaret: hic enim pęna concubinarij afficitur. Vel tertio notorium facti, & eſt illud, quod nullo modo poteſt negari, vel occultari aliqua tergiuerſatione, vt dictum eſt.

9 Et hoc tertium eſt notorium, de quo hic loquimur, tam delicti in ſe, quam iudicij ſufficientis, quòd notorium

rium aperit viam iudici ad inquirendum, & procedendum ex munere ſpecialiter contra aliquem, vt dictum eſt.

10 Denique notandum, quòd publicum æquiuocè dicitur, nempè, vel quia publicatum modo ſupra expoſito, & de quo ſufficienter dictum, vel obiectiuè, quia contra bonum publicum; vt ſunt crimina in Deum, vt hæreſes, blaſphemiæ, & ſimilia: vel crimina læſæ Maieſtatis temporalis, vt in Religione, graues offenſæ in Generalem, & Prouincialem, & eorum locum tenentes, non autem in Guardianos, & alios Prælatos locales, vt coniici poteſt ex noſtris ſtatutis, & tale publicum opponitur cōtra priuatum, & non contra occultum, quod priuatum dicitur, quod committitur contra priuatam perſonam, niſi lege publicum cenſeatur, vel ob ſcandalum, vel ob damnum ex conſequenti reſultans in Remp. vt eſſet homicidium, ſacrilegium inſigne, & cætera huiuſmodi.

11 Et neutrum iſtorum ſufficit in quantum publicum tantum ad ſpecialem inquiſitionem inſtituendam, ſed benè in quantum notorium, vel atrox, vel ſi aliud æquiualens adſit adminiculum.

12 Publicum verò hoc duplici modo tenētur omnes denunciare, vel accuſare, ſeruatis ſeruandis, vt dictum eſt, & dicetur latius infra. Priuatum verò ſolum ille, qui iniuriam, vel damnum paſſus eſt, ſimili modo ſeruatis ſeruandis.

An

An crimina ſic tempore præſcribantur, vt nullus amplius locus ſuperſit inquiſitioni iudiciali. Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Actori præſcribitur aliquando tempus ad agendum.*
2 *Prælatis verò ex munere procedentibus nunquam præſcribitur.*
3 *Quod a Prælatis tolli nequit.*
4 *Debita tamen limitatione.*
5 *Conſopita verè iterum exſuſcitare impium.*
6 *Perquirenda etiam quantuncumque antiqua delicta duplici limitatione:*
7 *Quæ verò antiqua, vel præſcripta dicantur.*
8 *Limitationes dictorum.*

1 Delicta quidem, attento iure canonico, minimè præſcribuntur, vt notat Rodericus to. 2. qq. q. 5. ar. 11. ex quadam Gloſſa, ex Decio, Boſſio, & Nauar. & prætereà ex iure communi probat præſcribi tempus actori, quo elapſo non poſſit amplius agere, ideſt accuſare, vel denunciare. At de his inferius.

2 Quo verò ad inquiſitionem ex munere, de qua hic agimus, tenet cum Cappella Toloſana deciſ. 140. & deciſ. 188. quòd Prælati etiam elapſo termino iuris communis, vel etiam ſpecialis in aliqua Religione conditi, poſſint procedere ad inquiſitionem contra delinquentes, illoſque corrigere, ac punire.

3 Quod etiam confirmat ex Innocentio in cap. ad noſtram

ſtram de appellationibus, & ex Canthera, & ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 10. vbi ait, quòd neq. in his, vbi de viſitatione, aut morũ correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem Apoſtolicã interpoſita, exequtionẽ eorũ, quæ ab his (ideſt ordinariis) mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoquomodo impediat, aut ſuſpẽdat, &c. quod Cõcilii decretum extẽdi volunt ẽt ad excludendam tẽporis præſcriptionem: ita quod, ea non obſtante, cuiuſque decreti vi poſſint Prælati Regulares ad correctionem, & punitionem procedere, non ad inſtantiam partis, cum contra eam ſtatuto ſit præſcriptum, ſed ex munere pro bono publico, pro quo debet Prælatus ex officio procedere.

4 Quam doctrinã ea limitatione, quam addit idem Rodericus, acceptandam arbitror, & nõ aliter, videlicet, vt nullatenus pſcribatur Prælato poſſe ex officio procedere ſeruatis ſeruandis, vt ſupra quãdo delicta in perniciem, & damnum Reipub. vergunt: cuius intereſt, nè talia remaneant impunita delicta. Et ſic puniri poſſet ex munere a Prælatis poſt multos annos, elapſo etiam præſcriptionis tẽpore, qui bona publica quomodocunq; furatus fuerit, & qui ſimilia in Reipub. damnum patrauerit.

5 Caueant verò Prælati, nè in Dei offenſam, & proximi, & in propriæ ſalutis detrimentũ exſuſcitent a mortuis iam conſopita, & a memoria hominum iam elapſa delicta, paſſione aliqua, vel odio agitati; nam preter, vel contra præfatam limitationẽ aliquid attentare, vel perquirere iniquum arbitrarer, & impium, & in maximam Religionis perturbationem, ac perniciem, & odio Dei æternè dignum; quidquid ſecus attentatum fuerit.

6 Pote-

6 Poterunt autem (quin & meo iudicio debent) vnicò in caſu errata delinquentium quantumcumque antiqua, & a memoria hominum elapſa, inquirere, videlicet, quādo delinquens in eodem genere delicti alias delinquere ſolitus fuerit, ſiue alias punitus, ſiue non, dummodo aliqualiter conſtiterit vel per famam, vel per indicia æquipollentia: & eo caſu perquirenda talia præterita delicta nullatenus, vt puniantur: ſed ſolum vt cognoſcatur plenius, an talis p̄tēſus reus delinquere ſit ſolitus. His duabus limitationibus, nempè in eodem genere delicti, non autem in diuerſo diſparato; non ad puniendum, ſed ad plenius cognoſcendum delinquentis vitam, & morem, & præſentis prætenſi delicti probabilitatem; & non aliter, nec alio modo, vel fine poterunt antiqua perquiri delicta.

7 Quæ vero antiqua dici poſſint, & a iudicio repellenda, vel omninò vel ſaltem quoad punitionem modo ſupra expoſito, non eſt meum decernere; ſed arbitrarer, quod trāſacto cuiuslibet Prouincialatus triēnio, & peracta viſitatione per commiſſarium in fine cuiuſcumque Prouincialatus tranſmitti ſolitum; completoque talis Commiſſarii munere, ac ſyndicatu, nullus deberet omninò remanere iudicii locus pro delictis in præterito prouincialatu commiſſis.

8 Dummodò nō inſurgerent noua indicia, vel cōtinuatio in iiſdem delictis, vel conſtiterit, tam Prouincialem præteritum, quam Commiſſarium præfatum iuſtitiam violaſſe, fraudolenterque peccata ſilentio inuoluiſſe. Cetera verò iudicii competentia eſſentialiter, cum habeant neceſſariā connexionē cum pertinētibus ad actorē, vel reū, ſuis quibuſq; locis reſpectiuè pertractabūtur;

De modo terminandi proceſſus in cauſis criminalibus ſummariè, & breui. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, quoad poſſunt, ſummariè procedant, & ſine ſtrepitu Iudicii.*

2 *Quod obſeruandum tam in proceſſu ex munere, quam ad inſtantiam partis.*

3 *Nam religioſis inſtitutis maximè congruit.*

1 Bifariam Prælati Regulares terminare poſſunt iudiciales proceſſus, vel ſeruato plenè iuris ordine ſecundum allegata, & approbata: vel ſummariè, ſiue de plano, ſola veritate facti inſpecta. Quandò itaque Prælati ſubditos in officio continere ſola paterni muneris vi non poterunt, & ad iudicium quaſi coacti illis procedendum fuerit, inſtandum arbitror, & quòd non ſine graui culpa prętermitti poſſit, vt prius quęrant punire ſubditos ſine ſtrepitu iudicii, ſed ſummariè, ac de plano ſecundum ſua regularia ſtatuta, dummodo id ſine ſcandalo, & ſine iuſtitiæ detrimento (quod ſemper eſt euitandum) fieri poſſit.

2 Et hoc tam procedendo iudicialiter ex munere (vt ſuperius dictum eſt) quam ad inſtãtiam partis, vt inferius dicetur; ſed quia vt plurimũ iſte modus magis poſſe habere locum videtur procedendo ex munere, vbi nulla inſtat, nulla reclamat pars, quam vbi proceditur ad inſtantiam partis, ea inſtante, & reclamante: Ideò hic adnectẽdum iſtũ procedendi modum duxi: licet vbique, ac

ſemper

ſemper, quoad fieri poterit, etiam in proceſſib. ad inſtantiam partis cuperem eumdem prȩfatum ſeruari modum, quoad opportunè fieri poterit.

3 Namq. in Religione quid turpius, aut Religioſis inſtitutis pernicioſius, quàm, quod Prælati ipſi, quorum intereſt pacem, quietem, traquillitatem, & charitatẽ pro virib. fouere, fiſcales fiant acerbiſſimi, & duriſſimi; & oĩa ſtrepitu, altercatione, contentioneque replea ntur? quæ oĩa pro viribus euitãda ſunt, euitariq. facile poterunt, ſi abſque iudicii ſtrepitu ſummariè, ac de plano de Diffinitorum, vel aliorum grauiſſimorum Patrum conſilio, & conſenſu feratur ſententia in delinquentes. Et dicit Rodericus Emanuel to. cit. q. 3. ar. 1. quod iuris Pontificii eruditi hunc modum procedendi maximè commendant inter Regulares, abſtinendũq. ab illo exacto, & pleno iuris ordine, tum quia id contentionis genus cũ monaſticæ inſtitutionis tranquillitate multũ pugnat; tum quia eo pertinent monaſteriorũ inſtituta, vt ſecundũ ea oĩs monacorũ vita tẽperetur, prout dicitur in iure canonico c. qualiter & quando & c. olim de accuſat. Et hinc eſt, quod aiunt Panor. in c. ſi quis, & in c. cum contingat de foro competenti. & Lupus, & Felinus ab eodẽ citati n. 5. Prælati Regulares in monacorum cauſis diſceptandis iuris apices proſequantur. Nam ſequeretur alias, vt eſſent conſulendi Iuriſperiti ſeculares, & nummi ad eorum ſumptus ſuppeditandi, & alia eiuſdem generis incommoda, quibus nimium Religionis candor macularetur.

De

De quatuor ſeruandis particulis in modo procedendi ſummariè. Cap. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor particulæ explicantur in modo procedendi ſummariè.*
2 *Quid per particulam ſimpliciter intelligatur.*
3 *Secunda particula, ideſt ſummariè explicatur.*
4 *Tertia particula, ideſt de plano explicatur.*
5 *Explicatur quarta particula, ideſt ſola veritate facti inſpecta.*
6 *Ius gentium quid ſit apud Regulares.*
7 *Itaque ſummariè procedendum in cauſis grauibus.*
8 *In leuiuſculis autem ad ſtatuta, vel Iudicis arbitrium.*

1 VT verò nil eſſentiale in huiuſmodi modo procedendi omittatur, quatuor ſunt particulæ notādæ, quas pōderāt Iuriſperiti, & Canoniſtæ, videlicet, vt procedatur ſimpliciter, ſummarie, de plano, & ſola veritate inſpecta. Per quas particulas eſſentialia iudicii ſignifican tur, prout notāt Panor. Paulus, Card. Felinus, Hoſtienſ. Romanus, Bald. quos citat, & ſequitur Rod. vbi ſup.

2 Itaque particula ſimpliciter excludit calumniatorias omnes delationes, & doloſas dilationes, inaneſque exceptiones, adeò quod ſi conſtet de commiſſo delicto, vt notat Bart. in l. 1. §. tene illud. ff. ad Silan. & Ant. Gomez. de delict. c. 9. tit. c. nu. 2. tunc eſſentiale ſeruabitur iudicii quoad primam particulam.

3 Secunda vero, ideſt ſummariè, id ſignat, vt quæ ad iu dicij vim, & naturam attinent, ſolum adhibeantur: quæ ſunt, vt capitulorum copia, de quibus cauſa dicenda eſt, reo tradatur; ſed ſummariè, nempè quoad ſubſtantiã omiſſis leuioribus circumſtantiis, & quæ propalare poſſent reo actorem, vel teſtes. Et hoc eſt, quod ait Hoſtiẽſis citatus a Roderico, vbi ſupra, quod Reo manifeſtanda quidem ſunt dicta teſtium, ipſorum vero nomina ſilentio inuoluenda: nam cum Religioſis plurimum commodi ex animi tranquillitate procedat, nihilque ſic Religionis quietem labefactet, quam teſtium nomina manifeſtare, cum ex eo acerbiſſima inter fratres excitentur odia, vltiones expectentur, innumeraque perturbationum naſcantur ſemina; ſummariè itaque capitulorum notitia concedi debet excluſis teſtium nominibus, & particulis, quæ illos manifeſtare poſſint, dummodo (vt dictum eſt, & notat Panor. in d. c. qualiter, & quando) iuſtitia detrimentum non patiatur, & defenſioni locus nõ præcludatur, vt contingere poteſt in grauiſſimis cauſis criminalibus, quod quidem iudicio, prudentiæ, charitatique Prælatorum ponderandum, & arbitrandum. Et ego in quadam cauſa criminali ſatis graui ſic practicaui, cum eſſem Prouincialis, quod cum Reus inſtaret teſtium nomina ſibi pandi ad ſe defendendum, & ego ex eo coniiceré maximam perturbationem, ac perniciem Reip. euenturam, elegi potius reum impunitũ dimittere, cauſamq. ſilentio inuoluere, quam teſtium nomina reſerare, cum ſolum eorum dicta ſummariè (vt dictum eſt) reo ad ſe defendendum tradidiſſem.

4 Tertia particula de plano ſignificat ſecundum Paulum, vt, omiſſa ſolemnitate ſedẽdi, etiã feriatis diebus, in

cauſa

cauſa procedi poſſit, & ſecundum conceſſionem Bonifacii Octaui, poſtpoſitis vanis exceptionibus, tergiuerſationibus, & appellationibus, quæ in hoc Iudicio ſummario nullatenus admitti debent, nè lites, & contentiones inter ipſos regulares immortales fiant in diſciplinæ regularis deſtructionem, & regularis obſeruantiæ totalem euerſionem.

5 Quarta particula, ſola veritate facti inſpecta, ſignificat, vt ſolemnitates omnes iuris reiiciantur, ita vt nec debet citari pars ad videndũ iurare teſtes, nec longæ debēt cōcedi moræ, vel interualla; ſed moderatũ temporis interuallum, & opportunum reo concedendum, nè imparatus, & incautus cauſam dicere cogatur, & præterea ex hac particula iuris omnes reiici debent rimulæ, vel apices; & ſolum ſeruandum ius naturale, ac gentium, vt notant Abbas, & Florentinus a Roderico citati, vbi ſupra.

6 Ius autem gentium apud regulares ſunt eorum generalia ſtatuta, vt notat Manſus de cauſ. reg. c. 17. p. 27. in fin. quem ſequitur Rodericus.

7 Optimum igitur (vt dixi) arbitror, vt Prælati regulares antequam deueniant in quacumque cauſa criminali ad plenum illum, & rigoroſum iuris ordinem, ſumme enitantur, vt ſimpliciter, ſummariè, de plano, &, ſola facti veritate inſpecta, modo ſupra expoſito procedant. Et hoc in cauſis grauibus.

8 In leuiuſculis enim, vt ſilentium frangere, ad matutinum ſemel, vel iterum non ſurgere, omnino ſine ſcriptis ad regulares correptiones, vel iuxta præſcriptam ſtatutorum formam, vel ad Prælatorum arbitrium procedi debet poſtpoſita prorſus omni tergiuerſatione, vel

appellatione, ſicut olim cautum fuit per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum Protectorem, Cardinalem Matthæium.

De ſecundo modo procedendi ſecundum plenum iuris ordinem. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Extremum remedium eſt exactus iuris ordo.*
2 *Quid ſeruandum ſecundum exactum iuris ordinem.*
3 *Quo differt modus iſte a ſuperiori.*
4 *Appellationes, & exceptiones hic admittendæ.*
5 *Longioraque interualla concedenda.*
6 *Sed hic modus extremum ſit remedium.*
7 *Caſus, in quibus præfatus modus adhiberi debet.*

1 POſtremum prorſus, & extremum remedium, & non niſi magnis, & vrgentibus cauſis, & rationib. adhibendum Regularibus eſt recurrere ad plenum illum, & exactum iuris ordinem in proceſſibus.

2 In quo procedendi modo nil eorum, quæ legib. præſcripta ſunt, prorſus omittatur, exceptis tamen quibuſdam ſolemnitatibus iuris, apicibus, & rimulis, ad quæ nunquam regulares tenentur, ex conſtit. Bonif. VIII. ſæpius citata vbique gentium vſu recepta inter omnes Regulares.

3 Differt verũtamen in multis modis iſte a præcedenti: nã in hoc non ſummariè, vt in priori, ſed plenè, atq. exactè accuſatoris, ac teſtium nomina ſunt propalanda, & ſingulorum dictorum a principio vſq. ad finem proceſſus plena, & integra copia ritè collationata, nulla particula

ticula prætermiſſa reo tradi debet ad ſe defendendum; & hoc eſt, quod ait Panorm. in d. cap. qualiter, & quando, & alibi grauiſſimis id probans rationibus, & ità conciliantur Doctores hac de re diſcrepantes.

4 Præterea non de plano, vt in priori modo; ſed iuſtæ exceptiones, & appellationes admitti prorſus debent: ordinatè tamen, vt infra dicetur in Tractatu de Defenſionibus.

5 Hinc non ſufficit ſolã veritatem facti inſpicere; ſed oportet longiora interualla Reo ad ipſius petitionem, & inſtantiam concedere, necnon vltra generalia Religionum ſtatuta reſpectum, & relationem habere ad leges canonicas, & ciuiles ſecundum cauſarum maiorem, vel minorem grauitatem.

6 Et hic modus procedendi, vt dixi, extremum debet eſſe in Religione remedium; nec ad eum deueniendum, niſi vrgentiſſima cogente neceſſitate, nè regularis diſciplina relaxetur, & cõtrouerſiæ, atq. relaxationes in Religione immortales reddantur, ſicut in foro ſæculari: Prælatorũ itaq. illud eſto iudicium, quando (prius tamen cæteris procedendi modis ſuperioribus ſemper adhibitis) modus iſte denique ſit applicandus.

7 Caſus verò frequentiores illi erunt, quando videlicet eo nõ adhibito iuſtitia detrimentũ pateretur; vel quãdo reus indefenſus maneret; vel quãdo grauiſſimæ ſunt cauſæ, vel ratione delicti, vel rõne perſonæ, de qua agitur; vt ſunt Patres ordinis, & qui fuerunt Miniſtri Prouinciales, & Clariſſimi Theologi, & Concionatores Clariſſimi, vel etiam Prouinciæ Patres: qui omnes (vt videtur) cum ſint Religionis decus, & ornamentum, fulcimentũque, maiori ſunt honore, ac reuerentia digni, quam cæ-

Digitized by Google

teri omnes inferioris notæ: ſuppoſito tamen, quod vnicuique ſuum tribuatur, ac ſeruetur ius, & fas, in nullo penitus violatum.

Modus procedendi ſecundum ſtatuta ordinis. *Cap.* XIX.

SVMMARIVM.

1 *A pœnis legum non licet appellare.*

2 *Conſtitutio Bonifacii Octaui de modo procedendi inter Regulares.*

Non licet à correctionibus appellare. ibidem.

3 *Ad quæ teneantur, vel non vigore præfatæ conſtitutionis Prælati.*

4 *Nulla grauis ſententia ferenda contra inauditum, vel non conuictum, aut non confeſſum.*

5 *Inquiſitio ſpecialis quo caſu liceat.*

6 *Ad interrogandum Reum quæ requirantur.*

7 *Occultè delinquens quomodo puniendus.*

8 *Secus ſi crimen atrox fuerit.*

9 *Pœnæ ſtatutorum quomodo incurantur.*

10 *Et quomodo à Prælatis declarandæ, & à Reis ſubeundæ.*

11 *Item quomodo ſtatutorum cenſuræ incurrantur.*

12 *Pœnæ debitæ à quo infligendæ.*

13 *Accuſantium, teſtiumque nomina quandò aperienda, necnè.*

14 *Modus præfatus obſeruandus à Prælatis ordinis.*

1 Statuta noſtra Generalia fol. 139. tit. de correctionibus, & appellationib. aliquas breues regulas tradũt,

quæ

quæ vtriq. procedendi modo, ſingula ſingulis proportionatè reddendo, ſeruire poſſunt; quarũ tenorẽ de verbo ad verbum hic inſerendum duxi: ſic igitur decernunt.

2 A ſupradictis pęnis appellare cuiquã nè liceat, quoniã a legibus appellare non licet; prout iure cautũ eſt, & ſpecialiter ex conſtit. Bonifacii Papæ Octaui manifeſtè conſtat. Quam conſtitutionem hic apponendam operę pretium duximus, & cenſuimus. Bonifacius Papa VIII. ad Augumentum continuum Religionum, & ordinũ, quos Romana ſuſcepit, & approbauit Eccleſia, paternis ſtudiis attendẽtes; & conſiderantes attentius, quod non intermiſſa ſedulitas diſciplinæ, & rigoris ordines ſupradictos, ſtatusque regulares ſalubriter dirigit, & conſeruat; quodque ſi eam perire, vel remitti contigerit, Ordo quilibet collabi nęceſſario cogeretur, pẽſantes quoq. quod ſi regularium perſonarũ correctio rimas iuris, & apices ſequeretur, huiuſmodi rigor lenteſceret, ac multiplici laxatione torperet: Nos veſtris piis ſupplicationibus inclinati, vobis auctoritate Apoſtolica indulgemus, vt ad correctiones, & punitiones fratrum eiuſdem ordinis delinquentium infligendas, Prælati ordinis ſupradicti, ad quos ea ſpectare noſcuntur, rimulis iuris, & apicibus eius poſtpoſitis, liberè procedere valeant, ſecundum conſuetudines approbatas, & generalia facta; & facienda ordinis inſtituta. Nec volumus eiſdem licere fratribus ab eiſdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, prçuia deliberatione, & maturitate debita oſeruatis.

3 Cum autem hæc Apoſtolica conſtitutio, ſiue conceſſio, facta ſit ad propulſandas ſubditorum calũnias, & ad compeſcendam nimiam Prælatorum in puniendis fratribus

bus licentiam declaramus, & decernimus, quod licet Prælati omnes ad apices iuris ex ſupradicta conſtitutione non teneantur, vt ſunt citationum interualla, dilationes, interlocutoriæ, & cætera huiuſmodi, quę non ſunt de eſſentia iuris: non tamen poſſunt in actis iudicialibus pro eorum arbitrio procedere, ſed iure diuino, ac naturali ad ſubſtantialem iuris ordinem teneantur.

4 Ideò ſtatuimus, & decernimus contra inauditam partem, aut in eum, qui non eſt legitimè, ac ſufficienter conuictus, aut confeſſus, grauem aliquam ſententiam ferri non poſſe, nec debere, qua quis aut actibus legitimis, aut officiis ordinis priuetur, aut in exilium relegetur, aut aliquo notabili nocumento afficiatur: & lataın ipſo iure nullam eſſe decernimus, atque oppoſitum facientes actibus legitimis perpetuò priuari debere.

5 Ruſſus inhibemus, ne Prælati nominatim de peccato alicuius inquirant: niſi eo de crimine fuerit infamia iure notatus, aut aduerſus eum indicia ſint euidentia, vel prababilia.

6 Caueant præterea Prælati, ne graue crimen aliquod ſuis ſubditis iudicialiter imponãt, vt ad crimen obiectũ reſpondere teneantur, niſi præter denunciatorem, accuſatoremuè, ſit alius ſaltem teſtis fide dignus iuridice interrogatus, vel niſi reus eſset infamia, vel indiciis euidentibus euidenter grauatus. Qui ſecus fecerit Prælatus, officio priuetur ſuperioris arbitratu.

7 Si quis tamen per duos, vel tres conteſtes fuerit cõuictus de aliquo crimine, alias omnino occulto, vt ſæpè cõtingit; tunc non publicè, ſed ſecreto, coram teſtibus reus eiuſmodi puniatur.

8 Verumtamen, ſi crimẽ eiuſmodi atrox fuerit, reus legitime

gitimè conuictus publicè corrigatur, quamuis inter reliquos fratres crimen ipſum alias occultum ſit: vt vnius correctio cæteris tranſeat in exemplum.

9 Declaramus item, quòd quando in ſtatutis pæna carceris, & excommunicationis, ſuſpenſionis, aut priuationis exprimitur, vel taxatur, nolumus ad eam obligari, aut teneri fratres, niſi ſcienter, & ex deliberatione contrarium facientes, & etiam vbicumque taxatur pæna ipſo facto incurrenda, determinus in penam eiuſmodi neminem incurrere, niſi poſt declarationem factam a Prælato.

10 Prælatus autem non declaret quemquam commiſiſſe delictum, pro quo pena ipſo facto erat impoſita, niſi prius per rei euidétiam, vel alias legitime de crimine conſtiterit, facta verò declaratione, ipſo facto abſque alia impoſitione reus taxatam penam incurrat.

11 Declaramus quoque, quod vbicumque in conſtitutionibus cenſura excommunicationis, aut ſuſpenſionis, etiam ſententiæ latæ continetur, cenſura eiuſmodi ante declarationem (vt ſupra) non incurratur.

12 Et, ſi ibi expreſſum non fuerit, a quo pæna imponi, aut infligi debeat, intelligatur ab eo infligi debere, ſeù declarari, coram quo legitimè probatur exceſſus, dum modo ad eundem pertineat ipſius exceſſus correctio.

13 Ad pacem autem inter fratres conſeruandam, ordinamus, vt Prælati nullo modo teſtium, vel accuſantium, nomina reis manifeſtent, quamùis etiam ad inſtantiam, & punitionem procedant, niſi vbi. & quandò eorum iudicio in oppoſitione alicuius grauis, & infamatorii criminis iuſtitia periclitaretur. Nam eo caſu, ſi reus petat, & accuſantium, & teſtium nomina ſibi notificari debe-

re, non eſt ei denegandum; ſed iis, & aliis eiuſmodi ad formam iudicialem pertinentibus, latius in libello, ſiuè practica criminali, &c. Hæc ſtatuta noſtra.

14 Præfatus modus a ſtatutis noſtris præſcriptus, nullatenus a noſtris Prælatis tranſgredi licet; quem hic appoſui, vt Prælati ſciant ad illum teneri, nedum procedendo ex munere iudicialiter, ſed etiam procedendo iudicialiter ad inſtantiam partis per quācumq. viam: ſed quia valdè diminutus eſt vt conſtat; ideò ſupplendo pro viribus meum ſequar inſtitutum abſtinendo ab allegatione præfatorum ſtatutorum, vt plurimum, cum hic perquam clare habeantur.

Digitized by Google

DE MODO CORRIGENDI REGVL. AD INSTANTIAM PARTIS.

Tractatus Quartus.

PRAEAMBVLVM.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio bimembris. Subdiuiſio bimembris.*

EXpleto Tertio Tractu, in quo de Iudice competenti actũ eſt, & de modo procedẽdi ipſius iudicis, vel Prælati, tã paternè, quàm iudicialiter ex munere: nunc explicandus eſt modus procedendi ad inſtantiam partis. Quę pars in omni criminali Iudicio eſt Actor: in Actore porrò duo eſſentialia neceſſariò principaliter concurrunt, nempè Actor ipſe, ac probationes. De Actore tria ſunt ponderanda videlicet correctio fraterna regulariter ab ipſo præmittenda, Denunciatio, & Accuſatio: de quibus ordinatè dicendum, & primum de correctione fraterna.

De Correctione fraterna, & de tribus ex parte delinquentis ad illam requiſitis. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Ad correctionem fraternam omnes tenentur.*
2 *Tres conditiones ex parte delinquentis. Prima nullus corrigendus niſi ob peccatum lethale.*

3 *Vel ob veniale diſpoſitiuum proxime ad mortale.*
4 *Secundo, quòd ſit emende ſpes.*
5 *Quando quis teneatur dubitans de fructu.*
6 *Tertio, quod ſit opportunitas temporis.*

1 CVm in regulari diſciplina illud fundamentum iaci permaxime cupiam, vt priuſquam ad aliquem iudicialem actum deueniatur, a correctione fraterna incipiatur ſemper; hinc ab illa exordiêdo in hoc tractatu illam de iure naturali diuino eſſe, ac poſitiuo, & ad illam omnes teneri ſub peccati mortalis pena notiſſimum ſuppono, & quemadmodum Iudex prius paterne quam iudicialiter procedere debet, vt ſuperius oſtenſum eſt, ita pars nonnullis circumſtantiis, & conditionibus vt ſtatim dicetur ex Gerſone Trac. 14. de Corr.

2 Quarum tres enumerat ex parte delinquentis, & tres ex parte corrigentis. Prima ex parte delinquentis eſt, quod nullus tenetur corrigere, niſi propter peccatum lethale a corrigendo patratum: nam finis correctionis eſt proximi ſalus, & lucrum, vt conſtat ex Euangelio, & Patribus: non autem perditur proximus, niſi propter peccatũ lethale. Igitur propter id tantũ eſt corrigendus.

3 Vel etiam propter veniale proximè diſpoſitiuum ad mortale, vt docet Sotus, quem ſequitur Nauarrus in cap. inter verba concl. 6. & in Man. c. 24. n. 12. Gerſon Trac. 14. de correct. quos adducit, & ſequitur Rodericus q. 8. ar. 1. & 2.

4 Secundo ex parte delinquentis requiritur, vt in eo ſit ſpes emẽdationis ad hoc, vt quis ad fraternam teneatur correctionem, ad quam non tenetur, ſi nullum inde ſperet fructum, & multo minus quãdo ex correctione illum deterio-

deteriorem fieri dubitaret: nam tali caſu deficit correctionis finis, qui eſt proximi ſalus.

5 Verum eſt tamen, quòd credens correctionem ſuam nullum damnum allaturam, licèt dubitaret de ſpiritua li profectu, ad eam obligatur; vt docet contra Caietanũ Adrianus, & Sotus, & D. Chriſoſtomus adducti a Roderico vbi ſupra. Namque ſicut non eſt licitum pro tali deſinere orare, ſic non eſt licitum ceſſare a correctione ipſius in caſu, quo ſine fructu damnum timeretur vel publicum, vel priuatum, vt v. g. ſi crederet ſubditus cor rigendo Prælatum ipſum potius iraſci, quam ſpiritualiter proficere, ac inde iracundia percitum, totam inquietaturũ communitatem, nullatenus ad eum corrigendum aſtringetur, vt docet D. Thomas, quem citat, & ſequitur ibid. Rodericus.

6 Tertia conditio, quę ex parte delinquentis teneri ſimiliter videtur, eſt ipſa temporis opportunitas, eo vſque enim differenda eſt correctio, quouſque ſperetur temporis opportunitas ad ſalubriter, & fructuosè corrigendum proximum: ſine qua opportunitate prudentiſſimè iudicanda non tenebitur quis ad correctionem fraternam.

De tribus requiſitis ex parte corrigentis in correctione fraterna. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Tres conditiones ex parte corrigentis, prima vt nullatenus quæratur occaſio.*

2 *Secunda, vt ex charitate leniter corrigat.*

3 *Tertia, vt corrigens ponderet ſuum ſtatum.*

4 *Ter-*

Digitized by Google

4 Tertia conditione hac non obſtante, quando quis tenea-tur.
5 Non tenetur quis ad corrigendum ſe ipſum, vt corri-gat proximum.
6 Secus de Prælato.
7 Secus etiam de priuato cum inuincibiliter ignorante.
8 Auctor ſentit aliter quo ad vltimum caſum.
9 Et ſimiliter quo ad primum, quod probat.

1 Conditiones ex parte corrigentis enumerat Gerſon, vbi ſupra. Prima eſt, quod habeat certam cognitionem peccati oblatam, quomodocumque & nullatenus quæſitã: nullus enim tenetur inquirere de vita proximi, niſi Prælati ex munere, vt ſupra. quin peccatum eſſet, curioſe illam peruestigare.

2 Secunda Conditio corrigentis eſt, quod in ſpiritu lenitatis, & ſuauiſſime corrigat, adeò, vt clariſſime cognoſcat correctus eam ex amore fraterno, & fraterna charitate prouenire in ipſius correcti commodum, & ſalutem.

3 Tertia denique conditio eſt, vt corrigens cõſideret ſeipſum, & ſuum ſtatum, & gradum, & illum cum gradu, & ſtatu delinquentis comparet, diligenterque ponderet, ſi aliquis idoneus exiſtat ad hoc munus correctionis ſubeundum, vel qui magis teneatur; & quem ſperet non deficere in ſibi debito munere: in his enim, & ſimilibus caſibus non tenetur quis minus idoneus, & inferioris conditionis corrigere delinquentem. Ponderare denique debet, an in peccato exiſtat mortali, & præſertim in eodem, de quo delinquens eſt corrigendus.

4 Et, ſi, hoc non obſtante, præcognoſcat ſuam correctionem

ctionem profuturam, eam omnino adhibere tenetur ex D. Tho. 2.2. q. 33. art. 5. ſi verò cognoſcat correctionem eſſe fruſtratoriam, ad illam non tenetur ſecundum ſententiam Roderic. q. 8. art. 3. in quam etiam citat Ludouicum Lopez.

5 Et addit, quod talis exiſtens in peccato non tenetur conuerti ad Dominum, ſi ſit perſona priuata, vt corrigat fratrem ſuum, ſicut prodigus non tenetur perquirere diuitias diſſipatas ad ſubueniendum pauperi, etiam in caſu grauis neceſſitatis.

6 De Prælato vero cum Soto, & Arag. contrarium ſentit, vt videlicet ſeipſum corrigere teneatur, ſi conſtet ex ſua bona vita ſubditos ſpiritualiter profectum iri.

7 Limitat etiam in priuatis, & vult, quod teneantur ad correctionem illorum, qui alicuius præcepti Decalogi habent inuincibilem ignorantiam, velut, ſi quis ignoraret, ſimplicem fornicationem eſſe peccatum; Talis enim ignorantia contingere nequit ſine magna Dei irreuerentia, & ſine graui Reip. Chriſtianæ damno, ut notat ex Arag. quem ſequitur.

8 Sed, tanti viri pace, vltimus caſus nullatenus pertinebit ad fraternam correctionem; ſed ad ſpirituale documentum, eritque opus miſericordiæ ſpiritualis diſtinctum a correctione, vt conſtat, & docet Nauar. in Man. cap. 24. num. 12. quòd eſt docere ignorantes; ad quod tenentur omnes, ſiuè exiſtant in peccato, ſiue non, præſertim in tali propoſito caſu, & ſimilibus quemadmodum omnes tenentur ad ſubueniẽdum proximo in caſu neceſſitatis corporalis, ſiuè exiſtant, ſiue non exiſtãt in peccato: nam quilibet, quãtumcumq. peccator, tenetur ſemper ad euitãda noua peccata: quæ tamen incurreret

ſi in

ſi in præfatis, & ſimilibus caſibus delinqueret.

9 Limito etiam Rodericum in eo, quod ait exiſtentem in peccato non teneri ad corrigendam vitam ſuam, vt inde poſſit corrigere fratrem: nam ſi eius peccatum ſit aliis in ſcandalum, & præſertim ipſi corrigendo, talis ita peccans etiam priuatus, ne perdat proximum ſuo ſcandalo, ſeipſum corrigere, ac emēdare tenetur iuxta communē: & ſpecialiter Nauarr. in Man. c. 24. num. 23. & ſic, ex communi præcepto, iam correptus, & emendatus fratrem corrigere tenetur, quem dubio procul maximè mouebit, eo præcipue fragilitatem ſuam confitendo, ſe olim in ſimilibus implicatum, & per gratiam Dei liberatum oſtendendo; Cæterū iuxta eiuſdem Nauarri doctrinam in Man. cap. 24. n. 12. vnuſquiſque, quantumcunque peccator, ad correctionem proximi tenetur, cum nemini ſua malitia prodeſſe, aut bonitas nocere debeat. c. 1. de poſtul. prel. l. itaq. fullo. ff. de fur. & vnumquemque poſſit ope diuina ſuorum peccatorum pænitere; cap. ponderet. 60. diſtinct. & inde proximum corrigere.

De correctione fraterna in peccatis pernicioſis.
Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Quid agendum in delictis pernicioſis.*

2 *Gradatim procedendum: primo potentiorem adeundo aliquem.*

3 *Secundo Prælatum ipſum, & reipublicæ moderatorem.*

4 *Vel*

4 *Vel proximus præmonendus.*

5 *Vel opportunius adhibendum remedium.*

6 *In quo multi errant grauiter, grauiusque Prælati ipſi.*

1 SI aliquando peccatum, quod tẽtatur, in damnum euidens Reipublicę, vel alicuius tertii redundare videbitur, & id per fraternam correctionem impediri nõ poſſe probabiliter iudicabitur, in tali caſu omnę poſſibile remedium adhiberi debet ex præcepto charitatis ſub pœna peccati mortalis, vt damnum illud euitetur, v. g. ſi quis pararet inſidias ad occidendum proximum, vel publicum ærarium exhaurire tentaret, & inter nos publicas eleemoſynas furari, vel coniurationem, aut conſpirationem in detrimentum famæ proximi malignè ordiri, in his, & ſimilibus quiſque pro virili omne poſſibile remedium adhibere tenetur, vt dixi.

2 Sed gradatim procedendo, vt ſemper occultetur delictum, & ſaluetur proximi fama: primo, videlicet, aliquem potentiorem, & grauiorem adeundo, qui poſſit, & velit prudenter abſq. vllo ſcandalo tale impedire orditum facinus, & ſi non ſequeretur omnimoda ſalus in machinante, ſat erit, vt damnum reparetur reip. vel proximi, & malignus machinam ſuam detectam videns, vel ſaluetur, vel confundatur, & ſic, vel ex confuſione tandem reſipiſcat, quod ſi non, ſua propria malitia, & obſtinatione damnabitur.

3 Si verò potentior, & ad id idoneus reperiri nequiuerit, cautè monendus eſt, vel reip. moderator, ſi damnum, quod intentatur, eſt contra Rempublicã, vel Princeps, vel Prælatus, ſecundum facti exigentiam, & qualitatem rerum, & perſonarum reſpectiuè.

4. Vel

4 Vel ipſemet proximus præmonendus, ſi machinatio eſt contra priuatum, vt ſibi cauere poſſit, & intentatũ damnum euitare, quod maxima cum cautela eſt præſtandum, nè inde maioris diſcordiæ, vel ſcandali maioris occaſio inter proximos oriretur.

5 Et denique opportunius, & ſalubrius remedium eſt adhibendũ ad pręfatum euitandum damnũ, vel reipublicæ, vel priuatæ viri, ſecundum vniuſcuiuſque charitatem, & prudentiam, quæ hic maximè præualent, & ſine errore dirigent.

6 Qua in re multos errare grauiſſimè vidi, qui nedum proximũ monitũ non fecerunt de imminenti ſibi parato per inſidias dãno, præſertim in fama, & honore; ſed potius coniurantes, & conſpirantes omni pietate, & charitate ſpoliatos proximi ruinam, & euerſionem per crudeles inſidias intẽtare vidi publicè, & ſub Prælatorum oculis, ac ſi nulla eſſet culpa, vel peccatum, ſed virtus, & meritum, quod impiiſſimum, & pernicioſiſſimum eſſe in Religionibus nullus non videt.

Qua forma, & quomodo adhiberi debet correctio fraterna. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *In correctione fraterna ordo a Christo præſcriptus.*
2 *Nec obſtat, ſi ſolus corrigens delinquentem nouerit.*
3 *Sed in ſecretis delictis nullatenus ad iudicium deueniendum.*
4 *Cautè porrò, ac maturè procedendum.*
5 *Aliquando ſtatim adhibendi teſtes.*
6 *A teſtibus adhibendis quando abſtinendum.*

7 Aliquan-

7 *Aliquando ſtatim Prælatus adeundus.*
8 *Si tamen Prælatus zelo, & prudentia ſit præditus.*
9 *Multi enim Prælati crudeles.*
10 *Prudentia, & charitas requiritur.*
11 *Quando peccator ſit dimittendus.*
12 *Secus ſi peccatum pernicioſum fuerit.*

1 MOdum corrigendi clariſſimè præſcripſit Chriſtus Dominus ore proprio Mat. 5. quare oĩno ſeruandus,& nullatenus variandus,& mirũ eſt,quod ſic ab omnib. floccipẽdatur chriſticolis; At prorſus intolerabile, quod ẽt a viris religioſis, & vitam perfectã euangelicam profitẽtib. Eſſentiale itaq. arbitror, & de iure diuino poſitiuo expreſſo, vt antequã frater fratrẽ, vel enunciet, vel accuſet, illũ fraternè corrigat modo a Chriſto Domino pſcripto, vt prius, videlicet fratrem delinquentẽ inter ſe, & ipſum ſolum corrigat, quod ſi non reſipuerit, adhibeat duos, vel tres teſtes grauiſſimos, & ſecretiſſimos, & meliores, quos adinuenire poterit, & delinquentis magis amicos: & (vno verbo) illos, quos magis aptos iudicauerit ad conuertendũ, lucrandũ, & ſaluandum fratrem.

2 Nec obſtat, ſi ſolus corrigens peccati delinquentis eſſet conſcius, & ideo adhibendo duos, vel tres infamaretur delinquens: nam ſpiritualem ſalutem præferri debere bono temporali famæ docuit expreſsè Chriſtus, cũ præcepit dictam correctionem coram duobus, vel tribus teſtibus peragendam.

3 Dummodo intra terminos fraternæ, vel paternę correctionis cõtineatur, & nullo modo in peccatis ſecretis ad iudiciũ deueniatur, vt inferius dicetur. Cæterum infra dictos terminos vſq. ad euangelicam denunciationẽ de-

ueniri debet forma præſcribenda, vt ſic, vel cõfuſus peccator ad frugem ſe meliorẽ conuertat. In peccato porrò ſic ſecreto nõ poſſe procedi vltra correctionẽ hãc fraternã, & deniq. euangelicam denunciationẽ abſolutè reſoluo: ſecus in peccato commiſſo corã plurib. vt infra ſuis locis dicetur. Itaq. poſſe adhiberi teſtes fraternè corrigẽdo, etiã in peccato ſecreto, aſſerit Rodericus vbi ſupra; dicens; hanc eſſe cõmunẽm opinionem oĩum Doctorũ.

4 Limitationes tamẽ addit peroptimas, vt videlicet antequam adhibeãtur teſtes, repetatur ſæpius iteratis vicibus correctio fraterna priuatè ſine illis,

5 Dummodo ſit aliqua ſpes emendæ; alias nõ reiteranda, ſed ſtatim teſtes adhibẽdi: quod corrigẽtis arbitrio, & prudentiæ relinquendũ, qui præ oculis habere debet fratris lucrum, & ſalutem, opportuniori, ſuauiori, ſecretiori, & citiori modo poſſibili, nè diutius frater in ſtatu peccati mortalis inſoleſcat, & indè obſtinatior fiat, & incorrigibilior, & iram Dei magis incurrat in dies.

6 Præterea limitandum, quod ſi proximus ex dictorum teſtium aſſiſtentia præcognoſcatur non emendandus; ſed timeatur ipſum petulantiorem fieri, & in deteriora lapſurum, amiſſa iam verecundia, prorſus abſtinendum a dictis teſtibus adhibendis.

7 Et ſi efficacior, & opportunior modus iudicabit lucrãdi fratrẽ, Prælatũ ſtatim adeundo, omiſſis teſtib. & aliis, vt ſup. corrigẽs Prælatũ ipſum immediatè adire tenetur.

8 Si tamen Prælatus ſcientia, zelo, prudentia, & charitate tanto munere digna ſit præditus; alias prorſus abſtinendum, nec ad ipſum, etiam vt ad patrem, accẽdendũ.

9 Multoties enim qui aliquando ſubditi exiſtentes videbantur benigni, manſueti, & pii, atq. zelo, & charitate

te pleniſſimi: poſtea Prælati effecti, vt zelantes appareant, rigoroſe nimis, vel potius crudeliter procedentes, barbari tyranni appellari magis poſſunt, quam patres, cum paternis charitatis viſceribus omnino ſint ſpoliati, & deſtituti.

10 Prudentia igitur, & charitas corrigentis in ſimilibus caſibus ipſum docebit opportuniorem, ſalubriorem, & efficaicorem modum corrigendi proximum.

11 At regulariter modus a Chriſto Domino præſcriptus eſt ſeruādus. Quod ſi probabiliter, ſeruatis, vt ſupra, ſeruandis nulla ſit ſpes correctionis, & peccatū ſit ſine proximi ſcandalo, reipublicæ detrimento, vel etiam tertii, is omninò Dei iudicio dimittendus, & cōmittendus, orationibuſque iuuandus, nec vllatenus infamandus.

12 At, ſi peccatum fuerit cum proximi ſcandalo, & cum detrimento Reipublicæ, vel etiam cum euidenti damno tertii, prouidendum eſt omnino meliori, & opportuniori modo iuxta ſuperius traditas regulas, & limitationes: & niſi aliud occurrat remedium, deueniendum eſt ad accuſationē, vel denunciationē, vel cautam admonitionem tertii, contra quem intentatur damnum, ſeruatis ſeruandis, vt ſuperiori capite expreſſum eſt.

De Correctione fraterna, an ſit cum periculo vitæ adhibenda. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Aliquandò cum periculo vitæ correctio adhibenda.*
2 *Nunquam tamen extra caſum talem.*
3 *Opinio Roderici, contra quem ſentit Auctor.*

4 *Idem in detrimento famæ.*

5 *Excipiunt aliqui Prælatos, contra quos ſentit Auctor.*

1 CORduba citatus a Roderico q. 8. ar. 5. cum Nauarro, & Adriano, quos amplectitur, docet, quod intelligẽs fratrem in peccato mortali vitam finiturum, niſi ab eo fraternè corrigatur, tenetur cum periculo vitæ charitatiuum iſtud correctionis fraternę munus explere. Siquidem Dominus noſter animam ſuam pro ſuis dedit ouibus: & quemadmodum quis tenetur ſuccurrere infanti, quem ſine baptiſmo videt ab hac vita diſcedere: ſic tenetur vitæ ſpirituali proximi in extrema neceſſitate exiſtentis cum periculo propriæ vitæ corporalis: licet Soto contrarium teneat de baptiſmo dicti infantis.

2 In caſu verò non extremæ neceſſitatis nemo tenetur cum tanto periculo fraternam explere correctionem, nam tunc aliis modis bonum ſpirituale proximi prouideri poterit.

3 Addit Rodericus ibidem, quod ſi præuideretur ex negatione talis correctionis fraternæ proximum in mortali peccato moriturum, præſtanda eſſet fraterna correctio cum periculo vitę etiam extra caſum extremæ neceſſitatis; At huiuſmodi præcognitionem ego reputo impoſſibilem intellectui creato, cum ſolum Deus pręcognoſcat prædeſtinatos, & reprobos, & ex conſequenti qualis debeat eſſe vniuſcuiuſque finis, & exitus. Cæterum nos mortales nequaquam id iudicare, vel præcognoſcere poſſumus: quare mihi reſolute dicendum videtur, vt extra caſum extremę neceſſitatis fratris exiſtentis in peccato

cato

Digitized by Google

cato mortali notorie, & de propinquo morituri nullus teneatur ad fraternam correctionem cum periculo propriæ vitæ,

4 Vel etiam cum graui famæ detrimento, vt ſentire videtur Soto ab eodem Roder. citatus, & idemmet Rodericus in fine adducti articuli; quare multo minus tenebitur quis cum periculo vitæ, cum ſit bonum altioris gradus, iuxta communem ſententiam receptiſſimam: quare non eſt admodum ſibi conſtans Rodericus in hoc, alias eruditiſſimus.

5 In ſequenti vero excipere videtur Prælatos, quos teneri vult ad correctionem ſubditorum, etiam cum periculo vitæ iuxta ſententiam Soti, quam tamen impugnat ſequendo Caietanum, cui Caietano & ego aſſentio, licet non ex ratione, quam Rodericus ibidem adducit; quia videlicet corrigant quaſi vt ſubditi, & non ex iuſtitia. Nam ſuperius probatum eſt, Prælatos ex munere teneri ad viſitationem, & correctionem fratrum, & ad alia multa, ad quæ non tenentur ſubditi. Verumtamen arbitror cum Caietano, muneris debito non obſtante, non teneri Prelatos ad correctionem fratrum paternam cum euidenti periculo propriæ vitæ, vel cum certa famæ amiſſione: in cæteris verò, quæ norunt, vt priuati, ſecluſo Prelati munere, non ſeueriori, neque arctiori lege obſtringendi ſunt, quam ſubditi; & in hoc ſenſu a Roderico non diſſentio, quoad rationem ab illo ſuperius adductam.

DE DENVNCIATIONE.

Tractatus Quintus.

PRAEAMBVLVM.

HOc in tractatu multi multa prolixe nimis: At nos breuiter explicabimus quid, & quotuplex ſit denũciatio, ſingula percurrendo membra.

De Denunciatione Euangelica. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio duplex; Euangelica, & Iudicialis.*
2 *Euangelicæ denunciationis deſcriptio.*
3 *Cum illa coincidit canonica denunciatio.*
4 *Ad eam non deueniendum, quando ſufficit correctio fraterna.*
5 *Cum illis coincidit regularis denunciatio.*
6 *Omnes itaque ſub vnica euangelica denunciatione continentur.*
7 *Ea dupliciter expletur.*
8 *Quando adhibendus primus modus.*
9 *Quando ſecundus adhibendus.*

1 HIc diuiſiones, & ſubdiuiſiones vitantes nonnullorum auctorum, qui rem potius confundunt, quam declarent, vnica diuiſione contenti, & vnica ſubdiuiſio-

ne

ne primo dico, quod duplex eſt denunciatio, euangelica vna, iudicialis altera.

2 Euangelicam ſic deſcribo. Denunciatio Euangelica eſt propalatio criminis apud Prælatum, vt ad patrē delata, ad emendationem delinquentis pro eius cōuerſione, ac ſalute, & ad euitandum, vel reſarciendum damnum Reip. vel tertij poſt peractam fraternam correctionem: nam euangelica tunc locum habet, quando, facta fraterna correctione, fratre non emendato, recurrit corrigens ad Prælatum denunciando illi crimen, vt ab ipſo paternè corrigatur, & damno imminenti, vel illato prouideatur.

3 Cum iſta coincidit denunciatio canonica, vt animad uertit Sotus, & alii; nec enim diſtinguuntur, vt perperā aduertit modernus Doctor, per id, quod euangelica præcisè ſit ad emendationem fratris, canonica verò, vt reſarciatur, vel euitetur damnum Reip. vel perſonæ priuatæ: nam vtraq. latiſſimè patet, parique graditur paſſu, vtraque enim procedit ex charitate ad correctionem fratris, & obiter ad euitandum, vel reſarciendum damnum Reip. vel tertii, & vtraque requirit præuiam correctionem fraternam, vt ex ſuperiori deſcriptione colligitur, & notant Doctores in cap. nouit. extra de iudiciis.

4 Ex quorum doctrina colligitur, quod vbi eſt locus correctioni, ſi illa ſufficiat ad correctionem delinquentis, nō eſt deueniendum ad denunciationem, ad quam ſi deuenitur non ſufficiente præuia correctione, ordo ſer uatur euangelicus: hinc euangelica denunciatio dicitur, ſiue canonica.

5 Cum quibus etiam coincidit regularis denunciatio in omnibus: nihil enim addit, niſi præſcriptum ſtatuto-

rum

rum cuiuslibet approbatæ Religionis ſupponendo ſemper ordinem euangelicum a Chriſto præſcriptum.

6 Et ideo, ne confuſionem inducat multiplicatio termi norum abſque diuerſitate notabili ſignificatorum, eandem omninò facio denunciationem euangelicam, canonicam, & regularem ſub vnico ſemper titulo eas comprehendendo, nempè ſub denunciatione euangelica: nam a Chriſto Domino in Euangelio inſtituta eſt, vt dixi.

7 Et hæc duplici modo expleri poteſt: Primo plenè ordine ſeruato euangelico, de quo ſupra; ſecundo, illo prætermiſſo, ſtatim, & immediatè ad Prælatum confugitur, delinquentis peccatum ipſi reuelando, vt paternè charitatiuéque prouideat.

8 Primus modus eſt ſeruãdus regulariter iuxta ſuperiorem deſcriptionem, quando probabiliter ſpes conuerſionis delinquentis præconcipitur, quam tandem fruſtratus corrigens ad Prelatum recurrit.

9 Secundus verò modus tunc eſt adhibendus, quando nulla ſpes habetur emendæ, vel correctionis fratris per correctionem fraternam, ſed ſolum ſperatur per paternam Prælati grauiorem, & ſeueriorem admonitionem.

De iudiciali denunciatione. *Cap.* *II.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciationis iudicialis deſcriptio.*
2 *Ex ea Prælatus inquiſitionem inſtituet.*
3 *Sic denuncians renuit probandi onus.*
4 *Cum ea coincidit denunciatio publica.*

5 *Diſcrimina inter iudicialem, & euangelicam denunciationem.*

6 *In quo conueniant contra ſecus opinantem.*

1 DEnunciatio iudicialis eſt manifeſtatio criminis iuridice facta Prælato ſine aliqua prætenſione, vel iure actionis, ſed merè, ac præciſe ad excitandum Prælatum, vt ipſe ad arbitrium ſuum ſeruato iuris ordine corrigat, & puniat, & prouideat, prout de iure expedire videbitur, & hæc eſt ſola iudicialis, quæ merè denunciatio eſt, & de qua ſemper loquimur, quandocumque in hoc opuſculo de iudiciali denunciatione fiet mentio, quę ad munus Prælati excitandum tantummodo fit.

2 Qui ſic excitatus inquiſitionē inſtituet, ſi expediens fuerit ſecundum Panormitanum in cap. cum opporteat. de accuſ.

3 Et ſic denūcians renuit probandi onus, ac denunciationem proſequendi vſque ad finem: & ſic partem in iudicio non ſumit, vt conſtat: ſed Prælati conſcientiæ, ac zelo totum relinquit onus.

4 Et hæc coincidit cum denunciatione, quam appellant publicam, ad quā tenētur officiales, & hęc mea ſententia inter Regulares competit ſpecialiter Prælatis localibus, qui cum in ſcriptis procedere non poſſint, nec proceſſus formare, in grauioribus denūciare tenentur Prouincialib. vel aliis ſuperioribus generalibus, & ipſi ſuperiores tenentur ex officio iuridice procedere. Et aliquādo hæc eadē cōpetit cōmiſſariis delegatis, vbi in grauiſſimis cauſis auctoritate ſibi delegata ſe non poſſe rite perficere præcognouerint: nam tunc tutius erit abſtinere, & ſuperioribus delegantibus denunciare, qui (vt dictum

ctum eſt) excitati per hanc, iuridice procedere tenentur, prout eis magis expedire videbitur, & ſic de aliis inferioribus Prælatis reſpectu ſuperiorum, vt infra dicetur.

5 Differunt porrò iſtæ duę denunciationes in multis; nam in euangelica nunquam iudiciali proceſſui eſt locus, ſed regulariter mouet iudicem ad ſolam paternam delinquentis correctionem, vel ad ſummũ poteſt aperire viam iudici per famam, vel per aliud æquiualens, vt ipſe nouum inſtituat procedendi modum per viam inquiſitionis ex munere, ſeruatis ſeruandis, vt ſupra. In denunciatione verò iudiciali ſemper iudicialiter procedere poterit Prælatus ſtatim, ſi ei expedire videbitur. In euangelica non exigitur a denunciatore, nec a teſtibus iuramentum. In iudiciali, & ab eo, & ab illis, & deniq. vno verbo in iudiciali omnia eſſentialia iudicii obſeruanda, quæ tali modo procedendi competunt. In euangelica nil aliud requiritur, quam charitatiuum paternum munus ad corrigendos delinquentes forma ſuperius pręſcripta.

6 Non differunt autem in eo (quod perperam aduertit idem modernus Doctor) quod iudicialis bonum reſarciri denuncianti velit, Euangelica verò nequaquam: nam (vt dictum eſt ſupra) euangelica etiam reſtaurationem damni vltra ſalutem delinquentis prętendit, & publicam, & priuatam, & ab ea ſemper exordiendum antequam ad iudicialem deueniatur: At differunt in ſolo modo; nam ibi paternè; hic iudicialiter totum expletur.

An

Digitized by Google

An Prælati teneantur ſemper admittere præfatam denunciationem iudicialem, & iuxta illam inquirere. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *In ea quomodo ſit inquirendum.*
2 *Contra viros in ordine eminentes nunquam acceptanda.*
3 *Et vniuerſaliter cautius admittenda.*
4 *Quando admittenda, & qualiter.*
5 *Ea prætermiſſa quid agendum.*

1 PRælatorum eſt prudenter, ac vigilanter cũ omni zelo, & charitate expendere, an iuridice procedere oporteat, vel nõ: põderantes perſonã denunciantis, & denunciati cũ omnib. circũſtantijs, & annexis: nã, ſi denũciator eſſet malignus, & inquietus, nullatenus debet audiri, vel ſi denunciatus eſſet vir eminens, vita, & moribus per plurimos annos in ſua religione probatus, nequaquam acceptanda eſſet contra eum denunciatio talis, a quocumque fieret, vel pari, vel etiam magis eminenti: nam ſæpe angelus tenebrarum in angelum ſe transformat lucis: & viri alias piiſſimi aliquando paſſione aliqua perciti ſe pręcipites dant in proximi, præſertim eminentis, depreſſionem, vel oppreſſionem.

2 Quare concludo contra tales viros eminentes nullatenus acceptandam talem denunciationem, nè virorum eminentium in Religione fama denigretur: & ſic ordo vniuerſus, illis extinctis, penitus deluſtretur, & obſcuretur,

tur, ſed contra tales ſolum accuſatio ad pęnam talionis eſt acceptanda, nè malignantes (cuiuſcumque gradus, & cōditionis exiſtant) ſub ſpe indemnitatis, & remanendi impuniti, anſam, & occaſionem captent opprimendi præfatos eminentes viros in religionis dedecus, & detrimentum irreparabile.

3 Similem doctrinam accuratè tradit Rodericus, q. 6. adducta, art. 8. quam colligit ex iure cap. repellant. de accuſ. cap. ſi pecca. 1. q. 1. & ex Speculatore de Denunc. §. 1. & Hoſtienſ. tit. de inquiſitione. §. 2. & Glo. in cap. cum contingat. de reſcript. & alibi, & ex Baldo, & Gregorio Papa, qui reprehendit quendam Epiſcopum de facili credentem denunciatoribus leuiter, & indè punientem re non bene cognita. Maxima itaque prudentia, & charitate Prælati ſuper his inuigilare debent, nec facilè admittere denunciatores tales, ſed potius tutiorē, & ſecuriorē eligendo viā vbicumq. aliquā habuerint difficultatē, vel dubitationem, eos ad pęnā talionis obligent, & adſtringant: & attēdant, quòd maleuoli, & inuidi delatores, & calūniatores vbicumq. publicentur, dignoſcātur, paruipendātur, & ſpernantur, & odio habeātur, viliſſimiq. ab omnib. reputentur tamquā alienæ famæ inſidiatores, & Reip. pernicioſiſſimi, niſi coerceantur: nam (vt ait Suetonius in Domitiano) Princeps, qui delatores non caſtigat, irritat. Caueant ergo Prælati, nè huiuſmodi farinæ hominibus ſe immiſceant credendo leuiter, & eorum improbitatis, & impietatis participes fiant in totius ordinis detrimentum, & virorum innocentiū denigrationem famę, & irreparabile damnū.

4 Eſſentiale denique arbitror, vt Prælati, antequam denunciationem quamlibet admittant cuiuſcumque perſo-

perſonæ , quamuis inſignis , debeant omnino denunciantes interrogare , an fraternam correctionem adhibuerint per ſe, vel interpoſitam perſonā , & omne aliud remediū poſſibile, antequā ad ipſam denunciationē deuenerint,& maturè,ac diſcuſsè ponderatis pōderandis, ſi iudicauerint indebitè fraternā correctionē omiſſam , vel aliquod aliud æquiualens remedium , quod opportunum,& efficax iudicauerint,præfatam denunciationem iudicialem nullatenus admittant , ſed ſolum paternam , & euangelicam modo quo ſupra .

5 Vel iubeant denunciantibus ipſis , vt indebitè omiſſa charitatiuè adhibeant , vt minus lædantur , & confundantur ſubditi , & ſuauiori modo gradatim corrigantur (vt ſupra expreſſum eſt) priuſquam Prælati faciem adire cogantur , vt iudicem . Et regulariter denunciatio nunquam admittenda, ſi correctio fraterna omiſſa fuerit , vel aliquod æquiualens remedium , vt dictum eſt ; ſi ei ſit locus .

Quænam Denunciatio nunquam ſit admittenda. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio ſubdola nunquam admittenda.*
2 *Quænam ſit illa, & qui tales.*
3 *Tales omnino reiiciendi.*
4 *Peccant etiam mortaliter.*
5 *Hæc denunciatio cum accuſatione coincidit.*

Quan-

Digitized by Google

1 QVandam peruerſam adinuenerunt malignantes machinationem, cui denunciationis perpulchrum titulum indiderunt; quæ accuſationis vim prorſus habet, & in qua denunciatoris finis, & ſcopus, & conſilium eſt ea omnia faciendi, & præſtandi, quæ ad accuſatorem ſpectant; licet velit ſub denunciationis pulchro titulo in tuto ſe ponere, vt pœnas talionis euadat, & impunitus remaneat in defectu probationis.

2 Tales autem denunciatores ſunt, qui vltra productã denunciationem cũ teſtibus iterum, & ſæpius, vel oretenus, vel per litteras Prælatos moleſtius excitant, atq. vehementer vrgent, & vſque ad cauſæ finem non deſiſtunt.

3 Et tales vtique, vel omnino ſunt expellendi, & reiiciendi, vel omnino compellendi ad probandum, & ſi legitimas probationes egregiè non præſtiterint, talionis pœna ſunt plectendi, quo ſic a calumnijs, & maledicis litteris, falſiſque denunciationibus arceantur.

4 Peccant enim mortaliter ſic denunciantes de aliquo iudicialiter, quod probare non valent, vt in iure cap. plerumque. 2. q. 7. c. placuit. 6. q. 2. & cum communi tenet Nauarrus in cap. inter verba. concluſ. 6. num. 23. quem adducit, & ſequitur Rodericus q. 6. ar. 9.

5 De tali itaq. denunciatione iudiciali nil aliud hic penitus, quia coincidit, cum accuſatione omnino: quare de illa ibi iunctim tractabitur, & nunquam de hac denunciatione verbum facere intendo in hoc opuſculo; ſed eam penitus reiicio, & ab omni prorſus regularium iudicio eliminanda, & exterminanda veluti admodum noxia, & pernicioſa regulari nitori.

Denun-

Denunciatio iudicialis in quo differat ab accuſatione. *Cap. V.*

SVMMARIVM.

1 *Diſcrimina inter denunciationem, & accuſationem.*
2 *Quæ congruunt etiam denunciationi euangelicæ.*
3 *Finis etiam denunciationis iudicialis eſt bonum publicum.*
4 *Similiter illa intendit vindictam ſicut accuſatio, ſed cum diſcrimine.*
5 *Hinc deſcriptiones differentes.*
6 *In errores labuntur plurimi ex confuſione terminorum.*
7 *Perniciosſum eſt accuſare ſtatim non præmiſſis aliis remediis.*

1 OMnis vera denunciatio iudicialis multipliciter differt ab accuſatione. Primò, quia denunciatio criminis correctionem tantum prætendit, & reſtauratioñe damni, ſi adeſt: accuſatio autem vltra id punitioñe delinquentis proſpicit. Secundò denunciatio ex charitatis fonte principaliter ſcaturit, & ſecundario ex iuſtitiæ zelo: accuſatio autem ex iuſtitiæ zelo primò proficiſcitur cum charitate coniuncta. Tertiò denunciationẽ tenētur omnes præſtare: accuſationẽ vero nequaquam, vt inferius videbitur. Quarto denunciatiò fratre emendato, ceſſat omnino, adeo, vt nec Prælato, vt patri, crimen manifeſtari poſſit, præſertim quando Prælati a viſceribus paternitatis deficere cognoſcuntur, & probabiliter timeri poſſit, ne vindictam ex paſſione aliquã,

potius quam iuſtitiam quærant: accuſatio vero non ceſſat; quia vltra emendam exquirit vindictam, vel priuatam, vel Reipublicæ cum punitione delinquentis. In accuſatione criminis probatio requiritur ſemper: In denunciatione vero nō eſt neceſſaria. Sexto accuſator nūquam in iudicio poteſt eſſe teſtis: denuncians vero in denunciatione iudiciali, quam proſequitur Prælatus, iuridice poteſt aſſumi in teſtem, prout docent Soto, de ſecret. memb. 2. q. 4. par. 41. colum. 2. & lib. 5. de iuſtit. q. 6. artic. 2. concluſ. 4. & Simanc. de inſtitut. nu. 5. & Nauarr. in rubr. de iud. num. 19. & Bannes 2. 2. q. 33. artic. 5. quod probant ex Euangelio, vbi a Chriſto Domino denunciaturus iubetur adducere ſecum vnum, vel duos teſtes, vt vel cū vno ipſe concurrēs ſint duo, & cū duobus tres exiſtant, quæ ſententia veriſſima, & fundatiſſima mihi videtur, præſertim ſi talis denuncians ordinem ſuperius digeſtum ſeruauerit: nam eo ſeruato, conſtat clariſſimè ipſum ſolum excitare voluiſſe iudicem ad iudicialiter procedendum, vt ſuperius dictum eſt. Quare nil obſtat, vt in teſtem a iudice aſſumi poſſit, ſecus vbi denuncians denunciaret, malignè accuſare volens, quòd Prælati erit diſcernere ex iam dictis. Septimò accuſatio non poteſt fieri per litteras, denunciatio ſic, ſecundum Abbatem in cap. licet a beato. de accuſ. nu. 2. & alii. Octauo accuſatio requirit ordinariam punitionem ad præſcriptum legis; Denunciatio extraordinariam tantum, & mitiorem iuxta Antonium de Butrio in cap. dilectus. de ſimon. & ratio eſt, quia procedit magis ad arbitrium iudicis, quam ad inſtantiam partis, quæ non inſtat, nec ſe obligat ad pœnam talionis. Nono accuſator poteſt appellare, ac tenetur ſe ſubſcribere,

bere, ac verificare accuſationem; denunciator ad nullũ iſtorum tenetur iuxta Boſſium tit. de denunciat. nu. 14. omnes iſtæ differentiæ ſunt re vera inter denunciationem iudicialem, & accuſationem.

2 Qua in re errant dicentes nonnullas earum eſſe inter denunciationem canonicam tantum, & accuſationem, non autem inter accuſationem, & iudicialem denunciationem. Bene verum eſt, quod omnes conueniunt etiam denunciationi canonicæ, quam nos euangelicam appellauimus. Nam (vt conſtat) multo magis diſtinguitur ab accuſatione, quam denunciatio iudicialis. Et ideo prædictæ omnes differentiæ illi congruunt, & vlterius aliæ, ſecundum quas denunciatio euangelica differt a iudiciali, vt oſtenſum eſt.

3 Errant etiam, qui dicunt, quod finis iudicialis denunciationis eſt bonum denunciantis preciſè: nam poteſt eſſe etiam in bonum publicum, & in ſolam correctionem fratris, vbi non ſufficit denunciatio Euangelica, vel correctio fraterna, vt oſtenſum eſt ſupra.

4 Errant etiam dicentes denunciationem non intendere vindictam publicam, vel punitionem denunciati propter bonum publicum; ſed ſolum intereſſe denunciantis. Et per hoc diſtingui ab accuſatione; nam vtraque in idem tendit, licet cum aliquo diſcrimine: nam accuſator inſtat, & petit: denuncians autem in arbitrium relinquit iudicis, vt ipſe excitatus expetat vindictam publicam, & punitionem delinquentis propter bonum commune, & alia omnia, quæ accuſator inſtando expetit.

5 Et hinc eſt, quòd denunciatio iudicialis eſt mera manifeſtatio criminis, ſine aliqua actione facta Prælato, vt ipſe ex officio emendet delictum ad arbitrium ſuum ſecundum ius: accuſatio verò eſt delatio criminis cum actione, qua iudex expetitur ab actore punire reum.

6 In errores autem iſtos, & alios perſimiles labuntur, qui confundunt terminos denunciationis iudicialis cum accuſatione, vel cum aliis denunciationibus ſuperflue multiplicatis, & perperam diſtinctis, vt ex dictis conſtat.

7 Nonnulli enim denique aliam adducunt differentiam, dicentes, quod denuncians tenetur corrigere fratrem, priuſquam denunciet: accuſans verò nequaquam; a quorum opinione, tanquam a perniciosiſſima Religionis peſte, procul refugio, & eſſentialiſſimum arbitror, & quod ſine graui peccato, & Religionis detrimento prætermitti non poſſit in approbatis omnibus Religionibus, vt à correctione, vel ſaltem denunciatione prorſus ordiri debeat quilibet Regularis, antequam vel accuſationis vmbram intentet rationibus ſuperius expreſſis, ſuiſque locis repetendis inferius cum alijs etiam validioribus, quandocumque correctioni, vel denunciationi ſit locus, vt dictum eſt, ac dicetur.

Quiſnam

Digitized by Google

Quiſnam denunciare teneatur. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Omnes tenentur denunciare aliquo modo.*
2 *Duplici cauſa quis excuſatur, & quæ prima.*
3 *Secunda eſt, ſi delinquens iam eſt emendatus.*
4 *Regulares omnes ad illam (iis exceptis cauſis) tenentur.*
5 *Nec ab ea excipiuntur infames, & alii.*

1 OMnes Regulares cuiuſcunque gradus, & conditionis, nemine prorſus excepto, ad denunciationem tenentur, vel paternam, vel iudicialem ſecundum ſuperius expoſita.

2 Duplici tamen de cauſa excuſari quis poterit. Prima, ſi maximum detrimentum ipſi denuncianti ex denũciatione obuenturum valdè probabiliter timeatur; non tenetur enim in tali caſu quis denunciare ſecundum Rodericum q.6. art.2. Cauere autem oportet, ne leuiter, vel affectatè damnum timeatur: ſi enim conſtet de ſecreto, ac taciturnitate Prælati, impoſſibile videtur detrimentũ aliquod deuenire poſſe denunciãti, cũ nullatenus denunciantis nomen, ſiue paternè, ſiue iudicialiter denunciet, aperiri vnquam debeat.

3 Secunda cauſa excuſans eſt emendatio delinquentis; nam ſi iam correctus, & emendatus eſt, nullus relinquitur denũciationi locus ſiue paternæ, ſiue iudiciali; nam vtraq. ex charitate procedit in proximi ſalutem.

4 Et hinc eſt, quod Regulares omnes nullo penitus excepto (vt dictum eſt) ad talem denunciationem adſtringuntur;

guntur; quod adeò verum eſſe affirmat Rodericus loco citato, vt ad ipſam in cauſis criminalibus teneantur, etſi timeant denunciatos pœnam abſciſſionis membrorum, vel ſanguinis effuſionis, aut mortis etiã ſubituros; dummodo ab ipſis denunciantibus fiat legitima proteſtatio, vt irregularitas vitetur: quemadmodum tenent Caiet. 2.2.q.23.ar.7. Soto de teg.ſecret.memb.2.q.5.concl.5. & Nauar.cap.inter verba.11.q.3. Couar.Clemen. ſi furioſ.2.par.§.5. quos citat, & ſequitur ibidem Roder.

5 Nec excipiuntur ab huiuſmodi denunciatione infames, nec excommunicati; ſicut excipiuntur a denunciatione, quæ habet vim accuſationis, & ab ipſa accuſatione: nam in illis auctoritas in proponente requiritur, a qua prædicti iuridice ſunt priuati, non autem prohibentur (vt oculatè aduertit Caiet. 2.2. q.68. artic.2. ad primum, quem ſequitur Rodericus eadem q.6.ar.3.) a denunciatione, de qua hic agimus, nam in illa nõ exercetur aliquod auctoritatis opus, ſed charitatis tantummodo in delinquentis animæ ſalutem.

An quis teneatur denunciare delinquentem etiam emendatum. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Aliquo in caſu denunciandi ſunt emendati iam.*
2 *Officiales obligati quinam ſint.*
3 *Inter Regulares ſunt Prælati locales.*
4 *Et aliquando commiſſarij delegati, & alij.*
5 *Ab eaquando abſtinendum.*

1 VNico in caſu, quando nempè delicta etiam emendata tranſeunt in damnum Reipublicæ, ſi remaneant impunita, vel ob ſcandalum, vel aliud ſimile, officiales tantum denunciare omnino tenentur, cum ſit actus iuſtitiæ, quo vindicta delinquentis prætenditur, non in animæ delinquentis curam: ſed quia intereſt Reipublicæ, ne delicta remaneant impunita, prout tradit Innocentius in cap. nouit. de iudic. & cap. præcip. 11. q. 2. & communis.

2 Quinam autem ſint hujuſmodi officiales, ad quos præfata denunciatio pertineat, certum eſt in ſæculo, vel in clero eſſe fiſcales: at inter nos propriè non dantur.

3 Sed (vt dictum eſt ſupra) Guardiani, & Prælati locales, qui in ſcriptis procedere non poſſunt, ex officio denunciare tenentur, etiam ſub grauis peccati pœna, & ſecundum exigentiam, & opportunitatem tenentur ſubditos carceribus mancipare de conſilio diſcretorum conuentus, & inde Prælatos ſuperiores facere certiores denunciando ipſis, vt ſecundum delicti exigentiam prouideant, & proceſſus forment prout de iure.

4 Et aliquando contingere poterit commiſſarios quoſcumque delegatos non poſſe aliqua de cauſa perficere, vt dictum eſt ſupra, & tunc debent ſuis delegātib. ex officio denunciare: ſimiliter quando contigerit Prouinciales ipſos ſua ordinaria auctoritate ob aliquod impedimentum Reip. prouidere non poſſe; tali caſu Generalibus Prælatis, vel aliis ſuperioribus ex officio omnino denunciare tenentur, quod idem ſi fortè (ſed fere impoſſibile videtur) contigerit, impedimentum ſeruandum eſt à Generalibus ipſis, denunciando videlicet cauſæ ſta-

tum, vel Illuſtriſs. Domino Protectori, vel Sanctiſſimo.

Ea tamen limitatione, maxima cum cautela, pruden tia, & zelo, adhibenda, vt in Reip. ſalutem, & bonum ta lis denunciatio fiat: nam ſi potius damnum Reipub. orire tur, vel ſcandalum, vel perturbatio, ab ea prorſus, etiã ab officialibus prædictis, abſtinendum, cum nulla alia ſuperſit cauſa illam peragendi, delinquente iam corre cto, & emendato, vt ſupponitur.

Quando, & qua forma Denunciatio facienda.
Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Opinio tenens a denunciatione iudiciali ordiendum.*
2 *Contrarium ſentit auctor cum Corduba.*
3 *Gradatim procedendum.*
4 *Contrariæ rationis ſolutio.*
5 *Auctoris ſententia validius roboratur ex Chriſti præ ſcriptis.*

1 RODericus q. 7. art. 4. dicit, quòd quãdo peccatũ eſt publicũ, ſtatim eſt denunciandũ, vel accuſandum nulla ſecreta correctione fraterna præcedente. Quã in ſententiam citat D. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 7. quã & probat; quia cũ peccatũ ſit publicũ, & ſcandalo plenũ, ſine publi ca correctione relinqui nõ debet. Et præterea quia Chri ſtus ait Mat. 5. ſi peccauerit in te frater tuus, quando. n. peccatũ eſt publicum, peccatũ non ſolum eſt contra cor ripientem, ſed etiã contra alios, ſcandalizando ipſos, & ita cum communi tenere Sotum de tegend. ſecret. q. 4. concl. 5. ait. In eadem ſententia ſunt alii adducentes

illud

illud Tim. 5. Peccantes coram omnibus argue: & illud cap. 1. extra de pęn. & remiſ. manifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda.

2 Quibus non obſtantibus dico cum Doctiſſimo Corduba in additionibus ad Sotũ loco citato, numquã omitti poſſe tuta conſcientia ordinem fraternæ correctionis ſuperius digeſtum: adeò quòd inter ipſos regulares, inter quos vigere charitas, & pacis concordia maximè debet, eſſentiale prorſus arbitror, & quod ſine graui culpa omitti non poſſit, vt a correctione fraterna ſemper ordiri debeat proximi emenda, & correctio modo ſuperius expreſſo opportuniori, quandocumque ex tali correctione fructus intentus probabiliter ſperatur ita, vt ſemper incipiendum ſit a priori gradu, ex quo correctus maiorẽ coniiciat charitatem in corrigente; & inde facilius, & promptius inclinetur, & attrahatur ad ſui emendam, & correctionem: & ſic pedetentim procedendum ad grauiores, & vrgentiores correctionis gradus, licet correcto, vel corrigendo moleſtiores, dummodo ſalus ipſi acquiratur.

3 Igitur ſiue peccatũ ſit publicũ, ſiue priuatũ, ex Patrũ, quos viderim, cõmuni ſententia, ſemper in primo gradu correctio fraterna eſt adhibenda ordine ſeruato Euãgelico a Chriſto Domino diſtincto, & tradito, ſi eidẽ ſit locus; videlicet ſi eo ſolũ profici ad proximi ſalutem ſperatur; quod ſi non, denunciatio ſecundo loco eſt adhibenda Euangelica: vel, ſi hoc non ſufficit, denunciatio iudicialis; nàm de accuſatione ſuo loco. Et hũc ordinẽ dico iterum eſſentialem ſemper eſſe inter ipſos regulares, nec omitti poſſe abſque grauiſſima culpa: nam Religioſi in tam arcto charitatis vinculo degunt, vt illorũ debeat eſſe

cor

cor vnum, & anima vna magis, quàm credentium in primitiua eccleſia; quia in ſtatu perfectiori; & ideò numquam debent deuenire ad arma iudicialis denunciationis; & multò minus rigoroſæ accuſationis, niſi coacti: & id reſeruare omninò debent pro extremo remedio, quando alia ſuperiùs applicata non iuuent: ſalus enim proximi ſuauiori modo poſſibili eſt quærenda, ſicut docuit Chriſtus Dominus.

4 Nec obſtat ratio Roderici ſuperiùs adducta: nàm ad peccatum publicum & publicum ſcandalum reſarciendùm ſufficit publica pęnitentia, ideſt; quòd delinquens publicè appareat correctus, & emendatus: quemadmodum ipſemet Rodericus fatetur inferius, quaſi ſibi contradicendo. Et per idem patet ad ea, quæ adducunt alij; quin verba ipſa Canonis adducta id ſonant, quòd nempè peccata publica publica correctione, ideſt emendatione, purgentur: nec enim refert, qua medicina ſanetur ægrotus, ideſt, qua via, & ratione corrigatur delinquens, quò ad modum corrigendi in ſe publicum, vel ſecretum; ſed ille debet præferri ſemper, qui eſt minoris incommodi, & minoris confuſionis, & verecundiæ delinquenti: & qui maiori ſit charitatis ardore plenus, & vnionis, & concordiæ regulariſquè fraternæ pacis magis conſeruatiuus; & ſic dubio procul Paulus gloſſandus.

5 Ad auctoritatem verò Chriſti adductam, nullum vidi ſanctorum Patrum ſic eam interpretatum: nec enim valet negatiuè ullibi, vt ſi non dicat ſcriptura: id prætereà non dixiſſe voluerit: etſi ergò Dominus dicat. Si peccauerit in te. nō pp hoc excluſit, vt ſimul & ſemel peccatū fuerit coram alijs: quin (vt dixi) communior ſententia, & veriſimilior eſt, vt de peccato coram multis commiſſo loqua-

loquatur Chriſtus: quorum ſingulis dicit. Si peccauerit in te. nàm inter eos magis aptus ad corrigendum priùs tenetur, & gradatim omnes alij: nàm præcipit ibi Chriſtus ad iudicium deuenire Eccleſiæ contra incorrigibilem, quod numquam fieri poteſt omnium ore, atque ſententia contra delinquentẽ coram vno tantum, quin peccatum eſſet grauiſſimum ſic ſecretò delinquentem propalare, ac diffamare iuxta omnium receptiſſimam, & communiſſimam ſententiam: ſed ſolum talis eſt corrigendus fraternè: & vbi non ſufficit, deueniendum eſt ad ſolam denunciationem paternam: quæ ſi non ſufficit grauiori modo poſſibili applicata, & peccatum ſit ſecretum, vt ſupponitur: denunciationi iudiciali nullus eſt locus, vt conſtat; cùm teſtes deſint, & multo minus conſequenter accuſationi. Præcipit ergo Chriſtus clariſſimè præfatum ordinem ſeruandũ in peccatis publicis, non in ſecretis; quidquid aſtruat Rodericus loco citato, & alij cum ipſo.

Quid agendum cum peccatum ſecretum eſt in damnum Reipublicæ, vel tertii. Cap. VIIII.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium ſtatim a denunciatione ordiendum.*

2 *Contrarium ſentit Auctor, ex opinantium doctrina.*

1 RODericus art. 3. eiuſdem quæſtionis ait, quod, ſi crimen in damnum tertii ſit, illico ſit denunciatio facienda, præſertim cũ ibi loquatur de denunciatione, quę vim

vim accuſationis habet, vt ex proceſſu eius doctrinæ ibidem conijcitur.

2 Licèt, quaſi ſibi contradicendo, ſe corrigat, uidelicet, vt prius correctio ſit adhibenda fraterna, ſi ſperetur fructus: & pergit moderando ſuam doctrinam dicens, quod Deus, quo minus poſſibile fuerit, lædatur: & quod in denunciatione delinquentis nomen non exprimatur, cum ex hoc magnum ipſi detrimentum generetur: & præſertim, ſi homo ſit ſpectatæ famę, & honoris, & aliquod paruum intentet crimen in leue proximi detrimentum, & cętera huiuſmodi adducit. Ex quibus ego concludo, & confirmo meam ſententiam ſuperius expreſſam, vt ſemper a ſuauiori, & mitiori gradu ſit incipienda correctio delinquentis; et ſi tertii damnum reſarciri poteſt mitiori modo, quàm delinquentem denunciando, pręſertim iudicialiter, a denunciatione prorſus abſtinendum. Sed ordo ſeruandus a Chriſto præſcriptus, vt ſępius dixi. Idē prorſus ſeruandum in peccatis, quæ ſunt in detrimentū Reipublicæ cum hoc diſcrimine; quod cum bonum publicum priuato ſit ſemper anteponendum: hoc in caſu rigoroſius eſt procedendum, & ad validiora recurrendum arma: ſi magis quàm probabiliter mitioribus non ſit locus: quod prudētiæ, & charitati derelinquitur iudicādū.

An peccata, quæ ſolùm ſunt in damnum delinquentis, denunciari poſſint. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Opinio aliorum.*
2 *Contrariū ſentit Auctor; doctrina eorundē opinantiū.*
3 *Ordo à Chriſto pręſcriptus omninò ſeruandus.*

Rode-

1 Rodericus ibi it in aliud extremum ſubiungens, quod peccata, quæ ſolùm ſunt in damnum delinquentis; vt fornicatio, gula, & ſimilia, non debent denunciari iudici etiam paterne, ſi non ſperatur fructus; ſed potius timetur delinquentem deteriorem fieri: & in tali caſu nullum aliud intereſſe remedium, niſi poſtulare a Deo delinquentis correctionem gemitibus inenarrabilibus.

2 Hæc Roderici doctrina eſt expreſſè contra ſuperius tradita, niſi intelligat de peccatis omninò ſecretis: nam de publicis quomodocumq; concluſum eſt, nedum propter delinquentis bonum, & eius conuerſionem: ſed etiã ob Reipublicæ bonum, ne videlicet diſciplina regularis periclitetur, & cęteri ob malum exemplum incorrecti relaxentur, & ſcandala proximorum inde oriantur: quare ipſemet Rodericus quaſi ſe retractando in artic. 6. ſequenti ait, quòd ſi peccata Regularium non emendentur, & correctione præcaueantur, in tam graue damnum Religionis cedũt, vt quod eſt a sãctiſſimis religioſis prędeceſſoribus in ædificationem patratum, per malũ vnius fratris exemplum obſcuretur; prout ex mẽte D. Thomę, Soti, Cordubæ, & Nauarri, concludit præſtantiſſimos Theologos tenere, quos ipſe clarè ſequitur.

3 Recolligendo igitur quæ diximus iuxta traditas a Chriſto Domino regulas, & communem omnium Patrum, ac Theologorum ſententiam, in omnibus peccatis proximi primum addibenda eſt fraterna correctio, ſecundo paterna denunciatio; & denique denunciatio Iudicialis, quæ viam aperiat iudici ad inquirendum per talem denunciationem excitato, teſtes examinando, & cętera proſequendo, prout de iure.

Vtrum

Vtrum quis teneatur denunciare quod audiuit; & an peccet non probando. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur denunciare quæ per auditum tantum nouit.*
2 *Nec etiam debet.*
3 *Etiamſi à Prælato ſub excommunicationis pœna id præciperetur.*
4 *Quando, & quo caſu ad id tenentur.*
5 *Tutior, & facilior via pro ſubditis.*
6 *Prælati itaque vigilent.*
7 *Denunciãtes nullatenus ad onus probationis tenẽtur.*
8 *Subditi ponderent quos, & apud quos denuncient.*

1 NVllus (vt arbitror) tenetur denunciare quod auditu tantum percepit: & licet Rodericus q. 6. cit. art. 7. limitet, ſi audiuit a gente parui nominis, & ęſtimationis: ego nullatenus talem admitto limitationem; nam, etſi quis audiuit a viris magni nominis, & æſtimationis, illi tenentur denunciare, vt conſtat, magis quàm diffamiare delinquentes, aliàs non eſſent magni nominis, & ęſtimationis viri: nec illos audiens tenetur eis fidem præſtare, nec interrogare, an ab aliis audiuerint, qui ſimiliter fuerint bonæ famæ, vel parui nominis; nè procedatur in infinitum: & vno verbo, ſecus facere eſſet contra Domini regulam, & præſcriptum, qui ait, ſi peccauerit in te, ideſt vt videas, & ſcias certa ſcientia, & non auditu tantum perceperis.

Ideo

2 Ideo abſolute concludo nullum teneri ad denunciandum, quin addo, nullum debere denunciare quæ auditu tantum percepit. Ita tenere videntur Nauarrus in Man. c. 21. nu. 49. Corduba lib. 5. q. 4. concl. 6. & Gutthierez, quos citat ibidem Rodericus.

3 Et hoc adeo verum exiſtimo, vt nullus denunciare debeat quæ tantum audiuit, etiam ſi a ſuperiore ſub pęna excommunicationis, & in virtute Spirituſſancti imperetur, vt ſubditi denuncient peccata, & ſcandala, ſi quæ ſunt, vt in edictis generalibus fieri ſolet.

4 Excipio tamen caſus, in quibus vel ob grauitatem delicti, vel ob alium dignum reſpectum Prælati rationabiliter præcipiunt denunciari ab omnibus etiam, quæ audierint, etſi aliter non ſciuerint. In quibus caſibus contra Rodericum loco citato dico, ſubditos teneri ad denunciandum quæ audierint a quibuſcũque: nec ad illos pertinet diſcernere, an a viris bonæ famæ audierint, nec ne: ſed Prælati illud eſto iudicium, & onus, qui ſic præcipit, & cuius eſt ponderare maxima cum diſcretione, & abſq; omni prorſus paſſione, ſi quæ denunciantur ex tali ſuo præcepto, digna ſint fide, & a fide dignis accepta nec ne.

5 Et hęc tutior via, & breuior pro ſubditis, qui tali pręcepto grauati conſcientiam ſuam exonerare tenentur ſuper conſcientiam pręlatorum, & ſuper illos totum reponere onus.

6 Videant itaq. Pręlati, quomodo cautè ambulẽt in his pręceptis formandis, & exequendis, & ſimilibus ſcientes rationem ſe reddere teneri perquàm ſtrictam ſummo omnium Prælato, & iudici.

7 Ex quibus liquido conſtat denunciantes nunquam teneri ad probandum, ſi quę pręſcripta ſunt ſuperius ad-

amuſ-

amuſſim ſeruent. Nam huiuſmodi denunciantes, de quibus egimus, nil aliud intendunt, quam iudicis munus, & officium excitare, & ab omni prorſus onere probationis excipiuntur, etiam, quòd teſtes, & indicia innumera producerentur.

8 Errare tamen poſſent ſubditi, ſi tales denunciationes facerent non ex charitate, ſed ex paſſione aliqua Prælatis, quos noſſent furioſos, vel maleuolos, qui, hac arrepta anſa, non delinquentium correctionem, & ſalutem, ſed ruinam, & perditionem quęrerent.

An ſcripta ſine auctoris nomine vim habeant Denunciationis. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Quacumque generis ſcripta ſine nomine penitus reiicienda.*

2 *Quin auctores puniendi.*

3 *Et Prælati in hoc oſcitantes pęna digni.*

1 COmmuniſſima, & receptiſſima eſt ſententia huiuſmodi libellos, & ſchedulas, & epiſtolas, & cuiuſcũq; generis ſcripta, quorum auctor, & ſcriptor ignoratur, nullius prorſus eſſe valoris, nec vllatenus excitare iudicem, vel mouere, nec viam aperire ad inquiſitionem: nec res ambigua eſt, vt dubitat Rodericus eadem quæſt. 6. art. 10. ſed certa, & clara, & Pontificijs ſanctionibus decreta, vt ipſe aduertit: nàm in quadam decretali c. inquiſit. extra de accuſ. expreſsè prohibetur fieri inquiſitionẽ ad eorum poſtulationem, qui clàm ſchedulas in alterius infa-

infamiam proferunt: nec talia ſcripta (vt notat Panor. in d. cap.) afferunt infamiam; nec ſimiliter ſi teſtes adducerentur in ſcriptis talibus, quidquid nonnulli dicãt: contra quos nobiſcum ſentit Rodericus, & latius probat ibidem.

2 Cum quo etiam teneo, Prælatũ inquiſitionem ſumere debere perquam diligentem, vt ſcriptorum taliũ auctorem inueniat; quo inuento, ipſum arbitrariè, ac ſeuerè puniat, vt præcludatur aditus malignis, & impijs ſic deturpandi, & obſcurandi religionem, & viros innocentes.

3 Qua in re nonnullos Prælatos nimis frigidos, & lentos animaduerti; & hinc Prouinciam repleri libellis, & (vt vulgò dicunt) chartellis, & litteris infamatorijs: quibus pro viribus obſiſtendum: & Prælati ſecùs facientes grauiter peccant, & punitione ſunt digni.

DE ACCVSATIONE.

Tractatus Sextus.

Quid ſit accuſatio, & quot in ea requirantur. *Cap. I.*

SVMMARIVM.

1 *Quæ denunciatio cum accuſatione coincidat omnino.*

2 *Accuſationis deſcriptio.*

3 *Particulæ explicantur, & prima, quæ eſt depoſitio delicti.*

4 *Secunda coram iudice competenti.*
5 *Tertia a potente accuſare.*
6 *Quarta in ſcriptis propoſita.*
7 *In leuioribus non eſt locus accuſationi.*
8 *Regulares non tenentur ad legem libellorum.*
9 *Ad quid tenetur accuſator.*
10 *Quinta teſtes, vel indicia ſufficientia inducenda.*
11 *Sexta in punitionem delinquentium.*
12 *Septima in accuſatoris vindictam.*
13 *Octaua vel reipub.*
14 *Accuſatio ex charitate procedat.*
15 *Epilogus.*

1 SVperius diximus, denunciationem quamdam habere vim accuſationis, quę cùm ſit potius a malignis, & impijs hominibus adinuenta, quàm a iure, vt ipſi malignantes in tuto ſe reponãt, ſolũq; nomine ab accuſatione differat; Hinc eſt, quod de illa obſeruandum penitus veniat ſecundùm communiſsimam, & receptiſsimam ſententiam omne id, quod in accuſatione obſeruari de iure debet. Quæ autem ſit illa denunciatio, dictum eſt ſupra, & quam omninò ab opuſculo hoc expulimus: nàm cùm prorſus cum accuſatione coincidat, quidquid hic de accuſatione dicetur, de tali denunciatione omninò æqualiter intelligatur; nec illa vlteriùs nominabitur.

2 Eſt igitur accuſatio depoſitio delicti coram iudice competenti a potente accuſare in ſcriptis propoſita ſufficientibus teſtibus, vel indicijs adductis in delinquentiũ punitionem, & in ſui, vel Reip. vindictam. Ex qua deſcriptione colliguntur, quęnàm ſint ad accuſationem neceſſaria.

3 Primò dixi depoſitio delicti; nàm in accuſatione debet conſtare de ſpecie commiſſi delicti: ita Bartolus receptus,& alii poſt ipſum,quod adeò verum eſſe aſſerunt; vt, ſi quis confiteatur ſe occidiſſe aliquem, & non cõſtet de corpore occiſo, talis confeſſio ei non præiudicat.

4 Dixi ſecundo coram iudice competenti: nàm coram incompetenti accuſatio eſt nulla ipſo iure, vt omnes conſentiũt. Quis autem ſit iudex competens regularium, dictum eſt ſupra in primo tractatu.

5 Dixi tertio a potente accuſare: nàm excommunicati, & infames, & inimici ab accuſandi munere, vt inhabiles prorſus reiiciuntur de iure communi: ſed de his latiùs infrà.

6 Dixi quarto in ſcriptis propoſita: nàm, ſi ſolùm verbis accuſatio proferatur, facillimè obliuioni traderentur propoſita, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 68. arti. 2. prætereà poſſet accuſator in defectu probationis negare ſe accuſaſſe, vt pœnam talionis euaderet. Ideo, vt his, ac ſimilibus occurratur inconuenientibus, in ſcriptis ſemper ferenda eſt accuſatio, & nomen accuſatoris debet exprimi, & debet omninò in libello ſe ſubſcribere.

7 Ex quibus conſtat, quòd in leuioribus delictis nullus eſt locus accuſationi: quidquid dicat Rodericus q. 7. art. 1. ſed ſolùm oretenùs denunciari debet Prælato, ordine ſuperius expoſito.

8 Nec tamen vllatenùs tenemur nos ad legem illam libellorum. ff. de accuſat. nempè vt præſcripta forma ſeruetur in libello accuſationis: & quod niſi ſit legitimè ornatus, accuſatio reſcindatur, & proceſſus ſit irritus, & nullus: nam hæc ſunt apices iuris, quidquid alii dicãt: quin in noſtra Religione ferè nullus eſt vſus libellorum,

ſed ſecretarius, vt plurimũ in ſcriptis redigit accuſationem, ſeruatis ſeruandis: & accuſator ſubſcribere ſe debet, vel ſi libellũ in ſcriptis feratur, nulla prorſus eſt forma præſcripta, vt dictum eſt, ſed ſufficit in eo eſſentialia contineri: de quibus hic, & latius infra.

9 Tamen tenetur accuſator omnino exprimere in accuſatione diem, vel horã cõmiſſi delicti, & determinatum locũ adamuſſim, vt cõmunis tenet ſententia, quã ſequitur Clarus q. 12. nu. 13. namq. vbi tantum adeſſet vnus teſtis, tolleretur facultas Reo ſe defendendi, vt latius infra dicetur.

10 Dixi quinto ſufficientibus teſtibus, vel indiciis; nam his deficientibus, nunquam erit legitima, vel iuridica accuſatio, vt ſuo loco inferius dicetur.

11 Dixi ſexto in punitionem delinquentium: nam nunquam erit locus accuſationi, ſi perſona delinquens nominatim, & clarè non ſit expreſſa, cum finis accuſationis ſit punitio delinquẽtis, vt omnes fatentur. Quæ punitio cum ſit expreſsè contra delinquentem, delinquens de neceſſitate nominandus eſt, quidquid dicat Rodericus art. adducto.

12 Dixi ſeptimo in ſui vindictam: nam in caſu, quo ſeipſum indemnem ſeruare deberet, & vellet accuſator, poterit abſq. peccato in ſui vindictam accuſare, vt ſibi videlicet reſtituatur ablatum, ſiue illud ſit ſubſtantia corporalis, ſiue fama, ſiue aliquod tale notabile.

13 Dixi denique in vindictam Reip. nam præfatis caſibus exceptis finis accuſationis regulariter debet eſſe vindicta vniuerſalis Reip. nempè, vt ipſa expurgetur a malis, & perturbatoribus, & ſumma pace, quiete, tranquillitate, ac obſeruantia poſſibili fruatur.

14 Et

14 Et charitate debet eſſe pleniſsima accuſatio erga accuſatum: nempè, vt hac accuſationis via punitus corrigatur, & ſaluetur, & bonum communę reſtauretur, & de hac accuſatione loquitur D. Thomas 2. 2. loco citato.

15 Ex dictis itaquè conſtat accuſationem fieri debere in ſcriptis, in quibus exprimatur clare nomen iudicis competentis, coram quo fit, nomen accuſatoris, nomen rei, & delictum commiſſum, & nomina teſtium, vel æquipollentia indicia; Quæ omnia eſſentialia ſunt in accuſatione in foro fori; In foro verò conſcientiæ requiritur vlterius charitas erga accuſatum, & vindicta reipublicę, vel ſuiipſius, vt dictum eſt.

Quis poſsit, & debeat accuſare. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Quinam ab accuſatione reiiciantur.*
2 *Regulares omnes habilitare poſſunt.*
3 *Ius commune ſeruandum.*
4 *Religioſi renunciare poſſunt accuſationi.*
5 *Limita, ſi non ſequatur ſcandalum, vel damnum.*
6 *Poteſt quiſquam in damni paſsi reſtaurationem accuſare.*
7 *Contra ſecus opinantem.*
8 *In re familiari competit Regularibus iudicialis denunciatio.*
9 *Quo ad res publicas omnibus competit accuſatio.*
10 *Similiter cuilibet in ſui defenſionem.*
11 *Sic totus Ordo ſeruat.*
12 *In delictis contra Rempublicam omnes tenentur.*

I 3 Infa-

1 INfames inimici excommunicati, & nonnulli alii (ut in tractatu ſequenti latius dicetur) ab accuſandi munere de iure communi penitus repelluntur.

2 Licet autem ex indulto Bonifacij 8. Prælati Regularium præfatos omnes habilitare poſſint:

3 Verumtamen propter maximè odioſum accuſationis nomen inter ipſos Regulares cuperem omninò rigoroſè in hoc ſeruari ius commune.

4 Ceterum de idoneis ad accuſandum loquēdo, hic diſtinguendum eſt de peccatis; nàm vel ſunt contra perſonam priuatam, vel contra rempublicam. Primo modo nullus regularis tenetur accuſare, quia religioſi quamcumque offenſam, & iniuriam quamcumque propter Chriſti amorem remittere poſſunt omninò, & indulgere proximo iniurianti, & offendenti, & poſſunt renunciare famæ, ſi ſint ſubditi, & priuati Religioſi,

5 Et ex tali renunciatione nullum ſequatur ſcandalum, vel incommodum Reip. vel tertiò, quia in talibus caſibus ſine tertii conſenſu, vel vbi damnum Reip. reſultat, & ſimilibus, renunciari non poſſet tuta conſcientia.

6 Ex quibus conſtat, quòd, etſi nullus teneatur accuſare in ſui ipſius vindictam, vel detrimenti paſſi reſtaurationem, cùm renunciare poſſit, vt dictum eſt; verumtamen poteſt quilibet tuta conſcientia in reſtitutionem cuiuſcumque damni paſſi delinquentem accuſare, accuſationemque vſque in finem proſequi, vt ſuperius prætactum eſt.

7 Qua in re Doctorem modernum grauiter errare mihi videtur, qui nullo modo vult nobis minoribus obſeruantibus cōpetere accuſationem, cùm ſit, inquit, contra paupertatem, quam in regula promiſimus: quæ ſententia nulla-

nullatenus poteſt habere locum, niſi in re externa particularis perſonæ vſui conceſſa, de quo ſtatim.

8 Cum enim nil proprij habere poſſimus, eo in caſu concedendum arbitror, quod nulla competat nobis accuſatio; ſed ſolùm denunciatio, etiam iudicialis ad coercendos inſolentes, ad tollendas confuſiones, quæ contingerent, ex confuſo rerum vſu, & ex conſequenti ad conſeruandam quietem, & illarum rerum vſum diſtinctum vnicuique, quas Prælati regulariter conceſſit diſtinctiſſimè diuerſis, & his de rebus numquàm vidi ferri accuſationes in Religione.

9 Ceterum quoad res publicas, & in publicũ vſum ſeruatas, certum eſt omnibus competere accuſationem ob publicum damnum, & detrimẽtum, quod ex earum furto, vel rapina oriretur, & ſimiliter quoad omnia peccata, quæ damnum publicum important.

10 Et ſimiliter quoad iniurias proprias, vel proprias offenſas, quæ corpori, vel famæ, ſeu honori detrimentum afferunt: nec enim votum paupertatis ad ea ſe extendit: nec id voluit D. Bernardinus adductus, niſi de ſupererogatione, ex qua poterit quis (vt dictũ eſt) renunciare ſuo iuri: ſed nullatenùs tenetur: & ridiculũ eſt aliter ſentire.

11 Et contra receptiſſimam conſuetudinem in toto ordine, in quo paſſim deferuntur, & acceptantur ſimiles accuſationes, cum earũ proſequutione vſq; ad finem: quare totus ordo in maximo verſaretur errore, & in manifeſto peccato, ſi præfata opinio vera eſſet.

12 Si verò peccatum ſit contra Remp. & in eius detrimentum, omnes penitus, nedum poſſunt accuſare, ſed etiam tenentur reſpectiuè ſub grauis peccati pœna vſque ad lethalem ad accuſandum delinquentem, & ad accuſatio-

nem proſequendam vſque in finem, ſeruatis ſeruandis, vt ſępius dictum eſt.

An accuſationem pracedere ſemper debeant correctio, & denunciatio. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Gradatim à correctione vſque ad accuſationem procedendum.*

2 *Aliquando ab accuſatione ſtatim ordiendum.*

3 *Sed quando eſt eis locus, ab illis gradatim omninò exordiendum.*

4 *Secus opinantium rationes excluduntur.*

1 PLuries dixi (vt ordo a Chriſto præſcriptus omnino ſeruetur) is autem eſt, vt ſemper a correctione fraterna incipiatur, vel (ſi ei non ſit locus) ab euangelica denunciatione: & (ſi hoc non ſufficit) a denunciatione iudiciali; & deniquè accuſationem intentare.

2 A qua etiam ſtatim ordiri poterit cęteris prętermiſſis, quando eis nullus ſit locus, & damnum graue immineret Reip. non recurrendo ſtatim ad accuſationem, quę limitatio vbique in toto hoc libello ſemper adhibenda, tam in ſuperioribus; quam in ſequentibus, quod hic monitũ velim, ne cogar cum faſtidio ſępius repetere: vbicumq; igitur non fuerit expreſſa, ſubintelligenda ſemper talis regula, vt ab accuſatione ſtatim ordiri quis poſſit, cum non ſit locus correctionibus, ac denunciationibus, quod prudentiæ, & charitati, tam actoris, quam Iudicis committendum, & ex dictis, ac dicendis eliciendum.

Dixi

3 Dixi enim ſępius ad accuſationem nunquam deueniendum in Religionibus, quando aliis remediis eſt locus, niſi prius tentatis, & expertis omnibus illis, & eorum ſingulo, nempè illo gradatim, quod opportunius, & efficacius iudicabitur ad correctionem, & conuerſionem delinquentis, & reſtaurationem damni paſſi, vel perſonæ priuatæ, vel Reipub. Et hunc ordinem (quidquid cæteri latius, & laxius dicant) eſſentialiſſimum arbitror in Religionibus, vt millies dixi, & qui nunquam ſine grauiſſima culpa omitti poſsit, quando eſt ei locus, & qui vtinam ſeruaretur: nam eo ſeruato, non eſſent in Religionibus tot controuerſiæ, tot æmulationes, tot contentiones, tot perſecutiones, tot mortales inimicitiæ, tot ſcandala, & præcluderetur aditus omnis, & omnis via inquietis, diſcolis, & maleuolis Reip. perturbatoribus, & malignantibus, qui iuxta Dauidicum vaticinium a Religionibus ritè inſtitutis penitus exterminandi ſunt. Et demum Religiones fruerentur ſumma pace, charitate ſumma, ſumma concordia, & (vno verbo) ſumma regulari obſeruantia.

4 Nec obſtat, quod in contrarium aſſerunt quidam ex ſententia Soti, de teg. ſecret. memb. 2. q. 5. concluſ. 4. ex iure communi, cap. qualiter, & quãdo. extra de accuſat. nempè, quod accuſationem nunquam præcedere debet monitio, nec in foro conſcientiæ, iuxta illud; ſicut denunciationem admonitio, ita & accuſationem inſcriptio præcedere debet, ex quibus concludunt, quod accuſator ex iuſtitia non tenetur præmittere monitionem, ſed ſolum inſcribere, vel ſubſcribere accuſationem. Hæc (inquam) nil obſtant; nam intelliguntur de iure communi, & inter ſæculares, vel inter clericos non regulares,

gulares,

regulares, & in quibuſdam caſibus, in quibus dignoſcitur; fraternam, vel paternam correctionem nullum habere locum, vt notant etiam ipſi in exemplo de hæretico in Vrbe, & ſimilibus. At inter quoſcumque Regulares, & vbi præfata remedia locum habent, ſemper ab eis ordiendum ordinatè, vt dixi, & ipſi concedunt, quod niſi ex iuſtitia, ſaltem ex charitate correctio fraterna debet præcedere accuſationem, vel denunciationem: cui charitatis fundamento latius, & firmius mea innititur ſententia, vt conſtat. Ex qua ſeruari inuiolatè vellem in perpetuum ordinem ſuperius deſcriptum ob rationes proximè adductas, eam præcipuè, quòd inter ipſos regulares primo loco vrgere ſemper debet charitas, quę omnium Religionum eſt vnicum fundamentum, & ſingulare vinculum ſtrictius, arctiuſque ſeruandum, quam inter ſæculares, vel clericos non regulares. Et vltimo loco pro extremo remedio recurrendum eſt in Religionibus ad iuſtitiam punitiuam. Et ſic intelligendi ſunt cum Hoſtienſe & Nauarro omnes Doctores claſſici, qui in præfatam ſententiam adducuntur.

Quæ vitia in accuſatione contingere poſſunt. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Tria vitia in accuſatione contingunt: primum eſt calumnia.*

2 *Peccat etiam mortaliter accuſans aliquem de peccato ſecreto.*

3 *Secus, ſi quis bona fide accuſaret.*

4 *Secun-*

4 *Secundum vitium eſt præuaricatio, quæ dupliciter contingit.*

5 *Auctor addit tertium præuaricationis genus.*

6 *Tertium vitium eſt tergiuerſatio.*

7 *Secus vbi nullum ſequitur damnum, & adeſt cauſa.*

8 *Alter modus tergiuerſandi.*

1 TRia vitia in iure notantur committi communiter in accuſationibus, vt docent D. Thom. 2. 2. q. 68. artic. 3. & Sot. de ſecret. memb. 2. q. 5. concluſ. 5. Primũ eſt calumnia, quando videlicet Actor accuſat aliquem fâlſo ex propoſito, & ſcienter, & hoc eſt lethale peccatum, & grauiſſimum, & accuſator talis ad omnia damna tenetur, quæ ex tali accuſatione proueniunt accuſato: Et debet omnino, quam citius poterit, a cauſa recedere, prorſuſque deſiſtere.

2 Præterea peccat etiam mortaliter accuſans aliquem de peccato, quod ſcit illum ſecreto commiſiſſe, etſi enim id falſum non ſit: falſo tamen impoſitum cẽſetur, quod legitimè probari non poteſt, nedum enim offendit accuſatum, & ad reſtitutionem tenetur modo poſſibiliori cuiuſcunque damni illati: ſed vlterius exponit ſuam famã periculo certo, cum pro falſario, & calumniatore non probato crimine puniri poſſit, & debeat. Et præterea pęna talionis cap. qualiter, & quando. extra. de accuſat. vel ſaltem æquipollenti, aut arbitraria, cum ea non ſit in vſu, vt docet Couar. lib. 2. variar. cap. 9. num. 1. quas pœnas incurrit, qui ex propoſito, & ſcienter accuſat, vt dictum eſt.

3 Nam ſi bona fide, vel ſeductus a fide probabiliter di-

gnis

gnis viris accuſaret, non teneretur præfatas pęnas ſubire; ſed ſolum ad reſtitutionem cuiuſcumque damni ex tali accuſatione cauſati.

4 Secundum vitium eſt præuaricatio, quæ ſecundum Rodericum q. 7. art. 5. contingit duobus modis. Primò quando quis accuſato iam reo manifeſtè, deinde occultè illi fauet, friuolaſque, vel captioſas excuſationes, & defenſiones ad tegendum accuſatum adinuenit, & affert. Secundus modus eſt, quando accuſator ſubticet crimina grauia patrata ab accuſato aliqua paſſione, vel reſpectu: & alia leuia, & parui momenti deponit, & inculcat: nam, qui hoc modo præuaricantur, in laqueum incidere diaboli colligit Rodericus ibidem ex Nauar. & Soto.

5 Addo ego tertium præuaricandi modum, & eſt ille, de quo ſæpius dixi, quando videlicet quis præuaricatur ordinem a Chriſto præſcriptum, & omiſſis omnibus aliis magis charitatiuis, & regulari obſeruantiæ congruentibus remediis immediatè, ac ſtatim ad arma recurrit accuſationis crudelia: crudelia, inquam prætermiſſo dicto ordine, quo ſeruato iterum dico fortè numquam in religionibus benè inſtitutis audiretur accuſationis nomen, nec reſonaret iudicii ſtrepitus magna cũ inquietudine Religioſorũ: nec tot formarentur proceſſus, nec tot implerentur quinterna maximo cum detrimento regularis obſeruantiæ: adeo vt multi Prælati potius crudeles, & barbari fiſcales appareant, quam regularium patres, & Prælati.

6 Tertium vitium eſt tergiuerſatio, quod eſt a propoſita iam accuſatione diſcedere abſque rationabili cauſa cum damno Reipub. vel tertii. Quibus in caſibus ab accuſa-

tione

tione recedens abſque conſenſu partis, quæ damnum patitur, & abſque iudicis auctoritate incurrit pœnam apud Regulares arbitrariam ſecundum Sil. ver. accuſ. 5. num. 8. & ſemper mortaliter peccat.

7 Secus autem, ſi ceſſaret damnum Reipub. vel tertii, vel ſi rationabilis adeſſet cauſa; vti ſi probabiliter iudicaretur maius commodum Reip. vel tertio obuenire peccato impunito relicto, quam ſi illud puniretur, vel etiã ſi accuſator, melius re inſpecta, ſe probare nõ poſſe animaduerteret. His enim, & ſimilibus de cauſis retrocedere poterit quis ab accuſatione iam cœpta abſque omni prorſus culpa, quidquid obſcurius dicat Rodericus, & alii poſt illum.

8 Hoc etiam tergiuerſationis vitio peccat, qui ex pacto aliquo iniuſto, vel aliquo dono accepto (vt notat Rodericus ex Nauar. & D. Thom.) recedit ab accuſatione, quod nullatenus eſt ambigendum, cum etiam, ceſſantibus his, peccatum ſit lethale, retrocedere abſque rationabili cauſa, vt ſupra expreſſum eſt.

An accuſator deficiens in probatione ſemper talionis pœna ſit plectendus. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Pœna talionis non eſt in vſu, ſed arbitraria.*
2 *Maximè cuperet auctor in ordine ſeruari.*
3 *Moderanda tamen præfata pœna.*

1 Etſi in iure cap. calum. 2. q. 3. & c. qui non prob. l. quæſitum. ff. de abolit. qui falſo accuſat, & non probat

bat, pœna talionis multari debeat. Verũtamen Soto de teg. ſecret. memb. 2. q. 5. concl. 6. & Couar. lib. 1. Var. c. 9. pa. 87. c. 1. dicunt, quod hæc lex talionis non eſt in vſu, niſi tantum reſpectu teſtis falſum iurantis in cauſa criminali, & addit Rodericus q. 7. cap. 8. quod in huiuſmodi pœna inferenda obſeruari debent conſuetudines, & leges Regni, & Prouinciarum.

2 Sed ego re vera quam maximè cuperem in Religionibus adamuſſim ſeruari, & rigoroſè: nam (vt conſtat ex ſuperioribus) Religioſus Regularis nunquam, niſi coactus, & violentatus, ad hæc accuſationis arma, quæ vix charitatem fraternam, & regularem redolent, recurrere debet, & non, niſi prius applicatis omnibus aliis remediis magis concordiæ, & paci regulari conuenientibus, de quibus ſupra. Quare, vt penitus via obſtrueretur malignantibus falsò, & impiè accuſandi fratres, hæc talionis pęna inuiolatè ſeruari deberet.

3 Sed cum eo moderamine, quod capite citato ſubinfert Rodericus, videlicet, vt pęna talionis non commenſuretur præcisè, & adæquatè crimini, vel pęnæ pro crimine ſtatutæ: ſed ponderatis hinc inde qualitatibus accuſantis, & accuſati, adeò, vt ego crederem, quòd ſi accuſans eſſet infimæ notæ vir, accuſatus vero eminentioris, & inſignioris gradus; talis falſo accuſans nedum pęna ordinaria præſcripta crimini, ſed multo maiori eſſet plectendus, vt vel ſic omnis in Religione inquietis, malignis perturbatoribus, & nil aliud prætendentibus, quã denigrare, ac deluſtrare ordinem, præcluderetur aditus, & ſic in aliis reſpectiuè procedere, ſecundum diuerſas qualitates, & conditiones accuſantis, & accuſati.

Vtrum

Vtrum Laici, vel Clerici Eccleſiaſtici poſſint Religioſos Regulares accuſare. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Laici, vel clerici non regulares non poſſunt accuſare regulares, nec ipſi alios diuerſi ordinis.*

2 *Limitant aliqui; negat Auctor concedens denunciationem.*

3 *Errant Prælati denunciationes ſæcularium non admittentes.*

4 *Limita in foro Regularium.*

1 DE iure communi certum eſt, quod laici clericos accuſare minimè poſſunt: nec ſimiliter clerici non regulares poſſunt regulares accuſare, quin neque Regulares vnius ordinis alterius ordinis Regulares, & ratio clariſſima, & euidens eſt: nam accuſator, & accuſatus eiuſdem omnino fori debent eſſe, cum accuſator ad pœnam talionis teneatur de iure communi, vel rigoroſè, vel ſecundum conſuetudines, & leges Prouinciarum, ſi in probatione defecerit, vt ſuperiori capite dictum eſt. Quare cum præfata pœna talionis nequaquam infligi poſſit a Regularium iudice in laicos, vel clericos, vel etiam Regulares alterius ordinis; hinc eſt, quod præfati omnes ab accuſatione regularium iure optimo reiiciuntur.

2 Limitandum verumtamen eſt ſecundum Rodericum iuxta Speculatoris doctrinam tit. de reo circa finem, in caſu, quo præfati omnes iniuriam, vel damnum ſibi,

vel

vel ſuis illatum proſequi intenderent, quam ſententiam nullatenus ego recipio: nam eo caſu præfati omnes denunciare poterunt iuridice in damni paſſi ſui, vel ſuorum reſtaurationem tantum, & nullatenus intendendo punitionem denunciatorum, ſed penitus hoc onus dimittendo eorum Prælatis, vt, ſecundum quod expedire viderint, puniant, vel a punitione deſiſtant; nec enim iuſtum eſt, vt diximus, vt accuſati ſubiaceant pœnis, & accuſantes in tuto remaneant, cum ſint alterius fori.

3 Qua in re nonnullos vidi errare Prælatos, qui ſæcularium denunciationes in reſtaurationem famæ illorum proſequi noluerunt cum ſcandalo eorumdem ſub prætextu, quod ſi non verificaretur denunciatio, ſæculares punire non potuiſſent; ſed quam grauiter eos errare conſtat ex dictis: nam finis talis denunciationis præcipuus eſt damni paſſi reſtauratio. Cæterum nec denuncians, nec denunciatus eſt puniendus regulariter: denuncians enim numquã, & nullo in caſu, de iure communi. Denunciatus verò ſolum in caſu, quo Prælato ſecundum ius, & fas expedire videbitur, vt dictum eſt.

4 Et ſuperior doctrina ſolum militat in depoſitionibus coram regularium Prælatis peractis contra eorum ſubditos: in aliis enim foris, vbi ampliſſima eſt poteſtas, & iuriſdictio, tam ſupra regulares omnes, quam ſupra ſæculares, ius commune ſeruandum, & de ijs nil ad nos, nec in hoc tractatu.

Vtrum

Vtrum iudex ordinarius aliquo in caſu accuſationes coram ſe factas reſcindere poſsit, vel debeat.
Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Quando Regulares teneantur reſcindere accuſationes.*
2 *Similiter accuſationes ob publicum bonum.*
3 *Præſertim ob eminentiam perſonæ accuſatæ.*
4 *Hac in re grauiter errant multoties Prælati.*
5 *Nunquam reſcindendæ in damnum tertii abſque eius conſenſu.*
6 *Ponderandæ tamen cautè, ac prudenter circumſtantiæ.*

1 IVdices ordinarii, qui in Religionib. ſunt Prouinciales miniſtri, & multo magis Prælati Generales accuſationes omnes, quas non iuridice propoſitas inueniũt, reſcindere poſſunt, & debent: ſicut enim a principio debent accuſationes tales non admittere: ita poſtea debent eas omnino caſſare ſub grauiſſimi peccati pœna: alias falſitatem, & malignitatem impiè fouerent.

2 Poſſunt præterea præfati Iudices accuſationes in bonũ commune ſolũ tendẽtes iuſtis, & rationabilib de cauſis reſcindere; cum videlicet nullum re vera bonum, vel parui momenti pararetur, & e contra magna perturbatio Reip. vel aliquod graue ſcandalũ ex talib. accuſationibus probabiliter eueniret, vel aliquod notabile detrimentum, & publicum.

3 Vel propter eminentiã perſonæ accuſatæ reſcindere prorſus accuſationẽ debẽt, vt aduertit Caiet. 2. 2. q. 66.

art.3. quem ſequitur Arag. ibidem,& Roder.q.7.art.6. & perquã oculatè aduertit, quod ſummè debent notare Prælati regulares, quãdo accuſantur aliqui Patres graues,ex quorũ accuſatione inquietudo Religionib. contraria,& nociua oritur,& in iure c.beatius. diſt. 45. c. fi. de tranſ.deferri ſolet aliquid perſonæ dignitati, in puniẽdo, & ſupplicia decernendo.

4 Qua in re etiã grauiter errare vidi nonnullos Prælatos, qui contra viros in Prouinciis eminentes nullo habito delectu, reſpectu nullo accuſationes, vel potius vociferationes, & calumnias nullo probabili fundamẽto innixas acceptarunt maximo cum ſcandali periculo, & magna Prouinciæ perturbatione in ordinis obſcurationem, & ignominiam.

5 Dixi, quod poſſunt reſcindere accuſationes in bonũ cõe tendẽtes: nã ſi accuſatio ſit iuſta,& ad reſtaurãdum damnũ tertio illatũ, nullus Prælatus eam reſcindere põt abſq. tertii conſenſu,cũ iura oĩa diuinũ,canonicũ & ciuile ſuũ ius ab inuito domino auferri minimè permittãt.

6 Verũtamen etiam hic ponderandę perſonæ: nã ſi non eſſet damnum illatũ magni momẽti, nec perſonæ magni ſplendoris,& accuſatus è cõtra,qui damũ intuliſſet eminens, & magni nominis uir, eo caſu epicheya vtendum eſſet in priuilegiũ,& fauorem accuſati reſciſſa accuſatione, & alia meliori via damno reſtaurato accuſanti. Ponderent itaq. Prælati quam maximè qualitates accuſantium,& accuſatorum, & criminum,& veriſimilitudinẽ, & probabilitatem illorum, nè temere, & incautè, & non ſine grauiſſima culpa opprimant innocentes in ordine, ordinem ipſum perperam deluſtrando, & penitus euertendo.

DE

DE TESTIBVS.

Tractatus Septimus.

PRAEAMBVLVM.

PArs iſta tractatum comprehendet de teſtib. de quib. multa ſunt diſcutienda vltra ſuperius tacta, videlicet quiſnam teſtificari poſſit, & de numero teſtium ſufficiẽti, & de ſingularibus teſtibus, & de modo eos interrogandi, & de illorum variatione, & de eorundem tortura, & de pęna falſorum teſtium, & de ſimilibus, & annexis. De ſingulis itaque ordinate dicamus.

De perſonis idoneis ad teſtificandum in cauſis criminalibus Regularium. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *In cauſis Regularium, qui ſint idonei teſtes.*
2 *Id probatur iure municipali.*
3 *Omnes itaque Regularibus ſubditi idonei ſunt teſtes.*
4 *Quare omnes tales ad teſtificandum compelli poſſunt.*
5 *Secus quoad Iudices non regulares ſuper regularibus.*

1 HAc de re (quidquid dicat Rodericus prolixius q. 11.art.1.) certũ eſt fratres oẽs, vel monacos eiuſdẽ Prouinciæ, vel cõuentus quantũcumq. amicos, & familiares, idoneos eſſe teſtes ad probandum, tam pro reo,

quam contra reum in cauſis criminalibus, dummodo aliæ non obſtent exceptiones.

2 Nam (quidquid ſit de iure cōmuni) Vrbanus IIII. conceſſit ordini Ciſtercienſium (vt habetur in compendio priuilegiorum dicti ordinis) vt in cauſis propriis monaſteriorum eiuſdem ordinis, ſiue ciuilibus, ſiue criminalibus, ne ius eorum depereat, liceat monachorum teſtimoniis vti: eaq. tamquã iuridica recipienda eſſe, qđ idem cõceſſit Iulius II. Congregationi Montis Oliueti, & Leo. X. Cõgregationi Camaldulenſiũ, & extẽdit etiã ad nouitios. Et Eug. IV. Congregationi S. Iuſtinæ, & extendit ad conuerſos, & cõmiſſos dictę congregationis. Et idẽ conceſſit Abbati S. Pauli extra muros Vrbis ordinis S. Benedicti, vt in libro Priuilegiorũ Congregationis S. Benedicti Portugalliæ, impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Dianis, Anno Domini 1589. quæ conceſſio data fuit ſub anno Domini 1422. 7. Kal. Iunii Põtificatus ſui anno XII. Quæ oĩa citat Roder. ibidem.

3 Ex quib. conſtat clariſſimè, quòd quicũq. Prælati Regulares per cõicationem priuilegiorũ poſſunt, & debent vti teſtimoniis eorũdẽ fratrũ, & ſuorũ ſubditorũ, & cõuerſorũ, & nouitiorũ, & cõmiſſorũ, & quorũcunq aliorũ ſub eorũ poteſtate, & iuriſdictione degentiũ, in quibuſcũq. cauſis criminalib. quæ valde conſonãt iuri cõi; nã quę in Religionib. vel Cõuentib. & Monaſteriis geruñt, per alienos, & extraneos nullatenus regulariter, vel iure probari poſsũt, & ſic ius regulariũ deperiret cõtra ius, & fas, & cõtra ſuperius conceſſa priuilegia Pontificia.

4 Quin hoc adeo verũm eſt, quòd compelli poſſunt, & debent præfati omnes ad teſtificandum, nè taceatur veritas: quæ res eſt ſacratiſſima, & Reip. maximè neceſſaria.

ria . Hinc more maiorum obſeruatur in Religionibus ex antiquiſſima traditione, vt compellantur ſubditi ad teſtificandum per ſanctam obediētiam in virtute Spiritus ſancti, & ſub excomunicationis latæ ſententiæ pœna, & aliis ad arbitrium Prælatorum.

5 Et priuilegia, quæ adducit Rodericus ibidem, quod Regulares compelli non poſſunt ad teſtificandum, locū habent ſolummodo quoad iudices laicos, & ſæculares, & etiam quoad ordinarios, & alios eccleſiaſticos Prælatos nō regulares: nā de Prælatis regularibus nullus eſt ambigēdi locus; vt ex dictis conſtat, & ex receptiſſimo vſu inter ipſos Regularesq. antiquiſſima, ex traditione.

An Moniales poſſint eſſe teſtes contra Regulares in cauſis criminalibus. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Moniales teſtes eſſe poſſunt.*
2 *Quin & in aliquo caſu etiam mulieres ſæculares.*
3 *Multo magis poterunt eſſe moniales omnes.*
4 *Etiam in criminibus fratrum.*
5 *Minus tamen fidei eis, quam viris adhibendum.*
6 *Quare duæ teſtes, & conteſtes non ſufficient.*
7 *Cautè vtendum earum teſtimoniis.*

1 CErtum eſt iure canonico c. mulierem. 33. q. 5. & glo. ibidem, & Tiraq. in tract. de leg. connu. l. 9. nu. 49. mulieres non eſſe idoneos teſtes in criminalib. ſed hoc non obſtante propter ſuperiorem rationem, quando videlicet veritas aliter haberi non poteſt, nè ius depereat, admittendæ ſunt moniales in teſtes in cauſis criminalib.

2 Nam repugnat magis, & magis eſt contra canones, & Sanctos Patres, quod laici admittantur in teſtes contra Regulares. Et verumtamen quando veritas aliter haberi non poteſt, nedum uiri, ſed etiam mulieres laicæ in criminalibus admittuntur in teſtes, vt tradit Ioannes Andreas citatus a Roderico eadem q. art. 3. & ſequenti cap. magis conſtabit.

3 Quare ob præfatam rationem cum delicta monialiũ non niſi per moniales regulariter haberi poſſint, admittendæ ſunt in teſtes in cauſis inter ipſas verſantib. prout etiam in probatiſſimis Religionibus vſu receptum eſt.

4 Quod idem aſſerendum penitus de criminibus a fratribus commiſſis apud eaſdem moniales, & monaſteria earum.

5 Maximè tamen aduertendum a Prelatis, quod minus fidei eis adhibere debent, quam uiris, vt optimè probare aſſerit Rodericus quendam textũ ab eo citatum; & Speculatorem, & Baldum, & Salicetum, & Abbatem, & Tiraquellum, quos citat, & ſequitur ibidem.

6 Et addit ex Decio, quod duæ mulieres non ſufficienter probarẽt, vt ex dicto earũ poſſet quis cõdemnari; ſed ſi plures eſſent numero, ſupplerent defectum. Quod cõprobat Marantha de ordine Iudiciali p. 4. nu. 45. In quã ſententiam (licet ab ea recedat Rodericus) ego equis, veliſq. venio: nam, etſi moniales religioſę ſint, & præſumatur illas magis timere Deum, quam ſæculares: verũtamen ſunt mulieres, & fragiles, & ego longa didici experientia, quamplurimas earũ leuiuſculis ex cauſis odio immortali, & immedicabili proſequi, vel alias moniales, vel fratres, & maximè Prælatos, vel pro tempore exiſtentes, vel iam officio functos.

7 Qua-

7 Quare perquam cautè illorum teſtimonio vtendum, & ponderandæ exceptiones, & aliæ examinādæ grauiores, & maturiores matres de vita, probitate, ac fide illarū, quæ in teſtes aſſumuntur, & præſertim quando contra viros eminentes in Religione, vel qui ſunt, aut fuerunt Prælati, examinandæ fuerint.

An laici contra Regulares poſſint eſſe teſtes. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *De iure communi laici non poſſunt eſſe teſtes contra regulares.*
2 *Niſi in caſu, in quo non ſint alii teſtes.*
3 *Sæculares integra fama vbique ſunt idonei.*
4 *Quando eſt cauſa, vel non eſt ciuilis, ſed criminalis.*
5 *Quomodo ſæculares idonei ſint teſtes.*
6 *Vel poſſunt per iudicem competentem compelli.*
7 *Quando admittendi.*

1 LIcet arguere a ſimili, quod ſicut laicus non poteſt in criminalibus ferre teſtimonium contra clericum, prout in iure cap. de cætero. de teſtib. & cap. teſtimoniū. 11. q. 1. & docent poſt alios Couarruuiās, Iulius Clarus, Menochius, & eſt communis opinio ſecundum Viues, vt notat ex præfatis Doctorib. Roder. q. 5. art. 2. Ita non poteſt contra Monachum de iure communi, quod tamen ſecundum Abbatem in d. cap. & Iaſonem in l. fi. C. de his, qui. limitatur,

2 Niſi delictum ſit commiſſum in loco, in quo nō repe-

riuntur clerici. Tunc enim laici ſunt idonei teſtes in ſubſidium, & addit Bernardus Diaz in ſua Practica criminali c. 118. quod ſi opinio Abbatis non ſeruaretur, eſſet dare anſam presbyteris, vt ſecurè, & impunè multa cōmitterent delicta, etiā præſentibus laicis, & ideo habita prudēti conſideratione, qualitatis clerici delinquētis teſtiū, & delicti perpetrati, ſeruanda eſt opinio Abbatis; quam ſequitur etiam Hyppolitus in l. dec. col. 2. ff. de quæſt. ea ratione, quod, quando veritas aliter haberi non poteſt, receditur a regulis iuris communis.

3 Quod non eſt opus in laicis integræ, & bonæ famæ, in quibus ceſſat communis ſuſpicio, vt tenet Andreas Siculus in cap. cum non ab homine. de iudic. & Alciatus ibidem, num. 92. quibus limitationibus concurrentibus, ego arbitror abſolutè poſſe, ac debéri admitti ſæculares, & laicos in teſtes in criminalibus contra regulares quidquid dicat Rodericus quæſtio. 11. artic. 5. quaſi recedendo a ſuperius recitata doctrina.

4 Sicut neque ſentio cum ipſo, cum ait, quod cum proceditur in delictis ad ſolam priuationem dignitatis perſonæ delinquentis, cauſa tunc eſt ciuilis, non criminalis; nam diſtinguendum eſt, ſi fiat inquiſitio, vt videatur, ſi perſona, quæ præſumitur delinquens, ſit idonea, vt eligatur ad aliquam dignitatem obtinendam in futuro; & nullatenus ad punitionem: tunc enim cauſa erit ciuilis. At ſi procedatur ad priuationem dignitatis iam obtentæ, cauſa meo iudicio, erit ſemper criminalis; cum priuatio intentatur ex delicto, & crimine.

5 Denique ſentio cū Roderico ibidem, quod licet Prælati Regulares non poſſint cōpellere laicos per excōmunicatio-

nicationem nequè ad pręſtandum iuramentum, ſi tamen laici rogati iuramentum præſtare, veritatemquè iurati dicere voluerint, ſufficientes, idoneiquè teſtes erunt ad probandum.

6 Vel dicti Prælati per iudicem eccleſiaſticum, aut ſæcularem dictos laicos compellant ad iurandum, teſtimoniumquè ferendum, cęteraquè pręſtanda, prout de iure.

7 Verũtamen cautè, ac non ſine graui cauſa, & magna neceſſitate, & non niſi quãdo iuſtitia periclitaretur cum notabili ordinis detrimento adhibendi, & admiſcendi ſunt laici in cauſis criminalibus Regulariũ ad euitãdum quodcumque ſcandalum ſeculi, quod indè oriri poſſet.

De iis, qui repelluntur a teſtificando. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *De iure communi multi reijciuntur.*
2 *Quomodò habilitari poſſunt inter Regulares.*
3 *De iure communi repellitur mulier.*
4 *Secundo minores, & quales inter nos.*
5 *Tertio inimicus.*
6 *Quarto affines, & coniuncti.*
7 *Quinto infames, & quomodo purgantur.*
8 *Sexto ſocius criminis, & quando admittitur.*
9 *Septimo viles, & abiecti.*
10 *Octauo conſpiratores.*
11 *Nono varii, & inconſtantes.*
12 *Omnes vero inhabiles faciunt indicium, & quale.*
13 *Quando admittuntur inhabiles.*

Item

14 *Item dignus ſupplet defectum indigni.*
15 *Item in rebus difficilis probationis.*
16 *Teſtes inhabiles pro Reo admittendi.*
17 *Omnes habilitari poſſunt inter nos.*
18 *At non niſi magna cum cautela.*

1 ETſi de iure communi infames, vel relegati, & ſimiles reiiciantur tamquã inhabiles ad teſtimonium ferendum, vt ſuprà in deſcriptione accuſationis prætactũ eſt, & inter ſęculares forte ſeruetur iuxta morem Prouinciarum.

2 Verumtamen ex indulto Bonifacii Octaui, cùm non teneamur ad apices iuris, præfatos omnes tamquàm habiles, & idoneos teſtes admittere poterit Prę̨latus Regularis, ſi cauſa id expoſcat, ritè, ac maturè ponderatis hinc inde circumſtantiis delicti, & perſonarum, accuſantis, & accuſati, teſtium, & aliis.

3 De iure autem communi primo repellitur mulier, vt inhabilis ex iure canonico c. mulierem 33. q. 5. non autem ex iure ciuili, vt notant Doctores in l. ex eo. ff. de teſtibus. At inter nos recipiuntur, vt habiles, moniales, limitationibus, vt ſuprà: & ſimili modo, ſed maiori cautela, ſi quæ ſint aliæ matronæ graues, etiam ſæculares.

4 Secundo repellitur minor natu viginti annis. At inter nos admittuntur qui exceſſerint quatuordecim, annos, vt ſunt noſtri nouitii: de profeſſis cuiuſcumq; ætatis nulla eſt difficultas, cum excedant ſextumdecimum.

5 Tertio repelluntur inimici; ſi tamen eſt inimicitia capitalis: quòd iudicis arbitrio eſt relinquendum, & ſua prudentia examinandum.

6 Quarto aſcendentes, & deſcendentes accuſatoris, & vniuer-

vniuerſaliter conſanguinei, vel affines, & inter nos amicitia, & familiaritate valdè coniuncti ſecundùm iudiciũ, & prudentiam Prælati.

7 Quinto infames tàm infamia iuris, quàm infamia facti: tamen adiuncta tortura ſecundum Prælati iudicium habilitari poterunt, teſte Claro q.24.num.13. verſ.item infamis. Et ego tales numquàm admitti vellem omninò, niſi per ſufficientem torturam purgati ad præcludendos malignis aditus.

8 Sexto ſocius criminis in l.fi.C. de accuſat. Admittuntur tamen ſocii in criminibus exceptis, vt in hæreſi, maleficio, ſortilegio, ſodomia, furto famoſo, crimine læſæ maieſtatis, vt docet Nauar.lib.5.conſil.3.num.2.& conſil.5.num.2.tit.de accuſat.& addit Gometius c.12.num.16. Idem ſeruandum in omnibus criminibus, quę ſine ſocio committi non poſſunt; vt ſunt peccata carnis, & ſimilia, in quibus ſi adſint duo ſocii teſtes, & conteſtes, plenè probant; & poterit reus condemnari, cęteris ſeruatis ſeruandis, vt docet Panormitanus in capit.1. de confeſſione.

9 Septimo viles perſonæ, & abiectę, de quibus eſt ſuſpicio, quòd facilè corrũpi poſſint; vt docet Silueſter verb. teſt.5.quæſt.1. & hic præualet Prælati iudicium, & arbitrium.

10 Octauo conſpiratores, qui conuicti de conſpiratione nedum repellendi, ſed grauiter prorſùs puniendi, vt malignis, & calumniatoribus omnis præcludatur via.

11 Nono varii, & inconſtantes, de quibus infrà. cap.11.

12 Notandum eſt autem pro ſuperius dictis, quod ſi teſtes minus idonei non probant plenè, ſaltem faciunt indicium ad torturam, niſi Prælati iudicio, ex concurrentibus

tibus

tibus circumſtantijs accuſati, & accuſantis, & teſtium, ſecùs eſſet dicendum.

13 Similiter multi admittuntur inhabiles in delictis, in quibus ex loco, vel tempore, vel aliis circumſtantiis copia teſtium haberi nequit, vt c. fin. de teſt.

14 Similiter vnus teſtis valdè dignus ſupplet defectum alterius conteſtis, vt docent Baldus, & alii, quibus aſſentio, ponderatis ponderandis.

15 Idem dicendum in rebus difficilis probationis, quando veritas aliter haberi nequit, nè iuſtitia depereat, vt ſępius dictum eſt, & docent Clarus, & alii.

16 Multò etiam magis admitti debent teſtes aliàs inhabiles, quando ſtant pro reo, vt docet Clarus quæſt. 24. verſ. Item ſcias. & Communis.

17 Denique (vt ſæpius notaui) apud nos ex Bonifacij Octaui indulto, Prælati poſſunt admittere omnes teſtes inhabiles.

18 Quod tamen maxima cum prudentia, & cautela exequi debent, nè detrimentum, vel iniuriam ſubditis inferant, & mea ſententia præfati teſtes inhabiles numquàm admitti deberent, niſi ex cōmuni conſenſu maioris partis diffinitorii, vt ſecurius, tutiuſque procederetur in iudiciis ferendis.

Vtrum Regulares poſsint eſſe teſtes coram Iudice non Regulari. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Regulares quomodo poſſunt eſſe teſtes coram Iudice non Regulari.*

2 *De*

2 *De licentia Prouincialis.*
3 *Quæ vix mittenda.*
4 *Quando non concedenda.*
5 *De facto abſque licentia valet eorum teſtimonium.*
6 *Peccarent autem Regulares.*

1 CErtum eſt de iure cõmuni (vt pluribus notat Rodericus quęſt. 11.art.4.) Regulares non poſſe eſſe teſtes apud Iudicem ſecularem, vel eccleſiaſticum non regularem; Verumtamen de licentia ſuorum ſuperiorum poterunt eſſe teſtes, prout dicitur in iure c.fi.de iuram.& tradit Nepotis de monte Albano tract. de teſt.nu.61. Franciſcus Mar.Deciſ.77.num.4.

2 Quã licẽtiã nullus Prælatus inferior Prouinciali dare põt; Prouincialis verò ſummopere aduertant, nè paſſim huiuſmodi licentiam concedant; ſed prudenter, & maturè, cùm ex huiuſmodi teſtificatione Regularium contra quoſcumque non Regulares, vel etiam Regulares alterius ordinis oriri poſſint multa, & grauia ſcandala, vel perſecutiones contra ipſum ordinem teſtificantium.

3 Ità, vt vix credam poſſe huiuſmodi licentiã dari tuta conſcientia: Et conformiter ad rectam prudentiam, niſi vbi aliquis magnus Princeps, vel inſignis Reſpublica id expeteret, nè iuſtitia magnum detrimentum apud illos pateretur ex defectu teſtium: & veritas aliter haberi non poſſet, niſi per teſtimonia Regularium.

4 Numquàm verò concedendam ſentio, cum Couarruuia, & communi, quando ex Regularium teſtimonio ſequeretur mors, aut enormis effuſio ſanguinis, vel mutilatio membrorum enormis, nè irrigularitatem incurrerent.

5 De-

5 Deniquè notandum, quòd ſi de facto Regulares ſine licentia ſuorum Prælatorũ teſtimonium ferant ſufficienter probabunt, nec vitiabitur eorum teſtimonium iuxta quamdam Gloſſam; quam citat, & ſequitur Rodericus vbi ſuprà; ſicut etiam diximus in ſuperiori capite, quòd, ſi laici de facto deponant abſque licentia ſuorum iudicum apud Prælatos Regulares, valebit eorum teſtimonium.

6 At Regulares, qui ſic abſque licentia teſtificarentur apud iudicem non Regularem, vel apud alium non habentem iuriſdictionem ordinariam non delegatam, grauiſſimè peccarent, grauiſſimaq; digni eſſent punitione.

De Citatione, & examinatione teſtium. *Cap. VI.*

SVMMARIVM.

1 *Citandi teſtes, & quomodo.*
2 *Teſtis non citatus eſt ſuſpectus.*
3 *Vniformiter citandi ſemper.*
4 *Notanda in ſcriptis citatio.*
5 *Circumſtantiæ in ſcriptis notandæ.*
6 *Iuramentum exigendum.*
7 *Sic autem etiam ſæcularis probat.*
8 *Prouincialis iuramentum exigere poteſt.*
9 *Teſtis interrogandus de cauſa ſcientiæ.*
10 *De auditu nil probat niſi famam.*
11 *Interrogandus de circumſtantiis.*
12 *Interrogandus de conteſtibus.*
13 *Accidentia interragati ponderanda.*

14 *Omnia*

14 *Omnia ſcriptis demandanda.*
15 *Omnia teſti relegenda, & ſubſcriptus dimittendus.*
16 *Aſſiſtentes remouendi.*

1 PRimo loco debet citari teſtis non ſecundum interualla, ſed more Religionum recepto, vt vel per nunciũ, vel per epiſtolam ſufficienter vocentur: & ſi vocati renuerint venire, tamquàm inobedientes, & contumaces ſecundum formam ſtatutorum puniri poſſent.

2 Nam teſtis non citatus redditur ſuſpectus, & non probat. l. presbyter. C. de Epiſcopis, & Clericis. quare tales repellere debent prælati, ſi qui inuenti fuerint.

3 Nil autem refert, an vocetur ex munere aſſumptus, vel ad inſtantia partis inductus: ſemper enim eſt vniformis in Religionibus modus citandi.

4 Sed bene debet notari in ſcriptis, an ſit teſtis ex officio aſſumptus, vel a denunciante, ſiue ab actore inductus; ita vt in proceſſu appareat, qua via citetur.

5 Secundo debet teſtis nomen, & cognomen ſcribi, atquè ſtatus ipſius, & gradus. c. qualiter, & quando. & cuius ætatis exiſtat; nàm, ſi fortè ſit ſęcularis minor viginti annorum, in criminalibus non probat. l. teſt. ff. de teſt. niſi eſſet ſocius criminis, vt in peccato ſodomiæ, vel ſimilibus. Cęterum, quò ad fratres profeſſos, cum ſemper excedant ſextumdecimum annum iuxta Concilii Tridentini decreta, ſemper legitimè probant, vt ſuperius dixi; Verumtamen ętas ſæculi, & anni Religionis ſunt notandi: nàm quo maior numerus annorum, eo, cęteris paribus, grauius teſtimonium.

6 Tertio iuramentum ab eo exigendum: nàm teſtis nõ iuratus, etiam epiſcopus, vel Card. nil probat. l. iurandũ.

C. de

C.de teſt.& extrà.de teſtib.cap. Nuper nobis. Et Gloſſa recepta, & doctores ibidem. Et ſacerdos iurare debet ſuper pectus: non ſacerdos ſuper Euangelijs, vel alia re ſacra.

7 Errãt autem quidam inferẽdo corrollarie, quòd Prælatus regularis aſſumere nequeat ſęculares in teſtes: qa, licet non poſſit eos cogere ad iurandũ, cum non habeat iuriſdictionem ſuper illos: tamen ſi conſentiant iurare a Prælato requiſiti, valet iuramentum, & validum eſt teſtimonium, alijs non obſtantibus exceptionibus, vt ſuperius dictum eſt.

8 A fratribus verò iuramentum nullus inferior Prouinciali Miniſtro niſi de eius auctoritate exigere poteſt, exactum tamen de facto validaret teſtimonium, quo ad hoc, ſed exirent tam exigentes, quam ferentes teſtimonium.

9 Quarto interrogari debet de ſcientia, & cauſa ſcientiæ, ideſt, qua ratione, vel via id norit, quod depònit, & hoc diligenter perquirendum.

10 Nam, ſi deponeret tantùm de auditu, parum, vel nil probaret, niſi tantùm famam ſecundum ſuperius determinata.

11 Quinto interrogandus eſt de loco, & tempore, aliiſquè circumſtantiis, ex quarum concordia, vel diſcordia dignoſcatur, an teſtes ſint conteſtes, & plenè probent, vel non: nam, ſi non concordent in principalioribus, vt inferius dicetur, non probant. 11. quæſt. 7. c. Nos. §. Item Daniel. & 3. q. 9. cap. Nihil, & 35. q. 6. c. de parent. Præterea ſunt etiam circumſtantiæ examinadæ: quia vel aggrauant crimen, vel indicia, vel ſuſpicionem ſecundum circumſtantiarum diuerſitatem, maiorem, vel minorem indu-

induunt, nam tenebræ v. g. ſunt aptæ ad maleficiũ l. 1 §. tria luminaria ff. de vent. inſpicien. ſimiliter ſolus cũ ſola in loco remoto, niſi eſſent grauiſſimæ perſonæ, & optimæ exiſtimationis.

12 Sexto, quilibet teſtis interrogandus eſt de conteſtib. ad clariorem veritatis notitiam, ex concurſu, & conuenientia multorum teſtium, & ſingulorum dictorum.

13 Et dum interrogatur ſuper his oĩbus, aduertere debet Prælatus diligenter, an promptè, vel tardè reſpondeat, & an cũ tremore, vel rubore, vel pallore, & ſimilia accidentia ponderare, vt inde eliciat, an ſit uerax, uel falſum, quod deponitur, & ſi aliquod notabile accidens uiderit, ſcriptis eſt demandandum, ſicut cætera omnia.

14 Debet igitur poſtremo loco ſecretarius omnia diligẽter ſcriptis demandare teſtium dicta eo eodem ſermone, quo ab ipſis proferuntur, & eadem phraſi, & uerbis iiſdem, ut inde ualiditas, & ueritas dictorum perpẽdi poſſit informando iudicio.

15 Et in fine examinis, uel depoſitionis oĩa, & ſingula dicta cuilibet teſti relegenda ſunt diligenter ad effectum, ut addat, uel minuat, uel confirmet; poſt quã relectionẽ ſimiliter ſtatim ſcribendum, & ſcriptis demandandũ, ſi quid addit, uel minuit, ſi autẽ oĩa confirmet, addatur, & relectum examen in omnib. cõfirmauit, & ſtatim in fine ſubſcribi debet propria manu, vel ſi neſciat ſcribere, alius pro ipſo ſubſcribat in eius preſentia, & eo conſentiente, & approbante ſubſcriptionem, & ſic ſubſcriptus dimittatur; quæ omnia diligenter ſunt præſtanda more maiorum in Religione inoleto ad fraudes omnes tollendas, & ad ſupplendam auctoritatem ſecretarii cũ loco notarii ſit poſitus, non habens tantam auctoritatem,

16 Quibus obſeruatis ſuperflui mihi videntur aſſiſtentes omnino, cuperemque tolli, vt ſuprà dictum eſt.

Quando quis teneatur in iudicio teſtificari. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis tenetur ſemp ad teſtificãdũ ſeruatis ſeruãdis.*
2 *Item tenetur alia ratione.*
3 *Et ſimiliter quãdo crimen eſt cõtra bonum publicum.*
4 *Itẽ qñ notabile detrimentũ perſonæ priuatæ imminet.*
5 *Teſtis occultans veritatem ad omne dãnum tenetur.*
6 *Cauti itaque ſint teſtes.*
7 *Prælati teſtes idiotas doceant.*

1 DIco, quòd ſemper teſtis ad hoc tenetur ſub peccati pœna, quando, ſeruato iuris ordine, interrogatur, & delinquens, contra quem proceditur, laborat infamia, ſaltem nota; vel, ſi contra eũdem ſit iam ſemiplenè probatum, vel per alium teſtem deponentem, vel per æquiualentia indicia. Et vniuerſaliter quãdocumq; per ſuam depoſitionem delictum plenè probatur, ſemper teſtificari debet, ſiuè procedatur contra reum per viam inquiſitionis iudicialis ex munere, ſiuè per viam denunciationis iudicialis, ſiuè per viam accuſationis.

2 Et addit Nauarrus c. 25. num. 47. quòd quando actor denunciat, vel accuſat ex eo, quod in conſcientia obligatur ad hoc, & id notum eſt ipſi teſti: tunc teſtis tenetur ſponte ſe offerre; ſed (quidquid ſit de hoc) certum eſt, quòd citatus nõ poteſt repugnare præcepto abſquè grauiſſima lethalis peccati culpa.

3 Et

3 Et ſimili modo tenetur obedire teſtis (etſi cōtra reum non adſint infamia, vel indicia, vel ſemiplenæ aliæ probationes) quando ex delicto, de quo inquiritur, damnum bono publico imminet, quod nulla via ex prçoſtenſis per correctionem fraternam, vel denunciationem, vt ſupra, auerti poteſt, ſed ſolum per iudicem auctoritatiuè, & iuridicè.

4 Quod idem intelligendum eſt etiam, quando graue detrimentum alicui priuatæ perſonæ immineret: quod ſimiliter impediri nequiret, niſi iuridicè a iudice competente; In his enim, & ſimilibus teſtis, qui non obedierit præcepto iudicis præcipientis, peccat mortaliter, & grauiſſimè. Et ſi præceptum ſit ſub excommunicationis latę ſententiæ pœna, incurrit cenſuram, vt docet Nauar. cap. 17. num. 34. 35. & alibi.

5 Et prætera ſi ex tali inobedientia, & occultata veritate ſequatur detrimentum vel damnum, ſiuè Reipublicę, ſiuè alicui particulari, teſtis, qui celauit, in integrum tenetur damnum reſarcire, ac reſtaurare pro viribus, vt docet Communis.

6 Caueant itaquè teſtes, nè ſint nimis procliues ad teſtificandum, vbi non tenentur: nec ſint nimis duri, vbi debent, nè damnationem ſibi ęternam vltra Reip. vel proximi damnum acquirant.

7 Et ego ſum huius ſententiæ, quòd Prælati teſtes, vt plurimum idiotas, & ignorantes hæc omnia prædocere debeant, illoſq; præmonitos, & cautos reddere, vt ſciant, ad quid in conſcientia teneantur: & Prælati, qui ſecus faciunt, grauiſſimè peccāt: Quòd ſi & ipſi hęc ignorant, vel renuncient officium, vel ſaltem peritorum conſilio, & aſſiſtentia vtantur, nè in laqueum incidant diaboli,

& in æternã damnationem ſimul cũ ſubditis: nulla enim ignorantia illos excuſat, cum ex munere ſcire teneantur.

In quibus caſibus teſtis interrogatus ſub præcepto, & iuramento, vel etiam excommunicatione teſtiſicari non teneatur. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis numquam teſtificari debet, quod ſolum in confeſsione ſacramentali nouit.*
2 *Similiter neque id, quod ſub ſecreti ſigillo accepit.*
3 *Ad idem tenetur Prælatus.*
4 *Ratio Soti ſoluitur.*
5 *Secus ſi per aliam viam nouit.*
6 *Non tenetur ad ſecretum in damnum tertii.*
7 *Quando non tenetur quis teſtificari.*
8 *Quandonam tenetur in re ablata.*
9 *Neque cum ſuo damno.*
10 *Neque ad illa, quæ tantum per auditum nouit.*
11 *Neque coram iudice non competenti.*

1 CONſtat ex ſuperiori capite, quòd in vniuerſum teſtis non tenetur aliquid in iudicio deponere, niſi iuridicè interrogetur. Ad particularia vero deſcendendo, primo non tenetur teſtari, ſi nouit delictum in confeſſione ſacramentali: id enim nulla ratione, etiam grauiſſima, etiam pro ſalute totius Reipub. reuelare, vel patefacere vmquàm poterit.

2 Secundò, ſi delictum ſub ſigillo ſecreti detectum fuit illi, vel conſilij, vel auxilij petendi gratia, & ſimiliũ: tunc enim teſtificari non poterit, etiã ſi contra delinquentem

eſſet infamia, vel ſemiplena probatio, vt docet Nauar. cap. 25. num. 45. & Corduba lib. 1. quæſt. 42. dub. 2.

3 Quin, & Prelatus ipſe ſuper delicta ſibi ſecretò manifeſtata ſimili de cauſa nequaquàm inquirere poteſt, vt ſuperius dictum eſt. Aliàs enim præcluderetur omnis via petendi a proximo auxilium, vel conſiliũ: quod eſt apertè contra ius diuinum naturale, & poſitiuum.

4 Nec obſtat, quòd iudex ius inquirendi habeat (quidquid dicat Sotus de ſecr. mẽb. 3. q. 7. concl. 4.) nàm vterque ſuo vtitur iure: nempè iudex iuridicè interrogando, & teſtis celando, vel negando id, quod bona fide ſub ſigilli ſecreto accepit.

5 Secus autem, ſi alia via, & alio medio, quàm per commiſſum ſecretum nouit: tunc enim teſtis teſtificari tenetur, & Iudex inquirere abſque commiſſi ſecreti præiudicio, dummodo de induſtria non inueſtigauerit, occaſione accepti ſecreti, nàm tunc in ipſamet inueſtigatione, etſi nil aliud per illã viã indagauerit, iam fregit ſecretũ turpiter, & peccauit mortaliter, & damnũ reſarcire tenetur, ſi ex tali peruestigatione delinquentẽ diffamauit.

6 Vlterius non tenetur ad ſecretum etiam ſub iuramento acceptum, ſi ſit contra bonum publicum, vel in damnum tertij; quia tunc deficit iuſtitia tam ſecreti, quàm iuramenti, & ideo teſtificari quis poterit nulla vtriuſque exiſtente vi, aut obligatione.

7 Tertio non tenetur teſtificari, ſi delinquens nõ laborat infamia, vel æquiualenti, & cũ hoc non timetur dãnũ aliquod futurũ, vel ſperatur delinquẽtis correctio priuatis monitis. Et hoc locũ habet, ſiuè procedatur per viã inquiſitionis ex munere, ſiue ad inſtantiam partis: ita ſentire videntur Silueſter verbo inquiſitio. 5. nu. 7. & verbo

correctio 5.num.6. & Petrus Nauar.lib.2.c.4.num.168. ex quo patet, quod non tenetur quis teſtificari, ſi ſciat nullum alium eſſe teſtem conteſtem, vel aliquod ęquiualens indicium, ſiuè procedatur ex munere, ſiue ad inſtantiam partis, vt dictum eſt. Et ego aliquando interrogatus ſub præcepto, & iuramento ſuper delicto, quod ſciebam, nullum alium noſſe, niſi denunciantem, numquam teſtificari volui, etſi de viſu, & certa ſciẽtia potuiſſem, quod tuta conſcientia feciſſe reputaui, & reputo.

8 Quartò, non tenetur quis teſtificari ſuper ablata re contra eum, qui tantum compenſationis cauſa illam ritè accepit, vt docet Nauarrus cap.17.num.115.

9 Quinto non tenetur quis teſtificari cum notabili, & euidenti ſuo damno, niſi Reipub. bonum illi præponderaret, vt docet Nauarrus cap.25.num.50. & Couarruuias q.pract.cap.18.

10 Sexto non tenetur quis teſtificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit, ſiuè a fide dignis audierit, ſiuè indignis: nullus enim tenetur perueſtigare, an prima origo dictorũ ſit a fide dignis: & ideo tutius eſt nil teſtificari de his, quæ per auditum tantum quis nouit, & relinquere onus illis, qui alia nouerint via. Sic tenere videtur Nauarrus cap.25.num.46. quidquid alij dicant: nam ſi auditur a fide non dignis, idem eſt, ac ſi penitus neſciatur; ſi a fide dignis, & ex conſequenti iuſtis, ad illos pertinet teſtificari, vt ſuperius alias dixi.

11 Septimo nullus tenetur teſtificari coram iudice non competente; vt conſtat, & omnes fatentur: immò tunc præceptum eſt nullum, nec poteſt cogi teſtis, vel ad iurandum, vel ad teſtificandum.

An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. Cap. VIIII.

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur teſtificari ſi rationabiliter dubitat, an iuredice interrogetur.*

2 *Sententia Soti defenditur ab aduerſariis, & rationes contrariæ diſſoluuntur.*

3 *Mors, vel æquiualens imminere poteſt Regularibus.*

4 *Sic negare veritatem nullum eſt peccatum.*

5 *In peccato notorio nō procedit Soti ſententia, quia tunc iuridicè interrogatur.*

6 *Et tunc teſtis vnicus negare poteſt.*

7 *Contraria opinio militat, vbi ſubditus dubitat abſque rationabili cauſâ.*

8 *Nec frater minor facit contra regulam, vel animam, ſi ſeruet ſeruanda.*

9 *Nec D. Bernardini Doctrina eſt contra Sotum.*

10 *Miles tenetur obedire ſuo Duci, etiam ſacrilego in bello iuſto.*

11 *Teſtificari autem quis tenetur etiam ad mentem Soti, vbi pernicies publicè ſequeretur ex occultatione veritatis, vel aliud ſimile, etiam ſi dubitet, an iuridicè interrogetur.*

12 *Ceterum rationabiliter dubitans teſtificari non tenetur quantumcumque obſtrictus ſub præceptis.*

1 Abſolutè dico non teneri quis teſtificari, ſi rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur: præſertim à Prælato aliqualiter ſuſpecto: ſecus, ſi abſque rationa-

correctio 5.num.6. & Petrus Nauar.lib.2.c.4.num.168. ex quo patet, quod non tenetur quis teſtificari, ſi ſciat nullum alium eſſe teſtem conteſtem, vel aliquod ęquiualens indicium,ſiuè procedatur ex munere,ſiue ad inſtantiam partis,vt dictum eſt. Et ego aliquando interrogatus ſub præcepto,& iuramento ſuper delicto,quod ſciebam, nullum alium noſſe,niſi denunciantem, numquam teſtificari volui, etſi de viſu, & certa ſciētia potuiſſem, quod tuta conſcientia feciſſe reputaui, & reputo.

8 Quartò, non tenetur quis teſtificari ſuper ablata re contra eum, qui tantum compenſationis cauſa illam ritè accepit, vt docet Nauarrus cap.17.num.115.

9 Quinto non tenetur quis teſtificari cum notabili, & euidenti ſuo damno,niſi Reipub. bonum illi præponderaret, vt docet Nauarrus cap. 25. num.50. & Couarruuias q.pract.cap.18.

10 Sexto non tenetur quis teſtificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit,ſiuè a fide dignis audierit,ſiuè indignis: nullus enim tenetur perueſtigare, an prima origo dictorũ ſit a fide dignis: & ideò tutius eſt nil teſtificari de his, quæ per auditum tantum quis nouit, & relinquere onus illis, qui alia nouerint viâ. Sic tenere videtur Nauarrus cap. 25. num.46. quidquid alij dicant: nam ſi auditur a fide non dignis, idem eſt, ac ſi penitus neſciatur; ſi a fide dignis,& ex conſequenti iuſtis,ad illos pertinet teſtificari, vt ſuperius alias dixi.

11 Septimo nullus tenetur teſtificari coram iudice non competente; vt conſtat, & omnes fatentur: immò tunc præceptum eſt nullum,nec poteſt cogi teſtis, vel ad iurandum, vel ad teſtificandum.

An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. Cap. *VIIII.*

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur teſtificari ſi rationabiliter dubitat, an iuredice interrogetur.*

2 *Sententia Soti defenditur ab aduerſariis, & rationes contrariæ diſſoluuntur.*

3 *Mors, vel æquiualens imminere poteſt Regularibus.*

4 *Sic negare veritatem nullum eſt peccatum.*

5 *In peccato notorio nõ procedit Soti ſententia, quia tunc iuridicè interrogatur.*

6 *Et tunc teſtis vnicus negare poteſt.*

7 *Contraria opinio militat, vbi ſubditus dubitat abſque rationabili cauſa.*

8 *Nec frater minor facit contra regulam, vel animam, ſi ſeruet ſeruanda.*

9 *Nec D. Bernardini Doctrina eſt contra Sotum.*

10 *Miles tenetur obedire ſuo Duci, etiam ſacrilego in bello iuſto.*

11 *Teſtificari autem quis tenetur etiam ad mentem Soti, vbi pernicies publicè ſequeretur ex occultatione veritatis, vel aliud ſimile, etiam ſi dubitet, an iuridicè interrogetur.*

12 *Cæterum rationabiliter dubitans teſtificari non tenetur quantumcumque obſtrictus ſub præceptis.*

1 ABſolutè dico non teneri quis teſtificari, ſi rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur: præſertim a Prælato aliqualiter ſuſpecto: ſecus, ſi abſque rationa-

correctio 5.num.6. & Petrus Nauar.lib.2.c.4.num.168. ex quo patet, quod non tenetur quis teſtificari, ſi ſciat nullum alium eſſe teſtem conteſtem, vel aliquod ęquiualens indicium,ſiuè procedatur ex munere,ſiue ad inſtantiam partis,vt dictum eſt. Et ego aliquando interrogatus ſub præcepto,& iuramento ſuper delicto,quod ſciebam, nullum alium noſſe,niſi denunciantem, numquam teſtificari volui, etſi de viſu, & certa ſciētia potuiſſem, quod tuta conſcientia feciſſe reputaui, & reputo.

8 Quartò, non tenetur quis teſtificari ſuper ablata re contra eum, qui tantum compenſationis cauſa illam ritè accepit, vt docet Nauarrus cap.17.num.115.

9 Quinto non tenetur quis teſtificari cum notabili, & euidenti ſuo damno, niſi Reipub. bonum illi præponderaret, vt docet Nauarrus cap. 25. num. 50. & Couarruuias q.pract.cap.18.

10 Sexto non tenetur quis teſtificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit,ſiuè a fide dignis audierit,ſiuè indignis: nullus enim tenetur peruestigare, an prima origo dictorũ ſit a fide dignis: & ideo tutius eſt nil teſtificari de his, quæ per auditum tantum quis nouit, & relinquere onus illis, qui alia nouerint viâ. Sic tenere videtur Nauarrus cap. 25. num.46. quidquid alij dicant: nam ſi auditur a fide non dignis, idem eſt, ac ſi penitus neſciatur; ſi a fide dignis,& ex conſequenti iuſtis,ad illos pertinet teſtificari, vt ſuperius alias dixi.

11 Septimo nullus tenetur teſtificari coram iudice non competente; vt conſtat, & omnes fatentur: immò tunc præceptum eſt nullum,nec poteſt cogi teſtis, vel ad iurandum, vel ad teſtificandum.

An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. Cap. VIIII.

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur teſtificari ſi rationabiliter dubitat, an iuredice interrogetur.*

2 *Sententia Soti defenditur ab aduerſariis, & rationes contrariæ diſſoluuntur.*

3 *Mors, vel æquiualens imminere poteſt Regularibus.*

4 *Sic negare veritatem nullum eſt peccatum.*

5 *In peccato notorio nõ procedit Soti ſententia, quia tunc iuridicè interrogatur.*

6 *Et tunc teſtis vnicus negare poteſt.*

7 *Contraria opinio militat, vbi ſubditus dubitat abſque rationabili cauſa.*

8 *Nec frater minor facit contra regulam, vel animam, ſi ſeruet ſeruanda.*

9 *Nec D. Bernardini Doctrina eſt contra Sotum.*

10 *Miles tenetur obedire ſuo Duci, etiam ſacrilego in bello iuſto.*

11 *Teſtificari autem quis tenetur etiam ad mentem Soti, vbi pernicies publicè ſequeretur ex occultatione veritatis, vel aliud ſimile, etiam ſi dubitet, an iuridicè interrogetur.*

12 *Ceterum rationabiliter dubitans teſtificari non tenetur quantumcumque obſtrictus ſub præceptis.*

1 ABſolutè dico non teneri quis teſtificari, ſi rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur: preſertim a Prælato aliqualiter ſuſpecto: ſecus, ſi abſque rationa-

correctio 5.num.6. & Petrus Nauar.lib.2.c.4.num.168. ex quo patet, quod non tenetur quis teſtificari, ſi ſciat nullum alium eſſe teſtem conteſtem, vel aliquod ęquiualens indicium, ſiuè procedatur ex munere, ſiue ad inſtantiam partis, vt dictum eſt. Et ego aliquando interrogatus ſub præcepto, & iuramento ſuper delicto, quod ſciebam, nullum alium noſſe, niſi denunciantem, numquam teſtificari volui, etſi de viſu, & certa ſciẽtia potuiſſem, quod tuta conſcientia feciſſe reputaui, & reputo.

8 Quartò, non tenetur quis teſtificari ſuper ablata re contra eum, qui tantum compenſationis cauſa illam ritè accepit, vt docet Nauarrus cap.17.num.115.

9 Quinto non tenetur quis teſtificari cum notabili, & euidenti ſuo damno, niſi Reipub. bonum illi præponderaret, vt docet Nauarrus cap. 25. num. 50. & Couarruuias q.pract.cap.18.

10 Sexto non tenetur quis teſtificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit, ſiuè a fide dignis audierit, ſiuè indignis: nullus enim tenetur perueſtigare, an prima origo dictorũ ſit a fide dignis: & ideo tutius eſt nil teſtificari de his, quæ per auditum tantum quis nouit, & relinquere onus illis, qui alia nouerint viã. Sic tenere videtur Nauarrus cap. 25. num. 46. quidquid alij dicant: nam ſi auditur a fide non dignis, idem eſt, ac ſi penitus neſciatur; ſi a fide dignis, & ex conſequenti iuſtis, ad illos pertinet teſtificari, vt ſuperius alias dixi.

11 Septimo nullus tenetur teſtificari coram iudice non competente; vt conſtat, & omnes fatentur: immò tunc præceptum eſt nullum, nec poteſt cogi teſtis, vel ad iurandum, vel ad teſtificandum.

An

An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. Cap. VIIII.

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur teſtificari ſi rationabiliter dubitat, an iuredice interrogetur.*

2 *Sententia Soti defenditur ab aduerſariis, & rationes contrariæ diſſoluuntur.*

3 *Mors, vel æquiualens imminere poteſt Regularibus.*

4 *Sic negare veritatem nullum eſt peccatum.*

5 *In peccato notorio nō procedit Soti ſententia, quia tunc iuridicè interrogatur.*

6 *Et tunc teſtis vnicus negare poteſt.*

7 *Contraria opinio militat, vbi ſubditus dubitat abſque rationabili cauſa.*

8 *Nec frater minor facit contra regulam, vel animam, ſi ſeruet ſeruanda.*

9 *Nec D. Bernardini Doctrina eſt contra Sotum.*

10 *Miles tenetur obedire ſuo Duci, etiam ſacrilego in bello iuſto.*

11 *Teſtificari autem quis tenetur etiam ad mentem Soti, vbi pernicies publicè ſequeretur ex occultatione veritatis, vel aliud ſimile, etiam ſi dubitet, an iuridicè interrogetur.*

12 *Ceterum rationabiliter dubitans teſtificari non tenetur quantumcumque obſtrictus ſub præceptis.*

1 ABſolutè dico non teneri quis teſtificari, ſi rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur: prǽſertim a Prælato aliqualiter ſuſpecto: ſecus, ſi abſque rationa-

 bili

& in æternã damnationem ſimul cũ ſubditis: nulla enim ignorantia illos excuſat, cum ex munere ſcire teneantur.

In quibus caſibus teſtis interrogatus ſub præcepto, & iuramento, vel etiam excommunicatione teſtifiari non teneatur. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis numquam teſtificari debet, quod ſolum in confeſſione ſacramentali nouit.*
2 *Similiter neque id, quod ſub ſecreti ſigillo accepit.*
3 *Ad idem tenetur Prælatus.*
4 *Ratio Soti ſoluitur.*
5 *Secus ſi per aliam viam nouit.*
6 *Non tenetur ad ſecretum in damnum tertii.*
7 *Quando non tenetur quis teſtificari.*
8 *Quandonam tenetur in re ablata.*
9 *Neque cum ſuo damno.*
10 *Neque ad illa, quæ tantum per auditum nouit.*
11 *Neque coram iudice non competenti.*

1 CONſtat ex ſuperiori capite, quòd in vniuerſum teſtis non tenetur aliquid in iudicio deponere, niſi iuridicè interrogetur. Ad particularia vero deſcendendo, primo non tenetur teſtari, ſi nouit delictum in confeſſione ſacramentali: id enim nulla ratione, etiam grauiſſima, etiam pro ſalute totius Reipub. reuelare, vel patefacere vmquàm poterit.

2 Secundò, ſi delictum ſub ſigillo ſecreti detectum fuit illi, vel conſilij, vel auxilij petendi gratia, & ſimiliũ: tunc enim teſtificari non poterit, etiã ſi contra delinquentem

eſſet infamia, vel ſemiplena probatio, vt docet Nauar. cap. 25. num. 45. & Corduba lib. 1. quęſt. 42. dub. 2.

3 Quin, & Prelatus ipſe ſuper delicta ſibi ſecretò manifeſtata ſimili de cauſa nequaquàm inquirere poteſt, vt ſuperius dictum eſt. Aliàs enim præcluderetur omnis via petendi a proximo auxilium, vel conſiliũ: quod eſt apertè contra ius diuinum naturale, & poſitiuum.

4 Nec obſtat, quòd iudex ius inquirendi habeat (quidquid dicat Sotus de ſecr. mẽb. 2. q. 7. concl. 4.) nàm vterque ſuo vtitur iure: nempè iudex iuridicè interrogando, & teſtis celando, vel negando id, quod bona fide ſub ſigilli ſecreto accepit.

5 Secus autem, ſi alia via, & alio medio, quàm per commiſſum ſecretum nouit: tunc enim teſtis teſtificari teneretur, & Iudex inquirere abſque commiſſi ſecreti præiudicio, dummodo de induſtria non inueſtigauerit, occaſione accepti ſecreti: nàm tunc in ipſamet inueſtigatione, etſi nil aliud per illã viã indagauerit, iam fregit ſecretũ turpiter, & peccauit mortaliter, & damnũ reſarcire tenetur, ſi ex tali perueſtigatione delinquentẽ diffamauit.

6 Vlterius non tenetur ad ſecretum etiam ſub iuramento acceptum, ſi ſit contra bonum publicum, vel in damnum tertii; quia tunc deficit iuſtitia tam ſecreti, quàm iuramenti, & ideo teſtificari quis poterit nulla vtriuſque exiſtente vi, aut obligatione.

7 Tertio non tenetur teſtificari, ſi delinquens nõ laborat infamia, vel æquiualenti, & cũ hoc non timetur dãnũ aliquod futurũ, vel ſperatur delinquẽtis correctio priuatis monitis. Et hoc locũ habet, ſiuè pcedatur per viã inquiſitionis ex muñere, ſiue ad inſtantiam partis: ita ſentire videntur Silueſter verbo inquiſitio. 5. nu. 7. & verbo

An teneatur teſtificari ille, qui rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur. Cap. VIIII.

SVMMARIVM.

1 *Nullus tenetur teſtificari ſi rationabiliter dubitat, an iuredice interrogetur.*

2 *Sententia Soti defenditur ab aduerſariis, & rationes contrariæ diſſoluuntur.*

3 *Mors, vel æquiualens imminere poteſt Regularibus.*

4 *Sic negare veritatem nullum eſt peccatum.*

5 *In peccato notorio nõ procedit Soti ſententia, quia tunc iuridicè interrogatur.*

6 *Et tunc teſtis vnicus negare poteſt.*

7 *Contraria opinio militat, vbi ſubditus dubitat abſque rationabili cauſa.*

8 *Nec frater minor facit contra regulam, vel animam, ſi ſeruet ſeruanda.*

9 *Nec D. Bernardini Doctrina eſt contra Sotum.*

10 *Miles tenetur obedire ſuo Duci, etiam ſacrilego in bello iuſto.*

11 *Teſtificari autem quis tenetur etiam ad mentem Soti, vbi pernicies publicè ſequeretur ex occultatione veritatis, vel aliud ſimile, etiam ſi dubitet, an iuridicè interrogetur.*

12 *Cæterum rationabiliter dubitans teſtificari non tenetur quantumcumque obſtrictus ſub præceptis.*

1 Abſolutè dico non teneri quis teſtificari, ſi rationabiliter dubitat, an iuridicè interrogetur: præſertim a Prælato aliqualiter ſuſpecto: ſecus, ſi abſque rationa-

bili de cauſa dubitaret: quia tunc teneretur, vt docet D. Antoninus par. 3. tit. 9. c. 7. §. 5. Si autem rationabiliter dubitat, non tenetur, vt ſingulariter docet Sotus de iuſt. & iu. lib. 5. quæſt. 7. artic. 1. & de ſecr. mẽb. 2. quæſt. 9. concluſ. 1. dub. 3. vt videlicet quando Prælatus dignoſcitur ignorantia iuris laborare, vel aliqua paſſione, aut factione agitari, & inde imminet maximũ damnum reo prætenſo, vt mors, vel quaſi æquiualens, & præſertim cum in dubio unuſquiſque præſumatur bonus quo aduſque probetur malus. Et denique iura clamant pro reo ſtandum cęteris paribus.

2 Nec iſta opinio Soti ſingularis ita intellecta, prout intelligi debet, eſt contra cõmunem, prout illi imponunt nonnulli, qui & illum perperam impugnant.

3 Nec fundamentum Soti de pœna mortis eſt ſolum; ſed ſunt alia, vt conſtat ex dictis: & hoc idem habet locum etiam inter ipſos regulares, qui pœna æquiualenti plectuntur: nempè triremium; vltra id, quod poſſunt tradi delinquentes foro ſeculari cum ſolitis proteſtationibus ad euitandas irregularitates; & teſtis non eſt certus, quod non tradatur.

4 Et argumentum eorum potius ridiculum eſt, quàm ſolidum de gradibus bonorum animæ, corporis, & famæ: nam ſic negare veritatem in iudicio rationabili de cauſa nullum eſt peccatum lethale, nec peccati periculum, ſi ſeruentur quæ ſupra, cuius oppoſitum ſupponit argumentum.

5 Nec ſententia Soti poteſt intelligi de peccato notorio auctoris occulti in inquiſitione generali: nam certum eſt tunc Prælatum iuridicè inquirere propter notorietatem delicti, vt determinatum eſt ſuprà.

6 Et

6 Et ſimiliter ſubditus, qui ſolus nouit authorem occultum, tutâ conſcientiâ negat; niſi alia obſtent ſuperius diſcuſſa.

7 Contraria opinio Ioanniam procedit, niſi vbi teſtis abſque rationabili cauſa de ſuo Prælato iudicaret ipſum iuridice non interrogare. Et hoc non eſt contra Sotum, qui optimis nititur fundamentis, ſi rectè ponderentur.

8 Nec denique frater Minor contra Regulã, vel cõtra animam ſuam facit, non teſtificando veritatem modis, & formis ſuperius expoſitis; quod poſtremo argumento vrgent, quod ſi procederet, valeret in omnibus ſuperius poſitis caſibus. Et ſic frater Minor nullo in caſu, vel nulla ratione poſſet occultare veritatem in iudicio ſtante ſuperioris præcepto: quod eſt contra communem, & contra eorumdem doctrinam alibi traditam.

9 Et quod ſubditur de ſancto Bernardino; népè, quòd ſubditus obedire tenetur, quando rationabiliter dubitat an quod præcipitur, ſit peccatum, vel non; nullatenus eſt ad propoſitum; nam loquitur præciſè, vbi rationabiliter timetur de peccato; & in dubio tutior pars eſt eligenda.

10 Et hunc eſſe ſuum ſenſum patet per exemplum ipſius de militante in bello iuſto ſub Domino ſacrilego, qui obedire tenetur, vt innocens (inquit) inueniatur, ordinem ſeruando militiæ, quidquid ſit de præcepto Regis; nam tunc non pertinet ad militem iudicare (ſtante bello iuſto) ſed ſolùm obedire, aliàs innumera ſequerentur abſurda. Cæterum vbi rationabilitas clarè liberat a peccato, vt in caſu noſtro, propter adductas rationes non tenetur ſubditus obedire.

11 Secus.

11 Secus, ſi crimina eſſent in publicam perniciem, vt hæreſes, proditiones, crimina læſæ maieſtatis, & ſimilia, quæ pro ſe adducunt, ſed nullatenus ad propoſitum, quia tunc tenetur quis teſtificari non ex eo, quod ſit in dubio, an iuridice interrogetur, ſed propter præfatam publicam perniciem, vt ritè docet idem Sotus conſtanter, & ſolidè; ſed perperam adductus in contradictionem, vt conſtat ex dictis.

12 Rationabiliter itaque dubitans teſtificari non tenetur, nec obedire quantumcumq. obedientiæ voto aſtrictus cuiuis præcepto etiam ſub iuramento, vel ſub quauis excommunicationis pœna.

Quomodo, vel quid reſpondere debet teſtis, quando veritatem aperire non tenetur. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Varia dicunt Auctores de forma, qua celare debeant veritatem in iudicio adducti.*

2 *Labuntur multi dicentes licitum eſſe amphibologicis vti ſermonibus in iudicio ad occultandam veritatem.*

3 *Quia tunc abſolutè, ac ſincere quis dicere debet ſe neſcire, vel ignorare, & hoc licitè.*

4 *Id probatur validis rationibus, & Chriſti Domini exemplo.*

5 *Excluduntur alii modi loquendi amphibologici, & doloſi, vel improprii, & non pertinentes.*

6 *Non oportet aliqua via ſubterfugere, ſed abſolutè deponere ſe neſcire.*

7 Nam

7 *Nam in tali caſu, tam iudex interrogando, quam teſtis negando ritè, ac rectè vtuntur ſuo iure.*

8 *Et ſic negans non mentitur.*

9 *Etiam quod de nominato, & particulari delinquente quis neget.*

10 *Nec excommunicatio ligat in tali caſu in conſcientia.*

11 *Secus de pœna temporali, ſiue de aliis defectibus.*

12 *Nullum itaque præceptum, nec excommunicatio ligat, & certa, & infallibilis regula eſt, abſolutè negare, quod iure aperiri nequit.*

1 MVlti Doctores ex ea receptiſſima, & veriſſima Patrum ſententia, & Scholaſticorum Theologorum in 3. diſt. 38. quod nulla ratione vnquã licitum ſit mendacium dicere, variè torquentur, modum inueſtigando, & proponendo: quibus, vel teſtes, vel reus iuridicè interrogati, & præcepto, & iuramento aſtricti veritatem celare poſſint abſque mendacii labe, lethaliſque peccati culpa.

2 Et hinc multi præfatum ſcopulum euadere volentes in præceps ruunt ex Doctrina D. Thomæ 2.2.q.69.ar.1. dicentes, quod vti licet quibuſdam amphibologicis verbis, ex quibus ſub vno ſenſu veritas lateat, & ſub diuerſo, & apparenti celetur iudici. Sed hæc ſententia (vt etiam dicetur infra ſuo loco de reis) mihi ſemper maximè diſplicuit: nam ſi in his caſibus mendacium eſſet celare veritatem: tunc non euitarent mendacium per amphibologiam, ſed mendacio dolum, & fraudem adderent, vt conſtat manifeſtiſſimè: dolo enim fallere volunt iudices, & fraudare more diaboli mendaciorum Patris.

tris: qui (vt referunt historiæ, ac etiam prophanæ)
ante Christi aduentum ex oraculis, & idolis responſa da-
bat amphibologica in laqueum infelicium, miſerorum-
que idolatrarum.

3 Dico igitur apertè, ac reſolutè cum Soto de teg. ſecr.
memb. 3. q. 3. & Nauar. in Man. cap. 18. num. 61. & ali-
bi, & cum melioribus, quod in omnibus caſibus, in qui-
bus licitum eſt celare veritatem in iudicio, non obſtan-
te præcepto, vel iuramento, vel excōmunicationis pœna,
teſtis apertè poteſt dicere, ſe illam ignorare, vel neſcire.

4 Nullaque eſt opus verborum arte, vel enim non licet
celare veritatem, quia tunc adderetur mendacio dolus,
& fraus, vt dictum eſt: vel ſi licet, ſemper citra menda- 1
cium, & citra omnem culpam fiet. Nam in caſibus ſu-
perius deſcriptis, & ſimilibus ſemper teſtis reſpondere
poteſt apertè ſe neſcire: quia iure intelligitur neſcire, vt
dicat, vel neſcire eo modo, quo iure dicere debeat. Et
id neruoſiſſimè, ac fundatiſſimè probo ex doctrina, &
exemplo Chriſti Domini noſtri, qui eſt via, veritas, &
vita, & veritatis inobliquabilis norma, & regula, qui
cum loqueretur de iudicii die, & hora, non amphibo- 2
logicè, non verborum arte, vel dolo, ſed apertiſsmè di-
xit, ſe neſcire: de die (inquit) illa, & hora, nec filius ho-
minis ſcit, & id tamen diſtinctiſsimè, & clariſsimè ſcie-
bat. Nec ob id mendacii ab vllo catholico Doctore ar-
guitur, ſed omnes Patres, ac Theologi, nemine pror-
ſus diſcrepante, conueniunt, quod neſciebat ad reuelā-
dum aliis. Sic teſtes, tanti Magiſtri exemplo, quantum-
cumque ſub præcepto iurati, & interrogati, poſſunt
apertè reſpondere, ſe neſcire, nempe ad reuelandum iu-
dici. Et in iudicio, & vniuerſaliter ad reuelandum aliis;

quia

quia non decet: & illa eſt veritas, quæ decet, bonum enim, & verum conuertuntur; & tunc vera veritas eſt veritatem tacere, quia ſic decens eſt.

5 Non oportet igitur torqueri, neque recurrere ad fraudes, vel dolos, nec inſanire, vt aliqui dicentes, quod Sacerdos nequit aperire ſecretum confeſſionis, quia illud ſcit, vt Deus, & non vt homo. Nam hoc eſt aperte contra Scotum in 4. diſt. 21. q. 2. & apertius contra veritatem: ſcit enim ſacerdos, vt homo, cum Deus eſſe non poſſit, ſed vice Dei, & vt Dei miniſter, & tamen ſemper apertè dicere poteſt, quin & debet, etiam cum diſcrimine vitæ ſe neſcire.

6 Nec ſimiliter oportet, quod teſtis quærat ſubterfugere, vel appellando, vel tacendo, vel oſtendendo ſe per iniuriam interrogari: nam in his, & ſimilibus, vel maximam daret de commiſſo delicto ſuſpicionem, vel iudicem exaſperaret fortè in ſui detrimentum, vel iudicem offenderet.

7 Nam datur caſus, in quo iudex iuridice interrogat, & teſtis iuridice negat, & vterq. iure ſuo vtitur, ut ſupra oſtenſum eſt: falluntur itaq. contrarium ſentientes, ac denique fateri coguntur, quod teſtis apertè reſpondere poteſt ſe neſcire.

8 Et quod reſpondens hoc modo non mentitur, ſi nihil aliud ſciat, quam quod eſt iure occultum.

9 Quod adeo uerum eſt, quod non oportet diſtinguere, ut faciunt quidam, ſiue enim teſtis interrogetur in uniuerſali, ſiue particulariter, & nominatim de particulari delinquente, ſemper reſpondere poterit apertè ſe neſcire, ut iure dicat.

10 Nec oportet vlterius dubitare, an in talibus caſibus excom-

excommunicatio liget: nam certum eſt nō ligare quoad forum conſcientiæ, quia vel eſt inualida, uel nulla, & non incurritur excommunicatio, niſi propter peccatum lethale, quod in præfatis caſibus abeſt; ſic elicitur ex cap. Nemo epiſcopum. 11. quæſt. 3. & in præfatam ſententiam conueniunt Sotus de ſecr. memb. 3. q. 1. concl. 4. & Nauar. in Man. c. 25. nu. 3. & alii.

11 Quidquid ſit de pœna temporali, vel exteriori, de qua non hic loquimur, ſicut neque de contemptu, vel aliis, quæ per ſeipſa peccatum eſſent.

12 Sed ſolum dico, quod nullum præceptum, & nulla excommunicatio in foro conſcientiæ ligat quemcumq. teſtem, qui veritatem celet in iudicio, etiam apertis verbis dicendo ſe neſcire iuxta ſuperius tradita. Et ego ſemper in ſecretis quibuſcunque mihi commiſſis eo modo loquendi vtor veritatem occultando, quam propalare iure nequeo, & ſic optimum eſt neſcire, & ideo veriſſimum, ſicut peſsimum eſſet prodere, & ideo falſiſsimum: ſic apertè docet Scotus in 4. diſt. 21. q. 2. per totam; ſed ſpecialiter ad finem, vbi ait; impoſitor enim falſi criminis, vel cuiuſcumque veri occulti, quod non poteſt probare, pro calumniatore habetur, extra. de calumnia, talis eſt iſte, qui reuelat quodcumque ſecretum crimen: Hæc Scotus, ad cuius mentem, ſi quis dicitur calumniator, quia verum occultum reuelat, & contrariorum eadem eſt vbique diſciplina: non euadet calumniatoris nomen teſtis, niſi apertè negando veritatem occultam, quam reuelare ſine calumnia nequit.

An teſtis negans, vel occultans veritatem ad reſtitutionem teneatur damni inde reſultantis.

Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis non citatus, non ſe offerens non tenetur de damno, niſi in caſu neceſſitatis.*

2 *Nec etiam citatus, & iuratus, quando ex teſtimonio illi damnum immineret notabile.*

3 *Limitat auctor cōparanda eſſe damna teſtis, & eius, contra quem teſtimonium quæritur, & ad iudicium boni, & eruditi viri minus eligendum.*

4 *Quando vero nullum teſti damnum immineat, ſemper ad reſtaurationem tenetur.*

5 *Id rationibus probatur.*

6 *Limitat Lexius non teneri, quem ad damnum, qui aliqua induſtria ſubterfugit Iudicis citationem, & præceptum, & id licere.*

7 *Impugnatur Lexius, eiuſque diſſoluuntur rationes.*

8 *Talis itaque iurans nedum puniri poterit, vt inobediens, ſed tenetur de damno, quicquid alii ſecus.*

9 *Falſum verò deponens omnino, & abſque vlla limitatione ad reſtitutionem tenetur.*

10 *Etiamſi ex retractatione maius damnum ſibi immineat.*

11 *Etiam ſi dubitet, an ſua retractatio ſit profutura.*

12 *Nec excuſatur ignorantia, vel inaduertentia, poſtquam reſciuit, contra ſecus opinantes.*

Diſtin-

1 DIſtinguendum eſt de teſte, an ſit citatus uel non: Regulariter enim ſponte ſe offerre non tenetur teſtis, & ex conſequenti, non citatus non tenetur ad damnum reſultans, niſi in caſu neceſſitatis; ut ſi clarè cognoſceret ſuum teſtimonium eſſe neceſſarium ad liberandū innocentem, uel etiam accuſatorem a pœna talionis, quando ex conſcientia tenebatur accuſare, & in ſimilibus teneretur quilibet ad reſtitutionem, etiam non citatus, niſi ſponte ſe offerret ad teſtificandum, ita Nauarr. in ſum. c. 15. nu. 17.

2 Si uero citatus eſt, & iuratus, iterum diſtinguendum; nam uel damnū graue ex teſtificatione probabiliter illi imminet, uel nullum damnum, aut leue, ſi primum, docet Sotus de ſecr. memb. 2. q. 7. dub. 3. & Nauar. c. 25. nu. 50. quod talis nō tenetur teſtificari, nec ſuperior poteſt eum cogere, vel ipſe poteſt citatus non comparere; vel ſi compareat, aliquo artificio ſe eximere, & liberare, niſi ratio boni publici ſecus requireret.

3 Adderem ego ſemper aliam limitationem, quod ſicut bonum publicum præferendum eſt priuato; ita comparanda eſſet bona, vel damna teſtis, & illius, contra quem teſtimonium quæritur, & ſecundum maiorem, vel minorem exceſſum damni alterius partis ad arbitriū, & iudicium eruditi, & boni viri, cuius conſilium ſequetur, vel teſtificandum, vel a teſtimonio abſtinendum, & ſic tutus erit in conſcientia.

4 Si vero nullum damnum teſti immineat, citatus, vel iuſſus, ſemper ad reſtitutionem tenetur quomodocumque veritatem occultet de induſtria, vel fugiendo, vel ſubterfugiendo cautelis, vel amphibologicis, & ſimilibus. Ita ſentiunt Nauar. cap. 25. num. 41. Sotus lib. 5.

de

de iuſt. & iur. q. 7. ar. 1. & Salon. q. 70. art. 1. dub. 3.

5 Et ratio eorum præcipua eſt, ſicut occultans, aut lacerans aliquã ſcripturam, nè producat iuſſus illam producere, ad reſtitutionẽ damni inde ſequuti tenetur, ita qui renuit teſtimoniũ dicere citatus; quando ex eo ſequitur damnũ Reip. vel tertii. Addo ego validiorẽ rõnem, q ſemper in regularib. militat; nam ipſi ſi debitè citati, & & interrogati renuant obedire, peccant mortaliter contra obedientiæ votum, quod peccatũ remitti non poſſe videtur, cùm ex eo ſequatur ablatum bonum proximo per illatum damnum in his tantum, in quibus teſtificari tenetur ex ſuperius explicatis.

6 Lexius tamen lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 30. diſtinct. 8. in eo contradicit limitando, quod qui ſe occultat, vel fugit, priuſquam iudicis præceptum, aut citatio ei legitime intimetur, non tenetur ad reſtitutionem damni inde ſequuti, quamuis potuerit peccare grauiter contra charitatem, quin idem aſſerit de illo, qui poſt legitimam citationẽ fuga, vel fraude aliqua teſtificãdi actum declinet. Primũ probat, quia nemo obligaur præcepto ſuperioris, priuſquam ei debito modo imponatur, ſicut qui fugit, nè inſtituatur tutor, vel curator pupilli.

7 Sed vanum eſt hoc Lexii fundamentum, & nullã habet veritatem, niſi ubi damnũ tertio non obuenerit, & exemplum ſuum de tutore non militat duplici de cauſa. Prima, quando poſſunt alii reperiri in tutores: ſecunda quia ſi alii non reperiantur, ſemper tutor, & curator periculo damni, & moltoties dãnino ſe exponit, à quo nunquam, uel uix eximi poteſt. In ſuperiori autem caſu ſuppoſitum eſt nullũ ſufficiens damnũ obuenire teſti. Quare, ſi peccãdo mortaliter damnum inferat, mihi uidetur

ad reſtaurationem teneri, licet enim peccatum ſit contra charitatem immediatè: tamen ex conſequenti eſt cõtra iuſtitiam, vt patet; & per hoc ad alias probationes Lexii pro ſuo ſecundo aſſerto, quia (inquit) talis citatus, & iuſſus repugnans, ſolum peccat contra obedientiam, & non contra iuſtitiam, ita, vt ſit inobediens, & contumax, & non iniuſtus; exemplis probat, ſed ſunt ſuperflua; nam præfata doctrina vera eſt, quando præcisè iudiciũ ſiſtit gradum in contumacia, uel inobedientia, nullo ſequuto tertii dãno; ſed quando ex eo damnũ ſequitur, licet peccatum primo, & immediatè ſit contra charitatem, & ſit formaliter inobedientia, vt concedo; tamen ex conſequenti eſt contra iuſtitiam, & ſic in ſimilibus caſibus, contra Lexii corrolarium tenetur teſtis iuſſus, & iuratus nedum ex charitate, vel obedientia, ſed ex iuſtitia reſpondere, nec iudex præcepto ſuo imponit illi obligationem iuſtitiæ ad iurandum, vel reſpondendum: ſed illa ſuaptè natura oritur propter ſequelam damni, vt dixi, & dico.

8 Quare talis iurare nolens, vel reſpondere, nedum puniri poterit, vt inobediens, ſed vlterius ad reſtitutioné damni inde ſequuti tenetur. Mea itaque ſententia toto cœlo aberrant quidam, duo illa magna derelinquendo lumina, Sotum, & Nauarr. & cum eis conſentientem Salonem, & ſe implicando tenebris in hac parte Leonardi Lexii alias lucidiſſimi Doctoris. Et hæc de occultante veritatem dicta.

9 Quando vero teſtis abſolutè falſum deponit, ex quo reſultet damnum Reipublicæ, vel tertio ſemper ad reſtitutionem abſolutè tenetur abſque aliqua limitatione, vel diſtinctione.

10 Etiam

10 Etiam, ſi ex retractatione maius damnum illi immineat ex communi omnium Doctorum ſententia; potior enim eſt ſemper cõditio innocentis, & falſum deponens ſic tenetur ſemper ſe retractare.

11 Nec excuſat, ſi dubitetur, an retractatio ſit profutura; nam quilibet, quod ſuum eſt, experiri, ac tentare tenetur in tali caſu.

12 Nec excuſat ignorantia, vel inaduertentia, vel obliuio contra id, quod perperam docent aliqui ex Caietano, & Petro Nauarro, quorum ſententia vera eſt, quouſque ſic deponens in eodem ſtatu permaneat, ſed certior factus de ſua inaduertentia, vel ignorantia, vel obliuione, & de ſimilibus tenetur ſemper ſe retractare ad reſtaurandum illatum damnum, etiam cum periculo mortis (quatenus cauſa id expoſtulat) vt docet Petrus Nauar. lib. 2. cap. 2. num. 253. quo in ſenſu intelligendus eſt etiam Lexius nonnullis citatus cum ſua adducta ratione.

De numero, & qualitate teſtium ſufficientium ad plenam probationem. *Cap. XII.*

SVMMARIVM.

1 *Duo teſtes conteſtes ad minus requiruntur ad plenam probationem.*

2 *In perſonis inſignioribus maior numerus requiritur ſecundum eorum eminentiam.*

3 *Opinio dicentium non requiri plures, quam duos teſtes ad condemnationem Prælatorum Regularium.*

4 *Inficitur, & limitatur præfata ſententia.*

5 *Cuperet Auctor ſaltem quatuor requiri teſtes contra Prouinciales.*

6 *Contra vero Patres ordinis, & officii iam functos, ad minus tres requiri omni exceptione maiores.*

7 *Hoc videtur conforme Chriſti doctrinæ.*

8 *Contra perſonas ordinarias duo ſufficiunt teſtes conteſtes.*

9 *Et id eſt de iure diuino poſitiuo contra ſecus opinantes.*

10 *Nec accuſator poteſt aſſumi in teſtem, vt faciat numerum duorum teſtium contra ſecus docentes.*

11 *In proceſſu enim ex munere non requiritur accuſator.*

12 *In Denunciatione denunciator in teſtem aſſumi poteſt.*

13 *Teſtes, vt plenè probent, debent eſſe iurati conteſtes, & deponentes de certa ſcientia.*

1 COmpertiſſimum eſt iuxta Domini noſtri expreſſam Doctrinam Mat. 18. duo teſtes conteſtes ad minus, & omni exceptione maiores requiri ad plenam probationem faciendam, ſicut etiam explicatur de iure communi; & eſt de iure gentium; & eſt communiſſima, & receptiſſima ſententia.

2 Tamen ad aliquarum perſonarum inſignium damnationem requiritur maior numerus teſtium; nam (vt definitur in iure canonico 11. quæſt. 4. cap. Præſul) Epiſcopus Cardinalis non damnatur, niſi ſeptuagintaduobus teſtibus, Presbyter Cardinalis 64. Diaconus Cardinalis, Subdiaconus, & inferiores Cardinales viginti ſe-

ptem, contra quoſcumque vero alios clericos, etiã Epiſcopos ſeptem ſufficiunt, ad aliorum vero condemnationem teſtimonium duorum ſufficere dictum eſt.

3 Notat autem Rodericus q. 3. artic. 1. non eſſe cur ad condemnationem Prælatorum Regularium pluſquam duos teſtes requiramus, cum omnes (licet ſint ſupremi) quoad iuriſdictionem epiſcopis tantũ æquiparentur, qui epiſcopi per ipſum per duos teſtes condemnari poſſunt.

4 Quæ ſententia, cũ ſit contra ius cõmune quoad Epiſcopos, vt ſuperius patet, ego crederem etiam præfatos duos teſtes non ſufficere ad condemnationẽ talium Prælatorum Prouincialium, vel maiorum, niſi omni prorſus exceptione eſſent maiores; ad quos etiã repellendos deberet ſufficere quælibet minima exceptio: nã prædicti Prælati ſunt ſcopus omnium ſagittarũ ſubditorum, & ego experientia didici, quemlibet quãuis iuſtiſſimè, acmitiſſimè punitum, vel etiam in aliqua re, etiam leuicontriſtatum, inimicè perpetuò inſectari Prælatum punientem, vel contriſtantem.

5 Vellem ergo ſaltẽ quatuor teſtes adhiberi omni communi exceptione maiores ad præfatos condemnandos Prælatos, nec ſufficere minorem numerum.

6 Maximo etiam cum moderamine procedi vellem cũ inſignioribus ordinis Patribus: præſertim cum his, qui huiuſmodi Prælatorum munere functi fuerint; ad quos condemnandos vellem non ſufficere minorem numerum, quam trium teſtium.

7 Quod ex eadem Chriſti doctrina planè elici poſſe videtur; cum enim dicat Matth. 18. in ore duorum, vel trium, expreſsè innuere videtur in aliquo caſu non minus, quam tres teſtes plenè probare poſſe: caſus

verò apud nos non videntur eſſe poſſe, niſi ſuperius poſiti.

8 Cæterũ quoad perſonas ordinarias, & priuatas duos tantum ſufficere teſtes clariſſimum eſt, tum ex Chriſti præfata doctrina, tum ex iure canonico eam explicante, tum de iure gentium, tum ex vſu, & conſuetudine apud omnes probatas Religiones recepta.

9 Ex dictis conſtat errare illos, qui aſſerunt, prædictũ numerum duorum, vel trium teſtium non eſſe de iure diuino poſitiuo; cum in vtraque pagina expreſsè contineatur Deuter. 17. & 19. & Matth. 18. vbi Chriſtus nedum explicat, ſed confirmat, & innouat vetus præceptum, vt ſentit communis Doctorum ſententia.

10 Errant etiam, cum ſubdunt, non requiri aliquo iure, vel naturali, vel diuino poſitiuo, vel gentium duos teſtes vltra accuſatorem, & quod accuſator poteſt aſſumi in teſtem.

11 Confundunt enim terminos, & modos procedendi, nã ſi iudex procedit ex munere modis ſuperius explicatis, vel generaliter, vel ſpecialiter, certum eſt non requiri accuſatorem, ſed alia ſuperius tradita.

12 Si verò procedit ad inſtantiam partis, vel procedit, vt excitatus tantum, vt contingit in denunciatione; & tunc denuncians poteſt aſſumi in teſtem, vt ſupra fuſius explicatum eſt, & hoc eſt, quod probare poſſent, vt nos probauimus ex doctrina Chriſti. Matth. 18. nempè, vt denuncians cũ vno teſte aſſumpto faciat duos teſtes, & cum duobus aſſumptis tres exiſtant. Cæterum quando procedit iudex ad inſtantiam partis per viam accuſationis, requiritur ſemper, vltra duos teſtes, accuſator, neque tunc accuſator vllatenus poteſt aſſumi in

in teſtem, vt perperam probant contra omnium Doctorum communem ſententiam ex præfata Chriſti doctrina male intellecta; & ſi hoc non eſt de iure naturali, vel diuino expreſsè, ſaltem eſt eis valde conforme; eſt autem omnino de iure gentium in omni accuſatione vltra teſtes requiri ſemper diſtinctiſſimum accuſatorem, vt ſentit communis Doctorum ſententia, & obtinet vbique gentium in omni foro communis vſus.

13 Vt uerò præfati teſtes plenè probent, debent eſſe iurati, ut inferius dicetur. Secundò debent eſſe conteſtes ita, ut de eodem facto, eodem loco, & tempore patrato deponant: alias eſſent ſingulares teſtes, de quibus fuſius in ſequentibus capitulis. Tertiò debent deponere de viſu, uel de certa ſcientia per alium ſenſum, l. ſolam. C. de teſt. cum Glo. ibidem, & omnibus Doctoribus: nam de auditu ab aliis nil probant quoad hoc: denique debent eſſe omni exceptione maiores modo ſuperius explicato.

Qui ſint ſingulares Teſtes. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſingulares multipliciter dicuntur, primo quoad ſubſtantiam.*
2 *Secundo, quoad quantitatem.*
3 *Tertio, quoad qualitatem.*
4 *Quarto, quoad locum, cum quo coincidit ſitus.*
5 *Quinto, quoad tempus.*

6 *Remiſsius in accuſatore deſideratur hæc circumſtantia, vbi copia teſtium adeſt.*
7 *Diſtincti vero, & rigoroſè in teſtibus ipſis.*
8 *Idem in accuſatore, vbi teſtis adducitur vnicus.*
9 *Teſtes exquiſitiſsimè ſuper his examinandi ad habendam ſingularitatem, vel conuenientiam.*
10 *Sexto, contingit ſingularitas, quoad habitum.*
11 *Septimo, quoad agere, & pati.*
12 *Octauo, quoad relationes.*
13 *Nono, quoad ſenſum.*
14 *Conteſtes dicuntur, quando concordant in ſubſtãtia, & circumſtantiis principalioribus.*
15 *Leuiuſcula verò diſcordantiæ nedum non obſunt, ſed validius reddunt teſtimonium.*
16 *Non dicuntur ſingulares, ſed conteſtes, qui per foramen vnus poſt alium ſucceſsiue viderunt.*
17 *Idem videtur de teſtibus, qui in eadem nocte ſucceſsiuè idem crimen viderunt.*

1 MVltipliciter dicuntur teſtes ſingulares, vt notat Rodericus q. 9. art. 1. Primo quoad ſubſtantiam iuxta Baldum in l. teſtium, col. 5. num. 14. C. de teſtib. vt ſi vnus teſtis deponit de Paulo: alius de Franciſco, vel vnus lapide occiſum, alter ferro.

2 Secundò, quoad quantitatem, vt ſi vnus dicat decem, alter quinque; nam ſaltem quoad quinque reliquos erunt ſingulares.

3 Tertio, quoad qualitatem, vt ſi unus abſolutè, alter ſub conditione deponat, uel unus ueſtitum albis, alter coloratis.

4 Quar-

Digitized by Google

4 Quarto quo ad locum, vt ſi vnus dicat ſub ſchino, alter ſub pino, vt in Daniele. Vbi notandum ex Doctrina Baldi conſil. 25. quòd ſi loci diuerſitas inducit contrarietatem, vel incompoſſibilitatem, tunc falſum teſtimonium ſupponitur, vt contingit in facto non reiterabili. In facto vero iterabili diuerſitas loci non reddit falſum teſtimonium, ſed ſolum teſtes reddit ſingulares, de quibus hic loquimur. Cum hac circumſtantia coincidit ſitus diuerſitas omninò quoad hanc iudiciorum materiam: quidquid prolixius diſtinguat Rodericus, vt patet per eius exempla.

5 Quinto quo ad tempus, ut ſi vnus deponat factũ Kalendis Maii, & alter Iunii, vel vnus nocte, & alter die, ſiuè ſequenti, ſiuè precedenti. Circa quod parua diuerſitas temporis non ſufficeret. Et idem dicendum quoad falſitatem, vel ſingularitatem teſtium circa diuerſitatem temporis, vt dictum eſt in diuerſitate loci: nempè, vt factum non iterabile falſitatem, iterabile vero ſingularitatem inducat.

6 Hic anguntur nonnulli varie ſe torquendo circa tempus, & locum ſe inuoluendo, non diſtinguentes ea, quæ ad accuſatorẽ, ab iis, quæ pertinent ad teſtes: nã quoad accuſatorem ſufficit, & aliqualiter tempus, & locum deſcribere, ubi adeſt copia teſtium.

7 Diſtinctiſſimè uero à teſtibus hæ circumſtantiæ diſquirendæ ſunt, nè contingat errare in ferendo iudicio, & nè reo defenſiones præcludantur, cum ualidiſſimè ex repugnantia loci, uel temporis defendere ſe poſſit. Teſtes itaque non concordantes de tempore, ac loco ſingulares ſunt, uel falſi iuxta Baldi recitatam doctrinam.

8 Re-

ponit Rodericus, uidelicet quãdo teſtes deponunt ſe diuerſa uerba audiſſe, & ad præfatos modos uidentur poſſe reduci omnes alij modi contingere poſſibiles in cauſis, & iudiciis criminalibus.

14 Notandum uero, quòd teſtes non dicuntur ſingulares, quando in facto principali, in quo negotii ſubſtantia præcipuè conſiſtit, concordant per eadem, uel æquiualentia uerba, quamuis in aliis minus pręcipuis circumſtantiis diſcordent: immo tunc dicuntur cõteſtes, & conformes, ut patet ex iure communi. l. qui ſenten. C. de pœnis. l. quicumq; C. de hęret. & ex Diuo Thoma 2. 2. quęſt. 70. art. 2. ad ſecundum, & Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 2. ad primum, & ex Gloſ. in cap. 1. de conuer. coniu. & aliis, quos refert Rodericus quæſt. 9. art. 3.

15 Immo addit ex eiſdem Doctoribus adeo uerum eſſe, diſcordantiam in minimis quibuſdam nõ nocere, ut hæc interdum teſtimonium reddant ualidius, quia ſi in omnibus concordarent, etiam in minimis uiderentur ex condicto eumdem ſermonem referre.

16 Neq; pręterea ſunt teſtes ſingulares illi, qui per unum foramen, per quod ſimul uidere non poterant, unus poſt alterum uiderunt quempiam cõmittentem aliquod delictum, ſed conteſtes erunt, & plenè probantes, ſi intra breue ſpatium temporis idem delictum continuatum uiderunt, ac propterea de uno, & eodem actu numero teſtificentur. Tunc enim non poteſt præſumi pluralitas actuum, nec temporis diuerſitas, nec loci, ut conſtat; ſed unus numero actus, & una temporis coniunctio, & idem locus: ſic tenent iuriſconſulti, Baldus in l. teſtium C. de teſt. & Gloſ. 1. in c. Nihilominus cum uerſic. ſimul. quæſt. 3. & 6. Antonius de Butrio in c. cũ oportet. de accu. nu.

Digitized by Google

12.& in d.c.nihilominus, & Arena, & Cinus in d.l.teſt. & alii, quos citat, & ſequitur Rodericus q.9.cit.ar.2.

17 Addens, quòd ſi eadem nocte viſus eſt Clericus cum Concubina in principio noctis ab vno teſte, & ab altero in media nocte, vel inaurora, hi præſumuntur conteſtes, circa quod prudentiam & arbitrium Iudicis valdè requiri mihi videtur, & magis cautè determinandum.

An aliquo in caſu poſſit aliquis per ſingulares teſtes plenè conuinci, & condemnari. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium teſtes ſingulares plures, quam duo ſufficere ad plenam probationem.*

2 *Auctor non amplectitur ſententiam præfatam, niſi in pernicioſis, & enormibus exceſſibus.*

3 *In reliquis recedit a ſuperiori ſententia.*

4 *Sententia Caietam explicatur, qui tandem cum Auctore conſentit.*

5 *Exemplum Roderici impugnatur tanquam non ad rem.*

1 Rodericus eadem quæſt. art.6. dicit eſſe plurimorum Doctorum ſententiam: quod ſi teſtes ſingulares plures ſint, quàm duo, & fide digni, tunc procedi poterit ad pœnam ordinariam imponendam. In quam ſententiam citat Simancham, Caccialupum, Frãciſcũ Brunum, Socinum, Hyppolitum, Marſilium, & Tiraquellum; a qua tamen recedit; Verumtamen ſuperius arti.2. videtur ſibi aliqualiter contradicere: vbi adducit Caiet. 2.2.q.70. artic.

ar. 2. dicētem, quòd propter ſingulares teſtes inuenitur fulminata ſententia multorum Patrum in peccatis Religioſorum: quòd ex eo tolerabile reputabat, licet non ſit ſecundum rigorem iuris, quia non tam proceditur inter regulares ad puniēdum, quam ad ſalutem animę; quam rationem ego nullatenus approbo, vt alias dixi.

2 Sed potius crederem in aliquib. tantū enormibus caſibus Reip. damnoſis, & pernicioſis, & difficillimę probationis præfatam ſentētiam Caietani, & aliorum citatorū Doctorum ſequendam, & amplectendā, quidquid varie dicāt Rodericus, vt v. g. in caſu hæreſis, vt notat Simanchas de inſti. cat. tit. 64. nu. 77. vt ſi multi viderint eundē hoīem diuerſas hæreſes docuiſſe, vel exercuiſſe diuerſis locis, & tēporib. nam eligibilius eſſet huiuſmodi virū adeo pernicioſum e medio tollere, quā iuris rigorem ſeruare velle, ſimiliter ſi ſollicitationes ad actum carnis in actu Sacramentalis confeſſionis probarentur a plurib. licet ſingularibus teſtib. In his ergo, & ſimilibus caſibus recedēdum eſt a regula communi, & communi rigore iuris, ſed magna adhibita prudētia, riteque pōderatis ponderandis de qualitate perſonæ delinquentis, grauitate, & pernicie delicti teſtium fide, ac ſimilibus.

3 Quibus exceptis nō poſſum adduci, vt ſentiā cū Roderico, vel alijs eadē quæſtione adductis ar. 5. vbi dicit, quòd teſtes ſingnlares faciunt plenā fidem, & probationem, vt quando teſtificantur de pluribus actibus habentib. vnā originem, vel cauſam, vel quando ex dictis teſtiū reſultat vnum peccatū in genere, & ſic per id multi deponentes de diuerſis actibus iuriſdictionis probant de iuriſdictione; & ſic de ſingulis; nam, ſi hoc eſſet verum, ſemper teſtes ſingulares probarent, vbi peccatum

eſſet

Digitized by Google

eſſet iterabile: quod eſt contra ius commune, vt dictum eſt.

4 Et idem Caietanus loco adducto cōcludit, quòd reus nōn poteſt ad huiuſmodi ſententiam tolerandam cogi, videlicet ex dictis teſtium ſingularium lata, ſed debet ex huiuſmodi indiciis per tormenta veritas exquiri, vt ſententia non feratur, niſi contra confeſſum, vel conuictum iuxta ſacros Canones. 2. quæſt. 1. c. Nos in quemquam. Vnde Caietanus tolerat ſententiam ex teſtibus ſingularibus in religioſis tantum, qui ex humilitate, & mortificatione eam acceptare conſentiunt. Non poſſe autem cogi de iure apertè docet: cum quo ſentit Sotus lib. 5. de iuſt. & iur. q. 7. art. 2. & Communis, vt dixi.

5 Vltimum uero exemplum, quod adducit Rodericus de pluribus audientibus miſſam, quorum alter audiuit Gloria in excelſis Deo, & alter audiuit Agnus Dei, non quadrat ſuperiori doctrinæ: nam tales nō ſunt teſtes ſingulares, ſed conteſtes ratione continuationis temporis, & actus, vt ſuperius de videntibus per foramen concubinarium eadem hora, vel nocte dictum eſt, & ſic alia eius adducta exempla vel nil probant, vel non ſunt ſingulares teſtes, ut in diſcuſſo exemplo.

An aliquis poſſit condemnari per teſtes ſingulares, adiuncta fama, vel aliis adminiculis. Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Singularitas teſtium triplex. Prima obſtatiua, quæ probationem inficit.*

2 *Secunda diuerſificatiua, de qua ſupra.*

3 *Ter-*

3 *Tertia cumulatiua, quæ non ſufficit ad pœnam ordinariam.*

4 *Per ſolos verò teſtes ſingulares numquam poterit quis condemnari, quantumcumque probent in genere, quicquid alii ſentiunt.*

1 Vltra ſuperius notata de ſingularibus teſtibus notandum eſt, quod ſingularitas teſtium triplex eſt. Alia dicitur obſtatiua, ut quando ex dictis teſtium naſcitur contradictio, uel repugnantia non in minimis circumſtantiis, quæ non attenduntur (ut dictum eſt ſupra) ſed in grauioribus, uel in ſubſtantia facti: & tunc nil penitus probant, quibuſcumque concurrentibus adminiculis.

2 Alia ſingularitas dicitur diuerſificatiua, ex qua uidelicet naſcitur diuerſitas rei, uel in ſubſtantia, uel in loco, uel in tempore, ſed non contradictoriè, uel repugnãter; ſed uel de diuerſis actibus, uel diuerſis locis, & temporibus, & de tali ſingularitate dictum eſt ſuperius.

3 Tertia ſingularitas dicitur cumulatiua, quando uidelicet dictum vnius coadiuuat dictum alterius: ut cũ unus deponit de facto, & alter de fama; vel unus de uiſu, & alter, de auditu, & de hac loquimur hic. Et quidquid de his fuſius, & prolixius, vel etiam obſcurius dicat Rodericus q. cit. art. 4. quo ad hoc in eius uenio ſententiam, uidelicet, ut nemo per teſtes ſingulares licitè condemnari poſſit pœna ordinaria, etiamſi concurrat fama de crimine, quamuis legitimè probata; in quam ſententiam adducit ibidem Ioannem Andream, Conradum, Brunum, Palatium, Rubeum, Simancham, Iulium Clarum, Boccium, Marſilium, Pariſium, Doctorem Angelicum, Sotum, & alios; quorum ratio eſt, quia in criminalibus ex pluri-

pluribus imperfectis probationibus non conſurgit vna integra, & perfecta probatio.

4 Cæterum (quidquid varie dicat Rodericus hic, & præcitatis articulis) ſi nullus poteſt condemnari ex teſtibus ſingularibus, etiam concurrente fama, vel aliis adminiculis ex ſe in ſufficientibus, multò minus condemnari poterit ex ſolis teſtibus ſingularibus quomodocumque probantibus aliquem eſſe delinquentem in genere contra id quod ſuperiori capite aſſerebat Rodericus cũ aliis: quia genus quid confuſum eſt, incertum, commune, & indeterminabile; vt notat doctiſſimus Penna in Directorio Inquiſitorum 3. par. concluſ. 221. pág. 617. col. 2. & vbi quid in genere probatur, nil ad certum indiuiduum demonſtratur, vt requiritur ad condemnationem; nemo enim ex delicto poteſt condemnari, niſi ſaltem duobus legitimis teſtibus ſit conuictus. At quod de pluribus differentibus articulis per teſtes ſingulares conuincitur, nõ conuincitur legitimis teſtibus: Quæ ſententia, (vltra Doctores a Roderico ibidem adductos) videtur eſſe communiſſima, & receptiſſima, vt dicunt Simãchas, & Rhoias ibidem adducti, & Concilium Biterrenſe c. 11. ſic decernit ijs verbis. Ad nullius verò condemnationem procedatis ſine confeſſione propria, vel probationibus dilucidis, & apertis: ſatius enim eſt relinquere facinus impunitum, quam innocentem condemnare. Et Cõcilium Narbonẽſe c. 23. idem ſanciuit in hæc verba. Ad nullius verò condemnationẽ ſine lucidis, & apertis teſtimoniis, & probationibus, vel confeſſione propria procedatis: ſatius eſt enim facinus impunitum relinquere, quam innocentem damnare.

Vtrum

Vtrum teſtes ſingulares faciant probationem, vel fidem ſufficientem ad torquendum, & incarcerandum. *Cap. XVI.*

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium teſtes ſingulares nedum ad torturam; ſed ad condemnationem aliquando ſufficere.*

2 *A præfata ſententia recedit Auctor, teſteſque ſingulares ad ſolam carcerem, & torturam ſufficere ait.*

3 *Sufficiter verò tortus, ſi plenè purgauerit, abſoluendus, ſin autem, pęna arbitraria puniendus, ſecundum rectam prudentiam.*

1 PAulus de Caſtro in l. admonen. co. 7. ff. de iureiuran. & l. Lucius. ff. de his, qui notantur infamia, & Bartolus ibidem, & Soccinus conſi. 37. & Hyppolitus ſing. 114. & alii concorditer docent, quòd Iudex poteſt non credere Teſtibus, etiãſi ſint conteſtes, & ę contra poteſt credere his, qui non ſunt conteſtes, rationabilibus de cauſis, vtpote quandò ſunt adeo bonæ vitæ, ac famæ viri, vt illis credere oportere videatur: nam omnis virtus probationis arbitrio iudicis pōderatur, & diiudicatur, vt notat ex præfatis Doctoribus Rodericus eadem quæſt. art. 6.

2 A qua ſententia ego prorſus recedo, cum ſit contra ius commune, cōmunemq. Doctorum ſentētiam quoad pœnam ordinariam, & quoad plenam probationē, ſed prouiſum eſt a iure, quod obtinuit conſuetudinem, & vſum, vt ex dictis talium teſtium ſingularium quantum-

N cumque

cumque vita, & fama probatorum naſcantur indicia vrgentia, vel ſemiplenæ probationes (vt aiunt) vt reus incarceretur, tormentiſque ſubiiciatur.

3 Et ſi non fateatur delictum ſufficienter tortus: eo caſu prudentiæ, arbitrioq. iudicis ponderandũ erit, an ſufficienter purgauerit indicia, & conſequenter libere abſoluendus, vel aliqua pœna arbitraria fuerit puniendus, non plenè purgatis indiciis ob magnam, & inſignem teſtium ſingularium fidem; qua in re cautè, ac ponderatè procedendum erit, ne alicui iniuria inferatur a communibus iuris regulis recedendo.

De variatione teſtium. *Cap. XVII.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtis in eadem depoſitione varius reiicitur tamquam falſus.*

2 *Si vera in alia, & alia depoſitione variet, ſententia multorum eſt priori eius dicto ſtandum eſſe.*

3 *Limitat Aretinus præfatam ſententiam locum habere, quando pars oppoſuit.*

4 *Alia ſententia, quam ſequitur Auctor, teſtem ſic variantem non probare niſi tortum.*

5 *Quod etiam in clericis eſt ſeruandum.*

6 *Idem de teſte, qui contradixit extraiudicialiter.*

7 *Teſti itaque quomodocumque vacillanti non creditur, niſi torto.*

8 *Non dicitur autem varians, ſi continuo, & rationabiliter ſe corrigat.*

9 Va-

9 *Varius vero dicitur, qui iam dimiſſus a iudice mutat inde ſententiam.*

10 *Niſi iuſtam cauſam ſuæ correctionis adducat iudici probandam.*

11 *Varius repertus puniendus.*

12 *Iuſta cauſa correctionis videtur obliuio, ſi veriſimilis exiſtat.*

13 *Teſtis iam dimiſſus, varius, præſumitur, ac tortura purgandus.*

14 *Periurus, & falſarius puniendus.*

15 *Varietas vero plurium teſtium in eſſentialibus nil probat, & ſtandum eſt pro reo.*

16 *In diſparitate autem teſtium ſtandum eſt pro dignioribus, & veriſimilioribus, & maioribus.*

17 *Diſcrepantiæ in minimis non efficiunt varios, ſed concordes.*

1 TEſti varianti ab his, quæ prius in iudicio dixerat, non creditur, vt docent Innocentius, Bartolus, Baldus, Alexander, Decius, quos citat, & ſequitur Rodericus q. 10. art. 1. ea tamen limitatione, vt ſibi ſit contrarius in eadem depoſitione: quia tunc reiicitur tamquam falſus, vt habetur expreſſe in iure c. licet cauſam. de prob. l. eos. ff. de falſis & eſt communis opinio.

2 Si verò ſit ſibi cõtrarius teſtis in alia, & alia depoſitione eiuſdem cauſæ, credendum priori ipſius dicto, vt docet Abbas in cap. cum in tua. de teſtibus, quem ſequuntur ibidem Innocentius, Ioannes Andreas, Imola, & Recentiores, & poſt Baldum Alciatus de præſu. reg. 2. præſum. 29. nu. 6. & 7. & ſuadetur ea ratione: nam talis teſtis in ſecunda depoſitione ſubornatus præſumitur

 a par-

a parte, & prætereà ſequeretur, quod in teſtis cuiuſcũque poteſtate eſſet annullare primum ſuum dictum, & tollere ius quæſitum parti.

3 Quare eamdem opinionem tuetur Aretinus ibidem ea limitatione, quando videlicet pars, pro qua ſecundo loco teſtis depoſuit, oppoſuiſſe reputaretur, vel conſtaret; ſecus tenet, ſi nihil oppoſuiſſet.

4 Verumtamen cum teſtis (vt notat Rodericus loco citato) ex tali variatione dici non poſſit omni exceptione maior: & addit ex Cardinali in cap. veniẽs, col. 2. in fi. de teſt. & ex aliis, quod ad dictum talis teſtis non ſufficit deferri iuramentum in ſupplementum probationis: præſertim cum in vtraque depoſitione pręſumatur iuratus, iccirco talis teſtis varius in ſuis depoſitionibus nõ facit fidem, niſi firmet dictum ſuum in tortura. Et ita practicari docet Boſſius tit. de tortura teſtium nu. 2.

5 Et ſic torqueri debet Clericus, & Regularis ſecundum communem opinionem Canoniſtarum; vt colligitur ex Follerio in pract. criminali. fol. 127. n. 47. & Iulio Claro in pract. crim. §. fi. q. 25. nu. 5.

6 Et idem ſeruandũ eſt de teſte, qui in iudicio deponit contrarium eius, quod extraiudicialiter dixerat; debet enim torqueri ad veritatem inquirendam, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Alexander conſil. 63. lib. 1. conſil. quem refert Turzan. in ſua coll. com. opin. 134. & ita practicari teſtatur Boſſius vbi ſupra. nu. 41. Ita reſoluit Couar. l. 2. var. c. 13. num. 7. & Clarus, & Communis, vt dixi.

7 Ex quibus coniicitur, quod, cæteris paribus, ſemper ſtandum erit dicto, quod teſtis varians, vel vacillans confirmauerit in tortura, ſiue ſit primum, ſiuè ſecundũ, ſiue

judicia-

iudicialiter, ſiue extra iudicialiter ante torturam ſit dictum.

8 Notandum denique, quod teſtis varius, vel vacillans dici non poteſt, ſi continuo ſe corrigat allegando iudici cauſam ſui erroris, & correctionis: ita Bartolus in l. eos col. 11. ff. de fal. & Aretinus in c. per tuas col. 2. extra de teſt.

9 Variare autem dicitur, quando iam dimiſſus a iudice mutat ſententiam, vt ait Firmianus poſt Baldum; quos citat Rodericus q. 10. art. 2. qui licet adducat in contrariam ſentẽtiam Boſſium prolixe altercans, ego nullam video contradictionem in præfatis Doctoribus, ſed potius in eamdem conuenire ſententiam, vt non dicatur teſtis varius, ſi teſtis continuo ſe corrigat, vel ſtatim, dum examinatur, vel poſt ipſum examen ſtatim, ſi ei dictum iterato legatur, ut ſuperius ego notaui, & notat Firmianus poſt Baldum vt ſupra citatus.

10 Et ulterius ſi teſtis reddat cauſam ſuæ correctionis, iudicis prudentia approbandam, uel reprobandam.

11 Quibus non concurrẽtibus talis teſtis, ut uarius, erit puniendus, ut patet in iure l. eos ff. de falſis: & uult Alciatus reg. 2. de preſump. præſump. 29.

12 Qui iuſtam cauſam correctionis uult eſſe obliuionem; quod uerum eſſe fatetur Baldus in l. præib. C. de Epiſcop. & Cleric. cum quo ego ſentio, ſi obliuio ſit ueriſimilis: alias nequaquam; ſicut a ſimili teſtis ſuper non uериſimili deponens non probat, ut colligitur ex iure capit. ſuper hoc. de renunc. & ibidem Antonius, & Aretinus, quos citat, & ſequitur ubi ſupra Rodericus.

13 Teſtis vero iam dimiſſus (vt dictum eſt) ſemper va-

cillans, & varius præſumetur, ſi reuertatur ad contrarium deponendum, quia præſumitur, vel a parte ſubornatus, & ſeductus, vel alia iniuſta paſſione commotus, ſed eo in caſu lapis lidius debet eſſe tortura, vt dictum eſt, quidquid latius alii diſputent de prima, vel ſecunda depoſitione.

14 Cæterum periurius inuentus, vel falſarius puniendus eſt ſemper iuxta delicti menſuram.

15 Deniq. varietas conſideratur etiã nedum in vnico teſte, ſed in pluribus, quando inter ſe variant, & ſi variet in eſſentialibus, & contrariis, vel contradictoriis, cæteris paribus, non probant, vt dictum eſt ſupra, & ſemper ſtandum eſt pro reo, vt docet D. Thomas, quem citat, & ſequitur Sotus de iuſt. & iur. lib. 5. q. 7. ar. 2.

16 Quando verò eſt diſparitas in teſtibus, vel aliis circunſtantiis, ponderanda ſunt multa, ideſt numerus maior, vel minor dignitas teſtium, probitas, fauor cauſæ, veriſimilia, vel contraria, & ex iis omnibus circumſpectis, & ritè ponderatis iudicabit iudex ſecundum rectam prudentiam, & zelum adhærendo ſemper veriſimilioribus, dignioribus, & omni exceptione maioribus, vt omnes tradunt, & ſuadet ratio.

17 Diſcrepantiæ verò, vel varietates minimi momenti in leuioribus circumſtantiis, quas vt plurimum homines non attendunt, non efficiunt varios teſtes, ſed potius (vt ſupra notatum eſt) conteſtes efficit maioris fidei.

De

De Tortura teſtium. *Cap. XVIII.*

SVMMARIVM.

1 *Tortura extremum eſt remedium, ad quod nullatenus deueniendum, niſi extrema neceſſitate.*
2 *Teſtes quicumque inhabiles per torturam purgantur.*
3 *Idem ſeruandum in ſocio criminis.*
4 *Teſtes torqueri debent ad veritatem habendam ad arbitrium iudicis.*
5 *Rodericus non niſi flagellationibus, & iniuriis vtendum ait.*
6 *Auctor in grauioribus, grauiora vult adhiberi tormenta.*
7 *Mites tamen eſſe debent Prælati, & a mitioribus incipere torturis.*
8 *Debiliores in cauſa, & fragiliores primo loco torquendi.*
9 *Moniales nunquam torquendæ, vel in extrema neceſsitate mitius, & honeſtius.*
10 *Teſtes vna tantum vice in eadem quæſtione torqueri debent.*
11 *Non eſt eis danda indiciorũ copia ſecundum aliquos.*
12 *Auctor conſentit in proceſſu ex munere, non autem ad inſtantiam partis.*
13 *Nec danda copia, quando torquentur inhabiles, vt habiles reddantur.*
14 *Viri verò in ordine inſigniores, vel nunquã torquendi, vel non niſi datis defenſionibus.*
15 *Grauis tortura nunquam adhibenda, niſi de conſilio,*

& conſenſu diffinitorii.

16 *Auctor ſemel deliquit in hoc.*

17 *Torqueri poſſunt infames varii, & veritatem tacentes ex malitia, vel dolo.*

18 *Non torquendi varii in rebus leuiuſculis.*

19 *Varians iudicialiter à dicto extraiudiciali torquendus, niſi erroris rationem adducat.*

20 *Sic torquendi teſtes veritatem ocultantes, quando interfuerunt delicto.*

1 TOrturam eſſe remedium extremum omnes fatentur, & ideò ad illam nunquam deueniendum, ſi veritas aliter haberi poterit, quando vero aliter haberi non poterit, & deperiret, & cum ea ſimul deperiret iuſtitia in perniciem Reipub. vel damnum tertii; tunc neceſſario recurrendum eſt ad torturam, vt colligitur ex iure, quod notat Rodericus q. 12. art. 1.

2 Licet enim alias teſtes eſſent inhabiles, tortura purgat eorum defectum adeò, vt fidem faciant contra reum; quam alias non facerent ſine tortura, & ſic teſtis quicumque infamis, ſiuè infamia iuris, ſiuè infamia facti, mediante tortura, & iuramento fidem plenam faciet.

3 Quod idem ſentiendum eſt de complice in crimine: & hæc (vt tradit Boſſius tit. de tortura teſtium) eſt communis opinio, quam in ſuis practicis criminalibus ſequũtur Marſilius, & Iulius Clarus, quos citat, & ſequitur Rodericus eadem quæſt. ar. 3.

4 Et vlterius art. 4. ſequenti optimè docet ex Clari ſententia torqueri debere, vel duos, vel tres, vel omnes teſtes quotcumque fuerint, ſi aliter veritas haberi non

poſſit.

poſſit: quod arbitrio boni iudicis eſt relinquendum.

5 Et licet ſubdat, quod Prælati Regulares aliis tormentis vti non poſſint, niſi flagellationibus, & ieiuniis panis, & aquæ.

6 In hoc errare maxime videtur: nam ſolum in leuioribus criminibus præfatę pęnæ locum habent: Cæterum in grauiorib. exceſſibus omnia illa adhibenda ſunt tormenta, ſine quibus arbitrio boni iudicis veritas haberi non poſſit.

7 Bene verum eſt, quod Prælati regulares in tormentis inferendis non debent eſſe carnifices; ſed manſueti, & mites, & charitate pleniſſimi: & numquam ad torturam deuenire debent, niſi pro extremo remedio (vt dixi) & in ſubſidium vbi veritas aliter haberi non poſſit; & tunc vti debent mitioribus tormentis, quoad fieri poterit; dummodo veritas non periclitetur.

8 Et ſemper incipiendum eſt a debilioribus torquendis, vt vel ſic ex eorum confeſſionibus in tortura mitiori euitari poſſit fortiorum tortura: quibus maiora tormenta eſſent adhibenda.

9 Moniales verò, vel nunquam, vel vix torquendę, & ab illis, vbi interuenerint, ſemper exordiendum tamquam a debilioribus; & tunc mitioribus, & honeſtioribus tormentis vtendum, quando neceſſitas expoſtulet, vt torqueantur. Compatiendum enim ſexus fragilitati, vt notant Doctores citati a Roderico ibidem.

10 Et præterea teſtes regulariter non debent, niſi vna vice in eadem quæſtione torqueri; & hoc præcedentibus indiciis ad torturam ſufficientibus; prout poſt Baldum conſil. 385. vol. 5. docet Brunus in tract. de tortura art. 6. col. 6.

11 Quibus

11 Quibus denique teſtibus numquam debet dari copia indiciorum, & proceſſus, vt docet Bortolus, & Boſſius, quos citat, & ſequitur Rodericus eadem quęſt. ar. 2. eam adducens rationem, quòd ſi aliter fieret, deſtruentur mille proceſſus.

12 Quam doctrinam veram arbitror, quando iudex procedit ex officio in inquiſitione, & viſitatione generali, vt limitare videtur ibidem Rodericus. Cæterum vbi proceditur ad inſtantiam partis, & per viam accuſationis, mea ſententia ſemper danda erit copia indiciorum, & proceſſus ante torturam, cum hæc ſit vexatio, quæ, poſtquam inflicta fuerit, reparari minime poſſit.

13 Præterea quando teſtes reputantur infames, vel inhabiles, & ob id torquendi ſunt, vt habiles fiant, & non ex meritis proceſſus, nulla danda eſt eis copia proceſſus, qui tunc formatur, ſed indiciorum, vel pręſumptionum, vel probationum infamiæ, & inhabilitatis eorum, ſi opportunum, vel neceſſarium fuerit, quandocumque verò defenſioni locus erit, aſſignandus eſt eis terminus, vt defendere ſe poſſint ad euitandam torturam; vt docet Boſſius in tit. de Man. ab hom. 30.

14 Porrò viri in ordine inſigniores vel numquam torqueri debent, cum illis fides adhiberi debeat abſque tortura: vel, ſi aliqua urgenti ex cauſa tortura digni iudicarentur, numquam eis danda erit, niſi prius data illis copia proceſſus, uel indiciorum, uel ęquiualentinm, & aſſignato eis termino, ut ſe defendere poſsint, & ſe a tortura eximere, ſiue proceſſus ſit formatus ad inſtãtiã partis, ſiue ex officio, & in uiſitatione, & inquiſitione generali: cũ .n. inſigniores uiri melior pars Reip. ſint, cũ illis procedẽdũ eſt oĩ poſſibili cautela, & circũſpectione, ac reſpectu.

15 Po-

15 Poſtremo Prælati regulares ad grauiorem torturã nũquam deuenire debent, niſi ex conſilio, & conſenſu Diffinitorii, ſine cuius conſilio, & conſenſu, non niſi leuiores illas pęnas ieiunii panis, & aquæ, uel flagellationis applicare debent, & poſſunt.

16 Qua in re ſemel ego deliqui cum Prouincialis exiſterem torquendo grauiter quendam fratrem abſque conſilio, & cõſenſu diffinitorii, licet mea ſentẽtia iuſtè. Tortura itaque cautè adhibenda, & non niſi in ſubſidium, & de conſilio, & conſenſu diffinitorum, & grauiorum Patrum Prouincię, vel ordinis.

17 Torqueri autem poſſunt ad effectum teſtificandi infames (vt dictum eſt ſupra) & varii in circumſtantia principali; ſic Boſſius tit. de tortura, & Clarus q. 25. & veritatem tacentes quomodocumque deprehendantur illã tacere malitia, vel dolo, cum illam de iure fateri tenebantur; ſic citati Doctores, & D. Anton. 3. par. tit. 9. cap. 11. §. 3.

18 Si autem varietas non ſit in facti ſubſtantia vel principali, & graui circumſtantia; ſed in quibuſdam leuiuſculis, quæ vix notantur, vel memoriæ mandari non ſolent, impium eſſet adhibere torturã: ita Communis cum Bar. l. eos. uerſ. per huiuſmodi. ff. de falſis.

19 Varians vero in re principali, etſi dictum eius in iudicio tantum variet a dicto extraiudicialiter, torquendus erit, vt docet Alex. l. 1. conſ. 63. & Boſſ. tit. de tortura num. 21. & Clarus. q. 21. ver. ſed pone. niſi alleget, & probet rationem erroris varietatis dicti.

20 Similiter torquendi teſtes, qui probantur interfuiſſe delictis, & id negant; vel ſe nil vidiſſe dicunt, & ſimilia, ita Clarus dicto loco uer. torquentur etiam. iuxta

vnius

l. vnius. §. iudex. ff. de quæſt. Cætera in tortura ſeruanda dicentur inferius Tractatu de Tortura Reorum.

De falſis teſtibus. *Cap. XIX.*

S V M M A R I V M.

1 *Teſtis quomodocūq. falſum deponens puniendus eſt.*
2 *Etſi eius dictum non valeret, etiamſi non iurauerit.*
3 *Sic etiam accuſator talionis pœna puniri ſemper deberet.*
4 *Minui tamen contingit aliquando pœna rationabilibus de cauſis.*
5 *Regulariter autem ſeuerius puniendi falſum deponentes, quam ipſi delinquentes.*
6 *In modo vero puniendi ſemper ſeuerius puniendi falſum deponentes, & irremiſſibiliter.*
7 *Exemplum in cauſa hæreſis, vbi falſum deponens non admittitur ad pœnitentiam.*
8 *Teſtis in vno falſus, in omnibus repellitur.*
9 *Pœna antiquitus falſis teſtibus impoſitæ.*
10 *Nunc ſaltem talionis pœna ſeruanda.*

1 QVidquid prolixe, aliquantulumq. dubie dicat Rodericus. quæſt. 15. artic. 1. & 2. teſtes præſumuntur ſemper certitudinaliter, & conſideratè deponere: non enim tenentur (vt ſupra cautum eſt) ad illa, de quib. dubitant, vel quæ tantum per auditum nouerunt; ſed ſolum ad ea, quæ certo ſciunt, & ideo, ſi falſum deponāt, ſemper ſunt puniendi pęna talionis, vti determinant Baldus, Corſetus, Iaſon, Alexander, Guido Papa, Caſſaneus,

ſaneus; Soccinus: quos refert, & ſequitur Couarruuias in cap. quamuis pactum. 1. p. §. 7. num. 6. & alii, quos citat Rodericus ibidem.

2 Addens ex Panormitano in cap. 1. extra de crim. falſ. quod falſus teſtis in forma iudicii deponens coram legitimo Iudice, puniendus eſt: tametſi eius dictum non valeret, vel quia non iurauit, vel ob aliam cauſam: & idem tenet Bartolus, Salicetus, Palatius, Ruibeus, & Iulius Clarus, ab eodem Roderico ibidem relati, qui dicunt, hanc eſſe communem opinionem; cuius ratio eſt, quia falſus teſtis, in quantum in ſe fuit, nocere curauit: immo vero, & delictum conſummauit: & intentio eius fuit nocere per falſam criminis impoſitionem.

3 Quæ ratio cum plene militet etiam in accuſatoribus, non video, quo iure à talionis pęna eximantur, quando falſum deponunt. Nam, quicquid ſit de iure ciuili, vel etiam Canonico, vel de praxi in aliis foris etiam Eccleſiaſticis, quoad abolitionem talis pœnæ in accuſatoribus certum arbitror in Religionibus, & inter ipſos Regulares rigoroſè obſeruari debere (vt ſuperius dixi) ad reprimendas innumeras inter ipſos vigentes malignitates, & ad comprimendos malignantes, & inquietos, & inſolentes: quibus purgata, & liberata Religio, quiete, ſecure, ac tranquille Deo ſeruire, ſæculum ędificare, & in obſeruantia diſciplinæ regularis ſe continere poſſit, & valeat.

4 Obſeruandum tamen in his, quod multis modis augeri, uel minui poterit pęna in puniendis falſis teſtibus, uel falſis accuſatoribus: minui enim poterit, quando is, qui falſum depoſuit, ſpontè ad confitendum crimen accedit

cedit, & errati pęnitentiam poſtulat, prout late probat Tiraquellus, quem adducit, & ſequitur Rodericus ibidem; & ſic uidi practicare in mea Religione, & Prouincia iuxta etiam ſtatutorum ordinis præſcriptum.

5 Contra uero cum falſum deponere in Iudicio ſit maximæ malitię, ac maximæ iniquitatis, & impietatis peccatum; debet ſeuerius, & acrius puniri, quam delictum ipſum, ſuper quo falſe depoſitum fuit, dummmodo pęna talionis non excedatur ſanctiſſime a ſanctiſſimo Papa Damaſo decreta.

6 Seueritas autem in modo puniendi maior exerceri debet in falſum deponentes, quam in ipſos delinquentes de eodem delicto. Et ſic, licet hęreticus admittatur ad pænitentiam, antequam curiæ ſæculari tradatur:

7 Falſum tamen deponens in cauſa hæreſis non debet admitti ad pænitentiam; nec eſt ei parcendum pænitere volenti, prout docet Iacobus de Aretio, Cynus, Baldus, Ioannes Andreas, Antonins de Butrio, Marianus Soccinus, & alii Canoniſtæ, quos refert citatos a Simancha Rodericus, vbi ſupra, & cōformiter ad hoc extat reſcriptum Leonis Decimi Adriano Cardinali Generali Inquiſitori Hiſpaniæ directum, Datum Romæ apud D. Petrum die 14. Decembris, anno Domini 1517. Pont. ſui anno 6. In quo cauetur, vt falſi teſtes in illo ſancto Tribunali bracchio ſæculari tradantur. Quem rigorem ſeruandum dixi, & dico, inter Regulares ſupra quacumque falſi depoſitione ob cauſas ſuperius adductas, quoad modum puniendi indiſpenſabiliter, & ſine venia, & iuxta falſi impoſiti menſuram. Quod ſi obſeruaretur, certe non vigerent in ordine, ac Religione tot factiones, tot rixæ, tot contentiones, totque ſcandala, tum

Præla-

Prælatorum intra, & extra ordinem, tum ſęculi, tum Principum; quæ D. O. M. per ſuam bonitatem, & clementiam penitus auertat.

8 Arctius autem aduertendum, quod quando teſtis in vno falſum dicit, eius depoſitio repellitur tota, vt ſuſpecta, quidquid ſit de veritate in aliis dictis. Ita Clarus q. 53. verſ. ſed quæro; & Communis.

9 Denique notandum, quod antiqui Romani falſum deponentes a ſaxo Tarpeio deiiciebant; & refert Aulus Gellius l. 2. noc. Act. c. 1. quod, cum hęc pęna dura viderteur Fauonio Philoſopho, dixit ei Sextus iuriſconſultus, ſi falſi teſtes (Fauoni) a ſaxo altiſſimo deiicerentur, modo, ſicut antiquitus fiebat, non tot homines falſa dicerent teſtimonia. Ea deiectionis pęna vſi ſunt Hiſpani, vt refert Tacitus l. 5. Ann. & Seneca Declamat. 3. l. 1. & alii; & Epiſcopus Bedin. de maieſt. Princ. n. 157. dicit, ſemper in ea fuiſſe ſententia, vt teſti falſo pęna capitalis imponeretur, videns grauiſſimos homines per falſos teſtes perquam ſępius periclitari.

10 Quod annotare volui, ne pęna talionis, quam ſeruari permaxime cuperem, grauis nunc appareat, cum iuſtiſſimam, ac rectiſſimam arbitrata illam ſemper fuerit Antiquitas; ex quo a Sanctiſſimo Damaſo inſtituta fuit, & neſcio qua ratione abrogata.

DE

DE INDICIIS.

Tractatus Octauus.

De indiciis in genere. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Inditia reſpectiuè teſtibus æquiualent.*

2 *Debent autem eſſe indicia indubitata, & clara, vt conuincant.*

3 *Nam pœna minima corporalis maior eſt qualibet cauſa ciuili.*

4 *Sed eadem cautela vtendum, vbi non interuenit pœna corporalis, ſed ſola priuatio officiorum, & ſimilium.*

5 *Nam in omni cauſa criminali cautius eſt procedendum, quàm in ciuili.*

6 *In rebus difficillimę probationis aliquando ſolæ violentæ præſumptiones conuincunt.*

7 *Nunquam tamen ad pœnam ordinariam, ſed ad mitiorem, & extraordinariam.*

1 SÆpius mētio facta eſt ſupra de indiciis, & de fama indiciorum; quare nunc latius explicanda ſunt, nam æquiualent aliquando teſtibus ita, vt faciant vel plenam, vel ſemiplenam probationem. Et ita in iure l. ſciant cuncti. C. de probat. æquiparantur indicia teſtibus, & dum loquitur de plena probatione teſtium, addit, idoneorum.

Dum

Dum vero loquitur de coniunctione instrumentorum, addit apertiſſimorum; & dum loquitur de coniunctione indiciorum, addit, indubitatorum, & luce meridiana clariorum. Quod ius ciuile canonizatum eſt per ſacros canones: n. quæſt. vlt. capit. ſciant cuncti, & alibi: & per conſuetudinem in foro Eccleſiaſtico, & in Religionibus receptam.

2 Et quemadmodum iuxta Chriſti doctrinã teſtes debent eſſe ad minus duo, vel tres, & conteſtes, & omni exceptione maiores ad hoc, vt ſint idonei ad plenam probationem faciendam, ſic ad hoc, quod indicia plene probent, debent eſſe indubitata, & luce meridiana clariora, vt ex citato iure ciuili dictum eſt.

3 Quod eò magis eſt ſeruãdum in cauſis criminalibus, quò minima pęna corporalis maior cenſetur qualibet cauſa ciuili, argumento l. ita ſæuior. ff. de pęnis, vt notat Rodericus q. 13. ar. 1.

4 Sed vlterius ego dico, quod etiam vbi non interuenerit corporalis pœna, ſed tantum priuatio, vel officiorum, vel actuum legitimorum, & ſimilium, ſimiliter eadem cautela eſt procedendum: quia quælibet priuatio talis ſimiliter maior eſt quacunique cauſa ciuili: nam hic agitur de fama, vel honore, ibi autem de facultatibus, vel de connexis, & conſequentibus, vel ſimilibus, quę tum ex genere ſuo longè inferiora ſunt fama, & honore, tum ſpecialiter apud Regulares omnes, cum ex illorum inſtitutis illa floccipendantur, & pro nihilo reputentur: fama vero, & honor maximi fiant apud omnes.

5 Quare in his cauſis criminalibus longè vigilantius, & cautius eſt procedendum, quam in cauſis ciuilib. pręſertim

ſertim inter regulares ad tollẽdas malignitates, infamationes, contentiones, & cætera huiuſmodi, vt ſæpius dictum eſt. Debent igitur in his teſtes eſſe idonei, indicia vero indubitata, & luce meridiana clariora.

6 Aduertendum eſt tamen, quod in occultis criminib. quæ ſunt difficillimę probationis, ſufficiunt violentæ præſumptiones, etiam ad condemnandum, vt notat Rodericus q. cit. ar. 2. adducens in eandẽ ſententiam Paulum de Caſtro, & Hyppolitum, & Carrerium, & alios, qui dicunt eam receptam a Doctoribus, & Caſſaneum, & Maſcardum, qui dicunt ſic ſeruari in curia, & Halmonem, & Deciſionem Rotæ, & Hoſtienſem, dicentem quod in his, quæ in occulto committuntur, & certa probatio haberi non poteſt, indicia probabilia, & vrgentes præſumptiones habentur pro ſufficienti probatione.

7 Denique concludit cum Luſitano Barboſa, quod in ſimilibus occultis probatio ſufficit per coniecturas, vel probationes, quæ in aliis non eſſent ſufficientes; non tamen ſufficit ad pœnam ordinariam imponendam; ſic ego re vera, niſi apertiſſima, & indubitatiſſima ſint indicia, numquam conſentirem, poſſe affici reum pœna ordinaria; ſed ſolum extraordinaria maiori, vel minori iuxta maiorem, vel minorem indiciorum apparentiam, & probationem, ponderatis etiam ritè, ac maturè aliis circumſtantiis perſonarum, loci temporis, & ſimilium. At pro vberiori, & diſtinctiori cognitione diſtinguendum de indiciis cap. ſequenti.

De

De multiplici differentia indiciorum. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Indicia latè ſumpta multa comprehendunt.*
2 *Quæ ab indiciis magis propriè ſumptis excluduntur, vt fama.*
3 *Similiter teſtis.*
4 *Item confeſsio quæcumque proprii delicti.*
5 *Quæ omnia ſunt Indicia latè ſumpta, non autem propriè, ac ſtrictè accepta.*
6 *Indiciorum propriè ſumptorum deſcriptio, de quibus hic agitur.*
7 *Indicia vnde ortum ducant, & quid efficiant.*
8 *Credulitas maior, vel minor in Iudice ortiur ex diuerſitate indiciorum.*
9 *De illis certa regula nequit dari, ſed rectum iudicis requiritur arbitrium.*
10 *De nonnullis tamen aliqualis regula tradetur, quæ pro aliis valebit.*
11 *Exemplum inditii ſufficientis ad condemnandum ſimpliciter.*
12 *Indicium ſufficiens ad examinandum iuridice, & carcerandum.*

1 SI per indicium accipiatur quodcumque demonſtratiuum ſignum, vel quæcumque probatio alicuius delicti, certum eſt inter indicia comprehendi famã, te-

ſtes, confeſſiones extraiudiciales, & ſimilia, vt tradit Boſſius, Clarus, & alii; quæ in lata ſignificatione inter indicia ritè computantur.

2 At reſtringẽdo magis indiciorum ſignificatum, præfata omnia condiſtinguuntur ab indiciis. Primo namque fama (vt ſupra oſtenſum eſt) adeo eſt condiſtincta ab indiciis in preſsiori, & magis proprio ſignificatu acceptis, vt nedum ſit fama delicti, ſed etiam indiciorum: nempè quotieſcumque delicta, vel indicia non fiunt ſtatim euidentia, & manifeſta, ſed ſolum fama vrget de illis.

3 Similiter teſtis deponens de viſu, quantumcumque inhabilis, numquam indicium appellari poterit, cum poſsit teſtificari, vel de indiciis, vel de delicto in ſe; ſi vero teſtis deponat de auditu, conſtat, quod non probat niſi famam; igitur teſtis quicumque toto cœlo condiſtinctus eſt a fama, & ab indiciis.

4 Et ſimiliter confeſsio quæcumque proprii delicti: nam ſi ſit iudicialis, ſufficientiſsima eſt ad condemnandum reum, vt patet; ſi vero extraiudicialis eo condiſtincta eſt ab indicio, quo immediatè aperit viam ad inquirendum de ipſo delicto (vt ſuperius oſtenſum eſt) nulla habita ratione indiciorum, ſiue adſint, ſiue deſint, cum ſola confeſsio illa extraiudicialis ad inquiſitionem ſufficiat.

5 Indicia itaque lato vocabulo ſumpta (vt notat Panormitanus extra de probat. c.3.) primo loco poſſunt capi pro quacumque probatione, ſiue plena, ſiue ſemiplena, ſiue pro quocumque delicti ſigno; & tunc dicuntur indicia ab indicando, quia indicant aliquid factum

ctum, vel non factum eſſe: ſic comprehendunt omnia ſupradicta, nec ſunt condiſtincta, vel a fama, vel a teſtibus, vel a propria confeſſione, & aliis probationibus, ſecundo vero modo preſſius, & ſecundum propriam ſignificationem accipiuntur indicia; & ita condiſtinguuntur ab omnibus prædictis videlicet fama, teſtibus, propria confeſſione delicti, & a delicto ipſo, & aliis.

6 Ita, vt ex mente Panormitani vbi ſupra, & aliorum ſic deſcribi poſſint. Indicium eſt aliquod notabile ſignum alicuius maleficii ab ipſo condiſtinctum, & ipſum aliqualiter indicans magis, vel minus clarius, vel obſcurius ſecundũ naturã, & diuerſitatem indicii. Ex qua deſcriptione rite ponderata conſtat indicii diſcrimen ab aliis, de quibus ſupra. Et hoc in ſenſu, niſi velimus confundere terminos, de indiciis pertractandum, ſicut & ego pertractare intendo.

7 Et ſecundum quem optime Thomas de Piperata perpendit, quod indicium porpriè ſumptum oritur ex his, quæ vrgere poſſunt animum iudicis ad credendum maleficium, vel rem, de qua agitur eueniſſe.

8 Credulitas verò Iudicis maior, vel minor erit ſecundum, quod maius, vel minus erit indicium clarius, vel obſcurius, vt in deſcriptione prætactum eſt, adeo, quod (inquit Panormitanus in præcitato capite) quòd indicia ſecundum eorum diuerſitatem inducunt, vel opinionem, vel credulitatem, vel fidem, vel ſcientiam.

9 Nec poſſumus de omnibus illis regulam dare certã, atque doctrinam: ſed iudex arbitrio ſuo examinare debet, an plenam, vel ſemiplenam probationem inducant,

vel ſolum viam aperiant ad inquirendum, vel aliquid maius, vel minus efficiant: & ſic in iure ff. de teſt. l. 3. §. eiuſdē. dicitur, quod nullo modo definiri poſſint, quę ſufficiant ad probationem; ſed iudex hoc ex multis arbitrari, & colligere debet, & in eadem ſententia Caietanus 2. 2. q. 69. ar. 1. inquit, quod indicium late ſumptum aliquandò eſt perfectum, aliquando imperfectum, & concludit ex Doctrina Sancti Thomæ ibidem, quod materia iſta de indiciis regulariter multum ex prudentia iudicis pendet, conſideratis conditionibus, & circumſtantiis perſonæ, loci, temporis, & huiuſmodi.

10 Diſtinctius itaque, etſi non de omnibus, ſaltem de frequentioribus pertractando indiciis, perpendendum eſt, quidnam efficere poſſint ad cauſam, & in iudicis mentem, vt ex illis, quæ ſecundum communiorem, & receptiorem ſententiam pertactabuntur, poſſit iudex cætera omnia, quæ occurrunt, ſecundum rectam prudentiam ſuo arbitrio iuſte perpendere, ac diiudicare.

11 V. g. Egreditur quis de camera vnicum habente aditum pallidus, ac tremens habens in manibus gladiū recenti ſanguine reſperſum, & ſtatim in eamdem cameram ingreſſi plures teſtes, & conteſtes, qui præfatum ſic egredientem viderunt, inuenerūt mortuum vulneribus cōfoſſum recenti ſanguine ſimiliter reſperſum: præfatum indicium plenè probatum pleniſſima eſt probatio, & ſufficientiſſima ad condemnandum reum ſic egreſſum e camera.

12 Secus ſi camera alios haberet aditus, & plures ibi extiterint; & egrediens nullū geſtaret gladium, ſed ſolum eſſet pallidus, ac tremens, & enſem haberet in ſua va-

gina

gina repoſitum nullo reſperſum ſanguine, tale namque indicium ſolum ſufficeret ad capturam, & ad illum examinandum etiam cum iuramento, & carceribus mancipandum, quouſque veritas de delicto haberetur. Non crederem autem prædictum indicium ſufficere ad torturam, niſi alia ſuperuenirent adminicula, & indicia. At de ſingulis dicamus magis particulariter, & primum de ſolito delinquere.

Vtrum ſolitus delinquere ex eo ſolo poſſit damnari, vel torqueri. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Semel malus regulariter præſumitur malus in eodem genere mali.*

2 *Quare inter multos valde ſuſpectos ſemel delinquens torturæ ſubiiti poterit.*

3 *In alio vero genere ſolitus delinquere non modicam gignit præſumptionem.*

4 *Id tamen ad torturam non ſufficit.*

5 *In eodem vero genere ignorato auctore delicti certi ſolitus delinquere torquendus.*

6 *Niſi per triennium elapſum ſe correctum, & emendatum oſtendiſſet.*

7 *Vel niſi per naturæ mutationem, vel ætatis ſimilia vitia illi amplius non congruerent.*

8 *Nec militat præfata regula in delictis ſimul, & ſemel patratis, ſed ſucceſſiuè.*

9 *Bonus e contra præſumitur ſemper bonus.*

10 *Secus facientes Prælati grauiter errant.*

1 CErtum eſt ex regula iuris, de reg. iur. in 6. quod qui fuit ſemel malus, præſumitur ſemper malus; quæ tamen regula intelligitur in eodem genere mali, vel illi ſimili, vt tradit Alciat. de præſumpt. reg. tua. art. 3. præſumpt. 7. num. 2. & Salicetus, & Bartolus. l. fixa. C. de quæſt.

2 Ex qua regula infert Salicetus, quod vbi plures fuerunt in rixa, & reperitur vnus vulneratus, poterit iudex peruenire ad torturam contra illum, qui alias ſimile delictum commiſerit.

3 Etſi autem præfata regula intelligatur ſemper in eodem genere mali, vel illi ſimili; verum eſt tamen, quod qui eſt malus in vno, habet contra ſe non modicam præſumptionem, quod ſit malus in aliis propter magnam criminum connexionem inter ſe: & ſic ex vna ſpecie delicti paterni præſumuntur filii laborare. Canon. ſi gens Anglorum. diſt. 56.

4 Id tamen non ſufficeret ad torturam, & multò minus ad condemnationem, quod certum eſt.

5 At in eodem genere mali aliquo commiſſo delicto occulto, & ignorato auctore, tenendum eſt cum præfatis Doctoribus poſſe procedi ad torturam contra aliàs delinquere ſolitum.

6 Ponderandum tamen eſſet, an per aliquod tempus iudicis arbitrio ſufficiens, & iuxta communem per triennium a ſimilibus delictis perpetrandis illum abſtinuiſſe conſtaret, vel ſi magnam pænitentiam egiſſet, vitamque in melius commutaſſet iuxta Bartol. & Bal. l. imperialis. C. de nuptiis. & Menoc. de præſumpt. num. 42.

7 Vel etiam ſi delicta per naturam, vel per ætatem ſolito delinquere amplius non conueniſſent; vt, qui iuue-

nis

nis fuit libidinoſus, regulariter non prę́ſumitur talis iam ſenex factus, vt cum Bartolo, & Felino reſoluit Alciatus vbi ſupra.

8 Similiter non intelligitur præfata regula de pluribus delictis eodem tempore commiſſis: vt, ſi quis furtum quoddam cõmiſit, nõ prę́ſumitur cętera commiſiſſe eodem tempore patrata; prout docent Innocentius, Abbas, Imola, Ioannes de Anania, & Felinus: quos citat, ſequiturque Rodericus q. 13. art. 3. ſed intelligitur de delicto præterito; vt, qui alias ſimile delictũ cõmiſerit, nunc de nouo patratum cõmiſiſſe præſumi poſſit, ignorato auctore, & alia non adſint indicia ponderatis præfatis limitationibus, & aliis ponderandis.

9 E contra vero bonus præſumitur ſemper bonus, etiã nunc, vt dicitur in iure, c. mandata. de præſum. quia de tranſacta vita addiſcimus quid de ſequenti conuerſatione præſumamus, argumento etiam cuiuſdam texti ciuilis, quem citat Rodericus ibidem, & tradit Felinus.

10 Quia in re nonnullos vidi errare Prælatos, qui leuiuſculis ex indiciis contra viros in Religione eminentes per plurimos annos moribus, & vita probatiſſimos proceſſus formare tentarunt ſeuerius, & rigoroſius, quam oportuerit magno cum periculo denigrationis famæ prædictorum; & ex conſequenti in magnum ordinis detrimentum; quare ſic procedentes grauiſſime delinquunt Prę́lati, prorſuſque abſtinere a ſimilibus debent.

Vtrum

Vtrum ſola epiſtola ſigillo munita, vel alia ſcriptura priuata faciat plenam probationem, vel ſaltem indicium ad torturam. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Sola ſcriptura in iudicio recognita ſufficit ad condemnationem.*
2 *Quæ habetur pro recognita ob Rei prætenſi contumaciam.*
3 *Negans compelli poteſt ad conſimilem ſcripturam formandam, & ex inſpectione litterarum iudicium ferri.*
4 *Periti etiam vocandi, vbi opus fuerit.*
5 *Quæ approbata non ſufficit ad condemnationem, ſed ad torturam iuxta exigentiam.*

1 RODericus eadem quæſtione 13. art. 5. expreſſe docet, quòd, ſi quis in aliqua epiſtola confiteatur ſuũ delictum, ſola illa ſcriptura priuata ſine aliis teſtibus ad plenam probationem ſufficit, dummodo in iudicio recognoſcatur a ſcriptore. Pro qua opinione adducit Rebuffum, Couarruuiam, Auendanum, & Auilam.
2 Addentes, quod ſcriptura habetur pro recognita ob contumaciam Rei nolentis reſpondere, vel recuſantis comparere per quemdam textum c. fin. de confeſ. quem ad hoc commendant præfati Doctores, & verum eſſe intelligunt, dummodo ad recognitionem faciendam prætenſus reus citatus fuerit, qui, ſi dolo, vel fraude cita-

citationem effugeret, ac latitaret, tunc ſufficerent contra ipſum edicta communia, & conſueta.

3 Quod ſi reus in iudicio compareret, & negaret ſcripturam a ſe ſcriptam, compelli poterit, & debebit ad ſimilē ſcripturam manu propria ſcribendam, & ex inſpectione, & comparatione litterarum fieri poterit recognitio iuxta authenticam de inſtru. caut. & fid. §. ſi quis igitur. Per quam ita reſoluunt, & tenent Baldus ibidem, & Hyppolitus in rub. de prob. & Lopez in l. 129. 11. 18. p. 3.

4 Et ſi in Diffinitorio non adeſſent qui ex huiuſmodi inſpectione, & comparatione litterarum rem diiudicare poſſent eligendi eſſent periti in arte ſcribēdi, & ſub iuramento adſtringendi ad veritatem dicendam ſuper pręfata literarum comparatione.

5 Quæ tamen quantumcumque approbata, etiam a peritis, plenam probationem contra reum in negatione perſiſtentem non faciet, ſed tantum ſemiplenam, vt poſt alios reſoluit Couarruuias pract. quæſt. capit. 26. num. 26. & tunc nedum procedi poteſt ad iuramentum præſtandum reo, vt notat Rodericus ibidem: ſed etiam ad torturam leuiorem, vel grauiorem iuxta delicti menſuram, quę omnia exequi debet iudex, vel ex munere, vel ad inſtantiam partis ſeruato iuris ordine iuxta ſuperius tradita.

De aliis diuerſis indiciis. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 Fuga duplex, quædam eſt ipſum crimen puniendum.
2 Alia fuga eſt indicium ſufficiens ad torturam.
3 Niſi rationabilis excuſet ratio, & quæ ſit illa.
4 Sin autem fuga poſt famam delicti ſemper aliquod facit indicium.
5 Et grauis inter regulares, vbi fuga iuncta eſt Apoſtaſiæ.
6 Minæ potentis exequi, & ſoliti delinquere ſunt indicium ad torturam.
7 Secus in vno vano iactatore, vel nimis probo, nec ſolito delinquere, quæ ſolum ad inquiſitionem ſufficerent.
8 Inimicitia ad ſolam inquiſitionem ſufficit.
9 Similiter ſequeſtratio in loco ſecreto, & ſuſpecto.
10 Et tunc ſecundum exigentiam adhibenda remedia.
11 Idem de pacto cum accuſatore.
12 Similiter variatio, & titubatio.
13 Mendacium, vt delictum punitur.
14 Mendacium, vt indicium ſufficit ad torturam ad rectum iudicis arbitrium.
15 Similiter læſi exclamatio iuxta concurrentia adminicula.
16 Dictum ſocii criminis non eſt indicium propriè ſumptum, ſed ad teſtium normam reducendum.

17 Nam

17 *Nam purgati per torturam teſtes fiunt idonei.*
18 *Similiter confeſſio extraiudicialis latè dicitur indicium.*

1 SVnt multa alia indicia diuerſorum generum, ſed nos (vt dictum eſt) non omnia, ſed alia quædam magis frequentia, & ſcitu neceſſaria percurremus: quorum primum in iſto capite ſit fuga: quæ eſt duplex. Nam aliqua fuga eſt crimen ipſum, & opponitur vt crimen contra effugientem; &, ſi fuerit probata, ſufficit ad condemnationem fugientis; verbi gratia militis fugientis e prælio contra legem & præceptum Ducis; & inter regulares monachi fugientis e conuentu contra præceptum ſuperioris: quia ſtatim efficitur apoſtata, & inobediens, & ſecundum Apoſtaſiæ, & inobedientiæ modum eſt puniendus.

2 Secundo modo fuga non opponitur tamquam delictum, ſed tamquam indicium delicti, vt, quando ſparſa iam delicti fama quis aufugit, talis fuga eſt indicium non quidem ad condemnandum, ſed ſaltem ad torturam.

3 Niſi aufugiens rationabilem fugæ adduceret rationē, videlicet quia iudicem habebat ſuſpectum, vel quia crudeli, & inhumano carcere illum iudex detrudi iuſſerit, & ſimilia.

4 Si vero nullam afferat fugæ rationem, ſiue fugiat ante ſumptas informationes, vel citationē, ſiue non; dummodo delicti fama fuerit iam ſparſa, vel notorium fuerit delictum, ſemper crederem prædictam fugam ſufficere ad torturam leuiorem, vel grauiorem, vel ad arctationem iuxta delicti menſuram.

5 Sed

5 Sed regulariter inter nos non arripitur fuga, niſi ex graui delicto; cum fuga ipſa apoſtaſiam inducat, & pęnam conſequentem, in quam nullus ſanæ mentis ſpontè incidere eliget, niſi ad euitandam maiorem pęnam ſibi ex graui delicto patrato imminentem. Et idem dicendum eſt de reo e carceribus aufugiente cum ſuperiorib. limitationibus.

6 Secundo indicium facerent ad torturam minæ præcedentes delictum, ſi ſint prolatę a viro potente delictum efficere, & malæ famæ in eodem genere mali; & multò magis, ſi ſolitus eſſet delinquere, vel minas exequi, vt docet Clarus cum communi q. 21. verſ. minæ.

7 Secus, ſi minæ eſſent a viro vano, & iactatore prolatæ; & non ſolito eas exequi, vel etiam a viro probo, & non ſolito delinquere; ſed aliqua excādeſcentia, vel iræ impetu minante: nam tales minæ, & ſimiles non ſufficerent, niſi ad inquiſitionem formandam.

8 Tertium indicium eſt inimicitia, quæ nullatenus mea ſententia ad torturam, ſed ad ſolam informationem, vel inquiſitionem ſpecialiter inſtituendam eſt ſufficiens: dummodo fuerit inimicitia capitalis, & ex capitali cauſa orta, vel ſaltem graui: quod arbitrio iudicis erit iudicandum.

9 Quartò ſequiſtratio in aliquo loco ſecreto cum puero, vel cum muliere indicium ſimiliter facit, nō quidem ad torturam, niſi alia adſint adminicula, ſed ſolum ad inquiſitionem inſtituendā, ſimiliter ſpecialem ex munere; & eo magis, quo vel fores fuerint obſeratæ ita, vt deforis aperiri nequeant, vel fuerit locus obſcurus, vel nocturno tempore, & ſimilia.

10 Et ſecundum circumſtantias maiores, vel minores

con-

concurrentes, vel inquiſitiones inſtituendæ, vel correctiones, & prohibitiones faciendæ, ad vitanda ſuſpecta conſortia iuxta cuiuſcumque approbatæ Religionis inſtituta.

11 Quinto indicium facit ad inquiſitionem, & non ad torturam pactum cum accuſatore, vt ab accuſatione deſiſtat.

12 Et ſimiliter variatio, titubatio, & inconſtantia rei aliquam præſumptionem faciunt maiorem contra reum; vt inquit Clarus loco citato; non autem ſufficiunt ad torturam.

13 De mendacio verò non ita vniuerſalter ſentio cum Claro; ſed diſtinguendum eſt de mendacio; ſicut de fuga; nam, ſi mendacium opponitur vt delictum, & probetur, puniendum eſt pęna falſi iuxta delicti menſuram:

14 Si vero opponitur, vt indiciũ, poterit ſufficere ad torturam, vel ad ſolam ſuſpicionem augendam iuxta mendacii grauitatem, vel perniciem, iudicis arbitrio diiudicandam.

15 Denique exclamatio puellæ, vel pueri, vel cuiuſcumque alterius cum fuga illius, contra quem acclamatur; vel cum eiuſdem pallore, ac tremore, & ſimilibus accidentibus indicium facit vel ad ſolam inquiſitionem inſtituendam, vel etiam ad torturam, ſecundum diuerſam delicti ſpeciem, & grauitatem, & concurrentes circumſtatias iudicis arbitrio ponderandas, & diiudicandas, vt ex ſuperioribus elici poteſt.

16 Excludo autem ab indiciis proprie ſumptis dictum ſocii criminis, vel corrupti, & ſolicitati.

17 Nam tales reducuntur ad teſtes; & purgata eorum infa-

infamia cum tortura teſtes efficiuntur idonei, & integri, ſeruatis ſeruandis, vt ſuperius expreſſum eſt.

18 Et ſimiliter excludo confeſſionem extraiudicialem, quia reducitur ad confeſſionem, de qua ſupra: quæ poteſt eſſe tam de indiciis, quam de delicto; & ideo ab indiciis propriè dictis eſt condiſtincta, vt determinaui: & hæc de determinatis indiciis, ex quibus cætera diſtingui, ac diiudicari poterunt.

De indiciorum probationibus. Cap. VI.

S V M M A R I V M.

1 *Indicia probanda ſunt per duos teſtes conteſtes.*

2 *Vnicus vero ſemiplenam tantum facit probationem.*

3 *Duo teſtes deponentes, alter de delicto, alter de indicio graui plenam faciunt probationem.*

4 *At indicia in ſe probari debent per duos teſtes conteſtes.*

5 *Et in omnibus probari debent indicia, ſicut delicta in ſe.*

6 *Hinc teſtes, quomodocumq; ſingulares, non coniunguntur ad perficiendum vnicum indicium.*

7 *Nec ſimilia indicia ſufficiunt ad torturam per ſingulares teſtes tantum probata.*

8 *Neque confundenda probatio inditiorum cum eorum ſufficientia ad torturam.*

9 *Indicia quantumcumque ex ſe ſufficientia ad torturam non tamen ſufficiunt, niſi ſint perfecta, idest plene probata.*

10 *Se-*

10 *Secus in indiciis valdè connexis, & ſic ad torturam ſufficientibus.*

11 *Indicia verò non connexa nunquam ad torturam ſufficient per ſolos teſtes ſingulares probata.*

1 Eadem penitus doctrina, quę tradita eſt circa probationes delictorum in ſe, applicanda eſt probationibus indiciorum; itaque ad plenam probationem cuiuſcumque indicii duo requiruntur; teſtes, & conteſtes omni exceptione maiores.

2 Vnicus verò, & ſingularis ſemiplenam tantum facit probationem: & ita ſingularis teſtis neceſſario diſtinguitur ab indiciis proprie ſumptis.

3 Clarius itaque, ac diſtinctius notandum, quod, ſi adſint duo teſtes omni exceptione maiores deponentes de viſu, quorum vnus deponat de delicto in ſe, videlicet ſe vidiſſe Petrum vulnerantem Antonium, & alius deponat de indicio diſtincto, & non de crimine, dicendo, ſe vidiſſe Petrum eadem hora egredientem de loco, vbi Antonius extitit vulneratus; & præfatum Petrum habentem gladium ſanguine recenti reſperſum, certum eſt, quòd primus teſtis deponit de delicto, & ſecundus de indicio tantum, vt conſtat ex ſuperius traditis: iſti tamen plenam probationem facient, & ad condemnationem Rei ſufficientem, licet vnus deponat de delicto, & alius de indicio; quia eſt indicium violentiſſimum, & maximum, & delicto propinquiſſimum, & idem ſemper eſt dicendum de ſimilibus teſtibus, quorum vnus probet de delicto, & alius de indicio adeo connexo, vt conteſtes dici poſſint ex loco, tempore, & circumſtantiis

P adeo

adeo inſeperabiliter connexis. Hoc autem obiter ſit dictum.

4 Hic enim non loquimur de probatione, quam faciunt indicia reſpectu delicti, & ad conuincendum reum; ſed ſolum de probatione indiciorum in ſe, ita, vt quando indicia non ſunt euidentia, & nota, debent probari ſaltem per duos teſtes, & conteſtes ad hoc, vt ſint certa, & indubitata, & luce meridiana clariora, vt requiritur.

5 Nam (vt ſępius dixi, & repeto) nil magis, vel minus valent probationes indiciorum, quam delictorum in ſe: ita, vt, ſi vnus teſtis ſingularis omni exceptione maior facit ſemiplenam probationem tantum reſpectu delicti, facit etiam ſemiplenam reſpectu indicii: & ſi duo faciunt plenam delicti; ſimiliter duo faciunt plenam indicii probationem; & ſi teſtis ſingularis probat tantum ſemiplene famam de delicto, ſimiliter & de indicio, ſic in omnibus currunt pari paſſu; & ea ſeruanda omnino circa teſtes de auditu, & circa probationem famæ, quæ ſupra obſeruanda diximus in delictis: quare patet valdè allucinari aliquos in hac doctrina, nec intelligere Boſſium, Clarum, & Carrerium, quos adducunt, cum expreſsè afferant nobiſcum requiri duos teſtes ad plene probandum indicia, ſicut, & delictum: & hæc eſt communis opinio, & indubitata in iure concluſio.

6 Ex quo Boſſius tit. de indiciis clarius ait: quod duo teſtes deponentes de duobus indiciis remotis, non coniunguntur ad perficiendum vnicum indicium, & ſimiliter duo teſtes ſingulares de auditu non coniun-

iunguntur ad plenam probationem famæ, vel alicuius indicii, vt dictum eſt.

7 Et Carrerius in practica fol. 39. num. 4. optime aduertit, quod ſi vnus teſtis deponit de fama, & alius de inimicitia, & alius de fuga, & ſic de ſimilibus, non coniunguntur ad plene probandum vnum indicium, quod poſtea ſit ſufficiẽs ad torturam, ad quam eſſet ſufficiens ex genere ſuo aliquod illorum indiciorum, ſi eſſet plenè probatum.

8 Quod etiam non intelligunt quidã confundẽdo probationem indiciorum cum ſufficientia indicii ad torturam, quem in errorem non incidiſſent, ſi perpendiſſent, quod tunc perfectum in genere ſuo dicitur indicium, quando eſt plene probatum, verumtamen, ſi ex genere ſuo ſic perfectum non eſt ſufficiens ad torturam, nunquam per eum, quamuis pleniſſime probatum, ad torturam deueniri poterit: ſed tantum ſecundum eius ſufficientiam procedendum iuxta tradita in ſuperioribus capitibus.

9 Nec obſtat regula illa, ſingula, quæ non poſſunt, ſimul iuncta coadiuuãt: quoniam (vt peroptimè aduertit Carrerius) locum habet regula, quando illa ſunt perfecta in genere ſuo, vt tradit Bald. in l. 1. C. de confeſs. & Alex. conſ. 201. col. 4. indicia verò nunquam ſunt perfecta in genere ſuo, niſi ſint plene probata, vt dictum eſt; nec habet difficultatẽ iuxta ſuperius tradita doctrina Carrerii, & Fulgoſi in l. fin. C. familia: quod teſtes ſingulares deponentes de pluribus indiciis, quorum quodlibet eſt ſufficiens ad torturam, poſſint mouere mentẽ iudicis ad torquendum reum, niſi velimus rece-

dere a ſuperiori doctrina: quia nullum præfatorum indiciorum per teſtes ſingulares eſt plene probatum; ideo nec ſimul cumulata plura plene ſufficiunt ad torturam: ideo magno cum moderamine hac in re procedendum.

10 Verum eſt tamen, quod quando teſtes ſingulares deponunt de indiciis adeo connexis, quod vnicum integrant indicium perfectum ſufficiens ad torturam deueniri ad illam poterit, non ex vi ſingularium teſtium: ſed ex connexione indiciorum, vt in exemplo de dicto vulnerati, & de duobus aliis dicentibus vidiſſe vulnerantem fugientem, & cum enſe ſanguinolento, & ſic militat doctrina Carrerii, & Fulgoſi.

11 Ex quibus conſtat, quod teſtes ſingulares de indiciis remotis, & leuibus, vel de indiciis, quamuis grauibus, & non connexis, nec ſe inuicem complectentibus, nil probant, caute itaque procedant iudices arbitrando, & recedendo a communibus iuris regulis in huiuſmodi indiciis dignoſcendis, & pro ſufficientibus ad torturam approbandis.

DE

DE REIS.

Tractatus Nonus.

PRAEAMBVLVM.

EXpletis ſuperioribus tractatibus, cum ſuis adiunctis, in iſto nono de reo agendum occurrit; quatuor porrò comprehendit, videlicet citationem, interrogationem, carcerationem, & torturam.

De Citatione Reorum. *Cap. I.*

SVMMARIVM.

1 *Numquam Reus citatur niſi expleto iam proceſſu informatiuo.*

2 *Citandus autem præuia ſaltem ſemiplena probatione, priuſquam aliud intentetur.*

3 *Carcerandus autem omiſſa citatione, quando rationabiliter timetur de fuga.*

4 *Citatio, cum ſit de iure diuino, nequit omitti, ſed bene ſolemnitates iuris.*

1 PRimum certum eſt reum citari nō debere, dum formatur proceſſus, ſiue formetur per viam inquiſitionis, & ex munere, ſiue per viam denunciationis iuridicæ, ſiue per viam accuſationis, & ad inſtantiam partis; ſed ſolum citari debet reus expleto iam proceſſu, quoad teſtium, vel indiciorum ſufficientem examinationem, & probationem; & huiuſmodi conſuetudo nedum valida eſt; ſed (vt tradit In-

Digitized by Google

nocentius, Baldus, Ananias, & Iulius Clarus, quos citat, & ſequitur Rodericus quæ ſt.18. artic. 3. eam ſeruat totus mundus.

2 Examinatis igitur teſtibus, vel indiciis citandus eſt reus, ſi adſit contra eum probatio, ſaltem ſemiplena, vel aliquod aliud indicium æquiualens, nec enim citari poteſt ſine tali præuia ſemiplena probatione, citandus eſt autem, antequam aliquid aliud intentetur contra eum, quod minimum detrimentum illi afferre poſſit, vt eſſet incarceratio, vel tortura, & huiuſmodi, præſertim cum ſint damna irreparabilia; & ſecus faciens Prælatus peccaret mortaliter, & omnia tentata eſſent nulla, vt docet cum communi Nauarr. cap. 25. num. 13.

3 Excipitur tamen vnicus caſus; quando nempè ex probabilibus coniecturis iudicis arbitrio ponderandis timeretur fuga ipſius rei, ſi citaretur: quia tunc ſine præcedenti citatione repente, & inopinato incarcerandus eſt, non quidem formali carcere, vnde oriatur aliqua priuatio; ſed veluti in cuſtodia ſolum ad impediendam ipſius fugam, vt ſecurus retineatur, quouſque vltimum proferatur iudicium, & definitiua ſententia, ne ex illius fuga periclitaretur iuſtitia.

4 Cæterum, his obſeruatis, citatio eſt de iure diuino, & naturali, nec prætermitti vmquam poteſt: ſed benè prætermitti poſſunt iuxta indultum Bonifacii Octaui, & Religionis probatiſſimam, & receptiſſimam conſuetudinem: quæ pertinent ad Apicem, vel ſolemnitatem iuris poſitiui, ciuilis, & canonici; vt ſunt citationum interualla, dilationes, & cętera huiuſmodi, quæ non ſunt eſſentialia; nec in vſu apud nos; ſed citandus

eſt

eſt reus ea forma, qua in ſequenti capitulo ſtatim dicetur.

Quomodo, & qua forma citandus eſt reus? Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Citatio debet fieri iuxta probatam cuiuſcumque Religionis conſuetudinem.*

2 *In Religione Auctoris ſoli Prouinciales, & eorum ſuperiores citandi facultatem habent.*

3 *Quæ forma citandi ſit in vſu in eadem Religione.*

4 *Strictiorem formam citandi cuperet Auctor, & quæ per epiſtolam.*

5 *Et quæ forma per internuncium.*

1 Argumento eorum, quę in ſacris canonibus cap. ſi Romanorum. 19. quęſt. 1. cap. Damnamus. de ſum. Trinit. ex D. Ambroſio notatur, Citatio reorum debet fieri iuxta antiquiſſimũ ſtilum, & veterem cuiuſlibet Religionis conſuetudinem: nam illam per tot ſæcula probatam a Sancta Romana Eccleſia nullus relinquitur ambigendi locus.

2 In noſtra porrò Religione cum ſolum Pręlati prouinciales, & eorum ſuperiores, vel horum delegati, & nullus alius in cauſis grauibus proceſſus formare, & in ſcriptis procedere poſſit, conſtat, quòd ſolum præfati reos citare poſſunt.

3 Quæ citationes regulariter ſub quadam bona fide fiunt, ita, vt ego vidi vt plurimũ obſeruari, quod Prouinciales per ſimplices epiſtolas reos pręrenſos euocent, nulla indicta, vel intimata cauſa ſpecialiter contenta in proceſſu contra eos; ſed ſolum per obedientiam illis pręcipiunt ad ſuam præſentiam venire rationabilibus de cauſis pertractandis, & ſimilibus vtuntur formis; Vel, ſi rei pręſentes reperiantur in eodem conuentu per quemlibet fratrem indifferenter regulariter euocantur ad præfatorum Prælatorum præſentiam, & reſidentiam, vt inde interrogati reſpondeant prout de iure.

4 Et licet iuxta indultum Bonifacii Octaui modus citandi præfatus, vel alius non vitiet proceſſum, cum ſola citatio ſit eſſentiale iudicii, non autem modus citandi: verumtamen ad tollendas omnes tergiuerſationes, & pernicioſas dilationes ego cuperem ſtrictiorem formam citandi reos in noſtra Religione obſeruari: nempè, vt in proceſſu adnotaretur diligenter citatio cum termino præfixo ad comparendum ipſi reo opportunè, & cætera omnia de exequutione, vel contumacia ipſius citati in actis redigerentur; & citaretur Reus, ſi fuerit abſens, per Epiſtolam ſolito Prælati ſigillo munitam, & propria eius manu ſubſcriptam, & inde tranſmitteretur fideliter, & in proprias manus coram teſtibus reo prætenſo præſentaretur, vt ſi elapſo termino ei præfixo non compareret: poſſet bis, vel ter citari, & inde in contumaciam condemnari, prout de iure.

5 Si vero in eodem conuentu fuerit, vellem citari per internuncium ſimilite. bis, vel ter coram teſtibus ad

præ-

præfixam, & determinatam horam diei, & ſimiliter notari in proceſſu citatio cum debito interuallo ad comparendum, vt ſimiliter poſſit procedi, prout de iure, ſi citatus venire contempſerit; & propterea, vt, omni remota tergiuerſatione, vel temporis dilatione quieti, & tranquillitati Religionis quam citius conſulatur, huiuſmodi cauſis criminalibus quam citius expeditis: hic autem ſecundus citandi modus cum per internuncios ſępius repeti poſſit, arbitrio iudicis erit, vel coram teſtibus, vel aliter illum proſequi, prout opportunius iudicauerit ſecundum qualitatem perſonarum, loca, tempora, & alias circumſtantias.

An Generalis poſſit priuare Prouinciales, vel Commiſſarios, & Viſitatores ſuis officiis ob aliquam grauem cauſam, ſine citatione præcedente.

Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Quicumque Prælati delegati poſſunt a ſuis delegantibus remoueri nulla præuia citatione.*

2 *Prælati vero canonicè inſtituti, vel electi, nequaquam contra ſecus opinantes.*

3 *Soluuntur contrariæ rationes.*

4 *In canonicè inſtitutis officialibus nunquam citatio omittenda, cum ſit de iure diuino.*

5 *In aliis etiam officialibus non temerariè, ſed cautè procedendum.*

1 Cita-

1 CItatio de iure communi non requiritur cum eo, qui non poteſt contradicere, vt l. prima ff. de fideicommiſ. liber. & l. recuſare. ff. ad treb. & tradit Curtius Iunior conſil. 175. num. 13. & conſil. 498. ad finem: modo, ſi loquamur de Commiſſariis, & Viſitatorib. delegatis tam a Generalibus, quã a Prouincialib. Prælatis, certum eſt ipſos delegatos non poſſe contradicere; ſi delegantes velint eos ab officijs remouere, & priuare, vt in cap. ad Monaſterium. §. talis. de ſtatu Monac. & Abbas ibidem probat id procedere etiam, ſi Prĕlatus delegans promiſerit non reuocare; Verba enim citati iuris hæc ſunt. Sed cum opportuerit amouere ſine contradictione aliqua reuocetur; &c. In talibus: itaque nulla requiritur præcedens citatio de iure:

2 At ſi loquamur de officialibus canonicè inſtitutis, & electis, vt ſunt Abbates, Priores, Guardiani, & Prouinciales Miniſtri, & etiam Confeſſarii Monialium in Diffinitorio inſtituti, & electi, & ſimiles; hos nullatenus amoueri poſſe abſque præuia citatione arbitror quidquid varie tradat Rodericus q. 18. art. 1.

3 Nec obſtant abſurda ab eo adducta videlicet, quod monaci poſſent tunc contradicere, & litigare contra ſententiam Innocentii in c. cũ olim. &c. & ſic voluntati Prælati ſe opponere, & ceſſaret obedentia, & ſuprema Prĕlati poteſtas: nam hæc omnia locum habent in monacis, & fratribus priuatis; vel in officialibus ſola auctoritate Prælatorum inſtitutis abſque electione, vt ſunt inter nos prĕfati commiſſarii, & præſidentes locorum in Guardianorũ defectu, & Confeſſarii monialiũ per modũ prouiſionis abſque Diffinitorio inſtituti, & ſimliles: tales enim, & cæteri omnes priuati & ſubditi reclamare

non

Digitized by Google

non poſſunt neque contradicere, nec litigare, nec voluntati Prælatorum ſe opponere obedientiæ voto renunciando contra ſupremam Prælatorum poteſtatem. Nam ſecus facientes abſurda præfatam ſequerentur.

4 Cæterum canonice inſtituti, & electi officiales, (vt ſuperius dictum eſt) nequaquam poſſunt ſic ad libitum Prelatorum amoueri, & reuocari ſine præuia citatione, cum ſit de iure naturali, & diuino ad defenſionem intienta, & inſtituta: modo reuocatio, vel priuatio talium eſt contra illorum famam, & honorem, ad cuius defenſionem, vel tenentur, etſi mortui mundo, vel ſaltem cogi non poſſunt ad renunciandum ei, ſi noluerint, & propria electione ob maiorem ſui mortificationem.

5 Præterea in aliis officialibus ſola Prælatorum auctoritate inſtitutis, vel in monacis, & fratribus priuatis caute etiam procedendum, etſi enim contradicere nō poſſint; verumtamen nō ſine rationabili de cauſa remouendi ſunt leuiter ab officiis, vel leuiter amouendi, & transferendi de conuentu in conuentum, vt pro viribus euitentur nimiæ fratrū vagationes, & animorū inquietudines, & perturbationes in ordine; & cætera ſimilia.

An aliquo in caſu poſſint amoueri officiales quicumque indifferenter nulla præuia citatione, vel nulla data eis defenſione. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium in nonnullis citationē omitti poſſe.*

2 *Quam ſententiam, vt erroneam, & pernicioſam, reiicit Auctor.*

3 *Vnicum concedit caſum Auctor, in quo citatio poſsit omitti.*

4 *In tali caſu non pęna ordinaria, ſed mitiori extraordinaria puniendi Rei, valdeque commendat exilii pœnam.*

1 Rodericus ibidem aſſerit, quod poſſunt inauditi, & indefenſi quicumque amoueri officiales, quando certum eſt, nullam parti competere defenſionem; quam in ſententiam adducit Pariſium, Paulum, & Leazarum, Antonium de Butrio, Innocentium, Hoſtienſem, Ioannem Andream, Oldradum, & alios relatos à Grammatico, dicentes, quod in præfato caſu ceſſat ius diuinum, & naturale, prohibentia, ne aliquis puniatur non citatus; dummodo iſta concurrant, quod parti nulla competat defenſio; vel quia delicta commiſſa ſint notoria, vel ex eius litteris miſſiuis probentur.

2 Quam opinionem erroneam, & pernicioſam prorſus arbitror, ſiue intelligatur de amotione officialium per electionē inſtitutorū, vel per ſolam auctoritatē Prelati, vel de aliorū fratrū priuatorum condēnatione, & priuatione: nā in oīb. præfatis caſibus citationem requiri de iure diuino, & naturali regulariter ſemper teneo, etiam in notoriis criminibus; etiam vbi adſunt litteræ miſſiuæ, & cętera huiuſmodi, ſicut idē Rodericus vbi ſupra dicit ſentire iuxta quandam Gloſſam, Innocentiū, Speculatorem, & alios, quos referunt, & ſequuntur Felinus, & Aretinus, & (vltra eos) Quinctilianus Mandoſius, & Baldus; & communiter Doctores ita ſentiunt: & hanc ſententiam omnino tenendam arbitror; nec leuiter, vel paſſim contra ius diuinum, & naturale venien-

niendum, nec leuiter, vel pro libito limitandum, vel interpretandum, vt concludit Rodericus

3 Vnicum tamen caſum ego excipio, & in quo cum alia opinione ſentirem, videlicet quando vltra notorietatem delicti, & vltra id, quod conſtiterit pluſquam probabiliter nullum eſſe defenſioni locum; multi præterea eſſent complices magni nominis, & famæ, ſiue in Religione, vbi ſunt viri eminentes, ex quorum caſu penitus denigraretur ordo, ſiue extra Religionem, vt ſunt aliquæ familiæ honeſtę, vel nobiles, in his, & ſimilibus ad euitanda maxima ſcandala, & detrimenta, ſiue dictarum familiarum, ſiue ordinis, citationem omittendã libentius concederem; vbi verò nulli tales ſunt complices delicti, nullũ alium poſſe dari caſum arbitror, in quo citatio tuta conſcientia omitti poſſit; nam ea non poteſt obſcurare notorietatem facti, nec aliquod impedimentum afferre iuſtitię: ſicut e contra poſſet contingere non citata parte, nec data ei ſe defendendi facultate, prout de iure diuino, & naturali; in ſolo itaque præfatorum complicum caſu citationem aliis concurrentibus præfatis limitationibus omitti poſſe arbitror.

4 Sed tunc non eſſent rei pæna ordinaria puniendi; ſed ad Epicheiam recurrendum, & aliqua pęna extraordinaria mulctãdi; inter alias vero mihi ſemper valdè placuit, & placet exilium, vel a loco, vel a Prouincia, ad purgandam prouinciam, vel locum; nam tunc euitantur prædicta damna, & detrimẽta ſiuè familiarum honeſtarum, ſiuè ordinis, quando in delicto tales exiſtũt complices, & quorum vexatione talia damna oriri poſſent, ſi reus citaretur, & cauſa diſcuteretur; præterea exilium non eſt adeo magna, nec intolerabilis pęna, præſertim

reſpectu

reſpectu fratrum, & monachorum, qui nullum locum, vel patriam, ſibi appropriare poſſunt, nec debent, cum ſint mortui mundo, & his renunciauerint ex voto; & ideo præfatam extraordinariam pœnam exilii, ſæpe vidi laudabiliter practicari; nè dum in hoc ordine, vbi tolerabilior videtur ob adductam rationem; ſed etiam in ſæculo, vbi re vera multo grauior, & intolerabilior extat: concurrentibus itaque prædictis conditionibus ego arbitror exilium, etiam concurrente cum eo priuatione aliqua officii, remedium optimum, & ſalutare in ordine, atque mitius, & tolerabilius.

Quomodo, & quando rei ſint interrogandi. *Cap. V.*

SVMMARIVM.

1 *Reus interrogari nequit, niſi præuia ſemiplena probatione.*

2 *De occultis interrogari non poſſunt.*

3 *Per ſolam famam quantumcumque probatam Reus nec citari, nec examinari poteſt, ſed ſolum inquiſitio inſtitui ſpecialis.*

4 *Si ex inquiſitione nil reſultat vltra famam, ibi ſiſtendum.*

5 *Iudices peccant interrogando non ſeruato iuris ordine.*

6 *Benignè, & charitatiuè interrogandi ſunt Rei, non aſperius, & ſeuerius.*

7 *A generalibus ordiendæ interrogationes deſcendendo ad particularia.*

8 *Soler-*

8 *Solertia vti debet iudex indagando rimulas, & circumſtantias facti.*

9 *Cauere tamen debet a cauilloſis, & ſuggeſtiuis interrogationibus.*

10 *Conuictus de vno crimine de nullo alio nequit interrogari, niſi adſint probationes ſufficientes.*

11 *Poteſt interrogari tamen de delictis, in quibus ſolitus eſt delinquere,*

12 *Cum iuridice interrogatur, ſemper a Reo exigendum eſt iuramentum.*

13 *Quod iuramentum ſemper iniuſtè, & cum culpa exigetur a iudice, niſi ordo ſeruetur iuris.*

14 *Vniuerſaliter quæ ſufficiunt ad interrogattionem, ſufficiunt ad iuramentum, & ſic practicatur.*

15 *Nequit interrogari Reus vinculis obſtrictus, & in carceribus, ſed ſolutus, & liber.*

16 *Quæ omnia in actis notari debent.*

1 IVdex nullatenus reum interrogare poteſt, niſi adſit vltra accuſationem, vel denunciationem, vel inquiſitionem vnus teſtis oculatus omni exceptione maior, vel indicia illi æquiualentia, vt ſentit Bart. in l.fi. nu. 7. ff. de quæſt. & D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. & 2. & Caietan. ibidem, & Nauarr. cap. 25. num. 56. contra id quod ſentit Greg. Lopez adductus à Roderico q. 19. art. 3.

2 Qui tamen verum dicit in eo, quod iudices de ocultis criminibus reos interrogare nunquam poſſunt, cum hoc eſſet contra iuris ordinem, Deumque optimum maximum offenderent, propriaſque damnarent animas.

3 Sola porrò fama, etiam probata, nunquam eſt ſuffi-

ciens

ciens ad citandum, & examinandum Reum quidquid adſtruat Salſedo, & alii; namque fama (vt ſuperius ritè demonſtrauimus) ad nil aliud valet, niſi ad aperiendam viam iudici ad inquiſitionem etiam ſpecialem formandam.

4 Si autem inquirendo nullum aliud probetur indiciũ, vel adminiculum conformiter ad famam ipſa ſola numquam erit ſufficiens, quin mea ſententia penitus inualidabitur fama, niſi inueniãtur indicia, vel delicta, de quibus iſta fama erat vulgata, vt conſtat, quib. omnino deficientibus conſtat, famam fuiſſe meram infamiam: & nullo innixam veritatis fundamento, quæ ratio me conuincit, vt nunquam ſola fama orta aquibuſcumq. ſufficiat ad citandum, & interrogandum prætenſum reum, contra quem eſt fama quantumcumque probata.

5 Iudex autem, qui reum interrogat, non ſeruato hoc iuris ordine mortaliter peccat, vt docet Nauarr. cap. 18. num. 49. Tunc vero iuris ordo ſeruabitur, ſi vltra famam adſit ſaltem ſemiplena probatio, vel aliquid æquiualens, vt dictum eſt.

6 Hiſce ſuppoſitis, quando locus eſt interrogationi, benigne, & charitatiue interrogandi ſunt rei non ſeuere, nec iniurioſe, nec de vanis, & inutilibus, ſed de ipſis criminibus, vel indiciis, & adiacentibus, prout opportunius videbitur, nec enim certa regula præſcribi poteſt.

7 Regulariter autem a generalibus incipiendæ ſunt interrogationes, deinde ad particularia deſcendendum, & ad crimen ipſum particulare cum adiunctis, & indiciis, vt reus intelligat ex interrogationibus iam detectum eſſe crimen.

8 Solertiam quoque, ac diligentiam adhibere debet iu-

dex

dex ad inueſtigandam veritatẽ, præſertim in valde occultis, & difficilis probationis, exemplo Salomonis, qui gladium afferri iuſſit, ac ſi puerum diuidere vellet, & ſic veritatem inueſtigauit: ſic omnes circumſtantię, atque coniecturæ tam rei interrogati, quam facti diligenter ponderandæ, ne pereat veritas, & iudicium.

9 Cauere tamen debet iudex a nimis cauiloſis, & ſuggeſtiuis, & doloſis interrogationibus, ſed regia incedere debet inter iuſtitiam, & charitatem: quæ omnia docebit prudentia, inter has (charitatem videlicet & iuſtitiam) incedens.

10 Nec poteſt reus conuictus de vno crimine interrogari de quocumque alio, niſi ſimiliter adſint ſemiplenę probationes, vel indicia æquiualentia, vt ſupra dictum eſt; ita Soto lib. 5. de iuſt. & iur. q. 6. art. 1. & de teg. ſecr. memb. 2. q. 7. concl. 3. & Nauar. c. 25. num. 36. & alii omnes, quos viderim.

11 Poſſet tamen interrogari iuxta doctrinam Nauarri in rub. de iudiciis capit. 1. num. 61. de aliis eiuſdem ſpeciei delictis, an alias commiſerit, dummodo ſaltem præceſſerit infamia probata, reum ſolitum eſſe delinquere, vel alias commiſiſſe eiuſdem ſpeciei delicta.

12 Vlterius, ſeruato iuris ordine, vt ſupra, & ſuppoſita ſemiplena probatione, vel indiciis æquiualentibus (vt dictum eſt) reo ſemper dandum eſt iuramentum ad extorquendam veritatem, vt ex D. Thoma 2. 2. q. 69. docet Bernardus Diaz de Lugo in ſua practica criminali cap. 118. & quidquid dicat varie, ac prolixe Rodericus q. 19. ar. 11.

13 Reſolute dicendum iuramentum eſſe iniuſtum, & homicidio pernicioſius, vt aſſerit Cardinalis in Clement. vnita. de iureiur. Nec vllatenus exigendum a Reo, quando non adſunt ſemiplenæ probationes, vel ſufficientia indicia ex leuioribus enim coniecturis, vel indiciis, nequaquam iuramentum exigendum: caueant itaq. Prælati, ac diligenter ponderent, ne iuramentũ temere exigant; nam licet ſubditi non peccent, veritatem negando cum iuramento, vt infra dicetur, grauiſſimè tamen peccant Prælati, qui illud exigunt, ſine rationabili, ac ſufficienti cauſa, & non ſeruato iuris ordine, vel enim nullum erit periurium, vt infra conſtabit, vel ſolum ex parte iudicis iniuſtè iuramentum extorquentis, Reo interim ſuum ius tuta conſcientia defendente.

14 Vniuerſaliter autem, quæ ſufficiunt ad interrogandum reum, eadem ſufficiunt & ad iuramentum præſtandum; & ideo ſemper in Religione noſtra practicari vidi, vt Rei ſemper iurati, & nunquam ſine iuramento interrogentur, licet aliqui contrarium dicant, & neſcio, quo fundamento, cum conſtet ex Bart. l. 1. num. 6. C. de iuram. & ex Baldo ibidem, num. 8. & ex Marian. in cap. qualiter, & quando. num. 227. q. 84. ſtilum totius Italiæ eſſe dandi iuramentum reo, & ſic inter nos minores obſeruantes.

15 Denique Reus interrogari non poteſt vinculis conſtrictus, aut carcere incluſus, ſed eductus carcere, vinculiſque ſolutus, quando forte contigerit illum ante interrogationem aliqua rationabili de cauſa carcere incluſum, vel vinculis conſtrictum, de quo inferius

rius agetur, omnem enim vim, atque metum a Reorum confeſſione abeſſe debere omnia iura decernunt.

16 Itaque omnia ſuperius dicta ſcriptis demandari debent a ſecretario cauſæ, & in proceſſu ita deſcribi; Frater talis carcere eductus, vinculiſque ſolutus, & liber vocatus, & medio iuramento interrogatus, &c. Reſpondit.

Quomodo, & quando reus interrogatus reſpondere debeat. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Reus iuridice interrogatus abſque dilatione reſpondere debet.*

2 *Non tamen tenetur ſtatim aperire veritatem, ſed certior fieri debet de ſtatu cauſæ.*

3 *Norma traditur interrogandi ordinate.*

4 *Qua forma Reo ſit cauſæ ſtatus adaperiendus.*

1 REus iuridice interrogatus ſemper tenetur reſpondere, nulloque modo petere poteſt dilationem, vel tempus ad deliberandum; ita Baldus, & Conradus, & Paulus de Caſtro, & Auguſtinus ad Angelum, qui dicit hanc eſſe communem ſententiam, & Salicetus, qui addit, hanc eſſe totius orbis conſuetudinem receptam, vt notat ex citatis Doctoribus Rodericus q. 19. artic. 2.

2 Reus verò ſic iuridice interrogatus reſpondere quidem tenetur, ſed veritatem nulla ex parte aperi-

re, donec certior ſit factus, & monitus per iudicem, in quo ſtatu ſua reperiatur cauſa, & ex eo dignoſcat, an veritatem aperire teneatur, & reſpondere poſſit ſecundum cauſæ ſtatum.

3 Modus itaque ſeruandus eſt talis, vt prius abſolute Reus iuratus interrogetur abſque aliqua cauſæ manifeſtatione, quod, ſi in negatione perſtiterit, tunc ei ſtatus cauſæ aperiendus, vt dignoſcat, an teneatur ad veritatem fatendam, etſi enim ex iuramento ſibi præſtito coniicere poſſit, ſe iuridice interrogari, alias iniuſte ab illo exigeretur iuramentum: multas tamen ob rationes inferius aperiendas, cum ſe, ſuaque tueri pro viribus teneatur, non ſufficit coniectura talis, vt obligetur ad veritatem dicendam: ſed requiritur expreſsè, vt ei ſtatus cauſæ aperiatur, vt docet vterque Tom. 2. 2. q. 69. art. 1. & 2. & alii.

4 Qua in re multos errare iudices vidi, nec obſtant quę prolixe in contrariam ſententiam adducit Rodericus vbi ſupra: verum eſt enim, quod reus interrogari debet cum iuramento ante datas defenſiones, & indiciorum copiam, vt docet Foller. in ſua practica fol. 165. nu. 9. & Clarus q. 43. & alii: ſed hic non loquor de huiuſmodi defenſionibus, & copiis indiciorum: ſed alia forma Reo debet cauſæ ſtatus manifeſtari, nempe ſub vniuerſalibus terminis nullo expreſſo nedum nomine, ſed neque etiam dicto teſtium; nulloque detecto particulari determinato indicio: ſed vtendum aliqua certa verborum forma, vt quod contra Reum ſunt ſemiplenæ probationes, vel indicia æquiualentia, & ideo aduertat, quod reſpondere tenetur cum talis cauſæ ſtatus id

requi-

requirat, & ſimilia dicere poteſt iudex: Reus autem ſic interrogatus monitus, & certior factus in vniuerſali de ſtatu ſuæ cauſæ reſpondere prorſus tenetur; qua vero forma, in capitulo ſequenti dicetur.

An Reus, contra quem ſunt ſemiplenæ probationes, monitus, & iuratus veritatem fateri teneatur poſt manifeſtatum ei ſuæ cauſæ ſtatum. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Opinio communis eſt reum teneri ad confitendum delictum ſemiplene probatum.*

2 *Aliorum ſententiæ.*

3 *Auctoris ſententia.*

4 *Si Reus damnum exiſtimet notabile poſſe perſiſtere in negatione.*

5 *Nec ex hoc incurritur aliqua culpa, vel pæna ſpiritualis.*

6 *Semper integrum eſt Reo non plenè conuicto pro viribus ſe defendere.*

7 *Nec obſtat, quod iudex iuſtè, ac iuridice interroget.*

8 *Hinc viri eminentes nunquam ſe prodere debent, niſi ſint plenè conuicti, ſed torturã viriliter ſubire.*

9 *Nec obſtat, quod mendacium ſit intrinſece malum; nam hic nullum eſt mendacium.*

10 *In rebus leuibus negari veritas poſſe nonnulli ſentiunt, dummodo abſit iuramentum.*

11 *Contrarium ſentit auctor.*

12 *Iuramentum non niſi pro re graui exigi poteſt.*

13 *Concludit certam regulam eſſe veritatem ſemper negari poſſe non plene conuicto.*

14 *Quod vbi non licuerit, nec verbis doloſis, vel amphibologicis vti licebit.*

15 *Vterque autem ſuo vtitur iure, iudex interrogando, & reus ſic negando.*

16 *Reus non interrogatus ſecundum iuris ordinem veritatem negare nedum poteſt, ſed etiam nil penitus reſpondere.*

17 *Idem ſi dubitat, an iuridice interrogetur.*

1 IAm recipitur vt commmunis ſententia ex doctrina D. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 69. art. 1. & aliorum ſemper teneri Reum ad confitendum delictum, quod vere commiſit, ſemiplene probatum, ſi hoc ſit ei notificatum:

2 Verumtamen nonnullorum Antiquorum (quos refert Pet. Nau. de reſt. lib. 2. cap. 4. num. 136. & inde) fuit opinio, quod in aliquibus caſibus Reus quicumque, contra quem ſunt ſemiplenę probationes tantum, poſſit omni meliori modo experiri, ac tentare ſui damni euaſionem, perſiſtendo, & perſeuerando in negatione, quouſque poterit, & ſubiiciendo ſe torturæ (de qua inferius, ad euacuanda indicia, vel probationes illas ſemiplenas; quam etiam opinionem in ſimili tenent Salon de iuſtitia, & iure qu. 59. ar. 2. & Nauar. in cap. humanę aures 22. q. 5. & Panorm. in cap. 2. de confeſ. & Angelus verb. confeſſio delicti num. 1. & Silueſt. eod. verb. quæſt. 1. licet limitent ad pęnas tēporales, non aūt ſpiri-

tuales

Digitized by Google

tuales euadendas: & Petrus Nauar. l. 2. de reſt. cap. 4. num. 142. & cap. 5. p. 2. dub. 2. & Lexius de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 3. eamdem tuentur ſententiam, limitando vlterius non ad omnem pęnam temporalem, ſed ſolum ad pęnam capitalem euadendam, ſed Rodericus Tom. 2. q. 19. ar. 4. addit quod vbi timetur grauis dedecoris, & infamiæ labes, poſſe Reum abſque culpa perſiſtere in negatione; quouſque ſpem euadendi habuerit.

3 Verumenimuero non ex eo præciſe, quod leuius, vel grauius damnum imminens incurratur ex confeſſione, licitum eſt mea ſententia negare ſic veritatem, ſi præfata opinio locum habere poſſet maiorum auctoritate, ſed ex eo præcipue, quod crimen non eſt plene probatum, & ideo reo integrum remanet ſuum naturale ius defendendi ſe: Dico tamen, quod non deberet fieri paſſim, nec leuiter, ſed rationabili de cauſa, & ad euitandum æſtimabile damnum, quod cum diuerſi diuerſimode æſtiment, & multi magis famam, quam vitam (licet inordinatè) ob id non poteſt certa, & infallibilis dari regula circa damna.

4 Sed ego crederem, quod, dummodo non fieret in contemptum, & Reus haberet finem damnum euadendi, quod eſſet alicuius momenti, ſemper tuta conſcientia poſſet veritatem negare; ſi maiorū auctoritate, ad quos ſpectat, præfata ſententia robur, ac firmitatem haberet.

5 Qua ſtante, ſiue ſuppoſita maiorum firmitate, & auctoritate, nullatenus mihi placet illa diſtinctio, vt cauſa euadendi pęnas corporales, non autem ſpirituales, veritas ita negari poſſet, ſpiritualis enim nulla incurritur, vt

ſuppono, ſic veritatem negando, iudex vero nullatenus obligare poteſt ad nouas, vt clare conſtat: alias contra ius naturę cōpetens reo illas decerneret: vlteriuſq. ſequeretur, quod etiam occulta obligaretur quis fateri delicta ad pęnas euadendas ſpirituales contra orbis conſuetudinem, ſecundum quam ius reo ſe defendendi ſemper competit ad quaſcumque euadendas pęnas; quin, & mea ſententia multò magis ad ſpirituales euadendas, quam tēporales, per tradita ab iiſdem Doctoribus; cum pęnæ ſpirituales longe maiores, & incomparabiliter magis euitandæ ſint, quam quæcumque corporales; vt conſtat.

6 Semper igitur tueri ſe poſſet Reus nō plene conuictus maiore auctoritate accedente; comparatum enim eſt hominibus a natura, vt ſe defendant, & a mortis faucibus, vel a magno dedecore vitam incolumen ſeruent; hinc leges oriuntur, quibus inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere licet. Ab hac naturali æquitate proficiſcitur ius aliena ſubripiendi, extrema famis neceſſitate ad id compellente, & cætera ſimilia: Fortior itaq. ratio iure naturali radicata ſuadet, vt reus abſq. criminis nota ueritatē, quæ plenè probari non poteſt, pro viribus celare poſſit, vt vitam, vel famam tueatur; deinde ad hoc neruoſa, & vrgentiſſima eſt ratio a ſimili: nam ſi conſanguineus ad teſtimoniū ferendum compelli non poteſt, quando ingens aliquod diſpendium timetur familiæ ſuæ, vt dicitur in l.4.ff. de teſt. igitur multo magis licebit illi, qui in propria perſona mortem, vel infamiæ labem eſt paſſurus, veritatem occultare.

7 Nec obſtat, quod iudex iuſte, ac ſeruato iuris ordine interroget: nam ſimiliter prætenſus reus iuſte verita-

tem

tem celat,& vterque ſuo vtitur iure; quod claro illuſtratur exemplo: iure enim compertum eſt licere iudici præcipere damnato pęnæ capitis, ne fugiat a carcere; ipſe vero obtemperare non tenetur: ſimiliter Dominus iuſte iubet,ne ſeruus fugiat; ipſe autem(niſi ſponte ſe vendiderit) fugiendo ſe a ſeruitute liberare poteſt; ita in terminis huius doctrinæ tenent Petrus Nauarr. de reſtitutione lib. 2. cap.4. num. 142. & Salſedo in pract.crimin. cap. 126. & Arag. in 2.2.quos citat,& ſequitur Rodericus art. cit.

8 Ex his maxime notare debēt viri eminentes in Religione, & etiam alii ſecundum grauitatem criminum; ex quibus nedum perſonæ, ſed ordini etiam denigratio, & detrimentum obuenire poteſt, vt ſe numquam prodant, cum delicta non ſint plene probata, ſed in negatione perſiſtant pro viribus, etiamſi a ſuis Prælatis interrrogati iuridice præcipiantur dicere veritatem, etiamſi torturæ ſubiiciantur, quam ſuſtinere pro viribus debent, vt vitam, vel famam tueantur ſuam, vel ordinis reſpectiuè, niſi ſecus a maioribus decretum fuerit.

9 Nec obſtat adducere, quod confirmare mendacium iuramento ſit intrinſece malum: nam re uera mendacium non poteſt dici, cum interrogatus reſpōdet ſecundum intentionē iudicis ipſum interrogantis, qui præſumitur velle veritatem extorquere,ſeruato ipſi reo ſuo iure: eſt autem ſuum ius (vt ſuperius dictum eſt) ſeipſum tueri pro uiribus, quo ſemper quiſque vti poterit,ſi non ſit plene conuictus;& ſic nullum eſt periurium; quod tali illuſtratur exemplo: ſi quis aliquam ingrediatur domum innocenter, optimoque fine; Prælatus tamen ex

con-

confeſſione talis ingreſſus, de quo eſt ſemiplena probatio, ipſum eſſet puniturus; tũc poterit cũ iuramẽto abſq. periurio, & abſq. peccati labe talẽ ingreſſum abſolute negare, ac torturã (ſi opus fuerit) æquanimiter tolerare; quam doctrinam amplectuntur multi aliis conſimilibus adducti exemplis, ex Salone de iuſtitia, & iure q. 59. artic. 2. & ex Nauar. in cap. humanæ aures 22. q. 5. quare vel vbiq. militabit eadem ratio, vel nullibi; nec enim pro libito inuertendæ, vel obſcurandæ regulæ doctrinales, præſertim vbi agitur de animarum periculo, & ſalute, ſed certe infallibiles, ac perpetuæ ſtabiliendæ, ac firmandæ, quoad fieri poterit; cum igitur aliquo in caſu licuerit veritatem cum iuramento negare ad ſe tuendum, vel ſua, licebit & in omnibus aliis, vbi eadem ratio defenſionis militet, vt conſtat.

10 Limitant nonnulli, quod in rebus leuioribus veritas negari poteſt, non obſtante quouis præcepto ſuperioris, niſi addatur iuramentum.

11 Sed ego contrarium ſupra docui, nempè non poſſe negari veritatẽ in minimis, quia nõ ſubeſt ratio euadendi notabile damnum, & ſe ipſum iure naturæ tuendi.

12 Et vlterius ego abſolutè credo, quod vbi non habet locum preceptum, multo minus habebit locum iuramentum: quod non niſi pro re graui exigi poteſt, & grauiter peccarent Prelati, qui pro re leui illud exigere tentarent, nec ſudditi illud præſtare tenerentur.

13 At cum non ſit ſubditorum diſtinguere de leuitate, vel grauitate rei, & in his certa, & infallibilis obſeruanda ſit regula (vt dictum eſt) ne contingat incautè errare, concludo, vt ſupra, quod prætenſi rei, vbi non adeſt plena probatio, ſed ſolum ſemiplena, poſſent ſemper abſ-

que

Digitized by Google

que peccati nota, vel periurio, veritatem cum iuramento negare, omnemque torturam, vel ad ſe, vel ſuum ordinem tuendum pro viribus æquanimiter tolerare, niſi maiorum auctoritas obſtaret, vt ſæpius dixi.

14 Vbi verò non fuerit licitum modo expoſito veritatẽ negare, quidquid varie dicat Rodericus citatis articulis, & articulo 6. eiuſdem quæſtionis, & alii ante ipſum: nec etiam erit licitum verbis ęquiuocis, & amphibologicis, vel quibuſcumque aliis artificiis id efficere: nam Reus iuramento interrogatus obligatur ſub pœna peccati mortalis reſpondere ſecundum iudicis mẽtem iuridice interrogantis, prout docent D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 7. & Caietanus ibidem, & Soto lib. 5. de iuſt. & iur. q. 1. art. 7. & alii.

15 Dixi autem, & iterum dico iudicis mentem ſemper ſupponi eſſe (quia ſic debet) vt reo ſuum ius vbique, ac ſemper conſeruetur, ſicut & iudici ſuum, ita, vt ſuo iure vterque licitè vtatur, nempe iudex iuridice, & cum iuramẽto interrogando, & reus abſque periurio, & culpa (vbi non adeſt plena probatio) veritatem negando, & ſic vidi practicari per totum orbem ab omnibus reis, & in omnibus iudiciis, tã eccleſiaſticis regularibus, quã ſęcularibus; quod numquam ſic vniuerſaliter permitti deberet nulla adhibita maiori cautione, ad eximendas ab hoc ſcrupulo Reorum mentes, quidquid alii propria doceant auctoritate, contra quorum opinionem adductæ rationes, ac totius orbis conſuetudo me conuincunt.

16 Denique compertum eſt apud omnes, nemine penitus diſcrepante, ex cap. qualiter, & quando, &c. cum oportet. extra de accuſat. quod vbi iudex iuridice non interro-

terrogat, nec ſeruato iuris ordine, peccat mortaliter, & multo magis exigendo iuramentum,& reus in tali caſu nedum celare poterit veritatem abſque culpa; ſed poterit etiam nil penitus reſpondere.

17 Idem penitus dicendum, quando Reus dubitat, an iuridice interrogetur, vt docent Caiet. 2.2. q. 69. art. 1. Sotus de ſecr. memb. 3. q. 2. concl. 2. Adrian. quodl. 2. & alii; quin addit Nauar. cap. 18. num. 57. Reum peccare mortaliter, ſi delictum fateatur, non interrogatus iuridice.

Rationes aliorum contra determinata in ſuperiori capite ſoluuntur. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Rationes aduerſantes ſuperiori ſententiæ diſſoluuntur.*

2 *Cum infamia ſola quantumcumque probata non ſufficiat ad citandum, & interrogandum Reum, multo minus tenetur veritatem aperire.*

3 *Iudex præuia ſemiplena probatione ſemper iuridice interrogat.*

4 *Verumtamen Reus etiam iuſte negat.*

5 *Opinio dicentium id implicare contradictionem, vt probant ex multis.*

6 *Refellitur ſuperior opinio ex eorumdem opinantium doctrina.*

7 *Soluuntur quæ in contrariam adducuntur ſententiam ſuperius.*

Multi

1 MVlti probare nituntur, quod reus præcedentibus indiciis ſufficientibus, vel ſemiplena probatione, vel ſola infamia interrogatus, tenetur ſub peccato mortali dicere veritatem, etiamſi ex tali confeſſione certo ſciat in mortem eſſe rapiendum, & a confeſſione non poſſe abſolui niſi delictum negatum proponat confiteri: primo probant ex eo, quod iudex iuſta præcipit mandando ſibi manifeſtari veritatem in iudicio, præcedentibus iam indiciis, uel ſemiplena probatione, uel infamia.

2 Ad hanc rationem diſſoluẽdam primo nego illa abſolute quoad tertium mẽbrum: nempe quo ad infamiã; nam ſuperius probatum eſt ex ſimplici infamia, ſi nullum aliud adſit indicium, nõ poſſe imponi obligationem fatendi peccatum, & merito, quia infamia ſola non facit ſemplenam probationem; ſed ſolum ſupplet uicem accuſatoris, ut dictum eſt ſupra, lateq. probatum, quod nedum infamia ſola quantumcumque probata, non eſt ſufficiens ad cogendum reum, ut ueritatem fateatur ſub mortali, uel ad illum torquendum, ſed neque eſt ſufficiens ad iuramentum præſtandum, neque ad interrogãdum, neque ad citandum: ſed ſolum ad uiam aperiendam inquiſitioni, per quam inueſtigetur, an famæ ſit aliqua uera origo, uel aliquod indicium, quo penitus deficiente, etiam deficit, ac euaneſcit fama.

3 Quo uero ad alia duo membra rationis adducta, uidelicet quoad ſemiplenam probationem, & ad indicia æquiualentia libentius concedimus, quod iudex iuſtiſſime præcipit ueritatem ſibi aperiri ſub iuramento, illis indiciis, uel ſemiplena probatione præcedentibus.

4 Verumtamen cum Petro, Nauarro, & Roderico, & aliis

aliis in ſuperiori capite adductis dico iterum, quod Reus poſſet non obedire illi præcepto tuta conſcientia, niſi maiores, ad quos pertinet, ſecus decernant, & vterq. ſuo iure vtitur, iudex legitime præcipiendo, & Reus iuſte veritatem negando, vt dictum eſt.

5 Quod reſponſum nullum eſſe dicunt nonnulli, primo quia ſemper eſt implicatio in adiecto, quod detur bellũ iuſtum ex vtraque parte, quod contingeret, ſi Prælato iuridice, ac legitime interrogante de crimine poſſet Reus illud licitè celare eo uel maxime, quod ex iure, quod ſuperiores habent ad aliquid præcipiendum, euidẽter colligitur obligatio, quã habẽt ſubditi ad obediẽdum; nec poteſt fieri, quod ſubditus habeat ius ad non obediendum, & quod illud habeat ſuperior ad præcipiendum; cũ hæc ſint correlatiua, mutuoque ſe conſequantur, probantque intentum ex illo Pauli ad Rom. 13. qui reſiſtit Poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, &c. & ex illo Luc. 10. Qui vos ſpernit, me ſpernit, &c. & ex primo Reg. cap. 8. Non te abiecerunt, ſed me.

6 Sed non poſſunt hæc ſuſtinere, qui ex communi Doctorũ ſententia docent, quod non tenetur quis denunciare, vel teſtificari cõtra eũ, qui nõ laborat infamia etiã iudice inquirẽte iuridice, & præcipiente, & vrgente, indeq. concedentes dari ſpeciẽ quandam belli vtrinq. iuſti, dum iudex iuſte teſtem vrget, & teſtis iuſte negat cum iuramento interrogatus: igitur, ſi per eos teſtis iuſte vrgetur cum iuramento, vt veritatem aperiat, verumtamen idem teſtis iuſte poteſt veritatem celare, & negare, & datur ibi vtrimque bellum iuſtum, vbi de alterius fama tantum agitur, multo magis Reus poterit veritatem nõ plene probatam negare, ac celare ad propriam

priam ſuam defendendam famam, vel ad proprium euadendum damnum, cum iure naturali, cæteris paribus, vnuſquiſque ſibi magis, quam proximo teneatur: non eſt igitur contradictio in adiecto bellum dari vtrinq. iuſtum, nam contradictio ex terminis, vt patet vnicuique mediocriter philoſophanti, ſemper eſt eadem, & vbique repugnat æqualiter, vt fuſius docet Scotus millies. Pręterea docent, quod teſtis iuratus poteſt celare veritatem aliquo in caſu, & nullum committit mendacium, nec poſtea deprehenſa veritate a iudice putari poteſt periurus, nec poteſt pęna falſi plecti, etiam quod teſtis legitime, & ſecundum iura interrogetur, & quod tunc teſtis legitime, & ſecundum ordinem iuris dicitur interrogari, quando iudex eſt cōpetens; & quando contra illum, contra quem interrogatur, adeſt infamia: docent etiam ex Nauar. & Soto, quod teſtis interrogatus de occulto crimine, quod ipſe ſolus nouit, poteſt abſolute reſpondere neſcio; quia iure intelligitur, neſcio vt dicam, aut neſcio eo modo, quo iure debeam dicere: & aſſerunt, hoc verum eſſe, etiam, quod Pręlatus interroget ſub pęna excōicationis, vel ſub quacumq. alia pœna: nec incurritur in foro conſcientiæ excommunicatio: in quibus licet habeant fundamentum diſſimilitudinis, quia in vltimo adductis Prælatus nō interrogat iuridice, nec iuſte præcipit: verumtamen tradita doctrina facit ad rē noſtram, pro quanto veritatem certam, & ſibi manifeſtam poteſt quis abſque mendacio, vel periurio negare, & abſq. eo, quod aliquā cenſuram incurrat rationabili de cauſa; puta, quia iniuſte interrogatur: porro huiuſmodi cauſa formaliter, & immidiate eſt de iure poſitiuo, vt conſtat, licet conſequenter, & virtualiter includat

dat ius diuinum, de non reuelando peccata occulta proximi cõtra charitatem: ſed ratio ſe defendēdi eſt formaliter, & immediate de iure diuino, & naturali; quare magis licitum erit ex doctrina eorum veritatem negare, etiam, quando quis iuſtè, ac ſeruato iuris ordine interrogatur, ad ſe defendendum; præterea docent etiam, quod Reus nõ tenetur reſpõdere ad mētem iudicis quãdo quęrit de facto abſque lethali culpa cõmiſſo, vt quando quis occidit inuadentem cum iuſto moderamine, etiam, quod de hoc ſparſa ſit fama: & ſimiliter non tenetur quis fateri circũſtantias, in quibus oriretur ſuſpicio illum eſſe auctorem criminis, vt verbis gratia poterit negare hunc eſſe ſuum pugionem, vel in tali loco fuiſſe tali tempore, ſi ex hoc præſumptio falſi criminis contra eum oriretur, ex quibus conſtat, quod licitum eſt veritatem in iudicio negare ex præfatorũ doctrina ad ſolã præſumptionē, vel indicium euadendum criminis falſi, non obſtante quouis pręcepto, & ſub quauis pęna facto, ergo multo magis licebit veritatem negare commiſſi criminis ad ſe defendendum, vbi non ſola ſuſpicio, vel ſolum indicium oriretur falſi criminis, ſed vbi certum, & euidens damnum incurreretur, nam vis negandi non conſiſtit in conſequenti crimine falſo, ſed in immediata, & formali negatione veri: vt non fuiſſe in tali loco, vel non eſſe ſuum pugionem, & ſimilia. Quare, ſi ęquiualens ratio, uel potior adſit negandi, ſemper, & in omnibus caſibus militabit, nec pro libito (ut ſuperius dixi) accommodandæ ſunt regulæ doctrinales, uel rationes, ſed eadem ratio idem ſemper efficere debet, & quando potior, & efficacior, potiori, & efficaciori modo, ut oſtenſum eſt.

7 Reuer-

7 Reuertendo igitur ad ea, quæ adducunt in contrarium dico, quod in præfatis caſibus, & ſimilibus multoties datur bellum vtrinque iuſtum, nec vlla eſt implicatio in adiecto, nam iudex ad purgandam rempublicam, & ad corrigẽdos mores, ad malos coercendos, ad bonos in officio continendos inquirere debet ex munere, procedere, citare, examinare, iuramenta præſtare, & opportuna tormenta adhibere. Et hæc prętermittens, cum ius, vel munus exquiſierit, peccaret mortaliter: hæc enim ſunt ſui iuris, & muneris, quidquid ſit, vel ſequatur de teſtibus, & de reis, qui omnes, & ſinguli habent diſtinctiſſimum ius, vel non prodendi ſe, vel proximos, vel ſe defendendi pro viribus: contra quæ iura iudex rectus, & eruditus venire numquam debet: quare loca adducta Pauli 13. & Luc. 10. & primi Reg. 8. nullatenus ſunt ad propoſitum, quia militant, & intelliguntur ſemper de precepto iuſto, contra quod ſubditus non habet oppoſitum ius euadendi, & non obediendi; vt in propoſito, & vt conſtat manifeſtiſſime in adductis exemplis.

Aliæ rationes aduerſantium ſoluuntur. *Cap. IX.*

SVMMARIVM.

1 *Aliæ ſoluuntur ſuperioris ſententiæ rationes.*

2 *Punitio in Republica obiter eſt ordinata, ſed finis princeps eſt vita felix, & beata.*

3 *Iterum ex doctrina opinantium refellitur eorum ſententia, & comprebatur ſententia Auctoris.*

R 4 *Præ-*

Digitized by Google

4 *Prælati multa iuſtè præcipiant, quæ ſubditi non ſeruantes non peccant.*

5 *Rei negando iuſtè veritatem in iudicio non faciunt iniuriam iuſtitiæ.*

6 *Diſtinguuntur, & declarantur eorum exempla, & doctrina.*

7 *Rei tenentur patibulum ſubire, ſiue torturam, non tamen veritatem non probatam aperire.*

8 *Nullum eſt peccatum ſeruare, quæ ſunt de iure naturæ, niſi alia obſtent.*

9 *Excepto periculo vitæ regulares magis famam, quam corpus æſtimant iuſtè.*

10 *Hinc iuſtè negant crimen ſemiplenè probatum ad famam tuendam.*

11 *Alia ſoluuntur poſtrema obiectiones.*

1 VRgent vlterius ex illo arguendi modo, quo colligunt Doctores neceſſitatem confeſſionis ſacramentalis per illud Ioan. 20. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. ſed toto aberrat cęlo: nam quoad illud Ioannis 20. certum eſt ſacerdotibus non competere ius abſoluendi a commiſſis peccatis in confeſſione, niſi peccatores illa confiterentur, & ſic fruſtratorium eſſet Chriſti præceptum, vel ius illud abſoluendi: & ideo optimus eſt ibi ille arguẽdi modus, at in caſu noſtro etiam quod rei, vel teſtes non fateãtur peccata, vel delicta, integrum, & plenum remanet ius Prælato, & iuris, & muneris exercitium inquirendi, & præcipiendi, & cætera præſtandi, nec vllatenus remanet fruſtratorium: nam valet ad ea omnia, quæ ſuperius diximus, & intentum habet finem coercẽdi, & corrigendi, timorem cæteris incu-

incutiendi, & cætera oĩa præſtandi, quæ ad iudicis munus pertinent, etiã quod rei, vel teſtes veritatẽ non plenè probatã negent, & propterea pęnitentes confitendo peccata ſacramentaliter nedum non incurrunt detrimẽtum aliquod, ſed ſummã ſibi cõquirunt ſalutẽ, confitentib. vero in iudicio totũ oppoſitum euenit, vt conſtat.

2 Nam omnes Theologi, & Canoniſtæ, quin & Philoſophi in ſuis Politicis, dicunt pœnam quamcumque in republica obiter, & per accidens eſſe, ab eaque pro viribus abſtinendum, ſed finem præcipuum, & peroptimum legis cuiuſcunque eſſe vitam quietam, tranquillam, pacificam, & beatam, quem finem conſequitur iudex, quæ ſui ſunt muneris præſtando, vt ſupra; quidquid ſit de reis, & teſtibus.

3 Ex his dictis conſtat, quod validiſſima ſunt exempla, quæ pro ſe adducunt aduerſantes ad probandam meam ſententiam, vt quod cõdemnatus ad mortem, cui poteſt iudex legitimè præcipere, ac iuſte, ne ex carcere fugiat, poteſt iuſtè, ac ſine peccato fugere: & ſimiliter abſens, cui præcipitur, vt compareat, poteſt non comparere: Et ſimiliter ſeruus, qui ſe ſponte non uendidit contra præceptum Domini, fugere poteſt: nam (inquiunt) præfata præcepta non obligant, quia inclinatio, quam habẽt homines ad tuendam propriam vitam, atq. libertatem, eſt valdè naturalis, atque vehemens, & ideo non habent poteſtatem iudices præcipiendi, vt condemnatus ad mortem non fugiat, vel quod abſens compareat; eſſent enim huiuſmodi præcepta valde rigida, & iure gentium nulla, quare, dum damnati fugiunt, nec faciunt iniuriam miniſtris iuſtitiæ, nec illis reſiſtunt, aut violentiam inferunt, ſed tantum cauſam ſuam fugientes deſerunt

 de

Digitized by Google

de illa, præſentiamq. ſuã negant, quã (vti ſupponimus) ex iure gentiũ exhibere nõ tenentur ad mortẽ, quã inde ſibi vident imminere: & eãdẽ ratio eſt de ſeruo, quãtum ad recuperationẽ propriæ libertatis: Hæc inquam omnia nedum æqualiter, ſed multo magis militant in caſu noſtro, vt ſupra oſtenſum eſt.

4 Falſum verò dicunt in eo, quod iudices non habeant poteſtatem præfata præcipiendi. Namq. omni iure Prælatus poteſt abſentem citare ſub quauis pęna ſecundum opportunitatem, & mirum eſt, quod hoc negent, cũ latè omnes concedant hoc poſſe, quin & debere iudices, & idem dicendum eſt de præcepto, ne præſentes, vel in carceribus detenti aufugiant. Præceptũ itaque iuſtum eſt, & ſubditi non parendo non peccant ob prælibatas rationes, ad quid ergo valent ſimilia præcepta? multum quidem per omnem modum; primo namquam Prælati ſuo munere funguntur, vti debent, deinde integrum eſt ſubditis obedire non obſtante quacumque imminente pęna, quam ſic ſubire voluntarie ex obedientia maximi eſt meriti, maximęque ſalutis.

5 Vlterius Reus negans veritatem non plenè probatam in iudicio nullam facit iniuriam iuſtitiæ, quidquid alii dicãt, cũ pmaneat in ſimplici veritatis negatione modo ſuperius expoſito, & ad finẽ ſe defendẽdi pluries dictũ.

6 Secus, ſi violentiam faceret, vt perperam ſupponunt aliqui, vel, ſi fugeret (vt illi aiunt) reſiſtendo, quæ in caſu noſtro non eueniunt, & receptiſſimũ eſt, quod qui ſuo iure vtitur, nulli facit iniuriã, teſte Nau. c.17.n.250.

7 Et exemplum quod adducunt de iuſſo aſcendere patibulum, vel collum gladio exbibere, non eſt ad propoſitum: nam tales iam conuicti ſunt, vel confeſſi: & ideo

nullum

nullum ſupereſt eis ius ſe amplius defendẽdi, & obedire omnino tenentur, ſicut & ego ſimiliter concedo, quod ille, contra quem eſt ſemiplena probatio; vel æquiualens indicium, torturam ſubire tenetur, & æquanimiter illam tolerare, niſi alias iuſte ſe defenderit: & per hæc patet vlterius, quod argumentum Petri Nauarri ex l. 4. ff. de teſt. adductum ſuperius validiſſimum eſt; & ridicula eſt exceptio aliorum; inquiunt enim, quod ibi loquitur textus de expreſſis perſonis generi, & ſoceri, hic autem vagamur in incerto; quo quid abſurdius dici poteſt? ſi enim omni iure valeant argumenta a ſimili, & multo magis a minori ad maius affirmatiue, certe non eſt bona exceptio dicere, quod ibi certæ deſignantur perſonæ, hic autem incertæ, cum nedum æquiualens, ſed multo potior, & fortior militet hic ratio, quam ibi, nam ibi de proximi fama ſolum agitur: hic autem de propria, & de proprio, & perſonali damno euadendo; ad quod cæteris paribus (vt ſuperius dictum eſt) quiſque magis tenetur.

8 Et denique communi ſententia concludam, quod nullum eſt ius naturæ cõtra auctorem naturæ: ſed ius defendendi ſe eſt ius naturæ; ergo nullum peccatum mortale incurret quis iuſte ſe defendendo, neque corpus diliget plus, quam animam; ſed ordinate animam ſuam prius, deinde corpus, denique famam inter nos regulares, qui cætera omnia nil curamus.

9 Quin excepto periculo vitæ, multo magis famam, quam corpus æſtimamus ordinate, vt conſtat, nam illud flagellis, diſciplinis, vigiliis, ieiuniiſque ſæpius

affligimus, etiam ex præcepto regulæ, vel ſuperiorum, famam vero, & honorem nullum vidi vnquam ſpernere, nec regula id præcipit, nec vllus Prælatus vnquam hoc præcipere tentabit, vel audebit.

10 Poterit igitur quicumque regularis ad ſuam famam tuendam crimen ſemiplene probatum in iudicio cum iuramento negare tuta, tranquillaq. conſcientia, quouſque per maiores, vt dixi, ſecus decernatur, & qui aliter propria docent auctoritate, ignoro, an opere compleant.

11 Non enim me latet hæreſim eſſe damnatam aſſerere, quod licitum ſit mentiri pro vita hominis ſaluanda, aut pro magno beneficio homini impendendo: ſcio etiam inter notas ad internoſcendos Huſſitas a Martino Quinto in Concilio Conſtantienſi additas quarto loco proponi debere, vtrum credat, quod periurium ſcienter commiſſum, ex quacumque cauſa, vel occaſione, pro conſeruatione vitæ corporalis propriæ, vel alterius, etiam in fauorem fidei ſit peccatum mortale, &c. quod negans pro Huſſita reputandus erat: Namque primo dico hic in caſu noſtro nullum admitti mendacium, nullumque periurium, vt ſuperius oſtendi, aliud enim eſt falſum dicere, & mentiri, aliud eſt verum ocultare, rationabili, & iuſta de cauſa; primum nullatenus concedo; ſecundum admitto: nec pro veritate ſic celanda committitur mendacium, nec periurium, alias Chriſtus mentitus fuiſſet, cum ait, nec filium hominis ſciſſe de die, & hora vniuerſalis iudicii: Martinus porro V. in Huſſitas inuehebatur, ſicut olim D. Auguſtinus in Priſcillianiſtas, qui, vt ille ait. Hæreſ.70. illo execrando elogio ſuas hæreſes decernebant,

idest

Digitized by Google

ideſt; Iura periura ſecretum prodere noli: quare D. Auguſtinus hinc motus contra mendacium librum illum compoſuit: quare optime fecerunt D. Auguſtinus, & Martinus V. ita damnando mendacium, & periurium; hinc canonicæ illæ antiquæ canonum ſacrorum optimè ſancitæ pœnæ contra peierantes; at in noſtro caſu, nullum hæc habent locum: nam tam Priſcillianiſtæ, quam Huſſitæ ad contegendas, & confouendas per quam pernicioſas Hæreſes periuria admitti præcipiebant: abſit autem a corde meo, & a mente mea, vt aliquid tale, vel ſomniando concipiam, vel vt mendacium vel vt periurium quomodocumque admittam, ſed in ea verſor ſententia (paratus corrigi ſemper, & vbique) vt peccatum occultum celare, nec ſit peccatum, nec mendacium, nec periurium, ſi cum iuramento id celetur: hanc tamen doctrinã; ſicut & cætera mea omnia, Sanctæ Matris Eccleſiæ, quin & doctiorum iudicio, & cenſuræ penitus ſubmitto, & humiliter, quatenus opus fuerit corrigi expeto.

An Reus iuridice interrogatus non reſpondendo habeatur pro confeſſo. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Reus iuridice interrogatus compelli poteſt ad reſpondendum.*

2 *Si noluerit reſpondere pro confeſſo habetur, & ita practicatur.*

3 *Nec poteſt Reus dilationem petere.*

4 *Nec poteſt petere copiam proceſſus.*

 5 *Sed*

5 *Sed ſufficit in vniuerſali ſibi manifeſtetur cauſa ſtatus.*

6 *Secus ſi iudex rationabili de cauſa ſit ſuſpectus, præſertim in re graui, vel cum viro graui.*

7 *Cautè in hoc procedant iudices, & Rei qui reſpondere tenentur ſecundum Regularium practicam.*

1 INquit Rodericus, quod Reus legitimè interrogatus, nolens reſpondere, poteſt ad id compelli à iudice competente.

2 Quod ſi pertinax fuerit non reſpondendo, pro confeſſo iudicatur, quam in ſententiam adducit Suarez dicentem, ita in Hiſpania in cauſa ſatis graui fuiſſe iudicatum; & Iulius Clarus l. 5. receptarum ſententiarũ. §. fi. q. 4. verſ. ſed pone. dicit ita fuiſſe practicatum.

3 Et quod reus ita reſpondere tenetur, vt non poſſit a iudice dilationem petere ad deliberandum: & ita firmat Salſedo, vbi ſupra eodem cap. nu. 126.

4 Nec ſentio cum Roderico, quod Reus poſſit petere copiam proceſſus, vt videat, ſi obligetur ad reſpondendum.

5 Sed ſufficit (vt ſuperius dixi) quod iudex in vniuerſali manifeſtet ipſi Reo ſtatum cauſæ: nam ex eo ad reſponſionem ſe teneri dignoſcet.

6 Verum eſt tamen, quod ſi iudex pro ſuſpecto haberetur rationabili de cauſa, & non ad libitum rei, & dubitaretur, vtrum legitimè inquiratur, & interrogetur, debet iudicari in fauorem rei, quod videlicet non legitimè interrogetur; quod ſpecialiter procedit in crimine graui, vel cum viro graui, & eminente: iniuſtum enim eſſet reo

tunc

tunc imponi pœnam grauem, vel viro eminenti pœnam leuem in caſu dubio propter eius reticentiam, vt aduertit doctiſſimus Soto de teg. ſecret. mẽb. 2. q. 8. concl. 1.

7 Cautè itaque procedant iudices manifeſtando ſtatũ cauſæ cum oportuerit, & magis cautè rei non ab re, nec leuiter iudices allegantes pro ſuſpectis, ſed reſpondere ſtatim ſe præparent, cum in noſtra Religione præſertim practica, & conſuetudo obtinuerit, vt nunquam detur copia proceſſus ante interrogationem Rei.

An reus poſt latam ſententiam definitiuam teneatur confiteri delictum prius negatum. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium Reum poſt ſententiam patefacere non debere veritatem.*

2 *Conſentit Auctor.*

3 *Si vero perperam negauit ante ſententiam tenetur poſt eam veritatem patefacere.*

4 *Præſertim quando ex tali negatione iniuria infertur iudici.*

5 *Contra verò ſi nulla iudici inferatur iniuria.*

6 *Infallibiliter autem, quando Reus non peccauit negando veritatem, nunquam illam patefacere tenetur poſt quamcumque ſententiam.*

7 *Quod idem dicendum etiam, quod parti damnum inferatur contra ſecus opinantes.*

8 *Ponderandum tamen eſt damnum, quod parti infertur cum aliis circumſtantiis, & iuxta illas decernendum.*

1 Rode-

1 RODericus eadem quęſtione art. 9. dicit; quod etſi Reus negando delictum a ſe commiſſum peccauerit mortaliter, cum iuridice fuerit interrogatus; non tamen eſt obligatus poſt condemnationem veritatem patefacere, niſi ex negatione graue damnum alicui parti reſultet.

2 Conuenio cum ipſo in eo, quod ait reum non eſſe obligatum poſt condemnationem fateri delictum, quod tuta conſcientia negauit, immo a tali condemnatione appellari poterit, præſertim ſi grauis pęna per ſententiam inferatur, vel grauis ex ea infamia oriatur.

3 Quod, ſi peccaſſet mortaliter, negando veritatem ante condemnationem, ſaltem poſt condemnationem illam fateri teneretur contra id, quod Rodericus, & alii docent impugnando Medinam.

4 Hoc enim verum eſſet ſaltem in caſu, quo militaret ratio Medinæ, videlicet, quando non confitendo delictum inferretur iniuria, vel infamia iudici arguendo ipſum de iniuſtitia, quaſi innocentem condemnauerit.

5 Si vero nulla ex eo inferatur iudici iniuria, vera eſt ſententia Roderici, qui latius oſtẽdit reum nõ teneri ad veritatẽ dicendam poſt latam ſentẽtiã, cum iudiciũ iam ſit finitũ, & iudex munere ſuo ſit functus, & iam deſierit eſſe iudex ex D. Ant. 3. par. tit. 9. c. 10. §. 8. & Siluest. verb. iudicium, & aliis, eo ſemper ſaluo (vt dictum eſt) quod iudici nulla inferatur iniuria, vel infamia Nauar. capit. 25. num. 38. & ſequ. quidquid nullo ſolido fundamento arguant in contrarium alii diſtinguendo de doctis, & indoctis; nam tam ii, quam illi dubitare poterunt, an iudex recte iudicauerit ſecundum allegata, & probata.

6 Cæterum Nauar. cap. 25. num. 38. & alii dicunt optime,

optime, quod quando non peccauit Reus, negando veritatem ante condemnationem, nec poſt condemnationem illam fateri tenetur.

7 Et idem dicendum eſt de limitatione, quam addit Rodericus ibidem: nẽpe, quod reus tenetur cõfiteri veritatẽ poſt condemnationẽ, quãdo ex negatione graue damnũ alicui parti reſultet: nam tam in hoc, quam in omnib. aliis ſimilibus, & poſſibilib. caſibus, vel reus tenetur ante ipſam condemnationẽ fateri delictũ, dum obſtrictus iuramento interrogatur, uel numquam tenetur etiam poſt cõdemnationem, damnũ enim partis, & quodlibet tale ex prima negatione tamquam ex radice primaria, & primario fonte procedit; quare tunc diligenter ponderandum, an ob damnum parti obueniens, vel aliquid tale illicita ſit negatio cum iuramento, nam, ſi tunc licita fuerit, ſemper licebit illam defendere, ac ſuſtentare, vt dictum eſt.

8 Concedendum eſt tamen, quod, ſi damnum imminens tertio non fuit præcognitum, quando negata fuit veritas, & poſtea præcognoſcatur: tunc non ex ratione ſemiplenæ probationis, ſed ratione damni illati reus veritatem fateri tenebitur, dummodo non fuerit expoſitus maiori, vel æquiualenti damno, tunc enim ponderandæ diligenter eſſent vtriuſque partis rationes, & in fauorem illius iudicandum, ac reſoluendum, cuius eſſent priores, & potiores rationes, ſeruatis, & ponderatis de iure ſeruandis, & ponderandis.

An

An Reus poſſit interrogari de complicibus? *Cap. XII.*

SVMMARIVM.

1 *Rei non poſſunt interrogari de complicibus.*
2 *Et iudices tenentur docere reos ignorantes circa hoc.*
3 *Et peccant mortaliter iudices, qui perperam de complicibus interrogant.*

1 VTroque iure prohibitum eſt regulariter, ne rei, ſiue conuicti, ſiue confeſſi vmquam interrogentur de ſociis delicti, ſic in ca. cum ad monaſterium. extra de confeſſis & in cap. veniens. ex. de teſtibus. & 15.q.3. cap. nemini, & in l. repeti. ff. de quęſt. & in l. fin. C. de accuſat. & hanc eſſe communem opinionem Theologorum, & Canoniſtarum docent Ioannes de Amic. conſil. 27. num. 1. & Sotus de ſecr. memb. 2. quęſt. 6. concl. 1. dub. vlt.

2 Et aduertit Rodericus q. 19. art. 10. quod nedum non debent iudices interrogare de complicibus, ſed vlterius tenentur declarare ipſis reis ignorantibus, quibus in caſibus debeant manifeſtare, vel celare complices.

3 Et ait iudices mortaliter peccare ex ſententia Nauarri cap. 18. num. 58. qui contra ius, & fas fraudulenter interrogant de complicibus, vel ſubtiliter nimis indagant ſibi perſuadẽtes iuſtum eſſe quacumque via complices, & delicta perueſtigare, vt apud homines habeantur in opinione iudicũ expertorum, & cum rigore proceden-

cedentium conſtringentes miſeros reos uarie ad reuelandum complices: & addit ex Nauarro, quod ęterna damnatione ſunt digni iudices, qui tormentis conſtringunt reos ad reuelationẽ præfatorum in delictis cõſociorum.

Quibus in caſibus Reus interrogari poſſit de complicibus. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Reus interrogandus de complicibus, quando contra illos adeſt infamia, vel indicia.*

2 *Idem quando crimen commiſſum eſt atrox, vt crimen læſæ maieſtatis, &c.*

3 *Idem quando crimen commiſſum eſt in publicam perniciem.*

4 *Confeſſarii tenentur monere pęnitentes, vt reuelent complices tales, & nolentes non ſunt abſoluendi.*

5 *Non tenẽtur autem reuelare complices iam correctos, vel corrigibiles.*

6 *Nec poteſt iudex de particulari complice interrogare.*

7 *Item interrogandum de complicibus, quando crimen in damnum tertii notabile tenderet.*

8 *Secus nullatenus interrogandum de complicibus.*

9 *Reus de criminibus occultis numquam interrogari poteſt.*

1 SVnt aliqui caſus a iure permiſſi, in quib. nedum poſſunt iudices ſed etiam debent de complicibus interrogare. Primus eſt communiſſimus, & receptiſſimus, quando adſunt indicia, vel infamia contra ipſos complices,

ces, tunc enim interrogandi ſunt rei de complicibus indiciatis, & infamatis tantummodo, & non de aliis.

2 Secundus caſus eſt generaliter atrocitas criminis, vt ſunt crimina læſæ maieſtatis, vt patet in l. quiſquis in fin. ff. ad l. Iuliam, & in cap. cum ad monaſterium, vt aduertit Sotus; nam ſemper in his caſibus interrogandum eſt de complicibus.

3 Tertius caſus eſt, quandocumque crimina ſunt in publicam perniciem; vt ſunt latrones, falſificatores monetæ, Hæretici, lamiæ, & ſimiles; nam in his omnibus caſibus interrogandi ſunt rei de complicibus, vt hæc perniciosorum hominum turba iudici manifeſtetur ad purgandam, & liberandam remp. tali peſte.

4 Quin reſoluit Nauarrus in cap. inter verba. cor. 6. & in Man. cap. 18. num. 58. & alii, quod teneatur confeſſarii exhortari reos, & monere, vt præfatos complices declarent: quod, ſi nolint obedire, tamquam impænitentes minime ſunt abſoluendi.

5 Non tenentur autem amplius complices reuelare, quos iam cognouerint correptos, & emēdatos, vel ſi probabiliter cognoſcant illos correptos, & emendatos ire per ſolam fraternam correptionem.

6 Aduertēdum etiam cum Roderico loc. cit. quod non poteſt iudex interrogare particulariter, & nominatim de tali, vel tali cōplice etiā in talibus caſib. attrocib. & perniciosis, niſi de illo adeſſent indicia, vel infamia, vt dictum eſt, ſed in vniuerſali tantum, an in præfatis crimibus habuerint cōplices, & quot, & qui, & quales fuerint ita, vt ab ipſis rite interrogatis propalentur, exprimantur, & nominentur complices.

7 Quartus, & vltimus caſus generaliter eſt, quādo crimē

tenderet

tenderet in euidens, & notabile damnum alicuius particularis perſonæ, vt, ſi multi conſpiraſſent in vitam, vel notabilem infamiam, & calumniam alicuius perſonæ, vel aliquod ſimile ſibi notabile damnum, & vnus tantum de conſpiratoribus confeſſus, vel conuictus, interrogandus omnino foret de conſociis ad euitandum futurum imminens damnum.

8 Si enim iam eſſet præteritum, & iam patratum crimẽ, & ex conſequenti nullum euitaretur damnum, vel nõ eſſet reparabile, nullatenus interrogandi ſunt rei de ſociis exceptis præfatis quatuor caſibus, niſi adſint infamia, vel indicia ſufficientia, ut ſuperius dictum eſt.

9 Cæterum, quod Reus conuictus de uno crimine de aliis criminibus occultis nequaquam interrogari vnquam poſſit, dictum eſt latius in ſuperioribus.

DE CARCERE REORVM.

De triplici carceris genere. *Cap. XIV.*

SVMMARIVM.

1 *Triplex genus carceris primum in criminis pœnam remiſsinè.*

2 *Secundum eſt ad cuſtodiam, nec poteſt adhiberi niſi in ſuſpectis de fuga.*

3 *Mortaliter peccant ſecus facientes Prælati.*

4 *Et famam lædentes ad reſtitutionem tenentur.*

5 *Tertium genus eſt ad arctationem.*

6 *Nec ſufficit ad id leuis cauſa cognitio.*

7 Et

7 *Et id genus non adhibendum, niſi prius datis deſen-ſionibus.*

8 *Secus practicatur in ordine, & eſt error.*

9 *Nec certa datur regula, ſed iudicis arbitrio ſtan-dum.*

1 PRimum ſe offert ponderandum hic, quod triplex eſt carceris genus, primum eſt in pęnam criminis, & id numquam adhibetur, niſi per diffinitiuam ſententiam pręuiis probationibus, & defenſionibus, & aliis ſeruatis de iure ſeruandis: de quo inferius.

2 De ſecundo & tertio eſt hic ſermo, ſecundus ergo carcer eſt, qui proprie non eſt carcer, ſed cuſtodiæ domus, & diſciplinæ appellatur, ad quem licet non requiratur plena informatio delicti, numquam tamen adhiberi poteſt, niſi reus fuerit de fuga ualde ſuſpectus, uel alias fugitiuus, & ſolitus delinquere, vel apoſtatare, ut colligitur ex capite, vt famæ. extra de excom. & tradit Clarus ex communi q. 28. uerſic. Quęro numquid.

3 Qua in re grauiter errant qui Religioſos nullatenus de fuga ſuſpectos, antequã ſumpſerint ſufficientẽ informationem, in carceres conijciunt, taleſque iudices mortifere peccare docet Nauar. rub. de indiciis, num. 51.

4 Maximamque iniuriam, & ignominiam inurere carceratis, & denique ad reſtitutionem famæ ſic læſæ omnino teneri ex cap. fin. de iniur. l. qui occidit. ff. ad legem Aquiliam: quam Nauarrę doctrinam mature perpendere, exacteq. obſeruare cuperem omnes Iudices Regulares attentis omnibus circumſtantiis qualitatis delicti, & perſonæ prætenſæ delinquentis, quod in omni carcerationis genere ſeruandum.

5 Tertium

5 Tertium denique carceris genus eſt ad afflictionem, ſiue ad arctationem, vt loquuntur noſtra ſtatuta, & eſt quædā torturæ ſpecies, taliſque carcer adhiberi non debet, niſi pro graui crimine, & non niſi maturo conſilio, nec ſine cauſæ ſufficienti cognitione, cum magnū præiudicium inferatur taliter incarceratis, & aliquam ſemper honoris, & famæ iacturam ſortiantur, vt ſuperius dictum eſt, & notant vlterius Bald. in l. 1. C. de in integr. reſtit. & Ioan. And. in 6. de ſent. excom. c. ſi clericus.

6 Nec verò leuis cauſæ cognitio ſufficit ad regulares carceribus mancipandos: nam (vt experientia docet) ſola relaxatio, & liberatio à carceribus non plenè reſtituit famæ integritatem quoad publicam, & communem exiſtimationem, quia, vt plurimum homines potius in carceratis culpam, quam in iudice leuitatem adeſſe exiſtimant, ex liberatione vero, ſeu relaxatione e contra non reorum innocētiam, ſed potius iudicis deſidiam, & remiſſionem ob potentum preces, vel ob munerū largitionem, ſeu ſimilem aliam cauſam autumant.

7 Non igitur conijciendi ſic Religioſi in carcerem per modum arctationis, niſi adſit ſemiplena probatio, vel indicia æquiualentia, & vlterius ego ſum, & fui ſemper huius ſententiæ, vt talibus ita carcerandis prius darentur defenſiones cum ſui terminis, niſi perſona, contra quam procederetur, eſſet admodum vilis, & crimen ſatis ex indicijs, & probationibus euidens, ita, vt etiam ad vlteriora tormenta procedendum de iure eſſe facile exiſtimaretur.

8 Vniuerſaliter autem in ordine noſtro ſecus practicari vidi, omneſque prætenſos reos (ſicut refertur) arctandos in carcerem conijci penitus indefenſos: qua in re

S grauí-

grauiter errare Prælatos ex Nauarro, Baldo, & aliis ſupra citatis, exiſtimaui ſemper.

9 Et licet certa in tali forma incarcerandi regula tradi nequeat, ſed in his iudicis arbitrio plurimũ deferendũ, verumtamen mitiorem partem, & regularibus inſtitutis magis conſonam eligere ſemper deberent, & nullum indefenſum carceribus mancipare, niſi perſona eſſet valde vilis, vel delictum ſatis clarum, & cætera huiuſmodi concurrant, vt ſuperius dixi.

De qualitate carceris. Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Carcer ad cuſtodiam ſit mitis, & perquam humanus.*

2 *Errant Prælati ſecus facientes, & ad famæ læſæ reſtitutionem tenentur.*

3 *Carcer ad arctationem plus minuſue ſeuerior ſit, iudicis arbitrio.*

4 *Sed hæc non adhibenda, niſi de Patrum conſilio.*

5 *Nunquam tamen ſit carcer intolerabilis.*

6 *Iuſtè probibentur carcerati, ne cum aliis loquantur.*

1 Carcer ad ſolam cuſtodiam ſemper mitis, & humanus eſſe debet, & veluti ſenatorius, & omni religioſa commoditate præditus, dummodo ſit ſecurus; nam ad ſolam cuſtodiam adhibetur.

2 Qua in re etiam grauiſſime errare vidi nõnullos Prælatos, qui ad ſolam cuſtodiam carcerantes obſcuriores, & atrociores in Prouincia carceres exquirunt, manicisque ferreis, vel cõpedibus miſeros conſtringũt reos,

vt

vt appareant iuſti, & ſeueri, carnificis potius, quam iudicis, vel paſtoris munus exequentes, quos ad famæ læſæ reſtitutionem, Deoque optimo maximo ſtrictiſſimam reddendam ratioñe teneri ex ſuperius traditis nullatenus dubito: nam (vt ait Pariſius conſ. 2. nu. 148. & Balduinus in com. ad l. 12. tabul. l. 46) huiuſmodi carcer debet eſſe, vt cuſtodiantur, & non, vt pereant incarcerati: ſic prudentiſſimus ille Conſtantinus Imperator l. prima C. de cuſtodia reorum. decreuit huiuſmodi carceres tales eſſe debere, vt, prȩter cuſtodiam, nihil habeant: pudeat itaque Prælatos regulares vinci, & ſuperari a ſȩculari iudice in pietate, & humanitate.

3 Cȩterum, ſi carcer ſit ad afflictionem, vel torturam, debet adhiberi pro modo criminis, & perſonȩ delinquẽtis, rite perpenſis, & ponderatis omnib. perpendendis, & põderandis circunſtãtiis, nã iudicis arbitrio maxime neceſſario hic deferendum, vt dicunt Puteus de ſyndicatu ver. carcer, & Foler. pract. crimin. verſic. vel incarceratus. nu. 8. & Baldus in l. 2. in fi. C. de exim. reis: & Tiraquellus de pȩnis cauſ. 31. nu. 11. & aliquãdo magis atrox, magis obſcurus adhiberi poterit carcer, vinculis etiam adhibitis, & manicis ferreis, vel compedibus, vel etiam flagellis, & verberibus ponderatis ponderandis, vt dictum eſt.

4 Sed nullum talem carcerẽ adeo rigoroſum adhiberi vellem a iudicibus regularibus, niſi cõſulto diffinitõrio, vel aliis Prouinciæ Patribus grauibus, & expertis, & apprime doctis.

5 In omnibus autem conſimilibus cauſis conſiderent Prælati regulares doctrinam Cardinalis in Clement. prima quæſt. 7. de pœnit. qui ait, Prælatos irregulares,

& homicidas reddi, ſi tetro carcere claudant clericum, quem ſequutus eſt Folerius in pract. crim. ver. vel incarceratus, nu. 2. & 3. Addens carceratos pati non debere intimas tenebras, & Corn. conſ. 325. nu. 4. lib. 4. ait, carcerẽ ſubterraneum eſſe nõ debere: ſed reſolutio (vt dixi) eſt, vt iuxta exceſſus menſuram, & perſonæ qualitatem, aliaſque circunſtantias adhibeatur carcer ad iudicis rectum, ſimulque iuſtum, & pium arbitrium.

6 Solent etiam Prælati Regulares iuſte prohibere, ne carcerati cum alio loquantur, ſi rationabilis adſit cauſa, & ita practicari teſtatur per iudices peritos, & expertos Antonius Gomez cap. 9. diſtin. 6. in fin. & Clarus in pract. crim. q. 46. in princ. & ſic paſſim practicatur in ordine.

De modo incarcerandi. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Rei carceres adire ſolent per ſanctam obedientiam.*
2 *Errant Prælati ſtatim ad brachium ſæculare recurrentes.*
3 *Inobedientes per trinam monitionem præcipiendi.*

1 MOdus incarcerandi Reos iuxta ſanctorum Patrum traditiones, & inſtituta inter Regulares fuit ſemper talis, vt per ſanctam obedientiam prætenſi rei carceres adeant, & ſubeant, ſola infirmarii, vel alterius, qui carceratorum curam habeat, aſſociatione.

2 Qua in re grauiſſime errare vidi nonnullos Prælatos, qui

qui ſtatim ad brachium recurrũt ſęculare maximo cùm ſcandalo, vt religioſos in carceres coniiciant: & licet excommunicationem non incurrant capit. ſi clericos. extra de ſent. excom. in 6. verumtamen a graui culpa excuſari nequeunt, ſi abſque graui neceſſitate id efficiant.

3 Potius igitur regularibus inſtitutis innitẽdum, trinaque admonitio cum debitis interuallis adhibenda, ſingulas per vices illis pręcipiẽdo, vt carceres adeant, & denique laici noſtri ꝓfeſſi, ſi opus fuerit, cõtumaces vi in carcerẽ coniiciũt, & oẽ aliud regulare remediũ (priuſq̃ ad brachiũ ſæculare recurrant) adhibendũ more maiorũ.

De fuga Reorum. *Cap.* XVII.

SVMMARIVM.

1 *Secundum ius commune carcerati iuſtè fugere poſſunt.*

2 *Nequaquam Regulares per obedientiæ votum.*

3 *Secus quando iniuſtè carcerantur cum notabili detrimento.*

4 *Dummodo fugiens rectà properet ad ſuperiorem ordinatè.*

5 *Etſi iniuſtitia ſit certa, & nota, poſſunt alii iuuare carceratos ad fugam.*

6 *Dummodo non ſint cuſtodes carcerum, quia tales nulla ratione id poſſunt.*

1 NOnnulli ſequentes communem ſentẽtiam Doctorum, & præſertim Couar. lib. 1. variar. cap. 2. nume. 11. dicit indiſtinctè Reum ante ſententiã fugere

poſſe, niſi iurauerit ſe permanſurum: etſi ex tali fuga damnum aliquod oriretur carceris cuſtodi.

2 Quę ſententia communis veriſſima eſt, ſi intelligatur de laicis, & clericis non regularibus, ſed loquendo inter nos regulares, falſiſſima eſt, vt animaduertit Rodericus 2.to.q.23.art.6. Nam Religioſus regularis in carcerem coniectus a ſuo Prælato nullatenus licite fugere poteſt, etiam ante condemnationem, nedum enim non poteſt exire a carcere iuſte, & ſine Apoſtaſiæ nota: ſed neque a monaſterio, neque ab ea parte monaſterii, in qua eum Prælatus iuſte manere præcepit, niſi prius iuſte petita, & impetrata licentia; multo igitur magis tenetur Religioſus manere in carcere ſibi quomodocumque a ſuperiori iuſte aſſignato arg. cap. quorumdam, & cap. ſi Religioſus. de elect. in 6.

3 Secus verò ſentio, quando Religioſus iniuſte in carcerem coniectus eſſet maxima cum ſui honoris, & famę iactura, & cum graui corporis afflictione, vel vitæ periculo iniuſte perpeſſo: tunc enim abſolute illum fugere poſſe arbitror abſque vlla Apoſtaſiæ nota, etiam vim inferendo cuſtodibus, etiam rumpendo vincula, & limando compedes, & efringendo carcerem, etſi cuſtodibus per accidens damnum aliquod euenturum eſſet: ſicut in ſimili docet Caiet. in 2. 2. quæſt. 69. artic. 4.

4 Dummodo Regularis ita fugiens recta properet ad Prælatum ſuperiorem illo, qui eum iniuſte in carcerem coniecerat, vt verbi gratia, ſi fugiat a Prouinciali ad Generalē, & a Generali, ad Protectorem, & a Protectore ad ſummum Pontificem ordinate, ſicut in appellatione, & recurſu noſtra diſponunt ſtatuta: talis enim

fuga

fuga recurſus potius eſt appellanda, quam fuga.

5 Et in tali caſu firmiter ſentio vlterius poſſe alios fratres, vel monacos opera, & conſilio iuuare ita coniectos in carcerem ad fugiendum, etiam præbendo inſtrumenta ad id opportuna, & efficacia, etiam, quod ſuperiores ſecus præceperint ſub quauis pena, eſſet enim pręceptum iniuſtum, ſicut & incarceratio: ex quo conſtat, quod iniuſtitia debet eſſe notoria, & manifeſta ad hoc, quod poſſint alij Regulares liberi pręfatam fugam conſulere, vel iuuare modo præfato.

6 Limito tamen dummodo non ſint cuſtodes, quorum eſt carceratos cuſtodire ex munere, & obedientia ſibi impoſita, quod, ſi iniuſtitiam fieri dignoſcant, officium potius renuere tenentur, munerique cuſtodis renunciare, quam ſub tali munere, & obedientia carceratos iuuare: fidem enim frangerent ſuo ſuperiori, & obedientiam ſibi impoſitam, & acceptam maximo cum ſcandalo aliorum, ſub hoc enim prætextu fortè auderent omnes cuſtodes etiam in carcerem iuſtè coniectos liberare.

DE REORVM TORTVRA.

Quid ſit tortura, & quare introducta. *Cap. XVIII.*

SVMMARIVM.

1 *Tortura quid, & quare introducta.*

2 *Salutariſque eſt reipub. ad continendos in iuſtitia improbos.*

1 TOrtura (vt coniicio ex communi doctrina) eſt ſubſidium quoddam in defectũ probationis criminis, ſupplens quod ad plenã probationem deficit: ex qua deſcriptione conſtat, torturam eſſe introductam non in pœnam criminis, ſed in criminis probationẽ, quando crimẽ nõ eſt adeo probatum, vt ad punitionem deueniri poſſit, tunc enim p torturã Reus confitẽdo veritatem ſupplet, quod ad plenam criminis probationẽ deficiebat, vt docent ex communi Clarus q. 64. num. 6. & Couar. l. pract. qq. q. 23.

2 Conformiter porrò iure naturali, & gentium huiuſmodi torturæ ſubſidium introductum eſt: Nam, cũ nõ poſſint improbi iuſte puniri, vbi crimen nõ ſit plene probatũ; niſi torturę ſubſidiũ introductũ eſſet, improbi omnes improbiores euaderent, & audaciores, & magis effrẹnati ad delinquẽdum in omni ſcelerũ genere, arbitrãtes enim nõ poſſe plene cõuinci, vel teſtibus, vel indiciis, impune ſe delinquere certo ſcirent: at, introducto torturæ ſubſidio, iã vidẽt, etſi nõ plene probentur crimina, obnoxios tamẽ ſe futuros variis tormentorũ generibus, vel ex vnico teſte, vel ex indiciis ęquiualentibus, & ſufficiẽtibus, quod maximũ eſt improbis frænũ, ne tam licẽter, & inſolẽter in ſcelera prolabãtur in Reipublicę grauiſſimum damnum; iure itaque optimo introducta eſt tortura nedum in ſæculo, ſed etiam in Religionibus.

Quotuplex ſit tortura. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Tormentorum non ſunt certa, & determinata genera.*

2 *Eſtque*

2 *Eſtque barbarum exquiſita excogitare tormenta.*
3 *Arbitrarium eſt iudici, ſed a conſuetis non recedat.*
4 *Tormenta in ordine conſueta quæ ſint.*
5 *Inter omnia tortura chordæ laudatur, & probatur.*
6 *Sed non niſi ab expertis adhibenda.*

1 NOn eſt equidem iure cautum, quotnam ſint tormẽtorum genera, nõ tamẽ defuerunt, qui plura excogitauerunt; nam Marſil. in l. 2. ff. de quæſt. quatuordecim excogitauit, & addidit alia ſe inueniſſe, & inter cætera ſomni ſubtractionem, quam laudat Paulus Ghirlandus lib. de quæſt. q. 2. ſic alii alia inuenerunt.

2 Sed, vt ingenue fatear cum piis, pariterque doctiſſimis viris, nouorum tormentorum excogitatio carnificiũ potius eſt, & crudelium, & barbarorum iudicum, quam Iuriſconſultorum, ac Theologorum, & aliena prorſus ab omni ſcientia, & pietate: Vnde Clarus q. 64. verſic. item debet. valdè criminatur iudices, qui reos torqueri faciunt modis exquiſitis, & non conſuetis.

3 Etſi enim ſecundum ius commune arbitraria ſint tormenta, poſſitque iudex id tormenti genus adhibere, quod ſibi ad veritatem eliciendam commodius videatur, non tamen excogitare debet inſolita tormentorum genera, ſed iuxta qualitatem perſonarum, indiciorum, & criminum, & iuxta vſum prudentium iudicantiũ in Prouincia, in qua ius dicit, receptum, applicare debet tormentorum genera, vt pulchrè notant Clarus vbi ſupra, & Antonius Gomez lib. 3. var. c. 13. num. 5.

4 Apud nos itaque in leuioribus criminib. reos flagellis cędere ſanctorum Patrum inſtituta conſueuerunt, & ſic decernunt Ordinis noſtri ſtatuta: ſed in grauioribus crimi-

Digitized by Google

criminibus manus poſt tergum, vel in manicis ferreis coniiciuntur, vel arctiſſima ligatura ſtringuntur: diuque ſic permanere coguntur ſecundum criminis, & indiciorum exigentiam per tempus iudicis arbitrio prætaxandum, vel etiam ſic manibus poſt terga coniectis, parumper a terra ſuſpenduntur ad paxillum, vel clauum; ſimiliter per aliquod temporis ſpacium ad arbitrium iudicis.

5 In grauiſſimis vero criminibus tormentorum Regina (vt omnes aſſerunt criminaliſtæ, nemine diſcrepante) & minus periculoſa, & magis ad extorquendam reis veritatem eſt funis, quæ vulgo dicitur corda, & a qua (mea ſententia) nullatenus eſt recedendum, ſi criminis exceſſus, & indiciorum grauitas id expoſcat.

6 Sed non niſi ab expertis eſt exercēda huiuſmodi tortura, quod, ſi non adſint in religionib. tales, ſicut re vera nō adſunt, vocādi ſunt miniſtri ſęculares experti, q huiuſmodi tormēti genus adhibeāt, ne ſi ab incautis, & inexpertis adhiberetur aliquod graue incommodū, vt membrorum extorſio, vel obliquatio, vel confractio, vel aliquid tale, Reis tortis eueniret: ſicut ego contingere vidi ex incautorum Prælatorum aſperitate, & incuria, ne dicam, crudelitate, & furore.

Quæ debeant de iure præcedere Torturam.
Cap. X X.

SVMMARIVM.

1 *Nunquam adhibenda tortura, niſi neceſſitas vrgeat.*

2 *Secus*

2 *Secus facientes grauiter errant, & puniri debent.*
3 *Ad eam requiritur ſemiplena probatio, vel æquiualentia indicia.*
4 *Quæ indicia ſemper debent eſſe plenè probata.*

1 Regula eſt vniuerſaliſſima, & ab omnibus cõmuniter recepta, quod, ſi delictũ aliter quã per torturã probari poteſt, ad torturam numquam eſt deueniendũ, nam tortura in defectum probationis eſt introducta, & eſt ſubſidium quoddam extremum ad inueniendam veritatem, vt ſuperius dictum eſt.

2 Quare grauiter errãt omnes iudices, & præſertim Regulares, qui mitiores cæteris eſſe debent, qui ſtatim ad torturã recurrunt, vel vbi delictum aliter probatur, vel vbi ſufficientia ad torturam non habentur indicia, quos redarguunt Angelus in l. fin. 4. C. de quæſt. & Boerius deciſ. 163. nu. 1. & Marſil. in l. prima in fran. 7. ff. de quæſt. & Panormitanus in cap. cum incontempt. q. 2. reg. iur. & Nauar. cap. 18. nu. 59. & Clar. q. 64. num. 8. & hi omnes concludunt præfatã eſſe communem opinionem, contra quam venientes grauiter errant, & punitione ſunt digni.

3 In delictis igitur non claris, nec plene probatis deueniendum eſt ad torturã, modo pręcedant ſemiplena probatio, vel indicia æquiualentia, & ſufficientia; ſic tradit Clarus q. 64. verſic. dixi quoque. qui etiam dicit hanc eſſe communem opinionem: ſic Nauar. & vterque Thomas, & omnes Theologi, & canoniſtæ.

4 Et indicia, quæ ſufficiunt ad torturam, plene probata eſſe debent, ſaltem per duos teſtes, ſicut docent, vltra Clarum, Marſilius in pract. criminali. §. diligen. &

Bartol.

Bartol. in l. fin. num. 7. ff. de quæſt. ſicut etiam eſt communiſſima, & receptiſſima doctrina indicia ſemper plene probata eſſe debere ad hoc, vt aliquid efficiant ſiue ad torturam, ſiue ad condemnationem, vt ſupra latius oſtenſum eſt.

Quænam indicia ſufficiant ad torturam. Cap. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Non adeſt regula certa, quæ indicia ſufficiant.*
2 *In qua adhibenda conſulendi eſſent Patres.*
3 *Sola variatio, vel vacillatio non ſufficit.*
4 *Sic nec mendacium, nec pallor, nec cætera huiuſmodi.*
5 *Niſi quando mendacium, & variatio eſſent circa ſubſtantialia.*
6 *Sola fama non ſufficit ad torturam.*
7 *Indicia vehementia ſufficiunt ad torturam.*
8 *Sufficit, ſi cum fama concurrat fuga.*
9 *Non ſufficit dictum ſocii criminis.*
10 *Sed ponderandæ ſunt circumſtantiæ.*

1 SEmiplenam probationem, vel indicia illi æquiualentia requiri ad torturam plenè determinatũ eſt: quæ autem indicia æquiualentia ſint ſemiplenæ probationi, non poteſt certa tradi regula, ſed iudicis arbitrio in hoc ſtandum, qui (vt cautè animaduertit Nauar. in cap. 18. num. 49.) cauere debet, nè iniuſtè, & præter iuris ordinem

nem Reum torturæ ſubiiciat, grauiter enim peccarēt, & punitione dignus eſſet pro modo culpæ.

2 Inter nos igitur Regulares omnimode ſeruari vellem, quod ad torturam numquam deueniri poſſit, niſi cōſulto diffinitorio, adhibitis etiā (ſi opus fuerit) aliis grauib. & alias expertis, & doctis Patribus, qui mature deliberēt, an indicia, quę habentur, ſufficiant ad torturam, necne.

3 Nonnullas tamen Regulas ex Roderico to. 2. q. 20. art. 3. hic adnectere libet, ſed breuius, cum ex his, quæ hic ponētur, cæteræ innoteſcant. Prima eſt, quod ſola variatio, ſeu vacillatio nō facit indicium ad torturam, teſte Carrerio in pract. crim. nu. 119. verſ. quintū mendaciū.

4 Similiter nec mēdacium, nec pallor, nec turbatio, nec trepidatio, & cętera huiuſmodi, quę ſolum quandam ſuſpicionē inducunt, & indiciū remotū, & nō ſufficiens ad torturam faciunt, ſic tenent Marſil. in pract. crim. §. diligenter, & Grammat. deciſ. 34. & eſt communis teſte Carrerio vbi ſupra.

5 Sed requiritur, vt variatio, vel mendacium ſit circa ſubſtantiam delicti, vt tradit Puteus de ſynd. verbo tortura, & Carrerius vbi ſupra, & Clarus §. fi. q. 21. verſ. mēdacium, & Penna in Director. inquiſitorū 3. p. coment. 90. variatio vero, & mēdacium circa alias circūſtantias extrinſecas, & remotas non ſunt indicium ad torturam, & hanc ſententiam ſic explicatam dicit communem Puteus in repet. cap. ſi quando. nu. 886.

6 Secunda Regula: (quidquid prolixius, & varie dicat Rodericus vbi ſupra) Sola fama nunquam ſufficit ad torturam, niſi adſint alia indicia, & hęc cōmunis eſt ſententia, vt docent Grammat. conſil. 57. nu. 8. & Carrerius nu. 111. verſ. ſecūdū indiciū, & Clarus q. 21. ver. ſola fama.

7 Tertia

7 Tertia Regula: Vehementia, & violenta indicia ſufficiunt ad torturam nulla præcedente infamia, quin & vnicum tantum indicium vehemens, & violentum: propinquum tamen, & cum crimine coniunctum ſufficiens eſt ad torturam, vt docet Bart. in l. fin. nume. 6. ff. de quæſtio. & hanc dicit eſſe communem ſententiam.

8 Quarta Regula: Quando ſimul cũ fama cõcurrat fuga delinquentis, id ſufficere ad torturam reſoluunt poſt alios Ant. Gomez libro 3. var. cap. 3. num. 10. & Carrer. num. 112.

9 Quinta Regula: Dictum ſocii criminis nõ facere indicium ad torturam tenent Boerius deciſ. 319. & Grammat. deciſ. 38. ſed duos ſocios criminis ſufficere docent Boerius vbi ſupra, & Clar. q. 21. ver. ſed pone. ſed ego practicari vidi dictum ſocii criminis, quando per torturam ſuſtinetur, & purgatur, acceptari pro ſufficienti indicio ad torquendum conſocium.

10 Sed re vera maxime ponderandæ eſſent circunſtantiæ, vel vnius, vel duorum ſociorum deponentium contra tertium, & qualitates, & circuſtantiæ illius, contra quem deponunt, & ex his mature ponderare, an ſufficiat ad torturam tertii, quæ, & alia ſimilia inter nos Regulares nollem reſolui inconſulto diffinitorio, vt ſuperius dixi, cum iudicis arbitrium hic requiratur, & vnicus iudex tantum, vel Prouincialis, vel commiſſarius aliqua paſſione poſſet commoueri, ne iuſte arbitretur.

Quo-

Quomodo Regulares torquendi ſint. *Cap.* XXII.

SVMMARIVM.

1 *Regulares mitius torquendi.*
2 *Variæ ſententiæ de generibus, & modis adhibendæ torturæ.*
3 *Falſum eſt torturam infamare, ſi debitæ adhibeantur cautelæ.*
4 *Opinio dicentium non poſſe adhiberi ſæculares ad torquendos religioſos.*
5 *Talis conſuetudo eſt in Italia.*
6 *Et nunquam etiam adhibendi ſæculares, niſi ex vera neceſſitate.*
7 *Secus facientes grauiter peccant.*
8 *Inter Regulares deueniri poteſt aliquando ad quæcumq. tormentorum genera.*
9 *Sic decernunt nouiter ſtatuta Valliſoletana.*

1 Certiſſimum eſt, & apud omnes receptiſſimum Religioſos Regulares, quemadmodum & Clericos, mitius, & leuius torqueri debere, quam Laicos, cæteris paribus, ita docent communiter Doctores, vt Abbas in c. primo extra de poſit. & Card. ibid. & Boſſ. tit. de indiciis num. 103. & Diaz in pract. crim. nu. 117. & alii, & elicitur ex cap. cum beatus. diſt. 45. & cap. ne Clerici. de rapto. & 23. q. 5. cap. 1. in fin.

2 Diuerſificantur vero, quod alii aliis mitius torqueri vellent præfatos Religioſos, nam ferè præcitati omnes Doctores nollent Clericos vmquam ſubiici equuleis, virgu-

virgulis, fidiculis, & aliis ſeueriorib. tormentis, nec prę-tereà quomodolibet torqueri, niſi vna cum indiciis ſint vlterius etiam diffamati, vel infames, vt de quodam Belial dicit Abbas loc. cit. Boſſius tamen, & Clarus locis ſuperius citatis inquiunt præfata non ſeruari, ſed Clericos torqueri, ſicut & cæteros tam quoad genus tormentorum, quam quoad famã, vel infamiam: & Carrerius in ſua pract. num. 43. inquit, Clericos non debere torqueri, niſi præcedat infamia, quia tortura illos infamat, cum per laicos, vt plurimum torqueri debeant, veluti ea in re expertos, vt ſuperius dixi.

3 Sed re vera non militat hæc ratio inter nos Regulares: primum quia numquam publice torquendi ſunt, ita, vt in ſęculo publicetur huiuſmodi tortura, ſed ſolum per aliquos miniſtros, quoad fieri poſſet, magis cautos, & ſecretos, & numero pauciores, & cum fidei ſponſione, vel aliqua alia cautela, vt præfatam torturam non publicent, ſi quando adhibẽdi ſint miniſti ſæculares, & denique intra conuẽtum ipſum torquendi, vt in propriis carceribus, vel in Refectorio, vel alio aptiori loco eiuſdem conuentus ob prædictum finem, ſicut ego aliquando ſeruaui: ceſſat vero (vt conſtat) omnino præfata ratio, ſi genus torturę non requirat ſæculares miniſtros in eo expertos, ſed per ſolos eiuſdem ordinis Regulares adhiberi poſſit, vt ſæpius contingit.

4 Magis me mouet, quod Rodericus to. 2. q. 20. art. 8. videtur ſentire, quod Prælati Regulares per miniſtros laicos torquere non poſſint ſibi ſubditos, ſed ſolum per alios Regulares ſimiliter ſibi ſubditos ex priuilegio Alex. VI. & Leon. X. non obſtante cap. vniuerſitatis. extra de ſent. excom. vt elicit ex monumen. ord. con-ceſſ.

ceſſ. 175. vel 359. & ex ſupplem. ord. conceſſ. 292. quam in ſententiam adducit etiam Nauar. lib. 5. conſil. tit. de ſent. excom. conſil. 28. quæ ſententia veriſſima eſt, dummodo non ſit conſuetudo contraria, vt inter alias limitationes limitat Nauarr. loc. cit. dicens, quod Prælatum ordinis minorum excuſare potuit ab excommunicatione, & a peccato mortali, ſi conſuetudo eſt in Italia ſimilis illi, quæ eſt in Gallia.

5 Reſoluendo igitur dico, quod in Italia eſt conſuetudo receptiſſima fere in omni loco torquendi Clericos per laicos, & eſt communis obſeruantia (vt inquit Abbas in capit. vt famæ extra de ſenten. excommun. numero octauo, & Diaz. cap. 117. verſic. Nota tamen, & Clarus quæſtio. 64. verſicu. ſed hic quæro, & Cardin. Alexand. cap. primo, extra depoſit. quæſtio. 5. & Foller. fol. 260. nu. 11. & alii) quam vidi etiam ſeruari inter ipſos Regulares, licet paſſim id fieri nollem, & non niſi magna vrgente neceſſitate, ſicut ego non niſi ſemel tantum in toto meo Prouincialatu id perfeci, & mea ſententia debitis ſeruatis cautelis.

6 Ex quibus conſtat, quod, niſi magna vrgeat neceſſitas, minime ſunt adhibendi ſæculares miniſtri ad torquendos Regulares, vt quando genus torturæ tale adhibendum eſſet, quale regulares ipſi perficere neſcirent, & nequirent: & mea ſententia ſunt applicanda ſemper tormentorum genera, quæ ab ipſiſmet regularibus commode adhiberi poſſent nulla ſæcularium ope, & nullo eorum interuentu, niſi neceſſitas vrgeat in atrocioribus criminibus aliter faciendi.

7 Et licet ſecus facientes Prælati ex conſuetudine excuſarentur ab excommunicatione iuxta Nauarri doctrinam loco citato, non tamen excuſarentur a peccato mortali, vt colligitur ex eodem Nauarro ibidem num. 12. quare, ne errare contingat, nunquam adhibendi ſeculares tortores, niſi de conſilio Diffinitorii, vel Patrum alias prudentium, & expertorum.

8 Licet autem (vt dictum eſt) mitius, & leuius torqueantur Regulares, quam Laici, nullatenus tamen concedendum eſt non poſſe deueniri ad quæcunque tormentorum genera in atrocioribus criminibus rite ponderatis eorum circumſtantiis ſimul cum qualitatibus, & circumſtantiis perſonarum delinquentium.

9 Et licet in antiquis conſtitutionibus Salaman. capit. 7. §. declaramus, decernatur, ne torqueantur fratres, niſi virgis, aut coriactis; veruntamen in ſtatutis nouis Valliſol. de anno Domini 1593. fol. 134. tit. de tortura, ſiue arctatione, ignis pœna decernitur pro tortura nefandi criminis: Et inferius additur, quod ſi crimen atrox fuerit, iudex, ad quem cognitio cauſæ quouis iure pertinet, aliud torturæ genus arbitrio ſuo iuxta qualitatem delicti excogitare poſſit, &c. quod ſtatutum pie, ac prudenter ſancitum arbitror propter magnam ordinis relaxationem: & ex conſequenti longe maiore diſciplina, & correctione in ordine opus eſt, & ad quoduis torturæ genus, ſeruatis ſeruandis, vt ſupra, deueniendum iuxta delictorum, & perſonarum exigentiam, quidquid ſecus doceat Rodericus loc. cit. & alii magis conformiter ad antiquam ordinis obſeruantiam, & conſuetudinem,

Digitized by Google

dinem, quam ad noſtri æui relaxationem, & indigentiam.

An tortura poſſit repeti. Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Ad arbitrium iudicis fit repetitio torturæ.*
2 *Repetitur autem in leuiter tortis ad ſufficientiam.*
3 *Similiter vbi vrgent indicia, & delinquens obſtinatur.*
4 *In ſufficienter tortis nunquam repeti de iure poteſt.*
5 *Secus vbi ſuperuenerint indicia vrgentiora.*

1 Communis eſt doctrina, & obſeruantia in arbitrio eſſe iudicis, quando repetenda ſit tortura, necne; ita docent Baldus l. 2. C. quod met. cau. & Puteus de ſyndic. par. 5. & Marſil. in l. repet. numero 5. & in l. q. num. 7.

2 Nonnullæ tamen a Doctoribus regulę traduntur pro repetitione torturæ. Prima eſt, quod, ſi reus fuit leuiter tortus, poterit iterum torqueri ad ſufficientiam iuxta delicti exigentiam, ſed eo caſu, quando in prima tortura reus deponitur, ſcribendum eſt in actis illum deponi animo repetendi, quia non ſufficienter tortus; ita docent Boſſius tit. de tort. num. 42. & Clarus quæſt. 64. verſic. vlt.

3 Repeti etiam poſſe docent Baldus in l. 2. C. quorum appel. & Marſil. vbi ſupra, quando indicia ſunt valdè vrgentia; & is, qui torquetur, eſt admodum conſtans;

T 2 quod

quod idem affirmant Curtius Iunior conſil. 60. col. 8. & Soccinus ſenior conſil. 54. l. 2. & Boerius quæſt. 162. nume. 910. Et ratio eſt, quod aliquando compertum eſt tantam eſſe delinquentium conſtantiam in tormentis, vt etiam acriter afflicti cruciatibus, nihil tamen fateri omnino velint: exempla ſunt apud Valerium Maximum, & Vulpianus l. 1. §. q. fidem. ff. de q. dicit pleroſque ita tormenta contemnere, vt exprimi ab eis veritas nullo modo poſſit. In talibus igitur, quamuis de more ſufficienter eſſent torti, concurrentibus tamen indiciis valde vrgentibus ex vna, & eorum obſtinatione ex alia in atrocioribus criminibus repetenda eſt tortura, totum regiſtrando in actis, vt in ſuperiori regula.

4 Tertia regula: Si vero conſideratis conſiderandis iuxta duas ſuperiores Regulas Reus fuerit ſufficienter tortus, & nihil confeſſus, nullatenus poterit tortura repeti: ſic Dinus in l. repetit. ff. de quæſtion. & Albericus in rubric. C. de quæſtio. numero octauo, & Clarus vbi ſupra, & eſt communis opinio ab omnibus recepta, vt omnes aſſerunt, & ſic vbique ſeruatur.

5 Quarta Regula eſt poſſe tormenta repeti, quãdo noua ſuperuenerint indicia ſpecie a primis diſtincta in ſubſtantia, & primis validiora, & fortiora, nam, ſi mille ſuperuenirent teſtes ſolum probantes prima indicia iam euacuata per torturam, nullatenus eſſet repetenda, ſic Boſſius tit. de tort. num. 42. & Clarus loco ſupra citato: & ſimiliter ſi indicia ſuperuenientia eſſent debiliora primis iam euacuatis, vt docent Gandinus de malef. tit. de quæſt. numero 2. & Brunus de indiciis

fol.

fol. 126. num. 66. & Marſil. in l. repet. num. 8. & Menoch. lib. 2. de arbit. concluſ. 3. char. 261. & Clarus vbi ſupra cum aliis, quos citat, & eſt communiſſima, & receptiſſima ſententia: quod maximè a Regularibus obſeruandum, qui mitiores (vt dixi) cęteris iudicibus debent eſſe.

An Reo ſit danda copia indiciorum ad ſui defenſionem ante torturam. Cap. XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentiũ Reo dandã defenſionẽ ante torturam.*
2 *Secus docent alii ſpecialiter, vbi agitur cum Reis idiotis.*
3 *Quod ſeruandum omnino inter regulares.*
4 *Et etiam aperienda ſemper eſſent nomina teſtium, & accuſatorum.*

1 ALiqui Doctores docent cum diſtinctione, reo dandam eſſe copiam indiciorum ante torturam cum termino ad ſe defendẽdum, videlicet ſi reus petet; ſin autem, nequaquã danda eſt ei, & huius ſententiæ ſunt Nauar. lib. 5. conſil. tit. de accuſat. conſil. 8. num. 2. & 7. Clarus q. 64. verſic. ſed quid ſi ille, & Boſſius in pract. crim. de indic. num. 79. qui etiam dicit hanc eſſe communem opinionem.

2 At non eſſe communem ſententiam conſtat, quia Doctores non minus docti, nec minores numero contrariã docent apertè, nempè reo ſemper dandam eſſe indiciorum copiam ante torturam, ſiue petat, ſiue non: ſic

T 3 Marſil.

Marſil. in pract. crim. §. nunc videndum eſt, & Foller. fol. 268. ſuæ practicæ ſub rub. & Bart. in l. 1. §. fin. 3. ff. de quæſt. & Carrer. in prax. §. circa ſecundum, num. 7. & Hippol. in prax. §. nunc videndum. in princ. Addens hoc ſpecialiter verum eſſe, quando reus eſt idiota, vt pupillus, vel mulier, & ſimiles.

3 Hanc ſecundam ſententiam nulla penitus admiſſa diſtinctione, ſiue limitatione, vellem ſemper ſeruari a iudicibus regularibus, qui ſemper debent mitiorem, ac tutiorem partem eligere: defenſio enim eſt de iure naturæ, & ideo nemini deneganda, quin etiam offerenda, quamuis non petatur, inter nos Regulares, cum tortura ſit dãnum irreparabile, & inter nos, vt plurimum fratres ſint inexperti, & ignorantes in huiuſmodi cauſis criminalib. Et Prælati debẽt fungi officio nedũ iudicum, ſed & Patrũ, & aduocatorũ cũ ſuis ſubditis ex charitate, intra limites iuſtitiæ quoties, & quandocũque opus fuerit, præſertim, quando de iure communi ſic ſeruandum eſſet, ſicuti vltra ſupra citatos docent Bart. in l. vnius. §. ſui. ff. de quæſt. & Maran. in prax. p. 6. verſic. Indicium trifarium, & Ant. Gomez. de delict. c. 13. nu. 21. & Aug. in addit. ad Angelum verb. fama publica, nu. 37. & 38. & Carrer. in prac. §. circa 2. q. 12. fol. 90. qui ait etiam ita practicari.

4 Dubiũ vero eſt inter nos, an ſint Reo nomina teſtiũ, ſiue accuſatorum danda, & reuelanda, cum ſtatuta noſtra Valliſoletana de anno 1593. tit. de correct. & appellat. §. Ad pacem autem. diſponant, non danda huiuſmodi nomina, niſi vbi & quãdo Prælatorum iudicio iuſtitia periclitaretur; ſed ego, etſi alias illud ſtatutum ſeruauerim in meo Prouincialatu, & ob id quendam Patrẽ impu-

impunitum dimiſſerim, vellem tamē in poſterum omnino aboleri, & ius commune ſeruari ad tollendā penitus e regulariū cordibus nequitiam omnem, & omnē malignitatem, & nullus auderet, vel teſtificari, vel accuſare, niſi ex vera charitate, vel vero iuſtitiæ zelo, remota penitus omni malignitate, ac paſſione, & inde non timerent ſua manifeſtari nomina, & ſic præcluderetur via malignantibus, & viri honeſti, & probi, ſine honoris præiudicio, & famæ læſione teſtificari, vel accuſare ſecure auderent, & poſſent.

Vtrum dictum Rei in tortura, non data prius copia indiciorum, ſit validum, & ſufficiat ad eius punitionem. Cap. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Dictum negatiuum in tortura conſtans ſemper eſt validum.*
2 *Quare ſufficiēter tortus non eſt vlterius torquendus.*
3 *Sed confeſſio in tortura non data prius defenſione non eſt valida.*
4 *Quin iudex ita torquens eſt puniendus.*
5 *Talis enim defenſio non eſt iuris apex, ſed de eius eſſentia.*
6 *Niſi in caſu, in quo iudex non teneretur, niſi Reo petente.*
7 *Sed Auctor nullum talem dari vellet caſum.*

1 EQuidem ſi dictum rei ſit conſtans, & negatiuum delicti, ſuper quo torquetur, validiſſimum eſſe nullus dubitauit vnquam, etſi reo non data fuerit copia indicio-

rum: nam primum grauamen ipſi facto nullum præiudicium illi afferre debet, nec ex prima iniuria eſt illi ſecunda irroganda, grauamen grauamini addendo cōtra omne ius, & fas, quare dictum negatiuum in tortura ſemper eſt validum.

2 Vnde ſi Reus ſit ſufficienter tortus, ſiue data ei, ſiue non data indiciorum copia, nullatenus eſt amplius torquendus iuxta ſuperius tradita, & iuxta communem receptiſſimam opinionem, ſed ſtatim abſoluendus, modo, & forma, quæ inferius dicetur.

3 Quęſtio vero eſt, ſi reus fateatur delictum, non data ei prius copia indiciorum, an tale dictum ſit validum, & ſufficiens ad punitionem: quo in caſu nedum ad punitionem deueniri de iure non poteſt: ſed tale dictū eſſe inualidum, & nullum, tenet Angelus de malef. ver. famæ publica. verſic. Item aduer. num. 37. iuxta decretalem c. qualiter, & quando. de accuſat. & ratio eſt clara propter claram adductam decretalē. nam quod fit lege reſiſtēte, non eſt quod valeat l. pacta, quæ contra. C. de pact. & c. qui contra iura. de reg. iur.

4 Immo talis iudex torquens reum nō data illi prius copia indiciorum iuxta delicti menſuram, vtique puniendus eſt, vt docent Bart. l. 4. §. Hoc autem indicium, & §. in eam quidquid. ff. de dam. infect. & Alexand. ibidem & Baldus in rub. de pęn. iudic. & Hyppol. in pract. §. expedit. nu. 87. & alii.

5 Nec poſſunt ſe excuſare iudices Regulares, adducendo, quod copiam indiciorum dare ante torturam ſit de apicibus iuris, quibus ipſi non tenentur: nam verba pręfatæ decretalis in c. qualiter, & quando, ſunt iſta; videlicet: Et exponēda ſunt ei illa capitula, de quib. fuerit in-

quiren-

quirendum, vt facultatẽ habeat defendẽdi ſeipſum, &c. ex quibus verbis colligitur (vt notat Rodericus tom. 2. quæſt. 20. artic. 6.) quod negatio indiciorum, & capitulorum eſt negatio rei ſubſtantialis, & eſſentialis in iudicio, & non eſt iuris apex : nam (vltra adductam decretalem) eſt de iure naturæ, vt conſtat, cum de propria defenſione agatur, quare etiam iudices regulares omnino ad id tenentur.

6 Limitat tamen Roderic. loc. cit. quod in caſibus, in quibus iudex non tenetur dare copiam indiciorum, niſi reo petente, ſi tũc non petierit, validũ eſt quidquid fit in tortura, & valida eſt confeſſio criminis, & ſufficiens ad punitionem, dummodo extra torturam ratificetur ſecũdum ius commune, & communem practicam, quia confeſſio in tormentis facta redditur nulla, niſi poſt tormentum ratificetur, vt fuſius dicetur inferius.

7 Quæ doctrina veriſſima eſt, & ab omnib. amplectenda, quam ego olim practicaui, ſed cuperem in poſterum (vt ſuperius dixi) quod iudices regulares vbiq. ac ſẽper darẽt copiã indiciorũ ante torturam, ſiue reus petat, ſiue non, cum hæc ſit mitior, & tutior pars, & ab ipſis regularibus omnino eligenda.

An liceat prætenſo Reo metu tormentorum crimen de ſe falſum fateri. Cap. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium licitum eſſe ſeipſum infamare.*

2 *Quæ ſnĩa nõ eſt vera vbi dãnũ aliquod tertio euenit.*

3 *Similiter neque verificatur in criminibus nefandis, & atrocibus.*

4 *Nec*

virgulis, fidiculis, & aliis ſeuerioribus tormentis, nec prę-
terea quomodolibet torqueri, niſi vna cum indiciis ſint
vlterius etiam diffamati, vel infames, vt de quodam Be-
lial dicit Abbas loc. cit. Boſſius tamen, & Clarus locis
ſuperius citatis inquiunt præfata non ſeruari, ſed Cleri-
cos torqueri, ſicut & cæteros tam quoad genus tormen-
torum, quam quoad famã, vel infamiam: & Carrerius
in ſua pract. num. 43. inquit, Clericos non debere tor-
queri, niſi præcedat infamia, quia tortura illos infamat;
cum per laicos, vt plurimum torqueri debeant, veluti
ea in re expertos, vt ſuperius dixi.

3 Sed re vera non militat hæc ratio inter nos Regula-
res: primum quia numquam publice torquendi ſunt, ita,
vt in ſęculo publicetur huiuſmodi tortura, ſed ſolum per
aliquos miniſtros, quoad fieri poſſet, magis cautos, & ſe-
cretos, & numero pauciores, & cum fidei ſponſione, vel
aliqua alia cautela, vt præfatam torturam non publi-
çent, ſi quando adhibẽdi ſint miniſtri ſæculares, & deni-
que intra conuẽtum ipſum torquendi, vt in propriis car-
ceribus, vel in Refectorio, vel alio aptiori loco eiuſdem
conuentus ob prædictum finem, ſicut ego aliquando ſer-
uaui: ceſſat vero (vt conſtat) omnino præfata ratio, ſi
genus torturę non requirat ſæculares miniſtros in eo ex-
pertos, ſed per ſolos eiuſdem ordinis Regulares adhiberi
poſſit, vt ſæpius contingit.

4 Magis me mouet, quod Rodericus to. 2. q. 20. art. 8.
videtur ſentire, quod Prælati Regulares per miniſtros
laicos torquere non poſſint ſibi ſubditos, ſed ſolum per
alios Regulares ſimiliter ſibi ſubditos ex priuilegio
Alex. VI. & Leon. X. non obſtante cap. vniuerſitatis.
extra de ſent. excom. vt elicit ex monumen. ord. con-
ceſſ.

Digitized by Google

ceſſ. 175. vel 359. & ex ſupplem. ord. conceſſ. 292. quam in ſententiam adducit etiam Nauar. lib. 5. conſil. tit. de ſent. excom. conſil. 28. quæ ſententia veriſſima eſt, dummodo non ſit conſuetudo contraria, vt inter alias limitationes limitat Nauarr. loc. cit. dicens, quod Prælatum ordinis minorum excuſare potuit ab excommunicatione, & a peccato mortali, ſi conſuetudo eſt in Italia ſimilis illi, quæ eſt in Gallia.

5 Reſoluendo igitur dico, quod in Italia eſt conſuetudo receptiſſima fere in omni loco torquendi Clericos per laicos, & eſt communis obſeruantia (vt inquit Abbas in capit. vt famæ extra de ſenten. excommun. numero octauo, & Diaz. cap. 117. verſic. Nota tamen, & Clarus quæſtio. 64. verſicu. ſed hic quæro, & Cardin. Alexand. cap. primo, extra depoſit. quæſtio. 5. & Foller. fol. 260. nu. 11. & alii) quam vidi etiam ſeruari inter ipſos Regulares, licet paſſim id fieri nollem, & non niſi magna vrgente neceſſitate, ſicut ego non niſi ſemel tantum in toto meo Prouincialatu id perfeci, & mea ſententia debitis ſeruatis cautelis.

6 Ex quibus conſtat, quod, niſi magna vrgeat neceſſitas, minime ſunt adhibendi ſæculares miniſtri ad torquendos Regulares, vt quando genus torturæ tale adhibendum eſſet, quale regulares ipſi perficere neſcirent, & nequirent: & mea ſententia ſunt applicanda ſemper tormentorum genera, quæ ab ipſiſmet regularibus commode adhiberi poſſent nulla ſæcularium ope, & nullo eorum interuentu, niſi neceſſitas vrgeat in atrocioribus criminibus aliter faciendi.

7 Et licet ſecus facientes Prælati ex conſuetudine excuſarentur ab excommunicatione iuxta Nauarri doctrinam loco citato, non tamen excuſarentur a peccato mortali, vt colligitur ex eodem Nauarro ibidem num. 12. quare, ne errare contingat, nunquam adhibendi ſeculares tortores, niſi de conſilio Diffinitorii, vel Patrum alias prudentium, & expertorum.

8 Licet autem (vt dictum eſt) mitius, & leuius torqueantur Regulares, quam Laici, nullatenus tamen concedendum eſt non poſſe deueniri ad quæcunque tormentorum genera in atrocioribus criminibus rite ponderatis eorum circumſtantiis ſimul cum qualitatibus, & circumſtantiis perſonarum delinquentium.

9 Et licet in antiquis conſtitutionibus Salaman. capit. 7. §. declaramus, decernatur, ne torqueantur fratres, niſi virgis, aut coriactis; veruntamen in ſtatutis nouis Valliſol. de anno Domini 1593. fol. 134. tit. de tortura, ſiue arctatione, ignis pœna decernitur pro tortura nefandi criminis: Et inferius additur, quod ſi crimen atrox fuerit, iudex, ad quem cognitio cauſæ quouis iure pertinet, aliud torturæ genus arbitrio ſuo iuxta qualitatem delicti excogitare poſſit, &c. quod ſtatutum pie, ac prudenter ſancitum arbitror propter magnam ordinis relaxationem: & ex conſequenti longe maiore diſciplina, & correctione in ordine opus eſt, & ad quoduis torturæ genus, ſeruatis ſeruandis, vt ſupra, deueniendum iuxta delictorum, & perſonarum exigentiam, quidquid ſecus doceat Rodericus loc. cit. & alii magis conformiter ad antiquam ordinis obſeruantiam, & conſuetudinem,

Digitized by Google

dinem, quam ad noſtri æui relaxationem, & indigentiam.

An tortura poſſit repeti. Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Ad arbitrium iudicis fit repetitio torturæ.*
2 *Repetitur autem in leuiter tortis ad ſufficientiam.*
3 *Similiter vbi vrgent indicia, & delinquens obſtinatur.*
4 *In ſufficienter tortis nunquam repeti de iure poteſt.*
5 *Secus vbi ſuperuenerint indicia vrgentiora.*

1 COmmunis eſt doctrina, & obſeruantia in arbitrio eſſe iudicis, quando repetenda ſit tortura, necne; ita docent Baldus l. 2. C. quod met. cau. & Puteus de ſyndic. par. 5. & Marſil. in l. repet. numero 5. & in l. q. num. 7.

2 Nonnullæ tamen a Doctoribus regulę traduntur pro repetitione torturæ. Prima eſt, quod, ſi reus fuit leuiter tortus, poterit iterum torqueri ad ſufficientiam iuxta delicti exigentiam, ſed eo caſu, quando in prima tortura reus deponitur, ſcribendum eſt in actis illum deponi animo repetendi, quia non ſufficienter tortus; ita docent Boſſius tit. de tort. num. 42. & Clarus quæſt. 64. verſic. vlt.

3 Repeti etiam poſſe docent Baldus in l. 2. C. quorum appel. & Marſil. vbi ſupra, quando indicia ſunt valdè vrgentia, & is, qui torquetur, eſt admodum conſtans;

T 2 quod

quod idem affirmant Curtius Iunior conſil. 60. col. 8. & Soccinus ſenior conſil. 54. l. 2. & Boerius quæſt. 162. nume. 910. Et ratio eſt, quod aliquando compertum eſt tantam eſſe delinquentium conſtantiam in tormentis, vt etiam acriter afflicti cruciatibus, nihil tamen fateri omnino velint: exempla ſunt apud Valerium Maximum, & Vulpianus l. 1. §. q. fidem. ff. de q. dicit pleroſque ita tormenta contemnere, vt exprimi ab eis veritas nullo modo poſſit. In talibus igitur, quamuis de more ſufficienter eſſent torti, concurrentibus tamen indiciis valde vrgentibus ex vna, & eorum obſtinatione ex alia in atrocioribus criminibus repetenda eſt tortura, totum regiſtrando in actis, vt in ſuperiori regula.

4 Tertia regula: Si vero conſideratis conſiderandis iuxta duas ſuperiores Regulas Reus fuerit ſufficienter tortus, & nihil confeſſus, nullatenus poterit tortura repeti: ſic Dinus in l. repetit. ff. de quæſtion. & Albericus in rubric. C. de quæſtio. numero octauo, & Clarus vbi ſupra, & eſt communis opinio ab omnibus recepta, vt omnes aſſerunt, & ſic vbique ſeruatur.

5 Quarta Regula eſt poſſe tormenta repeti, quãdo noua ſuperuenerint indicia ſpecie a primis diſtincta in ſubſtantia, & primis validiora, & fortiora, nam, ſi mille ſuperuenirent teſtes ſolum probantes prima indicia iam euacuata per torturam, nullatenus eſſet repetenda, ſic Boſſius tit. de tort. num. 42. & Clarus loco ſupra citato: & ſimiliter ſi indicia ſuperuenientia eſſent debiliora primis iam euacuatis, vt docent Gandinus de malef. tit. de quæſt. numero 2. & Brunus de indiciis

fol.

fol. 126. num. 66. & Marſil. in l. repet. num. 8. & Menoch. lib. 2. de arbit. concluſ. 3. char. 261. & Clarus vbi ſupra cum aliis, quos citat, & eſt communiſſima, & receptiſſima ſententia: quod maximè a Regularibus obſeruandum, qui mitiores (vt dixi) cęteris iudicibus debent eſſe.

An Reo ſit danda copia indiciorum ad ſui defenſionem ante torturam. *Cap.* XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentiũ Reo dandã defenſionẽ ante torturam.*
2 *Secus docent alii ſpecialiter, vbi agitur cum Reis idiotis.*
3 *Quod ſeruandum omnino inter regulares.*
4 *Et etiam aperienda ſemper eſſent nomina teſtium, & accuſatorum.*

1 ALiqui Doctores docent cum diſtinctione, reo dandam eſſe copiam indiciorum ante torturam cum termino ad ſe defendẽdum, videlicet ſi reus petet; ſin autem, nequaquã danda eſt ei, & huius ſententiæ ſunt Nauar. lib. 5. conſil. tit. de accuſat. conſil. 8. num. 2. & 3. Clarus q. 64. verſic. ſed quid ſi ille, & Boſſius in pract. crim. de indic. num. 79. qui etiam dicit hanc eſſe communem opinionem.

2 At non eſſe communem ſententiam conſtat, quia Doctores non minus docti, nec minores numero contrariã docent apertè, nempè reo ſemper dandam eſſe indiciorum copiam ante torturam, ſiue petat, ſiue non: ſic

Marſil. in pract. crim. §. nunc videndum eſt, & Foller. fol. 268. ſuæ practicæ ſub rub. & Bart. in l. 1. §. fin. 3. ff. de quæſt. & Carrer. in prax. §. circa ſecundum, num. 7. & Hippol. in prax. §. nunc videndum. in princ. Addens hoc ſpecialiter verum eſſe, quando reus eſt idiota, vt pupillus, vel mulier, & ſimiles.

3 Hanc ſecundam ſententiam nulla penitus admiſſa diſtinctione, ſiue limitatione, vellem ſemper ſeruari a iudicibus regularibus, qui ſemper debent mitiorem, ac tutiorem partem eligere: defenſio enim eſt de iure naturæ, & ideo nemini deneganda, quin etiam offerenda, quamuis non petatur, inter nos Regulares, cum tortura ſit dānum irreparabile, & inter nos, vt plurimum fratres ſint inexperti, & ignorantes in huiuſmodi cauſis criminalib. Et Prælati debēt fungi officio nedū iudicum, ſed & Patrū, & aduocatorū cū ſuis ſubditis ex charitate, intra limites iuſtitiæ quoties, & quandocūque opus fuerit, præſertim, quando de iure communi ſic ſeruandum eſſet, ſicuti vltra ſupra citatos docent Bart. in l. vnius. §. ſui. ff. de quæſt. & Maran. in prax. p. 5. verſic Iudicium trifarium, & Ant. Gomez. de delict. c. 13. nu. 21. & Aug. in addit. ad Angelum verb. fama publica, nu. 37. & 38. & Carrer. in prac. §. circa 2. q. 12. fol. 90. qui ait etiam ita practicari.

4 Dubiū vero eſt inter nos, an ſint Reo nomina teſtiū, ſiue accuſatorum danda, & reuelanda, cum ſtatuta noſtra Valliſoletana de anno 1593. tit. de correct. & appellat. §. Ad pacem autem. diſponant, non danda huiuſmodi nomina, niſi vbi & quādo Prælatorum iudicio iuſtitia periclitaretur; ſed ego, etſi alias illud ſtatutum ſeruauerim in meo Prouincialatu, & ob id quendam Patrē impu-

impunitum dimiſſerim, vellem tamē in poſterum omnino aboleri, & ius commune ſeruari ad tollendā penitus e regulariū cordibus nequitiam omnem, & omnē malignitatem, & nullus auderet, vel teſtificari, vel accuſare, niſi ex vera charitate, vel vero iuſtitiæ zelo, remota penitus omni malignitate, ac paſſione, & inde non timerent ſua manifeſtari nomina, & ſic præcluderetur via malignantibus, & viri honeſti, & probi, ſine honoris præiudicio, & famæ læſione teſtificari, vel accuſare ſecure auderent, & poſſent.

Vtrum dictum Rei in tortura, non data prius copia indiciorum, ſit validum, & ſufficiat ad eius punitionem. Cap. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Dictum negatiuum in tortura conſtans ſemper eſt validum.*

2 *Quare ſufficiēter tortus non eſt vlterius torquendus.*

3 *Sed confeſſio in tortura non data prius defenſione non eſt valida.*

4 *Quin iudex ita torquens eſt puniendus.*

5 *Talis enim defenſio non eſt iuris apex, ſed de eius eſſentia.*

6 *Niſi in caſu, in quo iudex non teneretur, niſi Reo petente.*

7 *Sed Auctor nullum talem dari vellet caſum.*

1 Equidem ſi dictum rei ſit conſtans, & negatiuum delicti, ſuper quo torquetur, validiſſimum eſſe nullus dubitauit vnquam, etſi reo non data fuerit copia indicio-

rum: nam primum grauamen ipſi facto nullum præiudicium illi afferre debet, nec ex prima iniuria eſt illi ſecunda irroganda, grauamen grauamini addendo cōtra omne ius, & fas, quare dictum negatiuum in tortura ſemper eſt validum.

2 Vnde ſi Reus ſit ſufficienter tortus, ſiue data ei, ſiue non data indiciorum copia, nullatenus eſt amplius torquendus iuxta ſuperius tradita, & iuxta communem receptiſſimam opinionem, ſed ſtatim abſoluendus, modo, & forma, quæ inferius dicetur.

3 Quęſtio vero eſt, ſi reus fateatur delictum, non data ei prius copia indiciorum, an tale dictum ſit validum, & ſufficiens ad punitionem: quo in caſu nedum ad punitionem deueniri de iure non poteſt, ſed tale dictū eſſe inualidum, & nullum, tenet Angelus de malef. ver. fama publica. verſic. Item aduer. num. 37. iuxta decretalem c. qualiter, & quando. de accuſat: & ratio eſt clara propter claram adductam decretalē. nam quod fit lege reſiſtēte, non eſt quod valeat l. pacta, quæ contra. C. de pact. & c. qui contra iura. de reg. iur.

4 Immo talis iudex torquens reum nō data illi prius copia indiciorum iuxta delicti menſuram, vtique puniendus eſt, vt docent Bart. l. 4. §. Hoc autem indicium, & §. in eam quidquid. ff. de dam. infect. & Alexand. ibidem & Baldus in rub. de pęn. iudic. & Hyppol. in pract. §. expedit. nu. 87. & alii.

5 Nec poſſunt ſe excuſare iudices Regulares, adducendo, quod copiam indiciorum dare ante torturam ſit de apicibus iuris, quibus ipſi non tenentur: nam verba prędictæ decretalis in c. qualiter, & quando, ſunt iſta; videlicet: Et exponēda ſunt ei illa capitula, de quib. fuerit inquiren-

quirendum, vt facultatẽ habeat defendẽdi ſeipſum, &c. ex quibus verbis colligitur (vt notat Rodericus tom. 2. quæſt. 20. artic. 6.) quod negatio indiciorum, & capitulorum eſt negatio rei ſubſtantialis, & eſſentialis in iudicio, & non eſt iuris apex: nam (vltra adductam decretalem) eſt de iure naturæ, vt conſtat, cum de propria defenſione agatur, quare etiam iudices regulares omnino ad id tenentur.

6 Limitat tamen Roderic. loc. cit. quod in caſibus, in quibus iudex non tenetur dare copiam indiciorum, niſi reo petente, ſi tũc non petierit, validũ eſt quidquid fit in tortura, & valida eſt confeſſio criminis, & ſufficiens ad punitionem, dummodo extra torturam ratificetur ſecũdum ius commune, & communem practicam, quia confeſſio in tormentis facta redditur nulla, niſi poſt tormentum ratificetur, vt fuſius dicetur inferius.

7 Quæ doctrina veriſſima eſt, & ab omnib. amplectenda, quam ego olim practicaui, ſed cuperem in poſterum (vt ſuperius dixi) quod iudices regulares vbiq. ac ſẽper darẽt copiã indiciorũ ante torturam, ſiue reus petat, ſiue non, cum hæc ſit mitior, & tutior pars, & ab ipſis regularibus omnino eligenda.

An liceat prætenſo Reo metu tormentorum crimen de ſe falſum fateri. *Cap.* XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Opinio dicentium licitum eſſe ſeipſum infamare.*

2 *Quæ ſñia nõ eſt vera vbi dãnũ aliquod tertio euenit.*

3 *Similiter neque verificatur in criminibus nefandis, & atrocibus.*

4 *Nec*

4 *Nec in uiris eminentibus, qui ſibi, vel ſanguini, vel ordini maculam inurunt.*

5 *Idem in uiris infimæ notæ, quoties ex tali confeſſione oriatur ſcandalum.*

6 *Tutius eſt nunquam ſibi falſum imponere crimen.*

1 DOctor Angelicus 2. 2. q. 129. ar. 1. docet quemlibet ſeipſum licite infamare poſſe abſque peccato ſaltem mortali ea ratione, quod quilibet eſt dominus ſuę famæ, quemadmodum pecuniæ, aliarumque externarum rerum, quam ſententiam multis probat Soto de rat. teg. mẽb. 1. q. 3. & inde concludit nõ peccare mortaliter eum, qui propriam prodigit famam, falſum ſibi imponendo crimen ad fugienda tormenta, vel fugiendam mortem.

2 Sed hæc doctrina multis limitationibus eſt reſtringenda: primo enim nullatenus procedit, quotieſcunque ex tali famæ ammiſſione non tantum illi confitenti falſum crimen, ſed etiam alteri notabile infertur damnum ſiue in fama, ſiue in facultatibus, ſiue in vita, ſicut doctiſſime explicat Nauarrus in capit. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. corol. 44. & eſt communis ſententia.

3 Similiter (vt aduertit oculatiſſimus Couar. libr. 1. var. cap. 2. nume. 8.) non verificatur præfata D. Thomæ doctrina quotieſcunque quiſque ſibi ipſi abſurdiſſima, nefandaque flagitia imponit, quæ aures exhorreſcunt piæ, tunc enim famæ ſic prodigus, nullatenus excuſari poterit a mortali crimine: quomodo etiam concedit Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 2. art. vlt.

4 Præterea (vt colligitur ex Roderico quæſt. cit. artic. 10.)

tic. 10.) quotieſcumque ex falſo crimine confeſſo ſequitur, vel poſteritati, vel ſanguini notabilis macula, ſemper eſt lethale peccatum: & multo fortius id verificabitur in Religoſis grauibus optimæ famę, & magni nominis, & alias in ordine eminentibus, quam ſententiam ego equis, veliſq. amplector iuxta tradita a me ſuperius, & ad id concinnum eſt Roderici adductum exemplum loc. cit. de lectiſſimo viro Eleazaro 2. lib. Machab. c. 6. qui cum compelleretur carnē porcinam commanducare contra diuinam legem, & a propriis amicis ad id hortaretur, vt ſe a morte liberaret, reſpondit, ſe potius velle mori: non enim (inquit) ætati noſtræ dignum eſt fingere, vt multi adoleſcentes arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum, & ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiātur, & per hanc meæ ſenectuti maculam, atque execrationem conquiram, &c. quod maxime notent viri in ordine clari, atque conſpicui, qui nedum ſibi ipſis, ſed etiam ordini maculam inurere poſſunt ex falſa criminis confeſſione propter eorum eminentiam.

5 Idem omnino ego ſentio in Religioſis non adeo magni nominis, & eminentibus quotieſcunque ex falſa criminis confeſſione oriatur ſcandalum, vel in ſæculo, vel in eadem Religione, vel quomodocunque aliter, nam prodigalitas iuxta communem, & receptam ſententiam tunc eſt veniale peccatum, quando ipſi ſoli prodigo obeſt, & non aliis, quo in ſenſu locutos arbitror D. Thomam, & Soto, vt colligitur etiam ex eorum doctrina locis cit. & alibi.

6 In his igitur omnibus caſibus, & conſimilibus ſem-

per

per mortaliter peccat, qui falſum crimen ſibi imponit quacunque vi, ſeu metu tormentorum, ſicuti docent Arch. in cap. non eſt. 21. diſt. & Abbas in cap. ex parte. de ſepul. & Silueſter verb. detract. quæſt. 2. & Caiet. in ſum. eod. verb. & 2. 2. quæſt. 73. art. 2. & alii quam plurimi; quare, cum vix falſum crimen ſibi imponere quis poſſit ſine aliquo, vel ſcandalo, vel alterius detrimento, & conſimilibus, tutius erit ſemper nunquam de ſe falſum crimen fateri.

DE TERMINO, ET VLTIMO definitiuo fine iudicialis correctionis.

Tractatus Decimi Pars prima.

PRAEAMBVLVM.

EXpletis per Dei gratiam nouem tractatibus cum eorum annexis, & adiunctis, ſupereſt nunc decimus, & vltimus: in quo agetur de vltimo finali definitiuo termino correctionis Regularium: qui quatuor continet principales partes videlicet Abſolutionem, Secundo Defenſionem, Tertio Condemnationem, & Quarto Appellationem.

De abſolutione in proceſſu ex munere. *Cap. I.*

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus ex munere abſoluendus, ſi nil contra ipſum probetur.*

2 *For-*

Digitized by Google

2 *Forma abſoluendi coincidit cum aliis, vt infra.*
3 *Errant Prælati tales non abſoluentes.*
4 *Et ad famæ reſtitutionem tenentur.*

1 CVm ex ſuperius determinatis ſæpius cõtingat tam in viſitatione generali, quã in inquiſitione ſpeciali ex munere inquirere contra aliquem iuridice, ſi facta inquiſitione, ſeruatis de iure ſeruandis, nil probetur contra inquiſitum, abſq. dubio per ſententiam definitiuam abſoluendus eſt modo, & forma ſibi competenti.

2 Forma vero abſoluẽdi coincidit cum ea, quæ inferius tradetur in abſolutione inquiſiti ad inſtantiam partis, ſolum variatis terminis de modo procedendi, nempe, vt exprimatur, quod facta viſitatione generali, vel ſpeciali inquiſitione ex munere, &c. cum nihil ſit probatum contra talem, &c. eum abſoluimus, vel alia forma, vt inferius dicetur.

3 Qua in re fere omnes ordinis Prælatos, vel errare, vel cõniuere vidi, qui per viſitationes generales, vel ſpeciales inquiſitiones exponũt aliquem Religioſum alias bonæ famæ, & moribus, & vita probatum detractorum linguis, non terminantes per ſententiam abſolutoriam formatum proceſſum, prout de iure tenentur.

4 Qua in re ſi Religioſi inquiſiti fama læſa remanent ex tali proceſſu, Prælatos ad famæ reſtitutionem teneri nullatenus ambigendum, quam, ſi non reſtituant per præfatam ſententiam abſolutoriam, ſub lethalis culpæ reatu permanere, conſtat quouſque præfatæ famæ læſioni non ſatisfaciant.

De

De abſolutione in proceſſu ad inſtantiam partis. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Non vnica ſeruanda forma in ſententiis.*
2 *Non enim hoc eſt de apice, ſed eſſentiale iuris.*
3 *Nec eſt integra iuſtitia, niſi pars puniatur.*
4 *Secus, quando reus non abſoluitur ex capite innocentiæ.*
5 *Errant igitur non ſeruantes debitam abſolutionis formam.*

1 VNiuerſaliter vidi in proceſſibus formatis ad inſtantiam partis Prælatos noſtros in aliud labi extremum, nempe vnica, & eadem forma omnes abſoluere prætenſos reos, & omnes pariter innocentes declarare, cum de neceſſitate varianda ſit forma ſecundum meritorum, & probationum exigentiam.

2 Hoc enim non de apice iuris, ſed eſſentiale quoddam iudicii eſſe conſtat, ſi enim prætenſus reus innocens omnino reperiatur, & pars nil probet, de neceſſitate erit condemnanda, præſertim in accuſationibus; vt inferius latius dicetur.

3 Qua in re ſimiliter omnes fere errare vidi Prælatos, arbitrantes iuſtitiæ omni ex parte ſe ſatisfeciſſe, cũ abſoluerint reum prætenſum quantumcunque innocentem repertum, dimittentes calumniatores pœnitus impunitos in maximum religionis, & iuſtitiæ detrimentum.

4 Multoties vero accidit, quod prætenſus reus non omni-

omnino innocens reperiatur, ſed ſolum adſint indicia aliqualiter, & non plene euacuata, vel ex hactenus deductis non eſt aliquid probatum ad reorum punitionem ſufficiens, & tunc non ſunt abſoluendi rei, vt innocentes, nec tales declarandi, nec pars venit punienda, nec condemnanda.

5 Perperam igitur agunt Prælati ea in re paſſim delinquentes, nec debitam formam, nec debitum modum competentem, & diſtinctum in ſententiis, abſolutoriis adhibentes, prout de iure: quare tali, ac tanto errori omnino occurrendum.

De forma ſententiæ abſolutoriæ ex capite innocentiæ in primo gradu. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Primus Innocentiæ gradus eſt, quando quis nequit iuridice citari, & examinari.*

2 *Quo in gradu pluries abſolutus fuit Auctor.*

3 *Formulæ ſubnectentur ad aliorum exemplar.*

1 IN duplici gradu contingit abſoluere aliquem abſolutoria ſententia ex capite innocẽtiæ. Primum, quando nedum non eſt aliquid probatum in proceſſibus contra eum, ſed nec adſunt indicia, quibus iuridice poſſit citari, vocari, ſeu examinari iuxta ſuperius tradita, & hic primus, & eminentiſſimus gradus eſt illæſæ famę, atque illibatæ innocentiæ inquiſiti, ſeu calumniati, cum videlicet innocentia eſt adeo eminens, & conſpicua, vt ne quidem adſint indicia, quibus citari, & exami-

examinari poſſit is, contra quem formatus eſt proceſſus quacunque via, ſiue ex munere, ſiue ad inſtantiam partis.

2 Quo in gradu ego indignus Chriſti ſeruus per eiuſdem Chriſti Dei, & Domini noſtri gratiam a diuerſis ordinis Prælatis ad inſtantiam partis procedentibus, fere in eodem anno ter innocens fere ſuper iiſdem rebus ſum declaratus: Nec vnquam, vel vocatus, vel interrogatus, nec per vmbram quidem aliquo in articulo, ſiue magni, ſiue minimi momenti diuina meam innocentiam protegente gratia.

3 Quare, vt formulæ præfatarum ſententiarum ſint in exemplar iudicibus Regularibus, eas ſecundum temporis ordinem, quo prolatæ fuerunt, inferius ſtatim ſubnectam.

Sententiæ abſolutoriæ primi gradus innocentiæ exemplar primum. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in primo gradu innocentiæ exemplar primum.*

1 CVm nos Frater Vincentius de Sartheano ordinis Minorũ regularis oberſuantiæ Prouinciæ Thuſciæ Miniſter pluries exquiſitam, atque perdiligentem perfecerimus viſitationem in monaſterio noſtrarum monialium S. Honofrii Florentiæ vulgo dicti Fulginei, omneſq. ac ſingulas præfati monaſterii moniales monitas, & iuratas perquam diligenter interrogauerimus, tum ad inſtan

tiam

tiam partium, tum ex munere, quo fungimur, tum vniuerſaliter, tum ſpecialiter de actionibus, vita, & moribus admodum Reuer. Patris Fratris Octauiani Spatharii de Inciſa eiuſdem ordinis, & Prouinciæ diffinitoris generalis ob duas epiſtolas a Fratre Bernardino Topio eiuſdē ordinis, & Prouinciæ Sacerdote ad Illuſtriſs. Cardinales directas vnā videlicet ad Illuſtriſs. Card. Saulū ſub datū Piſis die 20. Iunii 1607. aliam vero ad Illuſtriſs. Card. Gallū ſub datū Piſis die 28. Nouemb. 1610. quarū copias exhibuit præfatus admodū Reu. Pater Frater Octauianus, prout in proceſſu a nobis cæpto ſub die 4. Ianuarij 1611. pfecto vero ſub die 6. eiuſdē mēſis. Ad quē, &c. *In* pręfatis omnibus viſitationibus, tū paternis, tū iudicialiter, & formiter a nobis peractis, tam ex munere, quā ad inſtātiam partium, nil prorſus aliqua animaduerſione, vel etiam paterna admonitione dignum contra pręfatū Patrem Fratrem Octauianū inuenimus; quin ex teſtibus probatioribus, omniq. exceptione maiorib. tam fratribus, quā monialib. illum moribus, & vita ſpectatiſſimū reperimus, repertumq. declaramus, ac ſumma honeſtate præditū, necnon vigilantiſſima cura, tum in cōponendis prędictarū monialium, ſicut & aliorum monaſteriorum Florentiæ controuerſiis, tum in componenda, & conſeruāda inter eas pace, & cōcordia, necnō in ſubleuandis earū indigentiis valde ſolicitū, prudentiſſimum, & vigilantiſſimum: quare ex motu proprio nos impellente zelo veritatis, & charitatis erga pręfatas moniales, ipſum Patrem Fratrem Octauianum Commiſſariū noſtrum confirmamus pleniſſime, prout in aliis noſtris litteris inſtituimus ſub datū Florentiæ die 3. Iulii 1609. quarum tenorem cum omnibus clauſulis, ac ſi de verbo

ad verbum hic inſertum confirmamus, hiſque noſtris confirmatum toto noſtri officii tempore ſtabilimus. In quorum fidem, &c.

Dat. Florentiæ in Conuentu noſtro S. Seruatoris, Die 7. Ianuarii 1611.

Locus ſigilli maioris.

Idem F. Vince. qui ſup. manu propria.

Sententiæ abſolutoriæ primi gradus innocentiæ exemplar ſecundum. Cap. V.

S V M M A R I V M.

1 *Sententiæ in primo gradu innocentiæ exemplar ſecundum.*

1 CVm nobis ex debito officii noſtri, quod ſuſtinemus (licet immerito) fungentib. viſitationis munere in hoc loco noſtro omnium Sanctorũ Florentiæ facta fuerit inſtantia, vt diligenter inueſtigaremus, qua facultate, & vbi admodũ Reuer. Pater F. Octauianus ab Inciſa in hoc loco cõmorans, nocte exierit, & pernoctauerit extra Cõuentũ, id quidem non ſegniter, ſed accuratè coram duob. teſtib. videlicet admodum Reuer. P. F. Ireneo Braſauola Prouinciæ Bononiæ Miniſtro, & Ordinis Patre, & P. F. Ioan. Baptiſta a Cilento Commiſſario eiuſdem Prouinciæ, ac miniſtro Prouinciẹ Principatus, examinatis multis teſtib. curauimus ſcire, & ab iiſdem teſtibus accepimus (iuramento præſtito) eundem P. F. Octauianũ per aliquas noctes ab hoc loco exiſse, & pernoctaſſe in honeſtiſſima domo ſuæ ſororis ſẹcularis, ſed

non

non ſine licẽtia petita, & obtẽta a Patre Guardiano Cõuẽtus id feciſſe, iuſta, & rationabili de cauſa, & non aliò perexiſſe; quare decreuimus eundẽ Patrẽ nulla animaduerſione dignũ eſſe, neq. pro hac, neque pro alia cauſa corã nobis legitimè probata, quin in omnib. innocẽtem repertũ, nec citauimus quidẽ, nec ullatenus interrogauimus, ſed abſolutum, vt plenè innocentẽ harum ſerie declaramus, ac pro tali declaratum pronunciamus. Datum Florentiæ die 12. Octobris 1612.

Locus ſigilli.

F. Paulus Sulmonenſis Commiſs. Gener. manu propria.

Sententia abſolutoriæ primi gradus innocentiæ exemplar tertium. *Cap. VI.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia in primo gradu innocentiæ exemplar tertium.*

IN NOMINE DOMINI AMEN.

1 DE vultu tuo iudiciũ meũ prodeat: & oculi tui videãt æquitatẽ, &c. Nos Frater Chriſtophorus de Arena Miniſter Prouinciæ Thuſciæ ordinis minorũ regularis obſeruãtiæ ſex ad hinc ferre menſibus: cum Sereniſs. Magnus Æturiæ Dux nobis ſignificarit, quaſdam ſibi eſſe delatas ſcripturas a Reuer. admodum P. F. Vincentio a Sartheano olim Prouinciæ Miniſtro, quæ præſeferebãt defenſionum Generalium titulum, quæ plura aduerſus

Reuer. admodũ P. F. Octauianum de *I*ncisa ordinis Patrẽ, Prouinciæ olim Miniſtrum, in præſentia merito Cuſtodẽ,& dicti Sereniſs. Magni Ducis Confeſſariũ, Theologũ, ac eccleſiaſtẽ continebãt, ad nos tranſmiſit ad effectum, vt prædictum ſuum confeſſarium immunem, vel e contra ab huiuſmodi in dictis ſcripturis contẽtis, ex animo vere, & ſincere declararemus: nos ad hoc ẽt moniti, & ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Viceprotectore Card. Verallo præcepti, eiuſdemq. præcepto annuẽtes, & parẽtes, his omnibus mature inſpectis, & conſideratis (Deum præ oculis habẽtes) de conſilio, et aſſenſu Patrũ Diffinitorũ dicimus, et declaramus, quod ipſe prædictus P. F. Octauianus in omnibus, et ſingulis, quę contra ipſum in antedictis defenſionibus datis, et pręſentatis (ad quę noſtra ſe extendit facultas declarandi) ſit iure optimo innocens, atque immunis dicendus, cũ nobis ne vtique contrariũ cõſtet, cum nec conuictus, nec confeſſus ſit, & idcirco, ſicut minime ſuper his dictum Patrem Octauianũ examinauimus, nec cõſtituimus æque innocentem, præſentes has viſuris, quantũ ex alto nobis cõceditur, declaramus, & ita dicimus hoc, & omni meliori modo, &c.

Datum in Conuentu noſtro Omnium Sanctorum Florentiæ die 25. Septemb. 1613.

*I*ta eſt F. Chriſtophorus de Arena Miniſter Prouinciæ.
Ego F. *I*oannes Priorius Lucen. diffinitor confirmo.
Ego F. *I*oannes de Pōte ad Seuem diffinitor confirmo.
Ego F. Nicolaus Spinellus diffinitor confirmo.

Locus ſigilli.

Erra-

Errores in tribus præfatis exemplaribus contenti. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Errores contenti in tribus exemplis.*
2 *Notantur errores ad aliorum cautelam.*
3 *Error in primo exemplari.*
4 *Secundi exemplaris errores.*
5 *Error ſecundi exemplaris, non ex imperitia, ſed ex mole negotiorum.*
6 *Errores in tertio exemplari.*
7 *Ex iis Auctor recurſum habuit ad Illuſtriſsimum Card. Verallum, cuius laudes breuiter innuit.*
8 *Exemplar ſentẽtiæ præfati Illuſtriſs. vt vera norma in primo gradu innocentiæ ſententiandi.*
9 *Et etiam, vt ſit exemplar in gradu reclamationis, & recurſus.*

1 IN tribus præfatis exemplaribus, licet ex imperitia, vel incuria iudicium non ſit exactè obſeruata forma ſententiæ abſolutoriæ eminentis innocentiæ in primo gradu, conſtat tamen eo in gradu latas eſſe præfatas ſententias, tum quia ego (vt dixi) nec citatus, nec vocatus, nec interrogatus, nec examinatus in præfatis formatis proceſſibus vnquam fui, ſicuti nec in tota vita mea, tum quia ex vi verborũ, & contextu ſermonis præfatorum exemplarium, & ex contentis in eis clarè apparet, atq. conſpicue mea innocentia, in primo eminenti gradu, per ſolam Dei optimi maximi gratiam.

2 Defectus autem in præfata exemplaria illapſi breui-

ter hic adnotabo, quo cæteri iudices eos in conſimilibus caſibus præcauere poſſint.

3 In primo exemplari, licet ſatis, ſuperque ſit virtualiter declarata mea innocentia in primo gradu, vt ex eo patet; veruntamen non eſt formaliter poſitus terminus innocentiæ, ſicut debebat poni, dicendo præfatum Patrem innocentem declaramus, pronunciamus, &c.

4 In ſecundo exemplari licet ſit formaliter declarata innocentia, eſt alius valde magis intolerabilis defectus, ſ. quod cum me declarauerit innocentem in primo gradu, vt patet intuenti illud exemplar, & cum nil penitus, vel contra legem, vel præter legem patrauerim, & ex conſequenti delator puniri debebat ex dictis ſuperius, nedum iudex illum non puniuit, ſed omnino ſubticuit nomen: hinc dubio procul arripuerunt anſam calumniatores me iterum vexandi, falſis, & infamatoriis delationibus videntes, ſe in tuto poſitos, & nedum a punitione immunes, ſed ab omni prorſus mētione: nec obſtat, quod forte denunciauerint ſolum, & ideo ſic occultaretur; quia nec ſeruauerunt ordinem euangelicum, vel canonicum, me prius fraterne corrigendo, contra ſuperius tradita, & quod caput eſt, nullus erat correctioni, nedum denunciationi locus, nam egreſſus ille nec fuit furtiuus omnino, nec frequens, ſed patens, liber, cum honeſtis religioſis ſociis, de licentia expreſſa Prælati per duas tantum, vel tres noctes rationabiliſſima de cauſa, & magno cum comitatu Patrum de more, vſque ad ianuam conuentus, quare puniendus erat delator.

5 Hic autem error in tantum virum alias probatiſſimū, & doctiſſimum, non niſi ex incuria irrepſiſſe arbitror ex mole negotiorum, quibus præmebatur tunc tempo-

ris

ris Reuerendiſſimus Pater, qui illam tulit ſententiam.

6 In tertio denique exemplari, licet formaliter me innocentem declaret in primo gradu, veruntamen addunt particulas includentes contradictionem, dicentes illis non conſtare contrarium, & quod non ſim cõuictus, nec confeſſus: quæ formula, vt dixi, & inferius demonſtrabo, ſtatim repugnat immediate formæ abſolutoriæ in primo gradu innocentiæ: & præterea eſt in præfato exemplari alius error, quod delatorem perperam defendere volunt honeſtando eius delationes titulo defenſionum generalium, vt eum a quauis nota, & culpa, & pœna iniuſte liberarent: & denique addunt particulam illam moleſtiſſimam, ſ. ad quæ noſtra ſe extendit facultas declarandi; in qua magnus latebat anguis viridi, ac florenti inuolutus herba.

7 Quibus de cauſis iuſtè motus recurſum habui ad Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem Verallum ordinis noſtri tunc tẽporis gerentẽ Protectoris vicẽ, peritiſſimũ, doctiſſimũ, integerrimũ, & incorruptibiliſſimum iudicem, aliiſque dotibus vrbi, & orbi notiſſimum, & nunquam pro meritis ſatis laudatum.

8 Cuius ſententiæ exemplar hic apponere libet de verbo ad verbum fideliſſime, vt ſit norma, & regula cæteris iudicib. quando in primo gradu innocentiæ ſententiam aliquam in ſcriptis ferre illis contigerit.

9 Ex quo exemplari etiam addiſcere poterunt formulam ſententiandi per viam reclamationis, & recurſus, cum ſit vndequaque perfectum, & completum exemplar, & dignum Illuſtriſs. & eminentiſſimo iudice, & ſignaturæ iuſtitiæ totius vrbis, & orbis digniſſimo præfecto.

Sententiæ abſolutoriæ primi gradus innocentiæ exemplar quartum lectiſsimum, & probatiſsimum. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Illuſtriſsimi Domini Card. Veralli exemplar quartum in primo gradu innocentiæ.*

1 CHriſti nomine inuocato, pro Tribunali ſedentes, ſolumque Deum præ oculis habentes: per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam etiam de iuriſperitorum conſilio in his ſcriptis ferimus in cauſa, & cauſis, quæ primo, & in prima coram Reu. Patre, Fratre Chriſtophoro de Arena ordinis minorum S. Franciſci de obſeruãtia Miniſtro in Prouincia Thuſciæ, ac RR. fratribus, Ioanne Priorio, Ioanne de Ponte ad ſeuem, & Nicolao Spinello, eiuſdem Religionis diffinitoribus in dicta Prouincia inter Fratrem Vincentium de Sartheano ex vna, & Reu. Patrem Octauianum de Ancifa in in vim quarundam ſcripturarum per ipſum Fratrẽ Vincentium Sereniſſimo Magno Duci Ætruriæ porrectarum contra dictum Fratrem Octauianum de, & ſuper nonnullis, & diuerſis exceſſibus, & delictis per eum, vt dicebatur, perpetratis, ac cõmiſſis, & ſignãter ſuper eo, quod ipſe Frater Octauianus allocutionem habuerit cum Dæmone, &c. rebuſq. aliis in actis cauſæ, & cauſarũ huiuſmodi latius deductis partib. ex altera, & deinde ſecundo, & in ſecunda, ſeu alia coram nobis in gradu recurſus, & reclamationis interpoſitę, & petitæ ꝑ præfatũ Fratrem

Fratrem Octauianum in parte,& partibus aduerſus ſententiam latam per prefatos RR. Fratres, Miniſtrum, & diffinitores verſę fuerunt,& vertuntur inſtātia,dicimus, pronunciamus,decernimus,declaramus, & diffinitiue ſententiamus: & primo quoad caput prętenſæ allocutionis cum Dæmone, nihil in proceſſibus factis tam a diffinitorio,quam a Fratre Thoma a Maſſa Commiſſario a nobis deputato,extitiſſe,nec extare, quod ipſum grauet, & ſucceſſiue ab omnibus, & ſingulis aliis capitibus vti innocentem denuo abſoluimus, & liberamus,& pro abſoluto,& penitus liberato vbique, ac omni loco, & tempore haberi volumus,& mandamus, & quatenus etiā opus ſit,ad priſtinum ſtatū, gradum, prerogatiuas honoris,ac famæ,dignitates,& officia in omnibus, & per omnia reſtituimus,reponimus,reintegramus, & pro reſtituto,repoſito,reintegrato vbiq. ac in omni loco, ſtatu,tépore,ac occaſione pro tali ab omnib. retineri, & reputari, ac haberi volumus,& mandamus beneque fuiſſe, & eſſe pro parte ipſius Fratris Octauiani ad nos recurſum habitū, necnō eundē Fratrem Vincentium vti tranſgreſſorē conſtitutionū Religionis,& detractorē per hanc noſtrā diffinitiuā ſententiā declaramus,& vti talē,in pęnā exilii a dicta Prouincia ad arbitriū Illuſtriſ. D.Protectoris cōdemnandū fuiſſe, & eſſe, prout condēnamus,& pro cōdemnato haberi volumus,& mandamus: remittētes cauſam pro delictis, quę contra ipſum prætendūtur ad Reuerēdiſs. P. Cōmiſſariū Generalē, qui pro ſua prudētia, & iuſtitia cauſam,& cauſas expediat,& ita dicimus,pronunciamus,& ſententiamus non ſolum modo, & forma prædictis, ſed etiam omni alio meliori modo, &c.

Ita proñūciaui ego F. Card. Verallus Viceprotect. &c.

Die

Die 11. Martii 1614. Publicata fuit ſupraſcripta ſentẽtia præſentibus D. Alexandro q. Hieronymi Biffi Florentino, & Saluatore Benadu q. Iacobi Lucen.

Locus ſigilli maioris.

Ph. Santinus Secret.

De ſententia abſolutoria in ſecundo gradu innocentiæ. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *In ſecundo gradu innocentiæ abſolutio.*

2 *Semperque in tali gradu innocentiæ abſoluitur Reus, ſi ad torturam non peruentum fuerit.*

3 *Fit præiudicium Reo non abſoluendo illum ex cauſa innocentiæ formiter, ſi illam probauit, & quare.*

4 *Quod omnino ſeruandum inter Ragulares, quidquid ſit de conſuetudine in aliqua Prouincia.*

1 SEcundus gradus abſoluendi ex capite innocentiæ, & primo iam expoſito inferior eſt, quando licet prætenſus reus ex ſufficientibus indiciis fuerit citatus, & iuridice cum iuramento examinatus, vel quacũque ex cauſa, vel occaſione captus, & ſimilia, veruntamen probat, & plenè conſtat, nullatenus commiſiſſe crimen, quod illi imputabatur; tunc enim dubio procul ex capite innocentię eſt abſoluendus, vt elicitur ex Claro in pract. crim. §. fin. quęſt. 57. cum multis Doctoribus, quos ibi citat, & ſequitur, & q. 62. nu. 1. & 2.

2 Quan-

2 Quandocunque enim Reus probat innocentiam ſuā aliter, quam per torturam, abſoluitur definitiue tamquam innocens, quidquid in proceſſu alias præceſſerit, vt docet Clarus ibidem, & hanc dicit eſſe communem opinionem ex Iaſone in l. non eſt nouum. C. de edendo, quem refert Villalob. in ſua collecta communium opinionum littera A. num. 47.

3 Et aduertant maximè iudices Regulares, quod non paruum facerent præiudicium prætenſo Reo, ſi illum ex cauſa innocentiæ non abſoluerent, quando eam probauit illam formiter in ſententia definitiua declarando: nam (vt docet Clar. quæſt. cit. 57. nu. 3.) in dubio ſententia abſolutoria in cauſa criminali cenſetur lata ex eo, quod non fuerit probatum, & non ex cauſa innocentiæ ſi non exprimatur, & ita communiter teneri aſſerit Aug. ad Angel. de malef. ver. & ad querelam. poſt numerum 88. ver. An autem. vbi etiam Hieronymus in Apoſt. atteſtatur hanc eſſe communem opinionem Villalpan. ſuper l. 22. cap. 50. num. 5.

4 Et licet idem Clarus ibidem dicat id nō ſeruari in Ducatu Mediolanenſi, ſed potius e contra, videlicet ſi abſolutè, ac definitiuè Reus abſoluitur, intelligitur abſolutus ex cauſa innocentiæ: quando vero abſoluitur, quia non probatum, additur particula hoc declarans: verumtamen inter Regulares, quorum famæ, eiuſque illæſioni conſulendū eſt, maxime propter ordinis decorem, & cætera conſequentia, communis opinio præfata eſt omnino ſeruanda, & innocentia exprimenda, & declaranda in ſententiis definitiuis, quando a prætenſo reo probatur.

De

De abſolutione ex hactenus deductis. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante Reus eſt abſoluendus ex hactenus deductis.*

2 *Idem quando non probatur innocentia, niſi per torturam.*

3 *Idem quando indicia (etſi leuiora) non ſunt plenè euacuata.*

4 *Et in tali forma abſoluendi ſemper apponitur clauſula, ex hactenus deductis.*

1 MVltoties contingit Reum non probare ſuam innocentiam: veruntamē ſi non fuerit contra eum delictum probatum, ſaltem ſemiplene, debet omnino abſolui, vt docet Clarus q. 62. nu. 1. & hanc dicit eſſe veram iuris concluſionem: quod etiam in cauſis criminalibus actore, ſiue accuſatore non probante Reus abſoluitur, & eſt communis opinio, vt dicit Iaſon, & Villalob. locis citatis.

2 Similiter ſi Reus non probat ſuam innocentiam, niſi per torturam, non abſoluitur diffinitiue, neque ex cauſa innocentiæ, ſed ſtantibus rebus, prout ſtant, vt docet Clarus ibidem nu. 2. ſed ſemper eſt abſoluendus ſufficienter tortus: alias nimiũ grauaretur, vt dicunt omnes.

3 Similiter abſoluitur, ſi nõ ſit ſemiplene probatũ contra reum, vel nõ adſint indicia ſufficientia ad torturam, vel ad imponendam aliquam pœnam extraordinariam, quæ

quæ indicia nõ ſint tamẽ plene euacuata, & ex cõſequenti non ſit probata innocentia, vt elicitur ex Claro ibidẽ.
4 Et in omnibus ſuperioribus, & conſimilibus caſibus, quando reus abſoluitur rebus ſtantibus, prout ſtant, vel ex hactenus deductis, vel quia nõ eſt probatum, forma, & ſtylus abſoluẽdi debet eſſe, vt ſemper apponatur illa clauſula. ſ. rebus ſtantibus, prout ſtant, vel illi æquiualens, prout docet expreſſe Clarus q. 57. nu. 3. & eſt communis practica vbique ſeruata.

An ſemel abſolutus ex cauſa innocentiæ poſſit iterum conueniri, vel accuſari. *Cap. XI.*

SVMMARIVM.

1 *Nunquam per aliquam viam poteſt iterum conueniri ſemel abſolutus ex cauſa innocentiæ.*
2 *Erraſſet Pater a Sulmona, ſi Auctoris noſſet abſolutionem ex cauſa innocentiæ iterum contra eum inquirendo.*
3 *Perquam turpiter errauit Prouincialis quidam Auctorem iterum deferendo ex cauſa innocentiæ abſolutum.*
4 *Qui ſponte iterum diſcuti fecit ſuam innocentiam.*
5 *Quæ recenſet Auctor in ſui nominis defenſionem, & ad aliorum iudicum exemplum.*

1 EST communis opinio, et communiter ab omnibus approbata, et recepta tam legiſtis, quam canoniſtis, quod quando quis eſt abſolutus ex cauſa innocentiæ eo, quia crimen non commiſit, nullatenus poteſt contra eum vlterius procedi, nec ex munere,

nec

nec ad inſtantiam partis, nec per viam accuſationis, vel denunciationis neque aliquo alio modo, quibuſcunque nouis ſuperuenientibus indiciis, & eſt textus cla[illegible]s in capit. de his. de accuſatio. & in cap. ſi cui §. iiſdem. ff. de accuſ. & ita docent communiter omnes Doctores, vt Conradus in pract. fol. 227. num. 11. & Angelus de malef. in verb. & ad querelam. nu. 90. & Mantua conſil. 251. lib. 1. & Ioannes de Amic. conſil. 37. reg. 1. & Foller. in pract. fol. 302. num. 3. & Cinus l. vnica in 3. q. C. quando ciuil. & Socin. in l. qui agnatis poſt nu. 3. ff. de excep. & Boſſius tit. de ſent. nu. 77.

2 Ex iis dictis perquam grauiter erraſſet Reuerendiſſimus Pater a Sulmona iterum inquirendo contra me iudicialiter in Monaſterio Fulginei Florentię, cũ iam ex capite Innocentiæ fuerim abſolutus a Prouinciali illius temporis, vt patet in primo exemplari ſuperius poſito: ſed venia dignus eſt præfatus Reuerendiſſimus, quia non manifeſtaui illi præfatam meam abſolutionem, quã ex ea cauſa illi celaui, vt clarius mea appareret apud illum innocẽtia, & ne ſuſpicaretur me abſolutum a Præfato Prouinciali amicitiæ fædere, vel alia ſimili ex cauſa, & non ex meritis innocentiæ; quæ eidem Reuerendiſſimo ex ſua met iudiciali, & rigoroſa viſitatione in prefato Monaſterio Fulginei illi ſatis ſuperque innotuit, vt ipſe pluries teſtatus eſt ſcriptis, & verbis ẽt apud Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Cardinalem Verallum, vt ſuæ faceret ſatis conſcientiæ, & integritati, perſpecta iam per ſeipſum veritate, & mea cognita, & exploratà innocentia.

3 Indigniſsimus porro venia, & omni excuſatione præfatus ille Prouincialis, qui cum ſemel, ac bis me abſolu-

ſolutum ex cap. innoc. preſciret, & (quod peſſimum eſt) ipſemet me talem reperiſſet per ſuas repetitas iudiciales, & rigoroſas viſitationes, vt patet in primo exemplari ſuperius poſito, veruntamen ad id nequitiæ, vel dementiæ peruenit, vt me iterum accuſaret, vel deferret apud Sereniſſimum Magnum Ætruriæ Ducem, vnicum Dominum meum, vt ex tertio exemplari apparet.

3 Et licet ex ſuperius dictis nullatenus potuiſſet contra me vlterius inquiri, vel procedi; verumtamen ad maiorem præfati Sereniſſimi Domini mei ædificationem, & meæ innocentiæ apud ſuam celſitudinem clariorem oſtẽſionẽ iterũ ſubire volui iudiciũ, licet aſtringi de iure nõ poſſem, & meã agitari, & diſcuti innocentiam fere per annum, nec potui quieſcere per illam ſentẽtiam diffinitorii ſupra in tertio exemplari poſitam propter defectus in illã notatos, ſed volui per potentiſſimum, eminentiſſimum, incorruptibiliſſimum, integerrimumque Præfectum ſignaturæ iuſtitiæ, Illuſtriſs. Dominum Cardinalem Verallum vrbi, & orbi meam declarari innocẽtiam, quod per Dei gratiam, & præfati Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini, & per eius ſummam integritatẽ obtinui, vt patet in quarto exemplari ſuperius poſito.

5 Hæc omnia (fateor) ob mei nominis defenſionem recenſui: At non tantum, ſed vt cæteri iudices pre oculis habeant Regulas, & normas, quas imitentur, & ſequantur, & lapſus, & errores, quos euitent, & caueant.

An abſolutus ex alia cauſa, quam innocentiæ, poſſit iterum conueniri. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus ex alia cauſa, quam innocentiæ, poterit iterum conueniri.*

2 *Et nunquam abſoluitur, quantumcunque ſufficienter tortus ex cauſa innocentiæ.*

3 *De iure communi poterit quis iterum accuſari ab ignorante primam accuſationem.*

4 *Sed inter Regulares nullatenus debet admitti.*

5 *Iterum poterit quis accuſari, quando primus accuſator preuaricatus eſt.*

6 *Idem in abſoluto per tranſactionem cum primo accuſatore.*

1 Contra vero quando quis abſoluitur quacumque ex ſupra citatis cauſis non diffinitiue, & ex cauſa innocentiæ, ſed rebus ſtantibus, prout ſtant, vel ex hactenus deductis, ſi deinde noua ſuperuenerint indicia, poterit iterum procedi contra eum, non obſtante tali ſententia: ſic docet Clarus quæſt. 62. nu. 2. & dicit, quod hæc practica obſeruatur in Hiſpania, vt refert Didacus lib. 1. reſol. cap. 1. poſt num. 8. & idem etiam in Gallia obſeruari teſtatur Igneus in repet. §. alias poſt num. 180. & Rebuf. in proœ. conſti. franc. gloſſ. 5. num. 118.

2 Et licet addat Clarus, quod de iure qui purgauit per torturam omnia indicia, fortè eſſet definitiue abſoluendus tamquam innocens: verumtamen tandem conclu-

dit

tudo obtinuit, vt abſoluatur tantummodo rebus ſic ſtantibus, & ita practicari atteſtatur Iodoc. in pract. ſua. fol. 119. nu. 2. & re vera hæc practica eſt ſeruanda, quam ſeruat orbis ad diſtinguendos verè innocentes ab aliqualiter ſuſpectis, quidquid ſecus dicant alij, etiã quantumcunque Reus fuerit ſufficienter tortus, delictumque ſe commiſiſſe negauerit, æquanimiter tolerando torturam, namque ex eo ſolo, quod torturæ ſit iuridice ſubiectus, vacillat eius innocẽtia, nec poteſt ex eius cauſa vnquam abſolui, vt dictũ eſt ex Claro, & aliis, ſed tantum ex hactenus deductis.

3 Poterit etiam quis iterum accuſari ſecundum ius cõmune, quando eſt abſolutus, rebus ſic ſtantibus, ab eo, qui primam accuſationem ignorauit, dummodo ſuam vel ſuorum iniuriam proſequatur; & eſt textus in l. ſi cui. §. ijſdem. ff. de accuſ. & ita tenet gloſ. vnica in c. de his. de accuſat. quam dicit eſſe communiter receptam. Didac. libro ſecundo. reſolut. cap. decimo, poſt numerum primum, verſiculo tertio admitten. limitat Clar. quæſtione quinquageſima ſeptima, numero quarto, ex ijſdem Doctoribus, & aliis, quod talis iterum accuſans debet per proprium iuramentum ſuam ignorantiam probare, & vlterius, quod debet eſſe ex ſe probabilis, & veriſimilis, & denique quod, debet ſubeſſe aliqua magna cauſa ad hoc, vt iterum procedi poſſit, vt apertè colligit ex textu in d. §. ijſdem. ibi magna cauſa. & ideo ſubdit non eſſe audiendos huiuſmodi de nouo accuſare volentes, niſi in criminibus magnis, & attrocioribus præſtita fideiuſſione de omnibus impenſis, & damnis in caſu, quo delictum non probetur.

4 Ex quibus conſtat, quod inter nos regulares vix locum habere poteſt huiuſmodi caſus; tum quia regulariter innoteſcunt accuſationes ferè vniuerſæ Prouinciæ, tum quia ferè nullæ currunt impenſæ, nullumque damnum, niſi læſio famæ: tum, quia ego ſentio munus eſſe iudicis Regularis, vt ſtatim moneat iterum accuſare volentem de abſolutione illius, quem iterum prætendit accuſare, cum hæc pietas, & charitas omnino in regularibus vigere debeat, & denique accuſationem reſpuere: quare concludo, in hoc recedendum a iure communi inter nos, & non poſſe, nec deberi iterum accuſari ſemel abſolutos, rebus ſic ſtātibus, niſi noua ſuperuenerint indicia, vt dictum eſt ſupra, & in magnis criminibus, vt limitat Clarus.

5 Iterum poterit etiam quis accuſari, quando eſt abſolutus, quia primus accuſator præuaricatus fuit, vt dicit Gloſ. prædicta in d. c. de his. & eſt communis opinio, vt ait Didacus vbi ſupra. ver. 2. tunc demum. quem citat, & ſequitur Clarus loc. præalleg. numero quinto, addens rationem, quod non debet obeſſe dolus primi accuſatoris ſecundo accuſare volenti, pro quo ſtat fauor publicus, ne delicta remaneant impunita.

6 Idem dicendum, quando quis eſt abſolutus virtute tranſactionis initæ cum primo accuſatore, & eſt communis opinio, vt ait Felin. in cap. de his. numero tertio, de accuſat. & Curtius iunior in l. tranſigere, numero 34. & Marant. in ſuo ſpecul. fol. 84. poſt numerū 61. & Didacus vbi ſupra poſt numerū quintū, verſiculo nono. Idem & Anton. de Padill. in d. l. tranſigere numero 51. quos citat, & ſequitur Clarus. queſtio.

ſtio. 58. numero tertio, limitando hoc tantum procedere, in criminibus, in quibus nouo accuſatori competat ius accuſandi, vel quia crimen ſit publicum, vel quia proſequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam: alias ſecus.

De abſolutis per aliam viam, quam accuſationis. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Militant omnino Regulæ ſuperiores in proceſſu per viam inquiſitionis.*

2 *Idem omnino in proceſſu per viam denunciationis.*

3 *Abſolutus tantum in foro pœnitentiali ſemper conueniri poteſt.*

4 *Non autem abſolutus iuridice per viam diſpenſationis.*

5 *Apud nos non eſt in vſu, & tantum Generales id poſſunt.*

6 *Cuperet Auctor nunquam iterum conueniri poſſe ſemel abſolutum.*

1 OMnia ſupradicta æque militant in iudicio formato per viã iniquiſitionis ex munere, ſicut per viam accuſationis, ita, vt non poſſit quis denuo accuſari, niſi in caſibus ſuperius expoſitis, & eſt communis opinio, vt dicit Berous in d. c. de his. n. 20. quẽ citat, & ſequitur Clar. q. cit. nu. 7. nam inquiſitio habetur loco accuſationis, & ita ſeruandum eſt tam de iure ciuili, quam canonico, vt concludit Clar. eadem queſt. nu. 8.

2 Idemque omnino dicendum, ſi reus abſolutus fuerit in iudicio agitato per viam denunciationis, & ita dicunt Doctores, teſte Card. Alex. d. cap. de accuſ. col. 69. ver. quęro an abſolutoria. 2. q. 8. quē citat, et ſequitur Clarus vbi ſupra, quia re vera iudicium, quod fit per viā denunciationis, non differt a iudicio inquiſitionis, vt docet ibidem, & ſupra q. 7. circa princip.

3 Quando autem quis abſolutus fuit in foro pęnitentiali, nil omnino ei prodeſt, quo minus conueniri poſſit, vt docet Clarus cit. q. nū. 10. ſecundū præallegatā gloſſam in d. c. de his. quam omnes approbāt, vt dicit Aug. ad Angel. de maleſ. in verb. & ad querelam, et ait Didacus in d. c. 10. nu. 3. quod illa gloſſa eſt cōmuniter recepta; idem dicit Card. Alex. in c. habet. col. fin. ver. Ideo etiam. 2. q. 5. Simanc. de hæret. c. 8. nu. 4. alias enim quis de facili habita abſolutione a Confeſſore poſſet euadere pęnam delictorum, quod eſſet nedum ridiculum, vt ait Clarus ibidem, ſed valde Reip. pernicioſum: quæ doctrina veriſſima eſt, & ſeruanda, quamuis fuerit quis punitus in dicto foro pęnitentiali pęna quantumcunque magna, vt docet Gloſſa in cap. Gaudemus. in gloſ. fin. de diuor. quam omnes Doctores ſequuntur, teſtē Ant. Gom. c. 1. delictorum poſt numerum 40. verſ. ſit prima. & denique iſta concluſio nullibi habet difficultatem.

4 Nullus porro conueniri poterit ſecundū ius commune, poſtquam abſolutus fuerit per viam diſpenſationis, vt docet Gloſſa præallegata in d. cap. de his. quam ſequuntur communiter Doctores, vt ait Decius conſ. 136. circa princip. limitat Clarus d. quæſtio. num. 9. dummodo diſpēſatio proceſſerit ab eo, qui habet poteſtatem

diſpen-

diſpenſandi, vt ait Gloſſa ibidem, ſubdens quod crimina ſemel dimiſſa iterum in vltionem venire diuina clementia non patitur.

5 Hęc porro abſolutio inter nos regulares vix eſt in vſu, & arbitror eam non poſſe impertiri, niſi a Prælatis Generalibus, vel ab eorum delegatis cum plenitudine poteſtatis, & ego ſemel, & iterum illam impetraui pro nõnullis etiam inferioris notæ fratribus, eorum precibus cõmotus ex charitate: ſed cuperem in frequẽtiorem vſum venire, quotieſcunq. occaſio ſe obtulerit, ob maius bonum, quod Prælatorum recto iudicio eſt dimittendum.

6 Denique nollem regulariter quemquam ſemel abſolutum quacunque ex cauſa, ſiue innocentiæ, ſiue ex hactenus deductis iterum accuſari, vel conueniri vmquam poſſe, niſi vbi aperte appareret iniquitas iudicis, & conſtaret de eius iniuſtitia, vel damnum aliquod illatum eſſet parti, vel Reipublicæ, vel aliqua conſimilis, & grauis cauſa occurreret ſeruatis cæteris ſeruandis, vt ſupra.

DE REORVM DEFENSIONIBVS.

Tractatus decimi Pars Secunda.

PRAEAMBVLVM.

CVm rei, ſiue confeſſi ſpontè, ſiue confeſſi in tortura, ſiue conuicti, condemnandi ſint, vt inferius dicetur, ſed ante eorum condemnationem defenſiones illis omnino dandæ, quod eſſentialiſſimum eſt iuris: ideò modi procedendi ordine ſeruato prius de defenſionibus agendum, & dehinc de condemnationibus.

De Reorum defenſionibus in genere. *Cap. I.*

SVMMARIVM.

1 *Nullus omnino condemnari debet indefenſus, per quamcunque viam procedatur.*

2 *Etiam ſpontè confeſſo terminus defenſionis dandus.*

3 *Quod regulares magis quam alii ſeruare debent.*

4 *Docereque reos idiotas, & illis procuratorem aſsignare.*

5 *Vix eligitur ſæcularis, & tunc ſecretus, & cautus.*

6 *Cui procuratori danda eſt copia proceſsus, & cętera, prout de iure.*

7 *Quę omnia Prȩlati regulares concedant, & ſeruent.*

1 Eſt certa iuris concluſio ab omnibus communiter re-
cepta, & practicata, quod in criminalibus nemo debet omnino condemnari, niſi prius dato illi termino ad faciendum ſuas defenſiones cum copia proceſſus formati per quamcumque viam, ſeruatis ſeruandis, vt inferius dicetur, ſiue reus ſit conuictus per legitimas probationes, ſiue ſit confeſſus in tortura, ſiue etiam ſponte; & hanc practicam ſeruat totus mundus, vt elicitur ex Claro q. 49. num. 13. & q. 65. nu. 1. & ſic dicit Sal. l. 2. poſt nu. 7. C. de cuſto. Reor. & Angel. de malef. verb. qui iudex. quem refert practica Conradi fol. 307. nu. 3. & Marianus in repet. c. qualiter, & quando poſt nu. 232. de accuſ. & Puteus de Syn. fol. 459. c. 6. & pract. Carrerij fol. 538. n. 45. & Boſſius tit. de ſentent. nu. 1. & Gram. conſil. 16. & Ant. Gomez. cap. 12. delict. nu. 3.

2 Et licet Boſſius tit. de confeſs. nu. 2. dicat, quod non eſt dandus terminus defenſionis Reo confeſſo ſponte, niſi illum petat: nihilominus, vt dicit Clarus loc. præallegatis, practica generalis contrariũ ſeruat, ſcilicet, vt etiã confeſſo, & dilationem non petenti detur defenſionis terminus, quia ſic (inquit Clarus) non errabitur.

3 Quod ſi Clarus, tam clarus, & inſignis Doctor, vult ab omnibus de iure communi ſeruari, nè contingat errare: quanto magis ad id tenentur iudices regulares, qui tutiorem, ac mitiorem partem eligere ſemper debent, & inſuper facillimè errare poſſunt, cum vt plurimum in hac materia ſint imperiti, & inexperti?

4 Et vlterius cum fratres, de quibus ferendum eſt iudicium, vt plurimum ſint ſimplices, & idiotę, præſertim in hac materia tenentur iudices regulares nedum offerre, & dare illis terminum defenſionis ſeruatis ſeruandis, etſi

X 4 non

non petant, ſed vlterius debent illis aſſignare procuratorem, ſiue conſiliarium expertum, & peritum intra ordinem, quoad fieri poteſt; ſin autem, extra ordinem: nam nullatenus prætermittendæ ſunt defenſiones, cum ſint de iure naturæ.

5 Caute tamē, non niſi cogente neceſſitate extra ordinem recurrendum, & tunc vir probus, diſcretus, & ſecretus, & bonæ famæ, & ordinis deuotus eſt eligendus, ne imperfectiones ordinis vllatenus extra ipſum reuelentur, vel ſaltem quominus fieri poterit.

6 Qui etiam Procurator debet habere copiam proceſſus, & debitas dilationes, producere teſtes examinandos pro reo, & omnia alia facere in eius defenſionem, prout de iure, &c.

7 Et ſimiliter Prælati ipſi, & iudices regulares omnia præfata concedere, & admittere debent, atque acceptare, prout de iure ſeruatis ſeruandis, & diſcuſſis diſcutiendis, vt in ſequentibus latius dicetur.

An aliquo in caſu omitti poſſint Reorum Defenſiones. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Nullus iudex poteſt de iure defenſiones tollere.*
2 *Grauius peccant inferiores Prælati illas negando.*
3 *Neque cuicunque reo ſunt negandæ, etiam in flagranti.*
4 *Limitatur de iure communi, ſed non inter regulares.*
5 *Nec reus ipſe defenſionibus renunciare poteſt, vbi agitur de pœna corporis afflictiua.*

non 6 *Idem*

6 *Idem ſi oriatur læſio famæ cum ſcandalo.*
7. *Tamen ſponte confeſſus poteſt renunciare.*
8 *At caueant, ne reos ad id inducant.*
9. *Sed potius iuuent reos: ſalua iuſtitia.*

1 PRimum dico cum Claro q. 49. nu. 14. quod ex parte iudicis nec etiam Princeps poteſt, etiã de plenitudine poteſtatis, tollere in criminalib. ſuas defenſiones Reo, & idẽ dico de Reuerẽdiſs. P. Generali ordinis, & Illuſtriſs. D. Protectore, qui videntur ſummi noſtri Principes: ita tenet Bal. in l. 3. §. ſi is, pro quo. ver. in eadẽ. ff. quod quiſque iuris, & hanc doctrinã oẽs Doctores tenent, vt dicit Soc. conſil. 286. poſt nu. 46. verſic. tertius caſus. lib. 2. & Marſil. in pract. crim. §. expedita. nu. 76. & alii.

2 Videãt ergo Prælati inferiores, quam grauiter delinquant quacunque ex cauſa tollentes, vel negantes defenſiones reis, cum id nec ſummis Prælatis, nec ſummis Principibus liceat.

3 Secundo dico ex parte reorũ, quod nec ẽt reo capto, vel cõprehenſo in flagrãti crimine negãdæ ſunt defenſiones inter nos regulares, cum id conſulat Clarus de iure communi. q. 8. nu. 3. cum nos tutius, & mitius procedere debeamus, vt ſæpius dixi, q d quid ſecus doceat Bald. in l. vt vim. nu. 2. ff. de iuſt. & iur. & Poller. in pract. cri. fol. 167. col. 1. & alij, a quib. recedit Clarus vbi ſupra.

4 Limitat verumtamen, niſi vltra talem deprehenſionem per teſtes idoneos de ipſo delicto Reus manifeſte conuictus, vel confeſſus eſſet: limitat etiam, niſi eſſet periculum maioris ſcandali, vel quia delictum eſſet atrox, & populus magnis clamoribus non vanis poſtularet nõ differri ſupplicium, vel quia eſſet concitata ſeditio, nec

poſſet

poſſet de facili ſedari, & cętera huiuſmodi, quæ omnia cum inter nos nullatenus, vel vix contingere poſſint, non videntur habere locum prædictæ limitationes: & præterea cum ipſi ad tutiorem, & mitiorē partem ex Religionis profeſſione teneamur, & dando defenſionis terminum, nullum detrimentum, nullumue damnum oriri poſſit; ſic autem ſecus faciendo, ſemper omnino defenſionis terminum dari vellem.

5 Dico tertio ex parte ipſius Rei, quod nec ipſe in cauſis criminalibus ſuis defenſionibus renunciare poteſt, quando agitur de imponenda pena corporis afflictiua. ita ſentit Gloſſa in l. pactū inter hæredes. verb. liceat. ff. de pactis, quæ cōmuniter approbatur à Doctoribus, & eſt ab omnib. recepta, vt ait Duendas reg. 190. limit. 4. & Didacus ſuper quarto decret. fol. 202. nu. 16. & Ant. Gomez. cap. 1. delict. poſt. num. 66.

6 Idem dico, quando ageretur de magna læſione famæ vniuerſaliter, quotieſcumq. poſſet oriri ſcandalum ſiue in ipſomet ordine, ſiue extra ipſum.

7 Addit tamen Clarus quæſt. 46. nu. 16. quod ſi Reus eſſet ſponte confeſſus delictum, & iudex illi ſtatuiſſet defenſionis terminum, & reus illi renunciaret, poſſet iudex ſtatim illum morti tradere, & ita practicari dicit Baldus in l. ſi accuſatoribus. nu. 11. C. de accuſ. & Didacus loc. prælleg. ſed debent iudices (vt inquit Clarus ibidem) in actis apponi facere clauſulam talē, ſcilicet, quod Reus ſcit nullam ſe habere defenſionē, vt elicitur ex Baldo in l. Raptores. verſic. 4. C. de epiſc. & Cleric. & ſic ſemper ſe practicaſſe dicit Angel. de maleſ. verb. qui iudex. nu. 8. & in l. ſed ſi quis. §. quæſitum. poſt num. 3. ff. ſi quis caution., & Auguſt. ad Angel. ibid. num. 14. dicunt, quod

quod hac practica hodie vtuntur aſſeſſores, & in tali caſu re vera credo, quod etiam iudices regulares eadem practica tuta conſcientia vti poſſent in imponendis reſpectiue pœnis.

8 Aduertere tamen debent quam maxime ex conſilio eiuſdem Clari ibidem, quod nullo modo debent inducere reos ad renunciandum ſuis defenſionibus, præſertim cauilloſe, vel doloſe, vel inique, ne ſuper eos, vel ſuper eorum charos deſcendat ira Dei, vt dicit Angelus in d. §. quæſitum.

9 Sed potius, vt decet Religioſos iudices, doceant, moneant, iuuentque reos, abſque tamen iuſtitiæ læſione, vt ſe pro viribus defendant.

De defenſione ex nullitate proceſſus, & præſcriptione.
Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Si proceſſus ſit nullus, non poteſt per illum puniri reus.*
2 *Secundo ex præſcriptione criminis commiſsi.*
3 *Idem in proceſſu per viam inquiſitionis.*
4 *Præſcriptio currit a die commiſsi delicti, & non a die ſcientiæ ipſius.*
5 *Aliquando currit preſcriptio ſpacio quinque annorum.*
6 *In Statutis noſtris preſcribitur per viſitationes.*
7 *Quod Statutum cupit Auctor omnino ſeruari.*
8 *Ad tollendas omnes cauillationes in omni crimine, quinquennii ſpacio præſcribi cuperet Auctor.*

9 *In*

Digitized by Google

9 *In ſyndicatu verò preſcribitur expletis officiis.*
10 *Quod verum eſt in criminibus officii, non autem in aliis.*
11 *De criminibus preſcriptis quando poteſt inquiri.*

1 NVllitas proceſſus poteſt oriri, vel ex iudicis incompetentis defectu, vel ex defectu alicuius conſimilis requiſiti ad ſubſtantiam iudicii, de quorum ſingulis dictum eſt ſupra, & ideo breuitatis cauſa hic repetere omitto: quicunque igitur talis defectus alicuius ſubſtantialis ad ſubſtantiam, & eſſentiam iudicii neceſſario requiſiti interuenerit, proceſſus eſt nullus, & ex eo poterit ſufficienter ſe defendere reus, vt nullatenus puniatur, nec vlterius contra eum procedatur in tali proceſſu.

2 Poterit ſecundo ſe defendere Reus ex præſcriptione temporis elapſi a die commiſſi criminis, quę præſcriptio locum habet poſt decurſos viginti annos, quo temporis ſpacio præſcribitur omnis actio criminalis: l. querelā. C. de falſis. & ita tenent cōmuniter Doctores, vt dicit Abbas in cap. cum haberet. num. 4. & Card. Alex. cap. de accuſ. col. 48. verſic. item opponi. 2. q. 8. & Boerius deciſ. 26. num. 6. & Villalob. in collec. commun. opin. littera D. num. 55. & Vilius lib. commun. opin. in verb. accuſatio falſi. & Ant. Gomez. ſuper l. 76. Tauri num. 5. Marſil. conſil. 117. num. 40. & ita iudicatum pluries fuiſſe refert Clarus q. 51. num. 1.

3 Idem ſeruādum omnino in proceſſu per viam inquiſitionis (quidquid dicat quędam Gloſſa.) contra quam tenet Iaſon l. 1. nu. 8. ff. de iuriſd. omnium iudic. Baldus de præſcript. in 4. q. 4. q. 2. num. 3. & Conradus

fol.

fol. 257. numero 36. Boſſius tit. quomodo procedatur per actionem nu. 17. & alii, quos citat, & ſequitur Clarus q. præalleg. nu. 2.

4 Notandum autem, quod in huiuſmodi pręſcriptionibus computandũ eſt a die vltimi cõmiſſi delicti, vt dicit Gloſſa in l. ſi mariti. §. ſex menſium. in verb. commiſſi criminis. ff. de adult. & eſt communis opinio, vt ait Angel. de Caſtro in conſiliis criminalib. diuerſorum lib. 1. conſi. 93. nu. 10. & non a die ſcientię ipſius, quam etiam communem opinionem dicit eſſe Alex. quẽ refert Rui. conſ. 27. poſt. nu. 6. ver. 2. iſtud. l. 4. Marſil. in pract. cri. §. Cõſtante nu. 85. & conſ. 87. nu. 15. & ſic dicit Clarus loc. præalleg. nu. 5. & alibi, quod regulariter oĩs præſcriptio currit etiam ignoranti, & re vera, ſi hoc non ſeruaretur, poſſet procedi contra quemcunque plene correctum, & emendatum ſponte poſt innumeros annos, quod eſſet abſurdiſſimum, & Reipublicæ perniciosiſſimum.

5 Quin vlterius in multis caſibus pręſcribitur multo minori ſpatio temporis, quam viginti annorum, vt de adulterio dicit Clarus l. 5. § Adulterium. verſ. vnum tamen, & præfata q. nu. 5. quod quinquennii ſpatio præſcribitur ſecundum diſpoſitionem iuris communis.

6 At vniuerſaliter pręſcriptio currit in qualibet Religione, & republica ex diſpoſitione ſtatutorũ, vt ibidẽ aduertit idẽ Clarus, & in noſtris ſtatutis Vallisol. tit. de Fratrũ defectibus opportune detegẽdis. §. vnico. fol. 150. præfixus vř terminus in qualibet viſitatione cuiuſcũq. Prælati, ſiue Generalis, ſiue Prouincialis, poſtq̃ non põt quis audiri in iudicio cõtra quẽlibet, ſed potius puniri debet, vt publicæ tranquillitatis, & pacis perturbator, & alienæ famæ inſidiator, & vt infamis, vt ibidem diſponitur.

7 Quod

7 Quod ſaluberrimum ſtatutum in uiridiori vellem eſſe obſeruantia propter commune tranquillitatis, & pacis bonum, vt ibidem innuitur, cum viderim tamen illud a multis Prælatis pro nihilo duci, & omnino paruipendi.

8 Sed cum multoties ſe excuſent Fratres, quod crimina viſitationis tempore ignorauerint, & ideo non malitioſe, & callide in aliud tempus manifeſtanda, vel accuſanda diſtulerint, ſed ob eorum ignorantiam: ideo iuxta ſuperius tradita decerni vellem, vt non omnino præſcriptio curreret a die commiſſi delicti ſecundum tempus a iure communi præfixum, nec omnino a die ſcientiæ delicti, nec omnino in prima viſitatione poſt commiſſum, ſed, vt prorſus præcluderetur via malignantibus, & Reipublicę perturbatoribus, & alienæ famę inſidiatoribus, & ignorantiæ excuſationes prætendentibus, & ſimilibus, vellem præfigi tempus quinquennii ad pręſcribendum quodlibet delictum, computando omnino (nulla habita ratione ſcientiæ, vel ignorantiæ) a die cõmiſſi delicti, quia eo tẽporis ſpatio ſaltem duæ, & regulariter plures occurrunt viſitationes diuerſorum Prælatorum, & impoſſibile videtur, quod, vbi tot frequentes fiunt inquiſitiones, & viſitationes, in eis non manifeſtẽtur delicta, ſi quæ extant, & ideo, ſi illis peractis numquã apparuit crimen, irrationabile prorſus, & abſurdum videtur, vt poſtea quacunq; ex cauſa manifeſtari debeat: igitur quinquennii ſpatio omne delictum a die, quo eſt commiſſum, omnino in Religionibus præſcribi deberet.

9 Eſt autem ſpecialis præſcriptio in ſyndicatu, videtur enim, quod nullus Prouincialis, vel alius officialis moleſtari omnino poſſit poſt ſuum expletum ſyndicatum,

tum,

tum, qui regulariter expletur reſpectiue in congregationibus, vel capitulis prouincialibus, vel generalibus ſecundum diuerſitatem, vel gradum Prælatorum, qui ſyndicantur expletis eorum officiis, & hanc eſſe communẽ opinionem dicunt Ferrar. caut. 14. ver. & circa iſtam, & Boſſius tit. de offic. corrup. pecu. num. 32. & Puteus de Synd. fol. 142. poſt nu. 7. & Ant. Gomez. c. 1. delic. nu. 23.

10 Limitandum eſt tamen mea ſententia, & diſtinguendum de criminibus, nam de criminibus præciſe ſpectantibus ad munus, & officium, vera eſt præfata concluſio, & omnino ſeruanda in Religionibus iuxta iuris communis diſpoſitionem, ſed loquendo de criminibus perſonalibus, quæ committuntur a Prælatis, vt perſonæ priuatę, & non ratione officii, vt ſunt adulteria, & ſacrilegia, & ſimilia, eſſet prorſus contra ius, & fas, vt ſub pallio ſyndicatus euadere vellent, & ſe contegere; cum omnino in ſimilibus criminibus eandem pręſciptionis legem ſubire debent, ſicut cæteri Fratrum, quin etiam indiſpẽſabilius, cum ad maiorem vitæ perfectionem teneantur tamquam Prælati.

11 Denique notandum ex Claro quæſt. cit. nu. 7. quod crimina iam præſcripta, de quibus non poteſt amplius cognoſci, poſſunt aliqualiter inquiri ad aggrauandũ alia maleficia, de quibus cognoſci poteſt, & hanc eſſe communem opinionem dicunt Nellus de Bannitis 2. p. q. 6. & Iaſon l. fin. ff. de iuriſd. omnium iud. & Vilalp. in rep. lib. 22. cap. 8. poſt nu. 4. ſed (cum idem Nellus dicat, quod id iure fieri non poteſt, & inter nos regulares mitior pars eligenda ſit, vt dixi millies) nollem paſſim hoc fieri, & numquam ad aggrauandas pęnas, ſed ſolum in faci-

Digitized by Google

facinoroſis inſignibus, & in iiſdem generibus delictorũ ad ignoſcendum, ſi alias deliquerint, vt inde grauati indiciis, & criminibus ex conſuetudine, & incorrigibilitate ſeuerius ſecundum legis rigorem irremiſſibiliter puniantur.

De defenſione ex perempta inſtantia, & ex cauſa mortis. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Ex perempta inſtantia defenſio.*
2 *Quæ defenſio ſeruanda eſt inter Regulares.*
3 *Mors vero accuſatoris inter Regulares non prodeſt Reo.*
4 *Quod etiam ſeruatur, cum vt plurimum procedatur per viam inquiſitionis.*
5 *Poterit etiam alius quis accuſationem proſequi.*
6 *Et quacumque ex cauſa deſiſtat accuſator, poterit iudex accuſationem proſequi.*
7 *Nec requiritur, quod iudex potuiſſet ex officio procedere, ſed ſufficit iam eum eſſe motum.*
8 *Mortuo autem Reo aboleri debet proceſſus.*
9 *Excipiuntur tamen aliqui caſus.*

1 DOcet Clarus quęſt. 51. nu. 8. quod poteſt reus ſe defendere excipiendo peremptam eſſe inſtãtiam cauſæ, & eo caſu debet abſolui, & accuſator poſt peremptã inſtantiam non eſt vlterius audiendus, & ita cõmuniter dici atteſtatur Salic. in l. qui de crimine. poſt numerum octauum. C. de accuſ. quem refert Capic. deciſ. 266. num.

num. 4. & hoc procedere, tam de iure canonico, quam ciuili, & in hoc omnes concordant, vt dicit Anan. in cap. qualiter, & quando. §. licet autem. numero ſexto, de accuſat.

2 Et licet idem Clarus loc. cit. dicat, quod in Ducatu Mediolanenſi nulla ſeruatur inſtantia in cauſis criminalibus cuiuſcumque iuris, & ita practicari docet ex Boſſio: inter nos tamen Regulares, in quibus debet vigere maximè pietas, locum habere huiuſmodi defenſionem ſecundum ius commune nullatenus eſt ambigendum, & ita prorſus eſt practicandum; & ſecus facientes iudices mea ſententia grauiter peccarent, eſſentque puniendi.

3 Contra vero, licet nonnulli opinentur, quod mortuo accuſatore extinctum, & abolitum ſit accuſationis iudicium, verumtamen inter nos Regulares, vbi iam plusquam ſufficienter excitatus eſt iudex, nullatenus debet habere locum, ſed iudex ex officio accuſationem proſequi, & proceſſum perficere debet, & ita communiter teneri, atque ſeruari docet Bartol. l. libellorum. §. fin. numero quinto, ff. de accuſ. & Corſet. in repet. ab A. verb. Abolitio. & Ana. in cap. crimin. poſt numerum quintum, verſ. His autem præmiſſis, & Boſſ. tit. de inquiſ. num. 89.

4 Quam quidem concluſionem nullam habere difficultatem hodiernis temporibus dicit Clarus loc. cit. & alibi, quia iam ex generali conſuetudine in omni caſu proceditur per inquiſitionem, ſiue eſſet accuſator, ſiue non, & idem ſeruari debet inter nos ſeruatis tamen ſeruandis in inquiſitionibus, vt ſupra dictum eſt.

5 Et licet ex dictis conſtet non requiri, vt accuſatore

Y mor-

mortuo, aliquis alius accuſationem proſequatur, verumtamen, ſi iudex dormitaret, & ex eo delicta impunita remanerent in Reipublicæ detrimentum poterit quilibet alius accuſationem proſequi, vel de nouo accuſare intra tempus a lege accuſationi præfixum, ut declarat Bart. l. libellorum. §. fin. num. ſexto. ff. de accuſat. & eſt communis opinio, vt dicit Antonius Gom. lib. de delict. cap. 1. num. 36.

6 Et ſimiliter quacumque ex cauſa accuſator deſiſtat, poterit iudex ipſe proſequi proceſſum, & finire, ſi Reipublicæ expedire videat, nec eo caſu locum habet defenſio ex iſto capite, vt ſentit Bart. loc. cit. numero quinto, & eſt communis opinio, vt dicit Gandin. tit. de tranſact. quem refert pract. Carrer. fol. 505. nu. 379. Aret. cap. licet. nu. 22. de accuſ. quos citat, & ſequitur Clarus q. præalleg. num. 11.

7 Et licet ipſe limitet hoc procedere tantum in illis caſibus, in quibus iudex ab initio potuiſſet ex officio procedere, alias ſecus; mea ſententia non eſt admittenda huiuſmodi limitatio; niſi acuſator ex iuſta cauſa deſiſteret: puta, quia ex falſa cauſa accuſaſſet, & inde accuſatum innocentē reperiſſet, & ſimilia. Cæterum ſi abſq. cauſa deſiſtat, & iudex iam ſufficienter eſt motus, poterit procedere, licet ab initio non potuiſſet ex officio iuxta ſuperius tradita.

8 Contra verò impijſſimum eſſet proſequi proceſſum etiam inſtante parte, delinquente iam mortuo, nam crimen, & pœna per mortem extinguuntur. l. defuncto. ff. de pub. iudic. & eſt communis concluſio, vt dicit Cagnol. Plazza, & alii, quos citat, & ſequitur Clarus eadem quæſt. nu. 12.

9 Exci-

9 Excipit tamē nu. 13. ſequenti aliqua crimina, in quibus etiam poſt mortem delinquentis procedi poſſe aſſerit, vt eſt crimen hæreſis, & læſæ maieſtatis, & homicidii ſuiipſius, & ſimilibus: ita communiter teneri a Doctoribus dicit Antonius Gom. c. 1. delictorum nu. 80. Et inter nos idem eſt ſeruandum in illis criminibus, circa quæ ita decernunt noſtra ſtatuta, vt in proprietariis, & ſimilibus quoad pœnas in illis taxatas.

De defenſione ex habitus ſuſceptione.
Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Suſceptio Baptiſmi poſt commiſſum crimen Reum liberat.*

2 *Tenebitur tamen ad reſtitutionem, ad quam prius tenebatur.*

3 *Idem ex ſuſceptione habitus, cum iiſdem limitationibus.*

4 *Exceptis caſibus a iure cautis.*

5 *In quibus rei priuandi habitu, & foro ſæculari tradendi.*

6 *In reliquis omnino liberandi Rei per habitus ſuſceptionem.*

1 DOcet Clarus q. præalleg. nu. 19. pro vtraque parte diſputando, & adducēdo Doctores, iuxta Gloſſam in cap. quod autem. verb. pęnitentes. 32. q. 1. quod Iudæus, qui poſt commiſsū delictum ſuſcepit ſacrū baptiſma, & factus eſt Chriſtianus, nullatenus eſt puniendus

pro eo delicto, & dicit Ferrar. caut. 24. poſt num. 4. quod hæc eſt cõis opinio Theologorum, quem refert Viuius lib. commun. opin. verb. accuſari poteſt, &c. & hanc ſequitur Clarus opinionem, quia æquior, & Religioni noſtræ magis conſona, & magis attrahit Iudæos ad conuerſionem: limitat, dummodo baptiſmus in fraudem non ſit ſuſceptus.

2 Et vlterius licet verè baptizatus liberetur a pęna temporali, & poſſit ſe per ſuſceptionẽ Baptiſmi defendere, tenebitur tamẽ ad reſtitutionẽ damni, ad quam tenebatur ante ſuſceptum baptiſmum, quod eſſe veriſſimum, & ab omnib. approbatum dicit Ruin. conſ. 13. nu. 2.

3 A ſimili dico ego poſſe quemque ſe defendere ex habitus ad ordinem ſuſceptione, cum iiſdem limitationib. nempe, quod non ſit ſuſceptus in fraudem, & quod damnum illatum reſtituat pro viribus.

4 Excipi debent caſus, in quibus ſummi Pontifices, vel ſtatuta ordinis declarant ſuſceptionem habitus, vel profeſſionem nullam propter delicta in ſæculo commiſſa.

5 Quibus in caſibus tales delinquẽtes habitu Religionis priuandi ſunt, et foro ſęculari tradendi, ſeruatis ſeruandis iuxta ſuperius tradita.

6 In Reliquis omnibus locum ſemper habere vidi præfatam defenſionem, & ſic practicari, & ſeruari ſemper, & vbique, et valde rationabiliter, quia vere pęnitentes, et habitum ſuſcipientes non in fraudem nullatenus ſunt moleſtandi ob delicta in ſęculo commiſſa, quin potius nutriendi, et fouendi in via pęnitentię, et Religionis, quã ingreſſi ſunt, vt eam perficere poſsint ad plenam vitæ correctionem, et emendationem.

De

Digitized by Google

De defenſione ex euidentia rei, & ex negatiua probata. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Rei euidentia reum abſolutè liberat.*
2 *Idem ex demonſtrata rei impoſsibilitate.*
3 *Quibus in caſibus Reus abſoluitur, vt innocens.*
4 *Probatio negatiuę in vniuerſali non eſt ſufficiens defenſio.*
5 *Sed requiritur negatiua probata, coarctata loco, & tempore.*
6 *Sufficit etiam negatiua probata per ſolum dictum offenſi.*
7 *Secus tamen ſi res euidenter conſtaret.*
8 *Et in hoc iudicis arbitrium, & pietas exigitur.*

1 PLenè poteſt tueri ſe reus, probando delictum non eſſe commiſſum per euidentiam rei, & hoc multis modis, verbi gratia, ſi qui dicebatur occiſus, exhibeatur viuus, vt in cauſa D. Athanaſii contigit; ſi domus, quæ aſſerebatur combuſta, reperiatur integra, & illæſa, & qui dicebatur vulneratus, reperiatur ſanus, & integer, vt in facto contigiſse dicit Baldus l. ſi quos teſtibus in fin. C. de teſtib. nempe quod ſemel fuit exhumatum corpus illius, qui dicebatur vulneratus, quo reperto illæſo, fuit reus abſolutus, licet contra eum plene probatum fuiſſet: quod idem refert Angelus de malef. verb. comparent. nu. 33. & pract. Carrerii fol. 558. num. 96.

2 Eadem omnino defenſio locũ habet, ſi delictũ, quod

commiſſum fuiſſe dicitur, ex rerũ natura oſtendatur impoſſibile; & ex iſto capite abſolutum fuiſſe quendam Ioannem Antonium Zannetum Cauponem die 2. Decembris 1559. P. N. per curiam Papiæ dicit Clarus q. 52. num. 1. & ego ipſe in quodam grauiſſimo articulo, inter cæteros a delatore, de quo ſupra, contra me obiecto, ex iſtomet capite me defendi ſine ſcriptis oretenus, & ſola viua voce apud Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem Verallum, cognoſcente illo integerrimo, & prudentiſſimo Principe ob ſuum purgatiſſimum, clariſſimumque iudicium impoſſibilitatem rei ex mea ſola vocali relatione.

3 Quotieſcunque igitur ex quocunque conſimili capite apparet impoſſibilitas rei abſque vlla cunctatiõne, vel mora reus eſt abſoluendus ex capite innocentiæ, ſicut ego abſolutus fui.

4 Valida eſt etiam illa defenſio, qua quis probat negatiuam, ſed non ſimplicem, & indeterminatam, vt cum probatur, quod Reus non commiſit crimen abſolute, & indeterminate, quia talis negatiua eſt improbabilis (vt dicit Gloſſa in cap. bonæ memoriæ. verb. per rerum naturam, de elec.) quam dicunt eſſe communiter approbatam Paris. c. quoniam contra. numero 8. de probat. Hercula. de probat. neg. num. 125.

5 Sed ad hoc, vt negatiua plene defendat, debet eſſe coarctata loco, & tempore, & æque probari, ſicut affirmatiua: puta, quod teſtes deponant Reum prætenſum fuiſſe in loco diuerſo, & diſtanti eadem hora a loco commiſſi delicti, vel quod ipſi fuerunt præſentes in eodem loco, & tempore, & quod attendebant, & quod delictum committi non potuiſſet, quin ipſi vidiſſent, et ſciuiſſent;

ſic

ſic dicit Gloſſa §. ſi vero adſunt. verb. et vidiſſe. in auth. de hære. & falcid. con. prima, et ait Fel. cap. in noſtra. num. 8. de teſtibus, et Aretinus dicebat illam practicam eſſe cõmunem, quē refert Ruin. conſ. 96. lib. 4. et hanc eſſe receptam dicit Simanc. de hære. c. 26. num. 4.

6 Eadem negatiua probari poteſt per confeſsionem, vel dictum ipſiuſmet offenſi: nam (vt dicit Clarus quęſt. 42. num. 4) licet aſſertio vulnerati contra aliquem non probet, nec faciat indicium ad torturam, tamen e conuerſo dictum defuncti exculpantis imputatum de homicidio tollit omnia indicia, quæ ſunt contra ipſum, vt ex eis non poſsit torqueri: ita dicit Baldus l. prima numero 33. C. communia de leg. et eſt communis opinio, ut dicit Plotus in conſil. crim. diuerſorum conſil. 110. num. 1. lib. 1.

7 Quæ tamen defenſio (ut dicit Clarus ibidem) habet locum, quando res eſt dubia: ſed ſi appareret de ueritate in contrarium, vel eſſent contra reum indicia valde vrgentia, & proxima delicto, non eſſet ſtandum huiuſmodi aſſertioni, ſaltem ad euitandam torturam, & ita practicari dicit Blanc. in pract. criminali, nu. 101.

8 Quare (vt optimè aduertit Clarus ibidem) in hoc maximè præualet iudicis arbitrium, qui inſpecta qualitate facti, & perſonarum conſideret, an talis exculpatio ſit veriſimilis, & ei ſtandum, & mitiorem, & tutiorem partem ſemper eligat iudex, præſertim Regularis.

Digitized by Google

De defenſione ex teſtibus. *Cap. VII.*

SVMMARIVM.

1 *Defenſio eſt ſufficiens, ſi probetur teſtium inhabilitas.*

2 *Nec ſufficit in vniuerſali, ſed ſpecialiter probanda inhabilitas.*

3 *Quod ſi opponentes non probent, puniendi ſunt.*

4 *Defenſio ex teſtibus non legitimè receptis.*

5 *Item ex variis, vacillantibus, falſis, &c.*

6 *Quare nomina teſtium Reo aperienda.*

7 *Standum eſt validioribus, & in dubio pro reo.*

8 *Idem quando vnicus teſtis integer probat.*

1 PRimo defendere ſe poteſt quis opponendo, quod teſtes cōtra eū examinati ſunt inhabiles, quia inimici, vel quia infames, & cęteras adducendo inhabilitates, de quibus dictum eſt ſupra.

2 Aduertendum tamen ex Claro q. 54. numero 2. & 3. quod non ſufficit opponere generaliter, quod ſint inhabiles, vel infames, ſed oportet ſpecificare inhabilitatem illam cum circumſtantiis loci, temporis, & ſimilia, & eſt communis opinio, vt dicit Boerius deciſ. 321. numero ſecundo.

3 Et, ſi illi, qui opponunt crimina contra teſtes, non probant ipſa, tenentur actione iniuriarum, & ſunt puniendi: & hæc eſt communis opinio, vt dicit Boſſius tit. de iniur. numero 21. & licet addat Clarus ex Boerio conſil. 4. numero 49. quod in Regno Franciæ, qui opponit

ponit excipiendo contra teſtes, non tenetur, etiamſi non probet: & idem ſeruari ait Clarus in Ducatu Mediolanenſi: tamen inter nos Regulares practicanda eſt opinio communis, & puniendi ſunt opponẽtes crimina, ſi non probent illa, licet excipiendo opponãt, vt ait Boerius d. conſ. 4. nu. 87. Nam ſic præcluditur via malignantibus, & frenum imponitur finem non habentibus in calumniis proximorum, & pacis, & quietis perturbatoribus. Quare omnino hæc practica ſeruanda in Religionibus; opponentes vero falſa peccant mortaliter, & ad reſtitutionem tenentur, & eſt communis opinio.

4 Repelluntur etiam teſtes, quando non ſunt recepti, & examinati legitimè, vel ſine iuramento depoſuerunt, vel ſine aliis neceſſario requiſitis, de quibus ſupra.

5 Vlterius excipiuntur teſtes, quando ſunt falſi, vel contrarii, vel vacillantes, vel varii, vel ſingulares, quæ omnes defenſiones accipiendæ, & ponderandæ ſunt ſeruatis ſeruandis iuxta ſuperius tradita in tract. de teſtibus.

6 Ex quibus conſtat, quod ſi reus aliter ſe defendere non poteſt, reuelanda ſunt ei, & aperienda omnia teſtiũ nomina iuxta ſuperius tradita, & determinata, vt docet etiam Panor. in cap. olim. ext. de accuſ. & Hoſtienſ. tit. eo. cap. qualiter, & quando.

7 Denique ponderandum in exceptione negatiuæ probatæ, quod ſemper ſtandum eſt pro reo, & non pro accuſatore, vt dictum eſt ſuperius, & patet ex cap. in noſtra. ext. de teſt. & ibi Gloſſa, & Doctores, & docet Boſſius de defenſionibus reorum. nu. 7. immò dicunt etiam Gloſſa in c. Clerici. diſt. 81. & Abbas c. ex litteris. & c. ad noſtram.

noſtram ex. de proba. & Boſſius loc. cit. nu. 8. & 9. quod etiã, quod præualeant teſtes actoris, adhuc tamen ſtandum eſt pro reo; limitat tamen Boſſius, & bene, quod arbitrium iudicis hic præualeat, qui debet exprimere cauſam maioris credulitatis, ponderatis omnibus circunſtantiis delicti, accuſatoris, accuſati, & teſtium.

8 Similiter, ſi reus fateretur, ſe aliquid cõmiſiſſe, ſed iuſte, & recte id facere potuiſſe, vel id feciſſe ſine culpa, & dolo, & id per vnũ teſtẽ integrũ probaret, abſoluẽdus eſſet: quamuis ex alia parte prætenſum delictum fuiſſe commiſſum plene probaretur; ſic Bar. l. admonendi. ff. de iureiur. Iaſon ibidem cum aliis, quos citat, & ſequitur Boſſius tit. de conuict. num. 62. & alibi.

De defenſione contra propriam confeſſionem ſpontaneam. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio ex confeſſione extraiudiciali.*

2 *Idem de confeſſione facta coram iudice incompetente.*

3 *Quod verum eſt, etiamſi pars ſit præſens.*

4 *Defenſio ex confeſſione facta cum promiſſione impunitatis.*

5 *Poteſt enim iudex talem promiſſionem facere.*

6 *Nec reum poteſt condemnare ſtante tali promiſſione.*

7 *Inter nos Generalis id poteſt, de Prouincialibus declarandum, vel ſe abſtineant.*

8 *Qua in re turpiter errauit quidam Prouincialis.*

9 *Pro-*

9 *Promittentes enim omnino tenentur, & non ſeruantes peccant.*
10 *Quæ promiſsio vniuerſaliter eſt illicita.*
11 *Solum ob maius Reipublicæ bonum eſt licita.*
12 *Defenſio ſi corpus delicti non exiſtat.*
13 *In delicto, cuius remaneat corpus, vel veſtigium.*
14 *Defenſio ſuper proceſſu nullo.*

1 Poterit ſe defendere Reus, ſi confeſſio facta fuerit extraiudicialiter; nã confeſſio extraiudicialis ad plenã probationem delicti non ſufficit, nec ad condemnationem. Puteus de Synd. fol. 439. cap. 3. & eſt communis opinio, vt dicit Alba. l. quoniam. num. 1. ff. de infamibus; ſed talis confeſſio ſufficit tãtum ad torturam, vt dictum eſt ſupra, & docet Clarus q. 55. num. 1. & quęſt. 21. ver. confeſſio extraiudicialis. cum Doctoribus, quos ibi citat.

2 Similiter dicendum, ſi confeſsio facta fuerit in iudicio, ſed coram iudice incompetenti, Aret. conſil. 26. Alex. l. ſeruus nu. 3. ff. de iureiur. & l. Magiſtratibus. ff. de iuriſd. omnium iud. c. deciſ. nu. 1.

3 Limitat tamen Clarus q. cit. num. 3. quod ſi præfata confeſſio extraiudicialis, vel coram iudice incompetenti facta fuerit parte præſente, & acceptante, facit plenam probationem, & fidem contra confitentem; Abbas c. At ſi clerici. poſt num. 16. ver. ſi vero confeſſio. & eſt communis opinio, vt ait Berous eodem cap. num. 142. Contra quam tamen dicit Clarus loc. prælleg. quod in practica vidit obſeruari, quod tales confeſſiones nunquã præiudicant cõfitentibus ad plenam probationem, ſi deinde illas reuocant, ſed ſolum ad torturam, niſi concur-

rerent

rerent tot alia arguméta, & adminicula, quod ſimul omnibus vinctis crimen plene probaretur, & hæc practica, vt magis pia, & tutior, ſeruanda eſt inter regulares.

4 Defendet ſe etiam reus, nec poterit condemnari, ſi confeſſio fuit extorta a iudice cum promiſſione impunitatis, vel cum dolo, & fallacia, nam talis confeſſio ſufficeret tantum ad torturam: ita iudicatum fuiſſe ait Clarus q. cit. num. 6. in Ducatu Mediolanenſi cum quadam Catharina Candolia, quę cum probaſſet coram Prætore præcedentem confeſsionem blandis verbis nimis extortam, fuit tantummodo torturæ ſubiecta, & cum perſtitiſſet in negatiua, fuit abſoluta 27. Iulii 1458. P. L.

5 Ex quo caſu patet, quod iudex poteſt talem promiſſionem impunitatis reo facere: & hæc eſt communis opinio, vt dicit Apoſt. ad Dec. l. ea eſt natura nu. 7. ff. de regul. iur. quem refert Plac. lib. 1. de victorum c. 37. num. 2.

6 Et vlterius ex eo conſtat, quod iudex, ſtante præfata promiſſione, nunquam iuſte poteſt reum condemnare. Imola conſil. 109. & hanc dicit eſſe communem opinionem Cagnol. d. l. ea eſt natura. num. 18. & Remig. de immun. eccl. fol. 185. fallen. 26. & licet Cinus cum multis aliis contrariam ſequantur ſententiam, vt aduertit Clar. eadem q. num. 8. verumtamen dicit, quod æquior eſt ſententia promiſsionem impunitatis obſeruare: turpe enim eſt fidem fallere, & dicit Boſsius titu. de confeſs. per torturam, quod ita ſemper vidit ſeruari, & addit Clarus ibidē, quod in ſua prouincia idem fuit ſemper ſeruatum, & quotidie obſeruabatur: ex quibus ego concludo, quod iudex, & Prælatus Regularis datam fidem, & promiſsionem impunitatis omnino ſeruare debet, cum

turpius

Digitized by Google

turpius eſſet illi, & lõge magis indecorum fidem fallere, & promiſſis non ſtare, quam iudici ſęculari: quem tamẽ teneri vult Clarus cum aliis adductis.

7 Dubium vero eſt inter nos, an ſolus Generalis Miniſter poſſit id promittere; nam Clarus dicit ibidem, quod ſolus Princeps poteſt id facere, qui poteſt de delicto gratiam facere, vel ab eo habens talem auctoritatem: inter nos vero ſolus Generalis eſt ſummus noſter Princeps. Prouinciales itaque a Generalib. talem facultatem obtineant, vel ab huiuſmodi promiſſis ſe abſtineant, quouſque per ſtatuta ſecus decernatur.

8 Qua in re turpiſſime vidi quendam Prouincialẽ pluries fidem frangere, & promiſſis non ſtare, ſæpius miſeros reos falſis promiſſis decipiendo, & dolis, ac fallaciis confeſſiones extorquendo, vel enim faclutatem promittendi impunitatem nullã habebat, vel ſi habebat, omnino ſeruari debuerat, quod cum non fecerit, doloſe nimium egit, & non ſine graui culpa, & dedecore.

9 Quod ſi Clarus loc. cit. conſulit ſæcularibus iudicibus, vt prorſus a dolis, & fallaciis ſe abſtineant, & ab huiuſmodi promiſſionibus, ſed iuſtioribus modis delictorum veritatem ſtudeant inuenire, quanto magis id prorſus ſeruandum a iudicib. Regularibus? & ſecus facientes ego re vera nullatenus a lethali culpa excuſari poſſe arbitror, & ad impunitatem promiſſam omnino teneri.

10 Et vlterius (mea ſẽtẽtia) veritatẽ ſic indagare cũ promiſſione impunitatis vniuerſaliter eſt illicitum; ad quid enim delicta tã ſubtiliter inueſtigare, vt impunita dimittãtur? & forte non ſine ſcandalo piorum, qui huiuſmodi promiſſum ignorant, vel illicitum arbitrantur?

11 So-

11 Solum aliquo in caſu id concedi vellem, vt quando ſunt plures complices, & aliqui minus deliquerint, nec aliter veritas haberi poterit, & Reipublicæ expedit eam propalari, nam tunc promittenda eſſet impunitas, minus delinquentibus, illiſque ſeruanda, vt magis, ac turpius delinquētes inde puniri poſſent. Nam duplex bonum Reipublicæ inde oriri coniicio. Primum, quod improbi magis arcerentur, videntes per hanc viam ſocios delicti poſſe puniri, & ſic delicta minus dilatarentur, & ſecundo reſpublica magis purgata a malis exiſteret, criminibus in ea impunitis non remanentibus.

12 Valida eſt contra propriam confeſſionem defenſio, ſi non appareat corpus delicti, ſed contrarium reperiatur, vt docet Clarus præalleg. q. nu. 9. ex Marſil. in pract. crim. §. poſtquam. numero 48. & Ponzinib. de Cam. poſt num. 70. quem refert Gram. conſil. crim. 16. poſt. num. 5.

13 Diſtinguendum eſt autem cum Claro eadem quæſt. num. 10. quod delictum, vel ſolo animo perfici poteſt, vt eſt hæreſis, vel ſimilia, & tunc non opportet, vt conſtet de corpore delicti, quia nullum adeſt, ſed ſufficit ſola confeſſio, ſi ſit veriſimilis, aut eſt delictum facti externi: & hoc dupliciter, vel facti tranſeuntis, cuius nullum remaneat veſtigium, vt adulterium, & ſimilia, & de hoc idem dicendum, quod de peccato mentali, teſte Boſſio vbi ſupra loc. præalleg. num. 19. Aut eſt delictum facti permanentis, cuius remanēt veſtigia, vt eſt homicidium, incendium, & ſimilia, & de his vera eſt præfata concluſio, non poſſe videlicet Reum condemnari, niſi conſtet de corpore delicti, & hęc eſt communis practica; Puteus de ſynd. fol. 207. num. 6. Boſſius loc. præalleg.

alleg.

alleg. poſt. nu. 15. & ſufficit conſtare ipſum delictum, vel aliquod certum ipſius veſtigium, vt docet Clar. ibidem cum multis Doctoribus, quos citat, & ſequitur.

14 Denique validiſſima eſt defenſio contra confeſſionẽ ſpontaneam, quando facta eſt ſuper proceſſu nullo quacunque ex cauſa nullitatis, quidquid ſecus doceant, & limitent alii Doctores quamplurimi relati a Claro q. 55. num. 12. quod præfata exceptio locum habeat ſolum in proceſſu nullo ex defectu iuriſdictionis, nam (vt ſubdit Clarus ibidem) contra Doctores a ſe ipſo ſuperius adductos, quãdo cõfeſſio emanat ſponte ſuper proceſſu nullo quacũq. ex cauſa tutior eſt via, quod reus abſoluatur ab obſeruatione iudicii, & de nouo procedatur: Ang. conſil. 178. circa fin. & conſ. 293. & Aug. ad Ang. de malef. in verb. comparuerunt poſt. nu. 5. & ita faciens iudex non erraret: & licet cõmunis opinio contraria ſit recepta, & canonizata in iudiciis, & in ſcholis, vt ſubdit ibidem Clarus, & ſeruari poteſt a iudicibus ſæcularibus; verumtamen inter nos regulares, qui tutiorem partem ſemper eligere debemus, vel iudex abſoluat ab obſeruatione iudicii, cum reiteratione proceſſus; vel talis confeſſio non ſufficiat, niſi ad torturam, vt in ſimili dictum eſt ſupra.

De Defenſione contra propriam confeſſionem factam in tormentis. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio contra confeſsionem in tortura ex defectu indiciorum.*

2 Etiam

2 *Etiam quod poſt eam legitima ſuperuenerint indicia.*

3 *Defenſio ex confeſsione conditionata.*

4 *Dummodo talis conditio probetur.*

5 *Conditio tamen aliqualiter probata mitigat pœnam.*

6 *Quare conditionem apponere optima ſemper eſt cautela.*

7 *Nam probata conditione defenditur abſolute reus.*

8 *Defenſio eſt optima ſi probetur confeſsionem erroneam fuiſſe, & falſam.*

1 IN præcedenti capite dictum eſt de defenſione contra ſpontaneã confeſſionẽ, nunc de defenſione cõtra cõfeſſionem factã in tormentis, primo dico cũ Claro loc. cit. num. 13. quod, ſi legitima indicia non præceſſerint, & non fuerit ſeruatus iuris ordo, talis confeſſio eſt ipſo iure nulla, nec poteſt confeſſus ex ea condemnari, etiam quod in illa perſeuerauerit. Gloſ. vnica in l. quæſtionis habendæ. ff. de quæſtio. quam ſequuntur communiter Doctores Foller. in pract. crim. fol. 307. num. 1. Marſil. conſil. 95. nu. 10. Alex. in l. qui in aliena. §. Celſus. nu. 12. ff. de acquir. hæred. Iaſ. d. §. Celſus. poſt num. 38. conſil. 188. num. 2. lib. 2. Conrad. in pract. fol. 285. limitat. 21. Brunus de indi. & tortura. fol. 134. nu. 3. Beltran. conſil. 226. num. 5. lib. 2. in 2. par. Marſil. lib. 1. num. 24. ff. de quæſt. Anton. Gomez. cap. 15. delictorum. nu. 25. & eſt textus expreſſus in l. penul. ff. de quæſt. & alii, quos citat, & ſequitur Clarus ibidem.

2 Et addit, quod procedit præfata concluſio, quamuis poſt huiuſmodi confeſſionem extortam tormentorũ vi, & indi-

Digitized by Google

& indiciis legitimis non procedentib. poſtea legitima ſu peruenerint indicia: nam per ea talis confeſſio non validatur Bart. in l. Maritus num. 2. ff. de quæſt. Clarus q. 64. verſic. dixi etiam. cum multis Doctoribus, quos citat, & ſequitur ibi.

3 Contra vtramque confeſſionem ſpontaneam videlicet, & in tormẽtis, poterit quis defendi, ſi confeſſio non fuerit abſoluta, & pura, ſed cum aliqua limitatione, vel conditione verbi gratia ſi quis diceeret, feci homicidium, ſed iuſte ob meam defenſionem, & cum moderamine inculpatæ tutelæ: quo caſu non poſſet, nec deberet pro parte acceptari, & pro parte reſpui talis confeſſio; & eſt commmunis doctrina Bart. in l. Aurelius. §. idem quæ ſit. numero ſecundo ff. de liber. lega.

4 Limitat Clarus q. cit. num. 14. & bene, quod præfata doctrina locum habet, vbi confeſſio non habeat contrariam præſumptionem: quia eo caſu poſſet pro parte acceptari, & pro parte reſpui Bartol. ibidem, vbi dicit, quod confeſſus hominem ſe occidiſſe ad ſui defenſionem habetur pro confeſſo ſimpliciter ſine illa conditione, niſi illam concludenter probet: & poteſt ex tali confeſſione condemnari: & eſt communis, & approbata deciſio Bartol. ibidem Iaſon in l. vt vim numero 13. ff. de iuſt. & iur. Boſſ. in tit. de Confeſ. poſt numerum 19. Menchiaca libro tertio de teſta. §. 23. num. 23. Ferrar. cau. 5. col. prima, & 2. Petrus Caleſatus conſil. crim. 88. num. 2. lib. 2. Carrer. pract. fol. 413. numero 163. Boerius deciſ. 146. poſt nu. 10. Alcia. in l. prima §. ſi qui ſimpliciter num. 76. ff. de verb. obl. Berous in cap. at ſi Clerici. nu. 73. Simanc.

de hæret.c.63.nu.23.Blanc.prac.crim.fol. 149.nu. 35. & alii, quos citat, & ſequitur Clarus ibidem.

5 Verumtamen per hanc exceptionem, etſi non plene probatam debet Reus puniri mitiori pœna; Clarus eadem q. num. 15. Abbas in c.auditis nu. 32.de præſcrip. Boſſ.tit de confeſ.nu.20. Carrer.loc.cit.nu.167. Gram. conſ.69.dicēs, quod ita ſemper fuit in practica obſeruatum; limitat tamē Clarus ibidem dupliciter; primo quod non ſit aliquod legitimum indiciū contra ita cōfeſſum; ſecundo quod eodem contextu verborum reus apponat illam conditionem, quia, ſi prius ſimpliciter confeſſus fuiſſet, & deinde vellet illam conditionem apponere, nil prodeſſet, niſi illam plene probaret, vt dictū eſt, & ita concludunt, & declarant communiter Doctores, ut dicit Boerius in d. deciſ. 164. nu. 11. in fin. & nu. 14 in fin.

6 Docet igitur Clarus eadem quæſtione nu. 16. quod reus, qui alium ad ſui defenſionem interfecit, neget homicidium commiſiſſe ſubiiciendo, quod, ſi fecit, fecit ad ſuam defenſionē, & hanc dicit eſſe purā negatiuam iuxta communem opinionem, teſte Boſſio tit. de confes. nu. 36. uel ſufficit, quod docet Gram. ſuper conſtit. regni. fol. 13. nu. 9. quod in eodem contextu confiteatur cum illa conditione, videlicet ſe iuſte feciſſe, & mea ſententia iſta confeſſio debet fieri, quando factum eſt certum, nec poteſt celari: primus vero modus poſitus a Claro ſeruari debet, quando non plene conſtat de facto.

7 Si enim probet reus ſe iuſte feciſſe, vt verbi gratia, quando ſæcularis occidit furem, vel banditum, non poterit condemnari, & ſic in omnibus caſibus, vbi quis probauerit, ſe iuſte feciſſe: immo addit Clarus quęſt. 56.

num.

nu. 3. quod ad euitandã condemnationem ita, quod pro delicto quis puniri non poſſit, ſufficit probare aliquid, ex quo appareat illud ex aliqua cauſa potuiſſe licite fieri, licet punctualiter id non probaretur, Bartolus in l. non ſolum §. ſed, vt probari. nu. 1. ff. de no. ope. nunc. cum quo communiter ſentiunt Doctores Alex. d. §. cum §. ſciendum. nu. 4. Gram. conſil. 57. poſt nu. 8. Iaſon d. §. ſciẽdum poſt nu. 7. Aug. ad Angel. de malef. ver. de anno præſenti poſt nu. 5. & ait Decius cap. in præſentia nu. 52. de probat. quod totus mundus hanc doctrinam ſequitur, & alii plurimi, quos citat, & ſequitur Clarus, addens ex iiſdem optimã rationem, videlicet quod vbicumque aliquid eſt prohibitum, & punibile, certo, & limitato loco, vel certo, & limitato tẽpore, oportet, quod accuſator præciſe probet reum illud feciſſe in illo tempore, vel loco prohibito, alias præſumitur factum loco, & tempore licito, vt concludunt pręfati Doctores locis præallegatis.

8 Denique validiſſima eſt defenſio contra vtramque poſitam cõfeſſionem, ſi reus plene probet confeſſionem illam fuiſſe erroneã, & falſam, probãdo eius errorem, & falſitatem, & hæc eſt cõmunis, & recepta opinio Aretini in c. cum dilecti. de accuſat. Boſſius tit. de confeſ. poſt num. 60. & tit. de defenſione reorum nu. 4. & alii, quos citat, & ſequitur Clarus eadem quæſt. nu. 17.

De defenſione ex re iudicata. *Cap. X.*

SVMMARIVM.

1 *Optima eſt defenſio ex re iudicata.*

2 *Diſtinguendum tamen de abſolutione.*

3 *Punitus vero nunquam potuit iterum conueniri.*
4 *Etiam quod punitus fuerit minori pęna.*
5 *Secus ſi punitio cum dolo minor fuerit.*
6 *Et ab eodem iudice, & ab alio poterit Reus iterum conueniri.*

1 Valida eſt defenſio quandocũq. reus in iudicio criminali probet, quod alias de eodem crimine abſolutus fuerit, aut etiã condemnatus: nã eo caſu nõ poteſt vlterius contra eum procedi, & ita tenent communiter Doctores, vt dicit practica Conradi fol. 227. nu. 11.

2 Diſtinguendum eſt tamen iuxta ſuperius tradita quoad abſolutionem, quando quis eſt abſolutus, vel ex cauſa innocentiæ, vel ex hactenus adductis, & iuxta ea, quæ dicta ſunt ſupra, competit reo huiuſmodi exceptio rei iudicatæ quoad abſolutionem.

3 Quo verò ad punitionem, ſi reus fuit punitus ea pœna, quã requirebat qualitas delicti, nulla eſt difficultas, quod non poteſt amplius procedi. Bald. conſil. 31. lib. 4. & conſil. 202. & conſil. 124. Paulus de Caſtro conſi. 118. lib. 1. & ita declaraſſe Senatum in quadam cauſa cuiuſdam Andreæ Marzæ. 23. Nouemb. 1595. dicit Clarus quæſt. 57. nu. 12.

4 Si autem fuit punitus Reus minori pęna, quam criminis qualitas requireret, ſi hoc rationabili de cauſa fuerit factum, non poteſt iterum puniri; & ita quotidie practicari dicit Clarus loc. cit. ex Bald. conſ. 34. lib. 1. & militat ratio generalis, quod de eodem delicto ſæpius non eſt quærendum.

5 Si tamen appareat, quem punitum minori pœna, quam criminis qualitas requirebat, ſine rationabili

cauſa

cauſa, et in magno exceſſu, et ex parte iudicis interceſſe- 1
rit fraus, vel colluſio imponendo leuem pęnam pro deli-
ćto graui cum ſcando aliorum, et in Reipublicę perni-
ciem poterit Reus iterum cõueniri, et puniri, et ita iudi-
catum fuiſſe denuo contra quemdam Gaſparem Cono
nem dicit Clarus loc. pręalleg. et ita conſuluit in alia cau
ſa Paulus de Caſtro conſil. 148. lib. 1.

6 Quo in caſu ſimilibus poterit contra reum iterum in-
quiri, & procedi, & denuo condemnari, nedum ab eo-
dem Prælato, puta a Prouinciali, ſed etiã a ſuperioribus
Commiſſariis, vel Generalibus ordinis conformiter ad
ea, quæ docet Clarus eadem q. nu. 13. & 14. & 15. cum
multis Doctoribus, quos ibi citat, & ſequitur.

De defenſione ex gratia. *Cap. XI.*

SVMMARIVM.

1 *Defenditur etiam Reus in gratia recepta.*

2 *Quam facultatem vellet etiam reſidere apud diffini-torium Auctor.*

3 *Et ſeruari opportunè vellet.*

4 *Et idem ſeruari vellet de remiſſione iniuriarum, & de illatis damnis.*

5 *At in ſupplicatione circumſtantiæ exprimi debent.*

6 *In gratia generali non comprehenduntur delicta poſt illã emanatam commiſſa, vel etiam ante ſub ſpe-cie impunitatis.*

7 *Nec in ea comprehenduntur crimina atrocia, vt cri-menfalſi, &c.*

8 *Cætera omnia comprehenduntur crimina.*

1 EſT quædam alia defenſio, qua reus probat delictum, ſibi a Principe remiſſum per gratiam, quę quidem eſt in vſu apud iudices ſæculares, apud quos poteſt ſupremus Princeps omnes pęnas delictorum delinquentibus remittere, & indulgere Gloſ. in l. 2. verb. concedi. C. de ind. iuſ. vocan. quæ eſt communiter ab omnibus approbata, vt dicit Pariſ. conſil. 1. num. 1. lib. 4. Apud nos vero regulares, apud quos magis abundare deberet pietas, & indulgẽtia, vix auditur, nec eſt in practica: ego quidem ſemel, & iterum obtinui, tam pro vniuerſa mea Prouincia vſque ad certum præfinitum tempus, quam pro particularibus fratribus delinquentibus. Supremus vero Princeps apud nos, qui hoc abſolute poteſt, abſque dubio eſt quicunque Prælatus Generalis.

2 Sed ego vellem eandem auctoritatẽ cum plenitudine poteſtatis reſidere apud Prælatos Prouinciales non ſolos, neque cum ſolo Diffinitorio actuali, ſed cum omnibus Prouinciæ Patribus: quorum duæ partes ex tribus hanc facultatem remittendi, & indulgendi præfatas delictorum pęnas haberent.

3 Et iuxta ea, quæ docet Clarus de ſummo Principe eadem q. nu. 2. cum multis Doctoribus, quos citat, & ſequitur, eandem practicam vellem ſeruari a præfatis Generalibus, & Prouinciæ Patribus in omnibus pęnis, etiã per ſententiam, & condemnationem inflictis, etiam ſi ta lis ſententia in rem iudicatam pertranſierit, quandocunque illis expedire videbitur.

4 Et ſimiliter iuxta ea, quæ docet Clarus eadem q. nu. 3. vellem præfatos Generales, vel Prouinciæ Patres pro bono pacis poſſe abſolute remittere quaſcunque iniurias, & damna quæcunque ſingularium perſonarum pro

bono

Digitized by Google

bono pacis, & Religionis abſque aliquo partium conſenſu, ſi aliter fieri nequierit: nam cum hæc ſit communis concluſio, a qua nullus diſcrepat quoad ſeculares (vt dicit Clarus ibidem) quanto magis debet habere locum inter nos regulares, qui maiorem vitæ perfectionem profitemur, & ex votis, prſertim ex voto obedientiæ, renunciauimus omnibus, quæ non ſunt contra Regulam, & animam noſtram?

5 Aduertere autem debent, qui huiuſmodi gratiam impetrare volunt ex doctrina eiuſdem Clari eadem quæſt. num. 8. vt in ſupplicatione, vel notificatione ſuæ cauſæ omnia exprimant, quæ veriſimiliter potuiſſent animũ Prælatorum retrahere a petitæ gratiæ conceſſione, ſi ea reſciuiſſent, ad hoc, vt gratia valida ſit, vt docent quamplurimi Doctores, quos citat, & ſequitur Clarus ibidem.

6 Denique notandum iuxta ea, quę docet Clarus ibidẽ num. 10. & inde cum multis Doctorum allegationibus, quod, ſi aliquando cõtingat generalem fieri indulgentiam delictorum per ſtatutum, vel decretum in aliqua vna Prouincia; nullatenus debet intelligi de futuris delictis, & in poſterum committendis poſt publicationem dicti decreti, vel ſtatuti. Nec debet prodeſſe illi, qui ſub ſpe impunitatis eiuſdem decreti ante eius publicationem aliquod crimen commiſerit.

7 Neque comprehendi vnquam debent atrocia crimina, & ſpecialiter crimen falſi, vt docet Clarus ibidem ſecundum ius commune, & communem obſeruantiam, niſi ſpecialiter exprimantur.

8 Cætera vero crimina totaliter abolita, & extincta eſſe per huiuſmodi generales, vel etiam particulares indul-

gentias iuxta communiſſimam, & receptiſſimam doctrinam, tradit Clarus cũ multis Doctoribus in locis prę allegatis: quam ſeruari vellem, & practicari in Religionibus pro eorum pace, ac tranquillitate, & quiete, & Religionis perfectione, quas ob cauſas, & non aliter ſimiles indulgentiæ concedendæ.

De defenſione contra iudicem. *Cap.* XII.

SVMMARIVM.

1 *Defenditur Reus opponendo iudicis inimicitiam.*
2 *Et ſufficit probare inimicitiam, licet iudex amicum ſe aſſereret.*
3 *Idem ſi iudex affinis, vel conſanguineus ſit querelantis.*
4 *Idem ſi iudex ſit excommunicatus.*

1 PRima defenſio aduerſus iudicem eſt, ſi ſit inimicus capitalis ob aliquam cauſam de ſuperius allegatis in tractatu de teſtibus, & eſt textus clarus c. veniens. de iureiur. Fel. in c. repellantur. de accuſat. nu. 6.

2 Et licet iudex callide ſe amicum fingeret, vt ſub hoc prætextu poſſet vlciſci contra inimicum reum, ſufficit reo iuſtam cauſam inimicitiæ allegare, & probare ad ſui defenſionem Felin. in c. cum oportet. de accuſat. num. 14. Iaſon in l. Apertiſſimum. C. de iudiciis. nu. 7. Marſil. in l. 1. §. Præterea. de quæſt. nu. 3.

3 Secunda defenſio eſt, ſi iudex ſit affinis, vel cõſanguineus querelantis 4. q. 8. c. abſens, & inter nos regulares æquiualeret maxima, & notiſsima inter iudicem, & querelantem amicitia, vel notum intereſſe.

4 Ter-

4 Tertia defenſio eſt, ſi iudex eſſet excommunicatus c. ad probandum, de ſent. & re iud. & c. dilecti filii. de except. & c. ſi vero. de ſent. excom. & cap. cum ſpeciali. de appellat. nam eo caſu non poteſt iudex aliquem actum iuridice exercere, vt conſtat ex communi, & ex præfatis textibus.

De defenſione ex cauſa innocentiæ. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Innocentiæ probatio optima eſt defenſio.*
2 *Quæ locum habet etiam poſt latam ſententiam.*
3 *Et probari poteſt domeſticis teſtibus.*
4 *Probatur etiam ex conieEturis diuerſimode.*

1 INnocentiæ magnam eſſe vim omnes vbique norunt, & fatentur, & ideo illam adducens in ſui defenſionem prorſus eſt audiendus, et ad illam oſtendẽdam ſemper admitti debent probationes. l. ſi non defendantur. ff. de pœnis. Iaſon conſil. 175. lib. 2.
2 Adeo, vt etiam poſt latam ſententiam illa nullatenus debet exequi, ſi, poſtquã lata fuerit, conſtiterit de innocentia: Innocẽtius in c. ſignificantibus. de purgat. vulg. Bald. in l. 1. §. ſi filius. ff. ne quis eum, qui in ius.
3 Habet præterea hoc priuilegium innocentia, quod probari poteſt teſtibus domeſticis, et quomodocũq; cõiunctis c. tam litteris. et c. veniens. de teſt. et l. 5. §. ad q.
4 Sunt vlterius multę coniecturæ aliqualiter probantes innocẽtiam, plus minuſue iuxta earũ numerum, & qualitatẽ Menoch. de præſumpt. li. 5. præſumpt. 49. nu. 7.

Prima

Prima coniectura eſt, ſi reus facile fugere potuit, & non fugit. Alciat. reſponſ. 453. num. 5. Bart. in l. ſi quis fugitiuus. §. primo. ff. de edil. edic. ſecunda coniectura eſt, ſi reus iudici ſponte ſe præſentet. Cepol. conſil. crim. 31. nu. 8. Blanc. pract. crim. 1. par. nu. 121. Marſil. pract. crim. §. diligenter. num. 204. Tertia eſt, cum accuſatus ſponte carcerem ingreditur Gram. conſil. crimin. 29. nu. 32. Vel quando ſponte torturæ ſe ſubiicit. Lucas de Penna l. 3. verſic. 107. Quarta eſt, ſi ſocius criminis moriturus exculpet prętenſum conſocium, quamuis eũ prius accuſauerit Marſil. loc. cit. §. reſtat. & Blanc. ibidem. num. 136. Quinta eſt, ſi iam ſuſpenſo, vel gladio percuſſo Reo, qui ſe prius innocentẽ proteſtatus fuerat, mori non potuit, vel fracto laqueo, vel alia cauſa homini bus occulta, quia videtur miraculum ad comprobatio nem innocentiæ Luc. de Penna, in l. prima col. 7. verſic. ſed pone. C. de deſertoribus lib. 12. Puteus de ſynd. in verb. pęna c. an ſi iudex. Decius l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & alii. limitat tamẽ Bald. in cap. venerabili. de teſt. dummodo non clare conſtet de delicto morte puniendo: quia tunc non præſumitur miraculũ; ſed incantationes, & præſtigia reputari poſſunt.

De Defenſione, quæ totaliter excuſat a delicto commiſſo. Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1 *A delicto commiſſo totaliter excuſant furor, & inſania.*

2 *Etiamſi poſt commiſſum delictum ſuperuenerint.*

3 *Etiam*

3 Etiamſi ſuperuenerint poſt latam ſententiam.
4 Idem omnino de delicto in ſomnis commiſſo cum limitationibus.
5 Ignorantia, etiam iuris inuincibilis totaliter excuſat.
6 Excuſat etiam ſuperioris mandatum.
7 Excuſat etiam vis, & metus cadens in conſtantem virum.
8 Excuſat etiam iuſta credulitas cum iuſta cauſa.

1 POſt defenſiones, quę ſufficiunt ad liberandum reum, agendum eſt breuiter de illis, quæ totaliter excuſant a delictis iam commiſſis, & primo loco eſt furor, & inſania; ſi enim delinquens tempore commiſſi criminis erat furioſus, vel amens, non poteſt propter illud puniri l. infans. ff. ad legem Corneſ. de ſicar. & eſt approbata ſententia, vt dicit Plazza lib. 1. delictorum cap. 20. num. 1. ita ſeruatum eſſe pluries in ſenatu Mediolanenſi docet Clarus q. 60. num. 4.

2 Quæ concluſio locum habet, etiamſi delinquens tempore commiſſi delicti erat ſanę mentis, & poſtea effectus eſt furioſus, vel amens Bald. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſ. & eſt communis opinio, vt atteſtatur Iaſon. d. l. nu. 8. & plurimi alii Doctores, quos adducit, & ſequitur Clarus loc. cit.

3 Quæ etiam concluſio militat, vt docet Clarus eadem q. nu. 5. ſi delinquens perſeuerauerit ſanæ mentis vſque ad ſententiam incluſiuè, & deinde poſt condemnationē fuerit effectus furioſus, vel amens, quia contra talem non poteſt fieri exequutio. Et hæc eſt veriſſima quoad nos regulares, quibus non competunt penæ cōfiſcatio-

nis

nis bonorum, de quibus tantum limitat Clarus, & præfata concluſio eſt communis, vt dicit Menchiaca controuer Illuſtr. cap. 96. poſt num. 9. & alii.

4 Secundo loco totaliter excuſat a delicto, quod aliquis dormiendo commiſit: non enim eſt mentis compos dormiens pluſquam furioſus, vel amens: limitat tamen Clarus, & bene eadem quæſt. num. 10. hoc verum eſſe, quando ſimilia commiſſo delicto euenire ſolent in ſomnis delinquenti, vt de multis auditur, quod ſurgunt de lecto, euaginant enſem, & ſimilia faciunt: limitat etiam ibidem, quod præcauere debet adhibendo debitas diligentias talis naturæ ſuæ proprietatis conſcius, verbi gratia claudendo oſtium, commonendo ſocios, vel alios de ſua familia, remouendo arma e ſuo cubili, & ſimilia, ſi enim debitas non adhiberet diligentias, eſſet in culpa, & puniretur ſaltem pęna extraordinaria Bar. in l. pœni. ad leg. Pomp. de parri. & eſt cōmunis opinio, vt ait Didacus in repet. c. ſi furioſus fol. 310. num. 6. & alii.

5 Ignorantia etiā inuincibilis iuris excuſat ad omnem pęnā euitandam, & eſt communis opinio Cepol. conſil. crim. 18. nu. 5. Gratus conſil. 49. num. 35. lib. 2. & alii, at ignorantia ſtatuti contra delictum, quod eſt punibile, & prohibitum etiam ſecundum ius commune, non excuſat debentem ſcire, ſicut nec etiam in iudice non excuſat ignorantia iuris, cum ex munere ſcire teneatur Puteus de ſynd. fol. 300. num. 1. & alii.

6 Item excuſat mandatum ſuperioris, ſi quod fit, non ſit de genere prohibitorum, & de ſui natura delictum: Clarus ad hanc quæſt. nu. 12. cum multis Doctoribus, quos refert; limitat etiam ibidem, quod pręfata concluſio militat in delictis leuibus, non autem in atrocibus, in qui-

bus

bus non excuſat in totum, ſed, vt mitius puniantur.

7 Similiter excuſat, quando quis metu cadente in conſtantem virum, vel vi aliquod committit delictum, & eſt communis opinio, vt ait Dec. in l. vt vim num. 2. ff. de iuſt & iur. Carrer. fol. 421. num. 173. & alii.

8 Denique excuſat omnis iuſta credulitas, & eſt communis opinio, vt dicit Curtius Iunior. conſil. 132. nu. 1. Villalob. collect. cõmunium opi. littera C. nu. 23. & ſimiliter quælibet iuſta cauſa Gloſ. in l. Plagi. in verb. iuxta. C. de Plagia. quã dicunt eſſe cõmuniter approbatã multi Doctores, quos refert, & ſequitur Clarus eadem queſt. num. 18. Cæterum, ſi ea ſit iniuſta ſecundum eumdem Clarum ibidem, non excuſat, licet præfata Gloſ. cum iiſdem Doctoribus contrarium ſentiat: ſed mea ſententia cum Claro ſentiendum ſine alia diſtinctione, licet ipſe ſubtilius diſtinguat, ſed non conformiter ad obſeruantiam regularem ſecundum meam ſententiam. Vide ibi.

De defenſione ad minuendam pęnam. *Cap. XV.*

SVMMARIVM.

1 *Minuit pœnam ſi delinquens fuerit minoris ætatis.*
2 *Item ſenectus minuit pęnam.*
3 *Item ira ex iuſta cauſa.*
4 *Item amor nimius, & inordinatus.*
5 *Item prodigalitas in delictis omiſſionis.*
6 *Item ebrietas, quæ etiam aliquando totaliter liberat.*
7 *Item prouocatio aduerſarii.*
8 *Item iuſtus dolor, & qualibet conſimilis cauſa.*

9 Item

9 *Item ſi clam, & cautè commiſſum eſt delictum.*
10 *Item pœnitentia voluntaria.*
11 *Item bona fama, & aliqua eminentia ſtatus, vel virtutis.*
12 *Item ſi commiſſum delictum fuerit abſque dolo.*
13 *Item magna delinquentium multitudo.*
14 *Item antiquitas delicti.*
15 *Item amicitia, vel coniunctio cum ſupremo iudice.*
16 *Item ſpontanea confeſsio ante iudicis inquiſitionem.*
17 *Errant Prelati barbari tales repellentes.*
18 *Hinc fere penitus extinctus, & abolitus recurſus,*
19 *Etiam in leuioribus cauſis.*
20 *Quæ ex crudelitate Prælatorum ortum habent.*

1 COngerit Clarus ſent. lib. 5. §. fin. prac. crim. q. 60. multos, & graues Doctores cum allegationibus locorum, ex quibus colligit multa, quæ ad minuẽdas delictorum pœnas proficiunt quem ſequens breuitati ſtudens a citatione Doctorum prorſus abſtinebo, & defenſiones ad minuendas pœnas ab eo ibidem collectas breuiter explicabo, quarum prima eſt, ſi delinquens fuerit minor quatuordecim annorum, & cum inter nos regulares nullus poſſit eſſe profeſſus minor ſexdecim annis, vix, vel parum habet locum prædicta defenſio, præſertim cũ apud nos non ſit in vſu: tamen vſq. ad annum 24. incluſiue videntur poſſe delinquentes mitius puniri iuxta tradita a Claro ibidem: in aliis vero Religionibus, vbi nouitii ſunt minores quatuordecim annis, tanto mitius puniendi ſunt, quanto minus fuerit ætas, vel omnino liberandi: ſaltem quoad pœnas graues, & per ſententias in ſcriptis imponendas, niſi ſint atrocia delicta.

2 Secun-

Digitized by Google

2 Secunda defenſio ad minuendam pœnam eſt ſenectus, & quo prouectior, eo mitior ſit pœna.

3 Ira etiam, quæ breuis eſt furor, & ideo ſufficit ad minuendam pœnam, ſi tamen ira proueniat ex iuſta cauſa, ſecus autem ſi ex iniuſta, qua in re iudicis arbitrium præualet.

4 Quarta defenſio eſt, ſi delictum fuit commiſſum ex nimio amore, qui eſt etiam quædam furoris ſpecies, niſi atrocitas criminis id non permitteret, vt, ſi quis poneret ſcalas ad monaſterium ſanctimonialium, & ſimilia.

5 Quinta defenſio eſt, ſi delinquens fuit prodigus, & delinquat omittendo, non autem committendo, quia tunc punitur ſicut, & cæteri.

6 Sexto minuitur pęna delinquenti ex ebrietate, etſi ebrietas contigiſſet abſque delinquentis culpa, vt, ſi cõſocii ſal in vnum conieciſſent ipſo delinquente inſcio, excuſaretur etiam a toto, & liberandus eſſet ſecundum Clarum loco citato.

7 Septimo prouocatus mitius eſt puniẽdus, quia pręſumitur facere id, quod facit, cauſa ſe defendendi.

8 Octauo ſufficit ad minuendam pęnam iuſtus dolor, & quęlibet conſimilis cauſa aliqualiter iuſta ad id faciendum, quod imponitur.

9 Nono mitius punitur, qui clam, & cũ cautela, & circumſpectione delinquit, quam qui aperte, & effrenate, ſi delicta ſint ex ſui natura illicita: ſecus, ſi alias eſſent licita, ſed ex aliqua circumſtantia redderentur illicita: vt ſunt, contractus tutoris cum pupillo, & ſimilia, quia tũc magis punitur, qui ea clam committit, quia præſumitur eum non ignorare illud illicitum fuiſſe, quod ignorare præſumeretur, ſi manifeſte feciſſet.

10 De-

10 Decimo, Pęnitentia volũtaria ſemper minuit pęnam, vt colligitur ex Claro quęſt. 60. nume. 17. quicquid alii prolixe dicant: non tamen liberat ab accuſatione, nec a totali pœna, vt dictum eſt ſupra, niſi in crimine hęreſis; non autem eos, qui falſo de hæreſi accuſaſſent, vt docet Clarus ibidem.

11 Vndecimo, minuit pœnam bona vox, qualitas, & fama delinquentis, & ſimiliter aliqua virtutis, vel nobilitatis, vel dignitatis; vel gradus eminentia, vel etiam artis alicuius magna peritia, & excellentia, vel meritorum probatio in rempublicam, vel apud nos in Generalem, vel in Protectorem, vel in ſummum Pontificem.

12 Duodecimo, valida eſt etiam defenſio ad minuendam pœnam, ſi delictum probetur commiſſum ſine dolo.

13 Tertiodecimo, magis valida eſt etiam defenſio, ſi magna ſit multitudo delinquentium, præſertim, ſi inter eos eſſent viri eminẽtes, ex quorum punitione magnum orietur ſcandalum, & inde maius eſſet detrimentum Reipublicę punire, quam indulgere: nam eo caſu nedum minuenda eſſet pęna, ſed etiam aliquando remittenda totaliter, & ſilentium imponendum iudicis arbitrio.

14 Quartodecimo; ſufficit ad minuendam pœnam antiquitas delicti intra prę ſcriptionẽ: nã extra præſcriptionem abſolute, ac totaliter indulgetur, niſi criminis atrocitas conſtaret, vt dictum eſt ſupra.

15 Quintodecimo; Amicitia cum iudice ſupremo, puta, apud nos cum Generali, vel cum Protectore, vel cum ſummo Pontifice, ſufficiẽs eſt cauſa ad minuendam pęnam, ſi ipſi velint: ſed iudices inferiores, vt Prouinciales, & ſimiles nequaquam id poſſunt.

16 De-

16 Denique ſpontanea confeſſio validiſſima eſt defenſio ad minuendã pœnam, & apud nos eſt valde in vſu, & continuò practicatur: & eſt antiqua ordinis conſtitutio, & Patrum traditio, & videtur conformis Regulæ, ac beatiſſimi Patris noſtri Franciſci ſanctiſſimæ intentioni in cap. ſeptimo Regulæ, vbi dicit: ſi qui fratrum mortaliter peccauerint pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, teneantur prædicti Fratres ad illos recurrere. Miniſtri verò, ſi presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungãt illis pœnitentiam, ſi vero presbyteri nõ ſunt, iniungi faciant per allios Sacerdotes ordinis, ſicut eis ſecundũ Deũ melius videbitur expedire, &c. Quod vtinam in Religione ſeruaretur: vtillimum namque ordini eſſet, maximeque ſalutare, & in maximum Reipublicæ bonum vergeret, nec omnia tractanda eſſent iuridice, & criminaliter maxima cum inquiete, ac perturbatione fratrum, & Reipublicæ, & Ordinis pernicie, ac detrimento maximo.

17 Qua in re grauiſsimè errant Prælati, qui nedum ſeuerè, ſed potius barbare ſubditos repellunt, omnique expoliant confidentia, ſeipſos prius charitate ſpoliantes.

18 Inde ſenſibus vſurpamus, manu tangimus, & quotidiana experientia diſcimus totaliter abolitum, & penitus extinctum inter nos huiuſmodi ſalutarem, ac ſanctum recurſum religioſa, & religioſis digna mortificatione pleniſsimum, & paci, tranquillitati, quieti, & regulari obſeruantiæ maximè condecentem.

19 Quin vix reperitur noſtro æuo frater quantumuis in-

Aa fimi

ſimi gradus, & infimæ notæ, qui nolit magno ſupercilio iuridice, magnoque cum ſtrepitu ſuas defendere cauſas, etiam in rebus minimis in totalem Reipublicæ, ac Religionis euerſionem.

20 Quę omnia ex nimia Prælatorum crudelitate, illorumque barbarie ortum habuiſſe, et eum exceſſus gradum obtinuiſſe nullatenus eſt ambigendum: et ego maximo cum dolore vidi ſemel Prælatum Prouincialem repuliſſe crudeliter quemdam fratrem, qui recurſum ad prefatum Prouincialem habuit, pęnitere volens, et ſuum ſponte confiteri delictum: quod, cum non obtinuiſſet, magna inde ſequuta fuere ſcandala, maximique ſtrepitus, fratrum agitationes, et euagationes, proceſſuū formationes, carcerationes, et priuationes, et mille talia inconuenientia, quę forte ſequuta non fuiſſent, ſi peccatum confiteri volentis audiſſet Prelatus, et pęnitentiam impoſuiſſet ſalutarem, ſalutariaque inde adhibuiſſet, ac opportuna remedia.

DE

DE REORVM DAMNATIONE.

Tractatus decimi Pars Tertia.

PRAEAMBVLVM.

CVm in hoc Tractatu agatur de definitiua ſententia, et vltimo cuiuſcunq. iudicii termino, qui vel in abſolutionem ex adductis, et probatis defenſionibus, vel in condemnationem reorum, illis non probatis deſinere debet, et cum preterea de abſolutionibus dictum ſit ſuperius ſuo loco, et denique cum nequaquam poſſit ad ſententiam condemnatiuam procedi, niſi prius datis defenſionibus: ideo, poſtquam de illis actum eſt de reorum damnationibus eſt, conſequenter agendum.

De conuictis. *Cap.* I.

SVMMARIVM.

1 *Diſtinctio damnandorum.*

2 *Damnari debet conuictus etiam non confeſſus.*

3 *Nec requiritur confeſſio, nec adhiberi debet tortura.*

4 *Si tamen adhibita eſſet, minuenda eſt pœna.*

5 *Probationes vero debent luce meridiana clariores eſſe.*

6 *Et nunquam poteſt damnari Reus ex priuata iudicis ſcientia.*

7 *Nec Regularis iudex damnet innocentem contra communem.*

Aa 2 8 *Sed*

8 *Sed Prouinciales certiores facient Prælatos Generales de certa ſua ſcientia.*

9 *Generales vero reos prætenſos abſoluant opportune.*

10 *Vel aliter prouideant.*

11 *Quæ vero, & quales ſint probationes, dictum eſt ſupra.*

1 OMnes damnandi, vel cõuicti ſunt per legitimas probationes, vel confeſſi in tortura, vel confeſſi ſponte; de quibus ordinate dicendum: & primo de conuictis.

2 Si reus itaque de crimine ſit legitime conuictus, & defenſiones ab illo adductæ nequaquam euacuent, vel infirment contrarias probationes, debet illum iudex omnino condemnare, etiam, quod neget delictum, & in negatiua perſeueret: ita Boſſius tit. de Conuictis num. 3. & 4. & Clarus quæſt. 66. num. 1.

3 Nec enim requiritur, confeſſio vbi conſtat de delicto: nec requiritur tortura, quin eſſet maximus error illam applicare, vt late ſuperius oſtenſum eſt: nihilominus enim, etſi in tortura perſiſteret in negatiua reus, damnandus eſſet, ſi legitimæ adeſſent probationes, quare fieret ei maxima iniuria, maximumque grauamen addendo afflictionem afflicto, & applicando torturã abſque aliquo fructu Dec. in c. at ſi Clerici not. 1. ext. de indiciis. Boſſius, & Clarus locis prælegatis.

5 Veruntamen ſi eſſet iudex adeo inſipiens, & inerudi- tus, vt ad legitimas, & plenas probationes torturam adderet, quia videret reum perſiſtere in negatiua, vel alia ex futili cauſa, dubio procul minuenda eſſet reo pœna quoad fieri poſſet, iudicis arbitrio, computando illi

li

li in pœnam, vel partem pœnæ debitæ perpeſſam torturam.

5 Quæ autem ſint legitimæ probationes, & quæ plenè ſufficiant ad conuincendum reum, dictum eſt ſupra: in vniuerſali autem probationes quæcunque in ſuo genere debent eſſe in criminalibus luce meridiana clariores. l. ſciant cuncti. C. de probatio. Boſs. tit. de conuic. num. 9. & num. 25. Clar. q. 66. num. 5. & alibi, & plurimi Doctores, quos ſupra citaui.

6 Similiter (vt ſuperius dixi) numquam debet iudex procedere ad condemnationem ſecundum ſuam opinionem, vel credulitatem, ſed ſecundum probationes factas in proceſſu, & ſecundùm legitimè acta, & probata, nec aliter condemnare poteſt reum, etiam, quod videret propriis oculis reum commiſiſſe delictum, ſuper quo fertur iudicium. Didac. lib. 1. reſolutio. cap. 1. poſt numerum ſextum. Clar. quæſtio. 66. numero ſecundo, & alii.

7 Contra verò ſi iudex ſciat certa ſcientia reum nullatenus eſſe culpabilem ſuper delicto, de quo ferendum eſt iudicium, numquam debet reum condemnare, quantumcunque contra eum in proceſſu extent legitimæ probationes, & quamuis communis opinio contrarium doceat cum Claro, & quamplurimis Doctoribus ab eo adductis quæſt. cit. numero tertio, verumtamen ipſemet Clarus ibidem contra eamdem communem dicit, quod iudex eo caſu inſtare debet apud Principem, vel ſuperiorem, vt ipſe exoneretur ab huiuſmodi iudicio, & cauſa alteri delegetur, vel ipſemet cauſam alteri delegare debet: & licet addat, quod non debet protinus abſtinere à munere iudicandi; veruntamen

ego ſentio cum Abbate, & Imola in Clemẽt. Paſtoralis. §. quia vero. num.49. de officio deleg. c. 1. poſt nu. 13. verſic. ſi autem timeret, quod iudex regularis, qui mitiorem partem, ac magis piam ſemper amplecti debet, prorſus a conſimilibus iudiciis abſtineat, quidquid dicat Clar. cum communi contra præfatos, Imolam, & Abbatem.

8 Caute tamen, & cum diſtinctione gradus procedant, mea ſententia, Regulares: nempe, ſi ſint Prouinciales tantum, vel miniſtri, vel Commiſſarii, certiores faciant Prælatos Generales de propria ſcientia, quàm habent cõtra aſſertas legitimas probationes, & ea iudicio prorſus abſtineant, remittẽtes illud totũ, ac totaliter pręfatis Pręlatis Generalib. qui de opportuno prouideant remedio pro eorum zelo, prudentia, & ſcientia, & ſic Prouinciales Prælati immunes omnino ſe conſeruẽt, vel ab inferendis iniuriis, & grauaminibus proximo, & a reddenda de his Deo optimo Maximo ratione.

9 Prælati vero Generales, ſi propriam habeant ſcientiam de reorũ innocentia cõtra legitimas adductas probationes: numquam illos damnare debent mea ſententia iuxta pręfata, ſed illos dimittere, & liberare, vel ex gratia, vel ex diſpenſatione, vel ex plenitudine poteſtatis, vel aliquo alio ex capite; numquam tamen ex capite innocentiæ, cum contrarium probetur in proceſſu.

10 Si vero præfati Prælati Generales nequaquam id cognoſcant ex propria, & certa eorum ſcientia, ſed ſolum ex relationibus Prouinicialium Prælatorum modo ſupra expoſito mea, ſententia ponderare deberent qualitates omnes, & circumſtantias tum reorum, tum probationum, & ſuper omnia ipſorum Prælatorum

Pro-

Prouincialium, an videlicet plena fide ſint digni, & pro talibus reputentur ab omnibus, & ſecundum horum diuerſitatem, vel omnino liberare reos forma ſuperius expreſſa, vel ſaltem illos mitiori pœna punire.

11 Cæterum, quæ ſint plenæ probationes, quæ ſint ſemiplenæ, quid operentur indicia, quid præſumptiones, & de eorum ſingulis late dictum eſt ſupra, & ſecundum eorum qualitates condemnandus eſt reus pœna maiori, vel minori iuxta præfata, & iuxta inferius dicenda de pœnis.

De confeſſis in tortura. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus in tortura, ſi ratificet, condemnandus.*

2 *Requiri autem ratificationem poſt torturam communis eſt opinio.*

3 *Nec ſufficit tacita, ſed requiritur expreſſa ratificatio.*

4 *Nec ſtatim ratificatio a tortis exigenda, ſed ſaltem poſt vnum naturalem diem.*

5 *Nec debet fieri in loco tormenti, vel vbi ſint parata inſtrumenta.*

6 *Et omnino dandæ ſunt reo defenſiones, etiam poſt ratificationem in tortura.*

7 *Si non ratificet Reus, debet iterum torqueri.*

1 SI reus in tortura legitime adhibita confeſſus fuerit delictum, & poſt torturam debito interuallo illam

ratificet, debet condemnari, datis tamen prius illi defenſionibus, vt ſuperius dictum eſt: & eſt communis Doctorum ſentẽtia, vt dicit Baldus l. 1. nu. 3. C. de Cuſtod. reorum, quem refert Afflic. ſuper 1. p. conſtit. regni. rub. 27. nu. 33.

2 Non eſſe autem ſtandum confeſſioni factæ in tortura, niſi reus in illa perſeueret, & eam ratificet extra tormenta iuridice, eſt communis opinio. Boer. deciſ. 163. num. 18. Brunus de indic. & tortur. fol. 134. num. 3. & fol. 145. numero 21. Abbas in cap. cum contemplatione num. 7. de reg. iur. Bart. in l. 1. ff. de cuſtod. reor. Marian. de petit. c. qualiter, & quando num. 233. Prac. Miller. fol. 63. nu. 16.

3 Nec ſufficit, quod tortus tacite perſeueret in confeſſione non reuocando illam, ſed opus eſt, quod illam expreſſe ratificet apud acta; & hæc eſt cõmunis practica, & conſuetudo, vt dicit Ant. de Couar. de quæſt. memb. 5. nu. 9. & alii cum Claro. q. 64. nu. 39.

4 Nec debet ſtatim ratificatio fieri, quia tunc præſumeretur adhuc durare metum tormentorum: ſed eſſe expectandum, & quieſcendum per ſpatium vnius diei, eſt communis doctrina, & pract. huius articuli. Ant. Gomez. cap. 13. delic. nu. 34. Cæpol. conſil. crim. 40. verſic. & quod in occaſu. Angel. in l. 2. num. 1. C. de Cuſtod. reor. qui etiam dicunt, quod iudices, qui ſtatim ducunt reos tortos ad ratificandum, peſſime faciunt. Neque inter nos Regulares habet locum arbitrium, vt apud iudices ſæculares, vt dicunt multi Doctores relati per Clarum q. cit. nu. 40. ſed mitiorem partem, ac tutiorem ſequi ſemper debemus, & ſemper ſaltem per vnum diem quieſcere poſt illatam torturam, vt dictum eſt.

5 Debet

5 Debet etiã ratificatio fieri nõ in carcere, neque in loco, vbi reus torméta, vel instrumẽta ad torquendum parata videat; quia tunc duraret metus tormentorum, ſed ſolutus debet eſſe, & ab omni tormentorum metu liber, quando ratificat. Bart. in l. 1. §. D. ſiue res numero 3. ff. de quæſt. Bald. lib. 1. conſil. in fin. Ioan. Andr. in cap. cum in contempl. de reg. iur. Aug. ad Angel. de malef. verſic. fama publica. poſt num. 117. Talis autem ratificatio (quidquid ſit de iudicibus ſecularibus) apud nos debet fieri apud Iudicem competẽtem cum ſolitis aſſeſſoribus, & cum iuramento, vt eſt omnium Prouinciarum conſuetudo.

6 Quod vero poſt ratificationem reo debeat dari terminus ad ſe defendendum, & eſt cõmunis opinio, & obſeruantia, vt dicit Maranta in ſuo ſpeculo, & Clar. quæſt. præalleg. nu. 43. valde criminatur, & damnat officiales parum doctos, qui talem practicam non obſeruant; quia tunc damnaretur Reus indefenſus, & addit, quod in facti contingentia fuit abſolutus quidam, qui ſuam confeſſionem factam prius in tormentis, poſtea ratificauerat, quia probauit errorem ſuæ confeſſionis, vt refert Gram. ſuper Conſtit. regni Neapolit. fol. 23. numero 23.

7 Denique ſi reus, facto debito interuallo, non ratificet ſuam confeſſionem, debet iterum torqueri, vt eſt communis practica, & dictum eſt ſupra: & dictum eſt etiam quoties, & qualiter debeat repeti, & adhiberi tortura, quando ſit valida, necne.

De

De ſponte confeſsis. *Cap. III.*

SVMMARIVM.

1 *Sponte confeſſus damnari debet.*

2 *Dandæ ſunt tamen ei prius defenſiones, quæ ſi non probent, damnandus eſt reus.*

3 *Quæ confeſsio ſpontanea non debet repeti, nec ratificari.*

4 *Diuerſa remiſſiuè.*

1 VBi reus delictum ſponte confeſſus fuerit, cum talis confeſſio contra eum plene probet, poterit ex illa condemnari, & eſt communis opinio, vt atteſtatur Bart. in tract. de quæſt. vel Gandin. cuius aſſeritur ille tractatus, & alii, quos citat Clarus quæſtio. 65. numero 1.

2 Aduertendum tamen cum eodem ibidem, quod ſpontè confeſſus non debet ſtatim condemnari, ſed ei dandæ ſunt ſuæ defenſiones cũ termino ad allegandũ, quidquid voluerit, vt liberetur: quo elapſo termino, ſi nihil probet, condemnari debet: & hæc eſt communis practica, quam ſeruat totus Mundus. Salic. in l. 2. nu. 7. C. de cuſtod. reorum. Boſſius tit. de confeſ. num. 2. Ant. Gom. c. 12. delic. nu. 3. & alii, vt dictum eſt ſupra.

3 Confeſſio porro huiuſmodi ſpõtanea, & iudicialis, de qua hic agimus, nõ debet repeti, nec ratificari: ſed vnica tantum confeſſio talis ſufficit ad cõdemnandum: & hęc eſt communiſſima opinio: Brunus de ind. & tort. fol. 146. nu. 21. Foller. in prac. crim. fol. 222. nu. 39. Dynus.

l. 2. ff.

Digitized by Google

l. 2. ff. de cuſtod. reor. Gambin. in loc. præalleg. & alii, quos refert, & ſequitur Clarus q. præalleg. nu. 2.

4 Cætera de confeſ. extraiud. & de adducendis pro cõfeſſione facta in iudicio ſiue per torturam, ſiue ſpontanea, latius tradita ſunt ſuperius.

Ad quos iudices ſpectet ſententiare reos. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Quando Prælati Regulares ſoli poſſunt proceſſus per definitiuam ſententiam terminare.*

2 *In ſententiis condemnatiuis, non niſi cum aſſenſu definitorii.*

3 *Generales de conſenſu Patrum Ordinis graues ſententias ferre debent.*

4 *Et in prouinciis de conſenſu Diffinitorii, & ſimiliter Prouinciales.*

5 *Secus lata ſententia nulla erit.*

6 *Sed erit valida, vbi Diffinitores votum tantum conſultiuum habent, licet iniuſta.*

7 *Diffinitores liberè ſententiam ſuam proferre tenentur.*

8 *Quare tacentes ob humanos reſpectus duplicem incurrunt culpam.*

9 *Quicquid ſecus Prælati affirmarent.*

10 *Præſertim in condemnatiuis ſententiis.*

11 *Et ita ipſi, quod ſuum eſt, adimplent, quicquid inde ſequatur.*

Licet

1 LIcet ex dictis ſuperius, vbi actum eſt de iudice competenti, conſtet, quia, vel ad Generales, vel Prouinciales Prælatos pertinet ſuos ſententiare ſubditos, qui etiam forte vbi agitur de ſola reorum iuſtificatione, & abſolutione ſine damno, & præiudicio tertii, vel partis, ſoli poterunt per ſententias definitiuas quoſcunque terminare proceſſus per eoſdem reſpectiue actitatos.

2 Verumtamen vbi agitur de ſententia condemnatiua, & de graui pœna reo imponenda, nunquam vidi in ordine practicari, quod præfati Prælati ſoli abſque conſilio, & aſſenſu Patrum ordinis, vel Prouinciæ reſpectiue ſententient: quin ſecus facientes contra antiquam Patrum traditionem, & contra probatam ordinis conſuetudinem, & contra Regularia inſtituta dubio procul agerent.

3 Generales itaq. Prælati in capitulis, vel cōgregationibus generalibus, & vbicunq. commode haberi poterit ſufficiens numerus Diffinitorum Generalium, & Patrū ordinis, ſemper de eorum cōſilio, & aſſenſu graues quaſcunque ſententias ferre debent, ſicut per ſtatuta generalia tam antiqua, quam moderna cautum eſt: vt conſtat per ſtatuta Valliſoletana de anno 1593. fol. 206. tit. de Patribus ordinis. §. qui etiam in omnibus. fol. 207. tit. de Patribus vnius, vel alterius familiæ, ubi decernitur, pręfatos Diffinitores Generales, & Patres ordinis habere votum conſultiuum, & deciſiuum, & vltra electiuum.

4 In Prouinciis vero quibuſcunque pręfati omnes Prę-lati tam Generales, quam Prouinciales nullam grauem ſententiam ferre poſſunt abſque conſilio, & conſenſu Diffinitorum Generalium, ſi qui in Prouinciis reſpectiuè fuerint, & Diffinitorum Prouincialium eius Pro-

uinciæ,

Digitized by Google

uinciæ, in qua ſententia ferenda fuerit: nam præfati omnes votum conſultiuum, & deciſiuum habent vltra electiuum, vt patet per citata ſtatuta, & per eadẽ fol. 219. tit. de his, qui a Diffinitorio vocandi ſunt §. vltimo.

5 Quare cum non poſſint præfati ſuperiores aliquam graue ſententiã contra delinquentes ferre ſine conſilio, & conſenſu maioris partis eorũ, qui habent votum conſultiuum, & deciſiuum in Religionibus, vti ſunt præfati omnes, conſequens fit, vt ſecus lata ſententia nullius extet valoris, & momenti, & proſus nulla reputanda, vt docet Roder. quæſt. 45. ar. 2. ex iure communi, & ex Priuilegio quodam collato a Pio quinto Priori Generali ordinis D. Hieronymi, vt patet in compẽdio Priuilegiorum illius ordinis verb. cõdemnare, vbi ſummus Põtifex cõcedit Priori Generali, vt poſſit eiicere ab ordine delinquentes; at non niſi de conſilio ſeniorum; ſeniores autem in quacunque probata Religione dubio procul ſunt illi, qui votum conſultiuum, & deciſiuum habent, quorum conſilium, & conſenſus niſi petatur, (inquit Roder. ibid.) ſententia omnino erit nulla, argumẽto eorum, quæ docẽt quidam iuriſconſulti l. non aliter. ff. de uſu, & habit. l. Nepos Proculo. ff. de verb. ſig. & annotauit Scala de conſilio ſapien. lib. 1. cap. 27. & de contrac. & ult. uolunt. cap. 11. & Burſatus conſil. 90. & hoc videtur conforme iuri communi epiſcoporum: nam in Concil. Carthag. cap. nullus epiſcopus. 11. q. 7. decernitur, quod nullus epiſcopus vllam cauſam audiat ſine ſuorum Clericorum præſentia, alioquin ſententia ſit irrita; id ipſum ſtabilitum videtur in quadam decretali cap. 1. de exceſſibus Prælatorum, vbi ſtatuitur, ne epiſcopus aliquam ſententiam grauem ferat ſine iudi-

cio

cio capitali Gloſ. ind. cap. primo Felin. c. irrefragabili cap. 2. de offic. Ant. de Butrio, Abbas, & Dominicus in cap. 1. de hære. lib. 6. Oltradus conſil. 251. & Decretal. in c. quæſiui. de his, quæ fiunt a maiori parte: quem refert, & ſequitur Gloſ. ſuperius citata.

6 Optime etiam diſtinguit Rodericus ibidem, quod in Religionibus, vbi Diffinitores votum cõſultiuum tantum habent, & non deciſiuum ſententia lata ſine eorũ conſilio erit proculdubio iniuſta, ſed iure irrita non erit, aliud eſt enim ſententiam eſſe nullam, aliud iniuſtam, ut traditur ab omnibus Doctoribus tam legiſtis, quam canoniſtis.

7 Præfati porro Diffinitores non ſine graui eorum culpa ſilere poſſunt, vel in gratiã Prælatorũ, vel partis, vel ob quemcunq. aliũ reſpectum, quin pro ſua conſcientia clare, & ſincere ſententiam ſuam in medium proferant: ad quod adeo tenentur ex munere, vt etiam contradicentibus pręfatis ſuperioribus, vel ſilentium imponentibus, adhuc ſuam ſententiam (cum debita tamen reuerentia) ſuis loco, & tempore, opportunis libere, & ſincere omnino proferre debent: nam tunc non ęſtimandi tamquam ſubditi, ſed tanquam Senatores, & cõſiliarii, & quidquid eis contra præfatum eorum munus iniuſte præcipitur, eſt contra eorum animam, & conſcientiam, quare nullatenus obedire tenentur, nec debent iuxta doctrinam D. Tho. receptam 2. 2. q. 104. art. 1.

8 Quin elicit Roder. q. cit. ar. 4. quòd quando res eſt talis, quod eã Diffinitores pro ſua cõſcientia nõ probent, ſi taceãt, & aſſurgãt cũ capitis inclinationẽ, duplicẽ includunt vno actu deformitatẽ; alterã omiſſionis, alterã cõmiſſionis iuxta doctrinã D. Th. p. 2. q. 72. ar. 3. & q. 79.

art.

art. 3. & D. Aug. cap. quisquis. 11. q. 3. & D. Chriſoſt. ibid. c. Nolite timere. vbi ait D. Aug. vterque eſt reus, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia ille prodeſſe non vult, et iſte nocere deſiderat: præfati autem Diffinitores primum reatum incurrunt tacentes, et ſecundum ſurgentes, et caput inclinantes, quin quicunque vocati ad diffinitorium, vt conſentiant, vel contradicant, ſi præſentes ſint, et taceant, etiam quod nullo actu exteriori id probent, habentur pro expreſſe conſentientibus, et inuoluuntur eodem peccato, & pęna, cũ ex debito officii teneãtur libere ſuum ferre ſuffragium: Innocentius, et Abbas in cap. primo, num. 13. de his, quæ fiunt a maio. Iaſon in l. quia nu. 89. ff. ſolu. mat. Abbas ibidem, Gondiſaluus. q. 5. nu. 15. & eſt communis, & recepta ſententia.

9 Quæ doctrina vera eſt etiam, quod Prælati affirmarent ſe habere iuſtas, & validas cauſas aliquid faciendi, vel nõ faciẽdi; nam, ſi loquamur de ſentẽtia abſolutoria, dictũ eſt ſupra, quod ſoli Prælati Generales poterũt pro ſua conſcientia reos abſoluere ponderatis ponderandis, vt ibidem notatum eſt: et eo caſu diffinitores ſaluo ſemper meliori iudicio conſcientiam propriam exonerare poſſunt ſupra Prælatorum ſcientia, et conſciẽtia.

10 Si vero loquamur de ſententia cõdemnatoria, vel aliqua alia graui cauſa, in qua notabile detrimentum, vel reipublice, vel tertio, vel parti ſequatur, Diffinitores numquam ſuam ſententiam proferre poterunt, niſi ſecundum propriam ſcientiam, et conſcientiam, et ſecundum allegata, et probata, quidquid ſecus aſſerant Generales, vel Prouinciales Prælati; et contradicere tenentur, vt ſuperius edictum eſt.

11 Etiam

11 Etiam, quod præcognoſcerent certo, quod eorũ ſententia non obſtante p̃fati Prælati ſecus deciſuri, & determinaturi eſſent: nam iuxta doctrinam D. Tho. par. 2. quæſt. 14. artic. 2. quando aſſumitur aliquis ad aliquod munus, ad media tantum adhibenda tenetur, quæ ſunt propria illius muneris, & quę ab eo p̃ſtari poſsũt, quidquid ſit de fine aſſequendo, qui aliunde pendet, & ita Nicolaus Papa epiſt. 9. ad Michaëlem Imperatorem ait: Debet ſedes Apoſtolica facere, quod ſuum eſt, neq; faſti dire laborem; Deo autẽ, cuius eſt bene cępta perficere, laboris effectum relinquere. Diffinitores igitur ſimiliter tenentur, quod ſuum eſt præſtare; & quod ſui muneris eſt omnino perficere: nec illud ſine graui culpa, & aliorum ſcandalo omittere poſſunt, & ſic ab omni culpa ſunt liberi, & immunes, quicquid poſtea ſecus decernant, vel determinent Prælati, etiam quod proteruiores, & crudeliores ex cõtrario Diffinitorum voto euaderent; nam totum ex propria eorum malitia oriretur, Diffinitoribus tuta, & ſerena conſcientia integre remanentibus.

Quibus Regulis debeat ferri ſententia.

Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Non tenentur Regulares ad ſolemnitates iuris.*

2 *Similiter non requiritur, quod pars ſit præſens, nec obſtat nox, vel feria.*

3 *Nec eſt neceſſarium exprimi cauſam condemnationis.*

4 *Adhortatio ad Prælatos.*

5. Veri-

5 *Veritatem nec iota vnum vmquam deſerant, cætera moderari poſſunt.*
6 *Veritati innixi media incedant via.*
7 *Et ſi in alterum contingat labi extremum, ad miſericordiam deflectant.*
8 *Ne ſit autem indulgentia nimia, ne vitia nutriat.*
9 *Duæ autem dantur ad hoc regulæ.*

1 CVm Regulares iuxta indultũ Bonifacii VIII. ſæpius citatũ, non teneantur ad ſolẽnitates iuris in ſententiis ferendis, primo non requiritur, quod ore proprio ſententiam proferant, & quod pro tribunali ſedeant. c. fin. extra de ſent. & re iudic. in 6. ſed ſufficit, quod per ſecretarium Prouinciæ, vel alium Patrem eius vicem ſupplentem reõ pronuncietur, & publicetur.

2 Nec requirit, q̃ pars ſit pñſens, vel citet. Nec obſtat, ſi feratur de nocte, vel dieb. feriatis: quæ oĩa, & ſimilia apud Regulares numquam in aliqua fuerunt obſeruantia.

3 Nec requiritur in ſentẽtia exprimi cauſam condemnationis, licet Albericus in l. properandum. §. illo num. 34. C. de iudic. (perperam a nonnullis citatus) contrarium ſentiat, dicens, quod continuè ſeruatur de facto, quod in ſententiis inferatur cauſa, quem refert Aug. ad Angelum de malef. in verb. & quia nobis. num. 4. ſubdens, quod ſi iſta ſunt in obſeruantia, non debemus ab ipſa recedere, & certè inter nos ita practicari ſemper obſeruaui, & nullã vmquã vidi ferri ſententiã, niſi diſtinctè expreſſa cauſa. Clarus autem q. 93. numero ſecundo, dicit talem practicam non ſeruari in ſua Prouincia, niſi quando rei in contumaciam condemnantur; ſed quando ſunt præſentes, non dicitur, niſi viſo proceſſu,

condemnamus, vel abſoluimus, & ſententia valet, & tenet. Poterit itaque exprimi cauſa iuxta communem practicam, ſed non eſt neceſſarium.

4 Quod verò omnino ſeruare debent, eſt, quod grauiter, & ſerio animaduertant, & ponderent, quod actus iuſtitiæ, auctoritaſque iudicandi eſt quædam poteſtas à Deo delegata hominibus, vt ſacri canones proclamant, cap. non ſolum, & cap. qui malus. 21. quęſtio. 4. & eorum iudicium de vultu Dei prodire cenſetur, c. vt noſtrum. de appellatio. Quare prudentes, & iuſti iudices Deum imitari, & illum præ oculis habere ſemper debent: & ſecundum iuſtitiam, & veritatem, & ſacros Canones in ipſa fundatos ſuas ferre ſententias, cap. cum Paulus. 1. q. 1.

5 Veritatem igitur, vt fundamentum totius ædificii iudiciorum quilibet iudex exactiſſimè neceſſario cuſtodire, & ſubſequi tenetur, et ab ea, nec vnguem quidem diſcedere: ipſa enim in omnibus primatum tenet, eſtque iuſtitiæ, miſericordiæ, & pacis vera, & vnica mater, & nutrix, & ſine qua nulla earum recta conſiſtere poteſt, & cum qua omnia retificatur; in miſericordia enim, & iuſtitia, ex quibus pax oritur Reipubl. & priuatorum, poterit iudex ſecundum exigentiam circunſtantiarum, delictorum, et perſonarum magis reſtringi, vel dilatari, vt inferius dicetur; ſed a veritate, nec iota vnum, vel apicem deflecti vnquam licebit Bal. in c. quoniam cōtra de probat. et can. quęritur. 24. q. 8. Iſid. de ſum. bo. & Chriſtus ipſe Ioan. 4. ego ſum via, veritas, & vita.

6 Hoc iacto, & inconcuſſe conſtabilito veritatis fundamento poterunt iudices pro eorum prudentia in criminum

num animaduerſione miſericordiã, & iuſtitiam contemperare, vt inde perpetua Reipublicæ oriatur pax, & trãquillitas, quod eſt pręcipuus iuſtitiæ finis, præcinente, & proclamante Propheta pſal. 84. Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Caueant itaque Prælati, ne inanis gloriæ cupidi, vt iuſti appareant, nimia ſeueritate vtantur: & inde carnifices potius, quam iudices euadant: nec ę contra, impia miſericordia commoti, leuiorem pœnam, quam ipſa delicta expoſcunt, & quam Reipub. fuerit expediens, infligant, ſed regia incedant via ſuper veritatis fundamento ædificando, & conglutinãdo miſericordiam cum iuſtitia, vt nec rigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta, vt ait D. Greg. lib. 19. moral. c. 23. ſed iuſtam in manu ſtateram geſtent, & æquo libramine miſericordiam cum iuſtitia penſent, & contemperent.

7 Quod ſi in alterum extremum labi contigerit, cum Pręlati Regulares potius Patres, & Paſtores, quam iudices more maiorum appellentur, & verè appellari poſſe deſiderare debent, & quærere, potius ad miſericordiã latã, quã ad rigoroſam iuſtitiã deflectãt, cum iuxta ſacros canones Clericorũ, et Monachorũ correctio magis verbis, quam verberibus fieri debeat. cap. plerique diſt. 6. et Prælati, qui potius verberibus timeri volunt, quã verbis corrigerę ſubditos, ab officio ſunt deponẽdi diſt. 45. c. 1. et ſeq. et c. epiſcopis. 3. p. lect. 4. nu. 25.

8 Verumtamẽ nè ſit nimia indulgentia, ne detur occaſio flagitia iterum committendi: neque enim eſt miſericors, qui vitiis nutriendis, et fouendis paret, vt ſancti docuerunt Patres c. qui vitiis et cap. de his lo. 23. lect. 6. et D. Greg. in expoſ. pſal. Lætabitur iuſtus etc. Peſtem Rei

pub. ait eſſe, reos cũ rigore non corrigere. Æquitas igitur nõ ex iudicis imaginatione, ſed ab aliqua rationabili cauſa iuribus regulata procedere debet. Bald. in rub. de conſt. pecun. Romanus conſ. 149. Molineus in conſuet. Pari. tit. 11. de mater. feudal. §. 41. nu. 46.

9 Vt igitur nullatenus contingat errare, regulas duas inuenio a maiorib. practicatas, & ſeruatas, & poſteris demandatas. Prima eſt, vt miſericordia eatenus ſeruetur, quatenus iuſtitia nullũ patiatur detrimentũ, præſertim cum aliorũ ſcandalo, & relaxatione. Secunda eſt infallibilis, quod nunquam iudices ad punitionẽ, & vltionem, & vindictam principaliter intẽdere debent, quia ea ſunt in Rep. penitus per accidens, vt aduertũt oẽs Theologi, Philoſofi, & Iuriſperiti: ſed præcipua, & principalis iudicũ intentio debet eſſe omnino malorum correctio, & emenda, vt Reſpublica vitiis, & vitiorũ patratorib. expurgata, quieta, pacifica, & tranquilla degat, & incedat. Hic finis præcipuus: huc omnia dirigenda media, hic totis incumbendũ virib. ab omni iuſto, & recto iudice, & in eo gradu iuſtitia, vel miſericordia ſeruanda, quæ prædictum finem, & ſcopum attingere, poſſe recto, & iuſto iudicio videatur.

De pœnis iuxta leges imponendis. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Iudices non ſecundum rigorem legum, ſed conformiter ad eas procedant.*

2 *Præſertim vero ſtatutis Regul. ſe conforment.*

3 *Deficientibus iis ad ſacros recurrant canones.*

4 *Si canones deſint, ad ius imperatorium recurrant proportionate ad ſtatum regularem.*

Ex

1 EX ſuperius dictis conſtat numquam ſummum rigorem iuris obſeruari debere a iudicibus, verumtamen iuribus, & ſtatutis regularibus conformare ſe debent in ferendis ſententiis; quare hæc omnia in primis callere debent, quæ, ſi ignorent, videant ipſi quomodo iudicis munus exequi poſſunt.

2 Primo itaque ſtatutis regularibus, quæ pia, & mitiora vt plurimum ſunt, in infligendis pęnis ſe omnino conforment, & iuxta eorum ſancita ſententias proferant, & pœnas infligant.

3 Vbi illa deficiunt, ad ſacros recurrãt Canones in corrigendis Religioſorum prauis, & corruptis moribus, vt in ſacro ſancto Concilio Tridentino ſeſſ. 14. in proœmio de reform. decernitur, & ſeſſ. 6. c. 6. de reform. quæ enim ibi de epiſcopis ſtatuuntur (exceptis his, quæ ſtatui regularium coaptari nequeunt) Prælatis regularibus omnino congruunt, cum ipſi ex munere ſibi commiſſo eamdem habeant circa ſuos ſubditos Apoſtolicę ſolicitudinis cõmiſſionem: quare, vt aduertit Roder. q. 22. ar. 2. quemadmodum epiſcopi iurant ſeruare canones, etſi eos ex contemptu tranſgrediuntur, periuri reputantur. Panorm. cap. cum non liceat col. 1. de reſcrip. Felin. in ca. ego. de iureiur. ita Prælati Regulares, etſi non iurent ſeruare canones, tamen ratione aſſumptę iuriſdictionis, illã ſecundum ſacros canones exercere debent, et ſi illis contemptis alia non iuridica gradiantur via, a culpa mortali minime ſunt immunes.

4 Vbi vero ſacri defecerint Canones, & Religionum ſtatuta, debent ad ius ciuile Romanorum Imperatorum recurrere, potius quam propriam ſequi capitis opinionem; ius enim ciuile, et canonicum mutua ſubuentione

ſibi inuicem ſuffragari conſueuerunt in c. ſuſcepitis, et in c. ſi adiutorium. diſt. 10. non rigoroſe tamen illud ius obſeruando, ſed proportionate ad regularia inſtituta illi ſe conformando: nam iudices Regulares non debent per legem ciuilem regi, quia lex ita decernit, ſed quia ratio, qua lex vtitur, ſic requirit, Baldus in l. iudices C. de ſen. Cumanus conſil. 14. Decius in l. ſenium. de his, qui teſt. facer. poſſ.

De Pœnis arbitrariis. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Deficiente omni iure ad conſuetudines arbitrando pœnas recurrant.*

2 *Etiam iuribus conformare ſe debent ſimilia ex ſimilibus eliciendo.*

3 *Praeterea omnes, & ſingulæ circumſtantiæ ponderandæ.*

4 *Et poteſt arbitraria pœna ſe ad mortem extendere.*

5 *Mitiorem tamen pœnam eligere debet iudex intra terminos iuſtitiæ.*

6 *Pœnam expulſionis ab ordine practicari vellet Auctor.*

7 *Iudex excedens pœnam ſolitam tenetur de ſyndicatu, & ad reſtitutionem.*

1 VBi denique oĩa deficerent iura, & nulla eſſet pro aliquo delicto pœna decreta, ſed arbitrio iudicis relicta, primo loco debet iudex iuxta legitimas, & probatas ordinis conſuetudines pęnas infligere Imola, & Abbas, & De-

& Decius in cap. de cauſis. de offic. delegat. & Tiraquel. in tract. de pęn. in præfa. num. 14. Caueant tamen Prælati a prauis cõſuetudinibus, quæ potius corruptelæ, & abuſus dici debent, & ne fallantur ſub ſpecie pietatis, impietatem amplectentes: de his enim omnibus ſtrictam Deo debent reddere rationem.

2 Quare vlterius quando a iure non eſt pęna ſtatuta, conformari tamen ſe debet iudex in arbitrãdis pęnis legibus, & iuribus eliciendo ex ſimilibus ſimilia Baldus in rubr. C. de conſtit. pecul. Romanus Conſil. 149. tit. 1. §. 24. nu. 86. Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 1. de reform. Innocen. cap. qualiter, & quando verſic. Item denota. Anton. Gomez. lib. 3. variar. cap. 6. nu. 7.

3 Pręterea oculatè aduertit Diaz in ſua pract. cap. 147. num. 2. quod in arbitrandis pęnis, iudex omnes, & ſingulas ponderare debet circumſtantias, videlicet delinquentis conditionem, gradum, & ſtatum: an ſit ſolitus delinquere in eodem genere, an caſu acciderit, an prouocatus, laceſſitus, vel coactus, an volens, & lubens, an delictum fuerit cum ſcandalo: ſimiliter circumſtantiæ loci, & temporis diſcutiendæ, & diuturnitas, & grauitas, vel atrocitas delicti; & an ſit damnum tertio, vel Reipublicæ, & ſi aliqua ſit perſona offenſa, & cuius gradus, & dignitatis exiſtat, & ſimiliter offenſæ, vel damni magnitudo, & omnes aliæ conſimiles circumſtantię ponderandæ, & iuxta eas pęnæ infligendæ.

4 Denique notandum iuxta Marantham 2. par. 4. par. princ. num. 59. & ſequentibus, quod pœna arbitraria extendere ſe poteſt vſque ad pœnam mortis incluſiuè.

5 Veruntamen iuxta doctrinã Bal. in l. quicumque col. 4. C. de ſeruis fugitiuis, iudex in arbitrandis pœnis mi-

Digitized by Google

tiorem ſemper debet eligere pęnam, ſic in l. præſes, & in l. de interpretat. ff. de pęnis. quod proculdubio ſemper locum habet inter Regulares, vti ſæpius dictum eſt, intra tamen iuſtitiæ terminos.

6 Inter quos notat Rodericus q. 23. artic. 1. quod pęnæ ſanguinis, & mortis correſpondet pœna expulſionis a Religione, & priuationis habitus Regularis: & hæc mea ſententia, vt infra latius dicetur, deberet in vſu poni, & practicari potius, quam ad aliquam aliam conſimilem recurrere, quæ crudelior, & atrocior apud viros perfectiſſimę lenitatis apparere poſſet: dummodo maiores, ad quos pertinet, id conſentiant, vel permittant.

7 Aduertendum tamen, quod vbi pro delictis non poteſt imponi pœna priuationis habitus, ſed minor ſecundum conſuetudinem, vel ſtatuta, vel iura, tunc iudex excedendo pœnam ſolitam, vel delicto competentem, grauaret partem, & teneretur ad reſtitutionem, et de ſyndicatu iuxta ea, quæ tradunt Bald. in l. quæcũq. com. 4. ver. ſcias tantum. de ſeruis fugitiuis. Felin. cap. de cauſis. col. 1. de offic. deleg. Abbas in cap. Inquiſitio. col. fi. de accuſat. Diaz in pract. crim. cap. 23. et communis, et recepta opinio.

De Pęnis complicibus variis imponendis Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1. *Potens prohibere, & non prohibens, non eſt puniendus, niſi quatuor concurrant.*
2. *Diſcrimen inter non defendere, & conſentire, & auxi-*

auxiliari, & ſolum tertium eſt punibile.

3 *Nec ſola ſcientia delicti eſt punibilis, ſicut neq. conſenſus, niſi caſibus lege expreſsis, vel atrocibus.*

4 *In aliis nullus eſt puniendus, niſi præſumatur auxilium.*

5 *Ratificans delictum eadem pęna punitur:*

6 *Similiter conſilians, ex cuius conſilio delictum ſequatur.*

7 *Mandans pari pęna cum delinquente puniendus.*

8 *Quare mandans vulnerari tantum tenetur de homicidio, ſi ſequatur, omiſſa proteſtatione.*

9 *Contra mãdans percuti leuiter cum proteſtatione expreſſa ne occidatur.*

10 *Et ſimili pęna puniendus mandans, ſi nullus ſequatur effectus.*

11 *Reuocans vero mandatum cum requiſitis non eſt puniendus, quidquid ſequatur.*

12 *Auxilians vero poſt commiſſum delictum tantum, quomodo puniendus.*

13 *Similiter tractatus, & conatus, non ſequuto effectu, vel nullatenus, vel mitius punendi.*

14 *Exceptis caſibus a iure expreſſis.*

1 IN ſententiis ferendis condemnatiuis ſæpius contingit, vt pro eodem crimine multi veniant condemnandi pœnis diuerſis; quia diuerſe concurrerunt in patratum crimen. Primo itaque potens prohibere, ne committatur delictum, & non prohibens non poteſt puniri in foro fori, niſi quatuor concurrant iuxta doctrinam Nauar. in Manual. cap. 24. num. 19. ſcilicet, poteſtas impediendi, obligatio id faciendi, commoditas

ciuſdem

eiuſdem, & notorietas delicti: hoc eſt, cum delictum illud manifeſte committatur; his enim concurrentibus non ſolum præſumitur conſenſus, qui non eſt puniendus in foro fori; ſed etiam auxilium per caput quantę. de ſent. excom. per quod quis puniri debet.

2 Quare notandũ ex eodem Nauar. ibidem, quod multũ intereſt inter nõ defendere ſolũ, & conſentire, & iterũ inter conſentire, & auxiliũ præbere; quia primũ, & ſecũdum tantũ ſunt peccata contra charitatẽ, Sotus de iuſt. & iur. lib. 4. q. 7. art. 3. Tertium vero contra iuſtitiam: & hinc illa non obligant ad reſtituendum; tertium vero ſic; & denique illa non ſunt punienda in foro fori, tertium vero ſic; cõmunis enim opinio, quam tenet Panormitan. in cap. primo de reſtit. ſpol. & quam dicit eſſe communem Decius in c. primo de offic. delegat. & in l. culpa caret. ff. de regul. iuris, & Iaſon in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iure. docet, quod qui ſolum non defendit, iniuriæ conſentire præſumitur, non tamen præſumitur auxiliari iniuriam ferenti, & nullo iure neque ciuili, neque canonico puniri debet in foro exteriori, qui autem præſumitur auxiliari, vtroque iure puniendus eſt in exteriori foro, vt omnes docent in capit. 1. de offic. deleg.

3 Ex quibus conſtat, quod ſola ſcientia delicti commiſſi multo minus eſt punibilis in foro fori; cum non ſit punibilis non prohibitio, vel conſenſus, niſi ſimul præſumatur auxilium, exceptis caſib. læſæ Maieſtatis, vt inter nos cõſpirationes, & tractatus cõtra perſonã Generalis, vel contra ſtatum ordinis, & ſimilia, vel vbi leges apertè decernunt, quod ſciens, & non reuelans, vel non prohibens, ſi poteſt, vel conſentiens, pari pœna punietur

cum

cum patratoribus delicti, vel paulo minori iuxta delicti circumſtantias ad arbitrium iudicis, vel iuxta leges id decernentes.

4 In cæteris omnibus (quidquid dicant alii) nullus nec Prælatus, nec ſubditus eſt puniendus in foro fori, niſi quatuor illis concurrentibus circunſtantiis ſuperius poſitis, ex quibus auxilium præſumitur iuxta Nauarræ doctrinam; cui ego lubens, volenſque ſubſcribo.

5 Ratificans etiam delictum ſuo nomine commiſſum puniri debet eadem pœna cum delicti patratore. Aret. conſil. 163. nu. 3.

6 Item conſilium dans, ex quo ſequatur delictum, quod delinquens non erat commiſſurus abſque tali conſilio, pari pœna cum delinquente eſt puniendus: ſi vero etiam ceſſante illo conſilio peccatum patraſſet delinquens, tunc mitiori pœna puniendus eſt conſulens, & eſt communis recepta ſententia Doctorum in capit. 1. de offic. deleg. & ſpecialiter Imola num. 9. & Felin. num. 8. & Dec. num. 9. & alii: quos citat, & ſequitur Clarus q. 88. num. 1. & idem omnino docet de exhortante, & perſuadente, qui parificantur cum conſulente ibid. nu. 2.

7 Idem mandans, ſi ſequatur delictum, puniendus pari cum delinquente pęna Bart. in l. non ſolum §. ſi mandanu. 19. ff. de iniur. nec eſt diſtinguendum mea ſententia inter nos Regulares, an ſtatutum aliquod cadat in delictum, vel in perſonam; quia hoc eſt de apice iuris: ad expurgationem autem Religionis perfectam omnes mandantes quomodocumq. ex quorum mandato ſequatur delictũ, ſiue mediate, ſiue immediate pari pęna cum delinquentib. puniendi ſunt Carrer. in 2. p. de homicid. §. circa tertium. cum aliis ab eodem relatis ibidem.

8 Man-

Digitized by Google

8 Mandans autem alicui abſolute, vt vulneret, non adhibita vrgenti, & expreſſa proteſtatione, vt omnino non occidat, ſi mandatarius occideret mandans teneretur de homicid. Clar. q. 89. nu. 5.

9 Secus autem ſi mandans præciperet alicui, vt percuteret alapa, vel baculo, vel etiam enſe, ſed ſolum ad deformandam faciem, ſed cum poteſtatione expreſſa, ne omnino occideret, quia tunc, etſi ſequeretur mors, mandans non eſſet puniendus, niſi pęna extraordinaria, & ſic poſſe ſuſtineri videtur opinio, quam dicunt eſſe communem Decius conſil. 482. num. 16. & conſil. 622. circa finem, & ita conſuluiſſe ait Antonium de Roſellis, Franciſcum de Capitibus liſtæ, & Angelum de Caſtro inter conſil. criminalia Cępollæ conſil. 35. 36. 37. 38. quam etiam cum præfata limitatione ſequitur Clar. loc. cit. & alii, quos refert ibidem.

10 Si vero facto mandato non fuit attentatum delictum, nec exequutum, & nihilominus conſtat de mandato, mandans erit pęna extraordinaria, & arbitraria puniendus Gloſſ. in capit. de homicid. in 6. & Carer. vbi ſupra num. 26.

11 Si vero mandans ante ſequutum, vel attentatum effectum reuocaſſet mandatum, & reuocationē mandatario notificaſſet, & eum, qui erat offendendus, præmonuiſſet, vt præcaueret (nullatenus nominando mandatarium) nulla pœna eſſet puniendus mandans. Bald. in l. 1. C. de ſeruis fugitiuis, & alibi. Imola in c. ad audientiam ext. de homicid. Carrer. vbi ſupra num. 17. cum aliis, quos citat, & ſequitur.

12 Vniuerſaliter autem auxilium præſtans poſt commiſſum delictum, vel nulla pœna omnino eſt puniendus, vel

multo

multo mitiori, penſatis circumſtantiis præſtiti auxilii, & præſertim circumſtantia finis, nempe, vt ſolum ſit ad liberandum delinquentem de manibus iuſtitiæ, vel ad aliquod maius malum euitandum, vel ex mera charitate in delinquentem, & cætera huiuſmodi, vel e contra ſi circumſtantiæ inferrent ratificationẽ commiſſi delicti, cum conſilio, & conſenſu præcedentibus, vel ſi tale auxilium prohibitum eſſet ex lege, & cætera huiuſmodi, & vti dixi vniuerſaliter, ſi ſolum conſtet de auxilio, poſt cõmiſſum delictum mitiori punietur pęna quibuſcumque concurrentibus circumſtantiis: nam ſic auxilians non dicitur vere auxiliari Bart. in l. 3. §. ſi quiſquam. ff. ad Syllanianum, & eſt communis opinio.

13 Denique ſoli tractatus, & diſcurſus de committendo delicto, quin etiam ſoli conatus nullo ſequuto actu, vel effectu, vel nulla pęna puniũtur, vel multo mitiori Bart. in l. & ſi amicis. §. 1. ff. de adulteriis Bald. in d. l. Carrer. vbi ſupra nu. 27. & alii quos citat, & ſequitur.

14 Exceptis caſibus, in quibus leges, vel ſtatuta expreſſe decernerent pręfatos conſimiles tractatus, & conatus puniendos eſſe, quia tunc pœna per leges, vel ſtatuta prętaxata eſſet infligenda.

De remiſſione pœnarum. *Cap. IX.*

S V M M A R I V M.

1. *Iudices iuſta de cauſa ponderatis ponderandis pęnas moderari poſſunt.*
2. *Remiſſionis vero pęnæ an cauſa exprimenda, varie ſentiunt Doctores.*

3 *Auctor ſemper vellet ſpecificari cauſam, vel ſaltem in vniuerſali.*

4 *Offenſus poteſt intercedere, vt tota remittatur pœna.*

5 *Item remitti poteſt ad interceſsionem viri eminentis.*

6 *Abſque vero iuſta cauſa remittens pœnas infamis efficitur.*

7 *Commutare etiam poterit pęnas iudex ex cauſa.*

8 *Diminuta pęna ſine cauſa ſententia eſt nulla.*

9 *Pęnas ſuperioris inferior nec remittere poteſt, neque commutare.*

10 *Superior vero inferioris non ſine cauſa pęnas remittat.*

11 *Gratia vero per falſas cauſas impetrata recognoſcēdā.*

1 IVxta ea, quæ tradita ſunt in ſuperioribus, nullatenus dubitandum eſt, iudices regulares poſſe pœnas per leges quaſcunque ſtatutas iuſta de cauſa moderari magis, vel minus iuxta qualitatem cauſæ, quæ ad pęnam minuendam ſufficit: quarum cauſarum plurimæ ſuperius regiſtratæ ſunt. Innocētius cap. qualiter, & quando de accuſat. col. 1. Tiraquel. in tract. de pęnit. in præfat. nu. 16. Clar. quæſt. 85. verſic. Vlterius quæro Menohc. de arb. iud. lib. 1. quæſt. 96. Salſedo in pract. crim. c. 144. verſic. moderari Decius in cap. de cauſis num. 18. ext. de offic. delegat Aretin. in cap. qualiter, & quando num. 34. extra de accuſat. Couar. lib. 2. reſolut. cap. 9. num. 8.

2 Quotieſcumque autem præfati iudices regulares ex iuſta cauſa receſſerint a pœnis a iure quocunque ſtatutis

eſt

eſt aliquorum Doctorum opinio, quod in ſententia debet exprimi cauſa talis moderationis, Lucas de Pęnna in l. 1. col. 1. C. de his &c. Abbas in c. ſi cum. de re iud. col. 2. & Felin. ibid. c. 9. alii tamen Doctores contrarium ſentiunt, nempe quod non ſit neceſſarium ad ſententiæ validitatem, quod ipſa cauſa exprimatur Bart. in l. Relegat. §. ad tempus. ff. de re iud. Felin. in d. c. ſi cum col. 10. Menoch. contr. illuſtr. col. 14. num. 5. Clarus. loc. cit. qui tamen dicunt, quod dato caſu, quod cauſa ſit exprimenda, ſufficit, quod iudex in ipſa ſententia dicat, quod iuſtis, & rationabilibus de cauſis animum ſuum mouentibus id fecerit, & non exprimatur cauſa ipſa ſpecialiter; quam opinionem dicunt eſſe communem præfati Doctores.

3 Ex quibus coniicio, quod inter nos Regulares, qui partem tutiorem ſemper ſequi debemus, & id conſtare debet pro maiori ſubditorum exemplo, & ædificatione: melius eſt, ac tutius in ſententia ipſa exprimere cauſam ſpecialem diminutionis pœnę, vel ſi dignis rationibus id fieri non expediret, omnino neceſſarium arbitror ſaltem in vniuerſali illam clauſulam apponendam videlicet iuſtis, & rationabilibus de cauſis animum noſtrum mouentibus &c.

4 Item offenſus, & qui damnum aliquod eſt paſſus, nulla alia exiſtẽte cauſa pōt ex charitate intercedere apud iudicem, vt delinquenti tota remittatur pęna per legem ſtatuta: & iudex poterit ex illa interceſſione pœnam remittere vel totam, vel ex parte, dummodo non ſequatur damnum Reipub. vel tertii, qui in talem remiſſionẽ non cõſenſerint, ſecus, ſi oẽs intereſſe habentes idem omnino rogant, & intercedunt, qua in re in cauſa contra me-

acti-

actitata, de qua ſupra ego replicatis precibus, iteratiſque interceſſionibus impetraui ab Illuſtriſſimo, pariterque rectiſſimo Card. Verallo, fere totam pęnæ debitæ remiſſionem pro delatore, vt conſtat ex ſententia ſuperius poſita conſentientibus meis precibus, & intuitu cæteris omnibus, qui in eadem cauſa intereſſe habebant, & denique in gratiã Reuerẽdiſſimi Patris Antonii a Trejo totã impetraui pęnæ remiſſionem, vt patet vrbi, & orbi: videat orbis, & vrbs, qua gratitudine exceptam; at videat verius verus præmiator conditor vrbis, & orbis.

5 Similiter poterit remitti pęna, ſi aliqua perſona eminens intercedat pro delinquente, eius emendationem promittens, & rationes adducens veriſimiles, pro quib. emendationis vera ſpes conĩici poſſit: ſecus, ſi nulla ſpes emendationis veriſimiliter adeſſet.

6 At debent cauere iudices iuxta Clarum loc. ſupra cit. ne ſine iuſta cauſa, & a iure approbata pęnas remittant, vel minuant: nã iudex, qui in cauſis criminalibus abſq. iuſta cauſa minorem pœnã imponit, quã de iure debeat, efficitur infamis l. ſeruos. C. ad legem Iuliam, & eadem pœna venit puniendus, qua reus tex. in l. 3. in fin. C. ne ſanctum baptiſma.

7 Denique poterit iudex commutare pęnam in aliam ęquiualentem, quando delinquens non eſt capax pœnæ impoſitæ a lege, vel ſtatuto pro commiſſo delicto Baldus in l. nouerint num. 5. C. intra certum tempus. Ananias in cap. 1. num. 2. extra de calumniatoribus Clar. q. præcit. verſic. vlt. & tunc iudex regularis mitiorem potius, quam grauiorem infligat pęnam, ſi in aliud extremum labi contigerit.

8 Exceptis præfatis cauſis, ſi iudex valde exceſſerit, minorem

norem infligendo pœnam, quam ſtatuta diſponant, ſententia vitiatur tota, vt ait Ioannes de cane mortuo inter conſilia crim. diuerſorum lib. 1. conſil. 33. num. 2. & hanc dicit eſſe cōem opinionē, quicquid ſit de hoc, ſaltē hoc certū eſt, qđ quoad gradū, vel ſummā, in qua iudex defecit a diſpoſitione ſtatuti, ſentētia eſt nulla, & ſuppleda eſt pena, vt docet Clarus q. 93. verſ. quęro ſi iudex.

9 Quo vero ad pęnas impoſitas decernunt ſtatuta Valliſoletana fol. 153. tit. de pęnis impoſitis, quod eas per ſuperiorem impoſitas nullus inferior, vel relaxare, vel remittere, vel commutare, vel moderare, vel alterare poſſit, & ſi quis contra fecerit, eiſdem pœnis ſubiaceat, vel grauius etiam puniatur ſuperioris arbitratu.

10 Superiores vero pœnas ab inferioribus impoſitas non remittant, niſi magna publicæ vtilitatis ratione, aut alia vrgenti, & rationabili de cauſa, vt etiam per ſacram Tridentinam Synodum ſeſſ. 25. c. 18. de refor. cautum eſt: ſecus enim relaxare pœnas nil aliud eſt, quam aditum aperire delinquentibus ad leges tranſgrediendas.

11 Deniq. per eadē ſtatuta decernitur §. vlt. iuxta eandē Tridentinā Synodum ſeſſ. 12. c. 5. quod, ſi quis per fictas cauſas expoſitas, & falſas, gratiā extorqueat, & veniā impetret ab aliquo ſuperiori Pręlato, Prouincialis eius Prouinciæ, cuius deliquēs falſis precib. gratiā impetrauerat, vel quoad minutionē pęnæ, vel quoad totalē remiſſionē cauſæ, & impetrationē gratię ſummariè ꝑ ſeipſum recognoſcat, ipſamque gratiam poſtquam per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam eſſe legitime cōſtiterit, ſuſpendat, quouſque ſuperiore admonito, ac de veritate plenius informato deſuper ab eo fuerit prouiſum, prout ei magis expedire videbitur in Domino.

Digitized by Google

De Remiſsione pœnæ in his, quæ fiunt ſine dolo. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Difficile cognoſcitur quid fiat ſine dolo.*
2 *In delictis abſque dolo pœna minuenda.*
3 *Aliqui dicunt non poſſe puniri corporaliter.*
4 *Nec etiam ad id ſufficere latam culpam, & quæ pœna pro lata culpa.*
5 *Nec pro ſola culpa quis efficitur infamis.*
6 *Dolus abſolute non præſumitur, & multa etiam eſcuſant.*
7 *Coniectura ex quibus præſumitur dolus.*

1 MAgna eſt difficultas in dignoſcendis, & puniendis delictis, quę ſine dolo commiſſa præſumuntur, vel aſſeruntur; & ideo hic ſeparatim ab aliis caſibus fuſius, & diſtinctius de illis agendum.

2 Primum itaque regula certiſſima, & receptiſſima eſt, quod omnino minuenda eſt pęna in delictis, quę ſine dolo commiſſa fuerit, vt ſuperius prętactum eſt.

3 Difficultas eſt etiam, in quo gradu minuenda ſit pęna, de quo dicunt aliqui, numquam poſſe delinquentem corporaliter puniri, vbi in delictis non interceſſerit dolus Bart. in l.1.§.1.nu.1. ff. ſi quis teſtam. & hanc dicit eſſe communem ſententiã Cępolla conſ.crim.33.col. 2.

4 Nec vlterius ſufficere latam culpam ad punitionem corporalem, ſi dolus abſit, dicunt Iaſon in l. in actio.nu. 25. & 26. ff. de in litem iuran. Blanc.pract.crim. fol. 56. nu.137. & ſequen. qui dicũt hanc eſſe communẽ opinionẽ cum aliis, quos citat, & ſequitur Clar.q. 84.nu.1. ſubdit

dit tamen, quod aliqui Doctores tenuerunt, quod etiam pro lata culpa poteſt quis corporaliter puniri licet non eadem pœna, qua poſſet puniri pro dolo, ſed alia leuiori, & hanc opinionem dicit eſſe communem Marantha in ſuo ſpeculo fol. 46. nu. 59. quã etiã obſeruari ſe vidiſſe aſſerit Clarus ibid. ſed regulariter id non fieri ſolere ait, crederẽ ego tutius eſſe inter nos, vbi dolus non adeſt clare, a pęna corporali abſtinere, & ad alias priuationes, & inhabilitates pro modo latæ culpæ recurrere.

5 Subdit vlterius Clarus ibidem, quod eadem, quæ dicta ſunt de pœna corporali, locum habent etiam in pęna infamiæ: nam condemnatus propter culpam, non efficitur per talem ſententiã infamis Gloſ. in d. l. in action. in verb. non etiã ob culpam, & eſt communis opinio, vt dicit Roman. ibid. nu. 16. fama enim, & vita æquiparantur quoad hoc ſecundum Clarum ibidem, & alibi.

6 Quo vero ad ignoſcendũ dolum regula receptiſſima eſt vniuerſaliter, & regulariter dolum nõ præſumi in delictis. l. Dolũ. C. de dolo, & lege ſi creditor. C. de pignoratitia actione, quia quilibet a natura bonus præſumitur c. 1. ext. de ſcrut. in ord. facien. & c. Dudum, & c. vlt. ext. de præ ſumpt. & multo minus præſumitur dolus, quando eius cauſa non apparet Aret. conſil. 63. vel quando dolus nullũ affert lucrum, & commodũ Bald. conſ. 250. Item quando ex dolo reſultaret odium, vel damnũ: Creuecta conſil. 6. nu. 22. item, ſi dolus deberet commiti aduerſus hominem frugẽ, et beneuolum, vel ſanguine coniunctum, idem conſil. 8. num. 29. item cum rumor, et fama incitauit ad committendum aliquid: idem Creuect. cõſ. 319. nu. 4. itẽ ex qualitate perſonæ excuſatur dolus, videlicet ex ſimplicitate, vel ignorãtia Decius conſ. 180.

7 Contra verò dolus præſumitur ex coniecturis. l. dolũ. C. de dolo, vel ex p̃ſumptionib. vrgentibus, vt concludit Paul. de Caſt. in d. l. Dolũ. & duas ſufficere dicit Decius conſ. 34. nu. 4. lib. 3. Coniecturæ porrò multæ ſunt. Prima atrocitas delicti, quod cõmitti poſſe nõ vr̃ ſine dolo. Secunda graue mendaciũ. Tertia graue promiſſum frangere. Quarta ſui muneris aliquid graue omittere. Quinta grauis deceptio in cõtractu aliquo in contrahentẽ. Sexta inobedientia, & multo magis cõtumacia. Septima facere, quod ſibi prodeſt, & alteri nocet. Octaua malus effectus conſequutus. Nona nimia cautela, & diligentia, & pluſquã ſolita. Decima clam, & occulte facere, qđ palã fieri ſolet, quas oẽs, & multas alias enumerat Menoch. lib. 5. de pręſumpt. cum multis Doctorum allegationib. quas breuitati ſtudens, omiſſi, & ex dictis poterit cordatus iudex alias doli veriſimiles coniecturas dignoſcere.

De ſpecialibus pęnis. Cap. XI.

S V M M A R I V M.

1 *De pęnis ex iure communi.*

2 *Pęnæ leuiores conſuetæ imponi, ſine ſcriptis.*

3 *Quæ tamen Patribus eminentibus nequeunt imponi ſine conſenſu, & conſilio diffinitori.*

4 *In ſecundo genere ſunt pœnæ graues, in quibus in ſcriptis, & ſeruato iuris ordine procedendum.*

1 LIcet per ſtatuta ordinis aliqualiter ſit prouiſum, & cautũ circa pęnas per ſententias diffinitiuas delinquentib. imponendas: verumtamen pro ampliori declaratione nonnulla tum ex ipſis ordinis ſtatutis, tum ex iure communi ſunt hic annectenda.

2 In:

2 In primo genere ſunt mortificationes illæ regulares, & conſuetæ, quæ nedum a ſuperioribus Prælatis, & in ſcriptis, ſed etiam à Prelatis localibus pro regulari obſeruantia paſſim imponi ſolent, ac debet regulariter omnino ſine ſcriptis, & omni poſtpoſita appellatione, cuiuſmodi ſunt precationes, & orationes quæcunque, diſciplinæ, quas Fratres ipſi per ſeipſos ſibi adhibent, ex obedientia tamẽ Prælati, recitãdo pſalmũ Miſerere mei Deus &c. ieiunia, vel grauiora, vt in pane, & aqua, vel mitiora, vt abſtinendo a ſolo vino, vel ab omnibus aliis cibis, excepto vino, & pane: Similiter comeſtiones in terra flexis genib. deoſculationes in terra, deoſculationes pedũ Fratrum, & cætera huiuſmodi, quæ oĩa, & ſimilia ab omnibus Prælatis paſſim imponuntur, vt dictum eſt ſine ſñia in ſcriptis, ſed ſimpliciter de plano, & per ſolã obedientiã ad retinendã regularẽ diſciplinã, & ad continendos in officio regulares, & ad corrigedos quoſcũq. incõpoſitos mores, vel etiã pro ſola mortificatione, quę viros decet religioſos, & de quibus nullatenus appellari licet.

3 Veruntamen huiuſmodi mortificationes, & conſimiles nullatenus infligi debent, nec poſſunt viris in ordine grauibus, & eminentibus inconſulto diffinitorio, & inconſultis his, ad quos de iure ſpectat, & niſi de illorum conſilio, & conſenſu, vt ſuperius dictũ eſt c. 4. & etiam per ſtatuta Salmanticentia cap. 8. & Valliſoletana fol. 138. tit. de pœnis. §. quibus Prælati, &c. in ſimili pie, ac prudenter cautum eſt ad conſeruandam ordinis grauitatem, ac dignitatem, quæ in præfatis viris grauibus, & eminentibus viget, ac reſidet, vt ſunt Patres ordinis, et qui Miniſteriatus officio functi ſunt, et alii conſimiles.

4 In ſecundo genere ſunt pęnæ illæ, quæ nunquam, niſi ſeruato iuris ordine, vel ſummarie, ac de plano, vel ad amuſſim modo ſuperius expoſito per ſententiam in ſcriptis ferendam imponuntur, de quibus ordinate dicendum, primo declarando terminos, deinde ſingulis exceſſibus ſingulas applicando pœnas.

De quibuſdam priuationibus in ordine conſuetis. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Priuatio actuum legitimorum quid ſit.*
2 *Priuatio iuris ſuffragiorum quid ſit.*
3 *Officiorum ordinis priuatio quid ſit.*
4 *Quæ omnes non poſſunt infligi, niſi de conſenſu diffinitorii.*
5 *Poſſunt tamen Prouinciales ſoli Guardianos ad tempus ſupendere.*
6 *Patres graues nulla notabili confuſione poſſunt affici ſine conſilio, et conſenſu diffinitorii.*

1 IN primo gradu ſunt quædã priuationes in ordine cõſuetæ; & ſunt in triplici differẽtia, videlicet, vel actuũ legitimorũ, vel iuris ſuffragiorũ, vel officiorũ. priuatio; actuũ legitimorũ eſt inhabilitatio ad oĩa ordinis officia, quæ cũ dignitate, ac ſuperioritate coniuncta ſunt, veluti Miniſteriatus, Cõmiſſariatus, Diffinitoriatus, Guardianatus, & Diſcretatus, pôt tamẽ ſic priuatus habere votũ actiuum in electione Diſcreti ad Prouinciale capitulum mittẽdi, & ſimiliter poteſt ad ſacros ordines promoueri, & ſacras eorum functiones exercere, & ſimiliter quæcũ que

que officia prædicationis, & lectionis, & confeſſionis, & ſic põt eſſe cõfeſſarius monialiũ, & magiſter nouitiorũ, & ferre vota in receptione nouitiorum ad profeſſionẽ.

2 Priuatio iuris ſuffragiorum eſt inhabilitatio, tam ad ferenda, quã ad conſequenda quæcunque vota, & ſuffragia in ordine, quibus exceptis poteſt ſic priuatus omnia illa cõſequi, & exercere, quæ poteſt priuatus actibus legitimis, vt ꝓmoueri ad ſacros ordines, & cętera, vt ſupra.

3 Officiorum ordinis priuatio eſt inhabilitatio ad omnia prædicta, & vlterius ad cõfeſſionis, prædicationis, lectionis, Paternitatis, & viſitationis munera obeunda: & poterit ſolum ſic priuatus ordines recipere, & ſacras eorum functiones exercere.

4 Omnes iſtę priuationes, & præſertim Guardianorum depoſitiones non poſſunt a Prouincialibus infligi ſine conſilio, & conſenſu maioris partis diffinitorii, vt ſuperius dictum eſt, & iterum per eadem ſtatuta fol. 138. tit. de pœnis. §. quibus Prælati &c. & fol. 217. tit. de diffinitoribus Pouincialibus. §. quod ſi Guardianorum quiſpiam, & c. decernitur.

5 Concedũt tamẽ eadẽ ſtatuta Prouincialib. loc cit. vt poſſint legitima ex cauſa Guardianos ab officio ſuſpẽdere propria eorum auctoritate, donec, & quouſq. Patribus oportune congregatis, & conſultis diffiniri poſſit, prout iuſtitia ſuaſerit.

6 Deniq. decernũt ibidẽ, quod nullus Guardianus, vel Prouincialis, vel Pater ordinis, vel qui alias Miniſteriatus officio functus fuerit, vel muneris eiuſdẽ Priuilegio gaudeat, poſſit a Prouinciali Miniſtro, vel Cõmiſſario viſitatore officio priuari, vel aliqua notabilis punitio, vel confuſio eorũ cuiquã inferri, niſi de cõſilio, & conſenſu

Patrum Prouinciæ, vel maioris partis eorum, aut Prouincialis capituli, vt ſæpius dictum eſt ſupra.

Priuationes præfatæ quibus competant. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Actibus legitimis priuantur ſubornatores, & reuelantes ſecreta extra ordinem.*

2 *Item recurrentes ad fauores ſæculares.*

3 *Item intercipientes litteras quomodocumque, vel impedientes.*

4 *Item procurantes nouitatem in ordine, & non manifeſtantes opportunè defectus, vel litteras.*

5 *Item abiurati de leui, & qui natalium defectus patiuntur.*

6 *Suffragiorum iure priuantur reſpondentes in menſa, & conuiuiantes.*

7 *Item ad triremes, vel carceres iam damnati.*

8 *Item rebellantes Prælatis.*

9 *Ordinis officiis priuātur cōſpirātes cōtra ſuperiores.*

10 *Item appellantes, & confugientes ad tribunalia ſæcularia.*

11 *Item recurrentes ad fauores extra ordinem, & Prælati etiam ſic tales promouentes.*

12 *Item dantes, & accipientes munera.*

13 *Item infamia laborantes, & abiurati de graui.*

14 *Item Prouinciales differentes punire delinquentes, et rebellantes Generali, vel Commiſſario ab eo miſſo.*

1 AD ſingulas præfatas procedendo pœnas gradatim oſtendendo, quibus criminibus applicentur, primo priua-

priuationem actuũ legitimorũ incurrunt ſubornatores, & reuelantes extra ordinem ſecreta in ipſius detrimentum, & infamiam, qui perpetuò prædictis actibus legitimis priuantur.

2 Item actibus legitimis priuantur recurrentes ad fauores ſæculares, prout ſupra, nec releuari poſſunt, niſi per Generale capitulum proximè futurum.

3 Item intercipientes litteras Prælatorum, vel Principum, vel Generalium, vel Prouincialium, vel aliarũ notabilium perſonarum quomodocunq. malitioſe, vel per ſe, vel per alios, et ſimiliter illas deſtruentes, impedientes, retinẽtes, ne mittantur, aperientes, et ſimiliter qui prædictorum litteras ſibi ipſis miſſas legere, aut aperire malitioſe diſtulerint: nec releuari poſſunt, niſi ab ipſis Generalibus, vel Prouincialibus Prælatis reſpectiue.

4 Item Procurantes nouitatem in ordine modo ſuperius expoſito, nec releuari poſſunt, niſi per Generalem, aut Prouincialem Prelatũ: item, nõ manifeſtãtes opportune defectus Fratrũ tempore viſitationis Miniſtri, aut Cõmiſſarii tã Generalis, q̃ Prouincialis, ſed malitioſe, et callide in aliud tempus cuicunq; ordinis Prælato manifeſtandos differentes: item qui litteras contra quempiam ſeruauerint, & poſtea in iudicio, ſeu viſitatione deduxerint, produxerintue; qui omnes actibus legitimis priuantur, et infames exiſtunt, nec audiri poſſunt.

5 Priuantur etiam actibus legitimis, qui ſacro, ac venerabili ſanctæ Inquiſitionis officio delati, de leui abiurati fuerint: & ſimiliter iuxta ſacræ Tridentinæ Synodi præſcriptum, & ſacrorum Canonum diſpoſitionem, qui natalium patiuntur defectus, vt ſpurii, & conſimiles, de quare extant Conſtitutiones Sixti V. & Clem. VIII.

6 Suf-

6 Suffragiorum iure biennio priuatur qui Prælato ſ in culpa, vel in menſa reſpõdet, facultate prius ab eo n impetrata: item qui alicui Prælato verba improperii, a conuitii dixerint.

7 Item, qui ad triremes, aut perpetuos carceres alic do damnati fuerint, & ſi contingat eos miſericordi liberari, ſic liberati omni ſuffragiorum iure, & actibu gitimis perpetuo priuati exiſtunt, nec ad ea quoui do amplius habilitari poſſunt.

8 Deniq. rebellantes Prouinciali Miniſtro, ſeu Gua no aut Vicario, omni ſuffragiorũ iure triennio priu

9 Omnibus ordinis officiis priuantur, qui per m ſam concordiam, ſeu conſpirationem aduerſus & maxime ſuperiorem ſe euexerint, & ſic priua nent, quouſque per condignam ſatisfactionem rali, vel Prouinciali Miniſtro releuentur.

10 Item quicunq. ad tribunalia ſęcularia ap ad ea temere confugientes, priuationem dinis incurrunt, & inhabilitatis perpetu quæcumque exercenda, vociſque tam ſiuę ex conſtitutione Gregorii tertii pit, Quoniam noſtro, &c.

11 Item omnibus ordinis o quarumcunque perſonar pro obtinendis officiis re ua, & paſſiua ex conſti Paſtoralis officii, & G quas pęnas incurrũt e modi ſęculares ſolic affirmauerint ab ei modo de malitia,

quod quis [illegible] ob alias cauſas
rit, [illegible] graues pœnas
tur o[illegible] Prouincialibus,
vel p[illegible]us de aliis pœnis
dicta [illegible]
da [illegible] de pęna contra
12 [illegible]ues pęnas amotio-
p[illegible]tatuit, quod qui le
[illegible]nos ingreſſum fuiſ-
[illegible]
[illegible]rem aliam pęnam illi
[illegible], & magis diſciplinæ
[illegible]em ad prædictas euagi
[illegible] quæ in vagationibus oc-
[illegible]ationem in eodem Mona
13 [illegible] poſſet delinquens ſub gra
[illegible]na, vel aliis grauioribus, &
[illegible]tio relaxari, niſi a Diffinito-
[illegible]ibus.
[illegible]ſt Diffinitorio priuari, vel per-
[illegible]uxta delicti menſuram, quam pœ-
[illegible]æſcripto ſtatutorum, qui extra dif-
14 [illegible]lauerint, quæ in eo tractantur: vn-
[illegible] diſcordiæ, aut odia in diffinitorium
[illegible]torum quempiam oriantur, aut oriri
[illegible]
[illegible]tiam pœnas cōputatur probationis ca-
[illegible]currunt, qui verbis, aut factis aliquem
[illegible]uerint: nam pro prima vice probatio-
[illegible]r menſem deferre debent. Et ſimili pœ-
[illegible] qui alicui fratri minabitur in perſona: ſi

autem

De quibuſdam aliis conſimilibus pœnis grauibus. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Amotiones Fratrum a locis inter graues pœnas computari cuperet Auctor.*

2 *Præfatam pœnam incurrunt domos ſuſpectas ingredientes.*

3 *Sed Auctor cuperet potius practicari relegationem in Monaſterio.*

4 *Diffinitorio priuari grauis eſt pœna, quam incurrunt reuelantes extra ipſum ſecreta.*

5 *Grauis eſt etiam caputium probationis, quam incurrunt prouocantes, minantes, & leuiter percutientes.*

6 *Et ſuſpenſio officii grauis eſt pœna, quam incurrunt Prælati verbis iniurioſis afficientes ſubditos.*

7 *Et ſimiliter exilium, quod a Diffinitoriis poſſe infligi cuperet Auctor.*

8 *Quam incurrunt verba iniurioſa, vel irriſoria proferentes.*

9 *Item procurantes nouitatem in ordine.*

1 LIcet hoc noſtro æuo amotiones Fratrum Prouincialis arbitrio paſſim fiant leuibus de cauſis, & ſæpius cũ ſæculi ſcandalo (vt ſuperius tactum eſt) & maxima Fratrũ inutili, & damnoſa vagatione: hinc valde cuperẽ pro redimenda regulari diſciplina, & ad remouẽda præfata ſcandala, & peccata, vt amotiones Fratrum a locis quan-

quando remouentur in pœnam, & non ob alias cauſas extra capitulares congregationes inter graues pœnas computarentur, & non poſſent infligi a Prouincialibus, niſi ſeruatis de iure ſeruandis, vt ſuperius de aliis pœnis grauibus infligendis dictum eſt.

2 Et ita ſtatuta Generalia fol. 135. tit. de pęna contra caſtitatis tranſgreſſores. § 1. inter graues pęnas amotionem a locis computare videtur, dum ſtatuit, quod qui legitimè conuictus fuerit, ſuſpectas domos ingreſſum fuiſſe, ab eo loco amoueatur omnino.

3 Licet ego magis magiſq. probarem aliam pęnam illi æquiualētem, vel potius grauiorem, & magis diſciplinæ regulari conſonam, & conducentem ad prædictas euagi tationes euitandas, & peccata, quæ in vagationibus occurrunt cauenda: nempè relegationem in eodem Mona ſterio, a quo egredi nullatenus poſſet delinquens ſub graui, vel grauiori Apoſtaſiæ pęna, vel aliis grauioribus, & non poſſet prædicta relegatio relaxari, niſi a Diffinitorio, vel Prælatis Generalibus.

4 Grauis etiam pœna eſt Diffinitorio priuari, vel perpetuo, vel ad tempus iuxta delicti menſuram, quam pœnam incurrunt ex præſcripto ſtatutorum, qui extra diffinitorium manifeſtauerint, quæ in eo tractantur: vnde diſſenſiones, & diſcordiæ, aut odia in diffinitorium ipſum, vel diffinitorum quempiam oriantur, aut oriri poſſint.

5 Inter graues etiam pœnas cōputatur probationis caputium, quam incurrunt, qui verbis, aut factis aliquem grauiter prouocauerint: nam pro prima vice probationis caputium per menſem deferre debent. Et ſimili pœna plectendus, qui alicui fratri minabitur in perſona: ſi

autem

autem manũ leuauerit, vt percutiat, vel aliquid ad percu tiendum acceperit, ei tribus menſib. probationis caputium imponi debet: per annum verò illi, qui leuiter percuſſerit.

6 Grauior etiam omnibus præfatis videtur eſſe ſuſpenſio officii cuiuſcunque: quam pœnã incurrunt ſuperioris arbitratu Prælati omnes, qui vel in ſermonib. ad fratres capitulariter congregatos, vel in reprehendendis eorum criminibus, vel in culpis audiendis, & ſimilibus caſibus verbis vtuntur iniurioſis, vel infamatoriis, & quæ turbationum, vel diſſenſionum, & contentionum cauſa eſſe poterunt.

7 Omnium vero prefatarum grauiſſima eſt exilium extra Prouinciam, quod infligi poſſe vellem ad expurgandas Prouincias ab omnibus Prouincialibus nõ ſolis, ſed ſimul cum ſuis diffinitoriis remittendo exules ad Prælatos Generales, vt aliquam illis Prouinciam aſſignent. Quæ facultas ſaltem tacitè conceſſa videtur per ſtatuta prædictis Prouincialibus, cum per eadem pro nonnullis criminibus præfata pœna infligenda præfiniatur.

8 Sic præfatam exilii pęnam infligendar decernunt cũ priuatione officiorum Ordinis, illis, qu orio, vel iniurioſo, vel improperioſo nomine, vel quod pro tali habeatur a patientibus, quemlibet Fratrem appellet: vel qui ſcientes, vel audientes aliquos talia proferre, ipſos non denuncient ſtatim verbo, aut per litteras.

9 Eandem exilii pœnam incurrunt qui aliquam procurant nouitatem in ordine recurrendo ad Prælatos, Reges, Principes, & Communitates, ſeu ad aliquam aliam perſonam extra ordinem exiſtentem.

De pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, & de aliis cenſuris. Cap. X V.

S V M M A R I V M.

1 *De aliis cenſuris remiſſiuè, hic de excommunicatione.*

2 *Omnes ordinis Prælati excommunicationem fulminare poſſunt.*

3 *Quam pœnam, & quamcumq. aliam conſimilem nullus incurrit niſi poſt declarationem.*

4 *Excommunicationem incurrunt omnes Apoſtatæ, & ſubornatores.*

5 *Item diuulgantes ordinis ſecreta.*

6 *Item imponentes nomina irriſoria, &c. & ſimiliter audientes, & non denunciantes.*

7 *Item procurantes diuiſionem ordinis, et recurrentes ad tribunalia ſæcularia, et recurrentes ad fauores ſæculares.*

8 *Item falſificantes litteras notabilium perſonarum, et deponentes falſum, vel reuocantes verè depoſitum, vel procurantes id fieri ab aliis.*

9 *Item procurantes vnionem, vel diuiſionem Prouinciarum, et cætera ſimilia per ſæculares.*

10 *Item libellos edentes, et quomodocumq. publicantes, et rebellantes Generali, vel Commiſſario ab eo miſſo.*

1 DE quibuſcumq. cenſuris cum noſtra ſtatuta parum, vel nil diſponãt, debent Prælati Regulares circa eas obſeruare diſpoſitione, iuris cõis; hic enim breuiter ſolum ea tangam, quę noſtra ſtatuta decernunt, pręſertim de excommunicatione, de qua fuſius tractant.

2 Decer-

2 Decernunt itaq. ſtatuta fol. 137. & tit. de excommunicationis pęna; quod omnes Religionis noſtræ ſuperiores videlicet Miniſtri, & Commiſſarii tam Generales, quam Prouinciales, & Cuſtodes iuriſdictionem habentes, & etiam Guardiani iuxta iuris communis diſpoſitionem, ſententiam excommunicationis in ſibi ſubditos fulminare poſſint, & quod oppoſitum aſſerentes, vt errantes, & perturbatores grauiter puniantur ſuperiorum arbitratu. Cætera circa hęc ſeruanda videantur in ſtatutis loco citato.

3 Declarant prætetea eadem ſtatuta fol. 140. tit. de correct. & appellat. §. declaramus item, & fol. 141. §. declaramus quoque. quod vbicunque in conſtitutionibus continetur, pœna ſuſpēſionis, vel excōmunicationis etiā latæ ſententiæ, etiam ipſo facto incurrenda, tamen prę fatam pęnam neminem incurrere omnino, niſi poſt declarationem factam a Prælato; quod idem etiam decernunt de pęna carceris, & priuationis cuiuſcumque ibidem.

4 Excommunicationis ergo pęnam incurrunt primum Apoſtatæ, de quibus ſupra, & ſubornatores, qui donis, promiſſis, minis, aut obſecrationibus importunis aliquem inducunt ad ferenda ſuffragia, & qui colligationes, & inductiones fecerint ad eundem finem: qui omnes ex conſtitutione Pii Quinti, quæ incipit Paſtoralis officii, &c. & Gregorii tertii decimi, quæ incipit, Conſueuit &c. excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt, a qua abſolui non poſſunt, niſi a Miniſtro, vel Commiſſario Generali; ſi vero Generales ipſi in eadem fuerint damnatione, a ſolo ſummo Pontifice abſolui poſsunt.

5 Item

5 Item excomunicationem incurrunt, qui diuiſiones inter Fratres, Prælatorum depoſitiones, vel priuationes, & alia ordinis ſecreta in eius detrimentum, & infamiam extra ipſum ordinem quomodocumque diuulgauerint.

6 Item qui alium Fratrem noſtrĩ Ordinis malitioſè, irriſoriè, ſeu improperioſè Priuilegiatũ, Coletanum, Bulliſtam, Amadeiſtam, Clarenũ, de Euangelio, ſeu de Caputio, Bigotum, aut alio quouis nomine etiã de nouo reperto, ſeu forte in futurũ diuiſionũ occaſione, vel cauſa reperiendo, & imponẽdo, ſeu alio quouis deriſorio, iniurioſo, aut improperioſo nomine, vel qđ pro improperioſo, aut iniurioſo a patientib. habeatur, appellet ex cõſtit. Leonis X. ad quam ſe referunt ſtatuta, quæ extendunt prædictã pœnam ad quoſcunq. qui audientes, vel ſcientes proferre talia nomina irriſoria, vel prolata aliquando fuiſſe ſtatim verbo, aut per litteras non denunciauerint ipſos talia proferentes.

7 Item excommunicationẽ incurrunt procurãtes quomodocumq. verbo, vel facto diuiſionem ordinis, quæ non niſi a Generali Miniſtro abſolui poteſt: item recurrentes ad tribunalia ſæcularia, & etiam ordinariorum, & ad ea quomodocumque appellantes, & confugientes, & non niſi a Summo Pontifice abſolui poſſunt ex cõſtit. Gregorii tertii decimi, quæ incipit: Quoniã non. item recurrentes ad fauorem perſonarum extra ordinem quomodocumque per ſe, vel per alium, pro ſe, vel pro alio aliquam dignitatem, vel officium, vel etiam collocationem in alio loco, vel etiam non poſſe remoueri procurando.

8 Item falſificantes litteras, aut ſigilla Principum, vel

Digitized by Google

Patrum Prouinciæ, vel maioris partis eorum, aut Prouincialis capituli, vt ſæpius dictum eſt ſupra.

Priuationes præfatæ quibus competant. *Cap. XIII.*

SVMMARIVM.

1 *Actibus legitimis priuantur ſubornatores, & reuelantes ſecreta extra ordinem.*
2 *Item recurrentes ad fauores ſæculares.*
3 *Item intercipientes litteras quomodocumque, vel impedientes.*
4 *Item procurantes nouitatem in ordine, & non manifeſtantes opportunè defectus, vel litteras.*
5 *Item abiurati de leui, & qui natalium defectus patiuntur.*
6 *Suffragiorum iure priuantur reſpondentes in menſa, & conuitiantes.*
7 *Item ad triremes, vel carceres iam damnati.*
8 *Item rebellantes Prælatis.*
9 *Ordinis officiis priuãtur cõſpirãtes cõtra ſuperiores.*
10 *Item appellantes, & confugientes ad tribunalia ſæcularia.*
11 *Item recurrentes ad fauores extra ordinem, & Prælati etiam ſic tales promouentes.*
12 *Item dantes, & accipientes munera.*
13 *Item infamia laborantes, & abiurati de graui.*
14 *Item Prouinciales differentes punire delinquentes, et rebellantes Generali, vel Commiſſario ab eo miſſo.*

1 AD ſingulas præfatas procedendò pœnas gradatim oſtendendò, quibus criminibus applicentur, primo priua-

priuationem actuũ legitimorũ incurrunt ſubornatores, & reuelantes extra ordinem ſecreta in ipſius detrimentum, & infamiam, qui perpetuò prædictis actibus legitimis priuantur.

2 Item actibus legitimis priuantur recurrentes ad fauores ſæculares, prout ſupra, nec releuari poſſunt, niſi per Generale capitulum proximè futurum.

3 Item intercipientes litteras Prælatorum, vel Principum, vel Generalium, vel Prouincialium, vel aliarũ notabilium perſonarum quomodocunq. malitioſe, vel per ſe, vel per alios, et ſimiliter illas deſtruentes, impedientes, retinẽtes, ne mittantur, aperientes, et ſimiliter qui prædictorum litteras ſibi ipſis miſſas legere, aut aperire malitioſe diſtulerint: nec releuari poſſunt, niſi ab ipſis Generalibus, vel Prouincialibus Prælatis reſpectiue.

4 Item Procurantes nouitatem in ordine modo ſuperius expoſito, nec releuari poſſunt, niſi per Generalem, aut Prouincialem Prelatũ: item, nõ manifeſtãtes opportune defectus Fratrũ tempore viſitationis Miniſtri, aut Cõmiſſarii tã Generalis, quam Prouincialis, ſed malitioſe, et callide in aliud tempus cuicunq; ordinis Prælato manifeſtandos differentes: item qui litteras contra quempiam ſeruauerint, & poſtea in iudicio, ſeu viſitatione deduxerint, produxerintue; qui omnes actibus legitimis priuantur, et infames exiſtunt, nec audiri poſſunt.

5 Priuantur etiam actibus legitimis, qui ſacro, ac venerabili ſanctæ Inquiſitionis officio delati, de leui abiurati fuerint: & ſimiliter iuxta ſacræ Tridentinæ Synodi præſcriptum, & ſacrorum Canonum diſpoſitionem, qui natalium patiuntur defectus, vt ſpurii, & conſimiles, de qua re extant Conſtitutiones Sixti V. & Clem. VIII.

6 Suf-

6 Suffragiorum iure biennio priuatur qui Prælato ſuo in culpa, vel in menſa reſpōdet, facultate prius ab eo non impetrata: item qui alicui Prælato verba improperii, aut conuitii dixerint.

7 Item, qui ad triremes, aut perpetuos carceres aliquā do damnati fuerint, & ſi contingat eos miſericorditer liberari, ſic liberati omni ſuffragiorum iure, & actibus legitimis perpetuo priuati exiſtunt, nec ad ea quouis modo amplius habilitari poſſunt.

8 Deniq. rebellantes Prouinciali Miniſtro, ſeu Guardiano aut Vicario, omni ſuffragiorū iure triennio priuātur.

9 Omnibus ordinis officiis priuantur, qui per malitioſam concordiam, ſeu conſpirationem aduerſus alium, & maxime ſuperiorem ſe euexerint, & ſic priuati remanent, quouſque per condignam ſatisfactionem a Generali, vel Prouinciali Miniſtro releuentur.

10 Item quicunq. ad tribunalia ſęcularia appellantes, & ad ea temere confugientes, priuationem officiorum ordinis incurrunt, & inhabilitatis perpetuæ ad illa, & alia quæcumque exercenda, vociſque tam actiuæ, quam paſſiuę ex conſtitutione Gregorii tertii decimi, quæ incipit, Quoniam noſtro, &c.

11 Item omnibus ordinis officiis priuantur ad fauores quarumcunque perſonarum extra ordinem exiſtentiū pro obtinendis officiis recurrentes, & ſimiliter voce actiua, & paſſiua ex conſtitutione Pii quinti, quæ incipit, Paſtoralis officii, & Greg. XIII. quæ incipit, Cōſueuit; quas pęnas incurrūt etiāſi ipſi Fratres pro fauorib. eiuſmodi ſęculares ſolicitaſſe negauerint, & ſæculares ipſi affirmauerint ab eiſdē fratrib. ſolicitatos nō fuiſſe, dūmodo de malitia, & dolo tertii nō conſtiterit, videlicet

quod

quod quis alius inuidus malitioſe rogatores ſubornauerit, vt quoquõ noceret promouẽdis, & ſimiliter priuantur officiis Prælati, qui tales ita recurrẽtes promouerint, vel promoueri conſenſerint, vel permiſerint, & ad prędicta ſua officia, & alia quæcunque in poſterum obtinenda inhabiles exiſtunt.

12 Item qui pecunias, vel dona quęcunque dederint, aut promiſerint, vt pro ſe, vel pro aliis gradus, honores, dignitates, vel officia conſequantur, vel in prædictorum fauorem ſententia feratur, & non ſolum ipſi, ſed & qui talia dona receperint, quicunque fuerint, qui omnes pœnas ſacrorum canonum iure cõtra ſimoniacos ſtatutas, ac pręterea conſtitutione apoſtolica de muneribus non dandis omnino incurrunt.

13 Item quicunque aliqua notabili infamia laborauerint ob crimina, de quibus accuſati apud Prælatum cõuicti fuerint, ad ordinis dignitates, & officia (vltra pœnas ob crimina ſibi inflictas) perpetuo inhabiles exiſtunt: cui pęnæ ſubiacent quicunque infamia laborant, & ſimiliter qui de re graui in ſacro inquiſitionis officio delatus abiuratus fuerit.

14 Itẽ priuãtur officio Generalis arbitrio Prouinciales Miniſtri, qui delinquẽtes pro eorũ demeritis punire diſtulerint vſq. ad Generaliũ in Prouincias aduentũ, vel alio cõſimili prætextu, & deniq. rebellantes quõodocunq. Cõmiſſario a Generali miſſo: qui ꝑpetuo priuantur ordinis officiis, & perpetuo inhabiles exiſtunt ad alia quæcunq. in ordine exercẽda, & voce tã actiua, quã paſſiua priuantur, ex conſtitutione Greg. XIII. quæ incipit, quoniam noſtro &c. quibus etiam, & omnibus ſingulis ſubiacent, qui Generali ipſi rebellauerint.

De

De quibuſdam aliis conſimilibus pœnis grauibus. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Amotiones Fratrum a locis inter graues pœnas computari cuperet Auctor.*
2 *Præfatam pœnam incurrunt domos ſuſpectas ingredientes.*
3 *Sed Auctor cuperet potius practicari relegationem in Monaſterio.*
4 *Diffinitorio priuari grauis eſt pœna, quam incurrunt reuelantes extra ipſum ſecreta.*
5 *Grauis eſt etiam caputium probationis, quam incurrunt prouocantes, minantes, & leuiter percutientes.*
6 *Et ſuſpenſio officii grauis eſt pœna, quam incurrunt Prælati verbis iniurioſis afficientes ſubditos.*
7 *Et ſimiliter exilium, quod a Diffinitoriis poſſe infligi cuperet Auctor.*
8 *Quam incurrunt verba iniurioſa, vel irriſoria proferentes.*
9 *Item procurantes nouitatem in ordine.*

1 LIcet hoc noſtro æuo amotiones Fratrum Prouincialis arbitrio paſſim fiant leuibus de cauſis, & ſæpius cũ ſæculi ſcandalo (vt ſuperius tactum eſt) & maxima Fratrũ inutili, & damnoſa vagatione: hinc valde cuperẽ pro redimenda regulari diſciplina, & ad remouẽda præfata ſcandala, & peccata, vt amotiones Fratrum a locis quan-

quando remouentur in pœnam, & non ob alias cauſas extra capitulares congregationes inter graues pœnas computarentur, & non poſſent infligi a Prouincialibus, niſi ſeruatis de iure ſeruandis, vt ſuperius de aliis pœnis grauibus infligendis dictum eſt.

2 Et ita ſtatuta Generalia fol. 135. tit. de pęna contra caſtitatis tranſgreſſores. §. 1. inter graues pęnas amotionem a locis computare videtur, dum ſtatuit, quod qui legitimè conuictus fuerit, ſuſpectas domos ingreſſum fuiſſe, ab eo loco amoueatur omnino.

3 Licet ego magis magiſq. probarem aliam pęnam illi æquiualētem, vel potius grauiorem, & magis diſciplinæ regulari conſonam, & conducentem ad prædictas euagitationes euitandas, & peccata, quæ in vagationibus occurrunt cauenda: nempè relegationem in eodem Monaſterio, a quo egredi nullatenus poſſet delinquens ſub graui, vel grauiori Apoſtaſiæ pęna, vel aliis grauioribus, & non poſſet prædicta relegatio relaxari, niſi a Diffinitorio, vel Prælatis Generalibus.

4 Grauis etiam pœna eſt Diffinitorio priuari, vel perpetuo, vel ad tempus iuxta delicti menſuram, quam pœnam incurrunt ex præſcripto ſtatutorum, qui extra diffinitorium manifeſtauerint, quæ in eo tractantur: vnde diſſenſiones, & diſcordiæ, aut odia in diffinitorium ipſum, vel diffinitorum quempiam oriantur, aut oriri poſſint.

5 Inter graues etiam pœnas cōputatur probationis caputium, quam incurrunt, qui verbis, aut factis aliquem grauiter prouocauerint: nam pro prima vice probationis caputium per menſem deferre debent. Et ſimili pœna plectendus, qui alicui fratri minabitur in perſona: ſi

autem

autem manũ leuauerit, vt percutiat, vel aliquid ad percu tiendum acceperit, ei tribus menſib. probationis caputium imponi debet: per annum verò illi, qui leuiter percuſſerit.

6 Grauior etiam omnibus præfatis videtur eſſe ſuſpenſio officii cuiuſcunque: quam pœnã incurrunt ſuperioris arbitratu Prælati omnes, qui vel in ſermonib. ad fratres capitulariter congregatos, vel in reprehendendis eorum criminibus, vel in culpis audiendis, & ſimilibus caſibus verbis vtuntur iniurioſis, vel infamatoriis, & quæ turbationum, vel diſſenſionum, & contentionum cauſa eſſe poterunt.

7 Omnium vero prefatarum grauiſſima eſt exilium extra Prouinciam, quod infligi poſſe vellem ad expurgandas Prouincias ab omnibus Prouincialibus nõ ſolis, ſed ſimul cum ſuis diffinitoriis remittendo exules ad Prælatos Generales, vt aliquam illis Prouinciam aſſignent. Quæ facultas ſaltem tacitè conceſſa videtur per ſtatuta prædictis Prouincialibus, cum per eadem pro nonnullis criminibus præfata pœna infligenda præfiniatur.

8 Sic præfatam exilii pęnam infligendar decernunt cũ priuatione officiorum Ordinis, illis, qu orio, vel iniurioſo, vel improperioſo nomine, vel quod pro tali habeatur a patientibus, quemlibet Fratrem appellet: vel qui ſcientes, vel audientes aliquos talia proferre, ipſos non denuncient ſtatim verbo, aut per litteras.

9 Eandem exilii pœnam incurrunt qui aliquam procurant nouitatem in ordine recurrendo ad Prælatos, Reges, Principes, & Communitates, ſeu ad aliquam aliam perſonam extra ordinem exiſtentem.

De

De pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, & de aliis cenſuris. *Cap.* X V.

S V M M A R I V M.

1 *De aliis cenſuris remiſſiuè, hic de excommunicatione.*

2 *Omnes ordinis Prælati excommunicationem fulminare poſſunt.*

3 *Quam pœnam, & quamcumq. aliam conſimilem nullus incurrit niſi poſt declarationem.*

4 *Excommunicationem incurrunt omnes Apoſtatæ, & ſubornatores.*

5 *Item diuulgantes ordinis ſecreta.*

6 *Item imponentes nomina irriſoria, &c. & ſimiliter audientes, & non denunciantes.*

7 *Item procurantes diuiſionem ordinis, et recurrentes ad tribunalia ſæcularia, et recurrentes ad fauores ſæculares.*

8 *Item falſificantes litteras notabilium perſonarum, et deponentes falſum, vel reuocantes verè depoſitum, vel procurantes id fieri ab aliis.*

9 *Item procurantes vnionem, vel diuiſionem Prouinciarum, et cætera ſimilia per ſæculares.*

10 *Item libellos edentes, et quomodocumq. publicantes, et rebellantes Generali, vel Commiſſario ab eo miſſo.*

1 DE quibuſcumq. cenſuris cum noſtra ſtatuta parum, vel nil diſponãt, debent Prælati Regulares circa eas obſeruare diſpoſitione, iuris cõis; hic enim breuiter ſolum ea tangam, quę noſtra ſtatuta decernunt, prę-ſertim de excommunicatione, de qua fuſius tractant.

2 Decer-

2 Decernunt itaq. ſtatuta fol. 137. & tit. de excommunicationis pęna; quod omnes Religionis noſtræ ſuperiores videlicet Miniſtri, & Commiſſarii tam Generales, quam Prouinciales, & Cuſtodes iuriſdictionem habentes, & etiam Guardiani iuxta iuris communis diſpoſitionem, ſententiam excommunicationis in ſibi ſubditos fulminare poſſint, & quod oppoſitum aſſerentes, vt errantes, & perturbatores grauiter puniantur ſuperiorum arbitratu. Cætera circą hęc ſeruanda videantur in ſtatutis loco citato.

3 Declarant prætereà eadem ſtatuta fol. 140. tit. de correct. & appellat. §. declaramus item, & fol. 141. §. declaramus quoque. quod vbicunque in conſtitutionibus continetur, pœna ſuſpēſionis, vel excōmunicationis etiã latæ ſententiæ, etiam ipſo facto incurrenda, tamen pręfatam pęnam neminem incurrere omnino, niſi poſt declarationem factam a Prælato; quod idem etiam decernunt de pęna carceris, & priuationis cuiuſcumque ibidem.

4 Excommunicationis ergo pęnam incurrunt primum Apoſtatæ, de quibus ſupra, & ſubornatores, qui donis, promiſſis, minis, aut obſecrationibus importunis aliquem inducunt ad ferenda ſuffragia, & qui colligationes, & inductiones fecerint ad eundem finem: qui omnes ex conſtitutione Pii Quinti, quæ incipit Paſtoralis officii, &c. & Gregorii tertii decimi, quæ incipit, Conſueuit &c. excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt, a qua abſolui non poſſunt, niſi a Miniſtro, vel Commiſſario Generali; ſi vero Generales ipſi in eadem fuerint damnatione, a ſolo ſummo Pontifice abſolui poſſunt.

5 Item

5 Item excomunicationem incurrunt, qui diuiſiones inter Fratres, Prælatorum depoſitiones, vel priuationes, & alia ordinis ſecreta in eius detrimentum, & infamiam extra ipſum ordinem quomodocumque diuulgauerint.

6 Item qui alium Fratrem noſtri Ordinis malitioſè, irriſoriè, ſeu improperioſè Priuilegiatũ, Coletanum, Bulliſtam, Amadeiſtam, Clarenũ, de Euangelio, ſeu de Caputio, Bigotum, aut alio quouis nomine etiã de nouo reperto, ſeu forte in futurũ diuiſionũ occaſione, vel cauſa reperiendo, & imponẽdo, ſeu alio quouis deriſorio, iniurioſo, aut improperioſo nomine, vel qđ pro improperioſo, aut iniurioſo a patientib. habeatur, appellet ex cõſtit. Leonis X. ad quam ſe referunt ſtatuta, quæ extendunt prædictã pœnam ad quoſcunq. qui audientes, vel ſcientes proferre talia nomina irriſoria, vel prolata aliquando fuiſſe ſtatim verbo, aut per litteras non denunciauerint ipſos talia proferentes.

7 Item excommunicationẽ incurrunt procurãtes quomodocumq. verbo, vel facto diuiſionem ordinis, quæ non niſi a Generali Miniſtro abſolui poteſt: item recurrentes ad tribunalia ſæcularia, & etiam ordinariorum, & ad ea quomodocumque appellantes, & confugientes, & non niſi a Summo Pontifice abſolui poſſunt ex cõſtit. Gregorii tertii decimi, quæ incipit: Quoniã non. item recurrentes ad fauorem perſonarum extra ordinem quomodocumque per ſe, vel per alium, pro ſe, vel pro alio aliquam dignitatem, vel officium, vel etiam collocationem in alio loco, vel etiam non poſſe remoueri procurando.

8 Item falſificantes litteras, aut ſigilla Principum, vel

Dd Præla-

Prælatorum Generalium, aut Prouincialium, aut aliarũ notabilium perſonarum: item falſum, ac ſcienter in iudicio quidquam deponentes, vel ad id faciendum inducentes, aut reuocantes, vel ad reuocandum procurantes, quod vere depoſitum fuerat, & ab iſta non niſi a Prouinciali abſolui poſſunt: & ſatisfactione, præmiſſa prout iuris fuerit.

9 Item ſuadentes, vel ſuaderi procurãtes per ſe, vel per quamcunq; interpoſitam perſonam alicui Prælato, Regi, Principi, Communitati, ſeu alicui perſonæ extra ordinem exiſtenti, vt aliquid de ſtatu ordinis eiuſdem, vel ordinatione, diuiſione, vel vnione alicuius Prouinciæ, vel de Fratribus ab aliquo loco amouendis, vel non amouendis immutetur: nec abſolui poſſunt, niſi per Generalem, aut Prouincialem.

10 Excommunicationem incurrunt, qui tacito nomine, vel ſub nomine alieno litteras, ſiue libellos famoſos edũt mittunt, proiiciunt, vel quomodolibet exponunt, in alicuius infamiam, & non niſi a Prouinciali abſolui poſſunt, & debita ſatisfactione præmiſſa; quod ſi in infamiam Generalis, vel Prouincialis præfata edita fuerint, non niſi per Generalem ipſum, vel per eum, cui ipſe ſpecialiter commiſerit, abſolui poſſint: Et denique excommunicationem incurrunt, a qua non niſi a Summo Pontifice abſolui poſſunt, qui Commiſſario a Generali miſſo reſiſtere, opponere, aut contradicere, ſeu ſe rebellem exhibere præſumpſerint: quam etiam incurrunt, qui Generali ipſi rebellauerint. Cæteræ excommunicationes per ſtatuta ſparſæ videanur ibidem.

De

Digitized by Google

De pœna carceris. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Carcer quid ſit.*
2 *Nullus Prouinciali inferior poteſt carcerare, ſed ſolum in domo cuſtodiæ retinere.*
3 *Formaliter carceratus priuatur ſtatim actibus legitimis.*
4 *Nullus formaliter carcerandus, niſi pro graui delicto: ſecus faciens, actibus legitimis priuandus.*
5 *Formaliter carcerati quæ ſeruare debeant, & quam pœnam incurrant fugam quamcumque illis conſentientes.*
6 *Ad præfata non tenentur, qui in domo cuſtodiæ fuerint.*
7 *Nec ius commune ſuffragari nobis poteſt, quo ad fugam carceratorum, tenemur enim ſtatutis, & obedientiæ voto omnino.*
8 *Præfatam carceris pœnam incurrunt proprietarii.*
9 *Item fornicationis aliquam ſpeciem patrantes, & peccatum innominabile committentes.*
10 *Item Inobedientes, contumaces, & Apoſtatæ.*
11 *Item reuelantes ſacram confeſſionem ſacramentalem, & prouocantes ſecunda vice, & proferentes verba obſcena, et ſcandaloſa incorrigibiliter.*
12 *Item proiicientes aliquid ad percutiendum, et percutere quærentes, et arma offenſiua portantes, percutientes, aut vulnerantes.*
13 *Item procurantes ordinis diuiſionem, et incorrigibiles*

Digitized by Google

et ſigilla falſificãtes notabilium perſonarum, et deponentes falſum in Iudicio, vel reuocantes verũ, vel id procurantes, et libellos edentes, vel quolibet propalantes, et aleis, vel taxillis ludentes.

14 *Item admittentes crimen, quod in ſæculo morte eſſet plectendum, et Rebellantes Generali, et recurſus, vel appellationis ordinem violantes.*

15 *Pro aliis delictis remiſsiuè ad ſtatuta.*

1 Carceris pœna (vt eſt condiſtincta a domo diſciplinæ, vel cuſtodiæ, de qua dictum eſt ſupra) eſt recluſio alicuius in aliquo obſerato loco, ſine caputio, & chorda Generalis, vel Prouincialis alicuius Prælati auctoritate facta, vt per ſtatuta Salmanticenſia cap. 7. & Valliſoletana fol. 132. titu. de pœna carcer. §. 1. cautum eſt.

2 Quare nullus prædictis Prelatis inferior poteſt aliquẽ ſic formaliter carcerare, ſed ſolũ rationabilib. de cauſis, veluti in domo diſciplinæ, vel cuſtodiæ delinquentes retinere de conſilio Diſcretorum, vbi fuerit delictum rei euidentiæ manifeſtum, quouſque aliquis præfatorum Prælatorum admoneatur, qui deſuper, prout opportunum fuerit, prouideat, vt cauetur per eadem ſtatuta fol. 134. §. quod ſi quis. quod intelligi volunt etiam de Fratribus, qui ſunt alterius familiæ, vel Prouinciæ.

3 Ex antiquis autem ordinis ſtatutis Salmanticenſibus c. 7. & Valliſoletanis vltimis fol. 132. tit. de pœna carceris §. primo. cautum eſt, quod formaliter carceratus, vt ſupra expreſſum eſt, ſemper conſequenter eſt priuatus actibus legitimis eo ipſo, quo caceri eſt mancipatus: & quamuis liberetur a carcere, nõ intelligitur ad actus præ dictos

dictos reſtitutus; nec reſtitui poteſt, præter quam in prouinciali capitulo, aut Generalis auctoritate.

4 Ex iiſdem ſtatutis Salmaticenſ. cap. 7. & Valiſoletanis eodem tit. fol. 133. §. nullus autem. cauetur, ne quis carceribus ita formaliter mancipetur, niſi pro manifeſto, vel enormi delicto, vel exceſſu, & qui taliter quempiam incarcerauerit, omnibus actibus legitimis ſit priuatus.

5 Ex iiſdem etiam §. quare, vt atrocia. cauetur, vt in omnibus prouinciis, & locis ſaltem principalioribus carceres habeantur omnino fortes, humani tamen, & lucidi, vt carcerati diuinum officium perſoluere poſſint, ac piis lectionibus pro eorum ſpirituali conſolatione vacare, & quibus etiam confeſſionis ſacramentum petentibus concedendum eſt toties, quoties ab eis fuerit expoſtulatum, & qui perpetuis carceribus mancipati ſunt, ſaltem in ſacro Reſurrectionis Domini die, ſacratiſſimo Euchariſtiæ ſacramento reficiantur. Ex iiſdem ſtatutis §. ſi quis vero. cauetur quod liberans quempiam e carceribus, vel conſentiens, vel conſilium, & auxilium præbens, ex quo incarceratus aufugerit, & etiam cuſtos, ſi de eorum malitia, & dolo legitime conſtiterit, carceribus mancipentur Prouincialis arbitratu. Et ſi Guardianus ipſe de his, aut dolo, aut negligentia legitime conuictus fuerit, eo ipſo Guardianatus officio priuatus ſit: vel grauius etiam puniatur ſuperiorum arbitrio pro qualitate delicti: omnes porro formaliter carcerati tam temporarii, quam perpetui, ſemel ſaltem ſingula hebdomada ſexta feria coram fratribus capitulariter congregatis diſciplinam ſibi adhibere debent recitando pſalmum Miſerere mei Deus &c. & in pane, & aqua hu-

mi genuflexi ieiunare, & quo tempore ad carceres damnati fuerint, ſemper ſine caputio, & chorda vbique manere debent, vt per eadem ſtatuta loc. cit. §. penult. & vlt. decernitur.

6 Hi autem, qui in domo diſciplinæ, vel cuſtodiæ retinentur, nullis ex præfatis pęnis, & mortificationibus ſubiacere debent, vt per eadem ſtatuta ibidem cauetur.

7 Ex prædictis conſtat, quod perperam diſputãt aliqui, & multo peius reſoluũt poſſe reum fugere, & alios illi fugam conſulere, auxilium præſtare, & inſtrumenta porrigere quoad nos regulares, quia etſi, quæ docent, ſint vera de iure communi: verumtamen apud nos nullatenus locum habere poſſunt tum ex voto obedientiæ, quo nos obſtrinximus obedire Prælatis in omnibus, quæ non ſunt contra animam, & regulam noſtram, tum ex claris, apertiſſimiſque ſtatutis noſtris nuper adductis, quicquid ſit de iure communi (vt dixi) quod nobis nullatenus congruit exceptis caſib. ſuperius regiſtratis in Trac. de carcere reorum, & inferius cap. de Apoſtaſia. manifeſtius apparebit.

8 Explicato iam quid ſit pęna carceris, & quomodo adhibenda, nunc quinam eam incurrant, ex iiſdem ſtatutis breuiter annotãdum. Primo itaque illam incurrunt proprietarii quicunque, qui etiam in proprietate morientes, eccleſiaſtica priuantur ſepultura.

9 Eandem carceris pęnam per ſex menſes incurrunt, & omnium ſuffragiorum iure triennio carent, qui pro prima vice in fornicationis culpã inciderint, vel grauiorem ſpeciem. Pro ſecunda vice per annum carceribus mancipandi, & oĩbus ordinis officiis perpetuò priuãtur.

Pro

Pro tertia vice longiori tempore carceribus mancipandi, & ad omnia ordinis officia perpetuò inhabiles exiſtere debent. De innominabili vero conuictus, nudus omnino cum ſolis femoralibus coram Fratribus capitulariter congregatis, & manibus ligatis grauiter eſt flagellandus, cum recitatione Pſalmi Miſerere mei Deus &c. & leuiuſculis flammis hinc inde circumſeptus quodammodo comburi debet, & ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnari, vbi pane, & aqua tribus ſaltem in Hebdomada diebus ieiunare debet.

10 Eadem carceris pœna puniendus eſt inobediens inobedientia contumaciæ, quę contumacia incurritur poſt trinam monitionem eodem die congruis interuallis factam: item Apoſtatæ omnes carceris pœnam incurrunt pro modo culpæ Apoſtaſiæ, vt ſupra latius oſtenſum eſt.

1 Item reuelantes ſacramentalem confeſſionem, cum perpetuò ab audiendis confeſſionibus debeant ſuſpendi, & actibus legitimis perpetuo priuari, carceri etiam Prouincialis arbitratu ſunt mancipandi: item bimeſtri carceri mācipādi, & actiua, & paſſiua voce decennio priuandi, qui ſecunda vice verbis, aut factis aliquem grauiter prouocauerint: & ſimiliter qui improperauerint aliquem de delicto, pro quo iam alias fuit punitus: item ſuperioris arbitratu carcerandus, qui in proferendis obſcænis, & turpibus verbis ita vitioſus fuerit, vt incorrigibilis appareat, & ſcandalo ſit cæteris.

12 Semeſtri vero carceri mancipandus qui lapidem, vel baculum, vel gladium, vel cuiuſuis alterius generis inſtrumentum arreptum proiecerit ad percutiendum, vel alio quocunque modo percutere niſus fuerit: vel

qui arma offenſiua portauerit, vel in cella, vel alibi retinuerit: qui vero prædictis inſtrumentis percuſſerit, vel Fratrem, vel ſæcularem, carceris vnius anni pœnam luere debet, & omni ſuffragiorum iure, & actibus legitimis perpetuo priuari, ac per menſem ter in qualibet hebdomada coram fratribus capitulariter congregatis genuflexus comedere illiſmet inſtrumentis, quibus ferire, aut percutere auſus eſt, ei de collo pendentibus.

13 Item carceri mancipandus Generalis arbitratu, qui verbo, vel facto diuiſionem ordinis procurare præſumpſerit: perpetuo vero carceri mancipãdi incorrigibiles: tales vero cenſendi qui ter de eodem graui crimine cõuicti, & puniti non reſipiſcunt. Ad arbitrium vero Generalis carceri mancipandus, & ad ordinis dignitates, & officia ꝑpetuo inhabilis exiſtere debet, qui ꝑ ſe, vel per aliũ litteras, aut ſigilla Prælatorum, vel Principum Generalium, uel Prouincialium, aut aliarum notabilium perſonarum falſificauerit: ſemeſtri uero carceri mancipandus, & infamis perpetuo exiſtere debet, qui in iudicio quidquam falſo, ac ſcienter depoſuerit, vel ad id faciendum induxerit, aut reuocauerit, vel reuocandum procurauerit, quod vere depoſitũ fuerat; ſuperiorum autem arbitratu carceribus mancipandus qui tacito nomine, vel ſub nomine alieno litteras, ſeu libellos famoſos ediderit, miſerit, proiecerit, vel quomodolibet expoſuerit in alicuius infamiam. Similiter ſuperioris arbitratu carcerandus, & omni ſuffragiorum iure triennio priuandus qui aleis, vel taxillis luſerit.

14 Ad carceres perpetuo damnandi quicunque poſt Religionis

ligionis ingreſſum aliquod crimen admiſerint, propter quod ſi illud in ſæculo commiſiſſent, morte plectendi eſſent: ſemeſtri vero carceri mancipandus, qui Generali ipſi rebellauerit, vltra alias pœnas ſuperius notatas, item bimeſtri carceri omnino mancipandus, & omni ſuffragiorum iure triennio priuandus qui recurſus, & appellationis ordinem a ſtatutis præfixum, & decretum temere violauerit.

15 Pro multis alii delictis præfigitur a ſtatutis carceris pœna, de quibus videatur ibidem: breuitati enim ſtudens hæc notata ſufficere iudicaui.

De pœna triremium. Cap. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Pœnā triremium antiqui Patres nunquam approbarunt, et eam a Regularibus penitus aboleri cupit Auctor.*

2 *Iuxta vero ordinis ſtatuta eam incurrunt tertia vice in fornicationem labentes, et ſacrilegium patrantes, et innominabile ſecunda vice perpetrantes.*

3 *Item interficientes, vel atrociter, et enormiter vulnerantes, aut venenum propinantes alicui, vel talia fieri procurantes, et Prouincialem, vel Generalem leuiter percutientes.*

4 *Item incorrigibiles, et crimen admittentes, pro quo in ſæculo mors infligitur.*

1 Gra-

1 GRauiſſima apud Regulares omnium pœnarum fuit exiſtimata ſemper triremium pœna ſiue perpetua, ſiue temporalis, & quam zelantes Patres antiqui refugere ſemper, & abhorrere conſueuerunt, quin & ipſi Religionum fundatores numquã talem pœna approbaſſe videntur, ſed ſolam eiectionem ab ordine facinoroſis, & incorrigibilibus imponere ſemper viſi ſunt, vt optime aduertit Nauarrus in c. Nullum. 18. q. 1. & quam omnino aboleri vellem multis de cauſis a ſtatutis, & inſtitutis regularium, & ab eorum vſu, practica, & conſuetudine penitus eliminari.

2 Veruntamen cum pro multis criminibus inflicta ſit, meum ſequendo inſtitutum, ea breuiter annotabo: primo itaque illam incurrunt ſuperiorum arbitratu, qui in aliquã fornicationis ſpeciem tertia vice inciderint; ſimiliter qui vel prima vice ſacrilegium admiſerit: ad triremes autẽ perpetuò, qui de vitio nefando ſecunda vice conuictus fuerit.

3 Ad triremes etiam condemnari debet qui alium interfecerint, vel atrociter mutilauerit, vel enormiter vulnerauerit, aut alicui venenum dederit, & qui hæc eadem, vel ſimilia per alium fieri procurauerit, vel ad huiuſmodi facienda machinaſſe legitimè conuictus fuerit: quicunque verò Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuo damnandus; et ſi gladio vulnerauerit non ſequuta morte, damnandus ad triremes arbitrio ſuperioris, & ſimiliter arbitrio Generalis qui Prouincialem quouis modo etiam leuiter percuſſerit: ſi autem gladio, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue nõ, ad triremes omnino perpetuo damnandus, & ſimiliter qui Generalem ipſum etiam leuiſſime percuſſerit.

4 Ad triremes etiam damnandi incorrigibiles ſup rum arbitratu, & ſimiliter ad triremes perpetuo da di qui aliquod crimen admiſſerint poſt Religior greſſum, pro quo in ſæculo morte plectendi eſſent ſuperiorum arbitrio.

De Apoſtaſiæ pœna. *Cap.* XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ qui ſint, & quot modis Apoſtaſiam quis incurrat.*

2 *Diſtinguuntur Apoſtaſiæ gradus: in primo gradu eſt leuis Apoſtaſia, & quæ ſit illa.*

3 *In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, & quomodo incurratur.*

4 *Gradus Apoſtaſiæ grauioris quomodo incurratur.*

5 *Quomodo incurratur gradus Apoſtaſiæ grauiſſimæ.*

6 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris iudicandus.*

7 *Item grauem Apoſtaſiam quis incurrat.*

8 *Leuem Apoſtaſiam quis incurrat,*

9 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris.*

10 *Omnis Apoſtaſiæ cuiuſcunque gradus pœna communis eſt excommunicatio, & ſpecialis leuiſsimæ eſt carceratio, &c.*

11 *Leuioris Apoſtaſiæ pœna.*

12 *Leuis Apoſtaſiæ pœna.*

13 *Grauis Apoſtaſiæ pœna.*

14 *Grauioris Apoſtaſiæ pœna.*

15 *Grauiſsimæ Apoſtaſiæ pœna.*

1 GRauiſſima apud Regulares omnium pœnarum fuit exiſtimata ſemper triremium pœna ſiue perpetua, ſiue temporalis, & quam zelantes Patres antiqui refugere ſemper, & abhorrere conſueuerunt, quin & ipſi Religionum fundatores numquã talem pœna approbaſſe videntur, ſed ſolam eiectionem ab ordine facinoroſis, & incorrigibilibus imponere ſemper viſi ſunt, vt optime aduertit Nauarrus in c. Nullum. 18. q. 1. & quam omnino aboleri vellem multis de cauſis a ſtatutis, & inſtitutis regularium, & ab eorum vſu, practica, & conſuetudine penitus eliminari.

2 Veruntamen cum pro multis criminibus inflicta ſit, meum ſequendo inſtitutum, ea breuiter annotabo: primo itaque illam incurrunt ſuperiorum arbitratu, qui in aliquã fornicationis ſpeciem tertia vice inciderint; ſimiliter qui vel prima vice ſacrilegium admiſerit: ad triremes autẽ perpetuò, qui de vitio nefando ſecunda vice conuictus fuerit.

3 Ad triremes etiam condemnari debet qui alium interfecerint, vel atrociter mutilauerit, vel enormiter vulnerauerit, aut alicui venenum dederit, & qui hæc eadem, vel ſimilia per alium fieri procurauerit, vel ad huiuſmodi facienda machinaſſe legitimè conuictus fuerit: quicunque verò Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuò damnandus; et ſi gladio vulnerauerit non ſequuta morte, damnandus ad triremes arbitrio ſuperioris, & ſimiliter arbitrio Generalis qui Prouincialem quouis modo etiam leuiter percuſſerit: ſi autem gladio, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue nõ, ad triremes omnino perpetuo damnandus, & ſimiliter qui Generalem ipſum etiam leuiſſime percuſſerit.

4 Ad

4 Ad triremes etiam damnandi incorrigibiles ſup rum arbitratu, & ſimiliter ad triremes perpetuo da di qui aliquod crimen admiſſerint poſt Religior greſſum, pro quo in ſæculo morte plectendi eſſent ſuperiorum arbitrio.

De Apoſtaſiæ pœna. *Cap.* XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ qui ſint, & quot modis Apoſtaſiam quis incurrat.*
2 *Diſtinguuntur Apoſtaſiæ gradus: in primo gradu eſt leuis Apoſtaſia, & quæ ſit illa.*
3 *In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, & quomodo incurratur.*
4 *Gradus Apoſtaſiæ grauioris quomodo incurratur.*
5 *Quomodo incurratur gradus Apoſtaſiæ grauiſſimæ.*
6 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris iudicandus.*
7 *Item grauem Apoſtaſiam quis incurrat.*
8 *Leuem Apoſtaſiam quis incurrat.*
9 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris.*
10 *Omnis Apoſtaſiæ cuiuſcunque gradus pœna communis eſt excommunicatio, & ſpecialis leuiſsima eſt carceratio, &c.*
11 *Leuioris Apoſtaſiæ pœna.*
12 *Leuis Apoſtaſiæ pœna.*
13 *Grauis Apoſtaſiæ pœna.*
14 *Grauioris Apoſtaſiæ pœna.*
15 *Grauiſsimæ Apoſtaſiæ pœna.*

16 *Index*

1 GRauiſſima apud Regulares omnium pœnarum fuit exiſtimata ſemper triremium pœna ſiue perpetua, ſiue temporalis, & quam zelantes Patres antiqui refugere ſemper, & abhorrere conſueuerunt, quin & ipſi Religionum fundatores numquã talem pœna approbaſſe videntur, ſed ſolam eiectionem ab ordine facinoroſis, & incorrigibilibus imponere ſemper viſi ſunt, vt optime aduertit Nauarrus in c. Nullum. 18. q. 1. & quam omnino aboleri vellem multis de cauſis a ſtatutis, & inſtitutis regularium, & ab eorum vſu, practica, & conſuetudine penitus eliminari.

2 Veruntamen cum pro multis criminibus inflicta ſit, meum ſequendo inſtitutum, ea breuiter annotabo: primo itaque illam incurrunt ſuperiorum arbitratu, qui in aliquã fornicationis ſpeciem tertia vice inciderint; ſimiliter qui vel prima vice ſacrilegium admiſerit: ad triremes autẽ perpetuò, qui de vitio nefando ſecunda vice conuictus fuerit.

3 Ad triremes etiam condemnari debet qui alium interfecerint, vel atrociter mutilauerit, vel enormiter vulnerauerit, aut alicui venenum dederit, & qui hæc eadem, vel ſimilia per alium fieri procurauerit, vel ad huiuſmodi facienda machinaſſe legitimè conuictus fuerit: quicunque verò Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuo damnandus, et ſi gladio vulnerauerit non ſequuta morte, damnandus ad triremes arbitrio ſuperioris, & ſimiliter arbitrio Generalis qui Prouincialem quouis modo etiam leuiter percuſſerit: ſi autem gladio, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue nõ, ad triremes omnino perpetuo damnandus, & ſimiliter qui Generalem ipſum etiam leuiſſime percuſſerit.

4 Ad

4 Ad triremes etiam damnandi incorrigibiles ſup rum arbitratu, & ſimiliter ad triremes perpetuo da di qui aliquod crimen admiſſerint poſt Religior greſſum, pro quo in ſæculo morte plectendi eſſent ſuperiorum arbitrio.

De Apoſtaſiæ pœna. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ qui ſint, & quot modis Apoſtaſiam quis incurrat.*

2 *Diſtinguuntur Apoſtaſiæ gradus: in primo gradu eſt leuis Apoſtaſia, & quæ ſit illa.*

3 *In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, & quomodo incurratur.*

4 *Gradus Apoſtaſiæ grauioris quomodo incurratur.*

5 *Quomodo incurratur gradus Apoſtaſiæ grauiſſimæ.*

6 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris iudicandus.*

7 *Item grauem Apoſtaſiam quis incurrat.*

8 *Leuem Apoſtaſiam quis incurrat.*

9 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris.*

10 *Omnis Apoſtaſiæ cuiuſcunque gradus pœna communis eſt excommunicatio, & ſpecialis leuiſsimæ eſt carceratio, &c.*

11 *Leuioris Apoſtaſiæ pœna.*

12 *Leuis Apoſtaſiæ pœna.*

13 *Grauis Apoſtaſiæ pœna.*

14 *Grauioris Apoſtaſiæ pœna.*

15 *Grauiſsimæ Apoſtaſiæ pœna.*

1 GRauiſſima apud Regulares omnium pœnarum fuit exiſtimata ſemper triremium pœna ſiue perpetua, ſiue temporalis, & quam zelantes Patres antiqui refugere ſemper, & abhorrere conſueuerunt, quin & ipſi Religionum fundatores numquã talem pœna approbaſſe videntur, ſed ſolam eiectionem ab ordine facinoroſis, & incorrigibilibus imponere ſemper viſi ſunt, vt optime aduertit Nauarrus in c. Nullum. 18. q. 1. & quam omnino aboleri vellem multis de cauſis a ſtatutis, & inſtitutis regularium, & ab eorum vſu, practica, & conſuetudine penitus eliminari.

2 Veruntamen cum pro multis criminibus inflicta ſit, meum ſequendo inſtitutum, ea breuiter annotabo: primo itaque illam incurrunt ſuperiorum arbitratu, qui in aliquã fornicationis ſpeciem tertia vice inciderint; ſimiliter qui vel prima vice ſacrilegium admiſerit: ad triremes autẽ perpetuò, qui de vitio nefando ſecunda vice conuictus fuerit.

3 Ad triremes etiam condemnari debet qui alium interfecerint, vel atrociter mutilauerit, vel enormiter vulnerauerit, aut alicui venenum dederit, & qui hæc eadem, vel ſimilia per alium fieri procurauerit, vel ad huiuſmodi facienda machinaſſe legitimè conuictus fuerit: quicunque verò Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuo damnandus, et ſi gladio vulnerauerit non ſequuta morte, damnandus ad triremes arbitrio ſuperioris, & ſimiliter arbitrio Generalis qui Prouincialem quouis modo etiam leuiter percuſſerit: ſi autem gladio, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue nõ, ad triremes omnino perpetuo damnandus, & ſimiliter qui Generalem ipſum etiam leuiſſime percuſſerit.

4 Ad

4 Ad triremes etiam damnandi incorrigibiles ſup
rum arbitratu, & ſimiliter ad triremes perpetuo dar
di qui aliquod crimen admiſſerint poſt Religior
greſſum, pro quo in ſæculo morte plectendi eſſent ſupe-
riorum arbitrio.

De Apoſtaſiæ pœna. *Cap.* XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ qui ſint, & quot modis Apoſtaſiam quis incurrat.*

2 *Diſtinguuntur Apoſtaſiæ gradus: in primo gradu eſt leuis Apoſtaſia, & quæ ſit illa.*

3 *In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, & quomodo incurratur.*

4 *Gradus Apoſtaſiæ grauioris quomodo incurratur.*

5 *Quomodo incurratur gradus Apoſtaſiæ grauiſſimæ.*

6 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris iudicandus.*

7 *Item grauem Apoſtaſiam quis incurrat.*

8 *Leuem Apoſtaſiam quis incurrat.*

9 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris.*

10 *Omnis Apoſtaſiæ cuiuſcunque gradus pœna communis eſt excommunicatio, & ſpecialis leuiſsima eſt carceratio, &c.*

11 *Leuioris Apoſtaſiæ pœna.*

12 *Leuis Apoſtaſiæ pœna.*

13 *Grauis Apoſtaſiæ pœna.*

14 *Grauioris Apoſtaſiæ pœna.*

15 *Grauiſsimæ Apoſtaſiæ pœna.*

16 *Index*

Digitized by Google

qui arma offenſiua portauerit, vel in cella, vel alibi retinuerit: qui vero prædictis inſtrumentis percuſſerit, vel Fratrem, vel ſæcularem, carceris vnius anni pœnam luere debet, & omni ſuffragiorum iure, & actibus legitimis perpetuo priuari, ac per menſem ter in qualibet hebdomada coram fratribus capitulariter congregatis genuflexus comedere illiſmet instrumentis, quibus ferire, aut percutere auſus eſt, ei de collo pendentibus.

13 Item carceri mancipandus Generalis arbitratu, qui verbo, vel facto diuiſionem ordinis procurare præſumpſerit: perpetuo vero carceri mancipādi incorrigibiles: tales vero cenſendi qui ter de eodem graui crimine cōuicti, & puniti non reſipiſcunt. Ad arbitrium vero Generalis carceri mancipandus, & ad ordinis dignitates, & officia ꝑpetuo inhabilis exiſtere debet, qui ꝑ ſe, vel per aliū litteras, aut ſigilla Prælatorum, vel Principum Generalium, uel Prouincialium, aut aliarum notabilium perſonarum falſificauerit: ſemeſtri uero carceri mancipandus, & infamis perpetuo exiſtere debet, qui in iudicio quidquam falſo, ac ſcienter depoſuerit, vel ad id faciendum induxerit, aut reuocauerit, vel reuocandum procurauerit, quod vere depoſitū fuerat; ſuperiorum autem arbitratu carceribus mancipandus qui tacito nomine, vel ſub nomine alieno litteras, ſeu libellos famoſos ediderit, miſerit, proiecerit, vel quomodolibet expoſuerit in alicuius infamiam. Similiter ſuperioris arbitratu carcerandus, & omni ſuffragioru iure triennio priuandus qui aleis, vel taxillis luſerit.

14 Ad carceres perpetuo damnandi quicunque poſt Religionis

ligionis ingreſſum aliquod crimen admiſerint, propter quod ſi illud in ſæculo commiſiſſent, morte plectendi eſſent: ſemeſtri vero carceri mancipandus, qui Generali ipſi rebellauerit, vltra alias pœnas ſuperius notatas, item bimeſtri carceri omnino mancipandus, & omni ſuffragiorum iure triennio priuandus qui recurſus, & appellationis ordinem a ſtatutis præfixum, & decretum temere violauerit.

15 Pro multis alii delictis præfigitur a ſtatutis carceris pœna, de quibus videatur ibidem: breuitati enim ſtudens hæc notata ſufficere iudicaui.

De pœna triremium. *Cap.* XVII.

SVMMARIVM.

1 *Pœnã triremium antiqui Patres nunquam approbarunt, et eam a Regularibus penitus aboleri cupit Auctor.*

2 *Iuxta vero ordinis ſtatuta eam incurrunt tertia vice in fornicationem labentes, et ſacrilegium patrantes, et innominabile ſecunda vice perpetrantes.*

3 *Item interficientes, vel atrociter, et enormiter vulnerantes, aut venenum propinantes alicui, vel talia fieri procurantes, et Prouincialem, vel Generalem leuiter percutientes.*

4 *Item incorrigibiles, et crimen admittentes, pro quo in ſæculo mors infligitur.*

1 GRauiſſima apud Regulares omnium pœnarum fuit exiſtimata ſemper triremium pœna ſiue perpetua, ſiue temporalis, & quam zelantes Patres antiqui refugere ſemper, & abhorrere conſueuerunt, quin & ipſi Religionum fundatores numquã talem pœnã approbaſſe videntur, ſed ſolam eiectionem ab ordine facinoroſis, & incorrigibilibus imponere ſemper viſi ſunt, vt optime aduertit Nauarrus in c. Nullum. 18. q. 1. & quam omnino aboleri vellem multis de cauſis a ſtatutis, & inſtitutis regularium, & ab eorum vſu, practica, & conſuetudine penitus eliminari.

2 Veruntamen cum pro multis criminibus inflicta ſit, meum ſequendo inſtitutum, ea breuiter annotabo: primo itaque illam incurrunt ſuperiorum arbitratu, qui in aliquã fornicationis ſpeciem tertia vice inciderint; ſimiliter qui vel prima vice ſacrilegium admiſerit: ad triremes autẽ perpetuò, qui de vitio nefando ſecunda vice conuictus fuerit.

3 Ad triremes etiam condemnari debet qui alium interfecerint, vel atrociter mutilauerit, vel enormiter vulnerauerit, aut alicui venenum dederit, & qui hæc eadem, vel ſimilia per alium fieri procurauerit, vel ad huiuſmodi facienda machinaſſe legitimè conuictus fuerit: quicunque verò Prælatum localem interfecerit, ad triremes perpetuo damnandus; et ſi gladio vulnerauerit non ſequuta morte, damnandus ad triremes arbitrio ſuperioris, & ſimiliter arbitrio Generalis qui Prouincialem quouis modo etiam leuiter percuſſerit: ſi autem gladio, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue nõ, ad triremes omnino perpetuo damnandus, & ſimiliter qui Generalem ipſum etiam leuiſſime percuſſerit.

4 Ad

Digitized by Google

4 Ad triremes etiam damnandi incorrigibiles ſuperiorum arbitratu, & ſimiliter ad triremes perpetuo damnandi qui aliquod crimen admiſſerint poſt Religionis ingreſſum, pro quo in ſæculo morte plectendi eſſent ſuperiorum arbitrio.

De Apoſtaſiæ pœna. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ qui ſint, & quot modis Apoſtaſiam quis incurrat.*

2 *Diſtinguuntur Apoſtaſiæ gradus: in primo gradu eſt leuis Apoſtaſia, & quæ ſit illa.*

3 *In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, & quomodo incurratur.*

4 *Gradus Apoſtaſiæ grauioris quomodo incurratur.*

5 *Quomodo incurratur gradus Apoſtaſiæ grauiſſimæ.*

6 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris iudicandus.*

7 *Item grauem Apoſtaſiam quis incurrat.*

8 *Leuem Apoſtaſiam quis incurrat.*

9 *Apoſtaſiæ gradus ad arbitrium ſuperioris.*

10 *Omnis Apoſtaſiæ cuiuſcunque gradus pœna communis eſt excommunicatio, & ſpecialis leuiſsimæ eſt carceratio, &c.*

11 *Leuioris Apoſtaſiæ pœna.*

12 *Leuis Apoſtaſiæ pœna.*

13 *Grauis Apoſtaſiæ pœna.*

14 *Grauioris Apoſtaſiæ pœna.*

15 *Grauiſsimæ Apoſtaſiæ pœna.*

16 *Iudex*

Digitized by Google

16 *Iudex competens Apoſtatarum, quicumque Prælatus, & Frater eſt in caſu neceſſitatis.*

17 *Quomodo recipiendi, & abſoluendi Apoſtatæ, & negligentium exequi pœnas.*

18 *Contra contumaces remedium.*

1 EX antiquis Religionis ſtatutis,& ex concil. Trid.ſeſſ. 25. cap.4. innouatis,& citatis per ſtatuta Valliſoletana fol. 29. tit. de Apoſtat. per totum cauetur expreſſe, atque pro conſtāti habetur eos omnes noſtri ordinis Fratres, qui contra obedientiā, vel ſine ſui ſuperioris licentia, vel cū habitu, & ſocio, vel ſine vtroq; vel ſine altero eorum tantum quouis prętextu, aut quęſito colore, etiam ad ſuperiores accedendi, de conuentu receſſerint, aut exierint Apoſtatas eſſe, & pro Apoſtatis haberi debere, & Apoſtaſiæ notam, & pęnam incurrere.

2 Diſtinguunt vero eadem ſtatuta ibidem Apoſtaſiæ gradus, & pęnas. In primo gradu eſt leuis Apoſtaſia; quando quis ſine legitima ſui ſuperioris licentia tacita, vel expreſſa conuentum egreditur: & per diem naturalem extra commoratur. Leuior etiam erit Apoſtaſia, ſi de ſuperioris licentia quis egreditur, ſed ſine eiuſdem licentia pernoctauerit in altero conuentu, vel noſtri, vel alterius ordinis, niſi vrgens neceſſitas eidem ſuperiori probāda excuſauerit: leuiſſima vero erit Apoſtaſia quando ſine licentia tacita, vel expreſſa, quis egreditur de conuentu, ſed tamen eodem die reuertitur.

3 In ſecundo gradu eſt grauis Apoſtaſia, quando quis abſque ſuperioris licentia, vel contra eius obedientiam ſuppoſitam exierit etiam ſub prætextu ad ſuperiores accedendi, ſed tamen non acceſſerit, & extra obedientiam

per

Digitized by Google

per triduum permanſerit,ſi vero ad ſuperiorem recta acceſſerit,de leui Apoſtaſia notetur.

4 In tertio gradu grauior eſt Apoſtaſia, quando quis contra obedientiam ſui ſuperioris expreſſam de conuentu receſſerit,etiam ſub prætextu ad ſuperiorem accedendi, ad quem is non acceſſerit, & extra obedientiam per dies octo commoratus fuerit; ſi autem ſuperiorem infra dictum tempus adierit, graui Apoſtaſia innodetur.

5 In quarto gradu grauiſſima eſt Apoſtaſia, quando quis timore Dei poſtpoſito, ac ſuæ ſalutis oblitus, Religionis habitum temere depoſuerit, & extra obedientiam vltra duos menſes permanſerit.

6 Item qui ſuperiorum conceſſu aliquò proficiſcens, aliò vadit, vel per aliam viam,quam ſibi per facultatem liceat, vel qui tempus per facultatem ſibi præſcriptum exceſſerit, & ſine ſocio de loco ad locum proficiſcitur ſine expreſſa licentia. Hi omnes Apoſtaſiæ notam incurrent aut leuem, aut grauem,ſuperioris iudicio,& arbitratu.

7 Item qui ſub prætextu licentiæ a ſuperiorib. Prælatis obtentæ, aut conuentus, aut Prouinciæ limites egreditur, non oſtenſa prius reſpectiuè Prouinciali Generalis licentia, vel ipſius Prouincialis Prælato locali, & ab eorum altero recedendi benedictionem acceperit, grauem Apoſtaſiam incurrat: quod ſi Prouincialem in remotis agere contigerit,ita quod eius præſentia facile haberi non poſſit, & negotiũ, pro cuius expeditione profecturus eſt, vrgeat, & ſuperioris localis iudicio dilationem non patiatur: tunc locali Prælato licentiam Generalis oſtendat coram teſtibus, & Prouincialem ipſum de ſuo receſſu per litteras admoneat: & vt primum

in

in prouinciam redierit, Prouinciali reditum ſaltem per litteras ſignificet.

8 Superior præterea localis ſuos Fratres extra ſui conuentus territorium, vel quæſtam tranſmittere, aut licentiare non poteſt, niſi de ſpeciali ſuperioris facultate; & contrafaciens officio eſt priuandus, & qui cum ſua licentia ſic abierit, leuem Apoſtaſiam incurrit.

9 Item, qui licentiam a Generali obtentam exeundi extra Prouinciam infra duos menſes exequutioni non demandauerit, ſed illis iam trāſactis, Apoſtaſiæ notam incurrit, grauem, aut grauiorē ſuperioris iudicio de diſcretorum conſilio taxandam excipiuntur, tamen Commiſſarii, lectores, Concionatores, & conſimiles, qui non niſi oportuno tempore ſuas licentias exequi debent.

10 His declaratis Apoſtatarum omnium pœna eſt excommunicatio, & vltra eam leuiſſimæ Apoſtaſiæ pœna pro prima vice eſt per vnum diem carceratio, & per annum ſuffragiorum iure priuatio. Pro ſecunda vice pęna duplicari debet: & ſic deinceps.

11 Leuioris eſt per biduum carceratio pro prima vice, & per biennium ſuffragiorum iure priuatio. Pro ſecunda vice pœna duplicetur, & ſic deinceps.

12 Leuis pro prima vice eſt carceratio per triduum, & ſuffragiorum iure per triennium priuatio. Et pro ſecunda, & tertia pœna duplicetur, & deinceps prout de grauiori, vel de grauiſſima puniatur ſuperiorum arbitratu.

13 Grauis pro prima vice eſt per triduum carceratio, & in pane, & aqua ieiunium, & ſuffragiorum iure per triennium priuatio. Pro ſecunda vice pœna duplicari debet, & probationis caputium per tres menſes addi, & vltimū

locum

locum inter omnes ſui ordinis profeſſores tenere debet talis apoſtata. Et pro tertia vice vltra præfatas pęnas, prout de grauiori Apoſtaſia puniatur, & ſi deinceps in idipſum inciderit, prout de grauiſſima puniendus erit.

14 Pro grauiori autem Apoſtaſia, quis pro prima vice trimeſtri carceri mancipetur, quo tempore ſingulis hebdomadibus pane, & aqua tribus diebus ieiunet, ac præterea ſexta feria coram fratribus capitulariter congregatis diſciplinam ſibi adhibeat recitando pſalmum Miſere mei Deus &c. & humi genuflexus in pane, & aqua ieiunet, & omni ſuffragiorum iure ſexennio priuatus ſit. Pro ſecunda vice pęna duplicetur, & vlterius probationis caputiũ per annum integrum deferat; quo tempore inter omnes profeſſos vltimum locum teneat, & lauet vtenſilia. Pro tertia vice omni ſuffragiorum iure perpetuo careat: probationis caputiũ triennio integro deferat, quo tẽpore ſingulis ſextis feriis diſciplinã faciat: & humi genuflexus in pane, & aqua ieiunet in communitate, & vltimum locum inter omnes profeſſos teneat, vtenſilia lauet, & pro carcere conuentum habeat, a quo egredi non permittatur, niſi publicæ proceſſionis, vel vtilitatis gratia, & ſi quis adeo petulans fuerit, vt in id ipſum iterum incidat, pœna ei augeatur pro modo culpæ ſuperioris arbitrio, etiam vſque ad triremes incluſiue.

15 Pro grauiſſima vero Apoſtaſia pro prima vice quis trimeſtri carceri mancipetur, triennio integro probationis caputium deferat, quo tempore ſingulis ſextis feriis in communitate diſciplinam faciat, & humi genuflexus pane, & aqua ieiunet ſine caputio, omnium ſuffragiorũ

iure

iure decẽnio careat: quo tempore inter omnes profeſſos vltimum locum teneat, vtenſilia lauet, & de conuentu non niſi publicę vtilitatis cauſa egrediatur: ſecunda vice duplicentur præfatæ pęnæ, & pro tertia velut incorrigibilis Religionis habitu perpetuo priuetur, & ad triremes per decennium condemnatus mittatur. Et ſi in ſacris fuerit, & ſuperuixerit, omnium ſacrorum ordinum exequutione perpetuo ſuſpenſus ſit.

16 Pro huiuſmodi porro Apoſtatis ad eos coercendos eadem ſtatuta ſancte decreuerunt, vt eorum iudex competens latiorem habeat Prouinciam, & terminum, quam cuiſcumque alterius in ordine criminoſi, & ideo eodem titulo de Apoſtat. fol. 36. §. Declaramus. decernunt, quod quicunq. ſuperiores tam Prouinciales, quam locales ordinariam poteſtatem habeant excommuuicandi, capiendi, & carcerandi omnes Apoſtatas, etiam aliorum locorum, & aliarum Prouinciarũ ad eorum loca, & Prouincias diuertentes, & in caſu neceſſitatis etiam omnes alii Fratres facultatem habeant Apoſtatas ordinis capiendi iuxta indultum cuiuſdam Priuilegii Innocentii IV.

17 Omnes autem Apoſtatæ cũ ad obediẽtiã, & pęnitentiam quomodocunque primo redierint in communitate Fratrum ſolemniter abſoluantur genuflexi diſciplinam ſibi adhibẽtes recitando pſalmũ Miſerere mei Deus &c. vt in ſtatutis: & poſt abſolutionem ſemper genuflexi, ſine caputio humi pane, & aqua ieiunent, & qui pœnas prædictas neglexerit, aut aliter Apoſtatam abſoluerit, officio priuetur, vel grauius puniatur ſuperioris arbitrio.

18 Apoſtatarum vero ſi quis adeo impęnitens, & contumax

maſ fuerit, vt pœnas prædictas ſubire recuſet, omnibus iuris, & facti remediis, etiam per cenſuras, grauiter coerceatur inuocato etiam, ſi opus fuerit, auxilio bracchii ſæcularis.

De expulſione ab ordine. *Cap. XIX.*

SVMMARIVM.

1 *In locum pęnæ triremium cuperet Auctor expulſionem ab ordine.*
2 *Prælatis ordinis conceſſum ex priuilegio Alexandri ſexti expellendi ab ordine incorrigibiles.*
3 *Tria requiſita ex D. Bonauentura ad expulſionem ab ordine.*
4 *Secus expellentes grauiter errare aſſerit, & potius vellet perpetuò carcerari tales, vel morte puniri.*
5 *Auctor cuperet morte dignos cum ſolita proteſtatione tradi curiæ ſæculari.*
6 *Cæteros autem incorrigibiles expelli.*
7 *Incorrigibiles qui ſint, explicatur.*
8 *Apoſtata poſt trinam punitionem incorrigibilis.*
9 *Pœnam expulſionis nullis facinoroſis infligi vellet Auctor, niſi incorrigibilibus, & morte dignis.*
10 *Idem ſeruari cupit in homicidis, & ſimilibus.*

1 VT vero ſuperius dixi cum pęna triremiũ valde ſit ſcãdaloſa, & ordini, & dãnatis ipſis per q̃ pernicioſa, ad huiuſmodi, & quam plurima alia euitanda inconuenientia vellem omnino a Religionibus penitus aboleri præfatã pęnã, & eius loco vſu introduci, & practicari pę-

Ee nam

nam priuationis habitus, & eiectionis ab ordine, conſultis tñ prius maioribus,quorũ intereſt : illa enim eſt valde ſalutaris, & maxime opportuna tum, quia Religio facinoroſis hominib. liberatur,& expurgata remanens tranquillitate, ac ſerenitate Religioſis viris condecẽti gaudet,Deo Optimo Maximo liberius,gratius,& ſalutarius inſeruit, & ſæculum ipſum (ad quod maxime inſtitutæ ſunt Religiones) longe magis,ac magis ædificatur.

2 Et huiuſmodi pœna valde conſona eſt antiquiſſimæ ſanctorum Patrum inſtitutioni, & Religionum fundatoribus, qui ea, vt plurimum vtebantur contra facinoroſos, & incorrigibiles, vt ſuperius dixi ex Nauar. cap. nullum 18.quæſt. 1.& notatur apud nos in antiquis monumentis ordinum in prima impreſſione fol. 56. concluſ. 65. priuilegium Alexandri ſexti ad hoc infraſcripti tenoris. Alexander ſextus fecit facultatem Generalibus ordinis minorum, vt per ſemetipſos dumtaxat, & Prouincialibus, vt ipſi cum conſenſu maioris partis capituli dictos Fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint, habitu expoliare valeant, & ab ordine eiicere, atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directè, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſuper delatione dicti habitus præſtantes etiam cuiuſcunque dignitatis gradus, ordinis, aut conditionis fuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi: inuocando etiam, ſi opus fuerit, auxilium bracchii ſæcularis &c. ex quo patet claram eſſe facultatem Prælatis elargitam a ſummo Pontifice incorrigibiles expellendi ab ordine.

Digitized by Google

3 Vt vero non contingat errare quo ad expulſionem præfatorum incorrigibilium, S. Bonau. ſupra Reg. Fratrum Min. quæſt. 14. piiſſime docet tria debere concurrere ad hoc, vt iuſte poſſint Fratres expelli ab ordine: primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus, & ſecularibus: ſecundum, quod Fratres eorum malo exemplo poſſint infici, & corrumpi, & ſæculares ſcandalizari: tertium, quod ſint incorrigibiles, & ſecus eiicere, his non obſeruatis, non iudicat D. Bonauentura eſſe tutum in conſcientia, licet in foro fori Prælati poſſint ex prædicta Apoſtolica facultate.

4 Quin addit ibid. D. Bonau. qđ cũ nec Papa, nec Prælati ordinis poſſint liberare Fratres ab obligatione voti ſolẽnis in profeſſione emiſſi, eiiciendo tales extra ordinem, vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari, eſt exponere illos periculo dãnationis ęternæ, cum ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt, ſed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiã delictorum puniri, etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent Clerici ſæculares ſecundum iura canonica, quibus ſubiiciuntur Religioſi, ſicut reliquæ Perſonæ Eccleſiaſticæ. Hęc D. Bonauentura.

5 Ad hanc itaque ſancti Doctoris moderationem reſpiciendo, & magis eam explicando, & diſtinguendo, vellẽ pro illis delictis, pro quibus in ſæculo mors ordinarie infligitur, delinquentes tales expelli ab ordine, & tradi curiæ ſæculari cum ſolita de non effundẽdo ſanguine poteſtatione, vt de illis tribunalia ſæcularia facerent, quidquid magis expediens, & oportunius iudicaſſent.

6 Cæterum alii corrigibiles, qui mortem nõ merentur,

liberos dimitti vellem ab ordine, & iuxta pie, ac ſancte decreta ipſius ordinis, ſemel eiectos numquam ad Religionem amplius admitti: cum id ſine maiori detrimento, & aliorum Fratrum ſcandalo minime fieri poſſit, & præterea in ordine incorrigibiles eiuſmodi numquã cõmode corripi, vel puniri queunt: quare omnino abſque vlla cunctatione omnes tales a Religione eiici, & expelli vellem in perpetuum, conſultis, vt dictum eſt, prius maioribus, ad quos pertinet de, & ſuper his decernere.

7 Qui nam autem ſint incorrigibiles, tactum eſt ſupra cap. de pęna carceris, & expreſſe declarant ſtatuta fol. 147. tit. de incorrigibilib. ſtatuentes, quod incorrigibiles omnino ſunt cenſendi, qui ter de eodem graui crimine conuicti, & puniti non reſipiſcunt: quę declaratio optima videtur, & omnino amplectenda: nam eſt valde conformis antiquis ordinis inſtitutis, nedum noſtris, ſed Prædicatorum, & Ieſuitarum, & aliorum ordinum, quin Parlamentum Pariſiẽſe citatum a Roderico to. 1. quęſt. 30. art. 15. declarat, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pœna mortis, reputatur Clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus tradi poſſit bracchio ſęculari, ſi bis venia ipſi data fuerit: q̃ doctrinã, vt iuſtã, & iuridicã valde approbant in ſuis practicis criminalibus Clar. quæſtio. 36. numero 24. & Salzedo capitulo 140. §. incorrigibilis. iuſtiſſima ergo, & longe mitior eſt noſtrorum ſtatutorum declaratio, cum non bis tantum, ſed ter veniam impertiatur; quare illam ſequi omnino eſt condecens, iuſtum, & ſalutare.

8 Ex quo cõſtat, quod cõmittens tres apoſtaſias graues pro-

propter quas fuit iuridice punitus; & non fuerit emendatus, ſed in quarta reinciderit, poteſt, & debet expelli a Religione.

9 Longius etiã diſputat Rodericus art. cit. quod Religioſus valde facinoroſus; & de quo nulla ſit correctionis, & emendationis ſpes; licet nunquam alias punitus, poſſit expelli ab ordine conformiter ad præfata: & adducit ſpecialiter conceſſionem Pii quinti ordini D. Hieronymi in Hiſpaniis factam anno 1566. 19. die Septembris Pont. ſui anno primo, vbi inter alia dicit, quod poſſit capitulum Generale, aut priuatũ Fratres delinquentes in delictis grauioribus, aut grauiſſimis, velut inobedientiæ contumacis, ſeu incorrigibilitatis vſq. ad priuationem habitus incluſiue punire, & caſtigare: hæc Pius quintus. Vbi videtur clare, quod incorrigibilitas requiritur ad expellendos etiam grauiſſime peccantes, contra id, quod ſentit Rodericus, & hęc tutior eſt via, a qua mea ſententia non recedendum: quantuncunque enim ſint flagitioſi delinquentes, poſſunt ſemel, & iterum puniri, & poſt tertiam punitionem habitu priuari, exceptis delictis, quę in ſæculo mortem mererentur, de quibus ſuperius dictum eſt.

10 Elicit etiam Rodericus q. præfata art. 18. quod homicida poteſt expelli ab ordine, dummodo propriis manibus interfecerit, vel expreſſe mandauerit interfici ſecundum ius commune: licet autem poſtea in eodem articulo recedere videatur a præfata doctrina: eam tñ ego ſeruari vellem modo, & forma ſuperius tradita, ſingula ſingulis applicando in omni crimine, pro quo in ſęculo pęna mortis infligenda eſſet, exceptis caſibus, in quib. aliqua circumſtantia, vel rationabilis cauſa iuxta ſupe-

rius tradita in cap. de remiſſione penarũ: penam huiuſmodi minuendam eſſe oſtenderet, quia tunc non deberent expelli delinquentes ab ordine, neque curiæ tradi ſæculari, ſed pena mitiori puniri ſecundum qualitatem cauſæ minuentis pœnam per ter, vt ſupra.

De Religioſis iam expulſis ab ordine. Cap. XX.

SVMMARIVM.

1 *Expulſus ab ordine remanet liber ab obſeruatione obedientiæ, & paupertatis, non autem caſtitatis.*

2 *Nec tenentur ſic expulſi obedire epiſcopo magis, quam cæteri eccleſiaſtici.*

3 *Nec tenentur expulſi aliam ingredi Religionem; poſſunt tamen.*

4 *Quibus conditionib. recipi poſsint ad alium ordinem.*

5 *Non poſſunt autem expellentes iubere expulſis, vt aliam ingrediantur Religionem.*

6 *Nec tenentur quærere, vt iterum ad eundem recipiantur ordinem.*

7 *Nec poſſunt vi reuocari, nec Prælati poſſunt cogi ad illos recipiendos iterum.*

8 *Tenentur autem ad perſoluendum diuinum officium, & cætera omnia, quæ non ſunt eorum ſtatui præſenti incompoſsibilia.*

9 *Nec poſſunt confeſſiones audire, vel prædicare, & docere.*

10 *Et poſſunt promoueri ad ſacros ordines ſeruatis ſeruandis.*

1 Sotus

1 SOtus de iuſtitia, & iure cap. 7. quæſt. 1. ar. 1. ait, quod quilibet Religioſus ab ordine ſuo expulſus remanet abſolutus a votis obedientiæ, & paupertatis, non tamẽ a voto caſtitatis, quod ſolemniter emiſit, nec Prælatus potuit eum ab eo liberare.

2 Nec tenentur ab ordine expulſi epiſcopo alicui obedire ex vi voti iam emiſſi, ſed (vt optime aduerit Nauarrus lib. 5. conſ. tit. de Reg. conſil. 79) ſufficit, quod maneant ſub obediẽtia epiſcopi, & ſub eius iuriſdictione, ſicut cęteri eccleſiaſtici manendo in aliquo loco honeſto ſiue ſolitarie, ſiue inter cognatos, & amicos, quam doctrinam fuſius amplectitur, & ſequitur Molina 2. 2. trac. 2. diſp. 149. pa. 797. debent autem ſe pręſentare epiſcopo originis, vt docet Nauarrus in cap. non dicatis. num. 42. vel alteri Epiſcopo, in cuius Diœceſi domicilium acquirere, & firmare intendant iuxta doctrinam Roderici in eadem quæſt. art. 25.

3 Nec tenentur iuxta eundem Molinam ibidem, & Nauarrum in cap. nullum. num. 46. ingredi aliam Religionem ſiue ſtrictiorẽ, ſiue laxiorem, etiam quod ſummus Pontifex id illis concederet, quia id non vouerunt: poſſunt tamen abſque licentia ſuperiorum expellentium tranſire ad aliam Religionem, ſiue laxiorem, ſiue ſtrictiorem, ſeu æqualem, ac ſi numquam profeſſi eſſent Religionem, a qua ſunt per iuridicam, & diffinitiuam ſententiam expulſi, & ſoluti, per quam extincta eſt obligatio, qua tenebantur illi Regulæ quia obligatio extincta non poteſt reuiuiſcere, nec impedimẽtum tolere, vel afferre, l. qui res. §. Aream. ff. de ſolu. & docet Nauarrus lib. 8. conſil. tit. de regular. conſil. 78.

4 Etſi autem videatur huiuſmodi expulſos non poſſe

recipi ab aliis Religionibus, quia ſunt infames, tales autem recipi prohibentur per conſtitutionem Sixti quinti prohibentis recipi ad Religionem infames; tamen quia Innocentius IV. (vt habetur in lib. monumenta ord. in prima impreſ. fol. 37. & in 2. fol. 120. conceſ. 162.) conceſſit, vt eiecti, vel egreſſi ab ordine minorum poſſint tranſire ad alios ordines approbatos; præterquam beati Aug. Templariorum; Hoſpitaliorum; & aliorum religioſorum arma portantium: deferendo tamen litteras teſtimoniales Generalis; vel Prouincialis dicti ordinis, cum iis conditionibus: non video; quin poſſint recipi: inhibuit vero idẽ Innoc. IIII. diſtricte; ne tales Fratres aliter ad aliũ ordinẽ tranſeant, vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant abſque licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ facienti de præſentibus mẽtionem; ex quib. arbitratur Rodericus eadem q. art. 22. receptionẽ taliũ, & profeſſionem aliter factã nõ valere iuxta Gloſſam in Clement. 1. verb. inhibentes. de iure patron. & Felinũ in cap. ex parte col. 4. de conſtit. communiter receptum.

5 Non poſſunt autẽ Prelati expellẽtes iubere expulſis, vt ingrediantur aliã Religionem, vt docet Nauar. lib. 3. conſil. tit. de Regular. conſil. 77. nu. 2. quia iudici extra territorium iudicanti nõ eſt parendũ iuxta vulgaria iura l. fin. ff. de omn. iudi. c. 2. de conſtit. lib. 2. ſuperior autẽ eiiciẽs habet iuriſdictionẽ in ſuum Religioſum; quanto tempore ſubditur illi; at ſimul; vt priuatur habitu, deſinit eſſe eius ſubditus, ergo non habet in illum amplius iuriſdictionem.

6 Nec tenentur ſic expulſi rogare, vel quærere, vt iterum recipiantur in eandem; vel aliam Religionem: ſed poſſunt manere in habitu clericali, vt docet Nauar. in

cap.

cap. Non dicatis. numero trigeſimoſexto.

7 Nec poſſunt Prælati ordinis cogi ad iterum recipiendos tales expulſos: nec ipſi expulſi poſſunt iterum reuocari ad clauſtrum iuxta quandam Gloſ. in clem. 1. §. ad hoc. de ſtatu Monac. verb. Clauſ. communiter receptam, & quam plurimos canones id ſuadentes c. ſi quis tranſ. 21. q. 1. & cap. quædam. 16. q. 2. & notat Lapus ad Federici conſilium 38.

8 Ait inſuper Soto loc. cit. non teneri ſic expulſos ad perſoluendum officium diuinum, niſi fuerint in ſacris conſtituti: neque ieiuniis, & aliis annexis Religioni, ſi quidem illorum nõ fecerunt votum expreſſum, quare ad illa non tenebantur, niſi ratione Religionis, a qua iam ſunt expulſi: ſed contrarium docet Nauar. quoad horas canonicas de hor. can. c. 7. num. 20. qm̃ culpa non debet eis patrocinari, neq. libertatem conferre iuxta ſacros canones c. 1. de Apoſtatis, & alibi, iuxta quod mea ſententia contra Sotum ſentiendum in oĩb. præfatis, quãdo ex voto tenentur; non enim liberantur, nec liberari poſſunt a voto ſolemniter emiſſo, niſi ab his, quæ non poſſunt ſeruare, vel vix, & maxima cum difficultate, vt eſt obedientia, qua eximit illos Religio, nolens amplius ab eis obediri, & paupertas etiam, quam non poſſunt ſeruare, cũ alimenta quærere teneantur; cætera vero omnia debent explere, quæ poſſunt: vera tamen eſt doctrina Soti in expulſis a Religione Prædicatorum, & aliarum Religionum, ſi quæ ſunt, in quibus profeſſores ad perſoluendum officium, & ad ieiunia non teneantur, & ad multa alia ex voto ſub pœna peccati mortalis, ſicut e contra tenentur vniuerſaliter cęteri Religioſi, & præſertim noſtri Minores.

9 Nec

9 Nec poſſunt prædicare, vel confeſſiones audire, vel docere, niſi de licentia ſedis Apoſtolicæ ſub excommunicationis pœna.

10 Poſſunt autem ab epiſcopis ordinari, & promoueri ad ſacros ordines, ad quos in Religione non fuerint promoti, niſi eis aliquod canonicum obſtet impedimẽtum, quo in caſu diſpẽſatio, vel habilitatio eſt præmittenda, & impedimentum remouendum a facultatem habente.

De pęna Talionis. *Cap.* XXI.

SVMMARIVM.

1 *Pęnam Talionis in omnib. obſeruari præfatis pęnis, & delictis cupit Auctor.*

2 *Sic per ſtatuta illam incurrunt falſum teſtantes, & falſo accuſantes, vel de crimine alias punito, vel alias abſoluto.*

3 *Et Prælati eam infligere negligentes ſuſpendendi, vel priuandi.*

4 *Item pęnam talionis incurrunt infamatores, calumniatores, & falſi teſtes.*

5 *Item reuelantes delicta, quæ probare nequeunt, alteri quam Prælatis.*

1 Licet pęna Talionis ſit pene abolita in vtroque foro tam eccleſiaſtico, quã ſæculari, vt ſuperius dictum eſt: verumtamen apud Regulares ego magnopere cuperem illam vigere, viridique ſemper conſiſtere obſeruantia pro religionis pace, quiete, ac tranquillitate ad penitus eliminãdos malignantes, & ad rixis, contentionibus,

nibus, & perſecutionibus finem denique aliquando imponendum, ad quæ omnia vnicum videtur eſſe remedium, & illud efficaciſſimum pœnā talionis vſu introducere, ac rigoroſe inuiolabiliterque ſeruare etiam in delictis, quæ expulſionē ab ordine mererentur: ideo poſt dictas omnes pęnas de illa hic tractandum breuiter duxi.

2. Quare ad id reſpiciendo, ſtatuta noſtri ordinis prudenter, ac ſancte illam ſeruandam omnino pluribus in locis decreuerunt, ſic fol. 136. tit. de pęna talionis. decernunt, quod pœna talionis puniri debent qui falſum teſtantur, & item accuſatores, qui crimen obiectum legitime, ac ſufficienter non probauerint: item qui ſcienter de crimine alias ſufficienter punito quempiam accuſauerint: & ſimiliter qui ex malitia de illis exceſſibus accuſauerint, a quibus alias accuſatus iudicialiter, ac rite fuerit abſolutus.

3 Et quia hęc Apoſtolica Sancti Damaſi conſtitutio videbatur in Religione prætermiſſa, & neglecta, ſubdunt ſtatuta ibidem; iccirco, vt ab omnib. ordinis ſuperioribus, & Prælatis exactius, quam antea ſeruetur, magnopere quidem cupimus, atque adeo mandamus ſub graui ſuſpenſionis pęna, vel priuationis etiam contrafacientibus, aut negligentibus ſubeunda &c.

4 Item fol. 138. tit. de pęnis contra infamatores, &c. ſic ſtatuunt: Pęna in calumniatores, infamatores, & falſos teſtes, præter eam, quæ talionis dicitur, perpetua eſt infamia.

5 Item fol. 142. tit. de reuelantib. ſecreta. §. 2. ita decernunt: qui alterius Fratris crimen, quod legitime probare non poteſt, alteri, quam Prælato ſuo, reuelauerit, pęna talionis puniatur. Ex quibus conſtat, qua vigilantia,

&

& quo zelo ſancti antiqui Patres præfatam talionis pœnam obſeruādam curauerint ad præcludendam calumniis, & impoſturis, ac indebitis vexationibus viam; & ad culmniatores, & impoſtores pęnitus pro viribus compeſcendos, & extirpandos.

Quomodo pœnæ impoſitæ ſubeunda. *Cap. XXII.*

SVMMARIVM.

1 *Nullam præfatarum pœnarum incurrunt, niſi ſcienter, & ex deliberatione contrarium facientes, & poſt Prælati declarationem.*

2 *Poſt quam rei pęnas omnino ſubire tenentur.*

1 QVo ad pęnas in ſtatutis noſtris decretas eadem ſic declarant fol. 140. §. Declaramus. tit. de correct. & appellat. his verbis Declaramus itē, quod quando in ſtatutis pœna carceris, excommunicationis; ſuſpenſionis, aut priuationis exprimitur, vel taxatur, nolumus ad eā obligari, aut teneri Fratres, niſi ſcienter, & ex delibetatione contrarium facientes; & etiam vbicumque taxatur pęna ipſo facto incurrenda, decernimus in pęnam eiuſmodi neminem incurrere, niſi poſt declarationem factam a Prælato.

2 Facta vero declaratione, ſiue per euidētiā rei, ſiue quia legitimè de crimine conſtiterit, ipſo facto abſque alia impoſitione reus taxatam pœnam incurrere debere decernunt ibidem eadem ſtatuta: & ſuperius fol. 138. tit. de pœnis contra infamatores, &c. decernunt generaliter pœnis omnibus ſubiacere, & afficiendos eſſe quos

ſancte

Digitized by Google

ſanctæ obedientię paupertatis, aut caſtitatis votum quoquomodo violare, aut violaſſe conſtiterit, vel alias contra generalia, vel prouincialia ſtatuta, conſtitutiones, & decreta facere, aut feciſſe, prout ipſis conſtitutionibus, & decretis ſpecialiter, & expreſſe cauetur: ex quibus conſtat, quod pœnas debite impoſitas debent rei omnino ſubire abſque alia cunctatione.

De Reprehenſione, ſiue obiurgatione in prolatione ſententiæ. Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *In publicandis reorum ſententiis modeſtis, & religioſis verbis vti debent.*

2 *Concilium Tridentinum vniuerſalem huius rei regulam tradit.*

3 *Increpationes aliquando adhibendæ, quæ aliàs eſſent contumeliæ.*

4 *Sententia Caietani circa hoc.*

5 *Nauarri Regula, quam ſequitur Auctor.*

1 LIcet ſtatuta de hac re non faciant ſpecialem, & expreſſam mentionem, veruntamen tit. de verbis indebite prolatis fol. 144. §. Præterea vniuerſaliter &c. decernũt, quod Prælati ordinis in reprehẽdẽdis criminib. modeſtis, ac tẽperatis verbis vti ſemper debẽt, ita vt nullo modo turbationis cauſa ſubditis prębeatur, qua modeſtia, & temperantia vti debent ſemper in publicis exhortationibus, & correctionibus; quare, & ſimiliter in publicandis ſententiis pænalibus, & in declarandis,

&

& imponendis pęnis, & qui ſecus fecerint Prælati, debent officio ſuſpendi ſuperioris arbitratu.

2 Cum tamẽ ſubditi pro modo culparum ſint grauitet arguendi iuxtą D. Pauli monitum dicentis. 1. Timot. 2. Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina, &c. ſacrum Concilium Tridentinum ſeſs. 13. c. 1. de refor. vniuerſalem quandam huius rei tradit regulã his verbis: Illa Apoſtoli eſt ab eis (ideſt Prælatis) ſeruanda præceptio, vt illos (ideſt ſubditos) arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auſteritaş, plus exhortatio, quam comminatio plus charitas, quam poteſtas; ſi autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit; tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt; vt ſine aſperitate diſciplina populo ſalutaris, ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint, emẽdentur, aut ſi reſipiſcere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo a vitiis deterręantur; cum ſit diligentis, & pii ſimul Paſtoris morbis ouium leuia primum adhibere fomenta: poſt vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora, & grauiora remedia deſcendere: ſin autem ne ea quidem proficiant illis ſubmouendis, cæteras ſaltem oues a contagionis periculo liberare: hæc Concilium Tridentinum in vniuerſali.

3 Specialius tamen diſtinguendo videntur aliquando poſſe, ac deberę deſcendere ad obiurgationes, & increpationes ſecundum culparum exigentiam, quæ alias eſſent contumeliæ, & conuitia: ſic Apoſtolus ad Galat. c. 3. ait. O inſenſati Galatæ, &c. & Dominus noſter, qui eſt omnium infallibilis norma Luc. vlt. dixit ad diſcipulos;

los; ò ſtulti, & tardi corde ad credendum, &c. Quæ omnia, & ſimilia in Christo domino, & in Sanctis eius non ſolum non fuerunt cum peccato, ſed potius maximo cum merito: hęc fuerunt conuitia, nec contumeliæ; ſed iuſtæ obiurgationes, iuſtæque punitiones: ita D. Tho. in 2.2.q.72.art.2. ad ſecundum ait. Quod ſicut licitum eſt verberare, vel in rebus damnificare cauſa diſciplinæ: ita etiam, & cauſa diſciplinæ poteſt aliquis alteri, quem debet corrigere, verbum aliquod alias conuitioſum dicere: ſic Dominus diſcipulos vocauit ſtultos: hæc D. Thomas.

4 Vbi Caietanus aduertit, quod tutius videtur, quod contumeliæ nunquam, niſi Spiritu ſancto ſuggerente, dicantur: quoniam repræſentatur ſubditis, quod non ex charitate, ſed ex paſſione, procedant, fiuntque deteriores non ſuſcipiendo diſciplinam, leuiuſque verbera, quam contumelioſa verba ſuſcipiunt: vnde Tullius lib. 3. de offic. ait: omnis animaduerſio, & caſtigatio contumelia vacare debet.

5 Denique Nauarrus in Manual. nu. 18. c. 10. oēm videtur ſuperare ſcopulum: ait enim, quod vt obiurgatio, & increpatio, etiam propter correctionem, & diſciplinam fiat abſque peccato, requiritur, vt ſolum ſignificetur vitium, cuius correctio prætenditur: & nullum aliud iam punitum, vel emendatum, & hæc videtur mihi optima, & infallibilis regula, & ab omni errore tutiſſima, & quam adamuſſim ſeruatam videmus a Christo Domino, & ab eius Apoſtolo: Dominus enim diſcipulos reprehendit, & obiurgat ſolum, & præciſe de culpa, de qua in fragrãti eos reperiit dicens: o ſtulti, & tardi corde ad credendum: ſimiliter Apoſtolus ſe gerit cum Galatis:

latis: quare Prælati, ne errent, ſolum vitia reprehendant, & arguant, de quibus legitime conſtiterit, delinquentes reos eſſe, & nullo modo de aliis, & ſic non ex paſſione, vel odio, ſed ex charitate, & zelo procedere ſe clare demonſtrabunt quod, ſi ex eo delinquẽtes deteriores euadant, ſibi ipſis, & ſuæ propriæ malitiæ imputent: in obiurgandis itaque prædictis peccatis Prælati præfatæ Nauarræ, ac D. Thomæ doctrinæ ſe conforment pro modo, & exigentia culparum, & non ab re fulminẽt iniurias, & contumelias contra ſubditos, vt per quam barbare a nonnullis fieri ego ſępius vidi magno animi meĩ dolore, & aliorum Fratrum ſcandalo, & murmuratione, & correctorum maiori perditione.

DE APPELLATIONIBVS.

Tractatus decimi Pars Quarta.

De Appellatione iuxta Ordinis Statuta. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *A pœnis iuxta leges, & iuridicè inflictis nullatenus appellare licet.*
2 *Appellatio quid ſit, & quando admittenda.*
3 *Ordo in appellatione ſeruandus.*
4 *Item in recurſu.*
5 *Appellanti quæ tradenda.*
6 *Quid agendum ſi appellans de fuga erit ſuſpectus.*

7 *Appel-*

7 *Appellante, ſiue bene, ſiue male iudicato, quid agendum.*
8 *Recurrens ante ſententiam remittendus vt Apoſtata ad primum iudicem.*
9 *Ordinem violans recurſus quomodo puniendus.*
10 *Adeuntes etiam ſic Romanam Curiam remittendi, ſeueriuſque puniendi.*
11 *Quid Iudex appellationis agere debet.*
12 *Quid item Iudex à quo.*
13 *Cui committenda cauſa in partibus, ſi contigerit committi.*

1 STatuta Valliſoletana fol. 139. titu. de correct. & appel. §. 1. ſic decernunt. A ſupradictis pęnis appellare cuiquam ne liceat, quoniam a legibus appellare nõ licet, prout iure cautũ eſt, & ſpecialiter ex conſtitutione Bonifacii VIII. manifeſte cõſtat: hęc ſtatuta. In præfata vero conſtitutione in calce hęc habentur. Nec volumus eiſdem licere Fratribus ab eiſdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare præuia deliberatione, & maturitate debita obſeruatis. Hæc præfata conſtitutio.

2 Quia vero dantur aliqui caſus, in quibus appellatio de iure debet concedi: ideo eadem ſtatuta fol. 154. tit. de appellatio. ſic decernunt. Cum appellatio ſit ab inferiori ad ſuperiorem iudicem legitima prouocatio: iccirco vbi appellationi locus ſit, eam admittendam eſſe decernimus. Porro, quia rei criminum plerumq. ad euitandas pœnas, & ſuperiorum ſubter fugienda iudicia, querelas, & grauamina ſimulant, vt appellationis diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio

Ff ad

ad innocentię præſidium inſtituto ad iniquitatis defenſioné abutantur: atque vt huiuſmodi eorum calliditati, & tergiuerſationi occuratur, Sacræ Tridentinæ Synodi Decretis inhærendo ſeſſ. 13. c. 1. de reform. & ſeſſ. 22. c. 1. de ref. & ſeſſ. 24. c. 10. de refor. ſtatuimus, & decernimus, vt in cauſis viſitationis, & correctionis, ſiue habilitatis, & inhabilitatis, necnon criminalibus, a Prouinciali ante diffinitiuam ſententiam ab interlocutoria, vel aliquo quocunque grauamine non appelletur: nec Prouincialis, aut eius Vicarius appellationi huiuſmodi, tamquam friuolæ deferre teneatur, ſed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata, necnō omni ſtilo, & conſuetudine contraria non obſtante, ad vlteriora valeat procedere, niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſententiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua appellari non poſſit, quibus caſibus ſacrorum, & antiquorum canonum ſtatuta illibata permaneant.

3. Vbi vero appellationi locus fuerit, a Prouinciali ad Generalem, a Generali ad Protectorem, a Protectore ad ſanctiſſimum Romanum Pontificem, ſupremum in Eccleſia iudicem appelletur, vt conſtitutione Apoſtolica iam cautum eſt.

4. Qui ordo etiam ſeruetur de recurſu: ita quod reis ad maiores Prælatos, vel ſuperiores reccurrere non liceat, niſi poſt ſententiam ab inferiore datam.

5. Poſtquam reo, ſi appellauerit, Prouincialis copiam proceſſus infra triginta dies gratis aſſignare teneatur, clauſam, & ſigillatam per ipſum ad iudicem appellatum afferendam cum obedientia eum adeundi.

6. Verum, ſi reus de fuga videbitur digne ſuſpectus, illo

non

non permittatur, ſed in loco detentionis remaneat, & proceſſum iudex a quo mittat ad iudicem appellatum.

7 Et ſi reus repertus fuerit indebite iudicatus, vel grauatus; puniatur iudex, a quo fuit appellatum. Si vero recte iudicatus reperiatur, ei pœna iniuncta duplicetur.

8 Si autem dicta ſententia non expectata, ſuperiores ipſos adierit, ad iudicem, a quo diſceſſit, remittatur, & eius iudicium expectet, ac Apoſtaſiæ pœnam luat.

9 Qui autem ſupradictum recurſus ordinem temere violarit, is omni ſuffragiorum iure triennio careat, & bimeſtri carceri omnino mancipetur.

10 Nam, cum nonnulli vagandi ſtudio, ſiue dum imminentem admiſſorum criminum pœnam, & ordinis conſtitutionibus, aut alias debitam ſibi metuunt, falſa, & commentitia grauamina cauſati, non ad immediatos ordinis ſuperiores, ſed ad Romanam curiam, abſque licentia ſæpius fugiunt, potius quam recurrant, vnde regularis diſciplina relaxatur, ordinaria ſuperioris poteſtas contemnitur, & ipſi in dies audaciores euadunt, ſacræ Regularium congregationi, etiam de mente ſanctiſſimi placuit, vt ſi quis temere, aut leui ex cauſa ſanctam vrbem, ſeu curiam abſque ſuperioris licentia, & ſupradicta forma prætermiſſa in poſterum adire præſumpſerit, ad ſuos ſuperiores, ſeueriori pœna plectendus, omnino remittatur.

11 Iure vero appellans, coram iudice, ad quem appellauit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & iudex niſi illis viſis ad eius abſolutionem, aut cauſæ cognitio-

non minime procedat, alioqùin abſolutio, & inde ſequuta quæcunque irrita cenſeantur.

12 Is autem, a quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipſa poſtulanti gratis exhibeat, alioquin abſq. illis cauſa appellationis huiuſmodi, prout iuſtitia ſuaſerit, terminetur.

13 Quod, ſi appellationis cauſam in partibus committi contigerit alicui probatiſſimo Patri ex vicinioribus Prouinciis committatur, qui nulla ſit ratione ſuſpectus.

Quando Prælati appellationem admittere teneantur nec ne. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Ab interlocutoria, & alio grauamine reparabili non debent Prælati appellationem admittere.*

2 *Similiter nec appellationem à correctionibus debitè inflictis ex Pontificiis indultis.*

3 *Appellationem autem admittere tenentur à grauamine irreparabili, & à pœnis excedentibus correctionis modum.*

4 *Nullus itaque Prælatus Regularis appellationem instans denegare poteſt.*

5 *Idem omnino de recurſu.*

6 *Secus facientes peccant cum obligatione reſtituendi.*

7 *Ad quod ſufficit, quod ſententia credatur iuſta, licet non eſſet.*

8 Præ-

Digitized by Google

8 *Prælati ſemper tenentur ad remouenda grauamina, quamuis in foro exteriori non tenerentur.*

9 *Tutiorem itaque partem eligant non obſtantibus priuilegiis.*

10 *Præfata intelliguntur de pœnis grauibus non de leuibus.*

1 QVę ſunt clara in noſtris ſtatutis a nobis omnino ſeruanda vltra ius commune: ſicuti,& cęteri regulares quicumque ſeruare debent ſuorum ordinum ſtatuta. Conſtat autem ex noſtris conſtitutionibus ſuperiori capite adductis, quod Prælati non debent admittere appellationem ab interlocutoria, vel ab alio quocumque grauamine, quod poſſit per diffinitiuam ſententiam reparari, quando locus eſt appellandi ab ipſamet diffinitiua ſententia: quin poſſunt ad vlteriora procedere, cauſaſque terminare, non obſtante quacumque inhibitione a iudice ſuperiore emanata, & non obſtante quocumque ſtilo, & quacumque contraria conſuetudine.

2 Quin iuxta præfata Iulius Secundus, vt habetur in lib. monumenta ordinum in prima impreſsio. fol. 125. & in 2. fol. 220. conceſs. 499. prohibuit ſub excommunicationis pœna Fratribus, & Sororibus Ordinis Prædicatorum, nè appellentur a correctionibus inflictis iuxta conſuetudines approbatas, & ſtatuta regularia debita maturitate, & deliberatione præmiſſa. Et idem habetur in ſupplemento Ordinis folio 121. conceſs. 553. Idem videtur ordinatum fuiſſe a Clemente Octauo ſuorum prædeceſſorum veſtigiis inhærendo, paucisque variatis a ſuperius

dictis ordini Ciſtercienſium, prout notat Rodericus to. 2. q. 42. & idem animaduertunt noſtra ſtatuta ex Bonifacio VIII. & ex Concil. Trid. vt ſuperius patet, quare in præfatis caſibus Prælati nullatenus appellationem admittere tenentur.

3 Veruntamen quando grauamen quodcunq. per diffinitiuam ſententiam reparari non poteſt, & quando ab ipſa diffinitiua non eſſet locus appellandi, vel quando per ipſam modus correctionis notabiliter excederetur, poſſunt grauati appellare, & ſuperiores huiuſmodi appellationi deferre omnino tenentur, iuxta quãdam gloſſam in l. qui res. ff. de re iudicata, & Panor. in c. licet de offic. ordin. & aliam gloſſam ibidem verb. intercluſ. & verb. appell. & Bald. in l. 2. §. ord. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. cõmuniter receptum teſte Nauar. in c. nullum 18. q. 1. nu. 50. quæ iura, & conſimilia decernunt ſtatuta noſtra illibata permanere, vt ſuperius patet.

4 Et quidem iure merito, nam appellatio eſt de iure naturali, nec tolli poteſt, quando eſt ei locus per quemcunque ſuperiorem: & quando grauatis omnino intercluſum eſſet appellationis refugium, poſſunt remedio defenſionis vti, quam appellatio in ſe includit: & eſt de iure naturæ, & nemini prorſus neganda, vt ſuperius oſtenſum eſt latius, quicunque enim Regulares quantacunque rigoroſitate, ac ſanctitate degant in ſuis inſtitutis nullatenus poſſunt derogare his, quæ ſunt de iure naturali, & diuino. Panorm. in cap. cum dile. de appel. Nauar. lib. 2. conſil. tit. de appel. conſil. 5. num. 6. & iuxta hęc intelligendæ ſunt conſtitutiones Apoſtolicæ omnes, quæ prohibere videntur appellationem Regularibus.

5 Et

5 Et idem prorſus obſeruandum de recurſu quocũque per quamcunque viam facto, ſi præfata locum habeant proportionate, ſicut in appellatione.

6 Ex quibus conſtat, quod iudices Regulares iuſtam appellationẽ negantes, vel non admittẽtes, vel quomodocunq. impediẽtes, vel grauamina illata per aliam viã non remouentes, grauiſſimè peccant cum obligatione reſtituendi Nauar. in Manual. cap. 25. & grauiter ſunt puniendi c. de priori. de appel.

7 Quod locum habet etiam, quod ſententia non ſit iniuſta ſecundum acta, & probata; ſufficit enim, quod credatur eſſe iniuſta, & per nouiter adducenda poſſit demonſtrari eſſe talis, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus vbi ſupra.

8 Et addit Rodericus in primo to. q. 29. art. 4. quod omnia iura, & priuilegia remouentia appellationem ſolum procedunt in foro exteriori, nam in interiori, ſi iudex grauat, peccat, non admittendo appellationem, etiam quod non teneatur in foro exteriori, vel alia via grauamen non remouendo, obligatur enim ad reſtitutionem Nauar. vbi ſup. Gloſ. ſingularis in l. qui reſt. ff. de rei vend. l. 1. de appel. c. ad noſt. eodem tit.

9 Caueant itaque Prælati, nè contra propriam ſcientiam, & conſcientiam grauamina inferant, quia ſemper ad ea remouenda tenentur, ſiue per appellationem, ſiue per aliam quamcunqne viam. Et ne fallantur eligere tutiorem ſemper debent, non obſtantibus in contrarium priuilegiis quibuſcunque.

10 Pręfata denique omnia intelliguntur de pęnis grauibus, & per ſententias in ſcriptis latas impoſitis: nam leuiuſculæ mortificationes, & regulares diſciplinæ appel-

Ff 4 lationem

lationem nullatenus admittunt, vt ſuperius dictum eſt, iuxta noſt ras ordinationes, & videtur etiam de iure communi c. irrefragabili. de offic. iud. ord. & c. cum ſpeciali. de appel. & alibi.

Caſus in quibus nullatenus appellare licet.
Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Reus confeſſus, & conuictus appellare non poteſt.*
2 *Nec Reus confeſſus tantum.*
3 *Sed vtique conuictus tantum ſi veriſimilem adducat rationem.*
4 *Confeſſi, & conuicti appellare quoque poſſunt ab exceſſu pœnarum.*
5 *A pœnis autem iuxta leges inflictis nunquam appellare licet.*

1 SVppoſitis omnibus præfatis, ſi reus eſt plene de delicto conuictus, & illud vlterius ſponte confeſſus, nullatenus poteſt appellare l. 2. C. quorum appellatio, quod in omnibus delictis habere locum tenet communis opinio. Imola in l. fi. §. Luxus. num. 8. ff. de appell. & in tali caſu reo appellante, ſententia non debet ſuſpendi, ſed exequi appellatione non obſtante.

2 Similiter, ſi reus eſt confeſſus tantum, & nõ cõuictus, ſi ſuam confeſſionem non reuocauerit, non poteſt appellare c. cum ſpeciali §. porro. extra de appellat. Boſſius tit. de appel. num. 27. cum communi.

3 Con-

3 Conuictus vero tantum, & non confeſſus poterit appellare l. legit. C. de appel. & l. addictos. C. de Epiſcopali audien. & cap. cum ſit Romana ext. de appel. & ibidem Decius, & alii, quod verum eſt, quando appellans aliquam veriſimilem, & probabilem exceptionẽ educit contra teſtes, vel contra alias adductas probationes, vel aliquam aliam appellationis cauſam ſufficientem, temere enim appellans, licet conuictus tantum, nullatenus eſt audiendus.

4 Vlterius notandum, quod etiam confeſſi, & conuicti appellare poſſunt, quando in infligendis pęnis modus a iure, vel ſtatutis præſcriptus exceditur iuxta ſuperius tradita.

5 Cæterum a pęnis quibuſcunque iuxta leges, & ſtatuta inflictis, & ſeruato iuris ordine nulla vnquam ratione appellare licet, vt ſuperius c. 1. nu. 1. dictum eſt.

An inferiores iudices teneantur exequi ſententiam ſuperioris omni poſtpoſita appellatione.

Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Inferiores Iudices non tenentur ſententiam ſuperioris iniuſtam exequi.*

2 *Quin eo in caſu reſiſtere tenentur ſuperioris mãdato.*

3 *Et debent appellationem admittere, eamq. Reos idiotas ex charitate docere.*

4 *Appellatio vero ad Iudicem ipſum ſuperiorem tranſmittenda, vt deſuper prouideat.*

5 Si

5 *Si ſententia ſit iniuſta, ex defectu partis, eſt exequenda de iure communi.*

6 *Si vero a tali fuerit opportunè appellatum, non debet exequi ſententia, ſed reſiſti.*

7 *Cupit Auctor apud Regulares non exequi ſententiam, quomodocumque iniuſtam.*

8 *Quod intelligitur de quocunque ſuperiori, ſiue ordinario, ſiue delegato.*

9 *Si verò tantum dubitet inferior de iniuſtitia, ſententiam ſuperioris omnino exequi debet.*

1 MAranta poſt tractatū de ordine iudiciali diſp. 1. relatus a Roderico to. 2. q. 22. art. 8. diſtinguit, & optimè: nam ſi ſententia lata per ſuperiorem eſt notorie iniuſta, & contra legem, & ſtatuta Religionis, vel aliter ipſo iure nulla dicunt Abbas, & Felinus in c. inter cęte ra. de re iudic. quod in tali caſu nullatenus tenentur inferiores iudices ſententiam latam per ſuperiorem exequi, nam ſententia nulla nō meretur de iure exequutionem; vt docet Dinus in c. quod quis. de reg. iur. in 6. & Bart. in l. vt vim col. 7. ff. de iuſt. & iur.

2 Quin in tali caſu iuxta præfatas allegationes debent iudices inferiores omnino reſiſtere ſuperioribus iudicibus, & eorum ſententias notoriè iniuſtas, vel nullas non debent exequi, v. g. Guardiani Prouincialibus, & Prouinciales Commiſſariis, & Commiſſarii Generalibus Prælatis reſiſtere debent, & ſic de ſingulis: & ego ſemel, cum eſſem Prouincialis, ſententiam cuiuſdam ſuperioris, quæ videbatur mihi apertè iniuſta, exequi nolui, & conſtantiſſimè reſtiti ſuperioris mandato.

3 Non ſolum hoc; ſed mea ſententia iuxta præfatam doctri-

doctrinam, & iuxta ea, quæ dixi in tractatu de reorum defenſionibus, ſi coram ipſis Rei appellationem admittere tenentur, & ſi quando videant prædicti inferiores iudices miſeros reos, vel ignorantia laborare, vel timore oppreſſos velle tales iniuſtas ſententias ſubire, debent ex munere illos docere, appellationiſque modum illis oſtendere, & conſequenter appellationem admittere, non obſtante quocunque in contrarium ſuperioris mandato.

4 Ad quem ſuperiorem, & non ad alium appellationem præfatam tranſmittere debent, illumque præmonere de prætenſa ſententiæ iniuſtitia, vel nullitate, vt maturius cõſiderans cauſæ meritum, reſipiſcat, & ſententiam, vel mutet, vel moderetur intra iuſtitiæ limites, quod, ſi facere noluerit, inferiores iudices, vt dixi, debent in ſua ſententia permanere, ſuperiorique reſiſtere, & eius ſententiam nullatenus exequi iuxta vulgaria iura l. quoniam iudices C. de appel. & tenent Innocentius, & Abbas, & Felinus in c. ſi quando de offic. delegat.

5 Si vero ſententia non ſit notoriè iniuſta, vel nulla, ſed ſolum eſt iniuſta contra ius litigatoris, diſtinguit Maranta vbi ſup. quod, ſi non fuit ab ea appellatum, debet mandari exequutioni, & non poteſt aliquo modo inferior iudex eo caſu reſiſtere ſuperiori, & imputatur ei, qui non appellauit cap. Paſtor. §. quia vero de offic. delegat. & c. ſignificaſti, eodem tit. & Abbas ibidem.

9 Si vero a tali ſententia fuerit appellatum, tunc pendente appellatione non poteſt iudex a quo exequi, nec mandare inferiori, vt exequatur ſuam ſententiam: ſed inferior debet illi reſiſtere iuxta ſuperius adducta iura,

&

Digitized by Google

& allegatos Doctores, quia poſt iuſtam, & legitimam appellationem iudex a quo efficitur incompetēs, & cauſa deuoluitur ad alium ſuperiorem iudicem; & ſibi tamquã incompetenti impune reſiſtitur iuxta etiam alia vulgaria iura in l. 1. de iuriſd. omn. iud. cap. 2. de conſt. neceſſe eſt. Bald. in l. ad dictos C. de epiſc. audien. Oltrad. conſil. 20.

7 Sed inter nos regulares, qui mitiorem, ac tutiorem partem ſequi ſemper debemus, vt millies dixi, ſiue fuerit appellatum, ſiue non, etſi non fuerit ſententia notorie iniuſta, dummodo certo ſciat inferior iudex illam eſſe iniuſtam, vel debet reum docere, vt appellet, & appellationem admittere modo ſuperius expoſito: vel debet inſtare per ſeipſum precibus apud iudicem ſuperiorem, & illum præmonere de ſententiæ iniuſtitia, & quod illam non exequatur: & denique omni meliori modo, & via reſiſtere ſuperiori, & omne remedium adhibere, nẽ alicui iniuſtitia, vel grauamen aliquod inferatur iuxta ea, quæ docet Rodericus in ſimili loco cit. ſecundum ius commune, & ſecundũ quandam decretalem cap. ſi quando de reſc. & Innocentium, & Abbatem ibidem, iuxta quæ multo magis locum habent inter nos regulares omnia præfata, vt dixi.

8 Nec enim hic diſtinguendum de iudice delegato, vel ordinario, ſicut diſtinguit loc. cit. Rodericus; nam inter nos regulares præfata doctrina locum habet in quocunque iudice inferiori reſpectu ſuperioris iudicis, ſiue ordinarii, ſiue delegati propter ſuperius adducta.

9 Denique, ſi dubitatur de ſententia ſuperioris, an ſit iuſta, nec ne, tunc obediendum eſt iudici, cuius auctoritati in hoc non poteſt reſiſti, quia habet præſumptio-

nem

nem pro ſe, & ita docet Dinus in d. cap. quod quis, & ita procedunt omnia iura, quæ dicunt, eſſe obediendum præcepto ſuperioris ſiue iuſto, ſiue iniuſto; hoc enim verum eſt, dummodo nõ ſit ipſo iure nullum, vel non contineat notoriam iniuſtitiam, vel iniuſtitiam ſaltem notam iudici inferiori, & de qua non dubitet, vt ſupra expreſſum eſt, omne etenim dubium deponere debet ex mandato ſuperioris, præſertim apud nos, qui obedientiæ voto ad id tenemur.

De effectibus appellationis. *Cap. V.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatio duplex, & quid vtraque ſit.*
2 *Appellationis iudicialis effectus multiplex.*
3 *Deuolutiuum effectum quæ appellatio operetur.*
4 *Omnis appellatio, exceptis cenſuris, ſuſpendit ſententiam, & effectum.*
5 *Et ita ſuſpenditur ſuſpenſio, vel priuatio vocis in capitulis.*
6 *Cuperet Auctor per aliquot dies ante capitulum non poſſe priuationum ſententias ferri.*

1 Appelatio iuxta Rodericum tom. 1. quæſt. 29. art. 1. duplex eſt, videlicet extraiudicialis, & iudicialis. Prima eſt a præſenti, aut veriſimiliter futuro grauamine ad ſuperiorem prouocatio: & de hac non eſt hic ſermo. Secũda, de qua hic agitur, eſt prouocatio legitima ad ſuperiorem iudicem, continens iniquæ, vel iniuſtæ ſententiæ querelam.

2 Et

2 Et hæc duplicem operatur effectum, ſ. ſuſpenſiuum, & deuolutiuū: ſuſpenſiuus iterum eſt triplex; nam ſuſpendit pronunciatum in ſententia: ſecundo ſuſpendit iuriſdictionem iudicis quantum ad illā cauſam, & transfert eius cognitionem ad ſuperiorem iudicem; & tertio ſuſpendit præſumptionem, quæ erat pro ſententia.

3 Deuolutiuum verò effectū operatur appellatio in ſententia cenſuræ eccleſiaſticæ: nam propter ſequentem appellationem ſententia talis non ſuſpenditur; ſed talis appellatio ſolum operatur effectum deuolutiuum ad ſuperiorem iudicem deuoluendo cauſam Silueſt. tit. excommun. 2. §. 1.

4 Ex quo patet, quod omnis appellatio, exceptis ſententiis cenſurarum eccleſiaſticarum ſuſpendit ſententiam, & eius effectum; etiam, ſi ſecum trahat exequutionem, l. furti. de his, qui notantur infamia, & eſt communis, & recepta ſententia; quam ſeruat totus mundus: & noſtra etiam ſtatuta, vt ſuperius conſtat.

5 Ex quibus elicit, & aduertit Rodericus to. 1. q. 29. artic. 5. quod appellatio a ſuſpenſione vocis actiuæ, & paſſiuæ ſuſpendit, dictam ſuſpenſionem, & ita ſuſpenſus a dicta voce actiua, & paſſiua, ſi poſt appellationem eligat, vel eligatur, valida proculdubio erit electio, quod notare debent Regulares, quando vident aliquos iniuſtè priuari, vel ſuſpendi in capitulis, vt ſic ab electionibus excludantur.

6 Sed quo ad id vellem omnino prouideri, vt nullatenus poſſent priuari vocales, vel etiam Fratres quicumque, congregatis iam capitulis, nec per aliquot præcedentes dies ante capitulorum celebrationem, vel celebrationis indictam diem, vt, vel ſic occurratur paſſio-

nibus,

nibus, & odiis, tam Prælatorum, quam ſubditorum.: Experientia namque conſtat per quam diuturna, & notiſsima, quod malignantium agmina tunc temporis maximè coeunt, & conſpirant, & ſemper aduerſus meliores, vel optimos Reipublicæ Patres, & nullus eſt diſſidiorum, malignantium, & calumniarum, & diſcordiarum finis. Quare ad hæc omnia eliminanda præfato ſalutari remedio occurri omnino vellem ad tranquillitatem, & pacem Religionis, eiuſque ſalutarem diſciplinam retinendam, perpetuoque conſeruandam. Quod nobis concedat per ſuam gratiam, qui nos ad Religionem per ſuam vocauit miſericordiam. Amen.

FINIS.

Corrigente Admodum R. D. Franciſco Baretio.

Regiſtrum.

ab ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ

Aa Bb Cc Dd Ee Ff.

Omnes ſunt duerniones.

VENETIIS, M DC XX.

Apud Baretium Baretium.

Digitized by Google

Digitized by Go